

Ομήρου Ιλιάδα

Μετάφραση: Ν. Καζαντζάκη - Ι.Θ. Κακριδή

Στη μνήμη του Αλέξαντρου Πάλλη

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Παραδίνουμε σήμερα στα χέρια των Ελλήνων μεταφρασμένη την Ιλιάδα του Ομήρου, το πιο παλιό ελληνικό ποιητικό κείμενο, γραμμένο εδώ και εικοσιοχτώ αιώνες, και όμως πάντα αγέραστο σε ομορφιά και σε δύναμη. Όταν στα 1942, μέσα στις σκοτεινές μέρες της κατοχής, παίρναμε την απόφαση να συνεργαστούμε για το έργο αυτό, δε φανταζόμαστε πως θα έπρεπε να περάσουν τόσα χρόνια επίμονης κοινής προσπάθειας από τη στιγμή που θα το θεωρούσαμε άξιο να δει το φως. Μα η επίγνωση της ευθύνης ήταν μεγάλη, μεγάλη και η χαρά της μεταφραστικής δημιουργίας, και έτσι μέσα στα δεκατέσσερα αυτά χρόνια οι μεταφραστές δεν ένιωσαν ούτε για μια στιγμή να τους λιγοστεύει ο πόθος να δουλέψουν και να ξαναδουλέψουν τους αθάνατους στίχους. Πάλευαν και στου Ομήρου την τέχνη να βαθύνουν περισσότερο και τις εκφραστικές δυνατότητες της νεοελληνικής γλώσσας να γνωρίσουν και να χρησιμοποιήσουν καλύτερα, όση πείρα κι αν είχαν από τη μεταφραστική τους προσπάθεια σε αλλά κείμενα. Η μετάφραση είναι πάντα μια συνθηκολόγηση' υποκειμενικές και αντικειμενικές δυσκολίες σε εμποδίζουν να καλύψεις με τη μετάφραση σου απόλυτα το πρωτότυπο. Μα όταν συνθηκολογείς υστέρα από τόσον αγώνα, να μην προδώσεις ένα έργο που πολύ αγάπησες, έχεις το δικαίωμα, νομίζουμε, να μην ντρέπεσαι για το αποτέλεσμα του αγώνα σου.

Το ελληνικό κοινό, αυτό που δεν μπορεί να χαρεί την Ίλιάδα στο πρωτότυπο, την έχει γνωρίσει από τη μετάφραση του Αλέξαντρου Πάλλη —η μετάφραση του Πολυλά, με πολλή ευγένεια στο λόγο, μα ψυχρή και αλύγιστη, έχει πολύ πιο λίγο βοηθήσει τους Έλληνες να γνωρίσουν τον Όμηρο. Του Πάλλη η Ιλιάδα εκδόθηκε στα 1904, και στάθηκε ένα από τα πιο σημαντικά έργα της εποχής' και σήμερα ακόμα κρατάει όλη της την αξία. Από τότε όμως πέρασε μισός αιώνας' στο διάστημα αυτό η γνώση της ομηρικής ζωής και γλώσσας πλήθυνε, και η νεοελληνική γλώσσα δουλεύτηκε πιο πολύ και μελετήθηκε καλύτερα. Ήταν λοιπόν καιρός να δοκιμαστεί άλλη μια φορά η δύναμη και η ομορφιά της πάνω στο ακατάλυτο κλασικό κείμενο.

Ο Πάλλης, ακολουθώντας θεωρίες κυρίαρχες στον καιρό του, που νόθευαν πλήθος στίχους, σκηνές και ραψωδίες ολόκληρες της Ιλιάδας, τάχα πως τις είχαν πλάσει υστερότεροι διασκευαστές και ραψωδοί, παράλειψε πάνω από τρεις χιλιάδες στίχους. Η σημερινή μετάφραση δίνει όλη την Ιλιάδα, έξω από τους 384 στίχους της δεύτερης ραψωδίας που περιέχουν τον [Κατάλογο των Καραβιών](#). Οι μεταφραστές λυπούνται για την παράλειψη' γιατί δεν είναι που δεν πιστεύουν τον κατάλογο ομηρικό' είναι που θεωρούν ακατόρθωτο να αποδοθεί ικανοποιητικά το απόσπασμα αυτό, γεμάτο ονόματα από ήρωες, πολιτείες και χώρες. Για να μπουν στο στίχο τα ατέλειωτα αυτά κύρια ονόματα, θα έπρεπε να μετασχηματιστούν αυθαίρετα, πράγμα που οι μεταφραστές το απόφυγαν συστηματικά σε όλο το άλλο έργο.

«Κάθε φοράν που ο Όμηρος αναζή εις την γλώσσαν ενός λάου, ένα γεγονός ανυπολογίστου σημασίας τελείται δια τον λαόν αυτόν και ένας τίτλος πολιτισμού προστίθεται εις την ιστορίαν και την ζωήν του.» Με τα λόγια αυτά προλόγιζε πριν από πενήντα χρόνια ένας κριτικός το άρθρο του για τη μετάφραση του Πάλλη. Φυσικά, το ζήτημα είναι αν κατορθώνεται η αναβίωση. Οι ίδιοι οι μεταφραστές δεν μπορούν βέβαια να είναι αντικειμενικοί κριτές του έργου τους, νομίζουν ωστόσο πως και στο δικό τους το κείμενο ο Όμηρος ξαναζει, και με την ομορφιά της γλώσσας του και με τη μεγαλοπρέπεια του στίχου του και με τον πλούτο της ψυχής του τον ανεξάντλητο' ξαναζει και όλος ο ηρωικός κόσμος με τις αρετές του και με τα πάθη του, ένας κόσμος τόσο μακρινός χρονικά, μα και τόσο κοντά στην ψυχή μας.

Ο αναγνώστης δεν είναι απίθανο εδώ κι εκεί να σκοντάψει σε μια λέξη, είτε γιατί δεν ξέρει το πράγμα που σημαίνει—όταν μάλιστα αναφέρεται στην ομηρική ζωή— είτε γιατί η ίδια η λέξη του είναι άγνωστη. Μα πόσοι μπορούν να ξέρουν όλο τον πλούτο της δημοτικής μας γλώσσας; Και ποιος όμως θα είχε το κουράγιο να ισχυριστεί πως βρήκε απόλυτα ικανοποιητική λύση σε όλα τα μεταφραστικά προβλήματα που υψώνουν οι δεκαπέντε χιλιάδες στίχοι της Ιλιάδας;

Δυο λόγια ακόμα' ο αναγνώστης ξέρει τώρα πόσα χρόνια και πόσους κόπους χρειάστηκε για να πάρει, προσορινά, τελική μορφή η μετάφραση τούτη, μπορεί λοιπόν να φανταστεί πόσες γραφές απαιτήθηκε να γίνουν, πόσες φορές ο κάθε στίχος να χυθεί και να ξαναχυθεί. Εκείνο ωστόσο που ευχόμαστε είναι από το μόχθο αυτό, καθώς θα διαβάζει τη μετάφραση, να μην καταλάβει τίποτα' μοναχά αν νιώσει τους στίχους να κυλούν άνετα και αβίαστα, σαν να πρωτοχύθηκαν από τον ποιητή τον ίδιο κάτω από την ένθεη πνοή της Μούσας, μοναχά τότε θα πει, θα πούμε κι εμείς μαζί του, πως η μετάφραση έχει πετύχει.

Οι 24 μεταφρασμένες Ραψωδίες της Ιλιάδας του Ομήρου

1. [ΡΑΨΩΔΙΑ Α'](#) - [βιβλίο Ι] Η φιλονικία Αγαμέμνονα - Αχιλλέα, δίπλα στα πλοία
 2. [ΡΑΨΩΔΙΑ Β'](#) - [βιβλίο ΙΙ] Το όνειρο του Αγαμέμνονα και ο Κατάλογος των Πλοίων
 3. [ΡΑΨΩΔΙΑ Γ'](#) - [βιβλίο ΙΙΙ] Πάρις, Μενέλαος, Ελένη
 4. [ΡΑΨΩΔΙΑ Δ'](#) - [βιβλίο ΙV] Η σύγκρουση των στρατευμάτων
 5. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ε'](#) - [βιβλίο V] Ο Διομήδης μπαίνει στη μάχη
 6. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ'](#) - [βιβλίο VI] Έκτωρ και Ανδρομάχη
 7. [ΡΑΨΩΔΙΑ Η'](#) - [βιβλίο VII] Μονομαχία Έκτορα και Αίαντα
 8. [ΡΑΨΩΔΙΑ Θ'](#) - [βιβλίο VIII] Οι Τρώες έχουν επιτυχίες στην μάχη
 9. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ι'](#) - [βιβλίο IX] Προσφορές ειρήνευσης στον Αχιλλέα από τον Αγαμέμνονα
 10. [ΡΑΨΩΔΙΑ Κ'](#) - [βιβλίο X] Βραδυνή επιδρομή
 11. [ΡΑΨΩΔΙΑ Λ'](#) - [βιβλίο XI] Οι Αχαιοί αντιμέτωποι με την καταστροφή
 12. [ΡΑΨΩΔΙΑ Μ'](#) - [βιβλίο XII] Μάχες στα τείχη
 13. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ν'](#) - [βιβλίο XIII] Η Μάχη στα Πλοία
 14. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ'](#) - [βιβλίο XIV] Ο Ζευς εξαπατάται από την θεά Ήρα και τον θεό Ύπνο
 15. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ο'](#) - [βιβλίο XV] Μάχες στα Πλοία
 16. [ΡΑΨΩΔΙΑ Π'](#) - [βιβλίο XVI] Ο Πάτροκλος μπαίνει στη μάχη και σκοτώνεται
 17. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ'](#) - [βιβλίο XVII] Η Μάχη πάνω από το νεκρό σώμα του Πατρόκλου
 18. [ΡΑΨΩΔΙΑ Σ'](#) - [βιβλίο XVIII] Η πανοπλία του Αχιλλέα
 19. [ΡΑΨΩΔΙΑ Τ'](#) - [βιβλίο XIX] Αχιλλέας και Αγαμέμνων
 20. [ΡΑΨΩΔΙΑ Υ'](#) - [βιβλίο XX] Ο Αχιλλέας επιστρέφει στην μάχη
 21. [ΡΑΨΩΔΙΑ Φ'](#) - [βιβλίο XXI] Ο Αχιλλέας μάχεται τον ποταμό Σκάμανδρο
 22. [ΡΑΨΩΔΙΑ Χ'](#) - [βιβλίο XXII] Ο Αχιλλέας σκοτώνει τον Έκτορα
 23. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ'](#) - [βιβλίο XXIII] Αθλητικοί αγώνες προς τιμήν του νεκρού Πατρόκλου
 24. [ΡΑΨΩΔΙΑ Ω'](#) - [βιβλίο XXIV] Αχιλλέας και Πρίαμος
-

Ιλιάδας Α

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΪΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-α- Τη μάνητα, θεά, τραγουδά μας του ξακουστού Αχιλλέα,
ανάθεμα τη, πίκρες που 'δωκε στους Αχαιοὺς περισσιες
και πλήθος αντρειωμένες έστειλε ψυχές στον Άδη κάτω
παλικάριών, στους σκύλους ρίχνοντας να φανέ τα κορμιά τους
και στα όρνια ολούθε —έτσι το θέλησε να γίνει τότε ο Δίας—
απ' τη στιγμή που πρωτοπιάστηκαν και χώρισαν οι δυο τους,
του Ατρέα ο γιος ο στρατοκράτορας κι ο μέγας Αχιλλέας.

Ποιος τάχα απ' τους θεούς τους έσπρωξε να μούνε σ' έτοια αμάχη;
Του Δία και της Λητώς τους έσπρωξεν ο γιος, που με το ρήγα

10 χολιάζοντας κακιά εξεσήκωσεν αρρώστια και πέθαιναν
στρατός πολὺς' τι δε σεβάστηκεν ο γιος του Ατρέα το Χρῦση,
του θεοῦ το λειτουργό· στ' Αργίτικα γοργά καράβια είχε έρθει
με λύτρα αρίφνητα, την κόρη του να ξαγοράσει πίσω,
του μακροσαγιτάρη Απόλλωνα κρατώντας τα στεφάνια
πα στο χρυσό ραβδί, και πρόσπεφτε μπρος στους Αργίτες όλους,
ξεχωριστά στους δυο πολέμαρχους υγιούς του Ατρέα γυρνώντας:
« Του Ατρέα βλαστάρια κι αποδέλοιποι καλαντρειωμένοι Αργίτες,
σε σας οι θεοί που ζουν στον Όλυμπο να δώσουν να πατήστε
του Πρίαμου το καστρί, με το καλό να γύρτε στην πατρίδα'

20 λυτρώστε όμως κι εμέ την κόρη μου, την ξαγορά δεχτείτε
κι ευλαβηθείτε τον Απόλλωνα το μακροσαγιτάρη.»

Οι Αργίτες οι άλλοι ευτὺς με μια φωνή να σεβαστούν έκραξαν
το λειτουργό, και τα περίλαμπρα ν' αποδεχτούνε δώρα·
όμως του Ατρείδη του Αγαμέμνονα δεν άρεσε η βουλή τους,
μον' τον κακόδιωχνε, και του 'ριχνε βαριά φοβέρα ακόμα:
«Το νου σου, εγώ μη σ' έβρω, γέροντα, στα βαθουλά καράβια,
για τώρα εδώ να κοντοστέκεσαι για να διαγέρνεις πάλε,
μη ουδέ ραβδί κι ουδέ και στέφανα του Φοίβου σε γλιτώσουν.
Δε λευτερώνω εγώ την κόρη σου, πριν μου γεράσει πρώτα

30 στο Άργος, μακριά από την πατρίδα της, στο αρχοντικό μου μέσα,
στον αργαλειό τη μέρα, ταίρι μου τη νύχτα στο κρεβάτι.
Μον' τράβα, μη μου ανάβεις τα αίματα, γερός αν θες να φύγεις.»

Είπε, κι ο γέροντας φοβήθηκε κι υπάκουσε στο λόγο'

πήρε βουβός του πολυτάραχου γιαλού τον άμμον άμμο,
κι ως μάκρυνε, το ρήγα Απόλλωνα, της ομορφομαλλούσας
Λητώς το γιο, με θέρμη ο γέροντας ν' ανακαλιέται επήρε:
« Επάκουσέ μου, ασημοδόξαρε, που κυβερνάς τη Χρύσα
και την τρισάγια Κίλλα, κι άσφαλτα την Τένεδο αφεντεύεις,
Ποντικοδαίμονα, αν σου στέγασα ναό χαριτωμένο

- 40 κάποτε ως τώρα εγώ, για αν σου 'καψα παχιά μεριά ποτέ μου,
γιδίσια για ταυρίσια, επάκουσε, και δώσε να πλερώσουν
οι Δαναοί με τις σαγίτες σου τα δάκρυα που 'χω χύσει!»

Είπε, και την ευκή του επάκουσεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος,
κι απ' την κορφή του Ολύμπου εχύθηκε θυμό γεμάτος, κι είχε
δοξάρι και κλειστό στις πλάτες του περάσει σαϊτολόγο'
κι αντιβροντούσαν οι σαγίτες του στις πλάτες, μανιασμένος
καθώς τραβούσε· και κατέβαινε σαν τη νυχτιά τη μαύρη.
Κάθισε αλάργα απ' τα πλεούμενα κι ευτύς σαγίτα ρίχνει,
και το ασημένιο του αντιδόνησε τρομαχτικά δοξάρι.

- 50 Τις μούλες πρώτα πρώτα δόξευε και τους γοργούς τους σκύλους,
μετά τις μυτερές του ρίχνοντας σαγίτες τους ανθρώπους
σαγίτευε' κι άναβαν άπαντα για τους νεκρούς οι φλόγες.

Μέρες εννιά απολιόταν πάνω τους το θείο σαγιτοβόλι,
κι απά στις δέκα πια τη σύναξη συγκάλεσε ο Αχιλλέας'
η Ήρα, η θεά η κρουσταλλοβράχιοη, τον είχε λέω φωτίσει,
περίσσια που γνοιαζόταν, βλέποντας οι Αργίτες να πεθαίνουν.
Κι εκείνοι τότε αφού μαζώχτηκαν κι όλοι μαζί βρέθηκαν,
πήρε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος κι ορθός μιλούσε ομπρός τους:
«Ατρείδη, τώρα θα γυρίσουμε λέω στην πατρίδα πίσω

- 60 με άδεια τα χέρια, αν ξεγλιτώσουμε μονάχα από το Χάρο,
καθώς η λοιμική κι ο πόλεμος μαζί μας ξεκληρίζουν.
Μον' έλα, κάποιον να ρωτήσουμε για λειτουργό για μάντη,
για ονειροκρίτη ακόμα—τ' όνειρο, κι εκείνο ο Δίας το στέλνει—
να πει, γιατί μαθές ο Απόλλωνας σε τόση οργή μας έχει;
Μήνα κανένα τάμα του 'λειψε, μήνα τρανή θυσία;
Μπας και την κνίσα από αψεγάδιαστα γίδια κι αρνιά θελήσει
να προσδεχτεί κι απ' τα κεφάλια μας το χαλασμό να διώξει.»

Είπε και κάθισε· του Θέστορα σηκώθη ο γιος, ο Κάλχας,
τότε μπροστά τους, που απ' τους μάντηδες ο πιο τρανός λογιόταν,

- 70 και όλα τα κάτεχε, μελλούμενα και τωρινά και πρώτα'

της Τροίας το δρόμο με την τέχνη του τη μαντική, το δώρο του Φοίβου Απόλλωνα, στ' Αργίτικα καράβια είχε ορμηγέψει. και τότε μίλησε καλόγνωμος άναμεσό τους κι εἶπε:

« Αρχοντικέ Αχιλλέα, προστάξεις με να σας ξηγήσω τώρα . του ρήγα Απόλλωνα τη μάνητα του μακροσαγιτάρη.

Ναι, θα μιλήσω, μα στοχάσου το και συ πιο πριν κι ορκίσου με λόγια και με χέρια πρόθυμα πώς θα με διαφεντέψεις.

Φοβάμαι, θα θυμώσω κάποιον μας, πού τους Αργίτες όλους περίσσια ξεπερνά στη δύναμη και του αγρικοῦν το λόγο'

80 τι αλί στον αχαμνό που τα 'βαλε τρανός μαζί του ρήγας!

Κι αν καταπιεί μαθές τη μάνητα προσώρας και σωπάσει, όμως καιρό κρατάει το χόλιασμα, ξεγδικιωμό ως να πάρει, βαθιά στα φρένα' τώρα λόγιασε καί συ αν θα με γλιτώσεις.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι εἶπε:

« Κουράγιο, κι άφοβα φανέρωσε τη θεία βουλή πού ξέρεις· τι άκου, ποτέ, μα τον Απόλλωνα, που εσύ για τους Αργίτες ανακαλιέσαι, ξεδιαλύνοντας τις θείες βουλές του, Κάλχα, ποτέ όσο ζω κι όσο τα μάτια μου τη γη θωρούν ετούτη, κανένας Δαναός απάνω σου δε θα σηκώσει χέρι

90 βαρύ στα βαθουλά καράβια μας, κι ακόμα αν νοματίσεις τον Αγαμέμνονα, που πέτεται πώς είναι απ' όλους πρώτος.»

Κι ο άψεγος μάντης ξεθαρρεύοντας απηλογήθη τότε:

« Μήτε κανένα τάμα του 'λειψε μηδέ τρανή θυσία, χολιάζει μόνο που ο Αγαμέμνονας το Χρύση δε σεβάστη, κι ουδέ λευτέρωσε την κόρη του κι ουδέ τα λύτρα εδέχτη. Γι' αυτό με συφορές μας έδειρε και θα μας δείρει ακόμα ο Μακρορίχτης, κι ουδ' απ' τ' άπρεπο κακό θα μας γλιτώσει, προτού την αστρομάτα δώσουμε την κορασιά στον κύρη πίσω, ξαπλέρωτη, ξαγόραστη, κι ιερή στη Χρύσα πάμε

100 θυσία τρανή· να τον γλυκάνουμε, μπορεί ν' αλλάξει γνώμη.»

Ως εἶπε εκείνος τούτα, κάθισε, και τότε ασκώθη ομπρός τους ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο γαῦρος γιος του Ατρέα, χολή γεμάτος, και ξεχείλιζαν τα σκοτεινά του σπλάχνα από το πάθος, και τα μάτια του σαν τη φωτιά ξαστράφταν.

Στον Κάλχα πρώτα αγριοκοιτώντας τον γυρνά κι απολογιέται:

« Μάντη κακέ, που λόγο πρόσχαρο δε μου 'χεις πει ποτέ σου!

Πάντα η καρδιά σου εσένα χαίρεται κακό να προφητεύει'

εσύ καλό μηδέ ξεστόμισες μηδ' έκαμες ποτέ σου.

Έτσι και τώρα ξεδιαλύνοντας τις θείες βουλές φωνάζεις

110 μπρος στους Αργίτες πως τα πάθη τους τα στέλνει ο Μακρορίχτης,
γιατί το πλούσιο εγώ ξαντίμεμα της κόρης απ' τη Χρύσα
δεν εστρεξα, μονάχα θέλησα να την κρατώ κοντά μου·
τι κι απ' την ίδια τη γυναίκα μου, την Κλυταιμίστρα, κάλλιο
μου αρέσει αλήθεια' τι χειρότερη δεν είναι τούτη μήτε
στην ελικιά μηδέ στο ανάριμμα μηδέ στο νου ή στα χέρια.
Κι όμως, αν πρέπει, παίρνω απόφαση και τήνε δίνω πίσω'
να μην αφανιστεί το ασκέρι μας, να μείνει ακέριο θέλω.
Μα γι' άλλο αρχοντομοίρι γρήγορα γνοιαστείτε' δεν ταιριάζει
δίχως μοιράδι τώρα απ' όλους μας να μένω εγώ μονάχα'

120 τι φεύγει αλλού το αρχοντομοίρι μου, το βλέπετε κι ατοί σας.»

Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
«Υγιέ του Ατρέα τρανέ κι απ' όλους μας ο πιο συφερτολόγος,
και πώς οι Αργίτες οι τρανόψυχοι να βρουν αρχοντομοίρι
να σου το δώσουν; Βιος αμοίραστο δεν έχουμε, όσο ξέρω'
τι όσα απ' τα κάστρα διαγουμείσαμε, τα μοιραστήκαμε όλα,
κι ούτε θα ταίριαζε το ασκέρι μας να τα μαζέψει πάλε.
Μα τώρα τούτη εσύ λευτέρωσε για του θεού τη χάρη,
κι εμείς διπλά να σε ξοφλήσουμε και τρίδιπλα, αν μια μέρα
μας δώσει ο Δίας η καλοτείχιστη να γίνει Τροία δική μας.»

130 Μα ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας γυρνώντας του άποκρίθη:
«Παλικάριά, Αχιλλέα θεόμορφε, τρανή κι αν έχεις, όχι,
δε με γελάς κι ουδέ πλανεύουμαι κι ουδέ μου αλλάζεις γνώμη.
Να 'χεις εσύ το αρχοντομοίρι σου κι εγώ να μένω θέλεις
με ολάδεια χέρια, κι ορμηνεύεις με να δώσω ετούτη πίσω;
Τώρα αν οι Αργίτες οι τρανόψυχοι καινούργιο αρχοντομοίρι,
της αρεσκιάς μου, μου ξεδιάλεγαν, να σοζυγιάζει το άλλο...
Μ' αν δε μου δώσουνε μονάχοι τους μοιράδι, θα 'ρθω ατός μου
για το δικό σου για και του Αίαντα για του Οδυσσέα να πάρω'
κι όποιος με ιδεί μπροστά του, σίγουρα βαρύ πολύ θα του 'ρθει!

140 Όμως για τούτα δε βιαζόμαστε, τα ξαναλέμε' τώρα
μαύρο στην άγια, ελάτε, θάλασσα να ρίξουμε καράβι,
και κουπολάτες να μαζώξουμε ξεδιαλεχτούς, κι ακόμα
μέσα τρανή θυσία να βάλουμε' κι ας ανεβεί κι ατή της
η Χρυσοπούλα η ροδομάγουλη, κι απ' τους ρηγάδες ένας
για ο Ιδομενέας για κι ο Αίας κύβερνος για κι ο Οδυσσέας ας γένει,
για, αν θες, κι εσύ, Αχιλλέα, ν' ανέβαινες, που τρέμει ο κόσμος όλος'
μπορεί με τις θυσίες να μέρωνες το Μακροσαγιτάρη.»

Κι είπε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Ωχού μου, από κορφής ξαδιάντροπε και συφεροντονούση!

150 Αργίτης πως κανείς στο λόγο σου με προθυμία ν' ακούσει
και να κινήσει, για στον πόλεμο να βγει παλικάρισία;
Δεν τα 'χω εγώ με τους αντρόψυχους τους Τρώες αλήθεια, που 'ρθα
να πολεμήσω εδώ' σε τίποτα δε μου 'φταιξαν εμένα'
δε μου άρπαξαν ποτέ τα βόδια μου κι ουδέ τ' αλόγατά μου,
κι ουδέ στη Φθία την παχιοχώματη, την ανθρωποθορούσα,
ποτέ τους τα σπαρτά μου ερήμαξαν, τι πλήθια ανάμεσα μας
βουνά βρίσκονται μακρογίσκιωτα και θάλασσα όλο λάλο.
Μον 'σένα, αδιάντροπε, άκλουθήξαμε, να χαίρεται η καρδιά σου,
που του Μενέλαου διαφεντεύουμε και τη δικιά σου, σκύλε,

160 τιμή. Μα εσύ γι'αυτά δε γνοιάζεσαι, δεν τα ψηφάς, κι ατός σου
πίσω να πάρεις το μοιράδι μου με φοβερίζεις τώρα,
που οι Αργίτες μου 'δωκαν και μόχτησα βαριά να το κερδέψω.
Ποτέ δεν είν' τοό αρχοντομοίρι μου σαν το δικό σου, σύντας
κάποιο πολύψυχο πατήσουμε των Τρωών οι Αργίτες κάστρο'
μα η πιο βαριά του πολυτάραχου πολέμου μόρα πέφτει
στα χέρια ετούτα, κι όταν υστέρα στη μοιρασιά βρεθούμε,
πάντα δικό σου το τρανότερο, κι εγώ στα πλοία διαγέρνω
μικρό κρατώντας, μα καλόδεχτο, σα ρέψω πια απ' τη μάχη.
Τώρα στη Φθία θα πάω' καλύτερα χίλιες φορές αλήθεια

170 να γύρω σπίτι μου με τ' άρμενα, κι ουδέ στο νου μου το 'χω
αψηφιστος να μένω εδώ, αγαθά και βιος να σου σωριάζω.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας του απηλογήθη τότε:
«Και δε μισεύεις πίσω, αν σ' έπιασε του μισεμού λαχτάρα!
Δε σου προσπέφτω εγώ, για χάρη μου να μείνεις' έχω κι άλλους
να με τιμήσουν, το βαθύγνωμο το Δία πιο πάνω απ' όλους.
Εσένα πιο βαριά σε οχτρεύομαι μες στους τρανούς ρηγάδες,
τι πάντα πόλεμοι σου αρέσουνε, συνερισιές κι αμάχες'
και λέω, κι αν είσαι τόσο αντρόκαρδος, από θεού 'ναι δώρο.
Τράβα στον τόπο σου με τ' άρμενα και τους συντρόφους σου όλους,

180 κι εκεί στους Μυρμιδόνες όριζε' δε σε ψηφώ καθόλου,
κι ούτε με νιάζει πού μου θύμωσες, μόν' τή φοβέρα μου άκου:
Όπως μου παίρνει πίσω ο Απόλλωνας τη Χρυσοπούλα τώρα
και θα τη στείλω εγώ με ανθρώπους μου και με άρμενο δικό μου,
όμοια κι εγώ τη ροδομάγουλη τη Βρισοπούλα ατός μου,
το μερτικό σου, στην καλύβα σου θα 'ρθω να πάρω, πόσο

να μάθεις στέκω εγώ πιο πάνω σου, και να φοβάται κι άλλος
να μου μιλάει σαν ίσιος κι όμοιος μου, σύντας βρεθεί μπροστά μου.»

Έτσι είπε, κι ο Αχιλλέας συχύστηκε' στα δασωμένα στήθια
διχόγνωμη η καρδιά του εδούλευε, κι αναρωτιόταν, τάχα

190 το κοφτερό σπαθί που εκρέμουνταν πλάι στο μερί να σύρει,
κι ως διασκορπίσει όλη τη σύναξη, το γιο του Ατρέα να σφάζει,
για να μερώσει το άγριο πάθος του και το θυμό να πνίξει;
Κι ως τούτα ανάδευε στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του
και το τρανό σπαθί του ανάσερνε, να τη η Αθηνά απ' τα ουράνια'
η Ήρα μαθές η κρουσταλλόχερη την είχε ξαποστείλει,
που και τους δυο παρόμοια νοιάζονταν κι ίδια τους είχε αγάπη.
Πίσω του εστάθη και τον άρπαξεν απ' τα ξανθά μαλλιά του'
άλλος κανείς δεν την ξεχώριζε, μόνο ο Αχιλλέας μπορούσε.
Σάστισε αυτός, τα πίσω στράφηκε, κι ευτύς αναγνωρίζει

200 την Αθηνά Παλλάδα—κι άστραφταν φριχτά τα δυο της μάτια—
και κρίζοντας τη με ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:
« Τέκνο του Δία του βροντοσκούταρου, γιατί ήρθες τώρα πάλε;
Για τον υγιό του Ατρέα μην έτρεξες, να δεις την ξιपाσιά του;
Εγώ ένα λόγο ωστόσο θα 'λεγα, που θα γενεί, λογιάζω:
με τ' άπρεπα του αυτά καμώματα θα γοργοθανατίσει.»
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
«Ήρθα να πάψω εγώ την όργητα που σε κρατεί, αν μ' ακούσεις,
σταλμένη απ' την κρουσταλλοβράχιονη την Ήρα από τα ουράνια,
που και τους δυο σας ίδια νοιάζεται κι ίδια σας έχει αγάπη.

210 Μον' έλα, σκόλνα τα μαλώματα και το σπαθί μη σέρνεις'
με λόγια ωστόσο, αν θέλεις, βρίσε τον, κι όπου σε βγάλει η γλώσσα!
Κι εγώ ένα λόγο τώρα θα 'λεγα, που σίγουρα θα γένει:
τρίδιπλα τόσα δώρα ατίμητα μια μέρα θα σου δώσουν
γι' αυτό το ντρόπιασμα, μόν' άκου μας και το θυμό σου κράτα.»
Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος απηλογιά της δίνει:

«Δεν πρέπει αλήθεια την ορμήνια σας, θεά, να παρακούσω,
κι ας πνίγει η οργή βαθιά τα σπλάχνα μου' το πιο συφέρο αυτό 'ναι.
Που τους θεούς γρικάει, με προθυμία τον συνακούν κι εκείνοι.»

Είπε, και το τρανό ξανάσπρωξε σπαθί του στο θηκάρι,

220 στη βαριά φούχτα το χερόλαβο κρατώντας το ασημένιο,
στης Αθηνάς τα λόγια ακούγοντας' κι εκείνη στο παλάτι

πετάει και πάει του Δία, στον Όλυμπο, με τους θεούς τους άλλους.

Ωστόσο το θυμό δε σκόλαζε τότε ο Αχιλλέας, μόν' πήρε
φαρμακεμένα λόγια κι έλεγε στο γιο του Ατρέα γυρνώντας:
«Μεθύστακα, με μάτια εσύ σκυλιού και με καρδιά αλαφίνας!
Πότε η καρδιά σου εσένα βάστηξε ν' αρματωθείς και να 'βγεις
με τα φουσάτα μας στον πόλεμο; Πότε να πας να στήσεις
καρτέρι με τους πιο αντρειωμένους μας; το τρέμεις σαν το Χάρο!
Αλήθεια, πιο καλά στ' απλόχωρα των Αχαιών λημέρια

230 όποιου μιλήσει αντρίκεια αντίκρυ σου ν' αρπάζεις το μοιράδι!
Χαρά στο λαοφαγά τον άρχοντα, πού ορίζει τιποτένιους!
Αλλιώς, Ατρείδη, λέω δε θα 'σωνες άλλη αδικία να κάνεις.
Μ' άκου τα λόγια μου, πού απάνω τους όρκο τρανό θα ομώσω:
Μα τούτο το ραβδί—σ' τ' ορκίζομαι—που φύλλα πια και κλωνιά
δε θα πετάξει, αφού παράτησε στο λόγγο τον κορμό του,
κι ουδέ θ' ανοίξει πια, τι ολόγυρα του 'χει ο χαλκός θερίσει
φύλλα και φλούδα, και στα χέρια τους οι Αργίτες κρισολόγοι
τώρα το σφίγγουν διαφεντεύοντας τη δικαιοσύνη πάντα,
ως το 'χει ορίσει ο Δίας—τον άκουσες τον όρκο τον τρανό μου!

240 Θα 'ρθεί καιρός αλήθεια που όλοι τους θ' αποζητούν οι Αργίτες
τον Αχιλλέα, και τότε μ' όλο σου δε θα μπορείς τον πόνο
να τους συντρέξεις, απ' τον Έχτορα καθώς τον αντροφόνο
νεκροί θα πέφτουν και θα σκίζεται τότε η καρδιά σου εσένα
απ' τον καημό, που παρανήφησες των Αχαιών τον πρώτο.»

Είπε ο Αχιλλέας, και σφεντονίζοντας στο χώμα το ραβδί του,
το πλουμισμένο με χρυσόκαρφα, στη θέση του διαγέρνει.
Χώρα κι ο γιος του Ατρέα ξεφρένιαζε. Πετάχτη τότε ομπρός τους
ο Νέστορας, ο γλυκομίλητος αγορητής της Πύλος,
που πιο γλυκά άπ' το μέλι ανάβρυζαν τα λόγια του απ' το στόμα.

250 Δυο είχαν ιδεί τα μάτια του γενιές ως τώρα να πεθαίνουν
θνητών ανθρώπων, πού γεννήθηκαν και τράνεψαν πιο πρώτα
στην άγια Πύλο, και βασίλευε πια στη γενιά την τρίτη.
και τότε μίλησε καλόγνωμος αναμεσό τους κι είπε:
« Όχού, τρανό κακό που πλάκωσε των Αχαιών τη χώρα!
Ο Πρίαμος πόσο θ' αναγάλλιαζε κι οι γιοι του Πριάμου τώρα,
πόσο βαθιά κ' οι Τρώες οι επίλοιποι θα χαίρουνταν αλήθεια,
τούτα για σας τους δυο να μάθαιναν, πώς αρπαχτήκατε έτσι,
οι πρώτοι Αργίτες, και στη φρόνεψη και στο κοντάρι οι πρώτοι.
Μα τώρα ακουστέ μου! Τα χρόνια μου κανένas σας δεν τα 'χει.

260 Εγώ είχα σμίξει με άντρες κάποτε πολύ τρανότερούς σας
—χρόνια παλιά—κι αυτοί τα λόγια μου δεν τ' αψηφούσαν, όχι.
Άντρες παρόμοιους δεν αντάμωσα κι ουδέ και θ' ανταμώσω,
σαν τον Πειρίθο ή τον Πολύφημο, που ίδια θεός λογιόταν,
σαν τον Εξάδιο, σαν το Δρύαντα, σαν τον Καινέα το ρήγα,
σαν το Θησέα, στην όψη που 'μοιαζε θεός, το γιο του Αιγέα.
Πολλά αντρειωμένοι εκείνοι εστάθηκαν στης γης τους άντρες μέσα,
πολλά αντρειωμένοι, και πολέμησαν και με πολλά αντρειωμένους'
με του βουνού τους δράκους τα 'βαλαν και τους χάλασαν όλους.
Μ' αυτούς εγώ συναπαντήθηκα, φτασμένος απ' την Πύλο,

270 πέρα, από τόπο αλαργοτάξιδο' τι ατοί τους με κάλεσαν,
και χώρια, για δικού μου, αμάχουμουν. Απ' όσους θρέφει τώρα
η γη, κανείς δε θα 'χε ανάκαρ να χτυπηθεί μαζί τους.

Κι ωστόσο παίρναν και τη γνώμη μου και μου άκουγαν το λόγο.
Λοιπόν κι εσείς, ελάτε, ακούστε μου, χαρά σ' αυτόν που ακούει.
και μήτε εσύ, κι ας έχεις δύναμη, την κόρη να του πάρεις,
μόν' άφησέ τη, ως του την έδωκαν αποζαρχής οι Αργίτες'
μήτε κι εσύ, Αχιλλέα, να ρίχνεσαι του βασιλιά μας τώρα
σαν ίσια κι όμοιος· τι δεν έλαχε την ίδια με τους άλλους
τιμή ένας ρήγας πρωτοστάτορας, που ο Δίας τον μεγαλύνει.

280 Κι αν είσαι δυνατός, κι αν σ' έκανε θεά μητέρα εσένα,
στέκει απ' την άλλη αυτός πιο πάνω σου, τι πιο πολλούς ορίζει.
Υγιέ του Ατρέα, κι εσύ την όργητα παράτα, του Αχιλλέα
μην του κρατάς θυμό, ξορκίζω σε' τι στους Αργίτες όλους
αυτός μας στέκει κάστρο ατράνταχτο μες στη σφαγή την άγρια.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας γυρνώντας του αποκρίθη:
« Τα όσα μου λες αλήθεια, γέροντα, πολύ σωστά και δίκια,
μ' αυτός εδώ γυρεύει απ' όλους μας να στέκεται πιο πάνω,
όλους δικούς του να 'χει, σε όλους μας να κάνει το κουμάντο,
όλους να ορίζει' μα τα λόγια του θα πάν θαρρώ του ανέμου.

290 Κι αν οι θεοί μαθές οι αθάνατοι τον κάμαν αντρειωμένο,
του δώκαν τάχα και το λεύτερο να βγαίνει να μας βρίζει;»

Το λόγο του 'κόψε ο τρισεύγενος τότε Αχιλλέας και του 'πε:
« Αλήθεια, να με πούνε θ' αξίζε κιότη και τιποτένιο,
σε ό,τι κι αν έλεγες αν σύγκλινα, να κάνω ό,τι προστάζεις.
Άλλους, αν θέλεις, βρες κι αφέντευε, σε μένα πια μην κάνεις
κουμάντο τώρα' τι τα λόγια σου θα παν θαρρώ του ανέμου.
Κάποιο άλλο λόγο τώρα θά 'λεγα, και συ στο νου σου βάλ' τον:

Στα χέρια αλήθεια εγώ δεν έρχομαι με σένα για και μ' άλλον
γι' αυτή την κόρη πού μου δώσατε και τώρα παίρνετε μου'

- 300 όμως απ' τ' άλλα που μου βρίσκονται μες στο γοργό καράβι
δεν έχεις να μου πάρεις τίποτα χωρίς το θέλημα μου.
Είδε κι αν θες, ομπρός, δοκίμασε, για να το δουν και τούτοι'
ευτύς θ' αναβρυσίσει το αίμα σου τρογύρα απ' το κοντάρι!»

Έτσι ως πιάστηκαν συναλλάζοντας λόγια βαριά κι οι δυο τους,
σκωθηκαν και σκολνούν τη σύναξη στ' Αργίτικα καράβια.
Και τράβηξε ο Αχιλλέας για τ' άρμενα τα καλοζυγιασμένα
και τα καλύβια, με τον Πάτροκλο μαζί και τους συντρόφους.
Κι ο γιος του Ατρέα γοργό στη θάλασσα καράβι λέει και ρίχνουν,
διαλέει και λαμνοκόπους είκοσι, πλήθια σφαχτά φορτώνει

- 310 για το θεό' τη ροδομάγουλη μετά τη Χρυσοπούλα
καθίζει. Μπήκε κι ο πολύγνωμος να κυβερνά Οδυσσέας.

Μπήκαν λοιπόν αυτοί κι αρμένιζαν στις θάλασσας τις στράτες!
κι ο γιος του Ατρέα το ασκέρι πρόσταξε να ξαγνιστεί, κι εκείνοι
λούζονταν, κι όλα τ' απονίμματα μες στο γιαλό τα ρίχναν,
και στον Απόλλωνα αψεγάδιαστα ταυριά και γίδια έσφαζαν
πολλά, στις άκαρπης της θάλασσας μπροστά το γυρογιάλι'
κι η κνίσσα ανέβαινε στρουφίζοντας με τον καπνό στα ουράνια.

Τούτοι έτσι εμόχτουν ο Αγαμέμνονας δεν παρατούσε ωστόσο
την όχλητα και τι φοβέρισε στον Αχιλλέα να κάνει'

- 320 κι ευτύς τον Ευρυβάτη εφώναξε και τον Ταλθύβιο ομπρός του,
τους δυο διαλάληδες και πρόθυμους παραστεκάμενούς του:
«Για συρτέ στου Αχιλλέα και γρήγορα κρατώντας τη απ' το χέρι
φέρτε μου εδώ τη ροδομάγουλη γυρνώντας Βρισοπούλα.
Κι αν δεν τη δώσει, εγώ με πιότερους Θα πάω και θα την πάρω
με αυτά τα χέρια μου' βαρύτερα θα το πλερώσει τότε.»

Ως είπε τούτα φοβερίζοντας, τους πρόσταξε να φύγουν,
κι αυτοί στο κύμα δίπλα το άκαρπο γιαλό γιαλό τραβούσαν
αθέλητα τους, ως που στ' άρμενα των Μυρμιδόνων φτάσαν.
Και τον πέτυχαν στο καράβι του σιμά και στο καλύβι

330

να κάθεται, κι ουδέ το χάρηκε να τους ιδεί μπροστά του.
Κι εκείνοι εδείλιασαν και ντράπηκαν τον Αχιλλέα, κι αντίκρυ
στέκονταν κι ούτε τον χαιρέτιζαν κι ουδέ και τον ρωτούσαν.
Μ' αυτός τι θέλαν το κατάλαβε και μίλησε τους πρώτος:

« Καλώς τους κράχτες, τους μαντάτορες του Δία και των ανθρώπων
ζυγώστε' εσείς δε φταίτε τίποτα, μονάχα ο γιος του Ατρέα,
πού εδώ σας στέλνει να μου πάρετε την ώρα Βρισσοπούλα.
Πάτροκλε, εμπρός, αρχοντογέννητε, βγάλε και δώσ' την κόρη
να τήνε πάρουν κι οι διαλάληδες μαρτύροι ας είναι ετούτοι
μπρος στους τρισμάκαρους αθάνατους, μπρος στους θνητούς ανθρώπους

340 και μπρος στο βασιλιά τον άκαρδο, τη μέρα που θα μ' έχουν
τυχόν ανάγκη, πάλε από άδικο χαμό να ξεγλιτώσω
τους άλλους· τι έχει εκείνος μέσα του κατάρα δίχως άλλο
και ξεφρενιάζει, κι ουδέ δύνεται να ιδεί μπροστά και πίσω,
πώς δίπλα στα καράβια ανέβλαβος θα πολεμά ο στρατός του.»

Είπε, κι ο Πάτροκλος του ακράνη του συναγρικάρει το λόγο,
κι απ' το καλύβι την πανέμνοστη τη Βρισσοπούλα βγάζει
και τους τη δίνει· δίπλα στ' άρμενα το δρόμο εκείνοι επήραν,
κι η κόρη αθέλητα της πήγαινε μαζί τους. Δακρυσμένος
τότε ο Αχιλλέας απ' τους συντρόφους του μακραίνει και καθίζει

350 μπρος στον ψαρή γιαλό, το απέραντο το πέλαγο θωρώντας,
κι απλώνοντας τα χέρια ευκήθηκε στην ακριβή του μάνα:
« Μάνα μου, τόσο αφού με γέννησες λιγόχρονο, και να 'ταν
ο Ολύμπιος Δίας τιμή να μου 'δινεν, ο αψηλοβροντολάλος!
Μ' αυτός ουδέ μια στάλα μου 'δειξε τιμή την ώρα ετούτη'
τι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο μέγας γιος του Ατρέα,
δε με σεβάστη, μόνο μου άρπαζε το αρχοντομοίρι ατός του.»

Είπε θρηγώντας, και τον άκουσεν η σεβαστή του η μάνα,
που πλάι στο γέρο κύρη εκάθονταν, στα βάθη του πελάγου,
κι απ' το ψαρί το κύμα επρόβαλε με βιάση, σαν αντάρα,

360 και στον υιό της που 'κλαιεν έτρεξε και κάθισε μπροστά του,
και με το χέρι της τον χάιδεψε κι έτσι μιλάει και κρένει:
« Τι κλαις, παιδί μου; ποιος σου τάραξε καημός τα σπλάχνα τώρα;
Μίλα ανοιχτά, κι οι δυο να ξέρουμε, μην το κρατάς κρυμμένο.»

Βαριά βογγώντας ο φτερόποδος απάντησε Αχιλλέας:
« Τα ξέρεις' τι τα θες τα λόγια μου, μια και τα ξέρεις όλα;
Στη Θήβα, στου Ηετίωνα πήγαμε την πολιτεία την άγια,
κι αφού την πήραμε, τα κούρσα μας εδώ τα φέραμε όλα.
Κι οι γιοι των Αχαιών, ως ταίριαζε, καθώς τα διαμοίραζαν,
στο γιο του Ατρέα τη ροδομάγουλη χάρισαν Χρυσοπούλα.

370 Μα ο Χρύσης, ο ιερέας του Απόλλωνα του μακροσαγιτάρη,

στων Αχαιών τα πλοία τα γρήγορα των χαλκοθωρακάτων
με λύτρα αρίφνητα, την κόρη του να λευτερώσει, φτάνει,
του μακροσαγιτάρη Απόλλωνα κρατώντας τα στεφάνια
πα στο χρυσό ραβδί, και πρόσπεφτε μπρος στους Αργίτες όλους,
ξεχωριστά στους δυο πολέμαρχους υγιούς του Ατρέα γυρνώντας.
Οι Αργίτες οι άλλοι ευτύς με μια φωνή να σεβαστούν έκραξαν
το λειτουργό, και τα περίλαμπρα ν' αποδεχτούνε δώρα'
όμως του Ατρείδη του Αγαμέμνονα δεν άρεσε η βουλή τους,
μόν' τον κακόδιωχνε και του 'ριχνε βαριά φοβέρα ακόμα.

380 Όλο θυμό τα πίσω ο γέροντας γυρνάει, κι ο Φοίβος τότε
την προσευκή του ευτύς επάκουσε, τι στην καρδιά τον είχε.
Φαρμακερές σαγίτες έριχνε στους Αχαιούς, κι εκείνοι
πέθαιναν πανωτά, και χύνουνταν οι θεϊκές σαγίτες
απ' άκρη σ' άκρη μες στ' Αργίτικα φαρδιά λημέρια. Τότε
μας είπε τη βουλή, ως την κάτεχε, του Μακρορίχτη ο μάντης.
Εγώ του Φοίβου να προσπέσουμε παρακινώ τους πρώτος,
μα σύγκλυσε τον Αγαμέμνονα θυμός, κι ολόρθος τότε
πετιέται και φοβέρα μου 'ριξε, που κιόλας έχει γένει'
τι εκείνη οι Αργίτες οι αστρομάτηδες με γρήγορο καράβι

390 την παν στη Χρύσα, και δοσίματα για το θεό φόρτωσαν
όμως την άλλη, αυτήν που μου 'δωκαν οι Αργίτες, μου την πήραν,
τη Βρισοπούλα, απ' το καλύβι μου λίγη ώρα πριν οι κράχτες.
Τώρα αν εσύ μπορείς, διαφέντεψε τον αντρειωμένο γιο σου'
σύρε στον Όλυμπο και πρόσπεσε στο Δία, καμιάν ως τώρα
φορά του Δία τα σπλάχνα αν εύφρανες με λόγο για με πράξη'
τι σ' άκουσα συχνά στου κύρη μου το σπίτι να παινιέσαι
και να μας λες, το μαυροσύγνεφο του Κρόνου υγιό μονάχη
μες στους αθάνατους πως γλίτωσες από περίσσια πάθη,
τότε που θέλαν οι άλλοι του Ολύμπου θεοί να τόνε δέσουν,

400 ο Ποσειδώνας, η Ήρα κι η Αθηνά μαζί τους η Παλλάδα.
Μα ήρθες εσύ και τον λευτέρωσες, θεά, από τα δεσμά του,
τον Εκατόχερο φωνάζοντας στ' ακρόκορφα του Ολύμπου'
οι θεοί τον κράζουν Πολυδύναμο κι οι άνθρωποι από την άλλη
Αιγαίωνα, τι περνάει στη δύναμη και το γονιό του ακόμα.
Κάθισε τότε καμαρώνοντας τη δύναμη του, δίπλα
στο Δία, κι οι τρισμακάριοι εξάρωσαν θεοί και δεν τον δέσαν.
Ολα εσύ τώρα αυτά καθίζοντας σιμά του θύμισε του,
τα γόνατα του πιάσε, αν θα 'θελε στους Τρώες να δώσει χέρι,
και τους Αργίτες πλάι στη θάλασσα κι ομπρός στα πλοία να κλείσει

410 ματοκυλώντας τους, το ρήγα τους για να τον χαίρουνται όλοι'

κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, να νιώσει
την τύφλα του, που καταφρόνησε τον πρώτο απ' τους Αργίτες.»
Κι η Θέτη ευτύς του απηλογήθηκε στα δάκρυα βουτημένη:
« Ωχού, παιδί μου, τι σε ανάσταινα, τον πικρογεννημένο!
Ας ήταν άβλαβος κι αδάκρυτος στ' άρμενα πλάι να μένεις,
έτσι που η Μοίρα λίγο σου 'γραψε κι όχι πολύ να ζήσεις.
Μ' αντάμα τώρα και λιγόχροнос κι ο πιο δυστυχισμένος
απ' όλους είσαι. Μαύρη κι άραχλη που σε γεννούσα η μοίρα!
Τούτα στο Δία τον κεραυνόχαρο να πω θ' ανέβω ατή μου

420 στο χιονοσκέπαστο τον Όλυμπο, μπορεί και να μ' ακούσει.
Μα τώρα εσύ στα γοργοτάξιδα καθούμενος καράβια
με τους Αργίτες βάστα μάνητα, μην πολεμάς καθόλου'
τι ο Δίας επήγε χτες στους άψεγους Αιθίοπες καλεσμένος,
στον Ωκεανό μακριά, κι οι αθάνατοι τον ακλουθηξαν όλοι.
Ομως ξανά σε μέρες δώδεκα στον Όλυμπο θα γύρει,
και τότε εγώ στο χαλκοκάτωφλο παλάτι του θ' ανέβω
και θα προσπέσω ομπρός στα πόδια του, και λέω πώς θα μ' ακούσει.»
Σα μίλησε έτσι, ασκώθη κι έφυγε, κει πέρα αφήνοντας τον
όλο θυμό, που την ωριόζωστη γυναίκα του 'χαν πάρει

430 μεβιάς, αθέλητα του. Ζύγωνε στη Χρύσα το καράβι'
ωστόσο του Οδυσσέα, τ' αγιάτικα σφαχτά που κουβαλούσε.
Κι όταν εκείνοι στο πολύβαθο λιμάνι μέσα εμπήκαν,
μάζεψαν τα πανιά, τ' απόθεσαν στο μελανό καράβι,
λύσαν τα ξάρτια και στο δίκρανο πλάγιασαν το κατάρτι
με δίχως ξάργητα, και λάμνοντας το άραξοβόλι πιάνουν.
Όξω πετούν τις αγκυρόπετρες και την πρυμάτσα δένουν,
όξω κι εκείνοι στο γυρόγιαλο της θάλασσας εβγήκαν,
όξω και τα σφαχτά του Απόλλωνα του μακρορίχτη έβγαλαν,
όξω απ' το πλοίο το πελαγόδρομο κι η Χρυσοπούλα εβγήκε.

440 Τότε ο Οδυσσέας ό πολυκάτεχος μπρος στο βωμό τη φέρνει
και την παράδωσε στου κύρη της τα χέρια λέγοντας του:
«Χρύση, ο ρηγάρχης Αγαμέμνονας με στέλνει να σου δώσω
πίσω την κόρη, και να σφάξουμε περίσσια αρνιά στο Φοίβο,
να ελεηθεί, αν θελήσει η χάρη του, τους Δαναούς, τι αλήθεια
με πίκρες έχει πολυστέναχτες ποτίσει τους Αργίτες.»
Τούτα μιλώντας του την έδωκε, κι αυτός την κόρη εδέχτη
όλο χαρά' κι εκείνοι γρήγορα τ' αγιάτικα σφαχτάρια
στήσαν αράδα, στον καλόχτιστο βωμό του Φοίβου γύρω.
Κι ως χερονίφτηκαν κι εμοίρασαν τ' αγιοκριθάρια, ο Χρύσης

450 βροντόφωνα, τα χέρια ασκώνοντας, για χάρη τους ευκήθη:

« Επάκουσε μου, ασημοδόξαρε, που κυβερνάς τη Χρύσα
και την τρισάγια Κίλλα, κι άσφαλτα την Τένεδο αφεντεύεις'
κι άλλη φορά πιο πριν συνάκουσες την προσευκή μου εμένα
και μου 'δειξες τιμή παιδεύοντας ανήλεα τους Αργίτες'
όμοια και τώρα, αυτή μη μου αρνηθείς που σου ζητώ τη χάρη,
και τους Αργίτες απ' τον άδικο χαμό πια γλίτωσε τους.»

Είπε, και την ευκή του επάκουσεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος·
κι ως ευκηθήκαν και πασπάλισαν μετά τ' αγιοκριθάρια,
αναλαιομίσαν τ' αρνοκάτσικα, τα σφάξανε, τα γδάραν,

460 χώρισαν τα μεριά, τα τύλιξαν τρογύρα με τη σκέπη,
διπλώνοντας τη, κι από πάνω τους κομμάτια κρέας πιθώσαν.
Σε σκίζες πάνω ο γέρος τα 'καιγε, και με κρασί φλογάτο
τα περεχούσε, και πεντόσουβλες στο πλάι του οι νιοί κρατούσαν.
Και σύντας τα μεριά αποκάηκαν και γεύτηκαν τα σπλάχνα,
λιανίσαν τ' άλλα και περνώντας τα στις σούβλες να τα ψήνουν
επήραν γνοιαστικά, κι ως ψήθηκαν, τ' αποτραβήξαν όλα.
Κι απ' τις δουλειές αυτές σα σκόλασαν κι ετοίμασαν τις τάβλες,
έτρωγαν, κι είχαν ως εταίριαζε καθείς το μερτικό του.
και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,

470 παίρνουν κροντήρια τ' αρχοντόπουλα, κρασί τα ξεχειλίζουν,
και σ' όλους τα ποτήρια εγιόμωσαν, απ' τις σπονδές ν' αρχίσουν.
Κι ολημερίς με το τραγούδι τους και το χορό το Φοίβο
γύρευαν να γλυκάνουν, κι όμορφο παιάνα ετραγουδούσαν
τιμώντας τον οι Αργίτες, κι άκουγε κι αγάλλουνταν εκείνος.
και σύντας ο ήλιος πια βασίλεψε και τα σκοτάδια επήραν,
μπρος στις πυρμάτσες του πλεούμενου να κοιμηθούν πλάγιασαν.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
να γύρουν στα φαρδιά ξανοίχτηκαν των Αχαιών λημέρια.
και πρίμο αγέρα ο μακροδόξαρος Απόλλωνας τους στέλνει'

480 κι εκείνοι, το κατάρτι ορθώνοντας, τ' άσπρα πανιά σήκωσαν,
κι ο αγέρας πίσω τους τα φούσκωνε, και στην καρένα γύρω
του караβιού, γοργά που αρμένιζε, το μαύρο κύμα αχούσε'
κι αυτό πετούσε απά στα κύματα, τελεύοντας τη στράτα.
και σύντας φτάσαν πια στ' απλόχωρα των Αχαιών λημέρια,
πα στη στεριά τράβηξαν κι έβγαλαν το μελανό καράβι,
ψηλά στον άμμο, και το στύλωσαν με μακρουλά αντιστύλια,
κι ατοί τους στις καλύβες σκόρπισαν και στα καράβια γύρα.

Πρόσμενε ωστόσο ο γοργογόνατος, ο αρχοντογεννημένος
γιος του Πηλέα στα πελαγόδρομα καράβια του χολιώντας,

490 κι ουδέ στη δοξαντρούσα επήγαινε τη σύναξη ποτέ του
κι ουδέ στον πόλεμο, μόν' έτρωγε τα σωθικά του η πίκρα,
που εδώ καθόταν, κι ας λαχτάριζεν αντάρες και πολέμους.

Μα σα διάβηκαν μέρες δώδεκα, το δρόμο έπαιρναν πίσω
όλοι οι θεοί μαθές οι αθάνατοι, στον Όλυμπο να γύρουν,
κι ο Δίας μπροστά. Και τότε η Θέτιδα, το θέλημα του γιου της
θυμάμενη, γοργά απ' της θάλασσας ξεπρόβαλε το κύμα
κι ανέβη σύναυγα στον Όλυμπο, στον ουρανό το μέγα'
κι ήβρε στου Ολύμπου του πολύκορφου την πιο αψηλή τη ράχη
το γιο του Κρόνου το βροντόλαλο να κάθεται μονάχος.

500 Μπροστά του τότε πήγε κάθισε και του 'πιασε τα γόνα
με το ξερβί, με το άλλο ακράγγιξε τα γένια του από κάτω,
κι είπε στο Δία παρακαλώντας τον, το ρήγα υγιό του Κρόνου;
«Πατέρα Δία, ποτέ μου αν σ' εύφρανα στους αθανάτους μέσα
με λόγο για με πράξη, επάκουσε την πεθυμιά μου ετούτη:
Το γιο μου τίμησε, που η μοίρα του να ζήσει γράφει απ' όλους
πιο λίγο, κι όμως ο Αγαμέμνονας ο πρωταφέντης τώρα
τον καταφρόνεσε, τι του άρπαξε το αρχοντομοίρι ατός του.
Όμως, Ολύμπιε Δία βαθύγνωμε, τίμησε εσύ το γιο μου
στους Τρώες τη νίκη τώρα δίνοντας, ως πού να πουν κι οι Αργίτες
510 να τον τιμήσουν, και τιμώντας τον ξεπλερωμή να δώσουν.»

Αυτά είπε, όμως ο Δίας δε μίλησεν ο νεφελοστοιβάχτης,
μόνο βουβός πολλήώρα εκάθονταν κι η Θέτη, ως τα κρατούσε
αποξαρχής, τα γόνα του 'σφιγγε και μίλησε του πάλι:
« Ξάστερα δώσε μου το λόγο σου και στρέξε αυτά που σου 'πα,
για αρνήσου μου, τι εσύ δε σκιάζεσαι κανένα, για να ξέρω
καλά, ή θεά πως είμαι απ' όλους σας ή πιο παραριγμένη.»

Συχύστη τότε ο Δίας κι απάντησεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Ωχού πελάδες! Σε φαγώματα με βάζεις με την Ήρα,
που θα μ' αρχίσει τα μαλώματα και θα μ' αγκυλοχεύει.

520

Έτσι κι αλλιώς μες στους αθάνατους θεούς θυμώνει εκείνη
μαζί μου, τάχα πως στον πόλεμο τους Τρώες συντρέχω πάντα.
Μα τώρα εσύ τραβήξου γρήγορα, δε θέλω να σε νιώσει
η Ήρα, κι εγώ όλα που μελέτησες θα τα γνοιαστώ να γενούν.
Ομπρός λοιπόν, με το κεφάλι μου θα γνέψω, να πιστέψεις'
τι αυτό είναι μέσα στους αθάνατους το πιο τρανό από μένα
σημάδι' τι είναι αμεταγύριστος κι αψεύτιστος και βγαίνει

το δίχως άλλο πάντα ο λόγος μου, με το κεφάλι ως γνέψω.»

Είπε, και με τα φρύδια του έγνεψε τα μαύρα ο γιος του Κρόνου,
κι οι θείες με ορμήν αναταράχτηκαν οι χήτες στο κεφάλι

530 το αθάνατο, και ριζοτράνταξε τον Όλυμπο το μέγα.

Σαν έτσι οι δυο τους τα συνταίριαζαν, χωρίζουν στου πελάγου
πηδά τα βάθη από τον Όλυμπο το φωτοβόλο εκείνη,
κι ο Δίας τραβούσε στο παλάτι του, κι όλοι μαζί ασκωθήκαν
απ' τα θρονιά οι θεοί· δεν τόλμησε στον κύρη ομπρός κανένας
να μείνει καθιστός, ως ζύγωνε, μόν' στάθηκαν μπροστά του.
Κι αυτός στο θρόνο τότε εκάθισε. Δεν είχε όμως ξεφύγει
της Ήρας τη ματιά, και το 'ξερε πως μίλησε μαζί του
η Θέτη, η κόρη η χιοναστράγαλη του θαλασσογερόντου·
κι ευτύς στο γιο του Κρόνου εγύρισε, μιλά και τον κεντρίζει:

540 «Ποιος πάλε απ' τους θεούς, δολόγωνμε, τα ταίριαξε μαζί σου;
Πάντα σου αρέσει αλήθεια αλάργα μου καθούμενος να κλώθεις
διαλογισμούς κρυφούς κι απόφασες να παίρνεις, και ποτέ σου
το που 'βαλες στο νου δε θέλησες να μου το πεις και μένα.»

Κι απηλογήθη των αθάνατων και των θνητών ο κύρης:
«Ήρα, το κάθε που στοχάζομαι καθόλου μην τ' ολπίζεις
να σου το φανερώνω! δύσκολο, γυναίκα μου κι ας είσαι.
Αλήθεια, ό,τι είναι που δε θα 'βλαφτε να μαθευτεί, κανένας
πριν από σένα, μήτε αθάνατος μήτε θνητός, θα μάθει.
Μα αυτό που χώρια απ' τους αθάνατους στο νου μου εγώ θα βάλω,

550 μη θες να το ρωτάς ανώφελα και μην ψιλοσκαλίζεις.»
και τότε η σεβαστή του απάντησε βοϊδομάτη Ήρα κι είπε:
«Ύγιέ του Κρόνου τρομερότατε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Ποτέ να σε ρωτώ δε θέλησα και να ψιλοσκαλίζω,
μόν' ό,τι θες μπορείς ανέγνωιαστα να στοχαστείς μονάχος.
Μα τώρα τρέμω μες στα σπλάχνα μου, μη σ' έχει καταφέρει
η Θέτη, η κόρη η χιοναστράγαλη του θαλασσογερόντου·
τι σύναυγα κοντά σου εκάθισε και σου 'πιάσε τα γόνα,
κι αλήθεια εσύ θαρρώ της έταξες στον Αχιλλέα να δώσεις
τιμή, κι Αργίτες γύρω στ' άρμενα περισσιους ν' αφανίσεις.»

560

και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Δαιμονισμένη! Πάντα το κακό στο νου σου! Δε γλιτώνω!
όμως χαμένοι πάνε οι κόποι σου, και μόνο απ' την καρδιά μου
μακραίνεις. Τόσο το χειρότερο για σένα, λέω. Κι αν έτσι

μαθές ως τα 'πες τούτα εγίνηκαν, έτσι μου αρέσει εμένα!
Μόν' κάθου κι άκουε κάθε λόγο μου, και μη μου βγάζεις άχνα,
μην έρθω αυτού και ρίξω απάνω σου τ' ανίκητα μου χέρια,
και τότε πια δε θα σε γλίστωναν όλοι οι θεοί του Ολύμπου.»

Έτσι είπε, κι η σεβάσμια δειλίασε βοϊδομάτη Ήρα ομπρός του,
και κόμπο την καρδιά της δένοντας δίχως μιλιά εκαθόταν

570 μα κι οί άλλοι αθάνατοι επικράθηκαν στου Δία το αρχονταρίκι.
Τότε ο λαμπρός τεχνίτης Ήφαιστος πήρε να λέει μπροστά τους,
για να γλυκάνει τη μητέρα του, την κρουσταλλόχερη Ήρα:
«Ωχού μπελάδες που μας πλάκωσαν αβάσταχτοι, αν οι δυο σας
για τους θνητούς εδώ συχύζεστε, κι αμάχες και φοβέρες
μες στους αθάνατους ασκώνετε, και μήτε θα χαρούμε
γλυκό ψωμί, τι αλήθεια δαίμονας κακός μας δυναστεύει.
Μια γνώμη θα 'δινα στη μάνα μου, κι ας το νογάει κι ατή της:
το Δία τον κύρη να καλόπιανε, να μην αρχίσει πάλε
μαλώματα και το τραπέζι μας κάμει άνω κάτω, ως τρώμε'

580 τι αν θέλει του Ολύμπου ο αστραπόχαρος αφέντης απ' τους θρήνους
να μας πετάξει... τι στη δύναμη πολύ τρανότερος μας.
Μόν' έλα τώρα εσύ, καλόπιασ' τον και γλυκομίλησέ του,
και τότε ευτύς ο αφέντης του Ολύμπου θα 'ναι καλός μαζί μας.»

Έτσι είπε, και πηδώντας έβαλε στις ακριβής του μάνας
τα χέρια κούπα διπλογούβωτη, κι αυτά της λέει τα λόγια:
« Υπομονέψου τώρα, μάνα μου, βαστά, κι ας έχεις πίκρα,
μη λάχει και σε ιδώ να δέρνεσαι και δεν μπορέσω χέρι
να δώσω, μ' όλη την αγάπη μου, κι ας σε πονά η καρδιά μου·
τι αλί σε κείνον που με του Ολύμπου το ρήγα θα τα βάλει!

590 Κι άλλη φορά, που να 'ρθω θέλησα βοηθός σου, από το πόδι
μ' έπιασε αυτός κι από το αθάνατο με πέταξε κατώφλι'
όλη τη μέρα, ως το βασίλεμα του γήλιου, εγκρεμιζόμουν,
ως πού στη Λήμνο πια σωριάστηκα με την ψυχή στο στόμα,
κι ευτύς, ως έπεσα, με πήρανε να με γνοιαστούν οι Σίντες.»

Έτσι είπε, κι η θεά αχνογέλασεν, η κρουσταλλόχερη Ήρα,
κι αχνογελώντας μες στα χέρια της πήρε απ' το γιο την κούπα.
Κι αυτός απ' το κροντήρι ανάσερνε και μοίραζε στους άλλους
—δεξιά μεριά—θεούς αθάνατο γλυκό κρασί να πιούνε.
Κι άσβηστο γέλιο τότε άσκώθηκε μες στους μακαρισμένους,

600 λαχανιαστό να ἰδοῦν τον Ἥφαιστο τα πόδια του να σέρνει.

Τότε ἔτσι ἐκείνοι, ὡς που εβασίλεψεν ὁ γῆλιος, ὅλη μέρα
ἔτρωγαν, κι εἶχεν, ὡς ἐταίριαζε, καθεὶς το μερτικό του'
μήτε ἡ γλυκιά κιθάρα ἀπόλειπε στου Ἀπόλλωνα τα χέρια,
μήτε κι οἱ Μούσες, που γλυκόφωνα με τὴ σειρά ἔτραγούδουν.

Και σύντας τοῦ ἡλίου πια βασίλεψε τὸ φῶς τὸ αχτιδοβόλο,
καθένας στὸ δικό του ἐτράβηξε τὸ ἀρχοντικό νὰ γεῖρει,
κεὶ που 'χε χτίσει στὸν καθένα τοὺς παλάτι ὁ κουτσοπόδης,
ὁ ξακουστός τεχνίτης Ἥφαιστος, με τὴ σοφὴ τοῦ τέχνη.
Κι ὁ Δίας ὁ Ολύμπιος, ὁ ἀστραπόχαρος, στὴν κλίνη τοῦ τραβούσε,

610 ἐκεῖ που ὡς τώρα πάντα, ὡς τοῦ 'ρχονταν ὕπνος γλυκός, κοιμόταν
κεὶ πάνω ἀνέβη, κι ἡ χρυσόθρονη σιμά τοῦ ἐπλάγιαζε Ἥρα.

Ραψωδία Β

Ιλιάδας Β

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΪΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

b Οι άλλοι —θεοί, θνητοί πολέμαρχοι— κοιμόνταν όλη νύχτα,
και μοναχά το Δία δεν επιανεν ύπνος γλυκός καθόλου,
μόν' όλο μες στο νου του ανάδευε, πώς του Αχιλλέα να δώσει
τιμή, κι Αργίτες δίπλα στ' άρμενα περισσιους ν' αφανίσει.
Και τούτη η πιο καλή του εικάστηκε βουλή στο νου, να στείλει
στο γιο του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα, τον όνειρο τον πλάνο'
γυρνάει σ' αυτόν και με άνεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Όνειρε πλάνε, ομπρός, στ' Αργίτικα γοργά καράβια δράμε,
και στο καλύβι του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, σα φτάσεις,

10 ό,τι σου ορίζω τώρα λέγε του και μην το παραλλάξεις.
Σπρώχ' τον γοργά τους μακρομάλληδες Αργίτες ν' αρματώσει·
ήρθε η στιγμή που το πλατύδρομο το κάστρο θα πατήσσει
των Τρωών' οι αθάνατοι στον Όλυμπο πια δεν κρατούνε τώρα
δυο γνώμες, τι όλους τους ελύγισε με τα παρακλητά της
η Ήρα, κι από στους Τρώες επλάκωσαν τρανοί καημοί και πίκρες.»

Έτσι είπε, κι ο Όνειρος, σαν άκουσε το λόγο του μισεύει,
κι ως έφτασε μεμιάς στα γρήγορα των Αχαιών καράβια,
κινάει να βρει τον Αγαμέμνονα, το γιο του Ατρέα' κι εκείνος
κοιμόταν στο καλύβι' γύρα του θεϊκός χυνόταν ύπνος.

20 Στάθηκε πάνω απ' το κεφάλι του, και την είδη είχε πάρει
του Νέστορα, πού απ' όλους πιότερο τιμούσε τους γερόντους
ο γιος του Ατρέα' με τέτοια ο Όνειρος ο θεϊός είδη του εμίλα:
«Κοιμάσαι, υγιέ του Ατρέα του αντρόκαρδου, του γαύρου αλογατάρη;
όλη τη νύχτα ένας πρωτόγερος δεν πρέπει να κοιμάται,
που τόσο ασκέρι του μπιστευτήκαν κι έγνοιες πολλές τον ζώνουν.
Μ' άκου με τώρα' είμαι μαντάτορας από το Δία σταλμένος,
που ας είναι αλάργα, όμως σε γνοιάζεται και σε ψυχοπονιέται.
Προστάζει ευτός τους μακρομάλληδες Αργίτες ν' αρματώσεις'
ήρθε η στιγμή που το πλατύδρομο το κάστρο θα πατήσεις

30

των Τρωών' οι αθάνατοι στον Όλυμπο πια δεν κρατούνε τώρα
δυο γνώμες, τι όλους τους ελύγισε με τα παρακλητά της
η Ήρα, κι από στους Τρώες επλάκωσαν τρανοί καημοί, σταλμένοι
από το Δία. Μα εσύ τα λόγια μου κράτα στο νου, μη λάχει
κι αλησμονιά σε πιάσει, ό ολόγλυκος μόλις σ' αφήσει γύπνος.»

Ως μίλησε έτσι, επήρε κι έφυγε, κει πέρα αφήνοντας τον
να κλώθει ελπίδες μες στα φρένα του, που να γενούν δεν ήταν,
του Πριάμου το καστρί πώς θα 'παιρνε τη μέρα εκείνη τάχα,
ο ανέμυαλος, που ο Δίας τι του 'γραφε δεν το 'βαζε στο νου του'
τι εκείνος κι άλλες ελογάριαζε στους Τρώες και στους Αργίτες

40 να στείλει συφορές και κλάματα μες σε φριχτούς πολέμους.

Κι ως ξύπνησε, διανεύαν γύρα του τα θεία τα λόγια ακόμα.

Πετάχτη απάνω και καθίζοντας ώριο φοράει χιτώνα,
καινούργιο, μαλακό, και γύρω του φαρδιά ετυλίχτη κάπα,
και σάνταλα πανώρια επέρασε στ' αστραφτερά του πόδια'
στερνά το ασημοκαρφοπλούμιστο σπαθί κρεμάει στους ώμους,
και το ραβδί του το ακατάλυτο, το γονικό, κρατώντας,
για τ' άρμενα των χαλκοθώρακων των Αχαιών κινούσε.

Ότι είχε η Αυγή η θεά στον Όλυμπο το μέγα ανέβη απάνω, .

το φως στο Δία και στους αθάνατους τους άλλους να μηνύσει'

50 κι ο γιος του Ατρέα τους βροντερόφωνους διαλάληδες προστάζει

σε συντυχιά τους μακρομάλληδες Αργίτες να φωνάξουν

κι ως φώναζαν αυτοί, μαζώχτηκαν με βιάση ευτύς εκείνοι.

Πρώτα καλνούσε τους αντρόκαρδους να βουλευτούν γερόντους

δίπλα από τ' άρμενο του Νέστορα, του βασιλιά της Πύλος'

κι ως συνάχτηκαν, τι σοφίστηκε τρανό τους φανερώνει:

« Ακούστε, φίλοι! Μου 'ρθεν Όνειρος θεϊκός στον ύπνο απάνω

μέσα στη νύχτα την αθάνατη, του αρχοντικού Νεστόρου

ίδια απaráλλαχτος, στο ανάριμμα, στην ελικιά, στην όψη'

και στάθη πάνω απ' το κεφάλι μου κι αυτά μου λέει τα λόγια:

60 „Κοιμάσαι, υγιέ του Ατρέα του αντρόκαρδου, του γαύρου αλογατάρη;

Όλη τη νύχτα ένας πρωτόγερος δεν πρέπει να κοιμάται,

που τόσο ασκέρι του μπιστεύτηκαν κι έγνοιες πολλές τον ζώνουν.

Μ' άκου με τώρα' είμαι μαντάτορας από το Δία σταλμένος,

που ας είναι αλάργα, όμως σε γνοιάζεται και σε ψυχοπονιέται.

Προστάζει ευτύς τους μακρομάλληδες Αργίτες ν' αρματώσεις'

ήρθε η στιγμή που το πλατύδρομο το κάστρο θα πατήσεις

των Τρώων οι αθάνατοι στον Όλυμπο πια δεν κρατούνε τώρα

δυο γνώμες, τι όλους τους ελύγισε με τα παρακλητά της

η Ήρα, κι απά στους Τρώες επλάκωσαν τρανοί καημοί, σταλμένοι

70

από το Δία, μα εσύ τα λόγια μου μην τα ξεχνάς. Ως τα 'πε,

πέταξε, πάει, και μένα ο ολόγλυκος ευτύς μ' αφήκεν ύπνος.

Ελατέ, στ' άρματα ας φωνάξουμε τους Αχαιούς, μα πρώτα

θα τους μιλήσω δοκιμάζοντας, καθώς πρεπό 'ναι κι όλες'
και θα τους πω με τα πολύσκαρμα να φύγουμε καράβια,
κι άλλος αλλούθε εσείς κρατάτε τους με λόγια, να μη φύγουν.»
Ως είπε εκείνος τούτα, κάθισε, και τότε ασκώθη ομπρός τους
ο γέρο Νέστορας, που αφέντευε στην αμμουδάτη Πύλο,
κι έτσι τους μίλησε καλόγνωμος κι αναμεσό τους είπε:
«Φίλοι μου εσείς, Αργίτες άρχοντες καί πρωτοκεφαλάδες,

80 αν άλλος Αχαιός για τ' όνειρο μιλούσε τούτο ομπρός μας,
πως είναι ψέματα θα λέγαμε, θα το αψηφούσαμε όλοι'
μα τώρα το 'δε αυτός που απ' όλους μας ο πιο τρανός λογιέται.
Ομπρός λοιπόν, ας αρματώσουμε τους Αχαιούς, ελατέ!»

Είπε, καί πρώτος απ' τη μάζωξη κινούσε για να φύγει'
τα λόγια του ρηγάρχη ακούγοντας κι, οι αρχόντοι βασιλιάδες
πετάχτηκαν κι ωστόσο ολόγυρα συνάζουνταν τ' ασκέρια.
Πώς όταν βλέπεις σμάρια μέλισσες πυκνά να ξεπορίζουν,
κι όλο καινούργιες ξεπετάγονται μέσ' απ' τον τρύπιο βράχο,
και στους ανθούς τους ανοιξιάτικους τσαμπιά τσαμπιά πετάνε,

90 και πλήθος άλλα εδώθε σμίγουνε κι άλλα από κει δρομούνε'
παρόμοια από καλύβια κι άρμενα λαός πολός τραβούσαν
κοπαδιαστά μπροστά στ' ακρόγιαλο το χαμηλό, να πάνε
στη σύναξη' κι η Φήμη εφούντωνε στη μέση εκεί, του Δία
η αποκρισάρα, καί τους έβιαζε'κι εκείνοι εμαζευόνταν.
Κουφοτρικύμιζεν η σύναξη, κι ως κάθιζαν, βογγούσε
κάτωθε η γης, κι ήταν ο τάραχος τρανός. Να μουν σε τάξη
κράχτες εννιά στο ασκέρι εφώναζαν, τη χλαλοή να πάψουν,
τους θεογέννητους ρηγάδες τους ν' ακούσουν τι θα πούνε.
Με κόπο εκείνοι καταλάγιασαν κι ολόγυρα εκαθίσαν

100 δίχως φωνές. Τότε ο Αγαμέμνονας ασκώθη ο πρωταφέντης,
κρατώντας το ραβδί στο χέρι του, τρανή του Ηφαίστου τέχνη'
στο Δία, το γιο του Κρόνου, κάποτε το 'χε χαρίσει εκείνος,
κι ο Δίας του Αργοφονιά το εχάρισε, του ψυχοπερατάρη,
κι ο Ερμής το χάρισε στον Πέλοπα τον αλογάρη πάλε,
κι ο Πέλοπας του Ατρέα το χάρισε του πρωτοστρατολάτη,
και στο Θυέστη ο Ατρέας πεθαίνοντας το βαριοκοπάδάρη,
κι ο Θυέστης πάλε του Αγαμέμνονα κληρονομιά το αφήκε,
πλήθος νησιά και την Αργίτικη για ν' αφεντεύει χώρα.
Πάνω σ' αυτό ακουμπώντας κίνησε το λόγο στους Αργίτες:

110

«Αργίτες αντρειωμένοι, φίλοι μου, πιστοί σύντροφοι του Άρη,
ο Δίας, ο γιος του Κρόνου, μ' έμπλεξε σε συφορά μεγάλη,

ο ανέσπλαχνος, που πριν μου το 'ταξε και δέχτηκε, πριν πάρω
πρώτα την Τροία την ωιοτείχιστη, να μη διαγύρω πίσω'
και τώρα δόλο μου 'στησε άσκημο, και με προστάζει στο Άργος,
τόσο πολύ στρατό αφού ξέκανα, να γύρω ντροπιασμένος.
Έτσι μαθές στον παντοδύναμο το γιο του Κρόνου αρέσει,
που πλήθος κάστρα ξεκεφάλισε και θα ξεκεφαλίσει
πλήθος ακόμα, τι στη δύναμη σαν ποιος του παραβγαίνει;
Αλήθεια, είναι ντροπή οι μελλούμενες γενιές και να τ' ακούσουν,

120 τέτοιος στρατός και τόσος άδικα των Αχαιών πως ήρθε
και πολεμάει με δίχως όφελος και μάχεται εδώ πέρα
με άντρες πιο λίγους, καί δεν ξέρουμε πότε θα 'ρθεί το τέλος'
τι λογαριάζω, αν συμφωνούσαμε μια μέρα Τρώες κι Αργίτες,
με όρκο τον πόλεμο σκολάζοντας, να ψυχομετρηθούμε,
και χωριστά μονοσυνάζουνταν οι Τρώες οι ντόπιοι, όσοι είναι,
αν από δέκα δέκα σμίγαμε στην άλλη εμείς οι Αργίτες,
κι οι κάθε δέκα για το κέρασμα κι από 'ναν Τρώα διάλεγαν,
λέω δεκαριές πολλές θ' απόμεναν χωρίς τον κεραστή τους'
τόσους πολλούς εγώ στο μέτρημα λογιάζω τους Αργίτες

130 μπροστά στους Τρώες, αυτούς που κάθονται στο κάστρο' μα ήρθαν άλλοι
από περίσσιες χώρες σύμμαχοι, τρανοί κονταρομάχοι,
που με μακραίνουν απ' τον πόθο μου, καί δεν μπορώ ως το θέλω
της Τροίας το κάστρο το πεντάμορφο μια μέρα να πατήσω.
Εννιά εκυλήσαν χρόνια κλειδωτά του Δία του τρισμαγάλου'
των караβιών τα ξύλα εσάπισαν, οι γούμενες έλιωσαν,
και λέω θα κάθονται τα ταίρια μας και τα μικρά παιδιά μας
μέσα στα σπίτια καρτερώντας μας, και τελείωση δεν έχει
καμιά η δουλειά που μας κουβάλησε στα γυρογιάλια ετούτα.
Μα τώρα ελατέ, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω:

140 με τα καράβια πίσω ας γύρουμε στην ποθητή πατρίδα,
τι πια την Τροία δε θα την πάρουμε με τις φαρδιές τις ρούγες!»

Είπε, και την καρδιά ανατάραξε μες σε ολονών τα στήθη,
απ' τους πολλούς, που πρίν δε βρέθηκαν ν' ακούσουν τη βουλή του.
Σάλεψε η σύναξη, σαν κύματα της θάλασσας μεγάλα
στο Ικάριο πέλαο, σύντας σύγνεφα του αφέντη Δία ξεχύσουν
σιρόκο και γαρμπή, κι ι θάλασσα φουσκώσει στην ορμή τους.
Κι όπως πονέντες ξάφνου ασκώνεται δριμύς, και το σπαρμένο
σαλεύει το βαθύ στη λύσσα του και γερνούνε τα στάχυα,
παρόμοια εσάλεψε κι η σύναξη' κι οι Αργίτες στα καράβια

150 με αλαλητό μεγάλο εχύθηκαν, κι ο κουρνιαχτός τ' αψηήλου

κάτω απ' τα πόδια τους ανέβαινε, κι ο ένας του άλλου εφώναζαν
ν' αδράξουν τ' άρμενα, στη θάλασσα την άγια να τα ρίξουν,
κι άνοιγαν τις συρμές, κι υψώνουνταν στον ουρανό οι φωνές τους,
να γύρουν πίσω, κι από τ' άρμενα τραβούσαν τα φαλάγγια.

Οι Αργίτες τότε, κι ας μην ήτανε γραφτό, θα φεύγαν πίσω,
αν δε μιλούσεν η Ήρα κι έλεγε στην Αθηνά γυρνώντας:
« Ωχού μου, θυγατέρα αδάμαστη του Βροντοσκουταράτου!
Έτσι λοιπόν ξανά στον τόπο τους τον πατρικό θα γύρουν
οι Αργίτες, την πλατιά της θάλασσας περνώντας ράχη τώρα,

160 και την Ελένη την Αργίτισσα, που απ' αφορμή της πλήθος
εδώ Αχαιοί μακριά απ' τον τόπο τους τον πατρικό εχαθήκαν,
στον Πρίαμο και στους Τρώες θ' αφήσουνε, να το 'χουν να καυκιώνται;
Μα εσύ γοργά στων χαλκοθώρακων των Αχαιών τ' ασκέρια
για δράμε, κι έναν έναν μίλα τουςπραγά, κι αμπόδιζέ τους
τα δρεπανόγυρτα καράβια τους στη θάλασσα να ρίξουν.»

Αυτά είπε, κι άκουσε η γλαυκόματη θεά Αθηνά το λόγο,
και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας με ασπούδα εχύθη κάτω,
κι ως έφτασε μεμιάς στα γρήγορα των Αχαιών καράβια,
τον Οδυσσέα πιο πρώτα αντίκρισε, που 'χε του Δία τη γνώση,

170 να στέκει εκεί. Το καλοκούβεργο, μαύρο άρμενο του εκείνος
δεν τ' άγγιζε, τι ο πόνος του 'δερνε, βαθιά, καρδιά καί σπλάχνα.
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, σιμά του εστάθη κι είπε:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
έτσι λοιπόν ξανά στον τόπο σας τον πατρικό θα γύρτε
πέφτοντας μέσα στα πολύσκαρμα καράβια φοβισμένοι,
και την Ελένη την Αργίτισσα, που απ' αφορμή της πλήθος
εδώ Αχαιοί μακριά απ' τον τόπο τους τον πατρικό εχαθήκαν,
στον Πρίαμο και στους Τρώες θ' αφήσετε, να το 'χουν να καυκιώνται;
Τώρα στο ασκέρι, ομπρός, το Αργίτικο, για δράμε δώθε κείθε,

180

μη στέκεις, κι έναν έναν μίλα τουςπραγά, κι αμπόδιζέ τους
τα δρεπανόγυρτα καράβια σας στη θάλασσα να ρίξουν.»

Είπε, κι αυτός, το λάλο ως γνώρισε της Αθηνάς που έμίλα,
στα πόδια το 'βαλε, την κάπα του πετώντας, κι ο Ευρυβάτης,
απ' την Ιθάκη ο κράχτης, πίσω του που ερχόταν, τη σηκώνει.
Μ' αυτός σιμά στον Αγαμέμνονα, το γιο του Ατρέα, σαν ήρθε,
το γονικό, παλιό, ακατάλυτο ραβδί του παίρνει, κι έτσι
τρέχει στα πλοία των χαλκοθώρακων των Αχαιών ολούθε'
κι όποιον στο δρόμο ρήγα κι άρχοντα τρανό συναπαντούσε.

σιμώνοντας τον τον αντίσκοφτε με τα πραγά του λόγια:

190 «Καημένε, εσένα δε σου ταίριαζε σαν τον κιοτή να τρέμεις!
Κάθου ήσυχος λοιπόν, και κάθιζε και το στρατό τον άλλο.
Τι κρύβει, ακόμα δεν κατάλαβες ο γιος του Ατρέα στο νου του'
μας δοκιμάζει λέω, μα γρήγορα θα μας παιδέψει πάλε
τους Αχαιούς, τι δεν ακούσαμε στη σύναξη όλοι τι 'πε.
Μην οργιστεί και πει σε βάσανα να ρίξει τους Αργίτες.
Βαριά είν' η οργή των αρχοντόγεννων των βασιλιάδων πάντα'
τι ο Δίας τιμή τρανή ο βαθύγνωμος κι αγάπη τους χαρίζει.»

Μ' απ' το χοντρό λαό όποιον έπιανε μπροστά του να φωνάζει,
με το ραβδί τον καταχέριζε και τον απόπαιρνε έτσι:

200 «Ξεμυαλισμένε! Κάθου φρόνιμα καί γρίκα και τους άλλους
τι λεν, που στέκονται πιο πάνω σου. Μα εσύ κιοτής κι ανάξιος!
κι ουδέ στη μάχη ουδέ στη σύναξη ποτέ σε λογαριάζουν.
Όλοι οι Αχαιοί μαθές θα κάνουμε τους αφεντάδες τώρα;
Το πολυβασιλίκι είναι άσκημο! Ένας ας είναι ο αφέντης,
ένας ό ρήγας, σ' όποιον έδωκε του πονηρού του Κρόνου
ο γιος ραβδί και νόμους, πάνω τους σα βασιλιάς να ορίζει.»

Έτσι απ' τ' ασκέρι μέσα edιάβαινε προστάζοντας, κι εκείνοι
ξανά στη μάζωξη από τ' άρμενα και τα καλύβια έτρεχαν
όλο φωνή, καθώς σε ακρόγιαλο πλατύ βροντάει το κύμα

210 της πολυτάραχης της θάλασσας και τα πελάη μουγκρίζουν.

Οι άλλοι εκαθίζαν και στη θέση του κρατιόταν ο καθένας,
μόνο ο Θερσίτης ο ατσαλόστομος φωνοκοπούσε ακόμα,
λόγια στο νου του που 'χεν άπρεπα πολλά, και τα πετούσε
δίχως ντροπή καμιά, μαλώνοντας με τους ρηγάδες πάντα,
φτάνει ν' απάντεχε πώς θ' άσκωνε μες στους Αργίτες γέλιο.

Άντρας δεν έφτασε ασκημότερος κάτω απ' της Τροίας το κάστρο'
κουτσός απ' το 'να πόδι, αλλήθωρος, με χωνιασμένους ώμους,
που απά στο στήθος του εκαλύβωναν και πιο ψηλά θωρούσες
κεφάλι μυτερό, που απάνω του χνούδι πετούσε ανάριο.

220

Απ' όλους πιο ο Οδυσσέας τον μάχουνταν κι ο μέγας Αχιλλέας,
κι όλο μαζί τους ελογόφερνε· μα τώρα τα 'χε βάλει
με τον αντρόκαρδο Αγαμέμνονα σκληρίζοντας' μαζί του
οι άλλοι θύμωναν κι αγανάχτιζαν Αργίτες. Τότε εκείνος
με άγριες φωνές τον Αγαμέμνονα βάζει μπροστά μιλώντας:

«Υγιέ του Ατρέα, τι πάλι σου 'λειψε και τι παραπονιέσαι;
Χαλκό γεμάτα τα καλύβια σου και πλησμονή οι γυναίκες
οι διαλεχτές μες στα καλύβια σου, που εσένα πρώτα απ' όλους
οι Αργίτες δίνουμε, σαν πάρουμε κανένα κάστρο γύρα.
Μπας κι άλλο εσύ χρυσάφι ορέγεςαι, που κάποιος θα μας φέρει

230 από τους Τρώες τους αλογάρηδες για ξαγορά του γιου του,
που εγώ δεμένο εδώ τον έσυρα για απ' τους Αργίτες άλλος;
Μη και καμιά γυναίκα νιούτσικη, να σε κερνά τον πόθο
κι αλάργα μόνος να τη χαίρεσαι; Μ' αυτό σωστό δεν είναι,
να 'σαι ο ρηγάρχης και το ασκέρι σου σε συφορές να ρίχνεις.
Κιοτήδες, τιποτένιοι, Αργίτισσες! τι Αργίτες πια δεν είστε!
Με τα καράβια πίσω ας γύρουμε στα σπίτια μας, κι αφήστε
-τούτον στην Τροία τ' αρχοντομοίρια του να τα κλωσάει μονάχος,
να ιδεί, μας έχει αυτός στον πόλεμο, για δε μας έχει ανάγκη.
Ως και τον Αχιλλέα, πιο αντρόκαρδος που 'ναι απ' αυτόν, περίσσια

240 τον καταφρόνεσε, τι του άρπαξε το αρχοντομοίρι ατός του.
Μα του Αχιλλέα χολή δεν του 'μεινε, σου τα συχώρεσε όλα·
αλλιώς, Ατρείδη, λέω δε θά'σωνες άλλη αδικία να κάνεις.»

Τέτοια βρισίδια του Αγαμέμνονα του πρωτοστρατολάτη
ξεφώνιζε ο Θερσίτης, μα ο θεϊκός πετάχτηκε Οδυσσέας
μπροστά του και στραβοκοιτώντας τον αψιά τον αποπηρε:
« Θερσίτη εσύ γλωσσά, ατσαλόστομε! Κι ας είσαι βροντολάλος,
σταμάτα! Να τα βάζεις μόνος σου μη θες με βασιλιάδες·
τι πιο από σένα εγώ δε γνώρισα κιοτή κανένα, απ' όσους
τους γιους του Ατρέα ακλουθηξαν κι έφτασαν κάτω απ' της Τροίας το κάστρο.

250 Σύντας μιλάς λοιπόν, στο στόμα σου μην πιάνεις τους ρηγάδες
και μην τους βρίζεις λογαριάζοντας να γύρεις στην πατρίδα'
τι ακόμα δεν το καλοξέρουμε με μας τι θ' απογίνει,
με δόξα πίσω αν θα γυρίσουμε, για ντροπιασμένοι οι Αργίτες.
Και τώρα εσύ τον Αγαμέμνονα, το γιο του Ατρέα, το ρήγα,
παίρνεις και βρίζεις, τι οι λιοντόκαρδοι του δίνουν τάχα Αργίτες
πολλά, κι εσύ κακολογώντας τον μιλάς και δε σωπαίνεις.
Τώρα έναν άλλο λόγο θα 'λεγα, πού σίγουρα θα γένει:
Αν όπως τώρα πάλε αστόχαστα σε βρω να φαφλατίζεις,
δε θέλω η κεφαλή στους ώμους της να στέκει του Οδυσσέα,

260

κι ουδέ πατέρα του Τηλέμαχου πια να με κράζουν θέλω,
αν δε σε πιάσω και τα ρούχα σου μεμιάς εγώ σου βγάλω,
το απανωσκούτι, το πουκάμισο και της ντροπής το ρούχο,
κι αφού σε δείρω, από τη σύναξη κακοδαρμένο πίσω

σε στείλω με κλημούς στα γρήγορα καράβια να γυρίσεις.»

Έτσι είπε εκείνος, και τον χτύπησε στην πλάτη και στους ώμους με το ραβδί, κι αυτός ελύγισε, τα κλάματα τον πήραν, στην πλάτη η σάρκα του αιματόκοψε βαθιά μεμιάς κι επρήστη απ' το χρυσό ραβδί, και τράβηξε να κάτσει δειλιασμένος· πονούσε, σάστιζαν τα μάτια του και σφούγγιζε το κλάμα.

270 Κι όλοι στα γέλια ξεκαρδίστηκαν, κι ας ήταν πικραμένοι, κι έτσι μιλούσεν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
«Καλά ο Οδυσσέας αλήθεια αρίφνητα μας έχει κάνει ως τώρα, πρώτος στη γνώμη μες στη σύναξη και πρώτος στους πολέμους· μα τούτο τώρα που μας έκανε το πιο καλό είν' απ' όλα, του κλωθοσούρτη ετούτου που 'φραξε, του φωνακλά, το στόμα. Δε θα 'χει πια η καρδιά του η αδιάντροπη ποτέ θαρρώ κουράγιο να βρίσει πάλε τους ρηγάδες μας με τα θρασόλογά του.»

Έτσι έλεαν, κι ο Οδυσσέας σηκώθηκεν ο καστροπολεμίτης με το ραβδί στο χέρι' δίπλα του με κράχτη είδη εστεκόταν

280 και φώναζε η Αθηνά η γλαυκόματη στ' ασκέρια να σωπάσουν, και πρώτοι και στερνοί το λόγο του να τον ακούσουν όλοι οι Αργίτες τώρα, και τη γνώμη του καλά να στοχαστούνε. Κι εκείνος μίλησε καλόγνωμος αναμεσό τους κι είπε:
«Υγιέ του Ατρέα, στο νου τους έβαλαν οι Αργίτες, πρωταφέντη, θαρρώ να σε ντροπιάσουν άσκημα μπρος στους ανθρώπους όλους· το λόγο δεν κρατούν που σου 'δωκαν, ακόμα ως ξεκινούσαν πέρα από το Άργος το αλογόθροφο στα μέρη εδώ, πριν πάρεις πρώτα την Τροία την ωριοτείχιστη, να μη διαγύρουν πίσω. Μ' αυτοί, παιδιά λες κι είναι ανήλικα για και γυναίκες χήρες,

290 τους πήρε τώρα το παράπονο να γύρουν στην πατρίδα. Δε λέω, μπορεί κι από βαριέστισμα να θες να γύρεις πίσω' τι κι ένα μήνα από το ταίρι σου μακριά να λείψεις μόνο, βαρυγκομίζεις στο πολύκουπο καράβι σου, που το 'χουν φουρτούνες κλείσει χειμωνιάτικες και θάλασσα αγριεμένη. Κι εμείς ακόμα εδώ βρισκόμαστε, κι έχουν κυλήσει χρόνια εννιά! Γι' αυτό και δεν αγαναχτώ που τους Αργίτες τώρα τους παίρνει μπρος στα δρεπανόγυρτα καράβια η βαρυγκόμια. Κι όμως ντροπή είναι, τόσο που 'μεινες, να γύρεις με άδεια χέρια. Βαστάτε, φίλοι, υπομονέψετε λίγον καιρό, να ιδούμε,

300

τάχα σωστά 'ναι τα μαντέματα του Κάλχα για δεν είναι' τι όλοι καλά στο νου μας το 'χουμε κι είστε όλοι εσείς μαρτύροι,

εξόν απ' όσους πήραν κι έφυγαν οι Λάμιες του θανάτου,
σα χτες ακόμα, που τ' Αργίτικα καράβια στην Αυλίδα
να φέρουν συφορές μαζώχτηκαν στον Πρίαμο και στους Τρώες'
κι εμείς στη νερομάνα ολόγυρα, μπρος στους βωμούς τους άγιους,
σφαχτάρια σφάζαμε απεγάδιαστα στους αθανάτους, κάτω
απ' όμορφο πλατάνι, όπου 'τρεχε νερό κρουσταλλιασμένο.
Τρανό σημάδι τότε φάνηκε: φίδι φριχτό, με ράχη
κοκκινωπή, στο φως απ' του Ολύμπου σταλμένο τον αφέντη,

310 πετάχτη απ' το βωμό και χύθηκε στον πλάτανο ν' ανέβει.
Κι ήταν εκεί μικρά κλωσόπουλα, νιογέννητα σπυργίτια,
στην άκρη ενός κλαριού, καί ζάρωναν κρυμμένα μες στα φύλλα,
οχτώ, κι εννιά με τη μητέρα τους, που τα 'χε γεννημένα.
Όμως το φίδι τότε τα 'φαγε, και τσίριζαν εκείνα
σπαραχτικά' κι η μάνα κλαίγοντας πετούσε ολόγυρα τους'
κι αυτό λυγάει κι απ' τη φτερούγα της την άρπαξε, ως θρηνούσε.
Μα τα σπυργίτια και τη μάνα τους σαν έφαγε το φίδι,
ο θεός που το 'χε στείλει τι 'καμε τρανό σημάδι τότε'
τι ο γιος του Κρόνου του δολόπλοκου το πέτρωσε εκεί πάνω.

320 Κι εμείς ασάλευτοι σαστίσαμε να ιδούμε τέτοιο θάμα,
το άγριο θεριό, που μας ετάραξε την άγια τη θυσία.
Μα ευτύς ό Κάλχας προφητεύοντας το λόγο επήρε κι είπε:
„Τι τάχα επιάστη, μακρομάλληδες Αργίτες, η λαλιά σας;
Είναι για μας ο Δίας που το 'στειλε τρανό σημάδι ετούτο,
αργό, άργοτέλεστο, μα αθάνατο θα μείνει το άκουσμα του.
Ως όλα τα σπυργίτια τα 'φαγε το φίδι και τη μάνα,
οχτώ, κι εννιά με τη μητέρα τους, που τα 'χε γεννημένα,
όμοια άλλα τόσα χρόνια φεύγοντας κι εμείς θ' αγωνιστούμε,
μ' απά στα δέκα το πλατύδρομο θα πάρουμε καστρί τους."

330 Ο μάντης έτσι τότε μίλησε' τώρα αλητεύουν όλα.
Εδώ λοιπόν να μείνετε όλοι σας, καλαντρειωμένοι Αργίτες,
ωσότου πια του Πρίαμου πάρουμε το ξακουσμένο κάστρο.»

Είπε, κι οι Αργίτες βροντοφώναξαν, κι αντιλάλησαν άγρια
απ' τις τρανές φωνές τους τ' άρμενα τα βαθουλά τρογύρα,
ως στου Οδυσσέα τα λόγια εσύγκλιναν του αρχοντογεννημένου.
Σηκώθη τότε κι είπε ο Νέστορας, ο γέρο αλογολάτης:
«Ωχού, παιδιά πώς είστε θα 'λεγα, για δέστε πώς μιλάτε,
άπλερα ακόμα, που για πόλεμο δεν έχουν να γνοιαστούνε.
Και τι θα μείνει από τις σύβασες καί τους παλιούς μας όρκους;

340 θα παν λοιπόν του ανέμου οι γνώμες μας κι οι αντρίστικες βουλές μας

κι οι άκρατες μας σπονδές καί τ' άδολα χεροσφιζίματά μας;
τι να, λογομαχούμε ανώφελα και τρόπο δεν μπορούμε
να βρούμε γλιτωμού, κι ας μένουμε τόσα εδώ πέρα χρόνια.
Ύγιέ του Ατρέα, μα εσύ με αλύγιστη βουλή, καθώς και πρώτα,
τράβα μπροστά και σε άγριους πόλεμους κυβέρνα τους Αργίτες,
κι αυτούς παράτα τους να τρώγονται, τον έναν δυο, που αλάργα
από τους άλλους θα στοχάζουνταν—δουλειές του ανέμου ετούτες!—
στο Άργος να γύρουν, μην κατέχοντας, αληθινό είναι τάχα
για ψεύτικο του Δία το τάξιμο του βροντοσκουταράτου.

350 Εγώ σας λέω, μαζί μας σύγκλινε του Κρόνου ο γιος ο γαύρος
τη μέρα εκείνη που στα γρήγορα καράβια τους οι Αργίτες
μπαίνουν, στους Τρώες το μαύρο θάνατο και το χαμό να φέρουν
κι άστραφτε ο Δίας δεξιά, καλότυχα σημάδια δείχνοντας μας.
Ας μη βιαστεί λοιπόν κανένας μας να γύρει στην πατρίδα,
πριν κάποιου Τρώα το ταίρι αρπάζοντας πλαγιάσει στο πλευρό της,
να γδικηθεί τα λαχταρίσματα, τους θρήνους της Ελένης.
Μα όποιος καλά και σώνει βάλθηκε να γύρει στην πατρίδα,
στο καλοκούβερο καράβι του για ας βάλει χέρι, αν θέλει
ο Χάρος να τον βρει κι η Μοίρα του πιο πρώτα από τους άλλους!

360 Μα τώρα ατός σου, ρήγα, λόγιασ' το και γρίκα και τους άλλους·
του πεταμού δε θα 'ναι ο λόγος μου, που 'χεις ν' ακούσεις τώρα:
τους άντρες χώρισε, Αγαμέμνονα, φυλές φυλές και φάρες,
φάρα από φάρα να 'χει βόηθηση κι η μια φυλή απ' την άλλη.
Αν έτσι τό' κανες και σ' άκουγαν οι Αργίτες, θα μπορούσες
μες στους στρατιώτες και στους άρχοντες να ξέρεις ποιος κιοτεύει
και ποιος ατρόμητος' τι ξέχωρα θα πολεμάει καθένας'
να ιδείς, από θεού το θέλημα το κάστρο δε θα πάρεις,
για κι ο στρατός δειλιάει και πόλεμο να κάνει δεν κατέχει.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας του απηλογήθη τότε:

370 «Αλήθεια, τους Αργίτες, γέροντα, ξανά νικάς στη γνώμη.
Να 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα, και συ, Αθηνά μου, να 'χα
σαν τούτον δέκα συμβουλάτορες Αργίτες, δε θ' αργούσε
το κάστρο τότε να γονάτιζε του Πριάμου του ρηγάρχη,
γοργά πεσμένο μες στα χέρια μας, στην άκρη του σπαθιού μας.
Μα ό γιος του Κρόνου πίκρες μου 'δωκεν ο βροντοσκουταράτος
σε ξεσυνέριες ανωφέλευτες κι αμάχες ρίχνοντας με.
Ετσι ο Αχιλλέας κι εγώ επιαστήκαμε για μια κοπέλα τώρα
με άσκημα λόγια, όμως εθύμωσα πρώτος εγώ μαζί του.
Μ' αν πάλε κάποτε μονιάσουμε, δε θα μπορέσουν τότε

380 οι Τρώες ουδέ στιγμή από πάνω τους τη συφορά να διώξουν.
Μα συρτέ τώρα, γιοματίσετε, στη μάχη για να μπούμε.
Καλά ακονίστε τα κοντάρια σας, καλά και τα σκουτάρια
γνοιαστείτε τα, καλά και στα γοργά φαριά να φανέ δώστε,
καλά τ' αμάξια σας κοιτάχτε τα, για πόλεμο σιαχτείτε,
ολημερίς ν' αντροπαλέψουμε σε φρενιασμένο αγώνα'
τι αναπαμό δεν είναι να 'χουμε καθόλου, ουδέ μιας ώρας,
ως να χωρίσει η νύχτα πέφτοντας τα λυσσασμένα ασκέρια.
θα ιδρώσει το λουρί στο στήθος μας του σκουταριού, που σκέπει
τους άντρες' στο κοντάρι ολόγυρα το χέρι θ' αποστάσει,

390 Θα ιδρώσουν τ' άλογά μας σέρνοντας τα торνεμένα αμάξια.
Μα όποιον ιδώ μακριά απ' τον πόλεμο να κοντοστέκει ξάργου,
δίπλα στα πλοία τα δρεπανόγυρτα του κάκου θα γυρέψει
να μου γλιτώσει' τα όρνια γρήγορα θα τότε φαν κι οι σκύλοι!»

Είπε, κι οι Αργίτες βροντοχούγιαξαν, ως κύμα που μουγκρίζει·
σε απόγκρεμο γιαλό, σαν έρχεται νοτιά και το σηκώνει
σε κάβο ξάγναντο, που κύματα ποτέ δεν του απολείπουν,
με όποιο λογής αγέρα, που φυσάει μια δώθε και μια κείθε.
Κι ως πετάχτηκαν όρθιοι, σκόρπισαν τραβώντας στα καράβια,
φωτιές άναψαν στα καλύβια τους και σύνταζαν το γιόμα.

400 Κι έσφαζεν άλλος σε άλλο αθάνατο θεό, παρακαλώντας
να τον γλιτώσει από τα κίντυνα της μάχης κι απ' το Χάρο.
Ωστόσο ό μέγας Αγαμέμνονας ο πρωταφέντης σφάζει
ταύρο παχύ, πενταχρονίτικο στο γαύρο υγιό του Κρόνου,
κι απ' τους Αργίτες πήρε κάλεσε τους πιο τρανούς γερόντους.
Και πρώτα κράζει να 'ρθει ο Νέστορας κι ο Ιδομενέας ο ρήγας,
μετά τους δυο τους Αίαντες φώναξε καί τον τρανό Διομήδη,
στερνά τον Οδυσσέα προσκάλεσε, ποτ 'χε του Δία τη γνώση.
Μόνο ο Μενέλαος ο βροντόφωνος ακάλεστος επήγε,
καλά τον αδερφό του ξέροντας, το πόσες έγνοιες είχε.

410

Τ' αγιοκριθάρια τότε παίρνοντας τριγύρισαν τον ταύρο,
κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας ευκήθη αναμεσό τους:
« Ουράνιε Δία, μελανοσύγνεφε, περίλαμπρε, μεγάλε,
δώσε, πριν πέσει ο γήλιος σήμερα και πάρει το σκοτάδι,
να ρίξω καταγής συθέμελο του Πριάμου το παλάτι
αθαλωμένο, και τις πόρτες του να κάψω με άγρια φλόγα,
να σκίσω το χιτώνα του Έχτορα στο στήθος του ξεσκλίδια
με το κοντάρι, και τρογύρα του να κοίτουνται οι σύντροφοι
στον κουρνιαχτό σωρός, τ' απίστομα, δαγκώνοντας το χώμα.»

Ἔτσι εἶπε ἐκεῖνος, μα δὲν τοῦ ἔστρεξε τοῦ Κρόνου ὁ γίος τῇ χάρῃ,
420 μὲν ἔδεχτῃ τὰ σφαχτὰ καὶ τοῦ ἔγραφε καὶ ἄλλους καημοὺς περισσίους,
Κι ὡς εὐκηθῆκαν καὶ πασπάλῃσαν μετὰ τ' ἀγιοκριθάρια,
τὸν ταῦρο τὸν παχὺ ἀναλαΐμισαν, τὸν σφάξαν καὶ τὸν γδάραν,
χώρισαν τὰ μεριά, τὰ τύλιξαν τρογύρα με τῇ σκέπῃ
διπλώνοντας τῇ, καὶ ἀπὸ πᾶνω τοὺς κομμάτια κρέας πιθώσαν.
Σε μαδημένα τότε τὰ καίγαν κλαριά, καὶ ἀπὸ τῇ σούβλῃ
τὰ σωθικά περνώντας ὕστερα πα στὴ φωτιά τὰ ψήναν.

Καὶ σύντας τὰ μεριά ἀποκάηκαν καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
λιάνισαν τ' ἄλλα καὶ περνώντας τὰ στὴς σούβλῃς νὰ τὰ ψήνουν
ἐπήραν γνοιαστικά, καὶ ὡς ψήθησαν, τ' ἀποτραβήξαν ὅλα.
430 Κι ἀπ' τὴς δουλειῆς αὐτὲς σα σκόλασαν καὶ ετοίμασαν τὴς τάβλῃς,
ἐτρώγαν, καὶ εἶχεν, ὡς εταίριαζε, καθεὶς τὸ μερτικό τοῦ.
Καὶ σύντας τοῦ πιotoῦ θαράπεψαν καὶ τοῦ φαγιοῦ τὸν πόθο,
πρῶτος κινᾷ τὸ λόγο ὁ Νέστορας, ὁ γέρο ἀλογολάτης:
« Ὑγιέ τοῦ Ἀτρέα, τρανέ Ἀγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
με τὴν κουβέντα ἐδῶ ας μὴ χάνουμε καιρό, καὶ ας μὴν ξαργούμε
πια τὴ δουλειά, πού μες στὰ χέρια μας μὴς ἔχει βάλει ὁ Δίας.
Ὀμπρός, τοὺς Ἀχαιοὺς οἱ κράχτες μὴς τοὺς χαλκοθωρακάτους
ας τοὺς μαζέψουν ὅλους, κράζοντας ολοῦθε στὰ καράβια.
Κι ἐμεῖς, ὡς εἴμαστε, στ' Ἀργίτικα φαρδιά λημέρια ας πάμε
440 ὅλοι μαζί, μιαν ὥρα ἀρχύτερα νὰ κονταροκρουστούμε.»

Εἶπε, καὶ ὁ μέγας Ἀγαμέμνονας συνάκουσε τὸ λόγο,
καὶ εὐτὺς τοὺς κράχτες τοὺς βροντόφωνους νὰ κράζουνε προστάζει,
οἱ Ἀργῖτες ὅλοι οἱ μακρομάλληδες στὸν πόλεμο νὰ μپούνε.
Κι ὡς ἐκράζαν αὐτοί, συνάζουνταν με βιάση εὐτὺς ἐκεῖνοι.
Κι ὅσοι τρανοὶ ρηγάδες βρέθηκαν στὸν γιου τοῦ Ἀτρέα, τ' ἀσκήρια
γοργὰ ὀρδινιάζαν, καὶ ἡ γλαυκόματῃ μαζί Ἀθηνά, κρατώντας
τὸ βροντοσκοῦταρο τὸ ἀτίμητο καὶ ἀθάνατο καὶ αἰώνιο,
πού κρόσσια εἶχε ἐκατό καὶ ολόχρυσά κρέμονταν ἀπὸ κάτω,
ὅλα καλοπλεμένα, καὶ ἀξίζαν βόδια ἐκατό καθένα.

450

Με τοῦτο σύφλογῃ προσδιάβαινε τ' Ἀργίτικα τ' ἀσκήρια
καὶ νὰ κινήσουν τοὺς ξεσήκωνε, σε καθενὸς τὸ στήθος
ξυπνώντας τὴ λαχτάρῃ γι' ἄσωστους ἀγῶνες καὶ πολέμους.
Καὶ ξάφνου πῖο γλυκός ὁ πόλεμος τοὺς φάνη τῶρα ἀπ' ὅ,τι
με τὰ βαθιά καράβια νὰ γερναν στὴ γῆ τὴν πατρικὴ τοὺς.

Πῶς τρώει φωτιά χαλάστρα ολόγυρα θεριακωμένο δάσο,

ψηλά σε ακρόβουνο, και φαίνεται το λάμπισμα απ' αλάργα·
όμοια κι αυτοί, ως κινούσαν, ξάστραφταν μες στα χαλκάρματά τους'
κι η φλόγα τον αιθέρα σκίζοντας ανέβαινε στα ουράνια.

Κι αυτοί, καθώς πουλιά πετούμενα, για μακρολαιμουδάτοι

460 κύκνοι για χήνες για και γερανοί, κοπαδιαστά πετούνε
στις ρεματιές του Κάστρου ολόγυρα, στο ασιανό λιβάδι,
χαρά γεμάτα, φτερακίζοντας ολούθε, κι ως καθίζουν,
χαλνούν τον κόσμο, πλημμυρίζοντας τον κάμπο απ' τις κραξιές τους'
όμοια κι αυτοί σωρός απ' τ' άρμενα κι απ' τά καλύβια μέσα
στον κάμπο εχύνουνταν του Σκάμαντρου' κι η γη βροντομαχούσε
άγρια απ' τά πόδια των αλόγων τους μαζί και τα δικά τους.
Και στάθηκαν στο λουλουδόσπαρτο σκαμαντρινό λιβάδι
αρίφνητοι, όσα τ' ανοιξιάτικα λουλούδια και τα φύλλα.

Πώς μύγες σύγνεφο μαζεύονται πυκνό, κι ολούθε γύρα

470 φτεροκοπούν στριφογυρίζοντας σε κοπαδίσια στρούγκα
την άνοιξη, καθώς ξεχείλισε στους αρμεγούς το γάλα'
τόσοι κι Αργίτες μακρομάλληδες εστέκουνταν στον κάμπο
στους Τρώες αντίκρυ, λαχταρίζοντας να τους κατασπαράξουν.

Πώς ξεχωρίζουν οι γιδάρηδες τα γίδια δίχως κόπο,
που σκορπισμένα ανακατώθηκαν την ώρα που βοσκούσαν'
όμοια κι εκείνους οι ρηγάδες τους χώριζαν κι ορδινιάζαν
να μπουν στη μάχη· κι ο Αγαμέμνονας στη μέση ο πρωταφέντης
ίδιος ο Δίας ο κεραυνόχαρος στην κεφαλή, στα μάτια'
στο στήθος Ποσειδώνας έμοιαζε, στη μέση σαν τον Άρη.

480 Πώς ταύρος από τ' άλλα ζωντανά μες στο κοπάδι ο πρώτος,
κι απ' τις γελάδες, γύρα ως βοσκούνε, περίσσια ξεχωρίζει'
όμοια του Ατρέα το γιο εμεγάλυνε τη μέρα εκείνη ο Δίας,
τρανό μες στους πολλούς, περίλαμπρο στους αντρειωμένους μέσα.

Πέστε μου τώρα, Μούσες, που έχετε τον Όλυμπο παλάτι
—τι είστε θεές κι ολούθε τρέχετε, κατέχετε τα πάντα'
εμείς καν τίποτα δεν ξέρουμε, τη φήμη μόνο ακούμε—
σαν ποιους οι Αργίτες είχαν άρχοντες και πρωτοστρατολάτες·
τι όλο το πλήθος είναι αβόλετο να πω, να νοματίσω,
κι ακόμα δέκα αν είχα στόματα και δέκα αν είχα γλώσσες

490 κι ασύντριφτη λαλιά και χάλκινη καρδιά στα σωθικά μου'
εξόν αν σεις, οι Μούσες του Ολύμπου, του Βροντοσκουταράτου

οι κόρες, πόσοι έφτασαν λέγατε κάτω απ' της Τροίας το κάστρο.
Μα πόσα εγώ θα πω ήταν τ' άρμενα και ποιοι τα κυβερνούσαν.

[ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΑΡΑΒΙΩΝ]

Σημείωση:

Ο κατάλογος των Καραβιών είναι το μόνο μέρος που δεν έχει μεταφραστεί από τους Ν. Καζαντζάκη - Ι.Θ. Κακριδή, για λόγους που αναφέρονται στον [Πρόλογο](#) του βιβλίου τους.

Η μετάφραση που ακολουθεί είναι πεζό κείμενο της Όλγας Κομνηνού-Κακριδή και έχει εδώ προστεθεί ως ξένο βοηθητικό τμήμα.

Ιλιάδας Β

Κατάλογος των Καραβιών

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Όλγα Κομνηνού-Κακριδή

- 485 τα ξέρετε όλα' εμείς μόνο τη φήμη ακούμε και δεν ξέρομε
τίποτε: ποιοι ήταν οι αρχηγοί των Δαναών και οι κυβερνήτες;
Για τους πολλούς δε θα μπορούσα να μιλήσω, ούτε να πω τα
ονόματα τους, κι 'αν ακόμα είχα δέκα γλώσσες και δέκα
στόματα και φωνή που δεν θα έσπαζε και είχα ατσαλένια
- 490 καρδιά μέσα μου, εκτός αν οι Ολυμπιάδες Μούσες, οι κόρες
του Δία που κρατεί την αιγίδα, μου θύμιζαν πόσοι ήρθαν
κάτω από το Ίλιο. Εγώ θα πω τους αρχηγούς των καραβιών
και πόσα ήταν τα καράβια, από την αρχή ως το τέλος.
Οι Βοιωτοί είχαν αρχηγούς τον Πηνέλεο και το Λήϊτο,
- 495 τον Αρκεσίλαο, τον Προθοήνορα και τον Κλονίο· αυτοί που
κατοικούσαν στην Υρία και στην πετρώδη Αυλίδα και στο
Σχοίνο και στο Σκώλο και στον Ετεωνό με τα πολλά φαράγγια,
στη Θέσπεια και στη Γραία και στην ευρύχωρη Μυκαλησσό, και αυτοί
που κατοικούσαν γύρω στο Άρμα και στο Ειλέσιο και στις Ερυθρές,
- 500 και αυτοί που είχαν τον Ελεώνα και την Ύλη και την Πετεώνα,
και την Ωκαλή και την Μεδεώνα, την καλοχτισμένην πολιτεία,
τις Κώπες και την Εύτρηση και την Θίσβη με τα πολλά περιστέρια
και εκείνοι που είχαν την Κορώνεια και τον χλοερό Αλίαρτο,
και αυτοί που είχαν την Πλάταια, και εκείνοι που κατοικούσαν
- 505 στο Γλισάντα, και αυτοί που είχαν τις Υποθήβες,
την καλοχτισμένη πολιτεία, και τον ιερό Ογχηστό,
το ωραίο άλσος του Ποσειδώνα, και αυτοί που είχαν την Άρνη
την πολυστάφυλη και τη Μίδεια και την πανίερη Νίσα
και την Ανθηδόνα, που είναι τελευταία προς τη θάλασσα.
- 510 Δικά τους ήρθαν τι πενήντα καράβια και σε καθένα μέσα ήταν
εκατόν είκοσι νέοι Βοιωτοί. Εκείνοι πάλι που κατοικούσαν
την Αστιληδόνα και τον Μινύειο Ορχομενό είχαν αρχηγό τον
Ασκάλαφο και τον Ιάλμενο, τους γιους του Άρη· αυτούς τους
γέννησε στο Δυνατό τον Άρη στο παλάτι του Άκτορα, του γιου του
- 515 Αζέα, η Αστύοχη· η ντροπαλή παρθένα είχε ανεβή στο ανώι,
κι' εκείνος πήγε κρυφά και πλάγιασε κοντά της.

- Αυτούς τους ακολουθούσαν τριάντα βαθιά καράβια.
Ο Σχεδίος και ο Επίστροφος, γιοι του Ιφίτου, που ήταν
γιος του μεγαλόψυχου του Ναυβόλου, ήταν αρχηγοί στους Φωκείς,
520 που είχαν την Κυπάρισσο και την απόγκρεμη Πύθωνα και την πανίερη Κρίσα
και τη Δαυλίδα και τον Πανοπέα, και σ' αυτούς που κατοικούσαν στην
Ανεμώρεια και την Υάμπολη, και σ' αυτούς που ζούσαν κοντά στο θείο
ποταμό Κηφισό, και που είχαν τη Λίλαια πάνω στις πηγές του Κηφισού.
Μαζί μ' αυτούς ακολουθούσαν σαράντα μαύρα καράβια.
- 525 Αυτοί τακτοποιούσαν δραστήρια τις γραμμές των Φωκέων
και οπλίζονταν κοντά στους Βοιωτούς προς τα αριστερά.
Τους Λοκρούς τους κυβερνούσε ο γρήγορος Αίας ο γιος του Οϊλέα,
πιο μικρόσωμος, όχι τόσοσ όσος ο Αίας ο γιος του Τελαμώνα,
άλλα πολύ πιο μικρός. Ήταν μικρόσωμος και φορούσε λινό θώρακα,
530 στο κοντάρι όμως ξεπερνούσε όλους τους Έλληνες και τους Αχαιούς.
Αυτοί κατοικούσαν στον Κύνο και στον Οπούντα και στην Καλλίαρο
και στη Βήσσα και στη Σκάρφη και στις όμορφες Αυγείες και στην
Τάρφη και στο Θρόνιο κοντά στο ρέμα του Βοάγριου.
Αυτόν τον ακολουθούσαν σαράντα μαύρα καράβια των Λοκρών,
535 που κατοικούσαν απέναντι από την ιερή την Εύβοια.
Σ' αυτούς που είχαν την Εύβοια, τους γεμάτους ορμή Άβαντες,
και τη Χαλκίδα και την Ερέτρια και την Ιστιαία με τα πολλά σταφύλια
και την παραθαλάσσια Κήρινθο και την αψηλή πολιτεία του Δίου,
και σ' αυτούς που είχαν την Κάρυστο και σε όσους κατοικούσαν τα Στύρα,
540 σ' αυτούς πάλι αρχηγός ήταν ο Ελεφήνορας, ο ακόλουθος του Άρη,
ο γιος του Χαλκώδοντα, ο αρχηγός στους γενναίους Άβαντες.
Αυτόν τον ακολουθούσαν οι ορμητικοί Άβαντες που είχαν μακριά μαλλιά
από πίσω μόνο' πολεμιστές που με τα κοντάρια τους που πρόβαλλαν
λαχταρούσαν να σπάσουν τους θώρακες γύρω από τα στήθη των έχθρων
545 μαζί μ' αυτούς ακολουθούσαν σαράντα μαύρα πλοία.
Εκείνοι πάλι που είχαν την Αθήνα την καλοχτισμένη
πολιτεία, το δήμο του γενναίου Ερεχθέα, που γεννημένο
από την έφορη γη τον είχε ανάθρεψει, η Αθηνά, η κόρη
του Δία, και τον εγκατέστησε να καθίση στην Αθήνα, στον
550 πλούσιο ναό της. Εκεί οι νέοι των Αθηναίων θυσιάζοντας
του κάθε χρόνο ταύρους και αρνιά γυρεύουν να τον εξευμενίσουν.
Αυτοί είχαν αρχηγό το Μενεσθέα, το γιο του Πετεού.
Όμοιος του δε στάθηκε ακόμα πάνω στη γη άλλος άξιος
σαν κι' αυτόν να παρατάζη άρματα και ασπιδοφόρους άντρες·
555 μόνο ο Νέστορας τον ανταγωνιζόταν, γιατί ήταν μεγαλύτερος του.

Μαζί μ' αυτόν ακολουθούσαν πενήντα μαύρα καράβια.

Ο Αίας από τη Σαλαμίνα οδηγούσε δώδεκα καράβια που τα έφερε
και τα έβαλε να σταθούν εκεί που στέκονταν οι φάλαγγες των Αθηναίων.

Και εκείνοι που είχαν το Άργος και την περιτειχισμένη

560 Τύρινθα, την Ερμιόνη και την Ασίνη, που έχουν βαθύ κόλπο,
την Τροιζήνα και τις Ηιόνες και την Επίδαυρο με τα αμπέλια,
και ίσοι γιοί των Αχαιών είχαν την Αίγινα και την
Μάσητα, σ' αυτούς ήταν αρχηγοί ο βροντόφωνος Διομήδης
και ο Σθέnelος, ο γιος του ένδοξου Καπάνεα· μαζί μ' αυτούς

565 τρίτος πήγαινε ο Ευρύαλος, ο ισόθεος άντρας,
ο γιος του βασιλιά Μηκιστέα, του γιου του Ταλαού.
Σ' όλους μαζί αρχηγός ήταν ο βροντόφωνος Διομήδης,
και μαζί μ' αυτούς ακολουθούσαν ογδόντα μαύρα καράβια.
Εκείνοι που είχαν τις Μυκήνες, την καλοχτισμένη πολιτεία,

570 και την πλούσια Κόρινθο και τις καλοχτισμένες Κλεωνές,
και ζούσαν στις Ορνείες και στην όμορφη Αραιθυρέη
και στην Σικυώνα, όπου πρώτα βασίλευε ο Άδραστος,
και εκείνοι που είχαν την Υπερησία και την ψηλή Γονούσα
και την Πελλήνη, και όσοι κατοικούσαν στο Αίγιο και σε

575 όλη την έκταση του Αιγιαλού, και γύρω στην πλατιά Ελίκη,
σ' αυτών τα εκατό καράβια αρχηγός ήταν ο βασιλιάς Αγαμέμνονας,
ο γιος του Ατρέα. Μαζί μ' αυτόν ακολουθούσε εξαιρετικά πολυάριθμος
και πολύ αντρειωμένος στρατός· κι' αυτός ο ίδιος φόρεσε τον λαμπρό
χαλκό οπλισμό του καμάρανοντας και ξεχώριζε ανάμεσα σε όλους τους ήρωες,

580 γιατί ήταν ο καλύτερος απ' όλους και οδηγούσε εξαιρετικά πολυάριθμο στρατό. Αυτοί πάλι που
είχαν την βαθουλή Λακεδαίμονα με τις πολλές χαράδρες, και τη Φάρη και τη Σπάρτη και την
Μέσση με τα πολλά περιστέρια,
και αυτοί που κατοικούσαν στις Βρυσειές και στις όμορφες Αυγειές και αυτοί που είχαν τις
Αμυκλές και το Έλος, την παραθαλάσσια πολιτεία,

585 και αυτοί που είχαν το Λάα και ζούσαν στην Οίτυλο,
σ' αυτών τα εξήντα καράβια αρχηγός ήταν ο αδελφός του,
ο βροντόφωνος Μενέλαος. Αυτοί οπλίζονταν χωριστά'
και αναμεσά τους πήγαινε ο ίδιος έχοντας πίστη στο ζήλο του,
ξεσηκώνοντας τους για πόλεμο· και πάρα πολύ λαχταρούσε

590 στην ψυχή του να ξεπληρώση τις λαχτάρες και τους στεναγμούς της Ελένης.
Εκείνοι που ζούσαν στην Πύλο και στην όμορφη Αρήνη και στο Θρύο,
το πέρασμα του Αλφειού, και στο καλοχτισμένο Αιπύ, και αυτοί που κατοικούσαν στον

Κυπαρισσούντα και στην Αμφιγένεια και στην Πτελεό
και στα Έλος και στο Δώριο, όπου οι Μούσες αντάμωσαν το Θάμυρη

595 το Θράκα και τον έκαναν να πάψη να ψάλλη,
καθώς ερχόταν από την Οιχαλία, από τον Εύρυτο τον Οιχαλέα·
γιατί στην ξιπασιά του βεβαίωνε πως θα νικήση,
ακόμα και αν οι ίδιες οι Μούσες έψαλλαν, οι κόρες του Δία
που βαστά την αιγίδα. Κι' εκείνες θύμωσαν και τον κατάστρεψαν:

600 του πήραν το θείο τραγούδι και τον έκαμαν να ξεχάση την τέχνη της κιθάρας. Σ' αυτούς αρχηγός
ήταν ο αρματομάχος ο Νέστορας από τη Γερήνια,
και μαζί μ' αυτόν ακολουθούσαν ενενήντα βαθιά καράβια.

Αυτοί που είχαν την Αρκαδία κάτω από το υψηλό βουνό
της Κυλλήνης, κοντά στον τύμβο- του Αίπυτου,

605 όπου ζούνε άντρες που πολεμούν από κοντά, και αυτοί που ζούσαν
στο Φενεό και στον Ορχομενό με τα πολλά πρόβατα και στη Ρίπη
και στη Στρατία και στην ανεμοδαρμένη Ενίσπη και είχαν την Τεγέα
και την όμορφη Μαντινεία, και είχαν τη Στύμφαλο και κατοικούσαν στην Παρρασία, σ' αυτών τα
εξήντα πλοία αρχηγός ήταν ο γιος του

610 Αγκαίου, ο βασιλιάς Αγαπήνορας, και πολλοί Αρκάδες που ήξεραν
καλά να πολεμούν είχαν μπη σε καθένα πλοίο. Γιατί ο ίδιος ο
βασιλιάς του στρατού Αγαμέμνονας τους είχε δώσει καράβια
με όμορφο κατάστρωμα να περάσουν τον κρασάτο πόντο,
επειδή αυτοί δεν ανακατεύονταν με τις δουλειές της θάλασσας.

615 Αυτοί πάλι που κατοικούσαν στο Βουπράσιο και στη θεία Ήλιδα,
όση έκταση κλείνουν γύρω γύρω η Υρμίνη και η Μύρσινος,
που βρίσκεται εντελώς στην άκρη, και ο Ωλένιος βράχος και στο Αλήσιο, αυτοί είχαν τέσσερις
αρχηγούς, και τον καθένα τον ακολουθούσαν
δέκα γοργά πλοία, και πολλοί Επειοί είχαν μπη μέσα.

620 Τα πρώτα είκοσι τα οδηγούσαν ο Αμφίμαχος και ο Θάλπιος,
γιοι ο ένας του Κτέατου, ο άλλος του Εύρυτου, εγγονοί του Άκτορα.
Στα άλλα δέκα ήταν αρχηγός ο δυνατός Διώρης, ο γιος του Αμαρυγκέα·
Στα τελευταία δέκα αρχηγός ήταν ο θεόμορφος Πολύξενος,
γιος του βασιλιά Αγασθένη, του γιου του Αυγεία.

625 Εκείνοι που ήταν από το Δουλίχιο και τις Εχινάδες,
τα ιερά νησιά, που βρίσκονται πέρα από τη θάλασσα,
αντίκρυ στην Ήλιδα, είχαν αρχηγό τον Φυλείδη Μέγη,
τον όμοιο με τον Άρη, που τον γέννησε ο αγαπημένος
του Δία αρματομάχος Φυλέας, πού κάποτε μετανάστεψε στο Δουλίχιο,

630 γιατί θύμωσε με τον πατέρα του. Αυτόν τον ακολουθούσαν σαράντα

μαύρα πλοία. Ο Οδυσσέας πάλι οδηγούσε τους γενναίους Κεφαλλήνες,
που είχαν την Ιθάκη και το πυκνόφυλλο Νήριτο, και ζούσαν στα Κροκύλεια και στην τραχιά
Αιγίλιπα, και αυτούς που είχαν τη Ζάκυνθο και αυτούς που κατοικούσαν στη Σάμο, και αυτούς
που είχαν τη στεριά και αυτούς

635 που κατοικούσαν αντίπερα. Σ' αυτούς αρχηγός ήταν ο Οδυσσέας ο ίσος
με το Δία στη σύνεση, και μαζί μ' αυτόν ακολουθούσαν δώδεκα καράβια
με κοκκινοβαμμένα τα πλευρά τους. Στους Αιτωλούς αρχηγός ήταν ο Θόας,
ο γιος του Ανδραίμονα, σ' αυτούς που κατοικούσαν στην Πλευρώνα,
στην Ώλενο και στην Πυλήνη και στην παραθαλάσσια Χαλκίδα

640 και στην πετρώδη Καλυδώνα- γιατί δεν ζούσαν πια οι γιοι του
γενναίου Οινέα' ούτε και ο ίδιος ζούσε πια,
και είχε πεθάνει και ο ξανθός Μελέαγρος.
Σ' αυτόν λοιπόν είχε ανατεθεί να κυβερνά σε όλα τους Αιτωλούς·
μαζί του ακολουθούσαν σαράντα μαύρα πλοία.

645 Στους Κρήτες αρχηγός ήταν ο ένδοξος στο δόρυ Ιδομενέας,
σ' αυτούς πού είχαν την Κνωσό και τη Γόρτυνα την περιτειχισμένη
και τη Λύκτο και τη Μίλητο και την ασπροχώματη Λύκαστο και τη Φαιστό
και το Ρύτιο, πολιτείες καλοκατοικημένες, και στους άλλους που ζούσαν
στην Κρήτη την εκατόμπολη. Σ' αυτούς αρχηγός ήταν ο Ιδομενέας

650 ο ένδοξος στο δόρυ και ο Μυριόνης ο όμοιος με τον Ενυάλιο, που σκοτώνει τους άντρες. Μαζί μ'
αυτούς ακολουθούσαν ογδόντα μαύρα καράβια.

Ο Τληπόλεμος ο γιος του Ηρακλή, ωραίος και μεγαλόσωμος,
οδηγούσε τα εννέα πλοία των περήφανων Ροδίων,
από τη Ρόδο, αυτών που κατοικούσαν στη Ρόδο, μοιρασμένοι

655 σε τρεις πολιτείες, στη Λίνδο, στην Ιαλυσό και στην
Κάμειρο την ασπροχώματη. Σ' αυτούς αρχηγός ήταν ο ένδοξος
στο δόρυ Τληπόλεμος, αυτός που τον είχε γεννήσει η
Αστυόχεια στο δυνατό Ηρακλή. Την είχε πάρει ο Ηρακλής
από την Εφύρη, από τον ποταμό Σελλήεντα, αφού

660 κυρίεψε πολλές πολιτείες από διόθρεφτους δυνατούς άντρες.
Ο Τληπόλεμος, μόλις μεγάλωσε μέσα στο καλοδεμένο παλάτι,
σκότωσε τον αδελφό της μητέρας του πατέρα του,
τον Δικύμνιο, πού είχε πια γεράσει, τον ακόλουθο του
Άρη. Έφτιαξε λοιπόν βιαστικά καράβια, μάζεψε πολύ

665 λαό και άνοιξε πανιά φεύγοντας· γιατί τον είχαν απειλήσει
οι άλλοι γιοί και οι εγγονοί του δυνατού Ηρακλή. Αυτός
λοιπόν ήλθε στη Ρόδο περιπλανημένος και βασανισμένος·
εκεί εγκαταστάθηκαν χωρισμένοι σε τρεις φυλές, και ο Δίας

ο γιος του Κρόνου που βασιλεύει στους θεούς και στους

670 ανθρώπους τους αγάπησε και τους πλημμύρισε με θαυμαστό πλούτο.

Ο Νιρέας πάλι από τη Σύμη οδηγούσε τρία συμμετρικά καράβια,
ο Νιρέας, ο γιος της Αγλαΐας και του βασιλιά Χαρόπου,
ο Νιρέας, υστέρα από τον απεγάδιαστο γιο του Πηλέα από όλους
τους Δαναούς που ήρθαν κάτω από το Ίλιο ο πιο όμορφος άντρας'

675 αλλά δεν είχε πολλή δύναμη, γιατί τον ακολουθούσε λίγος στρατός.

Σ' αυτούς πάλι που είχαν τη Νίσυρο και την Κάρπαθο και την Κάσο
και την Κω, την πόλη του Ευρύπυλου, και τα νησιά τις Καλύδνες,
αρχηγός ήταν ο Φείδιππος και ο Άντικρος,
οι δυο γιοι του βασιλιά Θεσσαλού, του γιου του Ηρακλή.

680 Μ' αυτούς μαζί ακολουθούσαν τριάντα βαθιά καράβια. Και τώρα, αυτοί που κατοικούσαν στο
Πελασγικό Άργος, και αυτοί που ζούσαν στην Άλο και στην Αλόπη, και στην Τραχίνα, και όσοι
είχαν τη Φθία και την Ελλάδα

με τις όμορφες γυναίκες και λέγονταν Μυρμιδόνες και Έλληνες και Αχαιοί, αυτοί είχαν πενήντα
καράβια, και αρχηγός τους ήταν ο Αχιλλέας.

685 Αυτοί όμως δεν είχαν στο νου τους τώρα τον πόλεμο τον καταραμένο·

γιατί δεν είχαν ποιόν να οδηγήσει τις γραμμές τους·

γιατί ο γρήγορος στα πόδια θειος Αχιλλέας καθόταν στα καράβια θυμωμένος για την κόρη, την
ομορφομαλλούσα κόρη του Βρισέα, που ύστερα
από βαρύ πόλεμο την είχε διαλέξει από τη Λυρνησσό για τον

690 εαυτό του, όταν κυρίεψε τη Λυρνησσό και τα τείχη της Θήβας,

και σκότωσε τον Μύνητα και τον Επίστροφο, τους κονταρομάχους
γιους του βασιλέα του Εύηνου του γιου του Σελήπιου.

Εξ αιτίας της πικραμένος εκείνος καθόταν άπρακτος,
γρήγορα όμως έμελλε να ξεσηκωθεί πάλι.

695 Εκείνοι που είχαν τη Φυλάκη και την Πύρασο με τα πολλά λουλούδια,

το τέμενος της Δήμητρας, και την Ίτωνα την προβατομάνα και την παραθαλάσσια Αντρώνα και
την Πτελεό με το παχύ χορτάρι, αυτοί είχαν αρχηγό τον πολεμικό Πρωτεσίλαο, όσο ζούσε· τώρα
όμως πια τον κρατούσε

μέσα της η μαύρη γη. Η γυναίκα του με γδαρμένα τα δυο

700 της μάγουλα από το θρήνο είχε μείνει στη Φυλακή, και το σπίτι του μισοτελειωμένο. Τον είχε
σκοτώσει κάποιος Δάρδανος τη στιγμή που πηδούσε από το καράβι του πρώτος πρώτος από όλους
τους Αχαιούς. Όμως ούτε αυτοί απόμειναν χωρίς αρχηγό, μ' όλο που ποθούσαν το δικό τους τον
αρχηγό' τους παράταξε ο Ποδάρκης, ο ακόλουθος του Άρη,

705

ο γιος του Ίφικλου, του γιου του Φυλάκου με τα πολλά πρόβατα,
αδελφός από τους ίδιους γονείς του γενναίου Πρωτεσίλαου,
πιο μικρός. Ο γενναίος ήρωας Πρωτεσίλαος ήταν πιο μεγάλος
και πιο αντρειωμένος· ο στρατός βέβαια δεν έμεινε χωρίς αρχηγό,

εκείνον όμως τον αποζητούσαν, γιατί ήταν γενναίος.

710 Μαζί μ' αυτόν ακολουθούσαν σαράντα μαύρα καράβια.

Σ' αυτών που κατοικούσαν στις Φερές κοντά στη Βοιβηίδα λίμνη,
στη Βοίβη και στις Γλαφυρές, και στην καλοχτισμένη Ιωλκό,
σ' αυτών τα έντεκα καράβια αρχηγός ήταν ο γιος του Αδμήτου
ο Εύμηλος, που τον είχε γεννήσει στον Άδμητο η θαυμάσια γυναίκα

715 η Άλκηστη, η πιο όμορφη από τις κόρες του Πελίας.

Σ' αυτούς που κατοικούσαν στη Μηθώνη και στη Θαυμακία
και είχαν τη Μελίβοια και την τραχειά Ολιζώνα,
σ' αυτών τα επτά καράβια αρχηγός ήταν ο Φιλοκτήτης,
ικανός τοξομάχος. Σε κάθε καράβι είχαν μπη πενήντα κωπηλάτες,

720 ξέροντας καλά να πολεμούν με τόξα. Εκείνος όμως κοιτόταν στο νησί τραβώντας βάσανα μεγάλα,
στην άγια Λήμνο,

όπου τον είχαν αφήσει οι γιοι των Αχαιών να βασανίζεται
από την κακιά πληγή που του είχε ανοίξει το άγριο φίδι·
εκεί κοιτόταν εκείνος πικραμένος· είχε όμως σιμώσει

725 η ώρα που οι Αργείοι θα θυμόντουσαν κοντά στα πλοία το βασιλιά

Φιλοκτήτη. Ωστόσο ούτε αυτοί ήταν χωρίς αρχηγό, μ' όλο που ποθούσαν το δικό τους αρχηγό·
τους παράταζε ο Μέδοντας, ο νόθος γιος του Οϊλέα,
που τον είχε γεννήσει η Ρήνη στον Οϊλέα τον καστροπολεμίτη.
Εκείνοι που είχαν την Τρίκκη και την ψηλή Ιθώμη

730 και αυτοί που είχαν την Οιχαλία, την πόλη του Εύρυτου άπο

την Οιχαλία, αυτοί είχαν αρχηγό τους δυο γιους του Ασκληπιού,
γιατρούς ικανούς, τον Ποδαλείριο και τον Μαχάονα
Μ' αυτούς μαζί πήγαιναν τριάντα βαθιά καράβια.
Αυτοί που είχαν το Ορμένιο και την Υπέρεια κρήνη,

735 και αυτοί που είχαν το Αστέριο και τις λευκές κορυφές του Τιτάνου,

αυτοί είχαν αρχηγό τον Ευρύπυλο, τον ένδοξο γιο του Ευαίμονα·
και μαζί μ' αυτόν ακολουθούσαν σαράντα μαύρα καράβια.
Αυτοί που είχαν την Άργισσα και αυτοί που κατοικούσαν στη Γυρτώνη,
στην Όρθη και στην Ηλώνη και στην Ολουσσόνα, την άσπρη πολιτεία,

740 αυτοί είχαν αρχηγό τον ατρόμητο Πολυποίτη, το γιο του Πειρίθου,

που τον είχε γεννήσει ο αθάνατος Δίας. Αυτόν τον είχε γεννήσει στον
Πειρίθου η ξακουστή Ιπποδάμεια την ημέρα που εκείνος
τιμώρησε τα μαλλιαρά θηρία, που τα έδιωξε από το
Πήλιο και τα έκανε να καταφύγουν στους Αίθικες.

745

Δεν ήταν ο μόνος αρχηγός· μαζί του ήταν ο Λεοντέας,
ο ακόλουθος του Άρη, ο γιος του γενναίου Κόρωνα, του γιου του Καινέα.

Μαζί μ' αυτόν ακολουθούσαν σαράντα μαύρα καράβια.

Ο Γουνέας από την Κύφο οδηγούσε εικοσιδύο πλοία'
τον ακολουθούσαν οι Ενιάνες και οι ατρόμητοι Περαιβοί.

750 αυτοί που είχαν χτίσει τα σπίτια τους γύρω από την κακοχείμωνη Δωδώνη, και αυτοί που
δούλευαν τη γη γύρω από τον όμορφο Τιταρησσό,
που χύνει τα όμορφα νερά του στον Πηνειό, δεν ανακατώνεται
όμως με τον Πηνειό με τις ασημένιες δίνες'
τα νερά του κυλούν από πάνω, σα λάδι, γιατί είναι παρακλάδι

755 από τα νερά της Στύγας, που είναι όρκος φοβερός.

Στους Μάγνητες αρχηγός ήταν ο Πρόθοος, ο γιος του Τενθηρόνα,
σ' αυτούς που κατοικούσαν γύρω στον Πηνειό και το πυκνόφυλλο Πήλιο. Αυτούς τους οδηγούσε
ο γρήγορος Πρόθοος
και μαζί μ' αυτούς ακολουθούσαν σαράντα μαύρα καράβια.

760 Αυτοί ήταν οι αρχηγοί και οι κυβερνήτες των Δαναών. Ποιος από αυτούς
ήταν ο καλύτερος, αυτό πες μου το εσύ τώρα Μούσα, και από αυτούς τους ίδιους και από τα
άλογα τους, απ' όσους ήλθαν μαζί με τους Ατρείδες.

Τα καλύτερα άλογα ήταν του γιου του Φέρη,
αυτά που οδηγούσε ο Εύμηλος, γρήγορα σαν πουλιά, με μονόχρωμο

765 τρίχωμα, συνομήλικα με ράχες ίσιες, αν τις μετρούσες με τη στάθμη.
Τα είχε μεγαλώσει στην Πηρεία ο αργυρότοξος Απόλλωνας,
θηλυκά και τα δυο, που έτρεπαν όλους σε φυγή.

Από τους άντρες ο καλύτερος ήταν ο Αίας, ο γιος του Τελαμώνη, όσον καιρό βαστούσε ο θυμός
του Αχιλλέα' γιατί εκείνος ήταν πολύ πιο ανώτερος,

770 όπως και τα άλογα, που έσερναν τον αψεγάδιαστο γιο του Πηλέα.

Εκείνος όμως κοίτονταν στα ποντοπόρα στρογγυλομύτικα καράβια,
γιατί ήταν θυμωμένος με το γιο του Ατρέα,
τον κυβερνήτη του στρατού Αγαμέμνονα. Οι στρατιώτες
του στην ακροθαλασσιά περνούσαν την ώρα τους ρίχνοντας

775 δίσκους και κοντάρια και τόξα· τα άλογα τους, καθένα κοντά
στο άρμα του, στεκόταν τρώγοντας λωτό και βαλτοθρεμμένο σέλινο.
Τα άρματα τα καλοσκεπασμένα των αρχηγών βρίσκονταν στις σκηνές·
κι' εκείνοι λαχταρώντας τον φιλοπόλεμο αρχηγό τους τριγύριζαν
εδώ κι' εκεί μέσα στο στρατόπεδο και δεν πολεμούσαν.

780

Οι άλλοι προχωρούσαν, και ήταν σαν να είχε πιάσει φωτιά η γη ολόκληρη' και η γη από κάτω
βογγούσε, όπως όταν θυμώνη ο κεραυνόχαρος ο Δίας,

όταν χτυπά με τον κεραυνό του τη γη γύρω στον Τυφωέα, στους Αρίμους,
όπου, όπως λένε, είναι ο τόπος πού είναι ξαπλωμένος ο Τυφωέας'
έτσι κάτω και από τα δικά τους πόδια, καθώς προχωρούσαν,

785 βογγούσε βαριά η γη, και πολύ γρήγορα περνούσαν την πεδιάδα.

Στους Τρώες ήλθε ωστόσο αγγελιοφόρος με τη δυσάρεστη
είδηση η ανεμοπόδαρη γρήγορη Ίριδα, σταλμένη από το
Δία που κρατά την αιγίδα. Εκείνοι είχαν συνέλευση και
μιλούσαν μπροστά στις πόρτες του Πριάμου, όλοι μαζεμένοι,

790 και οι νέοι και οι γέροι' και η γρήγορη Ίριδα πήγε και στάθηκε
κοντά και τους είπε' είχε πάρει τη φωνή του Πολίτη, του
γιου του Πριάμου, που είχε καθίσει σκοπός των Τρωών,
έχοντας πεποιθήση στα γρήγορα πόδια του, στην κορυφή του
Τύμβου του γέροντα Αισυήτη, φυλάγοντας πότε θα ξεκινούσαν

795 από τα καράβια τους οι Αχαιοί. Μ' αυτόν μοιάζοντας
μίλησε η γρήγορη στα πόδια Ίριδα: «Γέροντα, πάντα σου·
αρέσουν τα λόγια τα ατελείωτα, όπως τότε που είχαμε
ειρήνη' τώρα όμως έχει σηκωθεί ατελείωτος πόλεμος. Πήρα
μέρος σε πολλές μάχες ως τώρα, ποτέ όμως ως τώρα δεν

800 έχω δει τέτοιο και τόσο στρατό' γιατί μοιάζουν απαράλλαχτα με φύλλα
και με την άμμο, καθώς προχωρούν στον κάμπο προς την πόλη μας,
για να πολεμήσουν. Έκτορα, σε σένα πιο πολύ παραγγέλνω, έτσι να κάμης: Στη μεγάλη πολιτεία
του Πριάμου βρίσκονται πολλοί σύμμαχοι,
και κάθε φυλή άπο τις πολλές των ανθρώπων έχει και τη δική της γλώσσα.

805 Γι' αυτό κάθε αρχηγός ας προστάξη αυτούς που κυβερνά'
ας μπη μπροστά, αφού πρώτα παρατάξη τους δικούς του».
Έτσι μίλησε, και ο Έκτορας δεν παράκουσε το λόγο της θεάς,
μόνο έλυσε γρήγορα τη συνέλευση και τρέξαν στα όπλα τους.
Άνοιξαν όλες οι πύλες της πολιτείας, και ο στρατός χύθηκε έξω,

810 και οι πεζοί και οι αρματομάχοι·
κι' ήταν μεγάλη η ταραχή που σηκώθηκε.

Μπροστά από την πόλη είναι κάποιος υψηλός λόφος, στον κάμπο,
πέρα μακριά, που μπορεί κανείς να τον τρέξη γύρω γύρω' οι άνθρωποι
τον λεν Βατίεια, οι αθάνατοι πάλι τάφο της γρήγορης Μύρινας.

815

Εκεί τότε συντάχτηκαν οι Τρώες και οι σύμμαχοι.

Στους Τρώες αρχηγός ήταν ο μεγαλόσωμος Έκτορας με τη λαμπερή περικεφαλαία, ο γιος του
Πριάμου' μαζί μ' αυτόν οπλίζονταν οι πιο πολυάριθμοι και καλύτεροι στρατιώτες, λαχταρώντας να
κονταροχτυπηθούν.

- Στους Δαρδάνιους πάλι αρχηγός ήταν ο όμορφος γιος του Αγχίση,
- 820 ο Αινείας, που τον είχε γεννήσει στον Αγχίση η θεία Αφροδίτη,
πλαγιάζοντας, θεά αυτή με θνητό, στα φαράγγια της Ίδας,
όχι μοναχός του' μαζί του ήταν οι δυο γιοι του Αντήνορα,
ο Αρχέλοχος και ο Ακάμας, που ήξεραν καλά κάθε λογής πολεμική τέχνη.
Οι Τρώες πάλι που κατοικούσαν στη Ζέλεια, κάτω άπο
- 825 την τελευταία υπώρεια της Ίδας, πλούσιοι, που έπιναν το σκοτεινό
νερό του Αίσηπου, αυτοί είχαν αρχηγό το λαμπρό γιο του Λυκάονα, τον Πάνδαρο, που, το τόξο
του το είχε χαρίσει ο ίδιος ο Απόλλωνας.
Σ' αυτούς που είχαν την Αδράστεια και τη χώρα της
Απαισού και είχαν την Πιτύεια και το ψηλό βουνό της Τήρειας
- 830 αρχηγός ήταν ο Άδραστος και ο Άμφιος που φορούσε λινό θώρακα,
οι δυο γιοι του Μέρρπα άπο την Περκώτη, που ήξερε πιο καλά
απ' όλους τους ανθρώπους να μαντεύη, και δεν ήθελε ν' αφήση
τους γιους του να πανε στον ανθρωποφάγο πόλεμο' εκείνοι όμως
δεν τον άκουσαν γιατί τους έσπρωχναν οι μοίρες του μαύρου θανάτου.
- 835 Σ' αυτούς που ζούσαν στην Περκώτη και στο Πράκτιο και είχαν
τη Σηστό και την Άβυδο και την ιερή Αρίσβη, σ' αυτούς αρχηγός
ήταν ο Άσιος ο γιος του Υρτάκου, αρχηγός των πολεμιστών,
ο Άσιος, ο γιος του Υρτάκου, που τα μεγάλα ορμητικά άλογά του
τον είχαν φέρει άπό την Αρίσβη, άπό τον ποταμό Σελλήεντα.
- 840 Ο Ιππόθοος πάλι οδηγούσε τα έθνη των κονταρομάχων Πελασγών,
αυτών που κατοικούσαν στην εύφορη Λάρισα. Σ' αυτούς αρχηγοί
ήταν ο Ιππόθοος και ο Πυλαιός, ο ακόλουθος του Άρη,
κι' οι δυο γιοι του Πελασγού Λήθου, του γιου του Τευτάμου.
Τους Θράκες πάλι τους οδηγούσε ο Ακάμας και ο ήρωας Πείροος,
- 845 όσους κλείνει μέσα ο Ελλήσποντος με τα ορμητικά ρεύματα.
Ο Εύφημος ήταν αρχηγός στους κονταρομάχους Κίκονες,
ο γιος του διόθρεφτου Κεάδη άπό την Τροιζήνα.
Ο Πυραίχμης πάλι οδηγούσε τους Παίονες με τα κυρτά τόξα,
μακριά άπό την Αμυδώνα, άπό τον πλατύ Αξιό, τον Αξιό που τα νερά του
- 850 είναι τα πιο όμορφα που τρέχουν απλώνοντας πάνω στη γη.
Στους Παφλαγόνες αρχηγός ήταν ο Πυλαιμένης με την αντρίκια καρδιά,
άπό τη χώρα των Ενετών, άπό όπου είναι το σόϊ των άγριων μουλαριών,
σ' αυτούς που είχαν το Κύτωρο και κατοικούσαν στο Σήσαμο και σ' αυτούς που είχαν τα
περίφημα σπίτια τους στις όχθες του Παρθενίου ποταμού και
- 855 στην Κρώμνη και στον Αιγιαλό και στους ψηλούς Ερύθινους.
Στους Αλιζώνες πάλι αρχηγός ήταν ο ίδιος και ο Επίστροφος,

μακριά από την Αλύβη, όπου είναι ο τόπος που βγαίνει το ασήμι.

Στους Μυσούς αρχηγός είναι ο Χρόμης και ο Έννομος ο ορνιθομάντης,
με την μαντεία όμως δε γλίτωσε το μαύρο θάνατο,

860 παρά σκοτώθηκε από το χέρι του γρήγορου εγγονού του Αιακού
κοντά στον ποταμό, όπου έσφαξε και άλλους Τρώες.

Ο Φόρκυς οδηγούσε τους Φρύγες και ο θεόμορφος Ασκάνιος
μακριά από την Ασκανία' και λαχταρούσαν να χτυπηθούν στη μάχη.
Στους Μαίονες αρχηγός ήταν ο Μέσθλης και ο Άντιφος,

865 οι γιοι του Ταλαιμένη, που τους είχε γεννήσει η Γυγαία λίμνη'
αυτοί οδηγούσαν τους Μαίονες πού είχαν γεννηθή κάτω από τον Τμώλο.

Ο Νάστης ήταν αρχηγός στους Κάρες τους βαρβαρόφωνους,
που είχαν τη Μίλητο και το όρος των Φθιρών με τα αναρίθμητα φύλλα
και τα νερά του Μαιάνδρου και τις ψηλές κορφές της Μυκάλης

870 σ' αυτούς αρχηγοί ήταν ο Αμφίμαχος και ο Νάστης, ο Νάστης και ο Αμφίμαχος
οι λαμπροί γιοι του Νομίονα. Ο Νάστης πήγαινε στον πόλεμο στολισμένος
με χρυσαφικά σαν κοπέλα, ο ανόητος, κι' ούτε που τον εγλίτωσε αυτό από το σκληρό χαμό, παρά
σκοτώθηκε από το χέρι του γρήγορου στα πόδια εγγονού
του Αιακού, στον ποταμό, και το χρυσάφι το πήρε ο γενναίος Αχιλλέας.

875 Των Λυκίων αρχηγός ήταν ο Σαρπηδόνας και ο αψεγάδιαστος Γλαύκος,
μακριά από τη Λυκία, από τον Ξάνθο με τις πολλές δίνες.

Ραψωδία Γ

Ιλιάδας Γ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

Κι ως ορδινιάστηκαν, καθένας τους στους αρχηγούς τρογύρα,
οι Τρώες στρηνιάζοντας, φωνάζοντας σαν τα πουλιά κινούσαν,
ως γερανοί, που με στρηνιάσματα στον ουρανό πετούνε
τη βαρυχειμωνιά ξεφεύγοντας και τις βαριές τις μπόρες·
και παν πετώντας με στρηνιάσματα στου Ωκεανού το ρέμα,
να φέρουν στους Πυγμαίους το θάνατο και την κακιά την ώρα,
και τους κινούν ανήλεο πόλεμο, μόλις προβάλει η μέρα.
Κι οι Αργίτες απ' την άλλη αμίλητοι, γεμάτοι ορμή κινούσαν
κι ο ένας του άλλου να παραστέκεται βαθιά στο νου τους είχαν.

10 Πώς η νοτιά ψηλά στο ακρόβουνο ξεχύνει αντάρα ξάφνου,
κακιά για τους βοσκούς, μα πιο καλή στους κλέφτες κι απ' τη νύχτα,
κι ως ένα λιθοπέτι βλέπουνε τα μάτια σου μονάχα'
όμοια πυκνός κάτω απ' τα πόδια τους κι ο κουρνιαχτός πετιόταν,
ως όδευαν, και δίχως άργητα δρασκέλιζαν τον κάμπο.

Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
πρώτος στους Τρώες μπροστά ο θεόμορφος Αλέξαντρος τραβούσε,
προβιά από λιόπαρδή' στους ώμους του φορώντας και δοξάρια
και το σπαθί' και δυο χαλκόμυτα στα χέρια του κουνώντας
κοντάρια αντροκαλιόταν κρίζοντας τους αντρειωμένους όλους

20 απ' τους Αργίτες, σε άγριο πάλεμα να κονταροκρουστούνε.

Ως τον νογήθη ο πολεμόχαρος Μενέλαος να προβαίνει
μπροστά μπροστά από τους συντρόφους του με δρασκελιές μεγάλες,
το χάρηκε, σα λιώντας που 'πεσε πα σε τρανό θρασίμι,
κάπου αν αγρίμι μακροκέρατο πετύχει για κι ελάφι
πεινώντας' λιμασμένος ρίχνεται και τρώει, κι ουδέ τον νιάζει
σκυλιά αν τον κυνηγούν γοργόποδα κι αγριμολόοι λεβέντες'
παρόμοια κι ο Μενέλαος χάρηκε θωρώντας τον πανώριο
τον Πάρη ομπρός του, τι λογάριαζε, θα γδικιωθεί τον κλέφτη.
Κι ευτύς πετιέται από τ' αμάξι του συνάρματος στο χώμα.

30

Μα ως τον νογήθηκε ο θεόμορφος Αλέξαντρος να βγαίνει
μεσ' απ' τους πρόμαχους, τα σάστισε και κόπηκε η χολή του,
και πίσω εχώθη στους συντρόφους του, του Χάρου να ξεφύγει.
Πώς φίδι ξάφνου ομπρός του βλέποντας κανείς πισωτραβιέται
σε ποροφάραγγο, και σύγκορμο τον έπιασε τρομάρα,

κι αναγυρίζει, κι έχει μάγουλα χλωμοπερεχυμένα'
όμοια κι αυτός στων Τρωών των πέρφανων το πλήθος μέσα εχώθη'
τόσο το γιο του Ατρέα ο θεόμορφος Αλέξαντρος φοβήθη.
Κι ο Έχτορας, ως τον είδε, με άσκημα τον αποπήρε λόγια:
« Πάρη, Κακόπαρη, πανέμορφε και γυναικά και πλάνε,

- 40 να μη γεννιόσουν λέει για ανύπαντρος πιο πρώτα να χανόσουν!
Αχ πώς θα το 'θελα! Καλύτερα χίλιες φορές αλήθεια,
παρά του κόσμου που κατάντησες ντροπή και καταφρόνια.
Στα γέλια πώς οι μακρομάλληδες θα σκούνε τώρα Αργίτες,
που μπροστομάχο σε λογάριαζαν τρανό, τι αλήθεια κι έχεις
όμορφη είδη, μα μήτε δύναμη μήτε καρδιά καθόλου.

Και τέτοιος που 'σουν πώς εμάζευες συντρόφους μπιστεμένους,
και μες στα πλοία τα πελαγόδρομα το πέλαο πώς edιάβης;
Πώς έσμιζες με ξένους κι έκλεψες την όμορφη γυναίκα
πέρα μακριά, που συμπεθέριαζε με καστροπολεμίτες—

- 50 μεγάλη συφορά στον κύρη σου, στην Τροία και στο λαό της,
τρανή αναγάλλια στους αντίμαχους, ντροπή στον ίδιο εσένα;
Δε σου βαστάει τον πολεμόχαρο Μενέλαο ν' αντικρίσεις;
Θα 'βλεπες τότε τίνος νιόκαλη κρατάς εσύ γυναίκα!
Ποιο θα 'χεις διάφορο απ' τη λύρα σου κι από της Αφροδίτης
τα δώρα—πρόσωπο, σγουρομάλλα—σαν κυλιστείς στη σκόνη;
Πολύ κι οι Τρώες μαθές δειλόκαρδοι, τι αλλιώς θα σου 'χαν κιόλας
φορέσει πέτρινο πουκάμισο για όσο κακό έχεις κάνει.»

Και τότε ο θεόμορφος Αλέξαντρος απηλογιά του δίνει:
«Έχτορα, αλήθεια δίκια τα 'βαλες, όχι άδικα μαζί μου'

- 60 πάντα η καρδιά σου εσένα αλύγιστη, σαν πελεκάς που σκίζει
το ξύλο ως κάτω και τη δύναμη του ξυλοκόπου αύξάίνει,
ως πελεκάει με τέχνη, θέλοντας καράβι να σκαρώσει.
Όμοια καρδιά και συ άνελέημονη βαθιά κρατάς στα στήθη.
Της Αφροδίτης της πανέμορφης μη μου χτυπάς τα δώρα'
τι ό,τι ακριβό οι θεοί μας χάρισαν του πεταμού δεν είναι,
ατοί τους σαν το δίνουν μόνος του κανένας δεν το παίρνει.
Μα τώρα αν θες να μπω στον πόλεμο και στις χτυπιές της μάχης,
τους άλλους Τρώες να κάτσουν πρόσταξε και τους Αργίτες όλους,
και βάλτε εμένα και τον άτρομο Μενέλαο μοναχούς μας

70

για την Ελένη να παλέψουμε κι όλο το βιος στη μέση'
κι όποιος μας δείξει δυνατότερος στο τέλος και νικήσει,
ας πάρει φεύγοντας αλάκερο το βιος και τη γυναίκα.

Κι οι άλλοι μαθές αγάπη κάνοντας και μπιστεμένους όρκους
ζήστε στην πλούσια Τροία, κι ας γύρουνε στο αλογοθρόφο το Άργος
εκείνον και στην άλλη χώρα τους την ωριογυναικούσα.»

Έτσι είπε, κι ο Έχτορας εχάρηκε τα λόγια αυτά ν' ακούσει,
και τρέχοντας των Τρωών αντίσκοφτε τις φάλαγγες, κρατώντας
από τη μέση το κοντάρι του, κι αυτοί εσταθηκαν όλοι.
Οι Αργίτες πάλε οι μακρομάλληδες επήραν να του ρίχνουν

80 με τις σαγίτες σημαδεύοντας και τον πετροβολούσαν.
Μα τότε ο ρήγας Αγαμέμνωνας φωνή μεγάλη σέρνει:
«Σταθείτε, Αργίτες, και μη ρίχνετε, των Αχαιών βλαστάρια'
κάποιο έχει ο κρανοσείστης Έχτορας να μας μιλήσει λόγο.»

Είπε, κι αυτοί μεμιάς σταμάτησαν να ρίχνουν και σώπασαν,
κι ο Έχτορας τότε πήρε κι έλεγε στη μέση από τ ασκέρια:
« Ακούστε, Τρώες, από το στόμα μου, κι Αργίτες αντρειωμένοι,
τι είπεν ο Πάρης, πρώτος που άρχισε την έχτρα αναμεσό μας.
Οι άλλοι γυρεύει εμείς να βγάλουμε, και Τρώες κι Αργίτες όλοι,
τα ώρια μας τ' άρματα ακουμπώντας τα στη γη την πολυθρόφα,

90 κι αυτός μαζί με τον αντρόκαρδο Μενέλαο μοναχοί τους
για την Ελένη να παλέψουνε κι όλο το βιος στη μέση·
κι όποιος τους δείξει δυνατότερος στο τέλος και νικήσει,
ας πάρει φεύγοντας αλάκερο το βιος και τη γυναίκα,
κι οι άλλοι μαθές αγάπη ας κάνουμε και μπιστεμένους όρκους.»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν έβγαναν άχνα'
κι είπε ο Μενέλαος ο βροντόφωνος αναμεσό τους τότε:
« Και μένα ακούστε, τι και πιότερο στα στήθια νιώθω πίκρα
απ' ό,τι εσείς: λέω το καλύτερο να χωριστείτε ως φίλοι
πια Τρώες κι Αργίτες· και τραβήξατε περίσσια αλήθεια πάθη

100 από του Πάρη που πρωτάρχισε κι απ' τη δική μου αμάχη.
Τώρα απ' τους δυο μας όποιος θάνατο του γράφει η μοίρα να 'βρει,
ας βρει' μα εσείς μιαν ώρα αρχύτερα σα φίλοι χωριστείτε.
Φέρτε δυο αρνιά, το πρώτο κατάσπρο κι αρνάδα μαύρη το άλλο,
της Γης και του Ήλιου' εμείς θα φέρουμε το τρίτο για το Δία.
Πέστε κι ι Πρίαμος να 'ρθει ο ρήγας σας, να κάνει αυτός τον όρκο,
κανένας άλλος· τι είναι πίβουλοι και δίχως πίστη οι γιοί του'
μπας και του Δία τους όρκους κάποιος τους πατήσει και χαλάσει.
Πάντα είν' οι νιότεροι αλαφρόμυαλοι κι ο νους τους παίρνει αγέρα'
μ' αν πάει μαζί και κάποιος γέροντας, αυτός, και μπρος και πίσω

110 θωρώντας, θέλει το καλύτερο και για τους δυο που ομώνουν.»

Ετσι είπε αυτός, κι εκείνοι εχάρηκαν, μαζί και Τρώες κι Αργίτες,
ο άγριος ο πόλεμος λογιάζοντας πως πια θα πάρει τέλος.
Σειρές σειρές έστησαν τ' άτια τους κι εκείνοι εκατεβήκαν,
κι ως βγάλαν τ' άρματα από πάνω τους, στο χώμα τ' απίθωσαν
κοντά κι οι δυο, τι δεν τους χώριζε πολύς στη μέση τόπος.

Ο Έχτορας τότε δυο μαντάτορες στο κάστρο μέσα στέλνει,
τ' αρνιά να φέρουν δίχως άργητα, να πουν κι ο Πρίαμος να 'ρθει.
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας στα βαθουλά καράβια
να τρέξει τον Ταλθύβιο πρόσταξε, το αρνί για να του φέρει'

120 κι αυτός του αρχοντικού Αγαμέμνονα συνάκουσε το λόγο.

Ωστόσο στην Ελένη μήνυμα τη χιονοβραχιονάτη
η Ίριδα φέρνει' της κουινιάδας της είχε το θώρι πάρει,
της Λαοδίκης, που του Αντήνορα το γιο ήταν παντρεμένη,
τον Ελικάονα, η κόρη η πιο όμορφη του Πριάμου του ρηγάρχη.
Στην κάμαρα τη βρήκε κι υφαίνε σκουτί στον αργαλειό της
διπλόφαρδο, άλικο, και ξόμπλιαζε παλικάριές, οι Αργίτες
που 'χανε κάνει οι χαλκοθώρακοι κι οι Τρώες οι αλογατάδες,
τόσα τραβώντας για χατίρι της μες στις παλάμες του Άρη.
Κι η Ίριδα στάθη η φτεροπόδαρη κοντά της και της είπε:

130 «Έλα, ακριβή μου, τις πρωτάκουστες δουλειές να δεις, οι Αργίτες
που κάνουν τώρα οι χαλκοθώρακοι κι οι Τρώες οι αλογατάδες.
Πιο πριν κινούσαν πολυδάκρυτους ο ένας του άλλου πολέμους
στον κάμπο μέσα και λαχτάριζαν ανήλεα να χτυπιούνται'
και τώρα σκόλασαν τον πόλεμο' γερμένοι στα σκουτάρια
βουβοί κάθονται' τα κοντάρια τους πλάι τους μπηγμένα χάμω.
Ωστόσο ο Αλέξαντρος κι ο αντρόκαρδος Μενέλαος τώρα οι δυο τους
με τα μακριά ποθούν κοντάρια τους να χτυπηθούν για σένα,
κι ο που νικήσει αγαπημένη του γυναίκα θα σε κράξει.»

Είπε η θεά, και μες στα στήθη της γλυκό της χύνει πόθο

140

για την πατρίδα της, τον πρώτο της τον άντρα, τους γονιούς της.
Με άσπρο μαγνάδι δίχως άργητα την κεφαλή σκεπάζει
κι όξω απ' την κάμαρα της, χύνοντας δάκρυα γλυκά, πετιέται,
όχι μονάχη της' οι βάγιες της ξοπίσω, η βοϊδομάτα
Κλυμένη κι η Αίθρα, η κόρη του άτρομου Πιτθέα, την ακλουθούσαν.
Κι όπως έτρεχαν, φτάσαν γρήγορα μπροστά στο Ζερβοπόρτι.

Εκεί στο Ζερβοπόρτι εκάθονταν στο ρήγα Πρίαμο γύρα
ο Ικετάονας ο πολέμαρχος κι ο Λάμπος κι ο Θυμοίτης
κι ο Ουκαλέγοντας κι ο Αντήνορας, κι οι δυο τους μυαλωμένοι,
κι ο Πάνθος κι ο Κλυτίος, πρωτόγεροι της Τροίας, που τους πολέμους

- 150 είχαν σκολάσει απ' τα γεράματα, μα ήταν παράξιοι πάντα
στα λόγια, τα τζιτζίκια μοιάζοντας, που μες στο δάσο ολούθε
σε δέντρα κάθονται την όμορφη ξεχύνοντας λαλιά τους.
Τέτοιοι μαθές των Τρωών κι οι πρόβουλοι στον πύργο απά εκαθόνταν.
Κι ως είδαν την Ελένη αντίκρυ τους στον πύργο εκεί να φτάνει,
λόγια ανεμάρπαστα σιγόφωνα σταύρωναν μεταξύ τους:
« Δεν είναι κρίμα αν βασανίζονται για μια γυναίκα τέτοια
μαζί κι οι Αργίτες οι λιοντόκαρδοι κι οι Τρώες καιρούς και χρόνια'
τι φοβερά με τις αθάνατες θεές στην όψη μοιάζει.
Ωστόσο κι έτσι, ας πάει με τ' άρμενα, μ' όλα τα κάλλη που 'χει,
160 σε μας μη μείνει και στα τέκνα μας για συφορά μια μέρα.»

Έτσι έλεγαν, κι ο Πρίαμος φώναξε καλνώνοντας την Ελένη:
« Για σίμωσε εδώ πέρα, κόρη μου, και κάθισε μπροστά μου,
να δεις, αν θες, τον πρώτον άντρα σου, τους φίλους, τους δικούς σου.
Εσύ δε μου 'φταιξεις, οι αθάνατοι μου φταίξαν, που μου ασκώσαν
τον πολυδάκρυτο τον πόλεμο μαζί με τους Αργίτες.
Πες μου τον άντρα το θεόρατο κει πέρα πώς τον λένε;
ποιος να 'ναι εκείνος ο αψηλόκορμος κι αρχοντικός Αργίτης;
Είναι άλλοι πιο αψηλοί, στο ανάστημα που τον περνούν, το βλέπω'
όμως τόσο όμορφο τα μάτια μου δεν έχουν δει ποτέ τους,

- 170 μηδέ και τόσο αλήθεια πέρφανο' ρηγάρχης πρέπει να 'ναι.»

Κι η Ελένη τότε του αποκρίθηκε, των γυναικών το θάμα:
«Καλέ πατέρα, και σε σέβουμαι και σε φοβούμαι αντάμα.
Κάλλια 'ταν ν' αδικοθανάτιζα, το γιο σου όντας ακλούθουν,
για να 'ρθω εδώ, το σπίτι αφήνοντας του αντρός μου, τους δικούς μου
και τη μικρούλα θυγατέρα μου και τις γλυκές φίλιες μου.
Γραφτό δεν ήταν και δεν έγινε, γι' αυτό θρηνώ και λιώνω.
Μα τώρα τούτο που με ρώτησες και θες να μάθεις άκου:
Τούτος ο ρήγας Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, λογιέται,
και βασιλιάς καλός και αδείλιαστος αντάμα πολέμαρχος·

- 180 ήταν, δεν ήταν κάποτε κι εμέ της σκύλας αντραδέρφι!»

Είπε, κι ο γέροντας τον θάμαξε και δυνατά φωνάζει:
« Εύτυχε Ατρείδη εσύ, καλότυχε και τρισμακαρισμένε,

πρέπει λοιπόν πολλούς αντρόκαρδους Αργίτες ν' αφεντεύεις!
Για τη Φρυγία μια μέρα κίνησα κι εγώ την αμπελούσα,
χρόνια παλιά, καί Φρύγες άμετρους, γοργαλογάδες είδα,
του Οτρέα τ' ασκέρια και του Μύγδονα του ισόθεου, που στους όχτους
πλάι του Σαγγάριου τα λημέρια τους είχαν στημένα τότε'
γιατί κι εγώ μαζί τους βρέθηκα, για να τους δώσω χέρι,
σύντας πλάκωσαν οι αντροδύναμες στη γη τους Αμαζόνες.

190 Μα ουδέ κι αυτοί τους αστρομάτηδες Αργίτες ξεπερνούσαν.»

Και πάλε ο γέροντας τη ρώτησε τον Οδυσσέα θωρώντας:
«Πες μου και τούτον πάλε, κόρη μου, σαν ποιος και να 'ναι τάχα;
Στήν ελικιά τον Αγαμέμνονα, το γιο του Ατρέα, δε φτάνει,
ωστόσο πιο φαρδύς μου φαίνεται στους ώμους και στα στήθη.
Έχει απιθώσει την αρμάτα του στη γη την πολυθρόφα,
και σαν μπροστάρης πηγαινόρχεται μες στις σειρές τ' ασκέρια.
Σαν κριάρι θα 'λεγα πυκνόμαλλο πως δείχνει τώρα εκείνος,
που σε τρανό κοπάδι ασπρομάλλες αρνάδες σεργιανίζει.»

Κι η Ελένη τότε του αποκρίθηκε, του γιου του Κρόνου η κόρη:

200 «Είναι ο Οδυσσέας, ο πολυμήχανος γιος του Λαέρτη, ετούτος,
που στην Ιθάκη, ένα πετρόνησο, μεγάλωσε, και μύριες
βαθιές και πονηριές και στύχασες ο νους του κατεβάζει.»

Και τότε ο φρόνιμος Αντήνορας απηλογιά της δίνει:
«Σωστός αλήθεια που 'ναι ο λόγος σου, κυρά μου, ετούτος τώρα'
τι έχει ο Οδυσσέας έρθει στο κάστρο μας ο αρχοντογεννημένος
με το Μενέλαο τον πολέμαρχο, σταλμένοι απ' αφορμή σου.
Κι ατός μου εγώ τους καλοσκάμνισα, τους κόνεψα στο σπίτι,
και γνώρισα καλά το διώμα τους, το γνωστικό μυαλό τους.
Κι όταν μια μέρα μες στη σύναξη των Τρωών βρέθηκαν κι ήταν

210 ορθοί, ο Μενέλαος εξεχώριζε με τους φαρδιούς τους ώμους.
Μα όπως κάθιζαν, πιο αρχοντόκορμος μας φάνταζε ο Οδυσσέας.
Ωστόσο, σαν άρχιζαν κι ύφαιναν βουλές και λόγια ομπρός μας,
ασκόνταφτα ο Μενέλαος—το 'βλεπες—στη σύναξη εμιλούσε.
Αλήθεια, λιγοστά τα λόγια του, μα χτυπητά' δεν ήταν
πολυλογάς μηδέ μωρόλογος, κι αν πιο μικρός στα χρόνια.
Μα ως ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος πετάγονταν απάνω,
στεκόταν, πα στη γη τα μάτια του κρατώντας στυλωμένα,
και το ραβδί του δεν το σάλευε για μπρος για πίσω διόλου,
παρά το φούχτωνε έτσι ασάλευτο, λες κι άπραγος πως ήταν

220 για ξεροκέφαλο κι ανέμυαλο τον έπαιρνες αλήθεια.

Μα κάθε που απ' τα στήθια του έβγαζε φωνή τρανή, και πέφταν
έτσι πυκνά πυκνά τα λόγια του σαν του χιονιού οι τουλούπες,
άντρας θνητός κανείς δε δύνουνταν να μετρηθεί μαζί του,
και τότε πια δεν εγνοιαζόμαστε για του Οδυσσέα το θώρι.»

Τον Αίαντα πάλε ως είδε ο γέροντας, ρωτούσε την Ελένη:
«Κι αυτός ποιος είναι ο αρχοντοκάμωτος, τρανός Αργίτης, που όλους
τους άλλους ξεπερνάει στο ανάριμμα και στους φαρδιούς τους ώμους;»

Κι η αρχοντογέννητη του απάντησε μακρομαντούσα Ελένη:
«Ο Αίαντας είναι ο σαραντάπηχος' των Αχαιών ο πύργος·

230 κι ο Ιδομενέας στη μέση στέκεται των Κρητικών κει πέρα,
ίδια θεός, κι όλοι οι άλλοι γύρα του της Κρήτης οι ρηγάδες.
Συχνά ο Μενέλαος ο πολέμαρχος στο αρχοντικό μας μέσα
τον καλοσκάμνιζε, σαν έρχουνταν από την Κρήτη πέρα.
Κι όλους τους άλλους αστρομάτηδες τους βλέπω τώρα Αργίτες,
που τους γνωρίζω, και θα σου 'λεγα και πώς τους λένε ακόμα'
δυο μοναχά απ' τους στρατοκράτορες δε βλέπω, τον πυγμάχο
τον Πολυδεύκη και τον Κάστορα, το γαύρο αλογατάρη,
τα δυο μου αδέρφια, που μας γέννησε μια μάνα και τους τρεις μας.
Απ' την πανώρια Λακεδαίμονα μαζί δεν ήρθαν τάχα;

240 Μπορεί κι εδώ στα πελαγόδρομα καράβια ν' ακλουθήξαν,
μα τώρα στων αντρών τον πόλεμο δε θέλουν να χωθούνε
για τις μπόμπες και τα ντροπιάσματα που σούρνει τ' όνομα μου.»

Είπε, μα εκείνους η πολύκαρπη κρατούσε γης εντός της,
από καιρό, στη Λακεδαίμονα, στο πατρικό τους χώμα.
Και για τον όρκο οι κράχτες έφερναν περνώντας απ' το κάστρο
τα δυο τ' αρνιά και το γλυκόπιτο κρασί, της γης το δώρο,
μες σε γιδίσιο ασκί' καί λιόφωτο κροντήρι από την άλλη
και κούπες κουβαλούσε ολόχρυσες ο Ιδαίος με βιάση ο κράχτης'
κι ήρθε και στάθη πλάι στο γέροντα και του 'πε ασκώνοντάς τον:

250

«Για σήκω, γιε του Λαομέδοντα, κι οι Τρώες οι αλογατάδες
κι οι πιο τρανοί απ' τους χαλκοθώρακους σε προσκαλνούν Αργίτες,
να κατεβείς στον κάμπο, αμάλαγους φίλιας να κλείσετε όρκους.
Ωστόσο ο Αλέξαντρος κι ο αντρόψυχος Μενέλαος τώρα, οι δυο τους,
για τη γυναίκα θα παλέψουνε με τα μακριά κοντάρια,
κι ο που νικήσει θα 'χει χτήμα του το βιος και τη γυναίκα.
Κι οι άλλοι μαθές αγάπη κάνοντας κι όρκους τρανούς στην πλούσια

θα ζούμε Τροία, και θα γυρίσουνε στο αλογοθρόφο το Άργος
εκείνοι και στην άλλη χώρα τους την ωριογυναικούσα.»

Είπε, κι ο γέρος αναρίγησε, και τους δικούς του κράζει

260 να ζέψουν τ' άλογα του' πρόθυμα τον συνακούν εκείνοι.

Κι όπως ανέβη ο Πρίαμος, τράβηξε τα νιόλουρα στα πίσω,
και πλάι του ανέβηκε κι ο Αντήνορας πα στο πανώριο αμάξι'
κι απ' τη Ζερβόπορτα τ' αλόγατα κεντούν κατά τον κάμπο.

Και σύντας τέλος φτάσαν κι έσμιξαν τους Τρώες και τους Αργίτες,
από το αμάξι κάτω επέζεψαν στη γη την πολυθρόφα
κι ανάμεσα στους Τρώες προχώρεσαν και στους Αργίτες όλους,
Κι ασκώθη ο ρήγας Αγαμέμνονας με βιάση, κι ο Οδυσσέας
μαζί επετάχτη ο πολυκάτεχος' κι οι φουμισμένοι κράχτες
του όρκου τα σύνεργα συμμάζωναν, καί μέσα στο κροντήρι

270 κρασί συγκέρνααν, κι έχυναν νερό στα χέρια των ρηγάδων.

Κι ο γιος του Ατρέα μεμιάς ξεγύμνωσε τραβώντας το μαχαίρι,
που δίπλα στου σπαθιού του εκρέμουνταν το μακρουλό θηκάρι,
κι απ' των αρνιών τις κεφαλότριχες από μια τούφα κόβει,
που οι κράχτες έπειτα τη μοίρασαν στους πρώτους Τρώες κι Αργίτες.
Κι ο γιος του Ατρέα τα χέρια υψώνοντας ευκήθη αναμεσό τους:
« Πατέρα Δία, τρανέ κι ασύγκριτε, που κυβερνάς την Ίδα,
κι Ήλιε, τα πάντα που απ' τη βίγλα σου θωράς, κι ακούς τα πάντα,
και Ποταμοί, και Γη, και αθάνατοι που τους νεκρούς γδικιέστε
κάτω απ' το χώμα, αυτούς πού κάποτε τους όρκους τους πάτησαν,

280 μαρτύροι ελατέ εδώ και αμάλαγο τον όρκο μας φυλάχτε:

Αν το Μενέλαο τύχει ο Αλέξαντρος και μας σκοτώσει τώρα,
να πάρει να κρατήσει αλάκερο το βιος και την Ελένη,
και πίσω εμείς στα πελαγόδρομα θα φύγουμε καράβια.
Μ' αν ο ξανθός Μενέλαος, ρίχνοντας, τον Πάρη θανατώσει,
οι Τρώες θα δώσουν πίσω ολάκερο το βιος και την Ελένη,
και πανωτίμι θα πλερώσουνε σε μας, σαν που ταιριάζει,
να το κρατούνε κι οι μελλούμενες γενιές στη θύμηση τους.
Μ' αν έβρει ο Αλέξαντρος το θάνατο, και μήτε ο Πρίαμος θέλει
μήτε του Πριάμου οι γιοί να δώσουνε σ' εμας το απανωτίμι,

290

τότε για τούτο το ξαντίμεμα θα μείνω εγώ εδώ πέρα
και θα κρατήσω ορθό τον πόλεμο, την άκρα του ώσπου να 'βρω.»

Ως είπε τούτα, με το ανέσπλαχνο μαχαίρι το λαρύγγι

κόβει απ' τ' αρνιά, και τα παράτησε στη γη να σπαρταρούνε
δίχως πνοή, τι τη ζωντάνια τους την πήρε το λεπίδι.
Κι' απ' το κροντήρι τότε βάζοντας κρασί στις κούπες, κάτω
το ξέχυναν, και τους αθάνατους θεούς ανακαλιούνταν
και τούτο ευκίόταν ο καθένας τους, και Τρώες κι Αργίτες όλοι:
« Πατέρα Δία, τρανέ κι ασύγκριτε, και σεις αθάνατοι άλλοι,
όποιοι απ' τους δυο μας τους αμάλαγους πατήσουν όρκους πρώτοι,

300 σαν τούτο το κρασί κατάχαμα να τρέξει το μυαλό τους,
και των παιδιών τους, κι οι γυναίκες τους να πέσουν σε άλλα χέρια.»

Ετσι έλεγαν, μα ο γιος δεν έστρεξε του Κρόνου την ευκή τους.
Κι ο Πρίαμος, η γενιά του Δάρδανου, τους μίλησε έτσι τότε:
«Ομπρός ελατέ, Τρώες, ακούστε με, κι Αργίτες αντρείοιμένοι'
να γύρω εγώ στην ανεμόδαρτη την Τροία λογιάζω τώρα
πίσω ξανά' γιατί τα μάτια μου να ιδούν δε θα βαστάξουν
το γιο μου εδώ με τον πολέμαρχο Μενέλαο να χτυπιέται.
Ο Δίας αλήθεια κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί το ξέρουν μόνο,
για ποιο απ' τους δυο απ' τη Μοίρα γράφτηκε να βρεί το χάρο τώρα.»

310 Αυτά είπε ο ισόθεος άντρας, κι έβαλε τα δυο τ' αρνιά στο αμάξι,
κι ατός του ανέβηκε και τράβηξε τα νιόλουρα στα πίσω,
και πλάι του ανέβηκε κι ο Αντήνορας πα στο πανώριο αμάξι.
Έτσι λοιπόν αυτοί πισώστρεψαν στο κάστρο να διαγύρουν
κι ο Έχτορας τότε, ο γιος του Πριάμου, με τον τρανό Οδυσσέα
τον τόπο πρώτα πρώτα έμέτρησαν, λαχνούς κατόπι επήραν
και μες σε χάλκινο τους έβαλαν ταράζοντας τους κράνος,
πρώτος ποιος θα 'ριχνε το χάλκινο κοντάρι από τους δυο τους.
Κι ευκιούνταν στους θεούς υψώνοντας τα χέρια τα φουσάτα,
και τούτα λέγαν ο καθένας τους, καί Τρώες κι Αργίτες όλοι:

320 «Πατέρα Δία, τρανέ κι ασύγκριτε, που κυβερνάς την Ίδα,
τον που 'ρίξε τα πάθη ανάμεσα στους δυο λαούς ετούτα
δώσε να πέσει και στον άραχλο να κατεβεί τον Άδη,
και πάλι εμείς αγάπη ας κάνουμε και μπιστεμένους όρκους.»

Ετσι έλεγαν, κι ο μέγας Έχτορας εκούνησε το κράνος
πίσω θωρώντας, και πετάχτηκε γοργά ο λαχνός του Πάρη.
Σειρές σειρές κάθισαν όλοι τους, όπου ο καθείς αφήκε
τ' αναεροκυκλοπόδικα άτια του και την πλουμάτη άρματα.
Και τότε ο αρχοντικός Αλέξαντρος, της ομορφομαλλούσας
Ελένης ο άντρας, τα ώρια φόρεσε στους ώμους άρματα του'

330 και πρώτα γύρω στ' αντικνήμια του περνά κνημίδες ώριες,

που με θηλύκια στους αστράγαλους σφίγγονταν ασημένια'
απ' το Λυκάονα πήρε δεύτερα, τον αδερφό, και βάζει
το θώρακα του, αφού τον ταίριαξε πα στο δικό του στήθος.
Μετά το ασημοκαρφοπλούμιστο σπαθί φοράει στους ώμους
το χάλκινο, και το κατάβαρο, θεόρατο σκουτάρι.
Στο δυνατό κεφάλι του έβαλε καλοφτιαγμένο κράνος,
κι άγρια ψηλά από πάνω ανέμιζεν η φούντα του η αλογίσια'
και το γερό κοντάρι εφούχτωσε, που του 'ρχονταν στο χέρι.
Όμοια αρματώνουνταν κι ο αντρόκαρδος Μενέλαος απ' την άλλη.

340 Κι ως φόρεσαν οι δυο τους τ' άρματα, καθείς μες στους δικούς του,
ανάμεσα στους Τρώες προχώρεσαν και στους Αργίτες, κι είχαν
άγρια την όψη· και θαμάζονταν και Αργίτες αντρειωμένοι
και Τρώες αλογατάδες, όλοι τους, καθώς τους αντίκριζαν.
Κι εκείνοι εστάθηκαν σιμώνοντας στο μετρημένο αλώνι,
γοργοκουνώντας τα κοντάρια τους ο ένας του άλλου με λύσσα.
Πρώτος ο Πάρης το μακροίσκιωτο κοντάρι τότε ρίχνει
και χτύπησε στ' ολούθε ισόκυκλο του γιου του Ατρέα σκουτάρι,
μα δεν το τρύπησε, τι εστράβωσε του κονταριού του η μύτη
πα στο γερό σκουτάρι. Δεύτερος ο γιος του Ατρέα χιμίζει

350 με το χαλκό κοντάρι, υψώνοντας ευκή στο Δία πατέρα:
«Αφέντη Δία, τον άντρα βόηθα μου, που πρωταδίκησέ με,
να γδικιωθώ, τον αρχοντόγεννο τον Πάρη· ρίξε μου τον
στα χέρια αυτά, που κι οι μελλούμενες γενιές ν' ανατριχιάζουν
στον που τους δέχτη και τους φίλεψε ποτέ κακό να κάνουν.»

Είπε, και το μακροίσκιωτο έριξε κοντάρι του με φόρα,
και το λαμπρό, τ' ολούθε ισόκυκλο σκουτάρι πετυχαίνει
του γιου του Πριάμου, κι ως το πέρασε, το δυνατό κοντάρι
τρυπάει και χώνεται στο θώρακα το βαριοξομπλιασμένο,
και δίπλα στο λαγγόνι του έσκισε το ρούχο πέρα ως πέρα'

360 μ' αυτός ανάγειρε και γλίτωσε του ασβολωμένου Χάρου.
Το ασημοκαρφοπλούμιστο έσυρε σπαθί ο Μενέλαος τότε
κι ασκώνοντάς το απά στα κέρατα του χτύπησε το κράνος,
μα το σπαθί χιλιοτσακίστηκε και του 'πεσε απ' το χέρι.
Και τότε ο Ατρείδης βαρυγκόμησε τον ουρανό θωρώντας:
« Πατέρα Δία, θεός σκληρόκαρδος κανένας πιο από σένα!
Την αδικία του Αλέξαντρου έλεγα θα γδικιωνόμουν τώρα,
μα να που το σπαθί στα χέρια μου τσακίστη, κι απ' τη φούχτα
τινάχτη το κοντάρι μου άδικα, χωρίς να τον πετύχω.»

Ως είπε αυτά, χιμάει, τ' ολόφουντο του σφιχτοπιάνει κράνος

370 κι επήρε πίσω στους αντρόκαρδους Αργίτες να τον σέρνει.
Στον απαλό λαιμό τον έπνιγε το ξομπλιαστό λουρίκι,
που κάτω απ' το σαγόνι τού 'σφιγγε το κράνος τεντωμένο.
Και θα τον έσερνε κι ανείπωτη θα κέρδιζε έτσι δόξα,
αν η Αφροδίτη, που τους ξέκρινε, δεν του 'σπασε το λουρίκι,
φτιαγμένο από βοδιού που σκότωσαν το δυνατό τομάρι.
Άδειο το κράνος έτσι απόμεινε στο δυνατό του χέρι.
Και τότε αυτός στριφογυρνώντας το στους αντρειανούς Αργίτες
το σφεντονάει, κι οι μπιστεμένοι του το σήκωσαν σύντροφοι'
κι ο πολέμαρχος πάλι εχίμιζε με το χαλκό κοντάρι

380 τον Πάρη να σκοτώσει θέλοντας, μα κείνον η Αφροδίτη,
θεά όπως ήταν, του τον άρπαξε μεμιάς, πυκνήν αντάρα
γύρω του απλώνει, στης γυναίκας του τη μοσκοβολισμένη
τον φέρνει κάμαρα, και γύρισε να κράξει την Ελένη.
Τη βρήκε με άλλες Τρωαδίτισσες πολλές στον πύργο απάνω'
απ' το μαντί το μοσκομύριστο τη σέρνει πιάνοντας τη
και της μιλάει, μιας γνέστρας παίρνοντας γερόντισσας το θώρι,
μαλλιά που της Ελένης δούλευε, στη Σπάρτη ως ζούσε ακόμα,
χρόνια παλιά, και την ξεχώριζε μέσ' απ' τις σκλάβες όλες.
Με τούτη μοιάζοντας η αρχόντισσα της μίλησε Αφροδίτη:

390 «Έλα μαζί, σε κράζει ο Αλέξαντρος στο σπίτι να γυρίσεις·
στην κάμαρα σας μέσα βρίσκεται, στο τορνευτό κλινάρι·
κορμί και ρούχα του πεντάμορφα στραφτοβολούν πως φτάνει
από αντροπάλεμα δε θα 'λεγες, μόν' για χορό πως φεύγει,
για από χορό πως μόλις γύρισε και ξαποσταίνει τώρα.»

Έτσι είπε, κι εκείνης ταράχτηκε βαθιά η καρδιά στα στήθη,
κι ως τη θεά ψυχανεμίστηκεν απ' του λαιμού τη χάρη,
από τα στήθη της τα μάργελα κι απ' των ματιών τη φλόγα,
ξαφνιάστηκε, κι ευτύς της μίλησε κι απηλογιά της δίνει:
«Πίβουλη εσύ, γιατί πεθύμησες με αυτά να με γελάσεις;

400

Για μπας και σ' άλλο κάστρο σου 'τυχε πλουσιοκατοικημένο
κάποιο άλλον άντρα να 'χεις φίλο σου, στη Μαιονία την ώρα·
για στη Φρυγία, και τ' αποφάσισες κει πέρα να με φέρεις;
Γιατί ο Μενέλαος τον Αλέξαντρο το ρήγα έχει νικήσει
και τώρα λέει να πάρει σπίτι του τη σιχαμένη εμένα,
γι' αυτό λοιπόν δω πέρα μου 'ρχεσαι, για να με ξεπλανέψεις;
Εσύ κοντά του τράβα κάθισε, και των θεών αρνήσου
τις στράτες, κι ουδέ για τον Όλυμπο να πάρεις δρόμο πίσω.
Κείνον μονάχα βόηθα, γνοιάζου τον, με μόχτους, με τυράννια,

ως που στο τέλος πια γυναίκα του σε κάμει για και σκλάβα.

410 Εγώ δεν πάω, και να 'σαι σίγουρη—ντροπή μεγάλη θα 'ταν—
να πέσω πλάι του' οι Τρωαδίτισσες αν το 'βλεπαν, μαζί μου
όλες θα τα 'βαζαν οι αρίφνητες μου φτάνουν πίκρες που 'χω.»

Κι η αρχόντισσα Αφροδίτη θύμωσε κι απηλογιά της δίνει:
« Μη με συχύζεις τώρα, ανέμυαλη, μη από θυμό σ' αφήσω,
και σε μισήσω με όση δύναμη σε είχα αγαπήσει ως τώρα,
κι ανάμεσα τους έχτρα ανήμερη, στους Τρώες και στους Αργίτες,
σηκώσω εγώ, κι εσύ από θάνατο κακό χαθείς μαζί τους.»

Είπε η θεά, κι η Ελένη ετρόμαξε, του Δία η θυγατέρα'
με το χιονάτο της σκεπάστηκε μαντί, κι ακολουθώντας

420 την Αφροδίτη φεύγει αμίλητη, κρυφά απ' τις άλλες όλες.

Κι όντας έφτασαν στο πανέμορφο του Αλέξαντρου παλάτι,
οι βάγιες στις δουλειές τους έτρεξαν με βιάση, όμως εκείνη,
η αρχοντικιά γυναίκα, τράβηξε στην κάμαρα και μπήκε.
Τότε η Αφροδίτη, η αχνογελόχαρη θεά, σκαμνί στα χέρια
παίρνει και φέρνει, στον Αλέξαντρο μπροστά να τ' απιθώσει.
Κι η Ελένη εκεί, του βροντοσκούταρου καθίζει απάνω η κόρη,
κι άλλου κοιτάζοντας, τον άντρα της μιλώντας αποπαίρνει:
« Καλώς μας ήρθες απ' τον πόλεμο! Μακάρι ο ψυχωμένος
άντρας κει πέρα να σε σκότωνε, που πρώτο μου ήταν ταίρι.

430 Άλλοτε αλήθεια απ' τον αντρόκαρδο Μενέλαο μου καυκιάσουν
πως είσαι πιο τρανός στη δύναμη, στα χέρια, στο κοντάρι.
Έλα λοιπόν, ξανά αντροκάλεσε και βγές να πολεμήσεις
με το Μενέλαο τον αντρόκαρδο! Μα για καλό δικό σου
εγώ να σταματήσεις θα 'λεγα, μηδέ ξανά να στήσεις
με τον ξανθό Μενέλαο πόλεμο και χτυπηθείς μαζί του
από αμυαλιά, τι το κοντάρι του λέω θα σε ρίξει χάμω.»

Είπε, κι ο Πάρης αποκρίθηκε με τέτοια λόγια τότε:
« Γυναίκα, μην πετάς τα λόγια σου πικρά, μαλώνοντας με'
τώρα ο Μενέλαος αν με νίκησε, τον βοήθησε η Παλλάδα.

440

Σειρά του και σειρά μου, τι έχουμε και μεις θεούς προστάτες.
Μον' έλα τώρα να πλαγιάσουμε, τον πόθο να χαρούμε'
τι την ψυχή μου δεν την πλάνταξε ποτέ λαχτάρα τόση,
μήτε απ' τη Σπάρτη την πανέμνοστη σα σ' είχα αρπάξει τότε
και μες στα πλοία τα πελαγόδρομα τραβούσα, ως που η Κρανάη

μας δέχτη το νησί, κι ευφράθηκα γλυκό φιλί κι αγκάλη,
ως τώρα σε ποθώ κι ολόγλυκια με λιώνει η πεθυμιά σου.»

Είπε, και στο κλινάρι έτράβηξε, και πίσω του η γυναίκα.
Οι δυο λοιπόν αντάμα επλάγιασαν στο σκαλιστό κλινάρι.

Κι ωστόσο ο γιος του Ατρέα τριγύριζε σαν το θεριό στο ασκέρι

450 μην τάχα κάπου το θεόμορφον Αλέξαντρο ξεκρίνει.

Μ' από τους Τρώες κανείς δε δύνουνταν κι απ' τους τρανούς συμμαχους
να δείξει τότε στον αντρόκαρδο Μενέλαο πού είν' ο Πάρης.

Δε θα τον κρύβαν, αν τον έβλεπαν, από περίσσια αγάπη,
τι αλήθεια σαν το μαύρο θάνατο τον οχτρευόνταν όλοι.

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας αναμεσό τους είπε·

« Ακούστε, Τρώες εσείς και Δάρδανοι κι οι σύμμαχοι τους όλοι-
μια κι ο τρανός Μενέλαος νίκησε φως φανερά τον Πάρη
το βιος μαζί και την Αργίτισσα δώστε μας πίσω Ελένη-
και πανωτίμι να πλερώσετε, καθώς ταιριάζει αλήθεια

460 να το κρατούνε κι οι μελλούμενες γενιές στη θύμηση τους.

Ετσι είπε ο γιος του Ατρέα, κι εσύγκλιναν μαζί του κι οι άλλοι Αργίτες.

Ραψωδία Δ

Ιλιάδας Δ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

- Δ- Ωστόσο πλάι στο Δία σε σύναξη μαζί οι θεοί εκαθόνταν
μες στο χρυσόστρωτο παλάτι του, κι η Ήβη η σεβάσμια γύρω
σε όλους κρασί κερνούσε αθάνατο' κι αυτοί την Τροία θωρώντας
ο ένας τον άλλο αντιχαιρέτιζε με τη χρυσή του κούπα.
Άξαφνα ο γιος του Κρόνου εβάλθηκε την Ήρα να πειράζει,
παραπετριές στη μέση ρίχνοντας και λόγια αγκιδωμένα:
«Έχει ο Μενέλαος δυο προστάτισσες θεές αλήθεια τώρα,
την Αθηνά τη στρατολάτισσα και την Αργίτισσα Ήρα·
μα αυτές κάθονται και τον χαίρουνται θωρώντας απ' αλάργα.
- 10 Ωστόσο πώς η αχνογελόχαρη πάντα Αφροδίτη ξέρει
να παραστέκει, κι απ' το φίλο της το θάνατο να διώχνει!
Να που τον γλίτωσε, κι ας έβλεπε το Χάρο πια μπροστά του.
Μ' αφού ο τρανός Μενέλαος νίκησε φως φανερά τον Πάρη,
ας δούμε εμείς καλοζυγιάζοντας τι θ' απογίνει τώρα.
Μάχες τρανές ξανά θ' ανάψουμε και φοβερούς πολέμους,
για ανάμεσα στους δυο θα βάλουμε φιλιά κι αγάπη τάχα;
Κι εσείς αλήθεια, αν θα το θέλατε κι ομογνωμούσατε όλοι,
το κάστρο ανέβλαβο θ' απόμενε του Πριάμου του ρηγάρχη,
και την Ελένη την Αργίτισσα θα 'χε ο Μενέλαος πάλε.»
- 20 Αυτά είπε, κι η Αθηνά μουρμούρισε, μαζί της κι η Ήρα, κάτι'
κοντά κοντά εκαθόνταν κι έκλωθαν κακά στους Τρώες κι οι δυο τους.
Αμίλητη η Αθηνά εκρατήθηκέ και σώπαινε, κι ας τα 'χε
με τον πατέρα Δία, κι ας ένιωθε βαρύ θυμό στα φρένα.
Της Ήρας όμως εξεχειλίσε στα στήθη η οργή και του 'πε:
«Υγιέ του Κρόνου τρομερότατε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Να μέινουν μες στη μέση οι κόποι μου, να παν χαμένοι θέλεις,
κι ο ιδρώτας που ιδρώσα παλεύοντας και τ' άτια που απόστασαν,
στρατούς σα σήκωνα—ξεκλήρισμα στον Πρίαμο και στους γιους του;
Κάνε ό,τι θες, μα κι όλοι οι αθάνατοι δεν έχουμε ίδια γνώμη.»

30

Συχύστη τότε ο Δίας κι απάντησεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Δαιμονισμένη, τόσο σου 'καμαν κακό κι ο Πρίαμος τάχα
κι οι γιοί του Πριάμου, που έτσι αλάγιαστα λυσομανάς και θέλεις
της Τροίας μαθές το καλοτείχιστο να ξεπατώσεις κάστρο;
Μονάχα αν μπόρειες, τις καστρόπορτες και τα ψηλά τειχιά της
διαβαίνοντας, τον Πρίαμο να 'τρωγες ωμό και τους υγιούς του
κι όλους τους άλλους Τρώες, θα χόρταινες την άγρια μάνητα σου!

Ὡς θέλεις κάμε, μόνο πρόσεχε, μήπως η αμάχη ετούτη
γίνει αφορμή στους δυο μας κάποτε και γίνουμε άνω κάτω.
Κάποιο άλλο λόγο τώρα θα 'λεγα και συ στο νου σου βαλ' τον:

- 40 Κι εγώ μια μέρα αν πάρω απόφαση να ξεπατώσω κάστρο,
όποιο θελήσω, που θα κάθονται δικοί σου μέσα άνθρωποι,
άσε με λεύτερο, την όργητα μη μου αντισκόψεις διόλου.
Κι εγώ σου κάνω τώρα θέλοντας τη χάρη, μ' άθελα μου'
τι απ' όσα κάτω απ' τον αστρόφωτο τον ουρανό βρίσκονται
κι απ' όσα ο γήλιος βλέπει βγαίνοντας θνητών ανθρώπων κάστρα,
άλλο Κανένα δεν αγάπησα σαν τ' άγιο ετούτο κάστρο
και σαν τον Πρίαμο τον αντρόκαρδο μαζί με το λαό του'
τι απ' το βωμό μου τα χαρίσματα δεν έλειψαν καθόλου,
η κνίσσα κι οι σπονδές· τι οι αθάνατοι δε λάχαμε άλλη χάρη.»
- 50 Και τότε η σεβαστή βοΐδομάτη του απάντησε Ήρα κι είπε:
«Τρεις είναι οι πολιτείες που αγάπησα πιο απ' όλες στην καρδιά μου,
το Άργος κι η Σπάρτη κι η πλατύδρομη Μυκήνα' μ' αν μια μέρα
τύχει βαθιά και τις οχτρεύεσαι, ξεπάτωσέ τις όλες.
Δε σου θυμώνω εγώ κι ανάντια σου κεφάλι δεν ασκώνω'
τι κι αν αρνιόμουν και δε σ' άφηνα να μου τις ξεπατώσεις,
του κάκου θα σου αρνιόμουν δύναμη δεν έχω σαν και σένα.
Μα πρέπει δα και μένα ο κόπος μου να μη χαθεί του ανέμου'
είμαι κι εγώ θεά, κι η ρίζα μου με τη δικιά σου ειν' ένα.
Πιο απ' όλους σεβαστή με γέννησεν ο πονηρός ο Κρόνος,
- 60 και για τα δυο, και για τη φύτρα μου και που δικό σου ταίρι
λογιέμαι, κι όλους τους αθάνατους εσύ τους αφεντεύεις.
Μον' έλα οι δυο να τα συβάσουμε, κάνε μου εσύ τη χάρη
και τη δικιά σου εγώ, κι οι αθάνατοι μαζί μας θα συγκλίνουν:
στην Αθηνά μίαν ώρα αρχύτερα την προσταγή σου δώσε,
εκεί που οι Τρώες κι οι Αργίτες στέκονται για πόλεμο να δράμει,
τους Τρώες να βάλει αρχή να κάνουνε και πρώτοι να πατήσουν
τους άγιους όρκους, τώρα που 'δωκαν στους πέρφανους Αργίτες.»

Είπε, και δέχτη των αθάνατων και των θνητών ο κύρης,
κι ευτύς στην Αθηνά ανεμάρπαστα γυρνάει και κρένει λόγια:

70

«Στα δυο τ' ασκέρια τρέξε γρήγορα, στους Τρώες και στους Αργίτες,
και βαλ' τους Τρώες αρχή να κάμουνε και πρώτοι να πατήσουν
τους άγιους όρκους, τώρα ποτ' 'δωκαν στους πέρφανους Αργίτες.»

Έτσι είπε, κι η Αθηνά, που τι 'θελε κι από τα πριν, πετάχτη
και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας με ασπούδα εχύθη κάτω,

καθώς αστροβολίδα, που 'ριξε του πονηρού του Κρόνου
ο γιος, σημάδι για τους ναύλερους για σε στρατούς μεγάλους,
αχτιδοβόλα, και τρογύρα της πλήθιες πηδούν οι σπίθες.
Παρόμοια κι η Παλλάδα εχύθηκε πάνω στη γη, κι εβρέθη
ανάμεσα τους μ' ένα πήδημα' κι οι Αργίτες οι αντρειωμένοι

- 80 κι οι Τρώες οι αλογατάδες, όλοι τους σαστίσαν που την είδαν,
κι έλεε γυρνώντας ό καθένας τους στο διπλανό του τέτοια:
«Ξανά ο κακός θ' ανάψει πόλεμος και το φριχτό το απάλε,
για αναμεσό μας αποφάσισε φιλιά κι αγάπη τώρα
ό Δίας, που κυβερνάει τον πόλεμο της γης το ανθρωπολόι;»

Έτσι μιλούσαν συναλλήλως τους και Τρώες κι Αργίτες όλοι.
Κι εκείνη μες στους Τρώες εχώθηκε, μ' ένα θνητό παρόμοια,
με το Λαόδοκο, του Αντήνορα το γιο τον πολέμαρχο,
κι ολούθε τον ισόθεο Πάνταρο ζητούσε, αν θα τον έβρει.
Τον βρήκε τον τρανό, τον άψεγο γιο του Λυκάονα κάπου

- 90 κοντά να στέκει, και τρογύρα του γερές ζυγίες κάθονταν
οι αρματωμένοι, που του ακλούθηξαν απ' τα νερά του Αισήπου'
κι ως στάθη ομπρός του, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Γιε του Λυκάονα πολεμόχαρε, θες να μ' ακούσεις τώρα;
Σαγίτα στο Μενέλαο γρήγορη στο λέει η καρδιά να ρίξεις;
Οι Τρώες θα σε δόξαζαν όλοι τους, και θα τους είχες κάνει
χάρη τρανή, κι απ' όλους πιότερο στο βασιλιά τον Πάρη.
Πρώτος εκείνος με αξετίμητα θα σε τιμούσε δώρα,
αν το Μενέλαο τον πολέμαρχο πα στην πυρά θωρούσε
τη φαρμακούσα, απ' τη σαγίτα σου θανατολαβωμένο.

- 100 Τον ξακουστό Μενέλαο δόξεψε λοιπόν, ομπρός, κι ευκήσου
στο μακροσαγιτάρη Απόλλωνα το φωτογεννημένο,
πλήθος αρνιά μονοχρονίτικα στη χάρη του να σφάξεις,
όντας γυρίσεις στην πατρίδα σου, την άγια Ζέλεια, πίσω.»

Έτσι η Αθηνά μιλώντας γύρισε του ανέμυαλου τα φρένα,
κι ευτύς το торνευτό ξεγύμνωσε δοξάρι, που 'χε φτιάξει
από 'να αγρίμι' ατός του κάποτε το χτύπησε από κάτω,
ψηλά, στο βράχο απ' το καρτέρι του να ξεπροβάλει ως το 'δε'
στο στήθος το 'βρε, και τ' ανάσκελα ξαπλώθηκε στο βράχο.
Δεκάξη ακέρια χεροπάλαμα μακριά τα κερατά του.

- 110 Τεχνίτης τς 'ξυσε, τα δούλεψε, τα φίλιασε στη μέση,
κι αφού τα γυάλισε, τους πέρασε χρυσά στην άκρη αγκρίφια.
Τώρα λοιπόν στη γη τ' ακούμπησε και πέρασε την κόρδα

λυγίζοντας το' τα σκουτάρια τους οι αντρόκαρδοι σύντροφοι
μπροστά κρατούσαν, οι πολέμαρχοι μην ξεχυθούν Αργίτες,
πριν το Μενέλαο τον πολέμαρχο, το γιο του Ατρέα, χτυπήσει.
Κι αυτός, το σαΐτολόγο ανοίγοντας, σαγίτα φτερωμένη,
αγκίνιαστη, που πόνους έκρυβε τρανούς, διαλέει, κι απάνω
στην κόρδα την πικρή σαγίτα του κοκιάζοντας ευκήθη
στο μακροσαγιτάρη Απόλλωνα το φωτογεννημένο,

- 120 πλήθος αρνιά μονοχρονίτικα στη χάρη του να σφάζει,
όντας γυρίσει στην πατρίδα του, την άγια Ζέλεια, πίσω.
Κι όπως μαζί και κόρδα τράβηξε και αγκίδια της σαγίτας,
πα στο βυζί του η κόρδα ακούμπησε, το σίδερο στο τόξο.
Κι αφού το γυριστό ετεντώθηκε τρανό δοξάρι, ξάφνου
στριγγόν αφήκε αχό, καμπάνισε κι η κόρδα, κι η σαγίτα
χιμάει πετώντας, λαχταρίζοντας να φτάσει μες στο πλήθος.

Όμως, Μενέλαε, δε σε ξέχασαν και σένα οι τρισμακάριοι
αθάνατοι και πρώτα απ' όλους τους η κουρσολόγα κόρη
του Δία, που εστάθη ομπρός κι απόδωξε τη μυτερή σαγίτα·

- 130 λίγο την έδωξε από πάνω σου, καθώς η μάνα διώχνει
απ' το παιδί της, που βυθίστηκε σε ύπνο γλυκό, μια μύγα,
κι ατή της σπρώχνοντας την έφερε κει που χρυσά θηλύκια
τη ζώνη ανακρατούν κι ο θώρακας διπλός σταυρώνει απάνω.
Μες στο αρμοστό ζωνάρι εχώθηκε βαθιά η πικρή σαγίτα,
κι έτσι που πέρα ως πέρα ετρύπησε το πλουμιστό ζωνάρι,
χιμάει και χώνεται στο θώρακα τον καλοξομπλιασμένο
και στο ζωστήρι που κατάσαρκα τον γλίτωνε απ' τους χτύπους.
Αυτό τον γλίτωσε, κι ας τρύπησε και τούτο πέρα ως πέρα'
τι ξώφαρσα η σαγίτα εχάραξε το δέρμα του μονάχα,

- 140 και μαύρο γαίμα ξεπετάχτηκε μεμιάς απ' την πληγή του.

Πώς όταν με πορφύρα φίλντισι γυναίκα αλικοβάφει,
Λύδισσα ή Κάρισσα, να βρίσκεται γι' αλόγου χαλινάρι,
και πλήθος ξένοι καβαλάρηδες το λαχταρούν, μα εκείνο
κρυμμένο στο κελάρι κοίτεται, να φράνει κάποιο ρήγα,
του αλόγου αντάμα να 'ναι στόλισμα, του αλογολάτη δόξα'
όμοια και σένα αλικοβάφηκαν, Μενέλαε, και πανώρια
μεριά και κνήμες και καλόφτιαχτοι πιο χαμηλά αστράγαλοι.
Κι έκοψε κρύος τον Αγαμέμνονα τον πρωταφέντη ιδρώτας,
ως είδε απ' την πληγή να χύνεται το μαύρο γαίμα κάτω.

- 150 Έκοψε κρύος και τον πολέμαρχο Μενέλαο τότε ιδρώτας'

σαν είδε ωστόσο πως και σύδεση και νύχια της σαγίτας
απόξω έμειναν, αναθάρρεψε και του 'φυγε η τρομάρα.
Και τότε ο ρήγας Αγαμέμνονας τον πήρε από το χέρι
κι είπε βογγώντας, και τρογύρα του βογγούσαν κι οι σύντροφοι:
«Γλυκέ αδερφέ, τους όρκους έκαμα λοιπόν για το χαμό σου,
που μοναχό μπροστά μας σ' έβαλα τους Τρώες να πολεμήσεις;
Να οι Τρώες που σου 'ριξαν και πάτησαν τους μπιστεμένους όρκους.
Μα δε θα παν χαμένα κι άδικα το αρνίσιο γαίμα κι οι όρκοι
κι οι άκρατες μας σπονδές και τ' άδολα χεροσφιζίματά μας'

160 τι αν δεν παιδέψει ο ρήγας του Ολύμπου μεμιάς τους ορκοπάτες,
θα τους παιδέψει αργά, μα σίγουρα· βαριά θα το πλερώσουν
οι Τρώες, κι ατοί τους και τα ταίρια τους και τα παιδιά τους—όλοι!
τι εγώ στο νου μου και στα φρένα μου καλά το ξέρω αλήθεια:
Θα ξημερώσει μέρα κάποτε πού θα χαθεί το κάστρο
της Τροίας κι ο Πρίαμος ο πολέμαρχος κι όλος μαζί ο λαός του.
Κι ο γιος του Κρόνου, που αψηλόθρονος βιγλίζει απ' τον αιθέρα,
το μαύρο ατός του βροντοσκούταρο μπρος σ' όλους θα τραντάζει,
γι' αυτή την πιβουλιά θυμώνοντας. ό,τι σου λέω θα γένει.
Όμως, Μενέλαε, πίκρα ανείπωτη θα νιώσω απ' αφορμή σου,

170 αν μου πεθάνεις και της μοίρας σου το νήμα ξετελέψει'
κι όλο ντροπή ξοπίσω θα 'γερνά στο διψασμένο το Άργος·
τι ευτύς οι Αργίτες την πατρίδα τους θ' αποζητήσουν τότε,
-κι η Ελένη η Αργίτισσα θ' απόμενε στον Πρίαμο και στους Τρώες
για καυκησιά. Κι εσύ θα κοίτεσαι στην Τροία' τα κόκαλα σου
το χώμα θα σαπίζει, κι άδικος θα μένει εδώ ο ερχομός μας.
Και κάποιος απ' τους Τρώες τους πέρφανους αυτά θα πει μια μέρα
ποδοπατώντας του τρισεύγενου Μενέλαου το μνημούρι:
„Το άχτι του σε όλους ο Αγαμέμνονας όμοια να βγάζει πάντα
σαν τώρα εδώ, που ασκέρι Αργίτικο κουβάλησε του κάκου

180 και πίσω εγύρισε στο σπίτι του, στο πατρικό του χώμα
με άδεια καράβια, τον πολέμαρχο Μενέλαο παρατώντας."
Αυτά θα πει, μα εμένα ας άνοιγεν η γης να με πλακώσει.»

Τότε ο ξανθός Μενέλαος μίλησεν αναγκαρδιώνοντάς τον:
«Κάνε κουράγιο και το Αργίτικο το ασκέρι μη φοβίζεις.
Μέσα βαθιά πολύ δε χώθηκεν η μυτερή σαγίτα·
μπροστά τ' ολόπλουμο την κράτησε ζωνάρι, κι από κάτω
το δέμα και το ζώμα, που 'φτιασαν χαλκιάδες ξακουσμένοι.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας απηλογιά του δίνει:
«Καλέ Μενέλαε, να 'ταν άμποτε σαν που το λες' ωστόσο

190 γιατρός θα σε κοιτάξει γρήγορα, κι απάνω στην πληγή σου
βοτάνια θ' απιθώσει, οι μαύροι σου για να γλυκάνουν πόνοι.»

Είπε, και τον Ταλθύβιο πρόσταξε, το σεβαστό διαλάλη:
« Ταλθύβιε, το Μαχάονα φώναξε και μην αργείς καθόλου,
τον Ασκληπιό που έχει, τον άψεγο το γιατρευτή, πατέρα,
το γιο του Ατρέα, τον πολεμόχαρο Μενέλαο, να κοιτάξει.
Δοξαρευτής τρανός τον χτύπησεν απ' τους Λυκιώτες κάποιος,
για κι απ' τους Τρώες, για κείνον καύκημα, καημός για μας μεγάλος.»

Είπε, κι ο κράχτης δεν παράκουσε στα λόγια του, μον 'πήρε
να τρέχει μες στων χαλκοθώρακων των Αχαιών τ' ασκέρια,

200 τον ξακουστό Μαχάονα ψάχνοντας. Τον πέτυχε να στέκει,
κι οι βαριαρματωμένοι γύρα του, γερές ζυγίες, κάθονταν,
που από την Τρίκη τον άκλούθηξαν την αλογοθροφούσα.
Κι ως στάθη πλάι του, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Σήκω, κι ο μέγας Αγαμέμνονας, γιε του Ασκληπιού, σε κράζει,
το γιο του Ατρέα, τον πολεμόχαρο Μενέλαο, να κοιτάξεις.
Δοξαρευτής τρανός τον χτύπησεν απ' τους Λυκιώτες κάποιος,
για κι απ' τους Τρώες, για κείνον καύκημα, καημός για μας μεγάλος.»

Έτσι είπε, κι εκείνου αναδεύτηκε βαθιά η καρδιά στα στήθη,
και τράβηξαν μπροστά, τ' Αργίτικα φουσάτα διαπερνώντας.

210 Κι ως έφτασαν εκεί που εστέκουνταν στη μέση ο λαβωμένος
ξανθός Μενέλαος και τον έζωναν οι πιο τρανοί ρηγάδες,
ευτύς ο ισόθεος ήρωας έτρεξε και στάθη αναμεσό τους,
κι απ' το σφιχτό ζωνάρι ετράβηξε με βιάση τη σαγίτα·
και με το τράβηγμα της έσπασαν τα νύχια ομπρός· κι εκείνος
του 'λυσε πρώτα τ' ολοπλούμιστο ζωνάρι, κι απά κάτω
το δέμα και το ζώμα, που 'φτιασαν χαλκιάδες ξακουσμένοι.
Και την πληγή, η πικρή που του άνοιξε σαγίτα, ως είδε, το αίμα
βύζαξε πρώτα, κι όπως κάτεχε, πραγά μετά βοτάνια
πιθώνει, που 'χε δώσει ο Χείρωνας στον κύρη του απ' αγάπη.

220

Έτσι γνοιάζονταν το βροντόφωνο Μενέλαο τούτοι' ωστόσο
ήρθαν των Τρωών τ' ασκέρια πάνω τους των βαριοσκουταράτων,
κι αυτοί μεμιάς ξαναρματώνονται και της σφαγής θυμούνται.
Ε, τότε πια τον Αγαμέμνονα δε θα 'βλεπες το γαῦρο
για να νυστάζει για να σκιάζεται για να μη θέλει απάλε,
μον' να ποθεί μιαν ώρα αρχύτερα τη δοξαντρούσα μάχη.
Το αμάξι παρατάει τ' ολόπλουμο καί τ' άλογα να στέκουν,
και το παιδόπουλο, ο Ευρυμέδοντας, τον Πτολεμαίο πατέρα,

το γιο του Πείραιου, που 'χε, ανάμερα τα εκράτα, ως εφρουμάζαν.
Κι άφού τον πρόσταξε να γνοιάζεται να τα 'χει πλάι του πάντα,

- 230 αν λάχει και τον πάρει ο κάματος τ' ασκέρια κυβερνώντας,
πήρε πεζός αυτός και διάβαινε μες στις ζυγίες τ' ασκέρι.
Κι όσους Αργίτες αλογάρηδες να βιάζονται θωρούσε,
ζυγώνοντας τους, με τα λόγια του τους έδινε κουράγιο:
«Αργίτες, μπρος! ορθή κρατάτε τη της άντριγιάς τη φλόγα!
Στους ψεύτες δε θα δώσει βόηθηση ποτέ του ο Δίας πατέρας,
μον' όσοι επάτησαν τον όρκο τους πιο πρώτα, θα 'ρθει μέρα
τα τρυφερά κορμιά τους σίγουρα που θα τα φαν οι αγιούπες'
κι εμείς τις ακριβές γυναίκες τους και τα μωρά παιδιά τους
μες στα καράβια μας θα σύρουμε, σαν πάρουμε το κάστρο.»
- 240 Πάλι όσους έβλεπε πως δείλιαζαν να μπουν στην άγρια μάχη,
με θυμωμένα τους απόπαιρνε και τους χτυπούσε λόγια:
«Αργίτες φωνακλάδες, άναντροι, δεν ντρέπεστε καθόλου;
Τώρα τι στέκεστε σαστίζοντας, καθώς τα ελαφομόσκια,
που αφού ξεκαμωθούνε τρέχοντας μες στο φαρδύ τον κάμπο,
πια σταματούν, και μες στα στήθη τους ξεπαραλυεί η καρδιά τους;
όμοια και σεις χαμένοι στέκεστε κι ουδέ στη μάχη πάτε.
Για καρτεράτε οι Τρώες στις θάλασσας την παραφρή να φτάσουν
κοντά, κει που 'χουμε τα ωριόπρυμνα καράβια τραβηγμένα,
να δείτε αν θα το απλώσει απάνω σας το χέρι ο γιος του Κρόνου;»
- 250 Έτσι προστάζοντας γυρόφερνε μες στις ζυγίες τ' ασκέρι·
κι ήρθε, τα πλήθη αντιδιαβαίνοντας, στων Κρητικών τ' ασκέρι,
που αρματωνόταν στον πολέμαρχο τρογύρα Ιδομενέα.
Ο Ιδομενέας στους πρώτους έστεκε, στη δύναμη ίδια κάπρος,
και πίσω τους στερνούς ξεσήκωνε στον πόλεμο ο Μηριόνης.
Τους είδε ο ρήγας Αγαμέμνονας κι ευφράθηκε η καρδιά του,
κι ευτύς, γλυκαίνοντας τα λόγια του, του Ιδομενέα μιλούσε:
«Περίσσια, Ιδομενέα, στον πόλεμο και στίς δουλειές τις άλλες
απ' όλους τους γοργαλογάρηδες Αργίτες σε δοξάζω,
για σύντας τρώμε κι αξετίμητο, φλογάτο απ' τα κροντήρια

260

κερνούν κρασί, να πίνουν οι άρχοντες οι πρώτοι απ' τους Αργίτες.
Κι αν πίνουν οι άλλοι μακρομάλληδες Αργίτες το δικό τους
καθένας, όμως σένα η κούπα σου σαν τη δικιά μου στέκει
ξέχειλη πάντα, όσο που ρέγεται να 'χει να πει η καρδιά σου.
Ομπρός λοιπόν στη μάχη, δείξε μας ποιος είσαι, ως το καυχέσαι.»

Και τότε ο Ιδομενέας του απάντησε, των Κρητικών ο ρήγας:
«Υγιέ του Ατρέα, στ' αλήθεια σύντροφος θα σου είμαι εγώ για πάντα

πιστός, ως μιας αρχής σου το 'ταξα και δέθηκα με λόγο.
Μον' πήγαινε, άλλους μακρομάλληδες Αργίτες να κεντρίσεις,
να μπούμε γρήγορα στον πόλεμο, μια κι έσπασαν τους όρκους

270 οι Τρώες· μα τούτους πίσω θάνατος τους καρτεράει και χάρος
το δίχως άλλο, τι τους όρκους μας πρώτοι μαθές πάτησαν.»

Είπε, κι ο γιος του Ατρέα χαρούμενος τον παρατάει και φεύγει
και μπρος στους δυο τους Αίαντες έφτασε περνώντας μες στα πλήθη.
Κι αυτοί αρματώνουνταν, και πίσω τους σα σύγνεφο η πεζούρα.
Κι όπως γιδάρης ξάφνου σύγνεφο ξανοίγει από τη βίγλα
πάνω απ' το πέλαγο να κρέμεται, σπρωγμένο απ' τον αγέρα,
κι ως βλέπει από ψηλά, του φαίνεται πιο μαύρο, σαν την πίσσα,
να φτάνει κρεμαστό απ' το πέλαγο, κι άγριο δρολάπι σέρνει'
κι ως το 'δε, χώνει το κοπάδι του μες στη σπηλιά απ' τον τρόπο'

280 τέτοιες στον άγριο μέσα πόλεμο, τους Αίαντες ακλουθώντας,
οι φάλαγγες των αρχοντόγεννων παλικάριών τραβούσαν,
μαύρες, πυκνές, κι ακροτρικύμιζαν κοντάρια και σκουτάρια.
Τους είδε ο ρήγας Αγαμέμνονας κι ευφράθηκε η καρδιά του,
και κρίζοντας τους με ανεμάρπαστα τους συντυχαίνει λόγια:
«Ακούστε με, Αίαντες, που αφεντεύετε στους χαλκοθωρακάτους
Αργίτες' δεν προστάζω τίποτε για σας, κι ουδέ ταιριάζει·
τι ατοί σας το στρατό φτερώνετε να πολεμήσει αντρίκεια.
Να 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά μου, αλήθεια
τέτοια καρδιά να κλείναν όλοι τους στα στήθη σαν και τούτους!

290 Το κάστρο τότε θα γονάτιζε του Πριάμου του ρηγάρχη,
γοργά πεσμένο μες στα χέρια μας, στην άκρη του σπαθιού μας.»

Ως είπε αυτά, τους απaráτησε, κι ως τράβηξε πιο κάτω,
το Νέστορα ήβρε, το γλυκόλαλον αγορητή της Πύλος,
να παρατάζει και στον πόλεμο να σπρώχνει τους δικούς του,
στο ρήγα Βίαντα, στον Πελάγοντα το μέγα, στο Χρομίο,
στον Αίμονα και στον Αλάστορα το βασιλιά τρογύρα.
Οι αμαξολάτες πρώτοι εστέκουνταν με τ' άτια και τ' αμάξια'
πίσω οι πεζοί, πολλοί κι αντρόκαρδοι, στον πόλεμο να στέκουν
πύργος γερός' στη μέση ο Νέστορας τους αχαμνούς κρατούσε,

300

έτσι που κι άθελα ο καθένας τους να πολεμά απ' ανάγκη.
Οι αμαξολάτες πρώτα πρόσταξε γερά τ' αλόγατά τους
να τα κρατούν και μες στον τάραχο να μη χαλνούν την τάξη.
«Μηδέ κανείς, τάχα είναι αντρόκαρδος και στ' άλογα τεχνίτης,
μπροστά απ' τους άλλους να θαρρεύεται να πολεμάει μονάχος,

για και να φεύγει' τι αχαμναίνετε μ' αυτά τη δύναμη σας.
Αν όμως ένας απ' τ' αμάξι του κάποιο άλλο φτάσει αμάξι,
με το κοντάρι ας πέσει πάνω του' το πιο συμφέρο αυτό 'ναι.
Όμοια κούρσευαν κι οι πατέρες μας και πολιτείες και κάστρα,
τέτοια καρδιά και γνώμη κλείνοντας βαθιά στα στήθια μέσα.»

- 310 Να πώς τους έσπρωχνε, από πόλεμους παλιούς ξεσκολισμένος,
ο γέροντας, κι εχάρη, ως είδε τον, ο πρωτοστρατολάτης,
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Όπως χτυπά η καρδιά σου, γέροντα, στα στήθη, ας ήταν να 'χες
τα γόνα αλύγιστα κι ακλόνητη τη δύναμη σου πάντα!
Ωστόσο τ' άγρια εσέ γεράματα πλάκωσαν. Να 'ταν άλλον
να 'χουνε βρει, και συ να χαίρεσαι περίσσια νιάτα ακόμα!»

Κι απηλογιά ο γερήνιος Νέστορας του δίνει ο αλογολάτης:
«Υγιέ του Ατρέα, το πώς θα το 'θελα κι εγώ σαν τότε να 'μαι
που τον Ερευθαλίωνα σκότωσα τον αρχοντοθρεμμένο.

- 320 Όλα οι θεοί μαζί δεν τά' δωκαν ωστόσο στους ανθρώπους'
κι αν ήμουν τότε νιος, γεράματα μ' έχουν πλακώσει τώρα.
Κι όμως θα πάω μαζί, τα λόγια μου ν' ακούν οι αμαξολάτες
και τις βουλές μου, τι στο γέροντα τούτη απομένει η χάρη.
Ας πολεμούν με τα κοντάρια τους οι νιότεροί μου τώρα,
που 'χουν πιο δύναμη, κι ανάκαρα γρικόουν περίσσια εντός τους.»

Είπε, κι ο γιος του Ατρέα χαρούμενος τον προσπερνάει, και βρίσκει
το Μενεσθέα πιο κάτω που 'στεκε, τον άξιο αλογολάτη,
του Πετεού το γιο, και γύρα του των Αθηναίων τ' ασκέρι
γιομάτο ορμή, κι ο πολυμήχανος πιο κει Οδυσσέας στεκόταν,

- 330 και πλάι του εστέκουνταν οι αδείλιαστοι Κεφαλλονίτες όλοι'
μες στα φουσάτα τους ο τάραχος δεν είχε φτάσει ακόμα,
τι τώρα μόλις ξεσηκώνουνταν να χτυπηθούν οι Αργίτες
κι οι Τρώες οι αλογατάδες σύψυχοι' κι εκείνοι καρτερώντας
στέκονταν, άλλη πρώτη Αργίτικη να ιδούν κολόνα ομπρός τους
πάνω στους Τρώες με ορμή να χύνεται κι ο πόλεμος ν' ανοίξει.
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας τους μάλωσε, ως τους είδε,
και κρίζοντας τους με ανεμάρπαστα τους συντυχαίνει λόγια:
« Του Πετεού του αρχοντογέννητου ρηγάρχη υγιέ' και σένα
στην πονηριά, σε ξέρω, μάστορα και συφερρνονούση'

340

Τι τάχα ανάμερα ζαρώνετε προσμένοντας τους άλλους;
Ταιριάζει εσείς οι δυο να βρίσκεστε στους μπροστομάχους μέσα
κι εκεί της μάχης ν' αντικρίζετε την πυρωμένη φλόγα'

γιατί και πρώτοι εσείς το κάλεσμα γρικόατε το δικό μου,
σύντας τραπέζι οι Αργίτες στρώνουμε στους πρωτοκεφαλάδες.
Εκεί να τρώτε σας καλόρχεται κρέας ψητό, και κούπες
κρασί μελόγλυκο να πίνετε, καθώς ποθεί η καρδιά σας.
Τώρα και δέκα θα σας άρεσαν Αργίτικες κολόνες
μπροστά από σας με τον ανέσπλαχνο χαλκό να πολεμούνε.»

Ταυροκοιτώντας ο πολύβουλος του απάντησε Οδυσσέας:

350 «Ατρείδη, τι είναι αυτός που ξέφυγε τα δυο σου χείλια λόγος;
Εμείς τη μάχη να ξεφύγουμε κοιτάμε λες, οι Αργίτες
κάθε που ασκώνουν άγριο πόλεμο στους Τρώες τους αλογάδες;
Θα ιδείς ωστόσο, αν τόσο γνοιάζεσαι και θέλεις, να χτυπιέται
σε λίγο ο κύρης του Τηλέμαχου στους μπροστομάχους μέσα
από τους Τρώες τους αλογάρηδες. Μα εσύ μιλάς του ανέμου!»

Τότε ο ρηγάρης Αγαμέμνωνας χαμογελώντας κρένει
και πίσω επήρε ευτύς το λόγο του, θωρώντας το θυμό του:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
τι να σου κάνω εγώ μαλώματα, τι διάτες να σου δίνω,

360 που εγώ το ξέρω πως στα στήθια σου μονάχα το καλό μου
θέλει η καρδιά σου, κι είναι οι πόθοι σου κι οι πόθοι μου ένα πάντα;
Μον' έλα, αργότερα τα φτιάχνουμε, κι αν τίποτε έχει τώρα
βαρύ ειπωθεί, οι θεοί τα λόγια μας ας τ' ανεμοσκορπίσουν.»

Ως είπε αυτά, τους απaráτησε και τράβηξε πιο κάτω,
και του Τυδέα το γιο, τον άτρομο Διομήδη, πετυχαίνει
πίσω από τ' άλογα να στέκεται πα στο γερό του αμάξι,
και πλάι του εστέκουνταν ο Σθένελος, ό γιος του Καπανέα.
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνωνας τον μάλωσε, ως τον είδε,
και κράζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

370 «Γιε του Τυδέα του πολεμόχαρου, του αλογατάρη, αλί μου!
Τι μου ζαρώνεις; τι τα διάβατα της μάχης βλέπεις γύρα;
Αλήθεια, στον Τυδέα δεν άρεσε να 'ναι έτσι ζαρωμένος,
μον' πίο μπροστά πολύ απ' τους συντρόφους να μάχεται' έτσι έλεγαν
όσοι τον είδαν μες στον πόλεμο' τι αλήθεια δεν τον είδα
ποτέ μου εγώ, μηδέ τον έσμιξα, μα ασύγκριτο τον λέγαν.
Μπήκε μια μέρα δίχως πόλεμο μες στη Μυκήνα, ως φίλος,
στρατό για να μαζέψει' αντάμα του κι ο ισόθεος Πολυνείκης,
τότε που θέλαν να πατήσουνε τ' άγια τειχιά της Θήβας.
Κι από τους Μυκηναίους εγύρευν τρανούς βοηθούς να δώσουν'

380 κι εκείνοι να τους δώσουν ήθελαν, στα λόγια τους γρικώντας.
Μα ο Δίας τη γνώμη τους μετάλλαξε με δίσεχτα σημάδια.
Και τούτοι πήραν δρόμο κι έφυγαν, κι ως έφτασαν τραβώντας
στον παχιολίβαδο, πυκνόβουρλο τον Ασωπό, λογιάσαν
οι Αργίτες, ο Τυδέας μαντάτορας γι' αλλού ξανά να φύγει.
Και πήγε αυτός και συναπάντησε πλήθος Καδμείους, την ώρα
που στο παλάτι έτρωγαν κι έπιναν του Ετεοκλή του γαύρου.
Κι ο αλογοτάρης δε φοβήθηκε Τυδέας, κι ας ήταν ξένος,
έτσι ολομόναχος που βρέθηκε μες των Καδμείων το πλήθος.
Να παραβγούν τους αντροκάλεσε, και σε όλα τους νικούσε

390 ανέκοπα, τι παραστάτισσα την Αθηνά είχε δίπλα.
Τότε οι Καδμείοι βαριά αραθύμησαν οι αλογοφτερνιστάδες
και πύβουλο καρτέρι του 'στησαν στου γυρισμού τη στράτα,
πενήντα παλικάρια, κι έβαλαν και δυο αρχηγούς, του Αιμόνου
το γιο το Μαίονα, που συνόμοιαζε με τους θεούς στην όψη,
και τον αντρόκαρδο του Αυτόφονου το γιο, τον Πολυφόντη.
Και τούτοι απ' τον Τυδέα καλύτερη δεν ήβραν μοίρα ωστόσο'
τους σκότωσε όλους' έναν άφησε μονάχα να γυρίσει'
το Μαίονα αφήκε μόνο, ακούγοντας σε θεοτικά σημάδια.
Έτσι ο Αιτωλός Τυδέας πολέμησε, μα γέννησε το γιο του

400 χειρότερο του στο αντροκάλεσμα, καλύτερο στα λόγια.»

Είπε, κι ωστόσο ο τρανοδύναμος Διομήδης του ρηγάρχη
του σεβαστού τα λόγια ντράπηκε και δεν του απηλογήθη.
Μα ο γιος του Καπανέα του πέρφανου του γύρισε το λόγο:
«Παράτα, υγιέ του Ατρέα, τα ψέματα, και τα σωστά τα ξέρεις!
Εμείς, καυκιόμαστε, στον πόλεμο περνούμε τους γονιούς μας'
εμείς τη Θήβα την έφτάπορτη πατήσαμε, κι ας ήταν
πιο λίγος ο στρατός που εφέραμε μπρος στα τρανά τειχιά της,
γιατί είχαμε στο Δία τα θάρρη μας και στα θεϊκά σημάδια.
Όμως εκείνοι από την ίδια τους κακογνωμιά εχαθήκαν.

410

Στην ίδια την τιμή μη βάζεις μας λοιπόν με τους γονιούς μας.»

Ταυροκοιτώντας τον αντίσκοψε τότε ο τρανός Διομήδης:
«Σύντροφε, κάθου τώρα αμίλητος κι ό,τι σου πω ν' ακούσεις'
του πρωταφέντη του Αγαμέμνονα δε με πικραίνει ο λόγος,
τους Αχαιούς τους πολεμόχαρους να βγουν στη μάχη ως σπρώχνει'
τι αν ίσως οι Αχαιοί χαλάσουνε τους Τρώες και το άγιο κάστρο
της Τροίας πατήσουν, κοσμοζάκουστο θα γίνει τ' όνομά του.
Μ' αν χαλαστούν οι Αργίτες, άμετρη θα νιώσει εκείνος πίκρα.

Μον' έλα τώρα, την αδάμαστη να θυμηθούμε αντρεία μας.»

Είπε, κι από το αμάξι επήδηξε συνάρματος στο χώμα,

420 κι άγρια βρόντηξαν τα χαλκάρματα στου ρήγα απά τα στήθη,
ως πήρε φόρα' τρόμος θα 'πιανε και ψυχωμένο ακόμα.
Πώς σε γιαλό μπροστά πολύβογγο της θάλασσας το κύμα
ασκώνει ο Ζέφυρος, και χύνεται ξοπίσω το 'να στ' άλλο'
βαθιά στο πέλαο πρώτα υψώνεται, μετά στην ξέρα απάνω
σπάζει με ορμή και με άγριο βρούχισμα, κι ολόγυρα στους κάβους
δοξαρωτό κορφοσηκώνεται ξερνώντας αλυσάχνη'
όμοια κι οι φάλαγγες οι Αργίτικες απανωτές τραβούσαν
δίχως σωμό στη μάχη' φώναζε στο ασκέρι το δικό του
κάθε ρηγάρχης' οι άλλοι αμίλητοι τραβούσαν (τόσα πλήθη

430 πώς ακλουθούν ποτέ δε θα 'λεγες κι έχουν φωνή στο στήθος)
βουβοί, από φόβο στους ρηγάρχες τους μπροστά' κι ολόγυρα τους
οι πλουμιστές αρμάτες έλαμπαν, που ως όδευαν φορούσαν.
Κι οι Τρώες, ως πρόβατα σε τσέλιγκα τρανού τη μάντρα στέκουν
μύρια, ν' αρμέξουν το άσπρο γάλα τους, κι ως καρτερούν, βελάζουν
χωρίς αναπαμό, τ' αρνάκια τους γρικώντας' όμοια τότε
των Τρωών ο αλαλητός ασκώνουνταν μες στο φαρδύ τ' ασκέρι.
ίδια λαλιά δεν είχαν όλοι τους μηδέ μιλούσαν όμοια,
τι ήταν το ασκέρι χιλιομάζωχτο κι οι γλώσσες μπερδεμένες.
Και τούτους ο Άρης τους ξεσήκωνε, τους άλλους η Παλλάδα,

440 κι ο Φόβος κι η Τρομάρα κι η άπαντα ξεφρενιασμένη Αμάχη,
του Άρη του αντροφονια η συντρόφισσα κι αντάμα κι αδερφή του'
που λίγο λίγο πρώτα ασκώνεται, μα γρήγορα στυλώνει
ψηλά στα ουράνια το κεφάλι της καί περπατάει στο χώμα.
Αυτή και τότε πηγαινόρχουνταν αναμεσός στ' ασκέρια,
την άγρια αμάχη τους κεντρίζοντας κι αυξαίνοντας το βόγγο.

Κι όπως τα δυο τ' ασκέρια τρέχοντας σμίξαν μαζί, σκουντρήξαν
το 'να με τ' άλλο τα κοντάρια τους, σκουντρήξαν τα σκουτάρια
και των αντρών των χαλκοθώρακων η αντρεία, κι αντιχτυπούσαν
οι αφαλωτές ασπίδες, κι έβραζεν ο σάλαγος περίσσιος'

450 και γρίκαες καυκησιές και γόσματα μαζί την ίδιαν ώρα,
αυτών που έσφαζαν και που εσφάζουνταν, κι η γης πλημμύριζε αίμα.
Καθώς φουσκώνουν ξεροπόταμα κι απ' τα βουνά κυλούνε
και σμίγουν κάτω στο συλλάγκαδο τα ξέχειλα νερά τους,
που από κρουνούς τρανούς ξεχύνονται μες σε βαθιά χαράδρα,
κι ακούει το βρουχισμό τους ξέμακρα πα στο βουνό ο τσοπάνος,

όμοια κι αυτοί, σα σμίξαν, έβγαζαν αλαλαγμούς και βόγγους.

Πρώτος ο Αντίλοχος εσκότωσε μέσα στους Τρώες προμάχους
τρανό αντρειωμένο, τον Εχέπωλο, το γιο του Θαλυσίου'
πρώτος του χτύπησε το κέρατο στο αλογουρίσιο κράνος.

460 Τρυπάει το μέτωπο και πέρασε το κόκαλο ως τα μέσα'
ο χάλκινος χαλός' κι εσκέπασε τα μάτια του σκοτάδι,
κι ως πύργος καταγής γκρεμίστηκε στην άγρια μέσα μάχη.
Κι ευτύς, ως έπεσε, ο Ελεφήνορας τον άρπαξε απ' τα πόδια,
ο γιος ο γαύρος του Χαλκώδοντα, των Άβαντων ο ρήγας,
κι απ' τις ριξιές σκυφτός τον έσερνε, ποθώντας να του γδύσει
με βιάση τ' άρματα' μα η φόρα του δε βάσταξε πολληώρα'
τι ως ο λιοντόκαρδος Αγήνορας τον είδε να τον σέρνει
και στο σκουτάρι δίπλα, ως έγερνε, να δείχνει το πλευρό του,
με το χαλκό κοντάρι του 'ρίξε και τη ζωή του παίρνει.

470 Έτσι η ζωή του εκόπη, κι άναψε στους Τρώες και στους Αργίτες
τότε τρανό κακό από πάνω του, τι κι απ' τα δυο τα μέρη
χιμούσαν σαν τους λύκους κι έριχναν ο ένας τον άλλο κάτω.

Κι ο τελαμώνιος Αίας ένα άγουρο, το Σιμοείσιο, ρίχνει,
που του Ανθεμίωνα γιος εκράζονταν η μάνα του μια μέρα
στους Οχτους του Σιμόη τον γέννησε γυρνώντας απ' την Ίδα,
όπου είχε πάει να ιδεί τα πρόβατα μαζί με τους γονιούς της.
Γι' αυτό και Σιμοείσιος κράζονταν, μα να γεροκομήσει
γραφτό του τους γονιούς δεν ήτανε. Λιγόχρονος εστάθη,
καθώς με το κοντάρι ο άντρόκαρδος τον χτύπησε Αίαντας τότε'

480 τι ως πρώτος πρόβαινε, τον πέτυχε στο στήθος, στο δεξιό του
δίπλα βυζί, κι αντίκρα επέρασε το χάλκινο κοντάρι
μέσα απ' τον ώμο' και κυλίστηκε στον κουρνιαχτό, σα λεύκα
που σε φαρδύ, βαθύ βαλτότοπο φυτρώνει, κι ίσια πάνω
τραβάει, και μοναχά κατάκορφα φυτρώνουν τα κλαριά της·
αμαξομάστορας την έκοψε με αστραφτερό τσεκούρι,
να τη λυγίσει και τροχόγυρος να γίνει σε ώριο αμάξι'
κι αυτή κοιτάμενη ξεραίνεται στου ποταμού τον όχτο'
παρόμοια ο Σιμοείσιος κοίτονταν, σαν πήρε να τον γδύνει
ο γαύρος Αίας· και τότες ο Άντιφος, ο στραφτοθωρακάτος

490

του Πριάμου γιος, μες στο αντρομάζωμα του ρίχνει το κοντάρι
το μυτερό, μα δεν τον πέτυχε, μον' βρίσκει στ' αχαμνά του
το Λευκό, του Οδυσσέα το σύντροφο, που το νεκρό τραβούσε'
και το κορμί απ' τα χέρια του 'φύγε κι απάνω του εσωριάστη.

Τότε ο Οδυσσέας βαριά αραθύμησε θωρώντας τον να πέφτει
γοργά περνάει μέσ' απ' τους πρόμαχους με αστραποβόλο κράνος
κι ήρθε, κοντά του εστάθη κι έριξε το λιοφωτο κοντάρι,
με προσοχή κοιτώντας γύρα του' κι οι Τρώες έκαμαν πίσω,
καθώς κοντάριζε' κι ούδ' έφυγε στ' ανώφελα η ριζιά του'
το νόθο υγιό του Πριάμου πέτυχε, το Δημοκόωντα, μόλις

500 από την Άβυδο, από τ' άλογα του κύρη του, φτασμένο.

Αυτόν, χολιώντας για το σύντροφο, κοντάρεψε ο Οδυσσέας
δίπλα στο μέτωπο, κι ο χάλκινος χαλός περνά από τ' άλλο
μελίγγι ως πέρα, και του σκέπασε τα μάτια το σκοτάδι.
Βαρύς σωριάστη, κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματά του.
Πισωδρομίζει ο γαύρος Έχτορας κι οι μπροστομάχοι τότε,
κι οι Αργίτες όλοι αμέσως χούγιαξαν και τους νεκρούς τράβηξαν
και πήραν δρόμο ομπρός. Μα θύμωσεν ο Απόλλωνας, που εθώρειε
ψηλά απ' τα Πέργαμα, και φώναξε στους Τρώες γκαρδιώνοντάς τους:
« Αλογατάδες Τρώες, απάνω τους, κρατήστε την αντρεία σας

510 μπρος στους Αργίτες, τι από σίδερο για πέτρα τα κορμιά τους
δεν είναι, στου χαλκού το χτύπημα του σαρκοφα ν' αντέξουν.
Κι ουδ' ο Αχιλλέας, της ωριοπλέξουδης θεάς ο γιος, στη μάχη'
βρίσκεται εδώ, μον' στα πλεούμενα κλωσάει τη μάνητα του.»

Ετσι ο θεός μιλούσε ο ανήμερος, κι ωστόσο τους Αργίτες
ξεσήκωνε η Αθηνά η περίλαμπρη, του Δία η θυγατέρα,
γυρνώντας δώθε κείθε, όπου 'βλέπε να παρατούν τη μάχη.
Το Δίωρη τότε η Μοίρα αφάνισε, το γιο του Αμαρυγκέα'
τον είχε βρει πλάι στον αστράγαλο, στο πόδι το δεξιό του
μιαν αγκυλόπετρα, που του 'ριξε του Ιμπράσου ο γιος ο Πείρος,

520 που 'χε απ' την Αίνο φτάσει κι έστεκε ρηγάρχης στους Θρακιώτες.
Κι η άπονη η πέτρα και τα κόκαλα και το διπλό το νεύρο
του θρυμματίζει, και ξαπλώθηκε τ' ανάσκελα στη σκόνη!
κι ως του 'φευγε η ψυχή, στους συντρόφους τους ακριβούς τα δυο του
τα χέρια του άπλωνε. Κι ο που 'ριξε του ρίχτηκεν, ο Πείρος,
κι ως στην κοιλιά, κοντά στο αφάλι του, τον χτύπησε, χύθηκαν
τα σπλάχνα του στη γη, και σκέπασε τα μάτια του σκοτάδι.
Μα ως έκανε να φύγει, του 'ριξεν ο Θόας απά στο στήθος,
πλάι στο βυζί, καί στο πλεμόνι του μέσα ο χαλκός εμπήχτη.
Κι ο Θόας σιμώνοντας ανάσπασε το δυνατό κοντάρι

530

από το στήθος του, καί βγάζοντας το κοφτερό σπαθί του
στη μέση της κοιλιάς τον χτύπησε και τη ζωή του πήρε.
Δεν τον ξαρμάτωσε όμως, τι έτρεξαν τρογύρα του οι Θρακιώτες,

οι σύντροφοι του οι φουντομάλληδες, με τα μακριά κοντάρια,
κι όσο κι αν ήταν γιγαντόκορμος και παλικάρι κι άντρας,
πίσω τον έσπρωξαν τρομάζοντας πισωστρατίζει εκείνος.
Έτσι στη σκόνη μέσα κοιτούνταν σιμά σιμά κι οι δυο τους,
στους Επειούς τους χαλκοθώρακους ο πρώτος, στους Θρακιώτες
ο άλλος ρηγάρχης· και τρογύρα τους κορμιά περίσσια έπεφταν.

Με τέτοια μάχη πια παράπονο κανείς δε θα 'χε, φτάνει
540 να μπόρειε, αδόξευτος κι αλάβωτος από χαλκό, να τρέχει
στη μέση εκεί, με παραστάτισσα την Αθηνά Παλλάδα,
να τον κρατά απ' το χέρι, διώχνοντας κάθε ριξιά από μπρος του'
τι πλήθος Τρώες κι Αργίτες πίστομα μαθές τη μέρα εκείνη
στη σκόνη ξαπλωμένοι κοιτούνταν ο ένας στον άλλον πλάι.

Ραψωδία Ε

Ιλιάδας Ε

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΪΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Ε- Τότε η Αθηνά στον πολεμόχαρο Διομήδη, του Τυδέα
το γιο, καρδιά και δύναμη έδωσε, μες στους Αργίτες όλους
να ξεχωρίσει και περίλαμπρο να γίνει τ' όνομά του.
Κι άναβε αδάμαστη απ' το κράνος του φωτιά κι απ' το σκουτάρι,
ίδια με τ' άστρο του χινόπωρου, λουσμένο από το ρέμα
του Ωκεανού ως προβάλλει, ανάφεγγη φωτοβολή σκορπώντας.
Τέτοια η θεά απ' τους ώμους του άναβε κι απ' το κεφάλι φλόγα,
κι εκεί στη μέση, στο συντάραχο τον σπρώχνει του πολέμου.

- Κάποιος εζούσε πλούσιος κι άψεγος μέσα στους Τρώες, ο Δάρης,
10 του Ηφαιστου λειτουργός, κι αξιώθηκε δυο να 'χει, το Φηγέα
και τον Ιδαίο, παιδιά, που κάτεχαν πάσα πολέμου τέχνη.
Τούτοι απ' τους άλλους τώρα ξέκοψαν κι απάνω του ρίχτηκαν,
στο αμάξι αυτοί, μα εκείνος χύθηκε πεζός, άπα στο χώμα.
Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν χιμώντας ο ένας του άλλου,
το μακρογίσκιωτο κοντάρι του ρίχνει ο Φηγέας πιο πρώτα'
μ' απ' του Διομήδη απάνω επέρασε το ζερβόν ώμο η μύτη
του κονταριού και δεν τον πέτυχε' μετά και κείνος ρίχνει,
και το κοντάρι από το χέρι του δεν έφυγε του κάκου'
στο στήθος τον χτυπάει μεσόβυζα κι απ' τ' άτια τον γκρεμίζει.
20 Ευτός ο Ιδαίος το αμάξι τ' όμορφο, πηδώντας κάτω, αφήνει,
κι ουδέ τον αδερφό του εβάσταξε νεκρό να διαφεντέψει.
Κι ούτε κι αυτός μαθές θα ξέφευγε τη μαύρη Μοίρα τότε,
αν δεν τον γλίτωνεν ο 'Ηφαιστος με νύχτα σκέποντας τον,
καημός μην πέσει αλήθεια αβάσταχτος στο γέρο τους πατέρα.
Και τότε τ' άλογα ο τρανόψυχος γιος του Τυδέα ξεκόβει
κι αφήνει να τα παν οι σύντροφοι στα βαθουλά καράβια.
Κι οι Τρώες ευτός οι λιονταρόκαρδοι τους γιους του Δάρη ως είδαν
τον έναν που 'φευγε, στο αμάξι του τον άλλο πλάι πεσμένο,
τρόμαξαν όλοι. Κι η γλαυκόματη τότε Αθηνά απ' το χέρι

30

τον Άρη πιάνει τον πολέμαρχο κι έτσι μιλώντας είπε:
«Άρη φονιά κι αιματοστάλαχτε και καστροκαταλύτη,
τώρα ν' αφήσουμε—τι θα 'λεγες;—οι Τρώες κι οι Αργίτες μόνοι
να χτυπηθούν εδώ, και σ' όποιον τους χαρίσει ο Δίας τη νίκη·
κι εμείς να φύγουμε, του κύρη μας η οργή μη μας πλακώσει.»
Έτσι είπε, κι άπ' τη μάχη ετράβηξε τον αντρειωμένον Άρη

και τον καθίζει απά στου Σκάμαντρου τον καλαμόφυτο όχτο'
κι ευτύς τους Τρώες οι Αργίτες τσάκισαν' κάθε αρχηγός τους έναν
χαλάει, και πρώτος ο Αγαμέμνονας χιμώντας τον ίδιο
έξω απ' τ' αμάξι του, τον κύβερνο των Αλιζώνων, ρίχνει'

- 40 τι ως πρώτος έστριβε, στη ράχη του καρφώνει το κοντάρι
μεσοπλατίς, και κείνο διάβηκε το στήθος πέρα ως πέρα.
Βαρύς σωριάστη κι απά πάνω του βρόντηξαν τ' άρματά του.

Κι ο Ιδομενέας το Φαιστό σκότωσε, το γιο του Μαίονα Βώρου,
που αλάργα από την παχιοχώματη την Τάρνη ήταν φτασμένος.
Με το μακρύ του ο πολεμόχαρος Ιδομενέας κοντάρι
στον ώμο το δεξιό τον πέτυχε, στο αμάξι του ως πηδούσε,
κι έπεσε χάμω, και στα μάτια του φριχτό σκοτάδι εχύθη.

Την ώρα τον νεκρό που οι σύντροφοι του Ιδομενέα γύμνωναν,
ο γιος του Ατρέα Μενέλαος ρίχνοντας το μυτερό κοντάρι

- 50 τον άξιο αγριμολόγο εσκότωσε Σκαμάντριο, που του Στρόφιου
γιος ήταν, κυνηγάρης άφταστος, τι του 'χε μάθει ατή της
ή Άρτεμη κάθε αγρίμι που 'βοσκε στους λόγγους να σκοτώνει.
Η Άρτεμη ωστόσο δεν τον βόηθησεν η σαγιτεύτρα τότε,
μήτε οι καλές ριζιές του, όπου άλλοτε κρατούσε τα πρωτάτα'
τι ο γιος του Ατρέα Μενέλαος χίμιξε, τρανός κονταρομάχος,
κι ομπρός του ως έφευγε, στη ράχη του τον κρούει με το κοντάρι
μεσοπλατίς, και κείνο διάβηκε το στήθος πέρα ως πέρα.
Πίστομα πέφτει κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματά του.

Το Φέρεκλο, το γιο του Τέχτονα, μετά ο Μηριόνης ρίχνει,

- 60 το αγγόνι του Άρμονα, που δούλευε με μαστοριά το ξύλο,
κάθε λογής, κι αγάπη ξέχωρη του 'χε η Αθηνά Παλλάδα.
Αυτός του Αλέξαντρου τα ισόβαρα καράβια είχε φτιασμένα,
αρχή της συφοράς, που εστάθηκαν στους Τρώες κακό, κι ακόμα
στον ίδιο εκείνον, τι δεν κάτεχε τα θεία τα μαντολόγια.
Ως ο Μηριόνης κυνηγώντας τον ήρθε κοντά, τον βρήκε
πα στο δεξιό γλουτό, και πρόβαλε του κονταριού του η μύτη
πέρα μεριά, κάτω απ' το κόκαλο, στις φούσκας πλάι τα μέρη.
Στα γόνα βόγγοντας σωριάζεται και τον σκεπάζει ο χάρος.

Κι ο Μέγης τον υγιό του Αντήγορα, τον Πήδαιο, θανατώνει,

70

που 'χε η Θεανώ αναστήσει η αρχόντισσα, κι ας ήταν κλεφτογέννα,
με τ' άλλα της παιδιά αξεχώριστα, του αντρός της για χατίρι.

Τώρα τον είχε ο κονταρόχαρος γιος του Φυλέα σιμώσει,
και πίσω στο κεφάλι του 'ριξε, στο σβέρκο, και περνώντας
μέσα απ' τα δόντια το κοντάρι του βαθιά τη γλώσσα κόβει.
Στη γη σωριάστη, και τα δόντια του τον κρύο χαλκό δάγκωσαν.
Κι ο Ευρύπυλος, ο γιος του Ευαίμονα, το γιο του ψυχωμένου
του Δολοπίωνα, που τον δόξαζαν ίδια θεό, τι ιερέας
του Σκάμαντρου ήταν, τον Υπήνορα τον αρχοντοθρεμμένο,
τούτον ο Ευρύπυλος, του Ευαίμονα το αρχοντικό βλαστάρι,

80 μπροστά του ως έφευγε, τον χτύπησε στον ώμο κυνηγώντας;
με το σπαθί και πέρα του 'κοψε το χέρι το βαρύ του.
Ματοκυλίστηκε το χέρι του, κι ευτύς τα δυο του μάτια
σφάλιξε η Μοίρα η τρανοδύναμη κι ο σκοτεινός ο Χάρος.

Έτσι πάλευαν τούτοι ανέσπλαχνα στη μάχη μέσα τότε.
Μα του Τυδέα το γιο δε θα 'ξερες να πεις το που βρισκόταν,
μέσα στους Τρώες αν στριφογύριζε για στους Αργίτες τάχα'
τι αλήθεια εχύνουνταν σαν ξέχειλο ποτάμι μες στον κάμπο,
που σπάει τους όχτους πλημμυρίζοντας, νερό σαν κατεβάσει,
κι ουδέ τον κόβουν τ' αναχώματα, κι ας είναι αρμοδεμένα,

90 κι ουδέ οι φραγές μες στα ολοπράσινα τον σταματούν περβόλια,
ξάφνου ως χυθεί, σαν παίρνει απάνωθε και βρέχει ο Δίας πλημμύρα,
κι ίσωμα κάνει ό,τι κι αν πάλεψαν να φτιάξουν οι ξωμάχοι'
όμοια ο Διομήδης ανατάραζε των Τρωών το πλήθιο ασκέρι,
κι ομπρός του να σταθούν δε δύνουνταν, όσο πολλοί κι αν ήταν.

Κι ως του Λυκάονα ο γιος ο πέρφανος τον είδε να χιμίζει
μέσα στον κάμπο αναταράζοντας των Τρωών το ασκέρι ομπρός του,
γοργά πα στο Διομήδη ετέντωσε το στρουφιχτό δοξάρι
και τον χτυπά, ως χυνόταν, βρίσκοντας τον ώμο το δεξιό του,
στου θώρακα τη γούβα. Εχώθηκε βαθιά η πικρή σαγίτα

100 κι αντίκρυ έβγηκε, και πιτσίλισε το θώρακα του μ' αίμα.
Καο του Λυκάονα ο γιος ο πέρφανος σέρνει φωνή μεγάλη:
«Ομπρός οι Τρώες οι λιονταρόκαρδοι κι αλογοφτερνιστάδες!
Ο πιο αντρειωμένος εχτυπήθηκεν Αργίτης πια' πολληώρα
στη δυνατή, θαρρώ, σαγίτα μου δε θα βαστάξει, ο Φοίβος
αλήθεια αν μ' έσπρωχνε, σα λόγιαζα να φύγω απ' τη Λυκία.»

Έτσι εκαυκήθη αυτός φωνάζοντας, μα κείνον η σαγίτα
δεν τον εδάμασε, μον' γύρισε και στάθη ομπρός στο αμάξι
και στ' άτια, κι έκραξε το Σθένελο, το γιο του Καπανέα:
«Ομπρός, καλέ μου, τώρα, Σθένελε. κατέβα από τ' αμάξι

110 και την πικρή σαγίτα ανάσυρε, στον ώμο μου που εμπήχτη.»

Έτσι είπε, κι απ' το αμάξι ο Σθένης πηδάει στο χώμα κάτω,
κι ήρθε κοντά του κι έξω ανάσυρε τη γρήγορη σαγίτα,
και μέσα απ' τον πλεχτό το θώρακα τινάχτη το αίμα ως πάνω.
Τότε ο Διομήδης ο βροντόφωνος ευκή στα ουράνια ασκώνει:
«Επάκουσέ μου, κόρη αδάμαστη του Βροντοσκουταράτου,
-αν άλλοτε από αγάπη εβόηθησες τον κύρη μου στην άγρια
τη μάχη, τώρα την αγάπη σου, δείξε, Αθηνά, και μένα,
και να σκοτώσω τούτον δώσε μου, να φάει την κονταριά μου,
που πρώτος μου 'ριξε και πέτεται και λέει πως πια δεν έχω

120 ώρα πολλή το φως τ'ολόλαμπρο να χαίρομαι του γήλιου.»

Έτσι είπε, κι η Αθηνά του επάκουσε την προσευκή η Παλλάδα,
τα μέλη ανάλαφρα του τα 'κάμε, χέρια ψηλά και πόδια'
κι ως στάθη πλάι του, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Εδώ κι ομπρός τους Τρώες πολέμα τους, Διομήδη, δίχως φόβο,
τι εγώ την αντριγιά του κύρη σου στα στήθη σου έχω βάλει
την άτρομη, ο άλογάρης που 'κλεινεν άγριος Τυδέας εντός του'
και την καταχνιά, πριν που σ' έζωνε, σου σήκωσα απ' τα μάτια,
θεός ποιος είναι και ποιος άνθρωπος καλά να ξεχωρίζεις.
Έτσι, σαν έρθει δοκιμάζοντας θεός εδώ κανένας,

130 ανάντια εσύ με τους αθάνατους θεούς να μη χτυπιέσαι
τους άλλους' μόνο αν πει στον πόλεμο να 'ρθει η Αφροδίτη, η κόρη
του Δία, σ' αυτή να ρίξεις άφοβα τον κοφτερό χαλκό σου.»

Είπε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, και φεύγει από κοντά του.
Τότε ο Διομήδης δίχως άργητα τους μπροστομάχους σμίγει.
Και πρώτα με τους Τρώες λαχτάριζε να χτυπηθεί στη μάχη,
μα τώρα πια τριπλή του θέριεψεν η λύσσα, σαν του λιόντα,
που ως πήδαε τη φραγή, τον λάβωσε στο ξώμερο ο τσοπάνος
γύρω στ' αρνιά του τα πυκνόμαλλα, μα δεν τον σκότωσε, όχι,
μονάχα που άναψε τη λύσσα του, και τώρα πια χωσμένος

140 μες στο μαντρί δε δίνει βόηθηση, κι έρμα τ' αρνιά σκορπούνε,
κι όσα σκοτώθηκαν στοιβάζονται σωρός το 'να πα στ' άλλο·
κι ο λιόντας άγριος την ορθόψηλη φραγή πηδάει καί φεύγει·
όμοια στους Τρώες λυσσώντας χίμιζε κι ο ατρόμητος Διομήδης.

Δυο αρχόντους τότε, τον Υπείρονα και τον Ασύνουο, ρίχνει,
πλάι στο βυζί τον ένα βρίσκοντας με το χαλκό κοντάρι,
τον άλλο στο κλειδί τον χτύπησε με το τρανό σπαθί του,

στον ώμο πλάι, και του τον χώρισεν από λαιμό και πλάτη.
Αφήνει αυτούς, μετά στον Άβαντα και στον Πολύιδο τρέχει,
τους γιους του ονειρομάντη γέροντα, του ξακουστού Ευρυδάμα,

- 150 που ως έφευγαν, δεν τους ξεδιάλυνεν ο κύρης τα όνειρα τους,
μόνο ο Διομήδης ο λιοντόκαρδος τους σκότωσε εκεί πέρα.
Μετά χιμάει στους γιους του Φαίνοπα, στο θόωνα και στον Ξανθό,
που νιούτσιποι ήταν, μα τον κύρη τους τα γερατιά πλάκωναν
τα μαύρα, κι ούτε κι άλλον γέννησε, ν' αφήσει κληρονόμο.
Και τώρα εκείνος τους εσκότωσε και τη γλυκιάν επήρε
ζωή απ' τους δυο, και στον πατέρα τους καημούς και μαύρους θρήνους
αφήκε, ζωντανοί απ' τον πόλεμο που δε γύρισαν πίσω
να τους δεχτεί, και ξένοι εβρέθηκαν να μοιραστούν το βιος του.

Εκεί δυο γιους του Πριάμου πρόφτασε του Δαρδανίδη, ως ήταν

- 160 μες σ' ένα αμάξι, τον Εχέμμονα και το Χρομίο· σα λιόντας,
που σε βοδιών κοπάδι χύνεται και μιας δαμάλας σπάζει
το σβέρκο για βοδιού, στο σύλλογγο καθώς βοσκολογούνε'
όμοια κι αυτούς τους δυο- απ' το αμάξι τους κατέβασε ο Διομήδης
αθέλητα τους, όλο μάνητα, κι επήρε τ' άρματα τους,
και δίνει τ' άλογα στους συντρόφους στα πλοία να του τα φέρουν.

Όπως τον είδε ο Αίνειος που ερήμαζε τις φάλαγγες τους γύρω,
στων κονταριών κινάει τον τάραχο και πάει, στη μάχη μέσα
ζητώντας τον Εσόθεο Πάνταρο, μπας και τον σμίξει κάπου.
Κι ως τον αντρόκαρδο, αψεγάδιαστο γιο του Λυκάονα βρήκε,

- 170 τρέχει μεμιάς και στάθη αντίκρυ του κι έτσι μιλάει και κρένει:
«Πάνταρε, που 'ναι το δοξάρι σου κι οι φτερωτές σαγίτες
και το άκουσμα σου; Εδώ ποιος βρίσκεται να παραβγεί μαζί σου;
Και στη Λυκία ποιος τάχα πέτεται πως είναι πιο αντρειωμένος;
Ομπρός λοιπόν, στο Δία τα χέρια σου για σήκω, και σε κείνον
ρίξε, όποιος να 'ναι, τη σαγίτα σου. Βαριά χτυπάει και θράψη
κάνει στους Τρώες· πολλών κι αντρόκαρδων τα γόνατα έχει λύσει.
Εξόν θεός και να 'ν', που αδιάκοπα θυμό κρατάει των Τρωών
γι' ατέλεστες θυσίες, τι η μάνητα βαριά των αθανάτων.»

Και του Λυκάονα ο γιος ο ασύγκριτος του απηλογήθη κι είπε:

180

«Αινεία, των Τρωών τρανέ πρωτόγερε των χαλκοθωρακάτων,
με το Διομήδη εγώ τον άτρομο τον παρομοιάζω σ' όλα'
σκουτάρι, κράνος στενοπρόσωπο, τα βλέπω, είναι δικά του,
και τ' άτια του θωρώ' μα σίγουρα θεός δεν ξέρω αν είναι.

Μ' αν είναι αυτός, καθώς μου φάνηκεν, ο αντρόκαρδος Διομήδης,
δίχως θεό τέτοιο ξεφρένιασμα δε θα 'χε' πλάι του στέκει
κάποιος αθάνατος, με σύγνεφο στους ώμους τυλιγμένος,
και τη γοργή σαγίτα του 'διώξε, που πάνω του ορομούσε'
τι λίγο πριν σαγίτα του 'ριξα γοργή, και το δεξιό του
τον ώμο πέρα ως πέρα ετρύπησα, στου θώρακα τη γούβα,

190 κι έλεγα πια πως τον ξαπόστειλα στον Κάτω Κόσμο, κι όμως
δεν τον εχάλασα, ως στοχαζόμουν οργή θεού μας δέρνει!
Κι αμάξι εδώ δεν έχω ουδ' άλογα, για να μπορώ ν' ανέβω.
Και να 'χει αλήθεια ο κύρης έντεκα στο αρχοντικό του αμάξια,
πανώρια, νιόφτιαχτα, ολοκαίνουργα! Και γύρα τα σκεπάζουν
πανιά απλωμένα· πλάι τους στέκονται κι από 'να στο καθένα
ζευγάρι αλόγατα, που θρέφονται με βίκο και κριθάρι.
Πολλά ο Λυκάονας μου παράγγελνεν, ο γέρο πολέμαρχος,
σύντας κινούσα απ' το παλάτι μας το στέριο, εδώ για να 'ρθω.
Μου 'λεγε, πάντα απά στο αμάξι μου και στ' άτια ανεβασμένος

200 να κυβερνώ τους Τρώες στον τάραχο τον άγριο του πολέμου.
Μα δεν τον άκουσα, και θα 'μουνα πολύ πιο κερδεμένος·
τι τ'άλογα μας τα λυπήθηκα, που έτρωγαν όσο θέλαν,
μπας κι η ταγή τους λείψει, ως θα 'μαστέ κλεισμένοι μες στο κάστρο.
Έτσι τ' αφήκα και ξεκίνησα πεζός στην Τροία να φτάσω,
τα θάρρη στο δοξάρι μου έχοντας, μα δε φελάει και τούτο!
Σε δυο καλαντρειωμένους έριξα πριν λίγο, στο Διομήδη
και στον υγιό του Ατρέα, και πέτυχα, μα κι αν τινάχτη αλήθεια
και των δυονώ το γαίμα, πióτερο τους ξάναψα μονάχα.
Ωρα κακή ήταν που ξεκρέμασα το γυριστό δοξάρι

210 απ' το καρφί τη μέρα που 'φευγα, στην ώρα Τροία για να 'ρθω,
να μπω στους Τρώες για χάρη του Έχτορα του αρχοντικού προλάτης.
Μ' αν είναι να γυρίσω κάποτε και ν' αντικρίσω πάλε
την πατρική μου γη, το ταίρι μου και το αψηλό μου σπίτι,
ευτύς αλήθεια το κεφάλι μου κάποιος οχτρός να κόψει,
αν το δοξάρι αυτό τα χέρια μου δε σπάσουν και το ρίξουν
στη λαμπαδούσα φλόγα' τι άδικα το κουβαλώ μαζί μου!»

Και τότε ο Αινείας, των Τρώων ο κύβερνος, απηλογιά του δίνει:
«Τα λόγια αυτά που λες παράτα τα, κι άλλη γιατριά δεν είναι
παρά με τ' άτια και το αμάξι μου κι οι δυο μας να χυθούμε

220 πάνω στον άντρα αυτόν, να κρούσουμε μαζί του τ' άρματά μας.
Μον' έλα, ανέβα πα στο αμάξι μου, να δεις και συ τι αξίζουν
του Τρώα τ' αλόγατα, πως ξέρουνε στον κάμπο δώθε κείθε

μια γρήγορα μπροστά να χύνονται και μια να φεύγουν πίσω.
Αυτά μπορεί και μας να γλίστωναν στο κάστρο μέσα τώρα,
αν στο Διομήδη ο Δίας εχάριζε δόξα τρανή και πάλε.
Τ' αστραφτερά εσύ τώρα νιόλουρα και το μαστίγι πάρε,
κι εγώ θα κατεβώ απ' το αμάξι μου πεζός να πολεμήσω'
για στάσου εσύ και παρ' τον πάνω σου, κι εγώ κοιτάζω τ' άτια.»

Και του Λυκάονα ο γιος ο αντρόκαρδος του απηλογήθη κι είπε:

230 «Ατός σου, Αινεία, στα χέρια κράτησε τα νιόλουρα και τ' άτια'
σαν νιώσουν τον αμαξολάτη τους, πιο πρόθυμα θα σύρουν
το αμάξι, απ' το Διομήδη αν φεύγουμε κυνηγημένοι τώρα.
Μπας και δειλιάσουν κι απ' το φόβο τους πια δε θελήσουν έξω
να μας τραβήξουν απ' τον πόλεμο, ποθώντας τη φωνή σου'
και τότε του Τυδέα του αντρόψυχου χιμίζει ο γιος στους δυο μας
και μας σκοτώσει, τα μονόνυχα κουρσεύοντας μας άτια.
Γι' αυτό κυβέρνα εσύ το αμάξι σου και τ' άλογά σου τώρα,
κι αυτόν εγώ με το κοντάρι μου θα καρτερώ, σαν έρθει.»

Ετούτα ως μίλησαν, ανέβηκαν στο πλουμισμένο αμάξι

240 και στου Τυδέα το γιο τα γρήγορα με βιάση έστρεψαν άτια.
Κι ο Σθένελος, ο γιος ο άντρόκαρδος του Καπανέα, τους είδε,
και στου Τυδέα το γιο ανεμάρπαστα γοργά μιλούσε λόγια:
«Γιε του Τυδέα, Διομήδη, σύντροφε πιο αγαπημένε απ' όλους,
θωρώ αντρειωμένους δυο που βιάζονται να χτυπηθούν μαζί σου,
κι έχουνε δύναμη ακατάλυτη· καμάρι το 'χει ο πρώτος
γιος του Λυκάονα που 'ναι, ο Πάνταρος, τρανός δοξαρομάχος·
κι ο δεύτερος, ο Αινείας, του αντρόκαρδου του Αγχίση καμαρώνει
πως είναι γιος, και για μητέρα του την Αφροδίτη ξέρει.
Μον' έλα, τ' αλογα να στρίψουμε και πίσω ας πάμε, τόσο

250 μη μου χιμάς μέσ' απ' τους πρόμαχους, μη χάσεις τη ζωή σου.»

Τότε ο αντρειανός ταυροκοιτώντας τον του μίλησε Διομήδης:

«Άδικα παν θαρρώ τα λόγια σου, παράτα τη φευγάλα!
Μάθε, να φεύγω εγώ απ' τον πόλεμο δεν το 'χω γονικό μου,
μηδέ και να ζαρώνω' μέσα μου το λέει η καρδιά μου ακόμα.
Δε θέλω ν' ανεβώ στο αμάξι μου' θα χτυπηθώ όπως είμαι'
στέκει η Αθηνά η Παλλάδα δίπλα μου, το φόβο μου αποδιώχνει.
Τα δυο γοργόποδά τους άλογα δε θα τους γύρουν πίσω
μακριά από μας, κι ακόμα αν ένας τους μπορέσει να ξεφύγει.
Κάποιο άλλο λόγο τώρα θα 'λεγα, και συ στο νου σου βάλ' τον:

- 260 Αν τύχει κι η Αθηνά η πολύβουλη τη δόξα μου χαρίσει
να δώσω και στους δυο το θάνατο, τα γκέμια εσύ κρεμώντας
στο γύρο του αμαξιού, τα γρήγορα δικά μας άτια κράτα,
και ρίξου απά στου Αινεία τ' αλόγατα—καλά να το θυμάσαι—
κι από τους Τρώες στους λιονταρόκαρδους να μου τα πας Αργίτες·
τι απ' τη γενιά κρατούν που εχάρισεν ο Δίας ο μακροβίγλης
στο βασιλιά τον Τρώα γι' αντίμεμα του γιου του Γανυμήδη,
κι άλλα καλύτερα δε βρίσκονται σε Ανατολή και Δύση.
Κι ο βασιλιάς ο Αγκίσης τα 'βαλε να σμίξουν με φοράδες
κλεφτά, κρυφά απ' το Λαομέδοντα, κι από το σόι τους πήρε,
- 270 κι έξι πουλάρια του γεννήθηκαν στο αρχοντικό του μέσα'
κι ατός του ανάστησε τα τέσσερα μες στο παχνί δικά του,
και τ' άλλα δυο του Αινεία τα χάρισε, φόβος του οχτρού και τρόμος.
Τώρα αν γενούν δικά μας, άσβηστη θα μείνει εμάς η δόξα.»

Έτσι μιλούσαν συνάλληλος τους αυτοί, με βιάση ωστόσο
οι άλλοι τους σίμωσαν, τα γρήγορα λαλώντας άλογα τους,
και πρώτος του Λυκάονα μίλησεν ο γιος ο ψυχωμένος:
«Καλαντρειωμένε, πολεμόχαρε γιε του Τυδέα του γαύρου,
κάτω η πικρή μου αλήθεια γρήγορη δε σ' έριξε σαγίτα'
τόρα λοιπόν ας δοκιμάσουμε με το κοντάρι, αν σε 'βρω!»

- 280 Είπε, και το μακρόσκιωτο έριξε κοντάρι του με φόρα
και στο σκουτάρι απά τον πέτυχε· το τρύπησε πετώντας
η μύτη η χάλκινη κι ακούμπησε στο θώρακα του απάνω.
Και του Λυκάονα ο γιος ο αντρόψυχος φωνή μεγάλη σέρνει:
« Πέρα για πέρα στα λαγγόνια σου χτυπήθηκες· πολλήώρα
θαρρώ δε θα βαστάξεις, κι άσωστη μου 'δωκες δόξα εμένα.»

Τότε ο τρανός Διομήδης άσκιαχτος απηλογιά του δίνει:
«Ξαστόχησες κι ουδέ με πέτυχες· μα εσείς δε θα συχάστε
θαρρώ πρωύτερα, πριν ένας σας στο 'χώμα κάτω πέσει
κι αίμα τον Άρη, τον ατρόμητο πολεμιστή, χορτάσει.»

290

Είπε, και ρίχνει απά στον Πάνταρο, και τη ριζιά η Παλλάδα -
στη μύτη, πλάι στο μάτι, εδρόμωσε' τ' άσπρα του εδιάβη δόντια
ο ανέσπλαχνος χαλκός και θέρισε τη γλώσσα από τη ρίζα,
και στο σαγόνι κάτω επρόβαλε του κονταριού του η μύτη.
Πίστομα πέφτει κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματα του,
τα φεγγοβολιστά, τα λιόφωτα. Σκιαγμένα τ' άτια δίπλα
πήδηξαν, και μεμιάς παράλυσαν εκεί η ψυχή κι η αντρεία του.
Κι ο Αινείας στη γη με το σκουτάρι του και το μακρύ κοντάρι
πετιέται, τον νεκρό τρομάζοντας οι Αργίτες μην του πάρουν.

Με γαύρη τότε στάθηκε έπαρση στο πλάι του, σαν το λιόντα,
300 το ισόκυκλο σκουτάρι βάζοντας μπροστά και το κοντάρι,
νεκρό να ρίξει κάτω θέλοντας όποιον προβάλει ομπρός του,
με άγριες φωνές. Κοτρόνα ασήκωτη παίρνει ο Διομήδης τότε,
που δυο μαζί δε θα τη σήκωναν απ' όσοι άνθρωποι ζούνε
τόρα στη γή· μ' αυτός ανέκοπα την έπαιζε και μόνος·
και το γοφό του Αινεία σημάδεψε, στο μέρος όπου μπαίνει
και στρίβει του μεριού το κόκαλο, στην κλείδωση που λένε.
Του σπάζει η κλείδωση και κόπηκαν μαζί τα δυο του νεύρα'
το δέρμα του' σκίσε η αγκυλόπετρα, και τότες ο αντρειωμένος
πάνω στα γόνατα σωριάστηκε, κι ακούμπησε στο χώμα
310 το αδρό του χέρι, και του σκέπασε μαύρη νυχτιά τα μάτια.

Ο Αινείας ο ρήγας τότε σίγουρα θα χάνουνταν, η κόρη
του γιου του Κρόνου αν δεν τον ξέκρινεν, η μάνα του Αφροδίτη,
με τον Αγχίση που τον έκανε, ψηλά στο βουκολιό του'
και γύρω από το γιο της έριξε τα χιονοβράχιονά της,
κι άπλωσε ακόμα από το λιώφωτο μαντί μια δίπλα ομπρός του,
να τον φυλάξει απ' τα χτυπήματα, κανείς γοργαλογάρης
Αργίτης μην τον βρει κατάστηθα και τη ζωή του πάρει.

Αυτή λοιπόν το γιο της πάλευε να βγάλει από τη μάχη'
μα ο γιος του Καπανέα δεν ξέχασε καθόλου την ορμήνια,
320 αυτή που του 'χε ο βροντερόφωνος Διομήδης πριν δοσμένα.
Κόβει τη φόρα απ' τα μονόνυχα δικά τους άτια, κι όξω
τα βγάζει απ' τη βουή, τα νιόλουρα κρεμώντας απ' το γύρο,
και δίχως άργητα στα ωριότριχα του Αινεία χιμίζει τ' άτια,
από τους Τρώες στους λιονταρόκαρδους για να τα φέρει Αργίτες.
Εκεί στο σύντροφο του Δήπυλο τα δίνει, που τιμούσε
χώρια απ' τους άλλους συνομήλικους, τι είχε περίσσια γνώση,
για να τα φέρει στα πλεούμενα τα βαθουλά, κι εκείνος
πα στα δικά του ανέβη αλόγατα και τα λουριά φουχτώνει
τ' αστραφτερά, και τ' ατσαλόνυχα κεντάει φαριά με βιάση,

330

να φτάσει το Διομήδη θέλοντας' κι εκείνος κυνηγούσε'
με ανέσπλαχνο χαλκό την Κύπριδα, τι ήταν δειλιάρα, κι όχι
σαν τις θεές ποτ ανακατώνονται μες στων αντρών τις μάχες,
μήτε Αθηνά μηδέ και Χουγιαχτώ καστελοκαταλύτρα.
Κι ως κυνηγώντας την επρόφτασε μες στο πολύ το ασκέρι,
παίρνοντας φόρα ο γιος του αντρόκαρδου Τυδέα την κονταρεύει
μ' ένα του πήδημα, καί ξώδερμα στο χέρι τη λαβώνει

το τρυφερό' και το κοντάρι του μεμιάς στο δέρμα εμπήχτη
μέσ' απ' το θείο μαντί, που κάποτε της το 'χαν φάνει οι Χαρές,
απάνω στον αρμό· και χύνουνταν το αθάνατο της αίμα,

- 340 ο ιχώρας, που μες στων τρισεύτυχων θεών κυλάει τις φλέβες·
ψωμί δεν τρων μαθές, δεν πίνουνε κρασί φλογάτο εκείνοι,
γι' αυτό δεν έχουν κι αίμα μέσα τους κι αθάνατους τους κράζουν.
Βγάζει φωνή τρανή κι αμόλησε το γιο της που κρατούσε.
Κείνον ευτὺς τον πήρε ο Απόλλωνας ο Φοίβος στην αγκάλη,
σε μαύρο κρύβοντας τον σύγνεφο, κανείς γοργαλογάρης
Αργίτης μην τον βρει κατάστηθα και τη ζωή του πάρει.
Τότε ο Διομήδης ο βροντόφωνος σέρνει φωνή μεγάλη:
«Κόρη του Δία, τ' αντροπαλέματα και τη σφαγή παράτα!
Μη δε σε φτάνει που τις άβουλες γυναίκες ξελογιάζεις;
- 350 Μ' αν θες στον πόλεμο να 'μου 'ρχεσαι, θ' ακούς θαρρώ σε λίγο·
πόλεμο κάπου αλλού να γίνεται, και θα σε πιάνει τρόμος!»

Είπε, κι εκείνη φεύγει ξέφρενη, του πόνου δαμασμένη'
κι η Ίριδα τρέχει η ανεμοπόδαρη κι απ' τη σφαγή τη βγάζει.
Πονούσε αβάσταχτα, κι η σάρκα της μελάνιαζε η ροδάτη.
Εκεί, ζερβά απ' τη μάχη, αντάμωσε τον Άρη καθισμένο,
με τα φαριά και το κοντάρι του κρυμμένα στην αντάρα.
στον αδερφό μπροστά σωριάστηκε, τα παρακάλια αρχίζει
ζητώντας να της δώσει τ' άτια του τα χρυσοχαλινάτα:
«Καλέ αδερφέ, για παραστάσου με και δώσ' μου τ' άλογα σου,

- 360 για να διαγύρω απά στον Όλυμπο, στ' αθάνατα λημέρια.
Με σφάζει ο πόνος, τι με λάβωσε κάποιος θνητός, ο γαύρος
Διομήδης, τώρα που θα τα 'βαζε και με το Δία πατέρα.»

Είπε, κι αυτός της δίνει τ' άλογα τα χρυσοχαλινάτα,
κι εκείνη απά στο αμάξι ανέβηκε με πονεμένα στήθη,
κι η Ίριδα ανέβη πλάι της κι άρπαξε τα νιόλουρα στα χέρια'
δίνει βιτσιά μεμιάς στ' αλόγατα, που πρόθυμα πέταξαν,
και στον απόγκρεμο τον Όλυμπο, στα θεία λημέρια, έφτασαν.
Εκεί η γοργή ανεμόποδη Ίριδα τραβάει να σταματήσουν,
ξεζεύει τ' άλογα κι αθάνατη ταγή τους βάζει ομπρός τους·

370

κι η αρχόντισσα Αφροδίτη ανάγειρε στα γόνατα της Διώνης,
της μάνας της· κι αυτή την κόρη της μες στην αγκάλη επήρε,
και με το χέρι της τη χάιδεψε κι έτσι μιλεί και κρένει:
« Παιδί μου, ποιος απ' τους αθάνατους σου τα 'χει κάνει ετούτα,

άδικα, λες κακό πως έκανες σε όλο μπροστά τον κόσμο;»

Τότε η Αφροδίτη η αχνογελόχαρη της αποκρίθη κι είπε:
«Ο λιονταρόκαρδος με λάβωσε γιος του Τυδέα Διομήδης,
το γιο μου τον Αινεία σα γύρευα να βγάλω από τη μάχη,
που του 'χω πάντα την αγάπη μου πιο απ' όλους πα στον κόσμο'
τι δεν παλεύουν τώρα ανέσπλαχνα πια -μόνο Τρώες κι Αργίτες,

380 παρά χτυπιούνται και με αθάνατους οι Δαναοί κει κάτω.»

Κι η Διώνη τότε, η πολυσέβαστη θεά, της αποκρίθη:
«Υπομονέψου τώρα, κόρη μου, κι αν και πονάς, κρατήσου'
τι απ' όσους ζούμε απά στον Όλυμπο πολλοί τυραννιστήκαν
απ' τους θνητούς, καθώς τρωγόμαστε κι εμείς αναμεσό μας.
Πολλά τυράννια κι ο Άρης τράβηξε, που μ' αλυσίδες στεριές
ο Εφιάλτης κι ο Ώτος, οι αντροδύναμοι γιοι του Αλωέα, τον δέσαν,
και μήνες δεκατρείς τον έκλεισαν σε χάλκινο πιθάρι.
Κι ο Άρης, της μάχης ο ανεχόρταγος, θα 'χε χαθεί κει μέσα,
η μητρυγιά τους αν δεν έτρεχε του Ερμή να το μηνύσει,

390 η όμορφη Ηερίβοια' τους τον ξέκλεψε τον Άρη εκείνος τότε,
που 'χε αποκάμει πια απ' τις άλυσες, βαριά που τον παίδευαν.
Πολλά τυράννια κι η Ήρα τράβηξε, που τρίκοχη σαγίτα
ο χεροδύναμος της έριξε γιος του Αμφιτρύωνα πάνω
στο στήθος το δεξιό, κι άλάγιαστος τη συνεπηρε ο πόνος.
Πολλά τυράννια κι ο Άδης τράβηξε, γοργή σαϊτιά που αδέχτη
από του Δία του βροντοσκούταρου τον ίδιο γιο, στην Πύλο,
μες στους νεκρούς, και τον παράτησε να τον πλαντούν οι πόνοι.
Στο αρχοντικό του Δία, στον Όλυμπο το μέγα, ανέβη, κι είχε
πίκρα τρανή που τον πιρούνιζαν οι πόνοι, τι η σαγίτα

400 μέσα τον είχε βρει στο στέριο του τον ώμο. και πονούσε.
Τότε ο Παιήνας, απιθώνοντας πα στην πληγή βοτάνια
μαλαχτικά, μεμιάς τον έγiane' θνητός μαθές δεν ήταν
—ο ανόσιος, ο άσεβος! που χαίρουνταν δουλειές κακές να κάνει
κι απ' τα δοξάρια του κι οι αθάνατοι του Ολύμπου εμαρτυρήσαν.
Μα αυτόν τον έσπρωξε η Γλαυκόματη να σε χτυπήσει τώρα
—ο ανέμυαλος, κι ουδέ στα φρένα του το 'χει ο Διομήδης νιώσει,
πως όποιος τα 'βαλε με αθάνατους ζωή πολλή δεν έχει,
κι ουδέ κρατά παιδιά στα γόνατα, πατέρα να τον κράζουν,
σύντας γυρίζει από τον πόλεμο κι απ' τη σφαγή την άγρια.

410

Έτσι μαθές και τώρα, αντρώψυχος κι αν ο Διομήδης είναι,
το νου του ας έχει, πιο αντρειωμένος του μη βγει κανείς μπροστά του,

κι η Αιγιάλεια τότε πάρει, η γνωστικιά του Αδράστου θυγατέρα,
και μες στον ύπνο με τους θρήνους της το σπίτι αναστατώσει,
το ταίρι της να 'ρθεί φωνάζοντας, ο πιο αντρειανός Αργίτης,
του αλογατά Διομήδη η πέρφανη, στεφανωτή γυναίκα.»

Είπε, και το αίμα της εσφούγγιζε και με τα δυο της χέρια,
κι έγινε ευτύς το χέρι, εγλύκαναν κι οι πόνοι που τη σφάζαν.
Τότε η Αθηνά που τις εκοίταζε, μαζί της κι η Ήρα, άρχισαν
με λόγια αγγιχτικά κι επείραζαν το Δία, το γιο του Κρόνου'

420 κι έτσι η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, πήρε να λέει μπροστά τους:
«Πατέρα Δία, γι'αυτό που θα 'λεγα να μου θυμώσεις τάχα;
Λέω πάλι η Κύπρη κάποια Αργίτισσα ξελόγιαζε να φύγει
να πάει στους Τρώες, τι τους αγάπησε τώρα στερνά περίσσια'
κάποιαν Αργίτισσα χαϊδεύοντας λοιπόν ωριομαντούσα
το τρυφερό της χέρι θα 'σκίσε πα στη χρυσή καρφίτσα.»

Είπε, κι ο κύρης αγνογέλασε των θεών καί των ανθρώπων,
και τη χρυσή Αφροδίτη εφώναξε κι αυτά της λέει τα λόγια:
«Όχι, οι δουλειές για σένα, κόρη μου, δεν είναι του πολέμου!
Εσύ μονάχα κοίτα τις δουλειές τις τρυφερές του γάμου.

430 Φτάνει η Αθηνά γι' αυτά να γνοιάζεται κι ο γοργοπόδης Άρης.»

Εκείνοι τέτοια συναλλήλως τους κουβέντιαζαν, κι ωστόσο
του Αινεία κυνήγι ο βροντερόφωνος Διομήδης είχε στήσει,
κι ας το 'ξερε πως είχε απάνω του το χέρι απλώσει ο Φοίβος,
Το φοβερό θεό δε σκιάζονταν, μονάχα λαχταρούσε
τα ξακουστά να πάρει τ' άρματα του Αινεία σκοτώνοντας τον.
Τρεις χύθηκε φορές απάνω του με ορμή να τον σκοτώσει,
και τρεις ο Φοίβος πίσω του 'σπρώξε το λαμπερό σκουτάρι'
μα σύντας χίμιζε και τέταρτην ίδια θεός, ο Φοίβος
ο μακρορίχτης φοβερίζοντας άγρια φωνή του σέρνει:

440

«Στάσου, Διομήδη, και στοχάσου το, με τους θεούς μη θέλεις
να παραβγαίνεις· των αθάνατων ένα η γενιά δεν είναι
μαθές με των θνητών, που σούρνονται στο χώμα, κάτεχε το!»

Αυτά είπε, κι ο Διομήδης έκανε μια στάλα πίσω τότε,
να λείψει απ' το θυμό του Απόλλωνα του μακροσαγιτάρη.
Μακριά απ' τ' ασκέρια ωστόσο απέθωσεν ο Φοίβος τον Αινεία,
μες στ' άγια Πέργαμα, όπου βρίσκουνταν χτισμένος ο ναός του».
Την ώρα πρυ η Λητώ κι η Αρτέμιδα μαζί η σαΐτεύτρα έστεκαν
στο μέγα το άδυτο από πάνω του γιατροπορεύοντας τον,

ο ασημοδόξαρος Απόλλωνας φτιάνει γοργά ένα σκιάχτρο,

450 με τον Αινεία τον ίδιο που 'μοιάζε και στ' άρματά του ακόμα.
Γύρω απ' το σκιάχτρο τούτο αρχίνισαν ο ένας του άλλου να σπάζουν
οι Τρώες κι οι Αργίτες οι αρχοντόγεννοι στα στήθη τους τρογύρα
τα καλοστρόγγυλα σκουτάρια τους και τ' αλαφριά τους σκούδα.
Και τότε ο Φοίβος κράζει ο Απόλλωνας τον αντρειωμένον Άρη:
«Άρη, φονιά κι αιματοστάλαχτε και καστροκαταλύτη,
δε θα μπορούσες απ' τον πόλεμο να βγάλεις το Διομήδη;
τι ετούτος τώρα πια θα τα 'βαζε και με το Δία πατέρα.
Πρώτα ζυγώνοντας ελάβωσε στο χεραρμό την Κύπρη,
μετά, θεός λες κι ήταν, χίμιξε στον ίδιο εμένα πάνω.»

460 Ως είπε αυτά, ψηλά στα Πέργαμα πηγαίνει και καθίζει,
κι ευτύς ο γαύρος Άρης έτρεξε τους Τρώες για να γκαρδιώσει
με την είδη του λαύρου Ακάμαντα, που αφέντευε στους Θράκες,
και στους υγιούς του Πρίαμου φώναξε τους αρχοντοθρεμμένους:
«Του Πρίαμου, γιοί, του αρχοντογέννητου ρηγάρχη, ως πότε αλήθεια
απ' τους Αργίτες να σκοτώνονται θ' αφήστε τους δικούς σας;
Μήπως ωσόπου στα καλόχτιστα τα καστροπόρτια φτάσουν
κι εκεί πιαστούν; Του λιονταρόκαρδου του Αγχίση ο γιος ο Αινείας
κρίτεται τώρα, που ως τον Έχτορα τον ετιμούσαμε όλοι.
Μα ομπρός, κι απ' τη σφαγή ας γλιτώσουμε το μέγα σύντροφο μας.»

470 Έτσι είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους,
και τότε ο Σαρπηδόνας άσκημα τον Έχτορα μαλώνει:
«Έχτορα, πες μου, το κουράγιο σου, που 'χες πιο πριν, που πήγε;
Δίχως στρατό και δίχως σύμμαχους εσύ με τους γαμπρούς σου
μαζί καί με τ' αδέρφια σου έλεγες το κάστρο θα κρατούσες.
Μα τώρα δεν μπορώ κανένα τους να ιδώ και να ξεκρίνω'
σα σκύλοι εξάρωσαν και λούφαξαν τρογύρα από λιοντάρι.
Τώρα μονάχα όσοι βρεθήκαμε σύμμαχοι πολεμούμε'
τι σύμμαχος κι εγώ είμαι κι έφτασα μακριάθε ξεκινώντας'
τι είναι μακριά η Λυκία, στο στρουφιχτό του Ξάνθου ρέμα πάνω,

480

κι έχω αφημένο εκεί το ταίρι μου και το μωρό το γιο μου
και βιος πολύ, που θα το ζήλευε κάθε φτωχός. Μα κι έτσι
γκαρδιώνω τους Λυκιώτες άπαντα και λαχταρώ κι ατός μου
να κονταροχτυπιέμαι, τίποτα δω πέρα ας μην ορίζω,
για βιος οι Αργίτες να μου πάρουνε για ζά να μου ξεκόψουν.
Κι εσύ μου στέκεις κι ουδέ γνοιόζεσαι τους άλλους να προστάζεις
να μην τσακίσουν, μον' τα ταίρια τους στητοί να διαφεντέψουν.
Μες στου διχτυού τα βρόχια τ' άρπαγα μήπως πιαστείτε ξάφνου,
καί γίνετε όλοι των αντίμαχων διαγούμισμα και κουρσός,

που θα πατήσουν δίχως άργητα το πλούσιο σας το κάστρο.

- 490 Μα για όλα τούτα συ να γνοιάζεσαι πρεπό 'ναι μέρα νύχτα,
στους αρχηγούς των πολυδόξαστων προσπέφτοντας συμμάχων,
στη μάχη να κρατιούνται αλύγιστοι—και τις φωνές παράτα!»

Είπε, κι ο λόγος του τον Έχτορα κατάβαθα δαγκώνει,
κι ευτύς επήδηξε απ' τ' αμάξι του συνάρματος στο χώμα,
κι έτρεξε, σειώνοντας τα κοντάρια του τα σουβλερά, στο ασκέρι,
να μπουν στον πόλεμο φωνάζοντας, κι άγρια ξανάβει μάχη.
Κάνουν κι αυτοί στροφή και στάθηκαν αντίκρα απ' τους Αργίτες.
Κι οι Αργίτες μαζωχτοί κρατήθηκαν, δεν το 'βαλαν στα πόδια.
Κι όπως ο αγέρας παίρνει τ' άχερο μες στ' αγιασμένα αλώνια,

- 500 σύντας λιχνίζουν, και στο φύσημα του ανέμου ξεχωρίζει
η ξανθή Δήμητρα από τ' άχερο το στάρι, καί λευκαίνει
η άχνη τη γης, όπου στοιβάζεται' το ίδιο κι οι Αργίτες άσπροι
από τη σκόνη ως πάνω βρέθηκαν, που ασκώναν κάτωθι τους
ψηλά ως τον ουρανό το χάλκινο τα πόδια των αλόγων,
έτσι ξανά που σμίξαν, κι έστρεφαν οι αμαξολάτες τ' άτια'
κι ο ένας στον άλλο αντίκρυ εμάχουνταν. Νύχτα βαθιά από πάνω
στη μάχη ο γαύρος Άρης άπλωνε, στους Τρώες να δώσει χέρι,
κι ολούθε πιλαλώντας τέλευε του Φοίβου τις αρμήνιες,
του μαλαμοσπαθήρη Απόλλωνα, που του 'χε παραγγείλει

- 510 ξανά στους Τρώες να δώσει ανάκαρα, την Αθηνά Παλλάδα
να φεύγει ως είδε, που παράστεκε βοηθώντας τους Αργίτες.
Ωστόσο εκείνος από τ' άδυτο το μυριοπλούσιο βγάζει
το ρήγα Αινεία, και μες στα στήθη του καινούργια αντρεία φυτεύει.
Και βρέθη ο Αινείας μες στους συντρόφους του, κι εκείνοι αναγάλλιασαν,
θωρώντας ζωντανός κι αλάβωτος να τους σιμώνει πάλε,
κι αντρεία γεμάτος· μα δε ρώτησε κανείς τους τι είχε γίνει'
καιρό δεν είχαν απ' τον πόλεμο, που ο καταλύτης Άρης
κι ο Ασημοδόξαρος τους σήκωναν κι η φρενιασμένη Αμάχη.

Ωστόσο οι Δαναοί απ' τους Αίαντες, τον Οδυσσέα το γαύρο

520

και το Διομήδη ξεσηκώνουνταν να πολεμούν κι ατοί τους'
των Τρώων τη δύναμη δε σκιάζονταν μηδέ και τα γιουρούσια.
Σα σύγνεφα έστεκαν ασάλευτοι, που ο γιος του Κρόνου στήνει
πα στων βουνών ψηλά τ' ακρόκορφα σε άπανεμιά, και διόλου
δε σειούνται, όσο ο βοριάς κι οι επίλοιποι κοιμούνται ακόμα άνεμοι'
μα σύντας σηκωθούν φρενιάζοντας με τ' άγρια σφουριχτά τους
δεξιά ζερβά σκορπούν τα σύγνεφα τα γισκιοφορτωμένα'

όμοια στέκονταν στέριοι ουδ' έφευγαν μπροστά στους Τρώες οι Αργίτες'
κι ολούθε ο γιος του Ατρέα τριγύριζε γκαρδιώνοντας το ασκέρι:
«Άντρες φανείτε, φίλοι, κι όλοι σας κλείστε αςντριγιά στα στήθη,

530 κι ο ένας στον άλλο μπρος ας ντρέπεται στις άγριες μάχες μέσα'
τι όσοι κρατούν ντροπή δε χάνονται, μα οι πιότεροι γλιτώνουν
κι όσοι τσακίζουν δε δοξάζονται και γλιτωμό δε βρίσκουν.»

Είπε, και ρίχνει δίχως άργητα, και βρίσκει ένα ρηγάρχη,
του Αινεία το σύντροφο του αντρόκαρδου, Δηκόωντας τ' όνομά του,
το γιο του Πέργασου, που σέβουνταν, του Πρίαμου γιος σαν να 'ταν,
οι Τρώες, τι αλήθεια γοργοκίνητος χτυπιόταν μες στους πρώτους.
Κι ως ρίχνει ο ρήγας Αγαμέμνονας, τον βρίσκει στο σκουτάρι,
κι αυτό το χτύπημα δε βάσταξε, μέσα ο χαλκός edιάβη,
και σκίζοντας τη ζώνη εχώθηκε βαθιά στο κατωκοίλι.

540 Βαρύς σωριάστη κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματά του.

Ωστόσο ο Αινείας δυο Αργίτες σκότωσεν, από τους πιο αντρειωμένους,
τον Κρήθωνα και τον Ορτίλοχο, που ο κύρης τους κραζόταν
Διοκλής και ζούσε στην καλόχτιστη Φηρή, τρανός στα πλούτη'
απ'τον Αλφειό κρατούσε η ρίζα του, τον ποταμό που τρέχει
φαρδύς, περνώντας την πυλιώτικη τη χώρα πέρα ως πέρα.
Δικός του γιος ήταν ο Ορτίλοχος, που αφέντευε χιλιάδες,
κι ο Ορτίλοχος τον αντροδύναμο Διοκλή γεννάει, και πάλε
απ' το Διοκλή στον κόσμο πρόβαλαν δυο αγόρια από μιά γέννα,
ο Κρήθωνας μαζί κι ο Οστίλονος, της μάχης κατεχάροι.

550 Στην πρώτη τούτοι απάνω νιότη τους μες στα καράβια εμπήκαν
στην Τροία να παν την καλοφόραδη μαζί με τους Αργίτες'
τους γιους του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα και τον Μενέλαο, θέλαν
να γδικιωθοῦν κι αυτοί, μα ο θάνατος να που τους βρήκε τώρα.
Σα δυο λιοντάρια που τ' ανάθρεψε ψηλά σε κορφοβούνια
μια λιόντισσα βαθιά στο σύλλογγο θεριακωμένου δάσου,
κι αυτά χιμούν και βόδια αρπάζουνε κι αρνιά καλοθρεμμένα,
του κόσμου τα μαντριά ρημάζοντας, ως που κι αυτά μια μέρα
να τα σκοτώσουν οι τσοπάνηδες με σουβλερά κοντάρια'
όμοια κι αυτούς τους δυο τους χάλασαν του Αινεία τα χέρια τότε

560 και καταγής του μακρού απλώθηκαν σαν τ' αψηλά τα ελάτια.

Κι ως έπεσαν, ο πολεμόχαρος Μενέλαος τους λυπήθη'
γοργά κινάει μεσ' απ' τους πρόμαχους με αστραποβόλο κράνος
κουνώντας άγρια το κοντάρι του' του ξάναβε τη λύσσα

ο Άρης, που του 'θελε το θάνατο κάτω απ' του Αινεία τα χέρια.
Όμως ο Αντίλοχος, του αντρόκαρδου Νεστόρου ο γιος, τον είδε'
ευτύς κινάει μεσ' απ' τους πρόμαχους, τι είχε έγνοια, ο βασιλιάς τους
μην πάθει τίποτα κι οι κόποι τους παν έτσι πια του ανέμου.
Κι όπως εκείνοι οι δυο τα χέρια τους και τα κοντάρια ασκώναν
τα μυτερά κι αντικριστήκανε να κονταροκρουστούνε,

570 σίμωσε ο Αντίλοχος και στάθηκε στο ρήγα πλάι, και τότε'
ο Αινείας δεν κράτησε, πολέμαρχος κι ας ήταν ψυχωμένος,
τους δυο τους άντρες αναντιάζοντας να παραστέκουν δίπλα.
Κι αυτοί τους δυο νεκρούς ως τράβηξαν προς τους Αργίτες πίσω,
τους παραδώσαν τους κακότυχους στα χέρια των συντρόφων
μετά στραφήκαν, με τους πρόμαχους να πολεμήσουν πάλε.

Τον Πυλαιμένη τότε σκότωσαν, που αμάχουνταν σαν Άρης,
των Παφλαγόνων, των αντρόκαρδων πολεμιστών, το ρήγα.
Ο γιος του Ατρέα Μενέλαος του 'ριξε, στις κονταριές ο πρώτος,
κι εκεί που στέκουνταν τον πέτυχε στο κλειδοκόκαλό του.

580 Του Μύδωνα απ' την άλλη ο Αντίλοχος του αμαξολάτη ρίχνει,
του γιου του Ατύμνιου, τα μονόφυχα φαριά καθώς γυρνούσε,
μ' ένα λιθάρι, και μεσαγκωνα τον βρήκε, κι απ' τα χέρια
στη σκόνη του 'πεσαν τα νιόλουρα τα λευκοφιλντισένια.
Με το σπαθί χιμίζει ο Αντίλοχος και στο μελίγγι απάνω
του δίνει μια, κι αυτός ρουχνίζοντας πετιέται από τ' αμάξι
και βρέθη ορθός, με το κεφάλι του και με τους ώμους κάτω.
Ωρα στεκόταν έτσι, τι έτυχε σε άμμο βαθιά να πέσει,
ωσόπου σπρώχνοντας τον τ' άλογα τον ξάπλωσαν στις σκόνες'
μετά με το μαστίγι ο Αντίλοχος τα φέρνει στους Αργίτες.

590 Κι όπως τους είδε ο μέγας Έχτορας μες στις γραμμές, χουγιάζει
και πέφτει απάνω τους, κι οι φάλαγγες των Τρωών ξοπίσω ερχόνταν,
λύσσα γεμάτες· ο Άρης έτρεχε κι η Χουγιαχτώ μπροστά τους,
αύτη τη χλαολή του αδιάντροπου πολέμου κουβαλώντας,
κι ο Άρης κουνούσε ένα θεόρατο κοντάρι στις παλάμες,
κι έτρεχε πότε ομπρός στον Έχτορα και πότε πίσω πάλε.

Καθώς τους είδε ο βροντερόφωνος Διομήδης, σύγκρυο του 'ρθε.
Πώς άνθρωπος διαβαίνει αβοήθητος κάμπο πλατύ, και στέκει
μπρος σε ποτάμι γοργορέματο, στη θάλασσα που τρέχει,
με αφρούς να χοχλακάει θωρώντας το, και πίσω αναδρομίζει'

600

όμοια ο Διομήδης πίσω εγύρισε και λέει στους συντρόφους του:
«Φίλοι, γιατί μωροθαμάζουμε του αρχοντικού του Εχτόρου

τη μαστοριά στο κονταρόκρουσμα και το τρανό κουράγιο;
Κάποιος θεός τον παραστέκεται και τον γλιτώνει πάντα.
Και τώρα να τος, ο Άρης δίπλα του με ανθρώπου θώρι στέκει.
Ομπρός, και δίχως' να γυρίσετε τις πλάτες για τραβάτε
πίσω σιγά, και μη γυρεύετε με τους θεούς πολέμους.»

Έτσι μιλούσε, ωστόσο βρέθηκαν κιόλας οι Τρώες μπροστά τους,
κι ο Έχτορας τότε δυο πολέμαρχους σκοτώνει, το Μενέσθη
και τον Αγχίαλο, που στεκόντουσαν στο ίδιο το αμάξι μέσα.

610 Κι ο μέγας τελαμώνιος Αϊάντας, πονώντας το χαμό τους,
κοντά κοντά τους πήγε κι έριξε το αστραφτερό κοντάρι,
και πέτυχε το γιο του Σέλαγου, τον Άμφιο, που 'χε πλήθος
κοπάδια, πλήθος είχε χτήματα στην Απαισό, μα η μοίρα
διαφεντευτής να 'ρθεί τον έσπρωχνε στον Πρίαμο και στους γιους του.
Και τώρα στο ζωστάρι του 'ριξεν ο τελαμώνιος Αϊάς
και κάτω εχώθη το μακροίσκιωτο κοντάρι στην κοιλιά του.
Πέφτει με βρόντο, κι ο Αϊάς ο ανέφοβος να γδύσει τ' άρματά του
τρέχει γοργά, βροχή κι ας του 'ριχναν τα σουβλερά, φλογάτα
κοντάρια οί Τρώες, που το σκουτάρι του περίσσια εδέχτη απάνω.

620 Κι απ' το νεκρό κορμί, πατώντας το, το χάλκινο κοντάρι
όξω τραβάει, μ' από τους ώμους του δεν πρόφτασε να βγάλει
την ώρια αρμάτα, τι τον ζόριζαν ολόγυρα οι ριζιές τους.
Φοβήθηκε τους Τρώες τους πέρφανους—μπας και στενά τον ζώσουν,
που πλήθος κι αντρειωμένοι στέκουνταν μπροστά του αρματωμένοι'
κι όσο κι αν ήταν γιγαντόκορμος και παλικάρι κι άντρας,
πέρα τον σπρώξαν, και τα σάστισε και πισωβηματίζει.

Να πώς πάλευαν τούτοι ανέσπλαχνα στην άγρια μάχη· ωστόσο
τον ηρακλείδη τον Τληπόλεμο, τον αντρειανό, το μέγα,
έσπρωξε η Μοίρα η τρανοδύναμη στο Σαρπηδόνα απάνω.

630 Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν χιμώντας ο ένας του άλλου,
— γιος ο ένας ήταν κι ο άλλος εγγονός του Νεφελοστοιβάχτη—
πιο πρώτα μίλησε ο Τληπόλεμος και λέει του Σαρπηδόνα:
« Ποια ανάγκη, Σαρπηδόνα, σ' έσπρωξε, των Λυκιωτών ρηγάρχη,
μια 'που 'σαι του πολέμου ακάτεχος, δω πέρα να ζαρώνεις;
Ψέματα λένε πως σε γέννησεν ο βροντοσκουταράτος
ο Δίας. Πολλά στ' αλήθεια σου 'λειψαν για να 'σαι συ από κείνους
τους άντρες που απ' το Δία γεννήθηκαν σε χρόνια περασμένα.
Για τον τρανό ποτέ δεν άκουσες τον Ηρακλή να λένε,
τον αντρειωμένο, lionταρόκαρδο πατέρα έμενα, ως τώρα;

640 Κάποτε εδώ του Λαομέδοντα να πάρει τ' άτια edιάβη
κι είχε έξι μοναχά πλεούμενα και λιγοστούς συντρόφους.
Το κάστρο ωστόσο το διαγούμισε κι ερήμωσε τις στράτες.
Μα εσύ καρδιά δεν έχεις, ρήμαξες και τους συντρόφους σου έτσι,
κι ουδέ φαντάζομαι πώς φτάνοντας απ' τη Λυκία θα φέρεις
στους Τρώες ξαλάφρωμα, άντροδύναμος πολύ μαθές κι αν είσαι
μον' σκοτωμένος άπ' το χέρι μου θα κατεβείς στον Άδη.»

Κι ο Σαρπηδόνας του αποκρίθηκε, των Λυκιωτών ο ρήγας:
«Αλήθεια πάτησε, Τληπόλεμε, την Τροία την άγια εκείνος,
από αμυαλιά του Λαομέδοντα του αρχοντογεννημένου,

650 που το καλό που εκείνος του 'κανε το αντίμεψε με λόγια.
κακά, και τ' άλογα του αρνήθηκε, που αλάργα ήρθε να πάρει.
Μα τώρα εσύ από μένα θάνατο θα βρεις και μαύρη μοίρα·
θα σε σκοτώσει το κοντάρι μου, σ' το λέω, και θα χαρίσεις
δόξα σε με, στον καλοφώραδο τον Άδη τη ζωή σου.»

Τέτοια μιλάει, μα κι ο Τληπόλεμος το φράξινο κοντάρι
ψηλά σηκώνει, και τινάχτηκαν τα ολόμακρα κοντάρια
μαζί απ' τα χέρια τους. Και πέτυχε τον άλλο ο Σαρπηδόνας
στη μέση του λαιμού, κι ο ολόπικρος βγήκε χαλός ως πέρα,
κι ευτύς τα μάτια κατασκότεινη του αποσκεπάζει νύχτα.

660 Μα κι ο Τληπόλεμος τον χτύπησε με το μακρύ κοντάρι
πα στο ζερβό μερί, και χώθηκε βαθιά ο χαλός με λύσσα
ως μες στο κόκαλο, μα ο κύρης του τον γλίτωσε προσώρας.

Τότε οι σύντροφοι οι αρχοντογέννητοι το θείο το Σαρπηδόνα
όξω απ' τον πόλεμο τον τράβηξαν μα το μακρύ κοντάρι
τον βάραινε, ως σερνόταν, τι ένας τους δεν πρόσεξε, δεν είπε
να βγάλει απ' το μερί το φράξινο κοντάρι, να πατήσει,
μες στη βιασύνη τους· τους έπνιγε βαριά μαθές η ανάγκη.

Οι Αργίτες πάλε τον Τληπόλεμο τραβούσαν οι αντρειωμένοι
κι όξω απ' τον πόλεμο τον έβγαλαν κι ως ο Οδυσσέας τον είδε,

670

ο αρχοντικός, ο καρτερόψυχος, ταραχτηκε η καρδιά του,
και διαλογίστη μες στα φρένα του και μέσα στην ψυχή του,
να κυνηγήσει του βροντόχαρου του Δία το γιο πιο πέρα,
για να σκοτώσει πλήθος, πέφτοντας απάνω στους Λυκιώτες.
Μα του Οδυσσέα του λιονταρόκαρδου γραφτό μαθές δεν ήταν
απ' το χαλκό του ο γιος ο πέρφανος του Δία νεκρός να πέσει,
κι έτσι η Αθηνά τη γνώμη του 'στρέψε στων Λυκιωτών το πλήθος.

Τον Κοίρανο και τον Αλάστορα και το Χρομίο σκοτώνει,
τον Άλκαντρο και το Νοήμονα, τον Πρύτανη, τον Άλιο'
κι ακόμα πιότερους θα σκότωνε Λυκιώτες ο Οδυσσέας,

680 γοργό το μάτι αν δεν τον έπαιρνε του κρανοσείστη Εχτόρου.
Μεβιάς περνάει μεσ' απ' τους πρόμαχους με αστραποβόλο κράνος,
στους Δαναούς τον τρόμο φέρνοντας' κι έχαρη ο Σαρπηδόνας,
ο γιος του Δία, που ερχόταν, κι έβγαλε φωνή θλιφτή και του 'πε:
«Υγιέ του Πριάμου, εδώ να κοιτόμαι για κουρσός στους Αργίτες
αχ μη μ' αφήνεις, μόνο βόηθα με! Μετά μες στο δικό σας
κάστρο ας πεθάνω' τι δε μου 'τανε γραφτό, το βλέπω αλήθεια, ·
σπίτι μου πίσω, στις πατρίδας μου το χώμα να διαγύρω,
χαρά να δώσω και στο ταίρι μου και στο μικρό το γιο μου.»

Είπε, μα ο κρανοσείστης Έχτορας απηλογιά δε δίνει,

690 μον' τον προσπέρασε, τι γύρευε να διώξει τους Αργίτες
μιαν ώρα αρχύτερα και θάνατο σε πλήθιους να σκορπίσει.
Τότε οι σύντροφοι οι αρχοντογέννητοι το θείο το Σαρπηδόνα
κάτω απ' τον ώριο δρυ τον κάθισαν του Βροντοσκουταράτου,
κι απ' το μερί του επήρε κι έσυρε το φράξινο κοντάρι
ο λιονταρόκαρδος Πελάγονας, ο γκαρδιακός του ακράνης'
κι αυτός λιγώθηκε, και σκέπασε τα μάτια του καταχνιά,
μα ευτύς συνέφερε' τι εδρόσιζε βοριάς, και την ψυχή του,
που ήταν κοντά να φύγει, ανάσταине τρογύρα του φουσώντας.

Στον Άρη οι Αργίτες και στον Έχτορα μπροστά το χαλκοκράνη

700 μήτε στα πόδια πίσω το 'βαζαν, στα μαύρα πλοία να φτάσουν,
μηδέ και πόλεμο τους άνοιγαν πισωπατούσαν μόνο
σιγά σιγά, τον Άρη ως έμαθαν πως είναι μες στους Τρώες.
Την ώρα αυτή ποιόν πρώτο εσκότωσαν και ποιόν στερνόν οι δυο τους,
του Πριάμου ο γιος, ο μέγας Έχτορας, κι ο σιδερένιος Άρης;
Σκοτώσαν τον ισόθεο Τεύθραντα, τον αλογάρη Ορέστη,
τον Αιτωλό καστροπολέμαρχο τον Τρήχο, τον Οινόμαο,
του Οινόπου τον υγιό τον Έλενο και το λαμπροζωσμένο
Ορέσβιο, που μακριά το σπίτι του, στην Ύλη, πλάι στη λίμνη
του Κηφισού, με βιος αρίφνητο, κι ολόγυρα του εξούσαν

710

οι άλλοι Βοιωτοί, και τα πολύκαρπα χωράφια τους δούλευαν.

Μα μόλις η Ήρα, η κρουσταλλόχερη θεά, τους είδε τούτους
στους Δαναούς να δίνουν θάνατο μες στη σφαγή την άγρια,
λόγια ξεστόμιζε ανεμάρπαστα στην Αθηνά γυρνώντας:

«Ωχού μου, θυγατέρα αδάμαστη του Βροντοσκουταράτου,
ψεύτικο λόγο αλήθεια εδώσαμε του Μενελάου, πριν πάρει
πρώτα την Τροία την ωριότεχιστη να μη διαγύρει πίσω,
τον άγριον Άρη αν τώρα αφήσουμε τέτοιο κακό να κάνει.
Μον' έλα τώρα την αδάμαστη να θυμηθούμε αντρεία μας.»

Έτσι είπε, κι η Αθηνά την άκουσεν ευτύς η γλαυκομάτα.

720 Κι η Ήρα με βιάση τ' άτια εσύνταζε τα χρυσοχαλινάτα,
μες στις θεές η πρώτη, του τρανού του Κρόνου η θυγατέρα'
κι η Ήβη γοργά τις ρόδες άρμοσε ζερβά δεξιά απ' τ' αμάξι,
τις χάλκινες, τις οχταδράχτινες, στο σιδερένιο αξόνι.
Μαλαματένιος, ακατάλυτος ο γύρος τους, κι απάνω
στεφάνια περασμένα χάλκινα, που να σαστίζει ο νους σου,
κι από καθάριο ασήμι ολόγυρα στις άκρες κεφαλάρια.
Λουριά από ασήμι κι από μάλαμα κρατούσαν στεριωμένη
την κάσα του αμαξιού, κι ολόγυρα δυο γύροι την έζωναν.
Κι είχε μπροστά τιμόνι ολάργυρο. Στην άκρη εκεί στεριώνει

730 τον όμορφο ζυγό από μάλαμα, και τα πανώρια δένει
μαλαματένια απάνω νιόλουρα, και ζεύει ατή της η Ήρα
τα γρήγορα άλογα της, πόλεμο κι αντάρες λαχταρώντας.

Πήρε η Αθηνά, του βροντοσκούταρου του Δία η κόρη, ωστόσο
και το αγανό μαντί της έβγαλε στο πατρικό παλάτι,
το πλουμιστό, που ατή της το ύφανε με τα ίδια της τα χέρια'
του Δία μετά φοράει το θώρακα του νεφελοστοιβάχτη
για τον πολύδακρο τον πόλεμο, και τ' άρματά του βάζει.
Το κροσσωτό του βροντοσκούταρο περνά στους ώμους γύρω,
το τρομερό, που στεφανώνει το περίγυρα η Φευγάλα'

740 εκεί κι η Αμάχη, εκεί κι η Δύναμη, κι ο φοβερός εκεί 'ναι
Κυνηγημός, εκεί το ανήμερο κεφάλι της Γοργόνας,
το άγριο παράλλαμα, που στέκεται φριχτό του Δία σημάδι.
Το κράνος με τα δυο τα κέρατα, τα τέσσερα τ' αφάλια
φοράει τ' ολόχρυσο—από κάτω του στρατέματα από κάστρα
χωρούσαν εκατό—κι ανέβηκε στο αμάξι της, κι αδράχνει
το δυνατό, βαρύ, θεόρατο κοντάρι, που σκοτώνει
Όσους ηρώους του Τρανοδύναμου την κόρη έχουν θυμώσει.
Κι η Ήρα με βιάση τότε τ' αλογα χτυπά με το μαστίγι,
κι οι πύλες τ' ουρανού από μόνες τους βρόντηξαν, που απ' τις Ωρες

750 φυλάγονται' τι αυτές τον Όλυμπο και τα πλατιά τα ουράνια
πήραν χρέη, με σύγνεφο πυκνό να τ' ανοιγοσφαλνούνε.

Μέσα απ' αυτές τα μαστιγόλαμνα πέρασαν άτια τώρα,
κι ήβραν στου Ολύμπου του πολύκορφου την πιο αψηλή τη ράχη
αλάργα απ' τους θεούς να κάθεται το γιο του Κρόνου μόνο.
Εκεί τ' αλόγατα ανακράτησεν η κρουσταλλόχερη Ήρα,
και των θεών τον πρώτο ρώτησε, το γιο του Κρόνου, κι είπε:
«Πατέρα Δία, με το άγριο φέρσιμο πώς δε θυμώνεις του Άρη;
Πόσους και τι λογής ερήμαξε για ιδές Αργίτες τώρα
δίχως ντροπή καμιά! Κι η πίκρα μου τρανή, μα κείνοι ανέγνοιοι

760 βρίσκουν χαρά, ο ασημοδόξαρος Απόλλωνας κι η Κύπρη,
τούτο τον άμυαλο ξαγγρίζοντας, που νόμο δεν κατέχει.
Πατέρα Δία, τον Άρη αν γύρευα να διώξω από τη μάχη,
αφού τον κρούσω πρώτα αλύπητα, θα θύμωνες μαζί μου;»

Και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Ομπρός, την κουρσολόγα απάνω του την Αθηνά ξαμόλα·
πρώτη φορά δεν είναι σε βαριά τυράννια που τον ρίχνει.»

Αυτά είπε, κι η Ήρα η κρουσταλλόχερη μεμιάς τον συνακούει·
δίνει βιτσιά γοργά στ' αλόγατα, κι αυτά πετούν και φεύγουν
προθυμερά, στη γης ανάμεσα και στ' αστεράτα ουράνια.

770 Όσο το μάτι ενούς που κάθεται σε βίγλα φτάνει αλάργα
μες στη θολούρα ξαγναντεύοντας το πέλαο το κρασάτο,
τόσο πηδούν των θεών τ' αλόγατα τα ψιλοχλιμιντράτα.
Φτάνουν στην Τροία και στα ποτάμια της που τρέχουν μέρα νύχτα,
κει που ο Σιμόης μαζί κι ο Σκάμαντρος συσμίγουν τα νερά τους.
Και τότες η Ήρα η κρουσταλλόχερη κρατώντας τ' άλογα της
τα ξέξεψε απ' τ' αμάξι κι έχυσε πυκνή τρογύρα αντάρα,
κι αθάνατο ο Σιμόης τους έβγαλε χορτάρι να βοσκήσουν.
Και τότε αυτές, με το περπάτημα δειλιάρας περιστέρας,
κινούν, βοήθεια λαχταρίζοντας να φέρουν στους Αργίτες.

780 Κι ως έφτασαν εκεί που στέκουνταν οι πιο πολλοί κι οι κάλλιοι,
στον αλογάρη, λιονταρόκαρδο Διομήδη στριμωγμένοι
Ολόγυρα, με λιόντες μοιάζοντας, τρανούς αιματολάφτες,
για και με κάπρους, που στη δύναμη το ταίρι τους δεν έχουν,
ή Ήρα αποστάθη η κρουσταλλόχερη και φώναξε, παρόμοια
με το λιοντόκαρδο, χαλκόφωνο το Στέντορα στο θώρι,
που σαν πενήντα ανθρώπων έβγαζε φωνή, καθώς βρουχιόταν:
«Ντροπή σας! Κρίμα λέω στα κάλλη σας, Αργίτες τιποτένιοι!
Όσο στον πόλεμο ο άρχοντόγεννος μαχόταν Αχιλλέας,
απ' του Δαρδάνου τις καστρόπορτες οι Τρώες δεν ξεμυτίζαν,

790 γιατί εκείνου περίσσια ετρόμαζαν το δυνατό κοντάρι.
Τώρα μακριά απ' το κάστρο, στ' άρμενα τα βαθουλά χτυπιούνται.»

Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους.
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, για το Διομήδη τρέχει,
και βρίσκει το ρηγάρχη που 'στεκε στο αμάξι πλάι και στ' άτια,
και την πληγή που του 'χε ο Πάνταρος ανοίξει να δροσίσει
ζητούσε. Το λουρί τον παίδευε, που απάνω του κρεμόταν
το στρογγυλό σκουτάρι, κι ίδρωνε, τον βάραινε το χέρι,
και το λουρί τραβούσε, το αίμα του το μαύρο να σφουγγίζει.
Τον αλογίσιο τότε ακράγγιξε ζυγό η θεά και του 'πε:

800 «Υγιό ο Τυδέας αλήθεια εγέννησε που δεν του πολυμοιάζει.
Τρανό ο Τυδέας δεν είχε ανάστημα, μα είχε αντριγιά μεγάλη·
τι ακόμα κι όταν δεν τον άφηνα να δείξει την αντρεία του
και να παλέψει, τότε που 'φτασε στη Θήβα αποκρισάρης
μπρος στων Καδμείων την πλήθια σύναξη, δίχως συντρόφους άλλους,
μον' ήσυχα να τρώει τον πρόσταξα στου ρήγα το παλάτι,
αυτός με την καρδιά την άτρομη που 'χε στα στήθη πάντα
τους νιους της Θήβας αντροκάλεσε και σ' όλα τους νικούσε
ανέκοπα, τι παραστάτισσα στο πλάι του εγώ στεκόμουν.
Μα εσένα, κι αν σου παραστέκομαι κι αν σε φυλάγω τώρα

810 και σε ορμηνεύω καλοπρόθετα τους Τρώες να πολεμήσεις,
πες πως σου κούρασεν ο κάματος τα μέλη απ' τα γιουρούσια,
πες σε κρατάει τρομάρα ξέψυχη' μα τότε εσύ δεν είσαι
γιος του Τυδέα, που 'χε για κύρη του τον αντρειωμένο Οινέα.»

Τότε ο Διομήδης ο λιοντόκαρδος απηλογιά της δίνει:
«Του Βροντοσκούταρου σε γνώρισα πως είσαι η θυγατέρα,
γι' αυτό θα σου μιλήσω ξάστερα, δε θα κρυφτώ καθόλου:
Δε με κρατάει τρομάρα ξέψυχη μηδέ κι όκνιά καθόλου,
μον' τις δικές σου εγώ δεν ξέχασα που μου 'δωκες ορμήνιες·
τι στους θεούς μαθές δε μ' άφηνες τους τρισμακαρισμένους

820

να ρίξω' μόνο αν πει στον πόλεμο να 'ρθει η Αφροδίτη, η κόρη
του Δία, σ' αυτήν να ρίξω ξέθαρρα τον κοφτερό χαλκό μου.
Γι' αυτό κι ατός μου εγώ πισώστρεψα και πρόσταξα δω πέρα
να γύρουν κι οι άλλοι Αργίτες, όλοι τους να περιμαζωχτούνε'
τι εγώ τον Άρη τον εγνώρισα που κυβερνάει τη μάχη.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
«Γιε του Τυδέα, Διομήδη, η αγάπη μου τρανή για σένα πάντα.
Μήτε Άρη μήτε κι άλλο αθάνατο κανένα να φοβάσαι,

τι εγώ σου στέκω παραστάτισσα, τέτοια θεά μεγάλη.
Μα ομπρός, για γύρνα τα μονόνυχα φαριά στον Άρη πρώτα

- 830 και ρίξε από κοντά και χτύπα τον σέβας αυτός δε θέλει—
ο ανήλεος Άρης, ο πεντάγνωμος, ο μανιασμένος, που 'ναι
για το κακό φτιαγμένος' που άλλοτε και μένα και της Ήρας
τους Τρώες να μάχεται μας έταζε, να πάει με τους Αργίτες,
καί τώρα με τους Τρώες τα ταίριαζε κι αλησμονάει τους άλλους!»·

Αυτά είπε, κι έβαλε το Σθένελο να κατεβεί απ' τ' αμάξι
κάτω τραβώντας τον, και πήδηξε στη γη με βιάση εκείνος.
Κι αυτή στο πλάι του αρχοντογέννητου Διομήδη ορμή γεμάτη
ανέβη, κι απ' το βάρος έτριξε το ξύλινο τ' αξόνι,
τι φοβερή θεά είχε απάνω του και τέτοιοι αντρειωμένο.

- 840 Κι έτσι η Αθηνά Παλλάδα αρπάζοντας και γκέμια και μαστίγι'
πρώτα στον Άρη τα μονόνυχα ξαμόλησε άτια απάνω.
Ωστόσο εκείνος το θεόρατο ξαρμάτωνε Περίφα,
του Οχήσιου τον υγιό τον άτρομο, στους Αιτωλούς τον πρώτο'
και πάνω εκεί που τον ξαρμάτωνεν ο αιματολάφτης Άρης,
του Άδη η Αθηνά το κράνος φόρεσε, να μην τη νιώσει εκείνος.

Κι ο Άρης ο ανήλεος σαν αντίκρισε το θείο Διομήδη ομπρός του,
μεμιάς αφήνει το θεόρατο Περίφα ξαπλωμένο,
εκεί που απ' την αρχή τον σκότωσε και τη ζωή του επήρε,
κι αυτός γραμμή στον αλογόχαρο Διομήδη πέφτει απάνω.

- 850 Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
πιο πάνω από ζυγό και νιόλουρα του ρίχνει πρώτος ο Άρης
με χάλκινο κοντάρι, θέλοντας να πάρει τη ζωή του.
Μα πρόλαβε η Αθηνά η γλαυκόματη και με το χέρι πέρα
του το 'σπρωξε, μακριά απ' τ' αμάξι τους, να φύγει στα χαμένα.
Δεύτερος χύθηκε ο βροντόφωνος απάνω του Διομήδης,
και το κοντάρι του το χάλκινο σπρώχνει η Αθηνά Παλλάδα
στο κατωκοίλι του Άρη, όπου 'δενε τρογύρα του το ζώμα.
Εκεί τον βρήκε και του ξέσκισε την όμορφή του σάρκα,
και το κοντάρι πίσω ανάσπασε' κι ο σιδερένιος Άρης

860

εμούγκρισε, θαρρείς και φώναζαν εννιά χιλιάδες, δέκα,
θνητοί, τρανό που άνοιξαν πόλεμο και κονταροχτυπιούνται.
Οι Τρώες κι οι Αργίτες κατατρόμαξαν, τους λύθηκαν τα γόνα'
τόσο 'αγρια μούγκρισεν ο ανέμπληστος για μάχες Άρης τότε.

Όπως απλώνεται από σύγνεφο πηχτή μαυρίλα ολούθε,

μετά από λιοκάμα, προμήνυμα πως έρχεται μπουρίνι,
και στο Διομήδη τέτοιος φάνηκεν ο σιδερένιος Άρης,
στα ουράνια πλάτη όπως ανέβαινε σε νέφη τυλιγμένος.
Κι έφτασε γρήγορα στον Όλυμπο, στ' αθάνατα λημέρια,
και πικραμένους δίπλα κάθισε στο Δία, το γιο του Κρόνου.

870 Του δείχνει την πληγή, το αθάνατο που του χυνόταν αίμα,
καί με κλαφτή φωνή άνεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Πατέρα Δία, το βλέπεις το άδικο κι αλήθεια δε θυμώνεις;
Όλοι οι θεοί βασανίζόμαστε φριχτά, κακό γυρεύει
ο ένας του άλλου να κάνει πάντα του για των θνητών τη χάρη.
Μαζί σου τώρα εμείς τα βάζουμε, τι άμυαλη κόρη εγέννας,
ανάθεμα τη, κι έχει αδιάκοπα δουλειές κακές στο νου της.
Οι άλλοι θεοί μαθές, στον Όλυμπο που ζούμε, ό,τι προστάξεις
το κάνουμε όλοι, κι ένας ένας μας στο θέλημα σου σκύβει.
Μονάχα αυτή ποτέ δεν παίδεψες με λόγο για με πράξη,

880 μον' την αφήνεις, τι τη γέννησες τη διαστραμμένη ατός σου.
Κι έσπρωξε τώρα τον απόκοτο γιο του Τυδέα Διομήδη
χέρι ν' ασκώσει στους αθάνατους θεούς ο μανιασμένος'
πρώτα ζυγώνοντας ελάβωσε στο χεραρμό την Κύπρη,
μετά, θεός λες κι ήταν, χίμιζε στον ίδιο εμένα πάνω.
Μα εμέ τα πόδια μου με γλίτωσαν τα γρήγορα, τι ειδάλλως
ακόμα εκεί θα βασανίζομουν μες στα φριχτά κουφάρια,
για θα 'μουν ζωντανός, μα ξέψυχος απ' του χαλκού τους βρόντους.»

Κι είπεν ο Δίας ταυροκοιτώντας τον ο νεφελοστοιβάχτης:
«Τι μου 'ρχεσαι κοντά, πεντάγνωμε, και κλαψουρίζεις τώρα;

890 Απ' τους θεούς του Ολύμπου οχτρεύομαι πιο πάνω εσένα απ' όλους'
τι πάντα πόλεμοι σου αρέσουνε, συνερισιές κι αμάχες.
Έχεις της μάνας σου το αλύγιστο που δε βαστιέται πείσμα,
της Έρας, που μαλλιάζει η γλώσσα μου, μαζί μου ως να συγκλίνει.
Και τώρα εκείνη λέω πως σ' έσπρωξε για να τραβήξεις τόσα.
Μα κι άλλο εσύ να βασανίζεσαι κι εγώ δε θέλω τώρα'
σε γέννησε από μένα η μάνα σου κι είσαι γενιά δικιά μου.
Μ' αν ήταν άλλος ο πατέρας σου, στριμμένε, χρόνια τώρα
θα σ' είχα ρίξει μες στα Τάρταρα, πιο κάτω απ' τους Τιτάνες.»

Είπε, και τον Παιήονα φώναξε να 'ρθεί και να τον γιάνει.

900 Τότε ο Παιήοντας απιθώνοντας πα στην πληγή βοτάνια
μαλαχτικά μεμιάς τον έγiane' θνητός μαθές δεν ήταν.
Πώς με την πρώτη το συκόγαλο το άσπρο το γάλα πήζει,

κι ας είναι αριό, κι ως το ανακάτωσες θωρείς το ευτύς πηγμένο'
όμοια γοργά κι αυτός τον γιάτρεψε τον αντρειωμένον Άρη.
Κι η Ήβη τον έλουσε και του 'δωκε σκουτιά φρεσκοπλυμένα.
Μετά καθίζει καμαρώνοντας στο γιο του Κρόνου δίπλα.

Στου Δία κι εκείνες του τρισμέγαλου το αρχοντικό διαγύραν,
μαζί η Παλλάδα η στρατολάτισσα με την Αργίτισσα Ήρα,
μια και τον άγριον Άρη σκόλασαν απ' τ' αντροφωνικά του.

Ραψωδία Ζ

Ιλιάδας Ζ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

Έτσι απόμειναν πια στον πόλεμο μονάχοι οι Τρώες κι οι Αργίτες,
κι άπλωσε η μάχη ακόμα πιότερο μια δώθε και μια κείθε
στον κάμπο, ανάμεσα στου Σκάμαντρου και στου Σιμόη το ρέμα,
ο ένας στον άλλο απάνω ως έριχναν με τα χαλκά κοντάρια.

Ο τελαμώνιος Αίας πρωτόσπασε, των Αχαιών ο πύργος,
των Τρωών τη φάλαγγα και χάρισε το φως στους συντρόφους του,
τον πιο αντρειωμένο πετυχαίνοντας μες στους Θρακιώτες όλους, .
το γιο του Ευσώρου, τον Ακάμαντα τον αντρειανό, το μέγα.
Πρώτος του χτύπησε το κέρατο στο αλογουρίσιο κράνος'

10 τρυπάει το μέτωπο και πέρασε το κόκαλο ως τα μέσα
ο χάλκινος χαλός, και σκέπασε τα μάτια του σκοτάδι.

Μετά ο Διομήδης ο βροντόφωνος τον Άξυλο σκοτώνει,
το γιο του Τεύθρα, στην καλόχτιστη που ζούσε την Αρίσβη,
κι είχε και βιος τρανό κι ολόκαρδα τον αγαπούσαν όλοι,
τι ήταν στη στράτα απά το σπίτι του και φίλευε τον κόσμο.
Κι όμως την ώρα αυτή δε στάθηκε κανένας τους μπροστά του,
να τον γλιτώσει από το θάνατο' σκοτώθηκαν κι οι δυο τους
τότε μαζί, κι αυτός κι ο ακράνης του Καλήσιος, που τα γκέμια
κρατούσε απ' τ' άτια, κι έτσι βούλιαξαν συντροφιαστοί στον Άδη.

20 Το Δρήσο ακόμα ο Ευρύαλος έριξε και τον Οφέλτιο κάτω,
κι ήρθε μετά η σειρά του Πήδασου και του Αίσηπου' τους είχε
από νεράιδα, την Αβάρβαρη, ο Βουκολίωνας κάνει'
κι ο Βουκολίωνας το Λαομέδοντα τον αντρειανό είχε κύρη,
κι ήταν ο γιος του ο μεγαλύτερος, μα κλεφτογεννη μένος'
με τη νεράιδα τούτος έσμιξε, τα πρόβατα ως βοσκούσε,
κι αυτή γκαστρώθη και του γέννησε δυο γιους από μια γέννα.
και τώρα εκείνος τους παράλυσε και γόνατα και φόρα,
ο γιος του Μηκιστέα, και τ' άρματα τους πήρε από τους ώμους.

Κι ο Αστύαλος πέφτει απ' τον πολέμαρχο τον Πολυποίτη κάτω'

30

μετά ο Οδυσσέας με το κοντάρι του σκοτώνει τον Πιδύτη
απ' την Περκώτη, και τον άψεγο τον Αρετάονα ο Τεύκρος.
Κι ο Αντίλοχος, ο γιος του Νέστορα, τον Άβληρο βαρίζει
με το κοντάρι, κι ο Αγαμέμνωνας τον Έλατο, που ζούσε

στην Πήδασο, στου ομορφορέματου του Σατνιόη τους όχτους.
Κι ο Λήιτος ο αντρειωμένος σκότωσε το Φύλακο, την ώρα
μπροστά του που 'φευγε, κι ο Ευρύπυλος τον αντρειανό Μελάνθιο.

Μετά ο Μενέλαος ο βροντόφωνος τον Άδραστο τσακώνει
ζωντάρι' τ' άτια του που σκιάχτηκαν και τρέχαν μες στον κάμπο
σε αρμυριχιάς κλαδί μπερδεύτηκαν, κι ως του 'σπασαν τ' αμάξι

- 40 στου τιμονιού την άκρη, το 'βαλαν στα πόδια για το κάστρο,
κει που και τ' άλλα έτρεχαν άλογα, σαν τα 'πιάνε τρομάρα.
Κι εκείνος έξω από το αμάξι του πλάι στον τροχό, στη σκόνη,
μπρούμντα, άπίστομα, κυλίστηκε' κι ήρθε ο Μενέλαος μπρος του,
ο γιος του Ατρέα, με το μακρόισκιωτο κοντάρι του κι εστάθη.
Κι ο Άδραστος του 'πιασε τα γόνατα και τον παρακαλιόταν:
« Υγιέ του Ατρέα, ζωντάρι πιάσε με, και ξαγορά παράξια
δέξου απ' τον κύρη μου' στο σπίτι του μύρια αγαθά βρίσκονται,
χρυσάφι και χαλκός και σίδερο με κόπο δουλεμένο.
Αρίφνητα από τούτα θα 'δινε για ξαγορά μου ο κύρης,
50 πως είμαι ζωντανός αν μάθαινε στ' Αργίτικα καράβια.»

Είπε, και την καρδιά μαλάκωσε στου γιου του Ατρέα τα στήθη,
κι ότi λογάριαζε του ακράνη του να πει να τότε πάρει
και να τον πάει στ' Αργίτικα άρμενα, πετάχτη ξάφνου ομπρός του
γοργοτρεχάτος ο Αγαμέμνονας και λέει μαλώνοντας τον:
« Καημένε εσύ Μενέλαε, γνοιάζεσαι τόσο για τούτους τώρα;
Καλά μαθές σου το συγύρισαν οι Τρώες το σπιτικό σου!
Όχι, κανείς τους απ' τα χέρια μας κι από το μαύρο Χάρο
να μη γλιτώσει, ουδ' όποιο αγέννητο στις μάνας του τα σπλάχνα
κρυμμένο ακόμα αγόρι βρίσκεται, κι αυτό να μη γλιτώσει,

- 60 μον' όλοι σύψυχοι άχναροι, άκλαφτοι μεσ' απ' την Τροία να σβήσουν!»

Είπε ο αντρειωμένος και μετάστρεψε τη γνώμη του αδερφού του,
σωστά μιλώντας· με το χέρι του τον Άδραστο αποδιώχνει
αμπώθοντάς τον κι ο Αγαμέμνονας ευτύς ο πρωταφέντης
πα στο λαγγόνι τον εχτύπησε και τον ξαπλώνει χάμω'
μετά, πατώντας τον, ανάσπασε το φράξινο κοντάρι.

Και τότε ο Νέστορας γκαρδιώνοντας τους Δαναούς φωνάζει:
« Αργίτες αντρειωμένοι, φίλοι μου, πιστοί σύντροφοι του Άρη,
στα κούρσα μη ριχτεί κανένας σας και μέινει τώρα πίσω,
για να γυρίσει στο καράβι του περίσσια κουβαλώντας'

70 μόνο ας ριχτούμε κι ας σκοτώνουμε' μετά με τη βολή σας
στον κάμπο τα κουφάρια γδύνετε των σκοτωμένων όλα.»

Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους'
και τότε οι Αργίτες οι πολέμαρχοι τους Τρώες το δίχως άλλο
χωρίς κουράγιο πια κι ανάκαρα στην Τροία θα τους μαντρίζαν,
αν δεν ερχόταν πλάι στον Έχτορα και στον Αινεία τρεχάτος
και τέτοια τους μιλούσεν ο Έλενος, ο πρώτος ορνιομάντης:
«Το πιο μεγάλο βάρος, Έχτορα κι Αινεία, σε σας απ' όλους
τους Τρώες και τους Λυκιώτες έπεσε, τι είστε μαθές οι πρώτοι
σε πάσα μας δουλειά, για πόλεμο για συντυχιά βαστούμε.

80 Σταθείτε αυτού λοιπόν και τρέχοντας μια δώ μια κει κρατήστε
στο καστροπόρτι ομπρός το ασκέρι μας, στων γυναικών τα χέρια
πρίν πέσουν φεύγοντας κι ανάμπαιγμα γενούνε των οχτρών μας.
Κι αφού τους λόχους δυναμώσετε και στυλωθεί η καρδιά τους,
εμείς οι επίλοιποι, κι ας είμαστε του κόπου αφανισμένοι,
με τους Αργίτες θα παλέψουμε' βαριά μας σφίγγει ανάγκη.
Έχτορα, ωστόσο εσύ στο κάστρο μας για ανέβα, στω δυονώ μας
να πεις τη μάνα, τις αρχόντισσες μες στο ναό να μάσει
της Αθηνάς της γαλανομάτης, πα στην κορφή του κάστρου,
και της θεάς τον οίκο ανοίγοντας με τα κλειδιά τον άγιο,

90 το ανυφαντό, που πιο της φαίνεται πανώριο και μεγάλο
απ' όλα όσα φυλάει στο σπίτι μας, το πιο της αρεσκιάς της,
να το πιθώσει στης ωριόμαλλης της Αθηνάς τα γόνα,
και να της τάξει ακόμα, δώδεκα δαμάλες στο ναό της
μονοχρονιάρες, αβουκέντρωτες, να σφάζει, αν ίσως θέλει
τόρα την Τροία και τις γυναίκες μας και τα μωρά παιδιά μας
να σπλαχνιστεί κι απ' το άγιο κάστρο μας να διώξει του Τυδέα
το γιο τον άγριο, τον ανήμερο, που όλοι λακούν μπροστά του.
Ο πιο αντρειωμένος λέω πως στάθηκε μες στους Αργίτες όλους·
τόσο ποτέ του δε μας τρόμαξε μηδ' ο Αχιλλέας ο ρήγας,

100

κι όμως θεά, όπως λεν, τον γέννησε' μα τούτος πια φρενιάζει
κι ουδέ μπορεί κανείς στη δύναμη να μετρηθεί μαζί του.»

Είπε, και κείνος δεν παράκουσε στο λόγο του αδερφού του'
μεμιάς επήδηξε απ' το αμάξι του συνάρματος στο χώμα
κι έτρεξε, σειώνοντας τα κοντάρια του τα σουβλερά, στο ασκέρι,
να μπουν στον πόλεμο φωνάζοντας, κι άγρια ξανάβει μάχη.
Κάνουν κι αυτοί στροφή και βρέθηκαν στους Αχαιούς αντίκρυ.
Κι οι Αργίτες τη σφαγή παράτησαν κι έκαμαν όλοι πίσω'
και σαν τους είδαν πώς ξανάστρεψαν, κάποιος θεός έλεγον

τ' αστράτα ουράνια αφήκε κι έφτασε τους Τρώες να διαφεντέψει.

- 110 Φώναζε τότε ο μέγας Έχτορας στους Τρώες γκαρδιώνοντάς τους:
« Ακούστε, Τρώες εσείς αντρόκαρδοι και ξακουστοί σύμμαχοι,
άντρες σταθείτε, ορθή κρατάτε τη της αντριγίας τη φλόγα,
ως να βρεθεί καιρός, στο κάστρο μας να φτάσω εγώ τρεχάτος,
και να μιλήσω στους πρωτόγερους και στις γυναίκες όλες,
πλήθια να τάξουν στους αθάνατους σφαχτά, προσπέφτοντας τους.»

Είπε και φεύγει ο μέγας Έχτορας μεμιάς ο κρανοσειστής'
στους αστραγάλους και στο σβέρκο του το μαύρο δέρμα εχτύπα
απ' το λουρί που ακροσειράδωνε το αφαλωτό σκουτάρι.

Ο Γλαύκος τότε, ο γιος του Ιππόλοχου, με το Διομήδη σμίγει

- 120 εκεί στη μέση, και λαχτάριζαν κι οι δυο τους να πιαστούνε.
Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
πρώτος emίλησε ο βροντόφωνος γιος του Τυδέα και του 'πε:
« Ποιος να 'σαι τάχα, αρχοντογέννητε; σαν ποιου θνητού λογιέσαι;
Δε σ' έχουν δει ποτέ τα μάτια μου στη δοξανΦούσα μάχη
ως τώρα' κι όμως τους ξεπέρασες στην αντριγιά τους άλλους,
που δε φοβήθης το μακρόισκιωτο κοντάρι μου θωρώντας.
Μονάχα τα παιδιά των άμοιρων τη λύσσα μου αντικρίζουν.
Αν είσαι πάλε απ' τους αθάνατους, φτασμένος απ' τα ουράνια,
με τ' ουρανοῦ θεό δε θα 'θελα ποτέ μου να τα βάλω·
- 130 τι μήτε κι ο Λυκούργος μπόρεσε, του Δρύαντα ο γιος ο γαύρος,
χρόνια πολλά να ζήσει, ως τα 'βαλε με τους θεούς στα ουράνια.
Στο άγιο βουνό της Νύσας κάποτε του Διόνυσου τις βάγιες,
του βακχευτη θεού, κυνήγησε' κι ευτύς ετούτες όλες
πετούσαν καταγής τους θύρσους τους' κι ο αντροφονιάς Λυκούργος
με τη βουκέντρα του τις κέντριζε, κι ο Διόνυσος φοβήθη
και στο γιαλό βουτάει' κι η Θέτιδα τον δέχτη στην αγκάλη
σκιαγμένο' τι οι φωνές τον τρόμαξαν περίσσια του Λυκούργου.
Με τούτον όμως οι τρισεύτυχοι θεοί θύμωσαν τότε,
κι ο γιος του Κρόνου τον ετύφλωσε' χρόνια πολλά και πάλι

140

Όμως δεν έζησε, τι οι αθάνατοι τον οχτρεύτηκαν όλοι.
Γι' αυτό κι εγώ με τους τρισεύτυχους θεούς μελιές δε θέλω.
Μ' αν είσαι απ' τους θνητούς που θρέφονται με τον καρπό της γης μας,
έλα κοντά, μιαν ώρα αρχύτερα το Χάρο ν' ανταμώσεις.»

Κι ο γιος του Ιππόλοχου ο τρισεύγενος του απηλογήθη κι είπε:
« Διομήδη αντρόκαρδε, τι κάθεσαι και τη γενιά ρωτάς μου;

Καθώς των φύλλων, απαράλλαχτη κι η φύτρα των ανθρώπων:
άλλα απ' τα φύλλα ρίχνουν οι άνεμοι στο χώμα κι άλλα πάλε
το δάσος ξεπετά τ' ολόχλωρο την άνοιξη· παρόμοια
και των θνητών η μια ξεπέταξε κι η άλλη γενώ πεθαίνει.

150 Μ' αν να τα μάθεις τώρα θα 'θελες κι αυτά, γι' να κατέχεις
ποια'ναι η γενιά μου, όσοι την ξέρουνε πολλοί θαρρώ λογιούνται.
Στην άκρη απ' το Άργος το αλογόθροφο τρανό αγναντεύεις κάστρο,
την Εφύρα, όπου ζούσε ο Σίσυφος, ο πιο στη γη πανούργος-
κι είχε τον Αίολο κύρη ο Σίσυφος, κι εγέννησε το Γλαύκο,
κι ο Γλαύκος γέννησε τον άψεγο Βελλεροφόντη πάλε.
Σε τούτον κι όμορφάδα εχάρισαν κι αντρεία χαριτωμένη
οι αθάνατοι, μα ο Προίτος έβαλε κακά γι' αυτον στο νου του,
κι απ' το Άργος μέσα τον φευγάτισε, τι ήταν τρανότερος του
και του 'χε δώσει ο Δίας τη δύναμη να τον κρατεί δικό του.

160 Κι η Άντεια, του Προίτου η αρχοντογέννητη γυναίκα, εξετρελάθη
μαζί του να χαρεί τον έρωτα κρυφά' μα ο μυαλωμένος
Βελλεροφόντης δεν εσύγκλινε, τι ήταν αγνή η ψυχή του.
Κι είπε η γυναίκα τότε ψέματα στο βασιλιά τον Προίτο:
„Προίτε, για πέθανε για σκότωσε το γιο του Γλαύκου τώρα,
που στο κλινάρι μου βουλήθηκε ν' ανέβει αθέλητα μου."
Είπε, κι ο ρήγας αγανάχτησε τέτοιο κακό ν' ακούσει'
να τον σκοτώσει δεν το θέλησε, δε βάσταξε η καρδιά του,
μον' στη Λυκία τον στέλνει του χάμου σημάδια δίνοντας του,
πολλά θανατερά χαράζοντας στο διπλωτό πιτάκι,

170 του πεθερού του εκεί να τα 'δειχνε και να 'βρει το χαμό του.
Κι αυτός κινάει, και των αθάνατων τον προβοδούσε η χάρη,
στη χώρα της Λυκίας ως που 'φτασε και στις οχτιές του Ξάνθου,
Εκεί με αγάπη της απλόχωρης Λυκίας τον δέχτη ο ρήγας'
μέρες εννιά τον καλοσκάμνισε κι εννιά του σφάζει βόδια'
μα όταν στις δέκα πάνω πρόβαλεν η ροδοδαχτυλάτη
Αυγή, τον ρώτησε και ζήτησε να ιδεί και τα σημάδια,
πού ό Προίτος ο γαμπρός του του 'δωκε να του κρατάει' κι ως πήρε
και τ' άσκημα σημάδια ξέκρινε, που του 'στελνε ο γαμπρός του,
πρώτα τη Χίμαιρα τον πρόσταξε την άγρια να σκοτώσει.

180

Από θεούς κρατούσε η φύτρα της, όχι απ' ανθρώπους, κι είχε
λιόντα κεφάλι, ουρά δρακόφιδου και μεσοκόρμι γίδας,
και ξεπετούσε απ' τα ρουθούνια της φωτιές τρανές και φλόγες,
θεϊκά σημάδια τότε γκάρδιωσαν και τη ζωή της παίρνει.
Δεύτερα πάλεψε με τους Σόλυμους τους ξακουστούς χτυπιόταν
τέτοιο, όπως έλεγε, αντροπάλεμα δεν είδε στη ζωή του.

Τρίτη φορά τις αντροδύναμες εσκότωσε Αμαζόνες.
Μα όπως γυρνούσε, ο ρήγας του 'στησε καινούργιο δόλο πάλε:
απ' την πλατιά Λυκία ξεδιάλεξε, καρτέρι να του στήσουν,
τους πιο αντρειωμένους' μα κανέναν τους δε γύρισε πια πίσω'

190 τι εκεί τους σκότωσε ο αψεγάδιαστος Βελλεροφόντης όλους.
και τότε εκείνος πια κατάλαβε θεού πώς ήταν φύτρα,
κι έτσι τον κράτησε και του 'δωσε την κόρη του γυναίκα,
κι όλα του ρήγα τα χαρίσματα μοιράστηκε μαζί του.
Το πιο καλύτερο του εχάρισαν μετόχι κι οι Λυκιώτες,
να το 'χει να το χαίρεται, όμορφο, με αμπέλια, με χωράφια.
Τρία παιδιά απ' αυτήν ανάστησε μετά ο Βελλεροφόντης,
τον Ίσαντρο και τον Ιππόλοχο, στερνά τη Λαοδάμεια.
Μαζί της πλάγιασε ο βαθύγνωμος ο Δίας, κι η Λαοδάμεια
το χαλκαρματωμένο εγέννησεν ισόθεο Σαρπηδόνα.

200 Μα ήρθε καιρός κι αυτόν που μίσησαν όλοι οι θεοί, και τότε
μονάχος, έρμος ετριγύριζε στις Ερημιάς τον κάμπο'
σκουλήκι στην καρδιά τον έτρωγε κι αρνήθηκε τον κόσμο.
Κι ο Άρης, της μάχης ο ανεχόρταγος, τον Ίσαντρο το γιο του'
σκοτώνει, εκεί που με τους Σόλυμους τους ξακουστούς χτυπιόταν'
Την κόρη η χρυσοχάλινη Άρτεμη θυμώνοντας σκοτώνει'
κι ο Ιππόλοχος εμένα εγέννησε και σπέρμα του λογιέμαι'
κι όταν στην Τροία με ξεπροβόδιζε, διπλοπαράγγελνέ μου
να θέλω να 'μαι ο πρώτος πάντα μου, να ξεπερνά τους άλλους,

210 να μην ντροπιάσω τους προγόνους μου ποτέ μου, που στάθηκαν
οι πιο αντρειωμένοι μες στην Εφύρα και στην πλατιά Λυκία.
Τέτοια η γενιά μου εμένα πέτομαι πως είναι, τέτοια η φύτρα.

Έτσι μιλούσε, κι ο βροντόφωνος εχάρηκε Διομήδης,
και το κοντάρι κάτω μπήγοντας στη γη την πολυθρόφα
στον αντρολάτη ευτύς με πρόσχαρα γλυκομιλούσε λόγια:
« Παλιός λοιπόν λογίεσαι φίλος μου, προγονικός, αλήθεια!
τι ο αρχοντικός Οινέας τον άψεγο Βελλεροφόντη, ξέρω,
κράτησε κάποτε στο σπίτι του καλοσκαμνίζοντάς τον
είκοσι μέρες, κι όρια αλλάξανε δώρα φίλιας οι δυο τους'

220 ο Οινέας ζωστάρι λαμπροπόρφυρο του χάρισε να το 'χει,
και δέχτηκε απ' αυτόν διπλόγουβη μαλαματένια κούπα,
που τώρα ακόμα στο παλάτι μου μισεύοντας αφήκα.
Μα δε θυμούμαι εγώ τον κύρη μου, τι ήμουν μικρός ακόμα,
σύντας στη Θήβα πέρα εχάθηκαν των Αχαιών τ' ασκέρια.
Λοιπόν μες στο Άργος καλοπρόσδεχτος θα μου 'σαι ξένος πάντα'

κι εγώ δικός σου, αν έρθω κάποτε στων Λυκιωτών τη χώρα.
Κι όταν ακόμα ανάβει ο πόλεμος, ας κρατηθούμε αλάργα'
πολλοί'ναι οι Τρώες, πολλοί οι σύμμαχοι τους, για να 'χω να σχοίω
όποιον μου ρίξει ο θεός στα χέρια μου για τρέχοντας τον φτάσω·

- 230 Κι έχεις και συ Αχαιούς, αν δύνεσαι, πολλούς να ρίξεις κάτω.
και τ' άρματά μας ας αλλάξουμε, και τούτοι για να μάθουν
πως φίλοι γονικοί λογιόμαστε κι απ' τα παλιά τα χρόνια.»
Έτσι σα μίλησαν, απήδηξαν από τ' αμάξια κάτω,
δώσαν τα χέρια τους κι ορκίστηκαν πιστή φιλιά κι αγάπη.
Τότε του Γλαύκου επαρασάλεψε τα φρένα ο γιος του Κρόνου,
που τ' άρματά του πήγε κι άλλαξε με του τρανού Διομήδη,
χρυσά με χάλκινα, εκατόβοδα μ' εννιάβοδα μονάχα.

Στο δρυν ωστόσο ο μέγας Έχτορας, στο Ζερβοπόρτι, φτάνει'
κι εκεί των Τρωών τον ζώσαν τρέχοντας οι κόρες κι οι γυναίκες
για γιους ρωτώντας και για ξάδερφους και γι' αδερφούς και γι' άντρες'

- 240 Κι εκείνος στους θεούς παράκλησες τις έσπρωχνε να κάνουν
όλες γραμμή, μα κιόλα οι πιότερες είχαν δικούς να κλάψουν.
Όμως στου Πριάμου το πεντάμορφο σαν έφτασε παλάτι,
πελεκητές που το περιζωναν στοές και του 'χαν χτίσει
πενήντα ολόγυρα του κάμαρες πετροπελεκημένες,
χτισμένες κολλητά, για να 'χουνε και να κοιμούνται μέσα
οι γιοί του Πριάμου πλάι στ' αγαπητά βλογητικά τους ταίρια'
και για τις κόρες του άλλες δώδεκα μες στην αυλή απαντίκρυ
στο ανώι ψηλά χτισμένες κάμαρες πετροπελεκημένες
η μια στην άλλη δίπλα βρίσκουνταν, κι εκεί οι γαμπροί κοιμόνταν
- 250 του Πριάμου, πλάι στις πολυσέβαστες γυναίκες τους το βράδυ—
εκεί η γλυκοδωρούσα ή μάνα του τον πέτυχε απαντίκρυ,
στης Λαοδίκης όπως έμπαινε, της πιο όμορφης της κόρης.
Σφίγγει το χέρι του, του μίλησε κι αυτά του λέει τα λόγια:
« Γιατί ήρθες, γιε μου, και παράτησες την άγρια μάχη τώρα;
Περίσσια αλήθεια οι τρισκατάρατοι μας τυραννούν Αργίτες
γύρω απ' το κάστρο πολεμώντας μας. Μα σένα εδώ η καρδιά σου
σε σπρώχνει χέρια απ' την ακρόπολη ψηλά στο Δία ν' ασκώσεις.
Μα για περίμενε, γλυκόπιτο κρασί για να σου φέρω,
στον κύρη Δία και στους επίλοιπους θεούς να κάνεις πρώτα

260

σπονδή' μετά κι ατός σου αν έπινες, πολύ θα το χαιρόσουν.
Πληθαίνει το κρασί τη δύναμη μαθές του κουρασμένου'
και τώρα εσύ πολύ κουράστηκες βοηθώντας τους δικούς σου.»

Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά της δίνει:
«Όχι, κρασί γλυκό, μητέρα μου, μη με κεράσεις τώρα'
μπορεί να μου κοπούν τα γόνατα και της αντρείας ξεχάσω.
Με άπλυτα χέρια ακόμα σκιάζομαι στο Δία κρασί φλογάτο
να στάξω' ουδέ το μαυροσύγνεφο του Κρόνου υγιό ταιριάζει
κανείς ν' ανακαλιέται σ' αίματα λουσμένος και σε λύθρο.
Μα εσύ για πάρε τις αρχόντισσες και στο ναό με δώρα

270 της κουρσολόγας γαλανομάτης Παλλάδας μαζωχτείτε'
και το υφαντό, που πιο σου φαίνεται πανώριο και μεγάλο
απ' όλα όσα φυλάς στο σπίτι μας, το πιο της αρεσκιάς σου,
απίθωσε το στης ωριόμαλλης της Αθηνάς τα γόνα'
και τάξε της ακόμα, δώδεκα δαμάλες στο ναό της
μονοχρονιάρες, αβουκέντρωτες, να σφάζεις, αν θελήσει
τώρα την Τροία και τις γυναίκες μας και τα μωρά παιδιά μας
να σπλαχνιστεί κι απ' το άγιο κάστρο μας να διώξει του Τυδέα
το γιο τον άγριο, τον ανήμερο, που όλοι λακούν μπροστά του.
Λοιπόν στης κουρσολόγας πήγαινε της Αθηνάς τον άγιο

280 ναό, κι ωστόσο εγώ στου Αλέξαντρου θα πάω να τον φωνάξω,
τα λόγια μου ν' ;κούσει, αν θα 'θελε. Ν' άνοιγε η γη μπροστά του
να τον κατάπινε! τι ανείπωτο κακό τον γέννα ο Δίας
σε όλους τους Τρώες και στον αντρόκαρδο τον Πρίαμο και στους γιους του.
Ας ήταν, θέ μου, να τον έβλεπα στον Άδη να κατέβει,
και θα 'λεγα μεμιάς πως ξέχασα τα τόσα βάσανα μας!»

Είπε, κι η Εκάβη πάει στο σπίτι της και φώναξε τις βάγιες,
κι αυτές μάζεψαν τις αρχόντισσες στην πόλη δώθε κείθε.
Κι εκείνη ευτύς στο μοσκομύριστο κατέβηκε κελάρι
με τα υφαντά τα μυριοζόμπλιαστα, φασμένα από γυναίκες

290 Σιδώνισσες, που ατός του ο Αλέξαντρος τις έφερε ο πανώριος
απ' τη Σιδώνα, σύντας έσκιζε τ' απέραντα πελάγη,
την αρχοντοθρεμμένη φέρνοντας Ελένη από τα ξένα.
Ένα από τούτα τότε edιάλεξεν η Εκάβη να χαρίσει
στην Αθηνά, πιο ψιλοπλούμιστο και πιο φαρδύ από τ' άλλα,
σαν άστρο που 'λαμπε, και το 'κρυβε βαθιά πιο κάτω απ' όλα.
Κι έτσι κινάει, και πλήθος πίσω της αρχόντισσες δρομούσαν.

Και στο ναό ψηλά σαν έφτασαν της Αθηνάς, στο κάστρο,
η ροδομάγουλη τους άνοιξε Θεανώ τις πόρτες να 'μπουν,
η κόρη του Κισσέα, του Αντήνορα του αλογατά το ταίρι'

300 τι αυτή είχαν κάνει οι Τρώες ιέρεια της Αθηνάς· και τότε

σκληρίζοντας σήκωσαν όλες τους στην Αθηνά τα χέρια,
και το υφαντό σκουτί η ροδόκαλη Θεανώ με βιάση παίρνει
και το απιθώνει στης ωριόμαλλης της Αθηνάς τα γόνα,
κι ανακαλιόταν του τρισμέγαλου του Δία τη θυγατέρα:
«Ω δέσποινα Αθηνά, καστρίτισσα, τρανή θεά, για κάμε
κομμάτια του Διομήδη τ' άρματα' δώσε κι αυτός να πέσει
μπροστά στο Ζερβοπόρτι απίστομα δίχως πνοή στο χώμα,
και τάζουμε σου ακόμα, δώδεκα δαμάλες στο ναό σου
μονοχρονιάρες, αβουκέντρωτες, να σφάζουμε. Σπλαχνίσου

310 των Τρωών το κάστρο και τα ταίρια τους και τα μωρά παιδιά μας!»

Έτσι είπε αυτή, μα την παράκληση δεν άκουσε η Παλλάδα.
Στου τρισμέγαλου Δία προσεύκουνταν την κόρη αυτές, κι ωστόσο
ο μέγας Έχτορας στου Αλέξαντρου το αρχοντικό τραβούσε,
που ατός του το 'φτιαξε πανέμορφο με όσους χτιστάδες ήταν
τότε στην Τροία την παχιοχώματη μαστόροι ξακουσμένοι'
κι αυτοί αντρωνίτη του μαστόρεψαν κι αυλή και γυναικίτη,
κοντά στον Πρίαμο και στον Έχτορα, πα στην κορφή του κάστρου.
Κι ο Έχτορας μπήκε το εντεκάπηχο στο χέρι του κρατώντας
κοντάρι, και μπροστά στην άκρη του στραφτάλιζε ο χαλός του

320 χαλκένιος, και χρυσό τον έζωνε τρογύρα δαχτυλίδι.
Στο γυναικίτη αυτός τα λιόκαλα συγύριζε άρματα του
—σκουτάρι, θώρακα—και χάιδευε το γυριστό δοξάρι'
κι η Ελένη εκάθονταν η Αργίτισσα, και γύρα της οι σκλάβες,
κι ωριόπλουμα στις βάγιες έδειχνε να της κεντήσουν ξόμπλια.
Κι ο Έχτορας, ως τον είδε, με άσκημα τον αποπήρε λόγια:
«Ανέμυαλε, ντροπή το χόλιασμα που κρύβεις στην καρδιά σου!
Στην Τροία τρογύρα και στ' ορθόψηλο τειχί ο στρατός χτυπιέται
και ρέβει' κι η σφαγή κι ο πόλεμος απ' αφορμή δική σου
στο κάστρο ανάβουν τούτο ολόγυρα' κι ωστόσο εσύ και με άλλον

330 θα τα 'βαζες, στην άγρια αν έβλεπες σφαγή να μη ζυγώνει.
Για σήκω, αλλιώς το κάστρο σίγουρα θα γένει ετούτο στάχτη!»
Κι ο παγκαλόμορφος Αλέξαντρος απηλογιά του δίνει:
«Έχτορα, μια και δίκια τα 'βαλες, όχι άδικα μαζί μου,
θα σου μιλήσω, και τα λόγια μου στοχάσου κι άκουσέ μου:
Στο γυναικίτη εδώ δεν καθόμουν τι χόλιασα η θυμώνω
τόσο των Τρωών, μα με τον πόνο μου να μείνω επόθουν μόνος.
Μα τώρα μ' έσπρωξε η γυναίκα μου με τα γλυκά της λόγια
να βγω στον πόλεμο' καλύτερο, κι ατός μου το κατέχω,
πως θα 'ναι τούτο' η νίκη πάντα της τους άντρες συναλλάζει.

340 Κάτσε λοιπόν, καρτέρα, τ' άρματα να βάλω του πολέμου,
για κάλλιο τράβα, θα 'ρθω πίσω σου' θαρρώ, θα σε προφτάσω.»

Είπε, μα ο κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά δε δίνει'
και τότε η Ελένη με γλυκόλογα του μίλησε και του 'πε:
« Κουνιάδε εμένα της κακοέργαστης, καταραμένης σκύλας,
να 'ταν τη μέρα που με γέννησεν η μάνα μου να 'ρχόταν
να με σηκώσει ανεμορούφουλας κακός και να με πάρει
για στο βουνό για στου πολύβογγου πελάου μακριά το κύμα,
πριν όλα αυτά γενούν, να μ' έπαιρνε το κύμα να με πνίξει.
Μα μια οι θεοί και τ' αποφάσισαν τέτοια κακά να γίνουν,

350 ας ήμουν καν αντρός καλύτερου γυναίκα, που να νιώθει
του κόσμου ολόγυρα το σούσουρο και την καταλαλιά του.
Μ' αυτός μήτε έχει μήτε γίνεται μυαλό ποτέ να βάλει'
γι' αυτό θα 'ρθεί λέω μέρα κάποτε να τα βαριοπλερώσει.
Μα κόπιασε πιο μέσα, κάθισε πα στο σκαμνί, κουνιάδε'
τι εσένα πέφτει απ' όλους πιότερο το βάρος του πολέμου
για εμέ τη σκύλα και του Αλέξαντρου τη μανιασμένη τρέλα.
Άχαρη μοίρα ο Δίας μας έγραψε, πολυτραγουδημένο
μες στους ανθρώπους τους μελλούμενους να μείνει τ' όνομά μας!»

Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά της δίνει:

360 «Ελένη, ας μ' αγαπάς, δεν κάθομαι, κι ουδέ μου αλλάζεις γνώμη'
την ώρα αυτή η καρδιά μου βιάζεται στους Τρώες να δώσει χέρι,
που τόσο, τώρα πού τους έλειψα, με λαχταρούν κοντά τους.
Μα τούτον τώρα εσύ ξεσήκωσε, και να βιαστεί κι ατός του
να με προφτάσει όσο θα βρίσκομαι στο κάστρο μέσα ακόμα'
τι εγώ θα τρέξω τώρα σπίτι μου, να ιδώ τους ιδικούς μου,
να ιδώ και το ακριβό το ταίρι μου και το μωρό το γιο μου.
Ποιος ξέρει αν πάλε από τον πόλεμο θα τους γυρίσω πίσω,
για κι οι θεοί από χέρια Αργίτικα θα με σκοτώσουν τώρα.»

Είπε, και φεύγει ο μέγας Έχτορας μεμιάς ο κρανοσειστής,

370

κι έφτασε γρήγορα στο σπίτι του το αρχοντοκαμωμένο'
ωστόσο την κρουσταλλοβράχιοη δε βρήκε εκεί Αντρομάχη'
τι με το γιο της και τη βάγια της την ομορφομαντούσα ;
στο καστροπύργι απάνω κλαίγοντας, βογγώντας εστεκόταν.
Κι ο μέγας Έχτορας, την άψεγη γυναίκα του ως δε βρήκε,
στης πόρτας το κατώφλι στάθηκε και ρώτησε τις σκλάβες:
« Ελάτε, σεις οι σκλάβες, πέστε μου την πάσα αλήθεια τώρα:
Που πηγεν η Αντρομάχη φεύγοντας η χιονοβραχιονάτη;

Μήνα σε κάποια συννυφάδα της, μη σε κουνιάδα επήγε;
για ανέβη με τις καλοπλέξουδες αρχόντισσες, που πάνε'

380 στη φοβερή θεά παράκληση, την Αθηνά, να κάνουν;»

Και τότε η πρόθυμη κελάρισσα του άπηλογήθη κι είπε:
« Έχτορα, τώρα αφού με πρόσταξες να πω την πάσα αλήθεια'
μήτε σε κάποια συννυφάδα της για σε κουνιάδα επήγε,
μήτε και με τις καλοπλέξουδες αρχόντισσες, που πάνε
στη φοβερή θεά παράκληση, την Αθηνά, να κάνουν
μόνο στο μέγα πύργο ανέβηκε, σαν άκουσε οι δικοί μας
πως τσάκισαν, κι οι Αργίτες έχουνε τρανή κερδέψει νίκη.
Πήγε λοιπόν τρεχάτη κι έφτασε στο καστροτείχι απάνω,
ίδια τρελή, μαζί κι η βάγια της το γιο σας κουβαλώντας.»

390 Έτσι του μίλησε η κελάρισσα, κι αυτός γοργά απ' το σπίτι
κινάει, τον ίδιο δρόμο παίρνοντας μεσ' απ' τις ώριες ρούγες.
Μα την τρανή ως αφήκε πίσω του την πόλη κι είχε φτάσει
στο Ζερβοπόρτι, οπούθε θα 'βγαινε στον κάμπο, βλέπει ομπρός του
το ακριβαγόραστο το ταίρι του να τρέχει να τον φτάσει,
την Αντρομάχη, του Ηετίωνα του αντρόκαρδου την κόρη,
στην Υποπλάκια Θήβα που 'μενε, στους Κίλικες ρηγάρχης
—στη Θήβα, πάνω της που υψώνουνταν η δασωμένη Πλάκο—
κι είχε την κόρη του στον Έχτορα το χαλκοκράνη δώσει.
Έρθε λοιπόν κι εστάθη αντίκρυ του, κι η βάγια από κοντά της

400 μες στην αγκάλη το απονήρευτο κρατώντας μωρουδάκι,
το γιο του Εχτόρου το μονάκριβο, πανώριο σαν αστέρι'
Σκαμάντριο το 'κραζε ο πατέρας του και Καστραφέντη ο κόσμος'
τι ο Έχτορας ήταν που διαφέντευε το κάστρο μοναχός του.
Κι αυτός δίχως μιλιά αχνογέλασε σαν είδε τον υγιό του'
και δίπλα του η Αντρομάχη στάθηκε με μάτια δακρυσμένα,
το χέρι του 'σφιξε, του μίλησε κι αυτά του λέει τα λόγια:
« Απ' την ορμή την ίδια σου, άμοιρε, θα βρεις το θάνατο σου,
και το μωρό σου δε σπλαχνίζεσαι κι ουδέ τη μαύρη εμένα,
που γρήγορα θα μείνω χήρα σου' τι ευτύς οι Αργίτες όλοι

410 θα σε σκοτώσουνε χιμίζοντας. Μ' αν είναι να σε χάσω,
ν' ανοίξει η γη να μπω καλύτερα χίλιες φορές, τι πια άλλη
δε θα 'χω ζεστασιά, αν μου πέθαινες, τρανούς μονάχα θα 'χω
καημούς· κι ουδέ καν ζουν ο κύρης μου κι η σεβαστή μου η μάνα.
Τον κύρη μου ο Αχιλλέας τον σκότωσεν ο αρχοντογεννημένος,
και των Κιλικών το αψηλόπορτο, το μυριοπλούσιο κάστρο,
τη Θήβα, επάτησε, και σκότωσε τον Ηετίωνα ακόμα,

μα δεν τον έγδυσε, το σπλάχνο του βαθιά τον εσεβάστη'
με τα πολύπλουμά του τ' άρματα τον έθαψε, και μνήμα
του ασκώνει· και φτελιές του φύτεψαν ολόγυρα οι πανώριες

420 Νεράιδες του βουνού, που εγέννησεν ο Βροντοσκουταράτος.
Κι είχα κι εφτά αδερφούς που χαιρόμουν στο αρχοντικό μας μέσα,
κι όλοι την ίδια μέρα εδιάβηκαν στον Άδη κάτω' τι όλους
τους σκότωσε ο Αχιλλέας ο πέρφανος, την ώρα που βοσκούσαν
τα στριφτοζάλικα τα βόδια μας και τ' άσπρα πρόβατα μας,
και τη μητέρα μου, που αφέντευε στις δασωμένης Πλακός
τα ριζοπλάγια, εδώ την έφερε με τ' άλλα του τα κούρσα,
και ξαγορά αφού πήρε αρίφνητη τη λευτερώνει πάλε'
τότε όμως η Άρτεμη στου κύρη της τη σκότωσε η δοξεύτρα.
Έχτορα, τώρα εσύ πατέρας μου και σεβαστή μου μάνα

430 κι αδέρφι, εσύ και λεβεντόκορμος στην κλίνη σύντροφος μου.
Αχ έλα τώρα πια, σπλαχνίσου μας και μείνε εδώ στον πύργο,
μην κάνεις ορφανό το σπλάχνο σου, μην κάνεις χήρα έμενα.
Στην άγρια τη συκιά το ασκέρι σου για στήσε δίπλα τώρα,
κει πού το κάστρο ευκολοπαίρνεται και τα τειχιά πατιούνται.
Ν' ανέβουν τρεις φορές δοκίμασαν με διαλεγμένο ασκέρι
οι γιοι του Ατρέα κι ο πολυδόξαστος ο Ιδομενέας κι ο γαύρος
Διομήδης κι ο Αίας κι ο συνονόματος υγιός του Οϊλέα, δω πάνω'
θες κάποιος μάντης τους αρμήνεψε, τις θείες βουλές που ξέρει,
θες και μονάχοι τους δοκίμασαν κι από δικού τους ήρθαν.»

440 Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά της δίνει:
« Κι εγώ όλα τούτα τα στοχάζομαι, καλή μου, αλήθεια' ωστόσο
μπροστά στους Τρώες περίσσια ντρέπουμε και στις μακρομαντούσες
Τρωαδίτισσες, μακριά απ' τον πόλεμο σαν τον κιοτή να φεύγω'
μήτε το λέει η καρδιά μου, τι έμαθα να 'μαι αντρειωμένος πάντα
και μέσα στη σφαγή να βρίσκομαι στους Τρώες τους μπροστομάχους,
την τρανή δόξα του πατέρα μου και μένα να κρατήσω'
τι εγώ στο νου μου και στα φρένα μου καλά το ξέρω αλήθεια:
Θα ξημερώσει μέρα κάποτε πού θα χαθεί το κάστρο
της Τροίας κι ο Πρίαμος ο πολέμαρχος κι όλος μαζί ο λαός του.

450

Μα τόσο για των Τρωών δε νοιάζομαι τα πάθη όπου 'ναι να 'ρθουν,
κι ουδέ για την Εκάβη νοιάζομαι και για τον Πρίαμο τόσο
και για τ' αδέρφια μου, που κάποτε περίσσια κι αντρειωμένα
θα κυλιστούν στη σκόνη, πέφτοντας απ' των οχτρών τα χέρια —
όσο για σένα, όταν χαλκάρματος κάποιος Αργίτης πάρει
τη λευτεριά σου και ξοπίσω του σε σέρνει δακρυσμένη'
και στο Άργος πέρα υφαίνεις έπειτα στον αργαλειό μιας ξένης,

κι απ' τη Μεσσήιδα η την Υπέρεια σου λεν νερό να φέρνεις,
πολύ άθελα σου, μα ανημπόρετη θα σε βαραίνει, ανάγκη'
και κάποιος πει τυχόν, θωρώντας σε να χύνεις μαύρα δάκρυα:

- 460 „Γιά κοίτα τη γυναίκα του Έχτορα, που ήταν στη μάχη ο πρώτος
μέσα στους Τρώες τους αλογάρηδες, σύντας την Τροία χτυπούσαν."
Αυτά θα πει, και τότε μέσα σου ξανά θ' ανάψει ο πόνος,
τι έλειψε αυτός που δε θα σ' άφηνε να σκλαβωθείς ποτέ του.
Μα κάλλιο να μη ζω, να βρίσκομαι βαθιά στη γη χωσμένος,
το σούρσιμό σου και το σκούξιμο προτού στ' αφτιά μου φτάσουν!»

Αυτά είπε ο ξακουσμένος Έχτορας, κι ανοιεί στο γιο τα χέρια'
μα το παιδί στης ομορφόζωστης τον κόρφο εκρύφτη βάγιας
με δυνατές φωνές, τι έτρόμαξε τον κύρη του θωρώντας,
απ' το χαλκό που τον εσκέπαζε σκιαγμένο κι απ' τη φούντα

- 470 την αλογίσια, που άγρια σάλευε κατάκορφα στο κράνος.
Με την καρδιά τους τότε γέλασαν ο κύρης του κι η μάνα,
κι ευτός ο ξακουσμένος Έχτορας απ' το κεφάλι βγάζει
το κράνος, και στη γη το απίθωσε λαμποκοπώντας όλο.
Παίρνει μετά το γιο, τον φίλησε, τον χόρεψε στα χέρια,
κι έτσι μετά στο Δία προσεύκουνταν και στους θεούς τους άλλους:
« Πατέρα Δία κι εσείς οι επίλοιποι θεοί, και τούτος δώστε,
ο γιος μου, όπως εγώ περίλαμπρος μέσα στους Τρώες να γένει,
άντρας τρανός, και πολυδύναμα την Τροία να κυβερνήσει'
κι ένας να πει: „πολύ καλύτερος απ' το γονιό του ετούτος,"

- 480 σα θα γυρίζει από τον πόλεμο με κούρσα αιματωμένα'
οχτρού που σκότωσε, κι η μάνα του βαθιά ν' αναγαλλιάσει.»

Έτσι μιλεί, και στης γυναίκας του τα χέρια τον υγιό τους
απίθωσε, κι αυτή τον δέχτηκε στο μυρωδάτο κόρφο
δακρυογελώντας' την επόνεσε καθώς την είδε εκείνος,
και με το χέρι του τη χάιδεψε κι αυτά της λέει τα λόγια:
«Άμοιρη εσύ, μη μου πικραίνεσαι μες στην καρδιά σου τόσο'
κανείς, αν δεν το στρέγει η μοίρα μου, στον Άδη δε με στέλνει·
το ξέρω, απ' το γραφτό κανένας μας, κιοτής για παλικάρι,
μια και στον κόσμο αυτό γεννήθηκε, δε γλίτωσε ποτέ του.

490

Μον' τώρα εσύ στο σπίτι πήγαινε και τις δουλειές σου κοίτα,
τον αργαλειό, την αλακάτη σου, και πρόσταζε τις βάγιες
να πιάνουνε δουλειά' τον πόλεμο θα τον κοιτάζουν οι άντρες
όλοι όσοι μες στην Τροία γεννήθηκαν, κι εγώ περίσσια απ' όλους.»

Αυτά είπε ο ξακουσμένος Έχτορας, και σήκωσε το κράνος
το αλογουρίσιο' κι η γυναίκα του τραβούσε για το σπίτι,
όλο και πίσω της γυρίζοντας, στα δάκρυα βουτημένη.
Κι ήταν σε λίγο στο καλόφτιαχτο το αρχοντικό φτασμένη
του αντροφονιά του Εχτόρου, κι έσμιξε κει μέσα με τις βάγιες·
λίγες δεν ήταν, κι όλες άσκωσαν μαζί το μοιρολόγι.

- 500 Έτσι τον Έχτορα στο σπίτι του και ζωντανό τον κλαίγαν,
τι δεν έλπιζαν πια, ξεφεύγοντας των Αχαιών τα χέρια
και την ορμή, ξανά απ' τον πόλεμο να τότε ιδούν να γύρει.
Μα ουδέ κι ο Πάρης χασομέρησε μες στο αψηλό του σπίτι'
τα ξακουστά του ως ζώστηκε άρματα τα χαλκοδουλεμένα,
ευτύς το κάστρο edιάβη τρέχοντας με γρήγορα ποδάρια.
Πως ξάφνου το άτι, που ξαπόστασε και χόρτασε κριθάρι
μες στο παχνί του, σπάει τα χάμουρα και πιλαλάει στον κάμπο
ποδοβολώντας, τι να λούζεται του αρέσει στο ποτάμι,
καμαρωτό, και το κεφάλι του κρατάει ψηλά, κι οι χήτες
- 510 πίσω στις πλάτες του ανεμίζονται, κι αυτό αντρίγιά γεμάτο
το φέρνουν γρήγορα τα γόνατα στις γνώριμες βοσκές του'
όμοια κι ο Πάρης απ' τα Πέργαμα να κατεβαίνει επήρε,
του Πρίαμου ο γιος, σαν ήλιος λάμποντας μες στην αρματωσιά του,
κι όλο χαρά και γέλιο γρήγορα τα πόδια του τον φέρναν.
Τον Έχτορα σε λίγο επρόλαβε, μόλις κι αυτός κινούσε,
όθε πιο πριν γλυκοκουβέντιαζε με το ακριβό του ταίρι.
και πρώτος μίλησε ο θεόμορφος Αλέξαντρος και του 'πε:
« Μήπως τυχόν, καλέ, και σε άργησα στην τόση βιάση που 'χεις,
κι απά στην ώρα μου δεν έφτασα, καθώς παράγγελνες μου;»
- 520 Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά του δίνει:
« Καημένε, όποιος σε ιδεί στον πόλεμο και θέλει δίκιος να 'ναι
πως δεν αξίζεις δε θα το 'λεγε, τι αντρίστικη η καρδιά σου'
μα θες κι οκνεύεις και δε γνιοιάζεσαι για τίποτα, κι εμένα
πονάει η καρδιά τους Τρώες ακούγοντας το τι για σένα σέρνουν,
που τόσα χρόνια βασανίζονται στ' αλήθεια απ' αφορμή σου.
Μ' ας πάμε τώρα, αυτά τα φτιάχνουμε κι αργότερα, μονάχα
να δώσει ο Δίας, κροντήρι ελεύτερο να στήσουμε μια μέρα
στο αρχοντικό μας, τους αθάνατους θεούς ψηλά τιμώντας,
ως πια απ' την Τροία τους ωριομάλληδες θα 'χουμε διώξει Αργίτες.»

Ραψωδία Η

Ιλιάδας Η

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Η- Αυτά είπε ο ξακουσμένος Έχτορας, κι από τις πόρτες βγαίνει
μαζί κι ο Αλέξαντρος το αδέρφι του τραβούσε, και βαθιά τους
κι οι δυο λαχτάριζαν στον πόλεμο και στη σφαγή να μπούνε.
Κι όπως οι ναύτες, πια που απόκαμαν τα торνευτά κουπιά τους
στο πέλαο να χτυπούν, κι ο κάματος τους έλυσε τα γόνα,
ποθούν αγέρα πρίμο, κι άξαφνα κάποιος θεός τον στέλνει
όμοια κι οι δυο τους τότε φάνηκαν στους Τρώες που τους ποθούσαν.

Του ρήγα Αρήθου τότε σκότωσεν ο ένας το γιο, που ζούσε
στην Άρνη και Μενέσθιος κράζονταν ο Αρήθους ο απελάτης

10 τον είχε από τη Φυλομέδουσα τη βοϊδομάτα κάνει.

Κι ο Έχτορας δεύτερος κοντάρεψε τον Ηονέα στο σβέρκο,
κάτω απ' το κράνος το καλόχαλκο, και του 'λυσε τα γόνα.
Κι ο Γλαύκος τότε, ο γιος του Ιππόλοχου, των Λυκιωτών ο ρήγας,
στον ώμο τον Ιφίνου πέτυχε μες στη σφαγή την άγρια,
του Δεξιού τον υγιό, στο γρήγορο το αμάξι του ως πηδούσε'
κι ευτύς σωριάστη από το αμάξι του κι ελύθη η δύναμη του.

Μα ως η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, τους είδε να σκορπίζουν,
στη μάχη μέσα την ανέσπλαχνη, το χάρο στους Αργίτες,
τις κορυφές του Ολύμπου αφήνοντας μεβιας εχύθη κάτω

20 στην Τροία την άγια' τότε ο Απόλλωνας πετάχτηκε αντικρύ της,
ψηλά απ' τα Πέργαμα ως τη βίγλισε, στους Τρώες να δώσει χέρι.
Κι όπως οι δυο συναπαντήθηκαν στο δρυ αποδίπλα, πρώτος
αρχίζει ο βασιλιάς Απόλλωνας, ο γιος του Δία, και λέει:
« Τι θέλεις κι έρχεσαι απ' τον Όλυμπο, του Δία του τριςμεγάλου
η κόρη εσύ; Σέ τι να σ' έσπρωξε ξανά ο τρανός ο νους σου;
Ακέρια μπας και θες ζυγιάζοντας στους Δαναούς τη νίκη
να δώσεις; τι στους Τρώες που χάνονται σπλάχνος εσύ δεν έχεις.
Μ' αν να με ακούσεις θες, τρανότερο θα 'ταν θαρρώ το κέρδος.
Έλα, τον πόλεμο ας σκολάσουμε και τη σφαγή προσώρας,

30

κι αύριο ξανά ας αρχίσουν πόλεμο, την άκρα πια ως να βρούνε
της Τροίας μια μέρα' τι έτσι οι αθάνατες οι δυο το αποφασίστε
και σας καλάρεσε, συθέμελο το κάστρο αυτό να πέσει.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:

«Έτσι να γίνει, μακροδόξαρε, με αυτή κι εγώ τη γνώμη
από τον Όλυμπο κατέβηκα στους Τρώες και στους Αργίτες.
Όμως για λέγε, πώς ο πόλεμος νογας να πάρει τέλος;»

Και τότε ο βασιλιάς Απόλλωνας, ο γιος του Δία, της είπε:
«Την άγρια την ορμή ας ανάψουμε του αλογομάχου Εχτόρου,
κάποιον μονάχος, ολομόναχος ν' αντροκαλέσει Αργίτη,

40 αντίκρα οι δυο τους σε άγριο πάλεμα να κονταροκρουστούνε'
και τότε οι Αργίτες οι χαλκάρματοι πα στο φιλότιμο τους
θα βάλουν έναν με τον Έχτορα να βγει να πολεμήσει.»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά η γλαυκόματη στη γνώμη του συγκλίνει.
Κι ο γιος του Πρίαμου τότες, ο Έλενος, καθώς ψυχανεμίστη
σαν ποια βουλή οι θεοί που μίλησαν είχαν παρμένη αντάμα,
πήγε και στάθη, πλάι στον Έχτορα κι έτσι μιλάει και κρένει:
«Έχτορα, γιε του Πρίαμου ασύγκριτε, που 'χεις του Δία τη γνώση,
τάχα θ' ακούσεις λέω τη γνώμη μου, που μ' έχεις κι αδερφό σου;
Τους άλλους Τρώες να κάτσουν βάλε τους και τους Αργίτες όλους,

50 και συ ν' αντροκαλέσεις έπειτα τον πιο αντρειωμένο Αργίτη,
αντίκρα οι δυο σας σε άγριο πάλεμα να κονταροκρουστείτε.
Γραφτό δεν είναι τώρα ο θάνατος να σε 'βρει και να πέσεις'
τέτοια άκουσα από τους αθάνατους φωνή να λέει στ' αφτί μου.»

Είπε, κι εχάρη ο μέγας Έχτορας τα λόγια αυτά ν' ακούσει,
και τρέχοντας των Τρωών αντίσκοφτε τις φάλαγγες, κρατώντας
από τη μέση το κοντάρι του, κι αυτοί σταθήκαν όλοι.
Καθίζει τότε κι ο Αγαμέμνονας τους χαλκαρματωμένους
Αργίτες· κι η Αθηνά κι ο Απόλλωνας ο ασημοδοξαράτος
στον αψηλό του βροντοσκούταρου του Δία το δρυ κάθισαν,

60 με αγιούπες μοιάζοντας, και χαίρουνταν μπροστά τους ως θωρούσαν
τους δυο στρατούς' και τούτοι εκάθονταν πυκνές πυκνές αράδες,
και τρικούμιζαν τα σκουτάρια τους, τα κράνη, τα κοντάρια.
Πώς, σα φυσήξει ξάφνου Ζέφυρος, στο πρώτο σήκωμα του
μεμιάς ανατριχιάζει η θάλασσα και μαύρισε το κύμα'
όμοια κι οι Τρώες κι οι Αργίτες μαύριζαν, στον κάμπο όπως καθίζαν.
Κι ο Έχτορας πήρε τότε κι έλεγε καταμεσός στ' ασκέρια:
«Για ακούστε τώρα, Τρώες, τα λόγια μου, κι Αργίτες αντρειωμένοι,
το τι η καρδιά βαθιά στα στήθη μου με σπρώχνει να μιλήσω'
τους όρκους μας ο Δίας δεν τέλεψεν ο αψηλοθρονιασμένος,

70 μόνο κακό τρανό στα φρένα του και για τους δυο μας κλώθει,

ως που την Τροία την καλοπύργωτη να κάνετε δική σας,
για κι οι ίδιοι πλάι στα πελαγόδρομα καράβια σας χαθείτε.
Έχει το ασκέρι σας πολέμαρχους τους πιο αντρειανούς Αργίτες'
ποιανού το λέει η καρδιά στα στήθη του να χτυπηθεί μαζί μου;
Ας έρθει ομπρός στο θείο τον Έχτορα, κι ας μείνουν οι άλλοι πίσω.
Κι εγώ σας λέω—κι ας είναι μάρτυρας ο Δίας και για τους δυο μας—
με το μακρύ χαλκό του ο αντίμαχος αν με σκοτώσει, ας γδύσει
κι ας κουβαλήσει την αρμάτα μου στα βαθουλά καράβια'
μα το νεκρό κορμί στο σπίτι μου να δώσει, για να βάλουν

80 οι Τρώες μαζί με τις γυναίκες τους φωτιά και να με κάψουν.
Μ' αν τον σκοτώσω εγώ, κι ο Απόλλωνας τρανή μου δώσει δόξα,
στην Τροία την αγία την αρμάτα του θα φέρω, γδύνοντας τον,
και στο ναό του μακροδόξαρου θα την κρεμάσω Φοίβου'
μα το νεκρό στα καλοκούβερτα καράβια θα γυρίσω,
για να τον θάψουν οι μακρόμαλλοι στο χώμα μέσα Αργίτες,
και μνήμα στον πλατύν Ελλήσποντο χυτό να του σηκώσουν.
Κι ελιάς θα πει από τους μελλούμενους θνητούς, ως ταξιδεύει
με το πολύσκαρμο καράβι του στο πέλαο το κρασάτο:
„Κάποιος στο μνήμα τούτο κοιτάται καιρούς και χρόνια τώρα,

90 που ο μέγας Έχτορας τον σκότωσε, κι ας ήταν παλικάρι."
Αυτά θα πει κανείς, κι αθάνατο θα μείνει τ' όνομα μου.»
Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν έβγαζαν άχνα'
όχι να πουν, ντροπή τους έπιανε, και ναι να πουν, τρόμαζαν.
Αργά ο Μενέλαος ξεπετάχτηκε και σε φωνές ξεσπάζει,
όλο θυμό κι οργή, και μέσα του βαριά η καρδιά βογγούσε:
«Ωχού μου, καυκησιάροι, Αργίτισσες! τι Αργίτες πια δεν είστε!
Αληθινά βαριά, κατάβαρη ντροπή μας απαντέχει,
αν Αχαιός κανείς τον Έχτορα δε βγει ν' αντιπαλέψει.
Νερό και χώμα αχ άμποτε όλοι σας να γίνετε, που τώρα

100 αθάρρευτοι, άτιμοι κι αδόξαστοι μου κάθεστε ένας ένας!
Εγώ μπροστά σ' αυτόν με τ' άρματα λοιπόν θα βγω, κι η νίκη
σε ποιόν θα κλίνει, μόν' οι αθάνατοι που 'ναι ψηλά τ' ορίζουν.»

Έτσι τους μίλησε, και ντύθηκε την ώρα αρματωσιά του'
και τότε πια, Μενέλαε, θα 'βλεπες την ύστερη σου μέρα,
στα χέρια του Έχτορα—τρανότερος πολύ μαθές εκείνος—
των Αχαιών αν δεν πετάγονταν οι αρχόντοι να σε πιάσουν,
κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας ατός του, ο γιος του Ατρέα,
που απ' το δεξιό το χέρι σ' έπιασε κι αυτά τα λόγια σου 'πε:
«Ευγενικέ Μενέλαε, τα 'χασες, κι ουδέ ταιριάζει εσένα

- 110 μια τέτοια τρέλα' υπομονέψου το, με όση κι αν έχεις πίκρα,
και μη ζητάς ν' ανοίξεις πόλεμο με τον καλύτερο σου,
του Πρίαμου τον υγιό τον Έχτορα, που κι άλλοι τον τρομάζουν.
Ως κι ο Αχιλλέας το τρέμει, αντίκρα του στη δοξαντρούσα μάχη
να χτυπηθεί, κι ας λογαριάζεται πολύ καλύτερος σου.
Μα τώρα εσύ με τους συντρόφους σου για σύρε να καθίσεις,
κι άλλον πολέμαρχο θ' ασκώσουμε να μετρηθεί μαζί του.
Κι όσο κι αν είναι τούτος άφοβος κι ανέμπληστος για μάχη,
όλο χαρά θαρρώ τα γόνατα στη γη θα γείρει, αν ίσω
γλιτώσει απ' τον ανήλεο πόλεμο κι απ' τη σφαγή την άγρια.»
- 120 Είπε ο αντρειωμένος, και μετάστρεψε τη γνώμη του αδερφού του,
σωστά μιλώντας' κι ως τον άκουσεν εκείνος, τους συντρόφους
αφήνει να του βγάλουν τ' άρματα χαρούμενοι απ' τους ώμους.
Και τότε ο Νέστορας σηκώθηκε και στους Αργίτες είπε:
«Ωχού, κακό τρανό που πλάκωσε στων Αχαιών τη χώρα!
Θρήνο ο Πηλέας βαρύ θα σήκωνεν, ο γέρο αλογολάτης,
και αγορητής και πρωτοστάτορας τρανός των Μυρμιδόνων
που όλο χαρά στο σπίτι του άλλοτε ρωτώντας με ολοένα
να μάθει κάθε Αργίτη γύρευε και φαμελιά και φύτρα.
Και τώρα αν άκουε, μπρος στον Έχτορα πως όλοι τους ζάρωσαν,
- 130 τα χέρια στους θεούς θα σήκωνε μερονυχτίς, ζητώντας
απ' το κορμί η ψυχή του βγαίνοντας να πάει στον Άδη κάτω.
Να 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά, τα νιάτα
να 'χω όπως τότε, σαν εμάχουνταν όλοι μαζί οι Πυλιώτες
στο γοργορέματο Κελάδοντα με τους τρανούς Άρκάδες
μπρος στα τειχιά της Φειας, στου Γιάρδανου τα ρέματα τρογύρα.
Ίδια θεός ο Ερευθαλίωνας στεκόταν μπροστομάχος,
του βασιλιά του Αρήθου τ' άρματα στους ώμους του φορώντας,
του θείου του Αρήθου, που παράνομα του βγάλαν' ο Απελάτης',
κι έτσι τον λέγαν κι οι ομορφόζωνες γυναίκες κι οι άντρες όλοι'
- 140 τι με δοξάρι αυτός δε μάχουνταν για με μακρύ κοντάρι'
με σιδερένιο τους αντίμαχους τσακούσε απελατίκι.
Αυτόν με πονηριά τον σκότωσε, κι όχι μ' αντρεία ο Λυκούργος
σ' ένα στενό' το σιδερένιο του δε μπόρειε απελατίκι
να τον γλιτώσει, κι έτσι πρόφτασε και τον τρυπά ο Λυκούργος
με το κοντάρι του. Τ' ανάσκελα στη γη ξαπλώθη, κι ο άλλος
του γδύνει τ' άρματα, απ' το χάλκινο τον Άρη χαρισμένα.
Κι έτσι τα φόρειε αυτός, στον πόλεμο και στη σφαγή ως κινούσε.
Μα σύντας ο Λυκούργος γέρασε στο αρχοντικό του μέσα,
του Ερευθαλίωνα του συντρόφου του να τα φοράει τα δίνει.

150 Κι αυτός μ' εκείνα τους καλύτερους αντροκαλιόταν όλους'
μ' αυτοί φοβούνταν και τον τρόμαζαν, κι ουδέ κανείς εδέχτη'
μόνο η καρδιά η δική μου αφόβητη να χτυπηθώ ζητούσε'
τόσο είχε αυτή κουράγιο, απ' όλους μας ο πιο μικρός κι ας ήμουν.
Κι ως πάλεψα, τη νίκη εχάρισε σε μένα η Γλαυκομάτα.
Ο πιο αψηλός απ' όσους σκότωσα κι ο πιο τρανός εστάθη·
τι ως πέρα ξαπλωμένος κοίτουνταν μακρύς φαρδύς στο χώμα.
Νιος να 'μουν μόνο κι αξεθύμαστη την πρώτη ορμή μου να 'χα,
και θα 'χε ο κρανοσείστης Έχτορας με ποιόν να πολεμήσει!
Μα εσείς, ακόμα κι όσοι ακούγεστε των Αχαιών οι πρώτοι,

160 δε σας καλόρχεται τον Έχτορα μπροστά σας ν' αντικριστέ.»

Έτσι τους μάλωνεν ο γέροντας, κι εννιά μεμιάς πετιούνται'
πρώτος απ' όλους ο Αγαμέμνονας ασκώθη ο πρωταφέντης,
μετά ο Διομήδης, ο αντροδύναμος γιος του Τυδέα, σηκώθη'
οι δυο ξοπίσω αμέσως Αίαντες, όλο αντρίγιά και θάρρος,
μετά κι ο Ιδομενέας κι ο σύντροφος του Ιδομενέα Μηριόνης,
που το κουράγιο του ισοζύγιαζε με του αντροφόνου του Άρη'
μετά κι ο Ευρύπυλος, του Ευαίμονα σηκώθη ο γιος ο γαύρος,
στερνά κι ο Θόας, ο γιος του Αντραίμονα, κι ο ισόθεος Οδυσσέας'
κι όλοι ζητούσαν με τον Έχτορα το θείο να χτυπηθούμε.

170 Και τότες ο γερήνιος Νέστορας τους είπε ο αλογολάτης:
«Τώρα λαχνό να ρίξετε όλοι σας, να ιδούμε ποιου θα πέσει'
αυτός θα δώσει στους χαλκάρματους Αργίτες αναγάλλια'
όμως κι ατός του μες στα φρένα του θ' αναγαλλιιάσει, αν ίσως
γλιτώσει από τον άγριο πόλεμο κι απ' το σκληρό το απάλε.»

Έτσι μιλεί, κι αυτοί τον κλήρο τους χάραξαν ένας ένας,
και μες στο κράνος του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, τον ρίξαν
κι οι άλλοι αψηλά τα χέρια εσήκωναν και στους θεούς ευκιούνταν,
κι αυτά ένας ένας έλεε βλέποντας ψηλά στα ουράνια πλάτη :
«Πατέρα Δία, στον Αίαντα δώσε μας να λάχει, η στο Διομήδη,

180

για και στον ίδιο της πολύχρυσης Μυκήνας το ρηγάρχη.»

Έτσι έλεγαν, κι ο γέρο Νέστορας πήρε να σεί το κράνος,
και το σημάδι ξεπετάχτηκε κείνου που θέλαν όλοι,
του Αίαντα' τότε ο κράχτης κίνησε δεξιά μεριά και πήρε
το ασκέρι γύρω, στους αντρόκαρδους για να το δείξει Αργίτες'
κι αυτοί, ως θωρώντας δεν το γνώριζαν, τον στέλναν παρακάτω.
Μα όταν ο κράχτης τριγυρνώντας το σίμωσε αυτόν, στο κράνος
που το 'χε ρίξει σημαδεύοντας, στον Αία τον αντρειωμένο,

μπροστά του ως στάθηκε, του το 'δείξε' κι αυτός το χέρι απλώνει,
κι όπως θωρούσε το σημάδι του, το γνώρισε κι εχάρη,

190 κι ομπρός στα πόδια του, κατάχαμα, το ρίχνει και φωνάζει:
«Είναι δικός μου ο κλήρος, σύντροφοι, και χαίρομαι κι ατός μου
βαθιά, τι λέω το θείο τον Έχτορα πως θα τον ρίξω κάτω.
Μα ομπρός, την ώρα εγώ που τ' άρματα θα βάζω του πολέμου,
εσείς παράκληση να κάνετε στο Δία, το γιο του Κρόνου,
με σιγανή φωνή, από μέσα σας, οι Τρώες να μην ακούσουν
μ' ας ειν' και δυνατά' δε σκιάζομαι κανένα, όπως και να 'ναι'
μεβιας κανένας δε θα μ' έκανε να φύγω αθέλητα μου,
μηδέ με μαστοριά, τι ακάτεχο θαρρώ κι μένα τόσο
η Σαλαμίνα δε με γέννησε, μηδέ κι ανάστησε με!»

200 Είπε, κι αυτοί παράκληση έκαναν στο Δία, το γιο του Κρόνου,
κι αυτά ένας ένας έλεε βλέποντας ψηλά στα ουράνια πλάτη:
«Πατέρα Δία, τρανέ κι ασύγκριτε, που κυβερνάς την Ίδα,
δώσε στον Αία τη νίκη, κάνε τον να δοξαστεί περίσσια.
Μα αγάπη αν έχεις και στον Έχτορα και γνοιάζεσαι για τούτον,
τότε ίδια και στους δυο σομοίρασε και δύναμη και δόξα.»

Έτσι έλεγαν, κι ο Αίας με ολάστραφτο χαλκό γοργά αρματώθη,
κι ως όλα τ' άρματα του εφόρεσε τρογύρα στο κορμί του,
χύθηκε ομπρός, σαν το θεόρατο τον Άρη, σύντας τρέχει
να μπει κι αυτός στο απάλε που άνοιξαν θνητοί, απ' το γιο του Κρόνου

210 σπρωγμένοι, για να στήσουν πόλεμο σε καρδιοφάουσα αμάχη.
Τέτοιος ασκώθη κι ι Αίας ο γίγαντας, των Αχαιών ο πύργος,
χαμογελώντας με άγριο πρόσωπο' κι echύθη με μεγάλες
μπρος δρασκελιές, το μακρογίσκιωτο κοντάρι του κουνώντας.
Κι οι Αργίτες χάρηκαν θωρώντας τον, όμως οι Τρώες ένιωσαν
απ' άγριο φόβο να τους λύνουνται κάτω μεριά τα γόνα.
Ακόμα και στα στήθη του Έχτορα βαριά η καρδιά χτυπούσε,
όμως να φύγει πια δε δύνουνταν, μια κι είχε αντροκαλέσει,
κι ουδέ και να χωθεί γυρίζοντας μέσα στους Τρώες τους άλλους.
Κι ο Αίας ζυγώνει· το εφταβόδινο, το χάλκινο σκουτάρι

220

σαν πύργος φάνταζε στα χέρια του· του το 'χε μαστορέψει
πετσωματής τρανός, ο Μάστορας, που μες στην Ύλη εξούσε.
Το πλουμιστό σκουτάρι του 'στρωσε μ' εφτά τομάρια ταύρων
καλοθρεμμένων, κι απανώβαλε χαλκένια ακόμα στρώση.
Τούτο στο στήθος μπρος ασκώνοντας ο γιος του Τελαμώνα
ζύγωσε απόκοντα τον Έχτορα κι όλο φοβέρα κρένει:
«Έχτορα, ατός σου και μονάχος σου καλά θα μάθεις τώρα

σαν τι λογής Αργίτες βρίσκονται ξεχωριστοί, και δίχως
τον Αχιλλέα το λιονταρόκαρδο, το στρατοκαταλύτη.
Τούτος μακριά στα πελαγόδρομα, δοξαρωτά καράβια

- 230 κάθεται αργός, τι του Αγαμέμνονα κρατάει θυμό του ρήγα.
Όμως κι εμείς να σε αντικρίσουμε βαστούμε, κι όχι λίγοι.
Ομπρός λοιπόν, τον πόλεμο άνοιξε πρώτος εσύ καί χτύπα!»

Κι ο μέγας, κρανοσείστης Έχτορας απηλογιά του δίνει:
«Του Τελαμώνα υγιέ αρχοντόγεννε, τρανέ ρηγάρχη, αχ όχι,
μη θες να με τρομάξεις, άπλερο παιδί λες κι είμαι τάχα,
για και γυναίκα, που από πόλεμο καθόλου δεν κατέχει.
Εγώ καλά από αντροσκοτώματα κι από πολέμους ξέρω'
ξέρω δεξιά το βοϊδοσκούταρο, ξέρω ζερβά πιδέξια
να κυβερνώ, καί μου 'ναι σύνεργο βασταγερό πολέμου'

- 240 ξέρω να χύνουμαι στον τάραχο των γρήγορων αλόγων
ξέρω να στήνω στο αντροπάλεμα χορό στον Άρη αντρίκειο.
Μα ενός τρανού όπως συ δε θα 'θελα παραμονεύοντας τον
κρυφά να ρίξω' θέλω φανερά να τόνε κρούσω, αν κρούσω!»

Είπε, και το μακροίσκιωτο έριξε κοντάρι του με φόρα,
και του Αία το φοβερό εφταβόδινο σκουτάρι πετυχαίνει
πα στη στερνή χαλκένια στρώση του, που το 'σκεπε από πάνω.
Περνάει τις έξι στρώσες ο άσπλαχνος χαλκός ξεσκίζοντας τις,
και μόνο απ' τη στερνή εκρατήθηκε. Με τη σειρά του ρίχνει
κι ο τρανός Αίας το μακρογίσκιωτο κοντάρι του με φόρα,

- 250 και το λαμπρό, το ολούθε ισόκυκλο σκουτάρι πετυχαίνει
του γιου του Πρίαμου, κι ως το πέρασε το δυνατό κοντάρι,
τρυπάει και χώνεται στο θώρακα τον πολυξομπλιασμένο,
και δίπλα στο λαγγόνι του έσκισε το ρούχο πέρα ως πέρα'
μ' αυτός ανάγειρε και γλίτωσε του ασβολωμένου Χάρου.
Κι εκείνοι τα μακριά κοντάρια τους μαζί ανασπάσαν τότε,
κι ο ένας του άλλου χιμίζαν, μοιάζοντας μ' αιματολάφτες λιόντες,
για και με κάπρους, που στη δύναμη το ταίρι τους δεν έχουν.
Ο Έχτορας έπειτα του πέτυχε στη μέση το σκουτάρι,
μα δεν το τρύπησε, τι στράβωσε του κονταριού του η μύτη.

260

Χιμίζει κι ο Αίας, και πετυχαίνοντας, στη μέση το σκουτάρι
του τρύπησε και τον αντίσκοψε, με όσην ορμή κι αν είχε,
κι από το σβέρκο που του χάραξε μαύρο πετάχτηκε αίμα.
Μα κι έτσι ο κρανοσείστης Έχτορας δεν παρατάει το απάλε,
μόνο πισώγυρε, κι αρπάζοντας με το χοντρό του χέρι

μιαν πέτρα από τη γη θεόρατη κι αγκαθωτή και μαύρη,
πα στου Αία το φοβερό, εφταβόδινο σκουτάρι πετυχαίνει,
στο αφάλι απάνω, κι αντιβρόντηξε γύρα ο χαλκός ολούθε.
Μετά κι ο Αίας πολύ τρανύτερη στα χέρια ασκώνει πέτρα,
και την πετάει στριφογυρνώντας τη με φόρα γιγαντένια—

270 όμοια μυλόπετρα, που του 'σπάσε στα μέσα το σκουτάρι
και του 'λυσε τα γόνα' ανάσκελα ξαπλώθη πλακωμένος
απ' το σκουτάρι, όμως ο Απόλλωνας μεμιάς τον ανασκώνει.
Και τότε τα σπαθιά τους θα 'βγαζαν να χτυπηθούν οι δυο τους,
αν ο Ταλθύβιος, των χαλκάρματων των Αχαιών ο κράχτης,
κι ο Ιδαίος, των Τρωών, σιμά δεν έτρεχαν, κι οι δυο τους μυαλωμένοι,
αποκρισάροι πολυσέβαστοι του Δία και των ανθρώπων
και στους αντίμαχους ανάμεσα σήκωναν τα ραβδιά τους'
κι ο Ιδαίος, ο κράχτης ο βαθύγνωμος, τους μίλησε έτσι κι είπε:
«Σκολνατε πια και μην παλεύετε, παιδιά μου' την αγάπη

280 ίσα του Δία κι οι δυο σας έχετε του νεφελοστοιβάχτη'
είστε κι οι δυο τρανοί πολέμαρχοι και το κατέχουμε όλοι.
Πλακώνει η νύχτα, ας γένει η χάρη της· καλό να την ακούμε.»

Κι ο μέγας Αϊάντας του αποκρίθηκεν, ο γιος του Τελαμώνα:
«Ιδαίε, τον Έχτορα να βάλετε να πει το λόγο ετούτο'
τι ήταν αυτός που αντροκαλέστηκε τους πιο τρανούς μας όλους.
Ας κάνει αρχή λοιπόν, στα λόγια του μεμιάς κι εγώ θα κλίνω.»

Κι ο μέγας κρανοσείστης Έχτορας απηλογιά του δίνει:
«Αϊάντα, αλήθεια, ο θεός εχάρισε και διώμα εσέ και γνώση
κι αντρεία, και στο κοντάρι στέκεσαι μες στους Αργίτες πρώτος.

290 Τώρα τον πόλεμο ας σκολάσουμε λοιπόν και το άγριο απάλε,
για σήμερα, μετά χτυπιόμαστε ξανά, ως που να 'ρθει η μέρα
να μας χωρίσει ο θεός χαρίζοντας σ' ένα απ' τους δυο τη νίκη.
Πλακώνει η νύχτα, ας γένει η χάρη της' καλό να την ακούμε.
Γύρισε τώρα στα πλεούμενα, τους Αχαιούς να φράνεις,
κι απ' όλους πιο πολύ τους φίλους σου, τα συμπαλικάρά σου'
κι εγώ στου ρήγα Πρίαμου φτάνοντας το μέγα κάστρο απάνω
τους Τρώες θα φράνω, τις Τρωαδίτισσες τις μεγαλομαντούσες,
που σε όλων των θεών τη σύναξη δοξολογία θα κάνουν.
Μον' έλα, δώρα συνάλληλος μας ν' αλλάξουμε πανώρια,

300

τούτα για μας κανέννας κάποτε για Τρώας να πεί για Αργίτης:
„Εκείνοι οι δυο τους και πολέμησαν σε καρδιοφάουσα αμάχη,

και πάλε πριν χωρίσουν μόνιασαν και φύγαν φιλιωμένοι".»

Είπε, και παίρνει ασημοκάρφωτο σπαθί και του χαρίζει'
μες στο θηκάρι του, που εκρέμουνταν από λουρί πανώριο.
Κι ο Αίας ζουνάρι λαμπροπόρφυρο στον Έχτορα χαρίζει.
Κι ως εχωρίσαν, τούτος τράβηξε για τους Αργίτες πίσω,
κι ο άλλος στων Τρωών το ασκέρι κίνησε' κι εκείνοι αναγάλλιασαν,
κοντά τους να τον δουν ολαβωτος και ζωντανός να φτάνει,
να 'χει ξεφύγει του Αία τ' ανίκητα τα χέρια και τη λύσσα'

310 τον παν στο κάστρο και πώς γλίτωσε δεν πίστευαν ακόμα.
Τον Αίαντα απ' την άλλη επήγαιναν οι Αργίτες οι αντρειωμένοι
στον αρχοντόγεννο Αγαμέμνονα, χαρούμενο απ' τη νίκη.

Και σύντας στις καλύβες έφτασαν του γιου του Ατρέα, μοσκάρι
ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας αναμεσό τους σφάζει,
αρσενικό, πενταχρονίτικο, στο μέγα υγιό του Κρόνου.
Κι αφού το γδάραν και το γνοιάστηκαν και το 'κοψαν πιδέξια,
το λιάνισαν μετά και πέρασαν στις σούβλες τα κομμάτια'
κι ως στη φωτιά με τέχνη τα 'ψησαν, τ' αποτραβήξαν όλα.
Κι απ' τις δουλειές αυτές σα σκόλασαν κι ετοίμασαν τις τάβλες,

320 έτρωγαν, κι είχεν, ως εταίριαζε, καθείς το μερτικό του.
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, τιμώντας
τον Αίαντα πλήθος μπρος του σώριαζε μερίδες απ' την πλάτη.
Και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
πρώτος ο γέροντας ο Νέστορας, που η γνώμη του είχε δείξει
και πριν η πιο καλή, στοχάστηκε βουλή καινούργια πάλε'
κι έτσι τους μίλησε καλόγνωμος κι αναμεσό τους είπε:
« Υγιέ του Ατρέα και σεις οι επίλοιποι των Αχαιών αρχόντοι,
τώρα στερνά πολλοί μακρόμαλλοι σκοτώθηκαν Αργίτες,
και σκόρπισε το μαύρο γαίμα τους ο γαύρος Άρης γύρω

330 στου Σκάμαντρου το ρέμα, κι έστειλε στον Άδη τις ψυχές τους.
Γι' αυτό των Αχαιών τον πόλεμο, μόλις που φέξει, σκόλνα,
και τους νεκρούς να κουβαλήσουμε με βόδια, με μουλάρια,
όλοι μαζί, και να τους κάψουμε παρέκει απ' τα καράβια.
Και γύρει πια ο καθένας μας στη γη την πατρική του,
να δώσει στα παιδιά, τα κόκαλα να θάψουν των γονιών τους.
Και γύρω απ' την πυρά ν' ασκώσουμε κοινό μνημούρι σ' όλους,
χώμα απ' τον κάμπο ολούθε υψώνοντας, και πλάι του πυργοτείχι .
ψηλό στα πεταχτά να χτίσουμε, κι εμάς και τ' άρμενα μας
να κλείνει γύρα' και να βάλουμε καλαρμοσμένες πόρτες,

340 πλατύς για να περνά από μέσα τους για τ' άλογα μας δρόμος.
Κι απόξω εδώ κοντά ν' ανοίξουμε βαθύ χαντάκι ελάτε,
γύρα τρογύρα, και τ' αλόγατα και μας να διαφεντεύει,
μπας και μια μέρα οι Τρώες οι πέρφανοι χιμώντας μας στριμώξουν.»

Είπε, και στη βουλή του εσύγκλιναν οι βασιλιάδες όλοι.

Κάναν κι οι Τρώες ωστόσο σύναξη πα στην κορφή του κάστρου
όλο βοή, φωνές και τάραχο, στου Πρίαμου πλάι τις πόρτες'
κι ο γνωστικός αρχίζει Αντήνορας τέτοια να λέει μπροστά τους:
«Ακούστε, Τρώες εσείς και Δάρδανοι και σύμμαχοι μας όλοι,
το τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω:

350 Λέω την Ελένη την Αργίτισσα κι όλο το βιος στου Ατρέα
τους γιους να δώσουμε, τι αμάλαγους εμείς πατώντας όρκους
ξανασηκώσαμε τον πόλεμο' κι αλήθεια εγώ φοβούμαι,
τη συμβουλή μου αν δεν ακούσετε, δε θα 'βγει σε καλό μας.»

Είπε και κάθισε' κι ο Αλέξαντρος, της ομορφομαλλούσας
Ελένης ο άντρας ο αρχοντόγεννος, σηκώθη τότε ομπρός τους,
κι αντιμιλώντας με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Τα λόγια που μας λες, Αντήνορα, καθόλου δε μ' αρέσουν
κι άλλη βουλή να δώσεις δύνεσαι καλύτερη από τούτη.
Όμως αλήθεια, τούτα που 'λεγες, με τα σωστά σου αν τα 'πες,

360 ατοί τους οι θεοί σου σήκωσαν τα φρένα δίχως άλλο.
Τώρα στους Τρώες τους αλογάρηδες εγώ θα πω τι θέλω:
Δε δίνω πίσω τη γυναίκα μου, το διαλαλώ μπρος σ' όλους'
όμως το βιος που απ' το Άργος έφερα στο σπιτικό μου, ακέριο
το δίνω πίσω, κι από πάνωθε δικά μου κι άλλα ακόμα.»

Είπε και κάθισε' του Δάρδανου το αγγόνι ασκώθη τότε,
ο Πρίαμος, που στο νου παράβγαινε με τους θεούς τους ίδιους,
κι έτσι τους μίλησε καλόγνωμος κι αναμεσό τους είπε:
«Ακούστε, Τρώες εσείς και Δάρδανοι και σύμμαχοι μας όλοι,
το τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω:

370

Στο κάστρο τώρα να δειπνήσετε, καθώς το συνηθατε,
κι ας μην ξεχνά κανείς τη βάρδια του, κι όλοι σας ξύπνιοι πάντα.
Κι ως ξημερώσει, ο Ιδαίος για τ' άρμενα τα βαθουλά να φύγει,
στους γιους του Ατρέα, στον Αγαμέμνονα και στο Μενέλαο, να 'ρθει
να πει το λόγο αυτό του Αλέξαντρου' τι απ' αφορμή του ασκώθη
η αμάχη μας. Κι αυτό το φρόνιμο να τους μηνύσει λόγο,
ο τρισκατάρατος ο πόλεμος να πάψει, τους νεκρούς μας,

αν θεν, να κάψουμε' τον πόλεμο μετά ξαναρχινάμε,
ωσόπου ο θεός, τη νίκη δίνοντας ενούς, μας διαχωρίσει.»

Είπε, κι αυτοί, γρικώντας, πρόθυμα συνάκουσαν το λόγο,

380 κι έτσι δειπνήσαν στο στρατόπεδο, στο λόχο του ο καθένας.
Κι ως έφεξεν, ο Ιδαίος για τ' άρμενα τα βαθουλά κινούσε,
και βρήκε τους καστροπολέμαρχους Αργίτες συναγμένους
πλάι στο καράβι του Αγαμέμνονα το πιο ακρινό' κι εστάθη
στη μέση ο κράχτης ο βροντόφωνος κι αυτά τους λέει τα λόγια:
«Υγιέ του Ατρέα και σεις οι επίλοιποι των Αχαιών αρχόντοι,
ο Πρίαμος κι οι άλλοι πρωτοστάτορες της Τροίας μου δώκαν διάτα
το λόγο να σας πω του Αλέξαντρου, που απ' αφορμή του ασκώθη
η αμάχη, αν ίσως και τον βρίσκετε και σεις της αρεσκιάς σας:
Το βιος που ο Πάρης στα καράβια του τα βαθουλά εδώ 'πέρα

390 κουβάλησε—αχ, μακάρι να 'βρισκε πιο πριν το θάνατο του!—
το δίνει πίσω, κι από πάνωθε κι άλλα δικά του ακόμα.
Μα του Μενέλαου του τρισεύγενου λέει τη γυναίκα πίσω
πως δε θα τη γυρίσει, απάνω του κι ας πέφτουμε όλοι οι Τρώες.
Κι ακόμα αυτό το λόγο μ' έβαλαν να σας μηνύσω: Αν θέτε,
τον τρισκατάρατο τον πόλεμο να πάψουμε, τους έρμους
νεκρούς να κάψουμε' τον πόλεμο μετά ξαναρχινάμε,
ωσόπου ο θεός, τη νίκη δίνοντας ενούς, μας διαχωρίσει.»

Αυτά είπε, κι όλοι τους εσώπαιναν και δεν έβγαναν άχνα'
αργά στο τέλος ο βροντόφωνος τους μίλησε Διομήδης:

400 «Το βιος να μη δεχτεί κανένας μας που δίνει ο Πάρης πίσω,
μηδέ και την Ελένη· σίγουρα κι ο ανέμυαλος το νιώθει
πως τώρα οι Τρώες στην άκρα του άπατου γκρεμού κοντοζυγώνουν.»

Είπε ο Διομήδης ο αλογάτορας' τα λόγια του γρικώντας
οι γιοι των Αχαιών ολόγυρα με μια φωνή αλάλαξαν.
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας στον κράχτη απηλογιέται:
«Ιδαίε, τον άκουσες μονάχος σου των Αχαιών το λόγο,
τι σου αποκρίνονται, κι η γνώμη τους πολύ της αρεσκιάς μου.
Μα τους νεκρούς δε φέρνω αντίλογο να κάψουμε' σωστό 'ναι
όσοι σκοτώθηκαν στον πόλεμο, να δώσεις στα κορμιά τους

410

μιαν ώρα αρχύτερα, σαν πέθαναν, καν της φωτιάς τη χάρη.
Κι ας είναι μάρτυρας στον όρκο μας ο Δίας, της Ήρας ο άντρας.»

Είπε, και το βασιλοράβδι του σ' όλους τους θεούς σηκώνει,

και πίσω ο Ιδαίος να φύγει εκίνησε κατά την άγια Τροία.
Ωστόσο εκείνοι, Τρώες καί Δάρδανοι, κάθονταν μαζεμένοι
στη σύναξη όλοι και τον πρόσμεναν, τότε θα γύρει πίσω
ο Ιδαίος· κι εκείνος, μόλις έφτασε, στη μέση εστάθη κι είπε
το μήνυμα' κι αυτοί συντάζονταν όλοι με πλήθια βιάση,
ποιοι τους νεκρούς θα κουβαλήσουνε και ποιοι θα παν για ξύλα.
Κι από την άλλη, απ' τα καλόστρωτα καράβια τους οι Αργίτες

420 ποιοι τους νεκρούς θα φέρναν έλεγαν και ποιοι θα παν για ξύλα.

Και σύντας ο ήλιος, ανεβαίνοντας τον ουρανό, τις πρώτες
πα στα χωράφια αχτίδες του έριξεν απ' το βαθύ κινώντας
τον Ωκεανό τον αργοσάλευτο, στον κάμπο εκείνοι έσμιζαν.
Μα τους νεκρούς δεν ήταν εύκολο να ξεχωρίσουν όλους'
γι' αυτό και με νερό τα γαίματα τους πλέναν τα πηγμένα,
χύνοντας μαύρα δάκρυα, κι έπειτα στ' αμάξια τους φόρτωναν.
Μα ο μέγας Πρίαμος δεν τους άφηγε να κλαιν κι εκείνοι τότε
βουβοί πα στην πυρά τους σώριαζαν με σπαραγμένα σπλάχνα'
κι αφού τους κάψαν, πίσω εκίνησαν να παν στην Τροία την άγια.

430 Κι από την άλλη οι Αργίτες σώριαζαν οι χαλκαρματωμένοι
πα στην πυρά τους σκοτωμένους τους με σπαραγμένα σπλάχνα'
κι αφού τους κάψαν, πίσω εγύρισαν στα βαθουλά καράβια.

Αυγή δεν ήταν ασπρογάλιαζε το φως στη νύχτα ακόμα,
σα γύρω απ' την πυρά μαζώχτηκαν Αργίτες διαλεγμένοι
και πήραν γύρα της κι ανάσκωσαν κοινό μνημούρι σε όλους,
χώμα απ' τον κάμπο ολούθε υψώνοντας, καί πλάι του πυργοτείχι
και πύργους έχτισαν τετράψηλους, κι αυτούς και τ' άρμενα τους
να διαφεντεύουν βάλαν έπειτα καλαρμοσμένες πόρτες,
πλατύς για να περνά από μέσα τους για τ' άλογα τους δρόμος'

440 κι απόξω ένα χαντάκι διάπλατο, βαθύ, μεγάλο, άνοιξαν
στο καστροτείχι δίπλα, κι έμπηξαν παλούκια στις πλαγιές του.

Οι Αργίτες έτσι οι μακρομάλληδες χαράματα εδουλεύαν
κι οι αθάνατοι στον κεραυνόχαρο το Δία κάθονταν πλάι,
το έργο το μέγα αποθαμάζοντας των Αχαιών μπροστά τους·
κι ο Ποσειδώνας πρώτος μίλησεν ο κοσμοσείστης κι είπε:
«Πατέρα Δία, θνητός στην άμετρη τη γης απάνω αλήθεια
πια θα βρεθεί, που στους αθάνατους θα πει τους λογισμούς του;
Και δε θωράς τους μακρομάλληδες Αργίτες, καστροτείχι
που χτίσαν πάνω απ' τα καράβια τους κι ολόγυρα του άνοιξαν

450 χαντάκι, δίχως στους αθάνατους τρανές θυσίες να κάνουν;
Θα δοξαστεί το καστροτείχι τους ως κει που απλώνει η μέρα,
μα το άλλο, αυτό που εγώ κι ο Απόλλωνας με ιδρώτα έχουμε χτίσει
για τον τρανό το Λαομέδοντα, θα το ξεχάσει ο κόσμος.»

Συχύστη τότε ο Δίας κι απάντησεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Ωχού μου, Κοσμοσεΐστη ανίκητε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Άλλος θεός μια τέτοια απόφαση μπορεί και να φοβόταν,
αν ήταν πιο αχαμνός στη δύναμη και στην καρδιά από σένα.
Μα έσέ θα λάμπει πάντα η δόξα σου μακριά ως που απλώνει η μέρα.
Άκου: την ώρα που οι μακρόμαλλοι θα ξεκινούν Αργίτες

460 στην πατρική τους γη διαγέρνοντας, το καστροτείχι ετούτο
θρουβάλιασέ το και στη θάλασσα να το γκρεμίσεις όλο'
και με άμμο το φαρδύ το ακρόγιαλο ν' αποσκεπάσεις πάλε,
και τότε το τειχί το Αργίτικο θ' αφανιστεί απ' τον κόσμο.»

Αυτά μιλούσαν συναλλήλως τους εκείνοι τότε' ωστόσο
ο γήλιος έπεσε και τέλεσαν οι Αργίτες τη δουλειά τους'
καί στα καλύβια βόδια εσφάζανε, και πήραν και δειπνούσαν
κι είχαν κρασί απ' τη Λήμνο, που 'φεραν πολλά καράβια εκείθε,
σταλμένα από το γιο του Ιάσονα στους Αχαιούς, τον Εύνηο,
που 'χε γεννήσει στον Ιάσονα το βασιλιά η Υψιπύλη.

470 Στους γιους του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα και το Μενέλαο, χώρια
είχε σταλμένα ο γιος του Ιάσονα κρασί, λαγήνια χίλια.
Εκείθε οι Αργίτες οι μακρόμαλλοι ψώνιζαν το κρασί τους,
κι έδινε ποιος χαλκό, ποιος σίδερο στραφταλιστό, ποιος πάλε
με βόδια ζωντανά του τ' άλλαζε, ποιος με βοδιώ τομάρια,
ποιος και με σκλάβους, κι έτσι εχαίρονταν πλούσιο τραπέζι πάντα.
Ολονυχτίς οι μακρομάλληδες Αργίτες τότε έτρωγαν,
κι από την άλλη οι Τρώες κι οι σύμμαχοι μέσα στο κάστρο ολούθε'
κι ολονυχτίς κακά ο βαθύγνωμος ο Δίας τους μελετούσε
βροντώντας δυνατά, κι ολόχλωμη τους έκοβε τρομάρα.

480 Κι απά στη γη με τα ποτήρια τους χύναν κρασί, κι ουτ' ένας
κόταε να πει, στον πολυδύναμο το Δία σταλιές πριν στάξει.
Πλάγιασαν έπειτα και φράθηκαν την άγια του ύπνου χάρη.

Ιλιάδας Θ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Θ- Στην πάσα γης απάνω απλώνουνταν η Αυγή η κροκομαντούσα,
κι έκραξε ό Δίας ο κεραυνόχαρος τους αθανάτους όλους
να' ρθούν στου Ολύμπου του πολύκορφου την πιο αψηλή τη ράχη,
κι ατός του αναμεσό τους μίλησε, κι όλοι οι θεοί γρικούσαν:
« Όσοι θεοί που ζουν στον Όλυμπο κι όσες θεές, γρικήστε,
το τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω:
αρσενικός θεός κανένας σας και θηλυκός κανένας
μην αγηφήσει λέω το λόγο μου, μόνο συγκλίνετε όλοι
σε ό,τι θα πω, μιαν ώρα αρχύτερα τούτη η δουλειά να γένει.

10 Μα όποιον αλάργα απ' τους επίλοιπους θεούς θα ιδώ να θέλει
να πάει μαθές να δώσει βόηθηση στους Τρώες για στους Αργίτες,
θα του 'ρθει αστροπελέκι κι άσκημα στον Όλυμπο θα γύρει'
για θα τον ρίξω μες στα Τάρταρα τα μαύρα, αρπάζοντας τον,
μακριά, στης γης τα ριζοκάτωφλα, στην πιο βαθιά κουφάλα,
με σιδερένιες πόρτες, χάλκινο κατώφλι, από τον Άδη
τόσο πιο απόβαθα, όσο βρίσκεται πιο κάτω η γη απ' τα ουράνια'
να νιώσει τότε, απ' τους αθάνατους ο πιο τρανός πως είμαι.
Ομπρός, θεοί, για δοκιμάσετε, για να το μάθετε όλοι:
Δέστε σκοινί απ' τα ουράνια ολόχρυσο και κρεμαστείτε εκείθε,

20 κι αρσενικοί μαζί να σύρετε και θηλυκοί· και πάλε
κάτω στη γη δε θα τραβήξετε ψηλά απ' τα ουράνια εμένα,
τον πιο τρανό του κόσμου κύβερνο, και μ' όλο σας το μόχτο.
Μ' αν να τραβήξω το αποφάσιζα κι εγώ με τα σωστά μου,
και με τη γη και με τη θάλασσα θα σας ανάσερνα όλους'
και το σκοινί θα μπορούν έπειτα σε μια κορφή του Ολύμπου
να δέσω, κι έτσι τότε μέτωρα θα κρέμουνταν τα πάντα.
Τόσο περνώ και τους αθάνατους, περνώ και τους ανθρώπους.»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν έβγαναν άχνα,
τι είχαν σαστήσει που τους μίλησε πολύ πεισματωμένα'

30

μον' η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, στερνά του μίλησε έτσι:
« Υγιέ του Κρόνου και πατέρα μας, μες στους θεούς ο πρώτος,
όλοι το ξέρουμε, ακατάλυτη πως είναι η δύναμη σου'
μα κι έτσι εμείς για τους πολέμαρχους θρηνούμε τώρα Αργίτες,
που 'ναι γραφτό τους να 'βρουν θάνατο κακό και να χαθούνε.
Ως το προστάζεις, απ' τον πόλεμο τραβούμε τώρα χέρι,

μα άσε βουλή σωστή να βάλουμε στων Αχαιών τα στήθη,
να μη χαθούν δω πέρα σύψυχοι, μια κι έτσι τους οχτρεύτης.»

Κι ο Δίας χαμογελώντας μίλησεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Παιδί μου, Τριτογένεια, θάρρεψε, κι αλήθεια δε μιλούσα

40 με την καρδιά μου' θέλω πάντα μου καλός μαζί σου να 'μαι.»

Αυτά είπε, κι έξεψε στο αμάξι του δυο χαλκοπόδαρα άτια,
γοργόφτερα, με χήτες που 'πεφταν χρυσές από το σβέρκο.
Χρυσά μετά κι ατός του εφόρεσε, και πήρε ένα μαστίγι
χρυσό, καλοφτιαγμένο, κι έπειτα, στο αμάξι του πηδώντας,
δίνει βιτσιά γοργά στ' αλόγατα, που ολομεμιάς πέταξαν
προθυμερά, στη γης ανάμεσα και στ' αστεράτα ουράνια.
Φτάνει στην Ίδα την πολύπηγη, των αγριμιών τη μάνα,
στο Γάργαρο, όπου του 'χαν τέμενος κι ένα βωμό ευωδάτο.
Κει πέρα τ' άτια των αθάνατων και των θνητών ο κύρης

50 κρατάει, ξεξεύει, κι 'ως τους έχυσε πυκνή καταχνιά γύρω,
καθίζει ατός του καμαρώνοντας πα στην κορφή, τα μάτια
στ' Αργίτικα καράβια ρίχνοντας και μες στων Τρωών το κάστρο.

Κι οι Αργίτες απ' τη μια οι μακρόμαλλοι παίρναν μεβιάς και τρώγαν
μες στα καλύβια, και σαν τέλεσαν, ντύνονταν τ' άρματά τους'
κι από την άλλη οι Τρώες στο κάστρο τους αρματώνονταν όλοι,
πιο λιγοστοί, μα κι έτσι εγύρευαν στη μάχη να χυθούμε,
τι η ανάγκη ήταν βαριά, και ταίρια τους και τέκνα να γλιτώσουν.
Κι άνοιξαν όλες οι καστρόπορτες κι έξω ο στρατός εχύθη,
πεζοί κι αμαξολάτες, κι έφτανε τ' απήλου ο τάραχος τους.

60 Κι όπως τα δυο τ' ασκέρια τρέχοντας σμίξαν μαζί, σκουντρήξαν
ένα με τ' άλλο τα κοντάρια τους, σκουντρήξαν τα σκουτάρια
και των αντρών των χαλκοθώρακων η αντρεία, κι αντιχτυπούσαν
οι αφαλωτές ασπίδες, κι έβραζεν ο σάλαγος περίσσιος·
και γρίκαες καυκησιές και γόσματα μαζί την ίδιαν ώρα,
αυτών που έσφαζαν και που εσφάζουνταν, κι η γης πλημμύριζε αίμα.

Όσο βαστούσε η αυγή και πλήθαινε το φως της άγιας μέρας,
κι από τους δυο στρατούς σωριάζουνταν περίσσιοι απ' τις ριξιές τους·
μα ο γήλιος πια, καταμεσούρανα σαν έφτασε κι εστάθη,
ο Δίας πατέρας την ολόχρυση σηκώνει ζυγαριά του,

70

και κλήρους δυο του Χάρου του άσπλαχνου πιθώνει στα παλάγγια,
δώθε των Τρωών των αλογάρηδων, των Αχαιών εκείθε'

κι από τη μέση την εσήκωσε, κι η μαύρη μοίρα γέρνει
των Αχαιών στη γης ο κλήρος τους την πολυθρόφα πάνω
καθίζει, και των Τρωών ασκώθηκε ψηλά στα ουράνια πλάτη.
Κι από την Ίδα ο Δίας εβρόντηξε βαριά, και πυρωμένο
ρίχνει αστραπόφωτο στ' Αργίτικα φουσάτα, που όπως το 'δαν,
σαστίσαν όλοι τους κι ολόχλωμη τους έκοψε τρομάρα.

Και τότε πια μήτε ο Αγαμέμνονας και μήτε ο Ιδομενέας,
μήτε οι τρανοί πολέμαρχοι Αίαντες να κρατηθούν βάσταξαν.

80 Κι είχε μονάχα μείνει ο Νέστορας, των Αχαιών η σκέπη,
δίχως να θέλει, τι ένα απ' τ' άτια του βογγούσε, από τον Πάρη,
το θείο τον άντρα της ωριόμαλλης Ελένης, δοξεμένο
στο κορφοκέφαλο, όπου στ' άλογα φυτρώνει η πρώτη τρίχα,
ψηλά, και πίζουλο το λάβωμα στέκει εδώ πέρα πάντα.
Και πήδηξε απ' τον πόνο, ως χώθηκε μες στο μυαλό η σαγίτα,
και γύρα στο χαλκό σπαράζοντας και τ' άλλα μπερδεψε άτια.
Κι εκεί πού ο γέροντας πετάχτηκε με το σπαθί να κόψει
του αλόγου τα λουριά, τον πρόφτασαν του Εχτόρου τ' άτια ξάφνου
με τον τρανόν αμαξολάτη τους χιμώντας μες στη μάχη,

90 τον Έχτορα· και τότε ο γέροντας αλήθεια θα χανόταν
όμως τον πήρε του βροντόφωνου Διομήδη ευτύς το μάτι,
και του Οδυσσέα βοήθεια γύρεψε βροντοφωνάζοντας του:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
που φεύγεις σαν κιότης, τις πλάτες σου γυρνώντας, μες στ' ασκέρι;
Το νου σου, ως φεύγεις, μην πισώπλατα κανείς σε κονταρέψει!
Στάσου, απ' το γέροντα να διώξουμε τον άγριο ετούτον άντρα!»

Αυτά είπε, όμως ο θεός, πολύπαθος δεν άκουσε Οδυσσέας,
μόνο προσπέρασε, στ' Αργίτικα καράβια για να φτάσει.
Τότε ο Διομήδης και μονάχος του στους μπροστομάχους τρέχει,

100 στάθηκε ομπρός από του γέροντα του Νέστορα τ' αμάξι
και κράζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Γέροντα, αλήθεια, οι νιοι πολέμαρχοι πολύ σε τυραννούνε,
και σένα επλάκωσαν τα γέρατα κι η δύναμη σου εκόπη,
κι είναι αχαμνός ο αλογολάτης σου κι οκνά τ' αλόγατά σου.
Όμως για ανέβα απά στο αμάξι μου, να δεις και συ τι αξίζουν
του Τρώα τ' αλόγατα, πώς ξέρουνε στον κάμπο δώθε κείθε
μια γρήγορα μπροστά να χύνουνται καί μια να φεύγουν πίσω.
Τα πήρα απ' τον Αινεία κι ειν' άφταστα, σύντας χυθούν κυνήγι.
Οι σύντροφοι ας γνοιαστούνε τ' άτια σου, κι εμείς μ' αυτά στους Τρώες

110 τους αλογάρηδες θα πέσουμε, που ως κι ο Έχτορας να μάθει
αν δε φρενιάζει στις παλάμες μου κι εμένα το κοντάρι.»

Αυτά είπε, κι ο γερήνιος Νέστορας συγκλίνει ο αλογολάτης.
Τ' άτια του Νέστορα στους συντρόφους να τα γνοιαστούν αφήνουν,
στον πρόσχαρο τον Ευρυμέδοντα, στο Σθένελο το γαύρο,
κι εκείνοι οι δυο μαζί ανεβήκανε στο αμάξι του Διομήδη·
και τότε ο Νέστορας τα νιόλουρα τ' αστραφτερά φουχτώνει,
τ' αλόγατά βαράει και γρήγορα τον Έχτορα σιμώνουν.
Κι όπως χιμούσε αυτός απάνω τους, του ρίχνει ο Διομήδης'
μα το κοντάρι δεν τον πέτυχε, τον Ηνιοπέα μονάχα,

120 το σύντροφο του, του αντροδύναμου Θηβαίου το γιο, που εκράτει
τα νιόλουρα στο χέρι, echτύπησε πα στο βυζί, στο στήθος·
κι από το αμάξι εκατρακύλησε και τ' άτια έκαμαν πίσω
τα γρήγορα, κι ευτύς παράλυσαν εκεί η ψυχή κι η αντρεία του.
Πίκρα μεγάλη για το σύντροφο τα σωθικά του Εχτόρου
πλακώνει, όμως εκεί τον άφησε, κι ας καίγουντα η καρδιά του,
κι αμαξολάτην άλλο ατρόμητο ζητούσε, μα πολλήώρα
με δίχως κυβερνήτη τ' άτια του δε μείναν τι σε λίγο
το λιονταρόκαρδο Αρχεπτόλεμο, το γιο του Ιφίτου, ως βρήκε,
στο αμάξι απάνω τον ανέβασε και τα λουριά του δίνει.

130 Κι οι Τρώες θα χάνουνταν κι αγιάτρευτες δουλειές θα τους σκάρωναν,
και μες στο κάστρο τότε ως πρόβατα θα τους μαντρίζαν, ξάφνου
αν δεν τους θώραε των αθάνατων και των θνητών ο κύρης.
Φλογάτο αστροπελέκι αμόλησε μεμιάς, με οργή βροντώντας,
και στου Διομήδη ομπρός τ' αλόγατα το σφεντονίζει κάτω,
και φλόγα από το θειάφι που άναβε τρομαχτικιά ετινάχτη'
κι από το φόβο τους εξάρωσαν κάτω απ' το αμάξι τ' άτια,
και τα λαμπρά λουριά απ' του Νέστορα ξεφύγανε τα χέρια,
και στο Διομήδη τότε μίλησε με φοβισμένα σπλάχνα:
«Τ' άλογα γύρνα τα μονόνυχα, Διομήδη, για φευγάλα'

140

μη δε θωράς που τώρα βόηθηση καμιά δε δίνει ο Δίας;
Τώρα σε τούτον δόξα αθάνατη του Κρόνου ο γιος χαρίζει,
για σήμερα' σε μας αργότερα θα δώσει, αν το θελήσει.
Θνητός κανείς του Δία δε δύνεται τη γνώμη ν' αντισκόψει,
όσο αντρειωμένος, τι στη δύναμη τρανότερος εκείνος.»

Τότε γυρνώντας ο βροντόφωνος Διομήδης του αποκρίθη:
«Όσα μου λες αλήθεια, γέροντα, πολύ σωστά και δίκια,
μα πίκρα ασήκωτη τα φρένα μου και την καρδιά πλακώνει'
τι μες στους Τρώες μιλώντας ο Έχτορας μια μέρα θα φωνάξει·

„Μπροστά σε με ο Διομήδης έφυγε και στα καράβια εχώθη."

150 Τέτοια θα πει, μα τότε ας άνοιγεν η γης για να με φάει.»

Γυρνώντας ο γερήνιος Νέστορας ο αλογολάτης του 'πε:
«Γιε του Τυδέα του πολεμόχαρου, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Ακόμα κι ο Έχτορας αν σ' έλεγε κιοτή και φοβιτσάρη,
μα μήτε οι Τρώες και μήτε οι Δάρδανοι θα τον πίστευαν, μήτε
των Τρωών τα ταίρια, των αντρόκαρδων πολέμαρχων, ποτέ τους,
στη σκόνη που 'ριξες τους άντρες τους μες στα χρυσά τους νιάτα.»

Είπε, και τ' άτια τα μονόνυχα γυρνάει γοργά να φύγουν
μέσα στον τάραχο· κι απάνω τους με αλαλητό μεγάλο
πλήθος οι Τρώες έριχναν κι ο Έχτορας ριξιές φαρμακωμένες.

160 Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας φωνή μεγάλη σέρνει:
«Διομήδη, οι Αργίτες οι αλογάρηδες περίσσια σε τιμούσαν,
με κρέατα, με ποτήρια ξέχειλα, πα στην κορφή της τάβλας·
μα τώρα ποιος θα σε λογάριαζε; Κατάντησες γυναίκα!
Χάσου απ' τα μάτια μου, παλιόμουτρο, και δε θα κάνω πίσω,
για ν' ανεβείς εσύ στους πύργους μας, και στ' άρμενα να φέρεις
τα ταίρια μας, τι εγώ πρωτύτερα του Χάρου θα σε δώσω!»

Αυτά είπε, κι ο Διομήδης δίγνωμος αναρωτήθη τότε,
τάχα ξοπίσω τ' άτια στρέφοντας να χτυπηθεί μαζί του;
Τρεις απ' το νου φορές του πέρασε κι από τα φρένα μέσα,

170 και τρεις εβρόντηξε ο βαθύγνωμος ο Δίας από την Ίδα,
σημάδι για τους Τρώες, πώς χάριζε σ' αυτούς τη νίκη ακέρια.
Φώναξε τότε ο μέγας Έχτορας στους Τρώες γκαρδιώνοντάς τους:
« Λυκιώτες και Δάρδανοι αντρόψυχοι και Τρώες, ακούστε με όλοι!
Άντρες σταθείτε, ορθή κρατάτε τη της αντρίγιας τη φλόγα!
Τώρα το ξέρω πως εσύγκλινε του Κρόνου ο γιος και δίνει
νίκη σε με και δόξα αθάνατη, και πίκρες στους Αργίτες.
Οι ανέμυαλοι! που πήραν κι έχτισαν το καστροτείχι ετούτο,
κούφιο και τιποτένιο, ανήμπορο τη λύσσα μας να κόψει'
τι το σκαφτό χαντάκι τ' άτια μας μεμιάς θα το πηδήξουν.

180

Μα οντάς εγώ μπρος στα καράβια τους τα βαθουλά πια φτάσω,
την καταλύτρα ας μην ξεχάσουμε φωτιά την ώρα εκείνη'
θέλω να κάψω τα πλεούμενα κι αυτούς να τους σκοτώσω,
τους Δαναούς, πλάι στα καράβια τους, μες στον καπνό πνιγμένους.»

Είπε, και τ' άτια του γκαρδιώνοντάς αυτά τους λέει τα λόγια:

« Αίθωνα, Λάμπε αρχοντογέννητε, και Πόδαργε και Ξάνθε,
καιρός την έγνοια να ξοφλήσετε που 'χε η Αντρομάχη ως τώρα
για σας περίσσια, του Ηετίωνα του ψυχωμένου η κόρη·
που πρώτα εσάς ακριβοτάγιζε το στάρι το μελένιο,
για σας κρασί, καθώς διψούσατε, πιο πρώτα συγκερνούσε,

- 190 παρά για μένα, λεβεντόκορμο που ταίρι της λογιέμαι.
Ομπρός λοιπόν και δίχως άργητα τραβάτε, το σκουτάρι
βέλω να πάρουμε του Νέστορα, που η δόξα του έχει φτάσει
στον ουρανό, πως είναι ολόχρυσο, κι αυτό κι οι πήχες του όλες.
Κι απ' του Διομήδη του αλογάτορα τους ώμους θέλω ακόμα
τον ξομπλιασμένο ολούθε θώρακα, τρανή του Ηφαίστου τέχνη.
Τούτα στα χέρια μας αν έπεφταν, λογιάζω, τους Αργίτες
αυτή τη νύχτα θ' ανεβάζαμε πα στα γοργά καράβια.»

Έτσι καυκιάταν, και στο θρόνο της η Ήρα η σεβάσμια εσείστη
από θυμό που τ' άκουε, κι ο Όλυμπος τραντάζονταν ο μέγας.

- 200 Γυρνάει και λέει του τρανοδύναμου του Ποσειδώνα τότε:
«Ωχού μου, Κοσμοσείστη ανίκητε, μηδέ η καρδιά η δική σου
σπαράζει μες στα στήθη βλέποντας οι Αργίτες που χαλνιούνται;
Κι όμως εκείνοι πλήθια κι όμορφα σου φέρνουν στην Ελίκη
και στις Αίγες κανίσκια' στρέξε τους και συ τη νίκη τώρα'
τι εμείς εδώ, που παραστέκουμε τους Δαναούς, αν πούμε
τους Τρώες να διώξουμε, αμποδίζοντας το Δία να δώσει χέρι,
στην Ίδα να κλωσάει θ' απόμενε την πίκρα του μονάχος.»

Βαρυγκομώντας την αντίσκοψεν ο ρήγας Κοσμοσείστης:
«Ήρα ατσαλόγλωσση, τι τα 'θελες τα λόγια ετούτα τώρα;

- 210 Σκοπό δεν το 'χω, εμείς οι επίλοιποι με τον υγιό του Κρόνου
να χτυπηθούμε, τι στη δύναμη μας ξεπερνάει περίσσια.»

Τέτοια λαλούσαν συνάλληλος τους αυτοί, κι ωστόσο ο τόπος
έξω απ' τα πλοία, μπρος στο καστρότειχο και πίσω απ' το χαντάκι,
φαριά, σκουταροφόρους σύσμιχτα ξεχείλαε στριμωγμένους'
ό Έχτορας ήταν που τους στρίμωχνε, του Πρίαμου ο γιος, παρόμοιος
με το γοργό τον Άρη, ως του 'δινε τη νίκη τώρα ο Δίας.
Κι αλήθεια θα 'καιγε τα ισόβαρα καράβια με άγρια φλόγα,
τον Αγαμέμνονα αν δε φώτιζεν η Ήρα η σεβάσμια τότε
να δώσει, τρέχοντας μονάχος του, κουράγιο στους Αργίτες.

- 220 Και κίνησε να πάει στ' Αργίτικα καλύβια και καράβια,-
την πορφυρή κρατώντας κάπα του στο δυνατό του χέρι'

και πλάι στο μαύρο εστάθη απλόχωρο καράβι του Οδυσσέα,
που ήταν στη μέση, για ν' ακούγεται δεξιά ζερβά η φωνή του
ως πέρα στα καλύβια του Αίαντα, του γιου του Τελαμώνα,
κι ως στου Αχιλλέα' κι οι δυο τους τ' άρμενα στις άκρες τα 'χαν σύρει,
τι είχαν κι οι δυο τα χέρια ανίκητα και την αντρεία περίσσια.
Κείθε φωνή τρανή τους έσυρε, ν' ακούσουν όλοι οι Αργίτες:
«Ντροπή σας! Κρίμα λέω στα κάλλη σας, Αργίτες τιποτένιοι!
Οι καυκησιές λοιπόν τι γίνηκαν, πως ήμασταν οι πρώτοι,

230 που κάποτε στη Λήμνο ελέγατε—μεγάλα λόγια κούφια—
με πλήθος κρέατα απ' ορθοκέρατα βόδια στην τάβλα ομπρός σας
και πίνοντας κρασί γλυκόπιτο σε ξέχειλα ποτήρια,
πως ο καθένας σας θα τα 'βαζε και μ' εκατό Τρωαδίτες
και με διακόσιους; τώρα αντίκτρα μας στέκει ένας και νίκα μας,
ο Έχτορας, που σε λίγο τ' άρμενα θα κάψει με άγρια φλόγα.
Πατέρα Δία, και ποιος περίτρανος ρηγάρχης άλλος είναι,
που τέτοια συφορά τον χόρτασες και ντροπιασμένο αφήκες;
Κι όμως κανένα δεν προσπέρασα βωμό σου, ως εκινούσα
με το πολύκουπο καράβι μου—που να μην είχα σώσει!—

240 για να 'ρθω εδώ' μον' σε όλους έκαψα βοδιών μεριά και ξίγκια,
την ωριοτείχιστη γυρεύοντας την Τροία να ξεπατώσω.
Ωστόσο, Δία, καν τώρα επάκουσε την πεθυμιά μου ετούτη:
Βόηθα μας καν να τους ξεφύγουμε και λυτρωμό να βρούμε,
και μην αφήνεις ν' αφανίζονται πια από τους Τρώες οι Αργίτες.»

Είπε, κι ο κύρης τον σπλαχνίστηκε τους θρήνους του γρικώντας,
κι έγνεψε απείραχτο το ασκέρι του κι αχάλαστο να μείνει'
κι έναν αιτό, που απ' τα πετούμενα μηνάει την πάσα αλήθεια,
του στέλνει, λαφομόσκι που 'σφίγγε, γοργής λαφίνας σπλάχνο,
στα νύχια του, και το ξαμόλησε πα στο βωμό, όπου έσφαζαν

250 οι Αργίτες πάντα τα σφαχτάρια τους στο Δία, τον τέλειο μάντη.
Κι αυτοί, μπροστά τους ως αντίκρισαν πουλί απ' το Δία να φτάνει,
με νέαν ορμή, διψώντας πόλεμο, πάνω στους Τρώες χύθηκαν.

Απ' τους Αργίτες τότε, αρίφνητοι κι ας ήταν, τ' άλογα του
ποιος θα παινιόταν πως πιλάλησε πιο μπρος απ' το Διομήδη,
κι άνοιξε πόλεμο διαβαίνοντας πιο πρώτα το χαντάκι;
Πρώτος αυτός των Τρωών εσκότωσε κάποιον τρανό αντρειωμένο,
Αγέλαος κράζονταν, του Φράδμονα παιδί' τ' αλόγατά του
να φύγει ως γύριζε, στη ράχη του καρφώνει το κοντάρι
μεσοπλατίς, κι εκείνο διάβηκε το στήθος πέρα ως πέρα.

260 Πέφτει απ' τ' αμάξι, κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματά του.

Πίσω του οι Ατρείδες, ο Αγαμέμνονας με το Μενέλαο, βγήκαν,
κι ευτύς οι δυο ακλουθήξαν Αίαντες, όλο αντρίγιά καί θάρρος·
μετά κι ο Ιδομενέας κι ο σύντροφος του Ιδομενέα Μηριόνης,
που το κουράγιο του ισοζύγιαζε με του αντροφόνου του Άρη·
μετά κι ο Ευρύπυλος, του Ευαίμονα πετάχτη ο γιος ο γαύρος,
κι ο Τεύκρος ύστερνά τεντώνοντας το λυγερό δοξάρι'
κι εκρύφτη στο σκουτάρι του Αίαντα, του γιου του Τελαμώνα'
κι όπως εκείνος το σκουτάρι του τραβούσε λίγο, ο Τεύκρος
παραμονεύοντας εδόξευε μες στο σωρό, κι εχτύπα

270 κάποιον οχτρό' κι αυτός ως έπεφτε στη γη και ξεψυχούσε,
ο Τεύκρος, σαν παιδί στη μάνα του, χωνόταν πάλε πίσω
στον Αίαντα, που ξανά τον έκρυβε με το λαμπρό σκουτάρι.

Ποιόν πρώτο από τους Τρώες εσκότωσεν ο άψεγος Τεύκρος τότε;
Τον Όρμενο και τον Ορσίλοχο, μετά τον Οφελέστη,
το Δαίτορα και το Μελάνιππο, το θείο το Λυκοφόντη,
τον Αμοπάονα, του Πυλυαίμονα το γιο, και το Χρομίο.
Όλους αράδα εκεί τους έστρωσε στη γη την πολυθρόφα.
Τον είδε ο ρήγας Αγαμέμνονας και φράθηκε η καρδιά του,
απ' το δοξάρι του πως θέριζε γραμμή των Τρωών τους λόχους.

280 Πήγε λοιπόν και στάθη δίπλα του κι έτσι μιλεί και κρένει:
«Τεύκρε ακριβέ μου, ρήγα ασύγκριτε και υγιέ του Τελαμώνα,
ρίχνε, μη στέκεις, κάποια ανάσαση να δώσεις στους Αργίτες,
να δώσεις και χαρά στον κύρη σου τον Τελαμώνα, που 'σουν
κλεφτόγεννό του και σε ανάστησε στο αρχοντικό του μέσα.
Μόχτα! Μακριά κι αν είναι, η δόξα του παντού ν' απλώσει τώρα.
Κι άκουσε ακόμα κάποιο λόγο μου, που θα τον δεις να γένει:
Αν η Αθηνά κι ο βροντοσκούταρος ο Δίας μια μέρα δώσουν
της Τροίας εγώ τ' ομορφοτείχιστο να ξεπατώσω κάστρο,
αρχοντομοίρι εσένα ολόπρωτα μετά από με θα δώσω,

290

τριπόδι θες, θες και στο αμάξι τους διπλά φαριά ζεμένα,
για και γυναίκα θες, αντάμα σου να πέφτει στο κλινάρι.»

Γυρνώντας τότε ο Τεύκρος ο άψεγος απηλογιά του δίνει:
«Υγιέ του Ατρέα τρανέ, και μόνος μου τόσην ορμή μια κι έχω,
τι με κεντάς εσύ; Τη δύναμη που κλείνω στο κορμί μου
δεν κόβω' απ' τη στιγμή που διώξαμε στο κάστρο πίσω ετούτους,
με το δοξάρι απ' το καρτέρι μου σκοτώνω οχτρούς αράδα.
Οχτώ έχω ως τώρα μακρομύτικες σαγίτες ρίξει, κι όλες

σε αντρίγιωμένων γοργοπόδαρων εμπήχτηκαν τη σάρκα.
Μονάχα αυτόν να βρω δεν πέτυχα, το λυσσασμένο σκύλο!»

300 Ως είπε τούτα, από την κόρδα του κι άλλη σαγίτα ρίχνει
στον Έχτορα αντικρύ, κι ολόκαρδα να τον πετύχει επόθει'
μ' αντίς γι' αυτόν τον αψεγάδιαστο το Γοργυθίωνα βρίσκει,
του Πριάμου τον υγιό τον Ιμνοστο, κατάστηθα η σαγίτα.
Απ' την Αισύμη νύφη η μάνα του τον είχε γεννημένα,
η Καστιάνειρα η πανέμορφη, θεά θαρρείς στο διώμα.
Κι ως γέρνει δίπλα το κεφάλι της στον κήπο η παπαρούνα,
που την εβάρυνε η ανοιξιιάτικη δροσιά για κι ο καρπός της,
και το κεφάλι του όμοια απόγειρε, βαρύ απ' το κράνος, δίπλα.

Κι ο Τεύκρος τότε από την κόρδα του κι άλλη σαγίτα ρίχνει
310 στον Έχτορα αντικρύ, κι ολόκαρδα να τον πετύχει επόθει'
μα δεν τον πέτυχε, τι ο Απόλλωνας της ζάβωσε το δρόμο'
τον Αρχεπτόλεμο έτσι, του Έχτορα το γαύρο αλογολάτη,
μπροστά πού εχύνουνταν, εχτύπησε πα στο βυζί, στο στήθος·
κι από το αμάξι εκατρακύλησε και τ' άτια έκαμαν πίσω
τα γρήγορα, 'κι ευτύς παράλυσαν εκεί η ψυχή κι η αντρεία του.
Πίκρα μεγάλη για το σύντροφο τα σωθικά του Εχτόρου
πλακώνει, όμως εκεί τον άφησε, κι ας καίγουντα η καρδιά του'
και στον Κεβριόνη, δίπλα ποτ 'λαχε, τον αδερφό του κράζει,
τα νιόλουρα να πιάσει απ' τ' άλογα, κι αυτός ακούει και τρέχει.

320 Κι ο Έχτορας πήδηξε απ' τ'ολόφωτο το αμάξι απά στο χώμα
σκούζοντας άγρια, και φουχτώνοντας βαριά στο χέρι πέτρα
ίσια στον Τεύκρο απάνω εχίμιξε, ζητώντας να του ρίξει.
Πικρή σαγίτα εκείνος έβγαλεν απ' το σαγιτολόγο,
και την κοκιάζει απά στην κόρδα του, μα ως έκανε να σύρει,
στον ώμο ο κρανοσείστης Έχτορας, πα στο κλειδί, που στήθος
χωρίζει και λαιμό, κι ειν' άσκημο το λάβωμα αυτού πάντα,
κει πάνω, ως του 'ριχνε, τον πέτυχε με το τραχύ κοτρόνι
και σπάει την κόρδα του, και μούδιασε το χέρι στον αρμό του'
κι όπως σωριάστη γονατίζοντας, του φεύγει το δοξάρι.

330

Όμως ο μέγας Αίας το αδέρφι του δεν παρατάει πεσμένο,
μον' τρέχει ομπρός του και τον σκέπασε με το σκουτάρι ολούθε.
Και τότε σκύψαν και τον σήκωσαν δυο γκαρδιακοί συντρόφοι,
ο αρχοντογέννητος Αλάστορας κι ο Μηκιστέας, του Εχίου
ο γιος, και τον πήγαιναν στ' άρμενα, κι αυτός βαριά εβογγούσε.

Ορμή καινούργια ο ρήγας του Ολύμπου βάζει στους Τρώες, κι εκείνοι

τους Αχαιούς γραμμή κυνήγησαν προς το βαθύ χαντάκι'
κι έτρεχε μες στους πρώτους ο Έχτορας, όλο καρδιά και πείσμα.
Πώς σκύλος λιόντα για αγριογούρουνο στρώνει μπροστά και τρέχει
με πόδια γρήγορα, δαγκώνοντας ξοπίσω τα μεριά τους

340 και τα καπούλια, και φυλάγεται στο στριφογύρισμά τους'
όμοια κι εκείνος τους μακρόμαλλους Αργίτες κυνηγούσε,
και κάθε τόσο κι έναν σκότωνε, τον πιο στερνό, ως έφευγαν.
Μα τα παλούκια πια σα διάβηκαν και το χαντάκι πέρα
μες στο φευγιό τους—και σκοτώθηκαν πολλοί απ' των Τρωών τα χέρια—
έτσι κλεισμένοι δίπλα στ' άρμενα κρατιόντουσαν, και κράζαν
ο ένας του άλλου κουράγιο δίνοντας, και σήκωναν τα χέρια
και ξεφωνώντας τους αθάνατους ανακαλιόνταν όλους.
Και στριφογυρνά ο μέγας Έχτορας τα ωριότριχα άλογα του,
κι ως της Γοργόνας λες τα μάτια του για ως του αντροφόνου του Άρη.

350 Κι όπως τους είδε, τους σπλαχνίστηκεν η κρουσταλλόχερη Ήρα,
και λόγια μίλησε ανεμάρπαστα στην Αθηνά γυρνώντας:
«Ωχού, του Δία του βροντοσκούταρου παιδί, να μη γνοιαστούμε
τους Αχαιούς, εδώ που χάνονται, καν για στερνή φορά τους;
κι είναι γραφτό τους να 'βρουν θάνατο κακό και να χαθούνε
μόνο από ένους τη λύσσα. Φρένιασε του Πρίαμου ο γιος αλήθεια,
ο Έχτορας, δε βασιτιέται πιότερο, τόσο κακό που κάνει.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, γυρνώντας αποκρίθη:
«Να 'ταν ετούτος—πώς θα το 'θελα!—ζωή κι αντρεία να χάσει,
πесμένος από χέρια Αργίτικα στη γη την πατρική του!

360 Μα τώρα ο κύρης μου φρενιάζοντας κακά στο νου του κλώθει,
πίβουλος, φταίχτης πάντα, αμπόδιστρο σ' όποια βουλή κι αν πάρω.
Καί δε θυμάται εγώ πως γλίτωσα τόσες φορές το γιο του,
σαν ο Ευρυσθέας με τις αγγαρείες του βαριά τον τυραννούσε;
κι έκλαιγε αυτός στα ουράνια ασκώνοντας την κεφαλή, και μένα
ψηλά απ' τα ουράνια ο Δίας με πρόσταζε βοηθός του να κατέβω.
Όμως εγώ όλα αυτά αν τα κάτεχα μες στα βαθιά μου φρένα,
σύντας στον Άδη τον ξαπόστειλε τον κλειδαμπαρωμένο,
το σκύλο του άγριου του Άδη απ' το Έρεβος να πάει να φέρει απάνω,
τα κρεμαστά νερά δε γλίτωνε της Στύγας, όξω να 'βγει!

370

Τώρα με όχτρεύεται και σύγκλινε στο θέλημα της Θέτης,
που του 'πесе στα πόδια, του 'πιασε τα γένια, να τιμήσει
τον Αχιλλέα παρακαλώντας τον τον καστροπολεμίτη.
Μα θα 'ρθει μέρα Γλαυκομάτα μου' που θα με κράξει πάλε!
Ας είναι' τώρα τα μονόνυχα για σύνταξε άλογα μας,

κι εγώ στου Δία του βροντοσκούταρου θα τρέξω το παλάτι,
να βάλω του πολέμου τ' άρματα, και τότε του Πριάμου
ο γιος, ο κρανοσειστής Έχτορας, θα ιδούμε αν θα γελάσει
από αναγάλλιαση, στα διάβατα καθώς μας δει της μάχης.
Αλήθεια, κάποιος Τρώας με ξίγκια του και σάρκες θα χορτάσει

380 όρνια και σκύλους, δίπλα πέφτοντας στ' Αργίτικα καράβια.»

Αυτά είπε, κι άκουσε τα λόγια της η κρουσταλλόχερη Ήρα,
και τ' άλογα με βιάση εσύνταζε τα χρυσοχαλινάτα,
μες στις θεές η πρώτη, του τρανού του Κρόνου η θυγατέρα.
Πήρε η Αθηνά, του βροντοσκούταρου του Δία η κόρη, ωστόσο
και το αγανό μαντί της έβγαλε στο πατρικό παλάτι,
το πλουμιστό, που ατή της ύφανε με τα δικά της χέρια.
Του Δία μετά φοράει το θώρακα του νεφελοστοιβάχτη
για τον πολύδακρο τον πόλεμο, και τ' άρματα του βάζει.
Κι απά στο αμάξι τότε ανέβηκε το λιόφωτο, κι αδράχνει

390 το δυνατό, βαρύ, θεόρατο κοντάρι, που σκοτώνει
όσους ηρώους του Τρανοδύναμου την κόρη έχουν θυμώσει.
Κι η Ήρα με βιάση τότε τ' άλογα χτυπά με το μαστίγι,
κι οι πύλες τ' ουρανού από μόνες τους βρόντηξαν, πού απ' τις Ώρες
φυλάγονται· τι αυτές τον Όλυμπο και τα πλατιά τα ουράνια
πήραν χρέη με σύγνεφο πυκνό να τ' ανοιγοσφαλνούνε.
Μέσα απ' αυτές τα μαστιγόλαμνα πέρασαν άτια τώρα.

Κι ο κύρης Δίας, ως τις αντίκρισεν από την Ίδα, οργίστη,
και τη χρυσόφτερη την Ίριδα μαντατοφόρα στέλνει:
«Ίριδα, τρέχα, γοργοπόδαρη, γύρνα τις πίσω, ανάντια

400 να μη μου πάνε πια' τι αν πιάσουμε και χτυπηθούμε, αλί τους!
Κι ας τον ακούσουνε το λόγο μου, που σίγουρα θα γένει:
Τα γρήγορα φαριά στο αμάξι τους θα σακατέψω, πέρα
θα ρίξω εκείνες απ' το κάθισμα, θα σπάσω και τ' αμάξι'
κι ουδέ σε δέκα αναγυρίσματα του χρόνου θα μπορέσουν
να γιάνουν οι πληγές, που πέφτοντας θ' ανοίξει ο κεραυνός μου'
η Γλαυκομάτα με τον κύρη της να μάθει να τα βάζει.
Μα με την Ήρα δε συχύζομαι κι ουδέ χολιάζω τόσο,
τι εκείνη στέκει πάντα αμπόδιστρο σ' ό,τι κι αν πω να κάνω.»

Αυτά είπε, κι η ανεμόποδη Ίριδα χιμάει μαντατοφόρα,

410

κι απ' τις κορφές της Ίδας έφτασε στον Όλυμπο το μέγα'
κι εκεί στου Ολύμπου του πολύκορφου καταμπροστά τις πύλες

τις βρήκε, κι είπε, ανακρατώντας τις, την προσταγή του Δία:
« Για που τραβάτε; Ποιο ξεφρένιασμα το νου σας συνεπήρε;
Δε θέλει ο γιος του Κρόνου βόηθηση να δώστε στους Αργίτες.
Κι ακούστε τώρα τις φοβέρες του, που δε θα μείνουν λόγια:
Τα γρήγορα φαριά στο αμάξι σας θα σακατέψει, πέρα
θα ρίξει εσάς από το κάθισμα, θα σπάσει και τ' αμάξι·
κι ουδέ σε δέκα αναγυρίσματα του χρόνου θα μπορέσουν
να γιάνουν οι πληγές, που πέφτοντας θ' ανοίξει ο κεραυνός του'

420 η Γλαυκομάτα με τον κύρη της να μάθει να τα βάζει.
Μα με την Ήρα δε συχύζεται κι ουδέ χολιάζει τόσο,
τι εκείνη στέκει πάντα αμπόδιστρο σ' ό,τι κι αν πει να κάνει.
Μα εσύ 'σαι ανήλεη, σκύλα αδιάντροπη, κουράγιο αν πάρεις τώρα
στο Δία κατάντικρα θεόρατο κοντάρι να σηκώσεις.»

Σαν είπε αυτά η γοργόποδη Ίριδα, μισεύει πίσω πάλε,
κι η Ήρα γυρνώντας στη γλαυκόματη την Αθηνά της κάνει:
«Ωχού, του Δία του βροντοσκούταρου παιδί, πια εγώ δε θέλω
για τους θνητούς ν' αντιμαχόμαστε με τον υγιό του Κρόνου.
Ποιος ζει απ' αυτούς και ποιος σκοτώνεται, σαν που το φέρνει η τύχη,

430 πια δε με νιάζει' ο Δίας, τελεύοντας τα που 'χει στο μυαλό του,
σε Δαναούς καί Τρώες ανάμεσα, καθώς ταιριάζει, ας κρίνει.»

Είπε, καί πίσω τα μονόνυχια γυρνούσε αλόγατά τους·
κι οι Τρώες ευτύς τα ωριότριχα έλυσαν απ' το ζυγό άλογα τους,
και τα 'δесαν μπροστά απ' τ' αθάνατα παχνιά, μετά τ' άμάξι
γερτό στον τοίχο το αποκούμπησαν το λιόφωτο απ' αντίκρυ.
Κι εκείνες τράβηξαν στα ολόχρυσα θρονιά για να καθίσουν
μες στους θεούς τους αποδέλοιπους, με πικραμένα σπλάχνα.

Κι ο κύρης Δίας με το καλότροχο το αμάξι από την Ίδα
κίνησε κι έφτασε στον Όλυμπο, μες στα θεϊκά παλάτια.

440 Κι ο μέγας Κοσμοσείστης τ' άλογα του ξέζεψε, και στήνει,
στη θέση του το αμάξι, κι άπλωσε το σκέπασμα από πάνω.
Κι ο βροντολάλος Δίας στ' ολόχρυσο θρονί του πάει καθίζει,
με τα ποδάρια του τραντάζοντας τον Όλυμπο το μέγα.
Τότε η Ήρα κι η Αθηνά τραβήχτηκαν μακριά απ' το Δία και κάτσαν,
ξέχωρα αυτές, κι ουδέ του μίλησαν κι ουδέ και τον ρωτούσαν
μα κείνος το ψυχανεμίστηκε κι έτσι μιλάει και κρένει:
«Αθηνά κι Ήρα, τι μου κάθεστε τόσο βαριά θλιμμένες;
Δεν είναι δα που κουρασθήκατε στη δοξαντρούσα μάχη
τους Τρώες σκοτώνοντας, που οχτρεύετε τόσο άσπλαχνα κι οι δυο σας!

450 Καθόλου! τι είναι αλήθεια ανίκητα τα χέρια μου κι η ορμή μου,
κι όλοι οι θεοί που ζουν στον Όλυμπο δε με καταπονούνε.
Κρύος ιδρώτας πριν περέχυσε τα λιοκάλα κορμιά σας,
προτού αντικρίστε καν τον πόλεμο και τις φριχτές δουλειές του.
Ακούστε τώρα και το λόγο μου, που θα 'χε γίνει κιόλα:
Θα σας χτυπούσε αστραποπέλεκκο, και πίσω με τ' αμάξι
δε θα γυρνούσατε στον Όλυμπο, στ' αθάνατα λημέρια.»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά μουρμούρισε κλεφτάτα με την Ήρα'
κοντά κοντά κάθονταν κι έκλωθαν κακά στους Τρώες κι οι δυο τους.
Αμίλητη η Αθηνά εκρατήθηκε και σώπαινε, κι ας τα 'χε

460 με τον πατέρα Δία, κι ας ένιωθε βαρύ θυμό στα φρένα.
Της Ήρας όμως εξεχείλισεν η οργή στο στήθος κι είπε:
«Υγιέ του Κρόνου τρομερότατε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Όλοι το ξέρουμε, ακατάλυτη πως είναι η δύναμη σου'
μα κι έτσι εμείς για τους πολέμαρχους θρηνούμε τώρα Αργίτες,
που 'ναι γραφτό τους να 'βρουν θάνατο κακό και να χαθούνε.
Ως το προστάζεις, απ' τον πόλεμο τραβούμε τώρα χέρι'
μ' άσε βουλή σωστή να βάλουμε στων Αχαιών τα στήθη,
να μη χαθούν δω πέρα σύψυχοι, μια κι έτσι τους οχτρεύτης.»

Και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:

470 «Αύριο πουρνό τον τρανοδύναμο του Κρόνου υγιό, σα θέλεις,
με πιο μεγάλη ακόμα μάνητα θα ιδείς, βοϊδομάτη Ήρα,
πλήθος αρίφνητο απ' το Αργίτικο το ασκέρι ν' αφανίζει'
τι ο γαύρος Έχτορας τον πόλεμο δεν είναι να σκολάσει,
πριν ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος σκωθεί από τα καράβια,
τη μέρα εκείνη που στις πρύμνες τους τ' ασκέρια στριμωγμένα
θα στήσουν πόλεμο στου Πάτροκλου τρογύρα το κουφάρι.
Έτσι απ' τη Μοίρα ετούτα γράφτηκαν, κι εγώ την όργητά σου
καθόλου δεν ψηφώ, στην τελείωση της γης και του πελάγου
κι αν πορευτείς ακόμα, φτάνοντας κει που κάθονται ο Κρόνος

480

κι ο Ιαπετός, χωρίς να χαίρουνται του ήλιου το φως καθόλου
και τους αγέρηδες, τι ο Τάρταρος βαθύς τους περιζώνει'
μηδέ κι εκεί αν βρεθείς γυρίζοντας τον κόσμο, το θυμό σου
λογιάζω' τι άλλο δεν έγνώρισα πιο αδιάντροπο από σένα.»

Είπε, μα δεν του απηλογήθηκεν η κρουσταλλόχερη Ήρα.

Στον Ωκεανό σε λίγο ολόχρυσο του ήλιου το φως βυθίζει,
στην πλούσια γης απάνω σέρνοντας τη μαύρη νύχτα, κι ήταν

καημός στους Τρώες το ηλιοβασίλεμα, για τους Αργίτες όμως
η νύχτα η σκοτεινή που πλάκωνε χαρά και τρισχαρά τους.

Κι ο τρανός Έχτορας σε σύναξη τους Τρώες μαζώνει τότε,

490 στον ποταμό το βαθιοστρόβιλο, μακριά από τα καράβια,
σε ξάγναντο, που δεν το σκέπαζαν κουφάρια σκοτωμένων.
Κι από τ' αμάξια τους κατέβηκαν στη γη, για να γρικήσουν
τον ακριβό του Δία, τον Έχτορα· κι αυτός κοντάρι εκράτα
στο χέρι του σφιχτά εντεκάπηχο, που γυάλιζε ο χαλός του
χαλκένιος, και χρυσό τον έζωνε τρογύρα δαχτυλίδι.
Πάνω σ' αυτό ακουμπώντας άρχισε μέσα στους Τρώες να λέει:
« Ακούστε, Τρώες εσείς και Δάρδανοι κι οι σύμμαχοι μας όλοι'
έλεγα τώρα πως θ' αφάνιζα και πλοία μαζί κι Αργίτες,
προτού στην Τροία την ανεμόδαρτη ξανά βρεθούμε πίσω.

500 Μα το σκοτάδι μας επρόλαβε, κι αυτό 'ναι τους Αργίτες
και τα καράβια τους που γλίτωσε κοντά στο γυρογιάλι.
Πλάκωσε η μαύρη νύχτα' η χάρη της ας γένει' ελάτε τώρα
το δείπνο να γνοιαστούμε γρήγορα, και λύστε από τ' αμάξια
τ' αλόγατά σας τα καλότριχα, και βάλτε τους να φανέ'
και φέρτε βόδια εδώ και πρόβατα παχιά απ' το κάστρο μέσα
αμέσως τώρα, και μελόγλυκο κρασί να 'ρθεί γνοιαστείτε,
κι ακόμα και ψωμί απ' τα σπίτια σας· σωρό μαζεύτε ξύλα,
κι ολονυχτίς, την πουρνογέννητην Αυγή ως να ιδούμε, ας καίμε
φωτιές πολλές ολούθε, η λάμψη τους στον ουρανό να φτάνει.

510 Μήπως οι Αργίτες οι μακρόμαλλοι λογιάσουν μες στη νύχτα
να φύγουν από δω, στης θάλασσας την πλατιά ράχη απάνω.
Όχι, δε θέλω δίχως πόλεμο ν' ανέβουν στα καράβια,
μόνο γυρνώντας ο καθένας τους να 'χει πληγή να γιάνει,
από σαγίτα ή καλοακόνιστο κοντάρι λαβωμένος,
την ώρα στο καράβι που 'μπαίνει, για να φοβούνται κι άλλοι
στους Τρώες τους αλογάδες πόλεμο πολύδακρο ν' ασκώνουν.
Κι ας διαλαλήσουν θεοφίλητοι σε όλο το κάστρο κράχτες,
τα νέα τ' αγόρια με τους γέροντες τους ψαρομελιγγάτους
γύρω στου κάστρου τους θεόχτιστους να μαζωχτούνε πύργους'

520

και κάθε μια από τις γυναίκες μας τρανή φωτιά ν' ανάψει
μέσα στο σπίτι της' κι ας βάλουμε δικούς μας να φυλάνε,
κρυφά μην μπουν οχτροί στο κάστρο μας, όσο ο στρατός μας λείπει.
Έτσι να γίνουν, Τρώες αντρόκαρδοι, καθώς ορίζω τώρα.
Ειπώθη ο λόγος που συνταίριαζε στις ώρες που περνούμε'
τ' άλλα στους Τρώες τους αλογάρηδες θα πω ταχιά σα φέξει.

Θαρρώ—κι ο Δίας με τους αθάνατους τους άλλους ας μ' ακούσουν—
πώς τα σκυλιά από δω θα διώξουμε τα λαμιοσκοτωμένα,
που οι μαύρες Λάμιες να τους σκότωναν στα μαύρα τους καράβια!
Τη νύχτα τώρα αυτή ας κοιτάξουμε να καλοφυλαχτούμε,

530 και το πουνρό, τα ξημερώματα, συνάρματοι θα πάμε
τον άγριον Άρη να σηκώσουμε μπρος στα βαθιά καράβια.
Τότε θα μάθουμε αν ο αντρόκαρδος γιος του Τυδέα Διομήδης
θα διώξει πίσω εμένα απ' τ' άρμενα στο κάστρο, για εγώ πάλε
σκοτώνοντας τον αιματόβαφα θα κουβαλήσω κούρσα.
Αύριο θα δείξει το κουράγιο του κι αν θα μπορέσει ατός του
να κρατηθεί μπρος στο κοντάρι μου' μ' από τους πρώτους λέω
θα πέσει λαβωμένος με άμετρους τρογύρα του συντρόφους,
αύριο ταχιά στου ήλιου το χάραμα. Να 'ταν εγώ να ζούσα
για πάντα αθάνατος κι αγέραςτος, να με τιμούν κι εμένα

540 ως την Παλλάδα ή τον Απόλλωνα τιμούν, όσο 'ναι αλήθεια
η μέρα αυτή κακά περίτρανα πως φέρνει στους Αργίτες.»

Αυτά είπε ο Έχτορας, και χούγιαξαν γρικώντας τον οι Τρώες·
και τα ιδρωμένα επήραν κι έλυσαν απ' το ζυγό άλογά τους,
και με λουριά ο καθένας τα' δεσε στο αμάξι του αποδίπλα.
Και φέραν βόδια εκεί και πρόβατα παχιά απ' το κάστρο μέσα
πάνω στην ώρα, και μελόγλυκο κρασί να 'ρθεί γνοιάστηκαν,
κι ακόμα και ψωμί απ' τα σπίτια τους, και μάζεψαν και ξύλα'
και σφάζαν πλήθος στους αθάνατους σφαχτά χωρίς ψεγάδι.
Κι οι άνεμοι από τον κάμπο ανέβαζαν τη νόστιμη την κνίσα

550 ψηλά στα ουράνια, μα οι τρισεύτυχοι θεοί δεν την γευόνταν,
κι ουδέ τη δέχονταν, τι ολόκαρδα την άγια Τροία μισούσαν,
το ίδιο τον Πρίαμο τον πολέμαρχο και το λαό του ακέριο.
Όμως αυτοί, γεμάτοι ξέπαρση, στα διάβατα της μάχης
ολονυχτίς κάθονταν, κι άναβαν φωτιές πολλές κοντά τους.
Πως στο λαμπρό φεγγάρι ολόγυρα, ψηλά στα ουράνια, τ' άστρα
στράφτουν ολόφωτα, κι απάνεμος κρατιέται ολούθε ο αιθέρας,
καί γύρα οι βίγλες όλες φαίνονται, τ' ακρόκορφα, οι λαγκάδες,
κι από τα ουράνια κάτω απέραντος ανοίγει ξάφνου ο αιθέρας,
κι ως όλα βγαίνουν τ' άστρα, ευφράθηκε βαθιά ο βοσκός στα φρένα'

560 τόσες φωτιές οι Τρώες φεγγοβολές στο κάστρο ομπρός άναβαν,
αναμεσός στα πλοία τ' Αργίτικα και στα νερά του Ξάνθου.
Χίλιες φωτιές στον κάμπο εκόρωναν, κι ολόγυρα στη λάμψη
της κάθε μιας φωτιάς που εφούντωνε πενήντα Τρώες κάθονταν.
Καί πλάι στ' αμάξια εστέκαν τ' άλογα κι άσπρο κριθάρι ετρώγαν

και βίκο, πότε η Αυγή η χρυσόθρονη θα φτάσει καρτερώντας.

Ραψωδία Ι

Ιλιάδας Ι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Ι- Έτσι τη νύχτα οι Τρώες εφύλαγαν μα τους Αργίτες τρόμος κρατούσε ανείπωτος, ο σύντροφος της παγερής φευγάλας, κι αβάσταχτος καημός εβάραινε τους πολεμάρχους όλους. Μαζί δυο άνεμοι πώς ξεσήκωσαν φυσώντας απ' τη Θράκη, πονέντες και βοριάς, το πέλαγο το ψαροθρόφο, ξάφνου χιμώντας πάνω του, και γρήγορα μαυρίζοντας το κύμα πυργώθη, και σωρός στοιβάχτηκαν στο ακρόγιαλο τα φύκια' παρόμοια κι η καρδιά σπαράζονταν στων Αχαιών τα στήθη.

Κι ωστόσο ο γιος του Ατρέα με ολόβαρη καρδιά απ' την πλήθια πίκρα

10 έτρεχε ολούθε, στους βοντόφωνους να δώσει διάτα κράχτες, με τ' όνομά τους τους πρωτόγερους να κράξουν έναν έναν, δίχως φωνές· κι ατός του γνοιάζουνταν μοχτώντας μες στους πρώτους. Κι ως τούτοι εκάθισαν στη σύναξη βαριοθλιμμένοι, ασκώθη θρηνώντας μπρος τους ο Αγαμέμνονας, σα μαύρη νερομάνα, που από ψηλά κρεμάει κατάγκρεμα τα σκοτεινά νερά της· όμοια κι αυτός βαριά στενάζοντας μιλούσε στους Αργίτες: « Φίλοι μου εσείς, Αργίτες άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες, ο Δίας, ο γιος του Κρόνου, μ' έμπλεξε σε συφορά μεγάλη, ο ανέσπλαχνος, που πριν μου το 'ταξε και δέχτηκε, πριν πάρω

20 πρώτα την Τροία την ωριοτείχιστη, να μη διαγύρω πίσω. και τώρα δόλο μου 'στησε άσκημο και με προστάζει στο Άργος, τόσο πολύ στρατό αφού ξέκανα, να γύρω ντροπιασμένος. Έτσι μαθές στον παντοδύναμο του Κρόνου υγιό θ' αρέσει, που πλήθος κάστρα ξεκεφάλισε και θα ξεκεφαλίσει πλήθος ακόμα, τι στη δύναμη ποιος είναι που τον φτάνει; Μα τώρα ελάτε, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω: Με τα καράβια πίσω ας γύρουμε στην ποθητή πατρίδα, τι πια την Τροία δε θα την πάρουμε με τις φαρδιές τις ρούγες!»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι εκόμπιασαν και δεν έβγαζαν άχνα,

30

κι ώρα πολλή βουβοί εκρατιόντουσαν οι Αργίτες πικραμένοι' αργά στο τέλος ο βροντόφωνος Διομήδης πήρε κι είπε: «Με σένα πρώτα, Ατρείδη, έτσι άμυαλα που κρένεις, θα τα βάλω, καθώς ταιριάζει μες στη σύναξη, και μη θυμώνεις, ρήγα. Μια μέρα την αντρεία μου ντρόπιασες μπρος στους Αργίτες, κι είπες

κιοτής πως είμαι εγώ κι απόλεμος' μ' αν είμαι κι αν δεν είμαι,
απ' τους Αργίτες τόσο οι γέροντες όσο κι οι νιοι το ξέρουν.
Ήταν για να 'χεις δυο, μα σου 'δωκε μονάχα το 'να ο Δίας:
βασιλικιά τιμή σου εχάρισε την πιο τρανή στον κόσμο,
Όμως καθόλου αντρεία δε σου 'δωκε, που αξίζει πάνω απ' όλα.

40 Φαντάστηκες στ' αλήθεια, αστόχαστε, των Αχαιών τους γόνους
τόσο κιοτήδες, τόσο απόλεμους, καθώς μας τα 'πες τώρα;
Μ' αν η ψυχή η δικιά σου επόθησε να γύρει στην πατρίδα,
τράβα, ανοιχτός ο δρόμος! Στέκονται στο ακρόγιαλο σερμένα
πλήθος καράβια σου, που σ' έφεραν δω πέρα απ' τη Μυκήνα.
Όμως οι Αργίτες οι μακρόμαλλοι θα μείνουν δίχως άλλο,
της Τροίας το κάστρο ως να πατήσουμε- μ' αν θεν και τούτοι, ας μπούνε
στα πλοία κι ας φύγουν αρμενίζοντας στην ποθητή πατρίδα.
Μα εγώ κι ο Σθένελος τον πόλεμο κρατάμε, πια ως να βρούμε
της Τροίας την άκρα' τι μας έφερε θεού βουλή εδώ πέρα.»

50 Είπε, κι οι γιοί αλάλαξαν σύψυχοι των Αχαιών, τα λόγια
του αλογατά Διομήδη ακούγοντας, και τον εκαμαρώναν.
και τότε ασκώθηκεν ο Νέστορας ο αλογολάτης κι είπε:
«Γιε του Τυδέα, περίσσια αντρόκαρδος και στη σφαγή λογιέσαι,
και στη βουλή τους συνομήλικους όλους περνάς αλήθεια.
Κανένas Αχαιός το λόγο σου δε θ' αψηφήσει, κι ούτε
θ' αντιλογήσει, μα δεν έβγαλες το λόγο σου ως την άκρη.
Είσαι μαθές και νιος, θα ταίριαζε και γιος δικός μου να 'σαι,
ο πιο μικρός, μα ειν' οι κουβέντες σου περίσσια μυαλωμένες,
τι στους ρηγάδες όσα μίλησες των Αχαιών σωστά 'ναι.

60 Όμως εγώ είμαι γεροντότερος, λοιπόν θα τα ξηγήσω
τα πάντα ως πέρα, όσα εστοχάστηκα' τα λόγια μου κανένas,
μηδέ κι ο αφέντης ο Αγαμέμνονας θαρρώ δε θ' αψηφήσει.
Άσογος, άσπιτος, παράνομος, που χαίρεται αν ξεσπάσει
σε φίλους και δικούς ανάμεσα ξεφρενιασμένη αμάχη.
Μα ή μαύρη νύχτα τώρα επλάκωσεν' η χάρη της ας γένει'
πάμε το δείπνο να συντάξουμε, κι ας κάτσουν χώρια χώρια
οι βάρδιες έξω απ' το καστρότειχο, πλάι στο ανοιχτό χαντάκι.
Αυτή 'ναι για τους νιους η διάτα μου' μα εσύ ξεκίνα πρώτος,
υγιέ του Ατρέα, τι εσύ κι απ' όλους μας πιο βασιλιάς λογιέσαι·

70

και στρώσε τάβλες για τους γέροντες' περίσσια αυτό πρεπό σου'
κρασί γιομάτα ειν' τα καλύβια σου, που Αργίτικα καράβια
ολημερίς περνούν το πέλαγο και φέρνουν απ' τη Θράκη'
κι είναι δικό σου κάθε φίλεμα, τι σε πολλούς ορίζεις.
Κι ως συναχτούμε τόσοι γέροντες, θ' ακούσεις όποιον δώκει

την πιο καλή βουλή' τι σ' όλους μας βαριά πλακώνει ανάγκη
από σωστή βουλή και φρόνιμη' τι δίπλα στ' αρμενά μας
πλήθιες φωτιές οι οχτροί μας άναψαν ποιος να χαρεί με τούτα;
Αύτη τη νύχτα για αφανίστηκε για γλίτωσε τ' ασκέρι.»

Είπε, κι αυτοί, γρικώντας, πρόθυμα συνάκουσαν το λόγο'

80 κι οι βάρδιες έξω απ' το καστρότειχο με τ' άρματα τους τρέχαν,
άλλοι κοντά στο γιο του Νέστορα, τον άρχο Θρασυμήδη,
στον Ιάλμενο και στον Ασκάλαφο, του Άρη τους γιους, καμπόσοι,
και στο Μηριόνη και στο Δήπυρο, στο θείο το Λυκομήδη,
το γιο του Κρέοντα, κι άλλοι απόμειναν στον Αφαρέα τρογύρα.
Εφτά ήταν οι άρχοι στους βαρδιάτορες, κι από εκατό καθέναν
άγουροι ακλούθουν, και στα χέρια τους μακριά κοντάρια έσφιγγαν.
Στη μέση απ' το τειχί ως εκάθισαν κι απ' το χαντάκι τότε,
φωτιές ανάψανε, και σύνταζε το δείπνο του ο καθένας.

Κι ωστόσο ο γιος του Ατρέα τους γέροντες των Αχαιών συνάζει,

90 και στο καλύβι του τους έστρωσε χορταστικό τραπέζι.
Και κείνοι ευτύς ομπρός τους στα έτοιμα φαγιά τα χέρια άπλωσαν.
Και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
πρώτος ο γέροντας ο Νέστορας, που η γνώμη του είχε δείξει
και πριν ή πιο καλή, στοχάστηκε βουλή καινούργια πάλε,
κι έτσι τους μίλησε καλόγνωμος κι αναμεσό τους είπε:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
αρχή και τέλος πέφτει ο λόγος μου σε σένα, πλήθος που 'χεις
λαούς και κυβερνάς, και σου 'βαλε στη φούχτα ο Δίας, ρηγάρχη,
βασιλικό ραβδί και δύναμη, το δίκιο για να κρίνεις.

100 Κι έχεις χρέη να πεις το λόγο σου, ν' ακούσεις τον δικό μας,
κι ακόμα, πιο σωστά αν κανένας μας μιλήσει, ν' ακλουθήξεις
τη γνώμη του' δικό σου διάφορο, κι ας είναι ο λόγος άλλου.
Λοιπόν ακούστε τι μου εικάζεται το πιο σωστό πως είναι'
άλλος κανείς βουλή καλύτερη δε δύνεται να δώσει
απ' τη δικιά μου, που και σήμερα και πριν την είχα πάντα,
απ'την ημέρα, αρχοντογέννητε, που πήγες στου Αχιλλέα
και μ' όλο το θυμό του του άρπαξες τη Βρισοπούλα κόρη,
δίχως και μεις να θέμε' μόχτησα τότε κι εγώ ζητώντας
ν' αλλάξεις γνώμη' εσύ όμως άκουσες της πέρφανης καρδιάς σου,

110

κι αυτόν που τίμησαν οι αθάνατοι, τον πιο αντρειωμένο απ' όλους,
τον καταφρόνεσες και του άρπαξες το άρχοντομοίρϊ' ωστόσο
και τώρα πως θα τον μερώσουμε να ιδούμε, το θυμό του

με πλούσια δώρα μαλακώνοντας και με μελένια λόγια.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας γυρνώντας του αποκρίθη:
«Τα που 'φταιξα αραδιάζεις, γέροντα, και ψέματα δεν είναι'
το διαλαλώ κι εγώ: τυφλώθηκα! Μεγάλο αντιζυγιάζει
ασκέρι εκείνος που αγαπήθηκε περίσσια από το Δία.
Όμοια και τώρα, ετούτον τίμησε χτυπώντας τους Αργίτες.
Όμως μια κι έφταιξα κι ακλούθηξα τις στραβοκεφαλίες μου,

120 να τα βολέψω θέλω, δίνοντας ξεπλερωμή μεγάλη.
Ακούστε με όλοι, τα περίλαμπρα να νοματίσω δώρα:
Εφτά τριπόδια αγκίνιαστα, είκοσι στραφταλιστά λεβέτια,
δίσκους χρυσάφι δέκα, δώδεκα καλοθρεμμένους μαύρους
στεφανοφόρους, που αγωνίστηκαν στο δρόμο και νίκησαν.
Με δίχως χτήματα δε θα' μένε που θα 'παιρνε όλα τούτα,
μήτε καθόλου το αξετίμητο θα του 'λειπε χρυσάφι,
αν είχε τα όσα τ' άτια μου 'φεραν απ' τους αγώνες πλούτη.
Κι εφτά γυναίκες που απεγάδιαστες κατέχουν τέχνες δίνω,
Λέσβισσες, που όντας την καλόχτιστη πάτησε Λέσβο ατός του,

130 μου τις διάλεξαν, και το ταίρι τους στην ομορφιά δεν είχαν.
Κι αυτές θα δώσω, κι από πάνω τους την που του πήρα τότε,
τη Βρισοπούλα κόρη, δίνω του' κι όρκο τρανό του κάνω,
πως δεν ανέβηκα στην κλίνη της, δεν έσμιξα μαζί της,
καθώς το συνηθίζουμε όλοι μας στη γη, γυναίκες κι άντρες.
Αυτά θα τα 'χει ευτύς· κι αργότερα, σαν οι θεοί μας δώσουν
το μέγα κάστρο να πατήσουμε του Πρίαμου, και τα κούρσα
οι Αργίτες βάλουμε στο μοίρασμα, τότε ο Αχιλλέας ας έρθει
και το καράβι του με μάλαμα και με χαλκό ας φορτώσει·
κι ατός του της Τρωάδας είκοσι γυναίκες ας διαλέξει,

140 που μοναχά η Ελένη η Αργίτισσα να τις περνά στα κάλλη.
και στο Άργος πίσω το πολύκαρπο σα γύρουμε, γαμπρός μου
να γίνει, και τιμή περίτρανη θα του 'χω, σαν του Ορέστη,
που χαϊδεμένος μου ανασταίνεται μες σε αρχοντιά μεγάλη.
Τρεις θυγατέρες στο παλάτι μου το καλοστεριωμένο,
τη Λαοδίκη, την Ιφιάνασσα και τη Χρυσόθεμη, έχω.
Ποια θέλει απ' όλες; αξαγόραστη να μου την πάρει, να 'χει
ταίρι ακριβό να πάει στου κύρη του' κι εγώ πολλά θα δώσω
προικιά από πάνω, όσα δεν έδωκε στην κόρη του κανένας.
και πολιτείες εφτά πεντάμορφες να πάρει απάνω στ' άλλα,

150 την Καρδαμύλη, τον ολόχλωρην Ιρή και την Ενόπη,
την άγια τη Φηρά, την όμορφη την Αίπεια, και την Άνθεια

με τα λιβάδια, και την Πήδασο την πολυκληματούσα'
κι είναι όλες στο γιαλό, στο σύνορο της αμμουδάτης Πύλος'
και μέσα ζούνε πολυπρόβατοι και πολυγελαδάροι
νοικοκυραίοι, που σαν αθάνατο θα τον τιμούν με δώρα,
και θα πλερώνουν και δοσίματα, σα ρήγας τους που θα 'ναι.
Αυτά θα του 'δινά, αν τη μάνητα σκολάσει. Μ' ας μερώσει!
Ο Άδης μονάχα μένει αμέρωτος κι αλύγιστος, για τούτο
πιότερο απ' όλους τους αθάνατους του 'χουν οι άνθρωποι αμάχη.

160 Ας κάνει τώρα το χατίρι μου, τι πιο τρανός λογιέμαι
ρήγας εγώ, κι αν πεις τα χρόνια μου, περνούνε τα δικά του.»

Κι απηλογιά ο γερήνιος Νέστορας του δίνει ο αλογολάτης:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
στον Αχιλλέα τα δώρα που 'ταξες, του πεταμού δεν είναι.
Ελατέ, διαλεχτούς να στείλουμε, να τρέξουν στο καλύβι,
και του Πηλέα το γιο να σμίξουνε, τον Αχιλλέα, με βιάση.
Όποιους διαλέξω τώρα, πρόθυμα ν' ακούσουν. Μην αργούμε!
Ο αρχοντογέννητος ο Φοίνικας να σύρει πρώτος πρώτος,
κι ο μέγας Αίας κι ο αρχοντοθώρητός μαζί Οδυσσέας να πάνε,

170 και πίσω να 'ρχονται οι διαλάληδες, ο ίδιος κι ο Ευρυβάτης.
Φέρτε νερό και για τα χέρια μας, κι άκρα σιγή προστάχτε,
στο Δία παράκληση να κάνουμε, για να μας συμπονέσει.»

Έτσι είπε αυτός, και σ' όλους άρεσαν τα λόγια του που άκουσαν
κι οι κράχτες πήραν και τους έχυναν νερό στα χέρια πάνω'
και τα κροντήρια τα παιδόπουλα κρασί τα ξεχείλισαν,
και σε όλους τα ποτήρια γιόμωσαν, απ' τις σπονδές ν' αρχίσουν.
Κι ως κάναν τις σπονδές κι ευφράθηκαν όσο πιοτό ποθούσαν,
απ' τα καλύβια του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, κινούνε'
κι ο γέρο αλογολάτης Νέστορας διπλοπαράγγελνέ τους,

180 και σ' όλους έγνεφε, μα πιότερο στον Οδυσσέα, να κάνουν
ό,τι μπορούν, τη γνώμη του άψεγου γιου του Πηλέα ν' αλλάξουν.

Πήραν αυτοί του πολυτάραχου γιαλού τον άμμον άμμο,
κι όλο προσεύκουνταν στον άρχοντα της γης, τον Κοσμοσείστη,
να κάνουν του Αχιλλέα την πέρφανη ψυχή ν' αλλάξει γνώμη.
Κι ως τέλος στα καλύβια κι άρμενα των Μυρμιδόνων φτάσαν,
να φραίνεται τον βρήκαν με όμορφη, πολύπλουμη κιθάρα,
γλυκόφωνη, που ο καβαλάρης της ξεχώριζε ασημένιος—
κουρσός δικό του, του Ηετίωνα σαν πάτησε το κάστρο.
Με αύτη φραινόταν τώρα κι έψελνε παλικάριές μεγάλες.

190 Κι ο Πάτροκλος αντίκρα εκάθουνταν, δίχως μιλιά, μονάχος,
και καρτερούσε, το τραγούδι του πότε ο Αχιλλέας θα πάψει.
Κι αυτοί εσιμώσαν —ο αρχοντόγεννος μπροστά Οδυσσέας τραβούσε—
κι ομπρός του στάθηκαν. Ξαφνιάστηκε εκείνος και πετάχτη
απ' το σκαμνί που ως τώρα εκάθουνταν, κρατώντας την κιθάρα.
Το ίδιο κι ο Πάτροκλος θωρώντας τους να φτάνουν προσηκώθη.
Κι είπε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος καλωσορίζοντας τους:
«Γεια και χαρά σας! (κάποια θα 'σφιξεν ανάγκη)· απ' τους Αργίτες
εσάς λογιάζω φίλους πιότερο, κι ας είμαι θυμωμένος.»

Είπε ο Αχιλλέας, και τους συνέμπασε πιο μέσα στο καλύβι,
200 και σε θρονιά τους καλοσκάμνισε, σε πορφυρένια πευκιά,
Κι ευτύς γυρνώντας λέει στον Πάτροκλο, που 'στεκε εκεί κοντά του:
«Κροντήρι στήσε μεγαλύτερο, γιε του Μενοίτιου, κι έλα,
πιο δυνατό συγκέρνα το κρασί, και μοίρασε και κούπες,
τι οι πιο ακριβοί μου φίλοι εκόπιασαν στη στέγη μου από κάτω.»

Είπε, κι ο Πάτροκλος του ακράνη του συναγρικάρει το λόγο.
Κι αυτός τρανό σανίδι ακούμπησε μπρος στις φωτιάς τη λάμψη,
κι απάνω του την πλάτη ολόπαχης γίδας κι αρνιού πιθώνει,
και ράχη ακόμα απ' αγριογούρουνο, που γυάλιζε του πάχους.
Και του κρατούσεν ο Αυτομέδοντας, το κρέας να κόψει εκείνος.
210 Κι αφού το λιάνισε, το πέρασε τρογύρα από τις σούβλες'
κι ο Πάτροκλος ο ισόθεος άναβε φωτιά μεγάλη ωστόσο.
Και σύντας η φωτιά κατάκατσε κι η φλόγα της μαράθη,
στρώνει τη θράκα κι από πάνω της τις σούβλες βάζει αράδα,
κι ανασηκώνοντας πασπάλισε θεϊκό στο κρέας αλάτι.
Και σύντας το 'ψήσε και τ' άπλωσε πα στο σανίδι, επήρε
ψωμί και μοίρασεν ο Πάτροκλος σ' ώρια πανέρια μέσα'
το κρέας ωστόσο στο τραπέζι τους το μοίραζε ο Αχιλλέας.
Μετά κι ατός του αντίκρυ εκάθισε στον Οδυσσέα, στον τοίχο
τον άλλον πλάι, κι είπε του Πάτροκλου για τους θεούς να κάνει

220

θυσία, και κείνος τα dosíματα στις φλόγες μέσα ρίχνει.
Και τούτοι ευτύς ομπρός τους στα έτοιμα φαγιά τα χέρια άπλωσαν.
και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
γνέφει μεμιάς ο Αίας του Φοίνικα' μα το 'νιωσε ο Οδυσσέας
και το ποτήρι του γεμίζοντας το άσκώνει του Αχιλλέα:
«Γεια σου, Αχιλλέα! Δε μας απόλειψαν τ' αρχοντικά τραπέζια,
και στο καλύβι του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, και τώρα
εδώ κοντά σου' πλήθος έχουμε καλά μαθές να φάμε.
Μα ο νους μας τώρα σε ξεφάντωσες και σε χαρές δεν είναι'

τι συφορά τρανή, αρχοντόγεννε, θωρούμε να πλακώνει

230 και τρέμουμε, τα καλοκούβερτα καράβια αν θα γλιτώσουν,
για θα χαθούν, ποιος ξέρει, τ' άρματα στα χέρια σου αν δεν πάρεις'
τι ομπρός στα πλοία και στο καστρότειχο τ' ορδί τους έχουν τώρα
ριγμένο οι Τρώες οι λιονταρόκαρδοι κι οι ξακουστοί σύμμαχοι'
κι εκεί που κάτσαν πλήθος άναψαν φωτιές, και λεν πως τώρα
πια δε βαστούμε, μόνο στ' άρμενα τα μαύρα θα μας ρίξουν.
Κι ο Δίας, ο γιος του Κρόνου, αστράφτοντας, καλότυχα σημάδια
τους δείχνει. Ξεπαρμένος ο Έχτορας μες στην τρανήν ορμή του
μανιάζει, κι έβαλε τα θάρρη του στο Δία, και μήτε ανθρώπους
μήτε θεούς ψηφάει· τι αλάγιαστη τον έχει πιάσει λύσσα.

240 Και την Αυγή το γρηγορότερο να φέξει ανακαλιέται'
τι φοβερίζει τ' αντικόρακα των караβιών να κόψει,
κι άγρια φωτιά να βάλει στ' άρμενα, και τους Αργίτες όλους
εκεί στο πλάι τους, ως θα πνίγουνται μες στον καπνό, να σφάξει.
Φόβος τρανός κρατάει τα φρένα μου, πως οι θεοί θ' ακούσουν
και θα τελέψουν τις φοβέρες του, κι εμάς η μοίρα γράφει
μακριά από το Άργος το αλογόθροφο στην Τροία ν' αφανιστούμε.
Για σήκω, αργά κι ας είναι, απόφαση να πάρεις, τους Αργίτες,
που βασανίζονται απ' τον τάραχο των Τρωών, να τους γλιτώσεις.
Ατός σου κάποτε θα θλίβεσαι και πια δε θα 'ναι τρόπος

250 στο κακό που 'γινε θαράπαψη να βρεις' πιο πριν στοχάσου
τους Δαναούς πώς θα τους γλίτωνες απ' την κακιά την ώρα.
Φίλε καλέ, το τι σ' αρμήνευεν ο κύρης σου ο Πηλέας,
από τη Φθία στον Αγαμέμνονα σα σ' έστελνε, θυμάσαι;
„Στην Αθηνά τη νίκη χρωστά τη, παιδί μου, και στην Ήρα'
αν θεν αυτές, νικάς' την πέρφανη καρδιά σου εσύ ανακράτα
στο στήθος' το γλυκό το φέρσιμο ποτέ μαθές δε βλάφτει'.
Και δίνε τέλος στις κακότροπες μαλιές, οι Αργίτες όλοι,
νιοι και γερόντοι, ακόμα πιότερο να σε τιμούν στ' ασκέρι."
Τέτοια σε αρμήνευεν ο γέροντας, μα το ξεχνάς' ωστόσο

260

καν τώρα το θυμό παράτησε τον άγριο' σου χαρίζει
δώρα που αξίζουν ο Αγαμέμνονας, τη μάνητα αν σκολάσεις.
Κι αν θες αφτί να βάλεις, άκουσε, κι εγώ θα σου αραδιάσω
όλα τα σου 'ταξε ο Αγαμέμνονας μες στο καλύβι δώρα:
Εφτά τριπόδια αγκίνιαστα, είκοσι στραφταλιστά λεβέτια,
δίσκους χρυσάφι δέκα, δώδεκα καλοθρεμμένους μαύρους
στεφανοφόρους, που αγωνίστηκαν στο δρόμο και νίκησαν.
Με δίχως χτήματα δε θα 'μένε που θα 'παιρνε όλα τούτα,
μήτε καθόλου το αξετίμητο θα του 'λειπε χρυσάφι,

αν είχε τα όσα τ' άτια του 'φεραν απ' τους αγώνες πλούτη.

270 Κι εφτά γυναίκες που απεγάδιαστες κατέχουν τέχνες δίνει,
Λέσβισσες, που όντας την καλόχτιστη πάτησες Λέσβο ατός σου,
του τις διάλεξαν, και το ταίρι τους στην ομορφιά δεν είχαν.
Κι αυτές θα δώσει, κι από πάνω τους την που σου πήρε τότε,
τη Βρισοπούλα κόρη, δίνει σου' κι όρκο τρανό σου κάνει,
πως δεν ανέβηκε στην κλίνη της, δεν έσμιξε μαζί της,
καθώς το συνηθίζουμε όλοι μας στη γη, γυναίκες κι άντρες.
Και τούτα τώρα ευτύς· κι αργότερα, σαν οι θεοί μας δώσουν
το μέγα κάστρο να πατήσουμε του Πριάμου, και τα κούρσα
οι Αργίτες βάλουμε στο μοίρασμα, τότε να 'ρθείς ατός σου,

280 το πλοίο σου με χαλκό και μάλαμα περίσσιο να φορτώσεις.
Κι ατός σου της Τρώαδας είκοσι γυναίκες να διαλέξεις,
που μοναχά η Ελένη η Αργίτισσα να τις περνά στα κάλλη.
Και στο Άργος πίσω το πολύκαρπο σα γύρουμε, γαμπρός του
να γίνεις, και τιμή περίτρανη θα σου 'χει, σαν του Ορέστη,
που χαϊδεμένος του ανασταίνεται μες σε αρχοντιά μεγάλη.
Τρεις θυγατέρες στο παλάτι του το καλοστεριωμένο,
τη Λαοδίκη, την Ιφιάνασσα και τη Χρυσόθεμη, έχει.
Ποια θες απ' όλες; αξαγόραστη να του την πάρεις, να 'χεις
ταίρι ακριβό να πας στου κύρη σου' κι αυτός πολλά θα δώσει

290 προικιά από πάνω, όσα δεν έδωκε στην κόρη του κανένας.
και πολιτείες εφτά πεντάμορφες να πάρεις πάνω στ' άλλα,
την Καρδαμύλη, την ολόχλωρην Ιρή και την Ενόπη,
την άγια τη Φηρά, την όμορφη την Αίπεια, και την Άνθεια
με τα λιβάδια, και την Πήδασο την πολυκληματούσα'
κι είναι όλες στο γιαλό, στο σύνορο της αμμουδάτης Πύλος'
και μέσα ζούνε πολυπρόβατοι και πολυγελαδάροι
νοικοκυραίοι, που σαν αθάνατο θα σε τιμούν με δώρα,
και θα πλερώνουν και δοσίματα, σα ρήγας τους που θα 'σαι.
Αυτά θα σου 'δινε, αν τη μάνητα θελήσεις να σκολάσεις.

300

Μ' αν τον υγιό του Ατρέα κατάκαρδα μισείς—κι αυτόν τον ίδιο
κι ό,τι σου δίνει—καν το Αργίτικο το ασκέρι εσύ σπλαχνίσου,
που τυραννιέται στα λημέρια του' κι αυτοί τιμή θα σου 'χουν
σάμπως θεό, και δόξα ασύγκριτη μπροστά τους θα κερδέψεις'
τι τώρα εσύ μπορείς τον Έχτορα να θανατώσεις, σύντας
έρθει κοντά σου μες στη λύσσα του, τι λέει δε βρίσκεται όμοιος
μ' αυτόν μες στους Αργίτες που άραξαν εδώ με τα καράβια.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:

«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
πρεπό'ναι καθαρά και ξάστερα να σου μιλήσω τώρα,

310 ποιας γνώμης είμαι και τα πράματα σαν ποιο θα πάρουν τέλος'
για να μην κάθεστε ολοτρόγυρα και παίρνετε τ' αφτιά μου
καθένας κι απ' αλλού' τι οχτρεύομαι σαν και τις πύλες του Άδη
εκείνον που άλλα κρύβει μέσα του κι άλλα απ' το στόμα βγάζει.
Λοιπόν ακούστε, τι μου εικάζεται το πιο σωστό πως είναιι:
Έμενα λέω μήτε ο Αγαμέμνονας τη γνώμη θα γυρίσει,
μήτε κι Αργίτης άλλος' τι άπαφτα μέρα και νύχτα ως τώρα
που τους οχτρούς χτυπώντας πάλευα, σαν τι ήταν τ' όφελός μου;
Για πολεμάς για πίσω εστάθηκες, ίδια μερίδα παίρνεις'
όμοια τιμή χαιρόμαστε όλοι μας, κιοτήδες κι αντρειωμένοι'

320 πολυκαμάτης κι ανεπρόκοπος, κι οι δυο πεθαίνουμε ίδια.
Ποιο κέρδος έχω, τόσα βάσανα που 'χω τραβήξει ως τώρα,
στις μάχες τη ζωή μου παίζοντας χωρίς να ξαποσταζω;
Η κλωσομάνα πως στ' αφτέρουγα πουλιά της, μόλις βρίσκει
θροφή, τη δίνει, κι ουδέ νοιάζεται σπυρί γι' αυτή αν θα μείνει'
όμοια κι εγώ νυχτιές ε γνώρισα περισσότερες δίχως ύπνο,
και πολεμώντας μέρες πέρασα στο γαίμα βουτηγμένες,
κι όλο χτυπιόμουν με άντρες που 'θελα τα ταίρια τους να πάρω.
Με τα καράβια κάστρα δώδεκα πάτησα ως τώρα ατός μου,
κι έντεκα λέω πεζός, διαβαίνοντας την καρπερή Τρωάδα'

330 κι απ' όλα τούτα εγώ εξεδιάλεγα πολλά και πλούσια κούρσα,
κι όλα ως γυρνούσα του Αγαμέμνονα τα χάριζα' κι εκείνος,
ο γιος του Ατρέα, ξοπίσω μένοντας στα γρήγορα καράβια,
ως τα δεχόταν, λίγα εμοίραζε, πολλά κρατούσε, κι άλλα
σε αρχόντους και ρηγάδες τα 'δινε, το μερτικό τους να 'χουν.
Οι άλλοι το κράτησαν απείραχτο, μονάχα εμένα απ' όλους
το πήρε, κι έχει τη γυναίκα μου την ακριβή' μα τώρα
ας την κοιμάται κι ας τη χαίρεται. Γιατί χτυπιούνται αλήθεια
οι Τρώες κι οι Αργίτες; γιατί μάζεψε κι έφερε εδώ τ' ασκέρι
ο γιος του Ατρέα; Για την ωριόμαλλην Ελένη—ή μήπως όχι;

340

Οι Ατρείδες μόνο στις γυναίκες τους απ' όλους τους ανθρώπους
έχουν αγάπη; Ποιος καλόγνωνος και μυαλωμένος άντρας
δε νιώθει αγάπη και δε γνοιάζεται το ταίρι του; και τούτη
όμοια κι εγώ περίσσια αγάπησα, κι ας ήταν σκλαβοπούλα.
Μ' αφού μου πήρε ξεγελώντας με το αρχοντομοίρι, τώρα
πια ας μη ζήτα από μένα τίποτα' δε με γελάει, τον ξέρω.
Με σε, Οδυσσέα, και τους επίλοιπους ρηγάδες ας φροντίσει
πώς θα γλιτώσει τα καράβια σας απ' τη φωτιά την άγρια.

Δίχως εμένα πλήθος έφτιασε δουλειές αλήθεια κιόλα
με το καστρότειχο που σήκωσε και το φαρδύ, το μέγα

350 χαντάκι που άνοιξε και φύτεψε παλούκια στις πλαγιές του.
Μα κι έτσι την ορμή δε δύνεται του αντροφονιά του Εχτόρου
να κόψει' ωστόσο εγώ σα μάχουμουν μαζί με τους Αργίτες,
μακριά από τα τειχιά τους δείλιαζε να πολεμήσει εκείνος'
μόνο ως το δρυ κι ως τη Ζερβόπορτα να φτάσει αποκοτούσε,
και μια φορά που ομπρός μου στάθηκε, τη γλίτωσε από τρίχα.
Μα τώρα με το θείο τον Έχτορα να πολεμώ δε θέλω'
στο Δία και σε όλους τους αθάνατους ταχιά θυσία θα κάνω
και στο γιαλό θα ρίξω τ' άρμενα, θα τα καλοφορτώσω,
και τότε πια θα ιδείς, αν γνοιάζεσαι και θες, σα φέξει η μέρα,

360 στον ψαροθρόφο πάνω Ελλήσποντο να φεύγουν τ' άρμενα μου,
κι οι ναύτες στα κουπιά να κάθονται με προθυμία μεγάλη.
Κι αν πρίμο ο Κοσμοσειστής δώσει μας καιρό, στη Φθία την πλούσια
σε τρεις μονάχα μέρες φτάνουμε' κι έχω αγαθά εκεί πέρα
πολλά, που αφήκα εδώ σαν έφτανα—που να μην είχα σώσει!
Κοκκινωπό χαλκό και μάλαμα κι άλλο από δω θα φέρω,
και σίδερο ψαρί κι ωριόζωνες γυναίκες—όσα επήρα.
και μοναχά το αρχοντομοίρι μου με το έτσι-θέλω πίσω
αυτός που το 'δωκε, ο Αγαμέμνονας, μου το 'χει αρπάξει, ο ρήγας.
Ό,τι γρικήστε τώρα πέστε το στο γιο του Ατρέα γυρνώντας,

370 Σε όλους μπροστά, για να θυμώσουνε μαζί του κι οι άλλοι Αργίτες,
ακόμα αν λογαριάζει κάποιον τους να ξεγελάσει, τι είναι
και μένει αποκορφής ξαδιάντροπος! Με όση μαθές κι αν έχει
σκυλίσια αδιαντροπιά, κατάματα και πώς να με αντικρίσει;
Μαζί του πια ποτέ δεν έρχομαι σε λόγια για σε πράξη,
γιατί με γέλασε, με αδίκησε. Καλά τη μια, μα κι άλλη ·
δε με αναμπαίξει με τα λόγια του' μα ό,τι του δόξει ας κάνει,
που να μη σώσει! τι ο βαθύγνωμος ο Δίας το νου του επήρε.
Κι όλα τα δώρα του τα οχτρεύομαι και για σκουπίδια τα 'χω.
Κι αν μου 'δινε και δέκα κι είκοσι φορές πιο πλήθια απ' ό,τι

380

το βιος του τώρα ακέριο, κι έβαζε κι άλλα από πάνω ακόμα'
του Ορχομενού τα πλούτη αν μου 'δινε και της Αιγύπτιας Θήβας,
που θησαυρούς κει πέρα αρίφνητους το κάθε σπίτι κρύβει,
κι είναι κι ατή της εκατόπορτη, κι από την κάθε πόρτα
διακόσιοι πολέμαρχοι χύνουνται με αμάξια ομάδι κι άτια·
κι ακόμα τόσα δώρα αν μου 'δινε, όση 'ναι η σκόνη κι η άμμο,
πάλε δε γίνεται ο Αγαμέμνονας τη γνώμη μου ν' αλλάξει,
αν τη βαριά ντροπή που μου 'γινε δε μου πλερώσει πρώτα.

Κι ουδέ και παίρνω του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, την κόρη,
στα κάλλη ακόμα κι αν παράβγαινε με τη χρυσή Αφροδίτη'

- 390 της Αθηνάς της γαλανομάτης στων γυναικών τις τέχνες
κι αν είχε μοιάσει, δεν την έπαιρνα. Δεν έλειψαν Αργίτες .
πιο ταιριαστοί του και τρανότεροι ρηγάδες, να διαλέξει'
τι εμένα, αν γύρω στην πατρίδα μου με των θεών τη χάρη,
ας ειν' καλά ο Πηλέας, το ταίρι μου θα μου διαλέξει εκείνος.
Πολλές Ελληνοπούλες βρίσκονται στη Φθία και στην Ελλάδα,
αρχοντοκόρες, οι πατέρες τους που κυβερνούνε κάστρα"
όποια απ' αυτές θελήσω, ταίρι μου την κάνω αγαπημένο.
Κιόλας εκεί η καρδιά μου η πέρφανη με κέντριζε ολοένα
να πάρω μια που να μου ταίριαζε, γυναίκα να την έχω,
- 400 κι όσα αγαθά ο Πηλέας απόχτησε να χαίρουμε μαζί της·
τι όσο η ζωή μου αξίζει, αλάκερα τα πλούτη δεν αξίζουν
που έκρυβε, λένε, το πολύκοσμο της Τροίας εντός του κάστρο,
στα χρόνια της ειρήνης, άλλοτε, πριν οι Αχαιοί προβάλουν'
κι ουδέ όσα μέσα κλεί το πέτρινο του Σαΐτευτη κατώφλι,
του Απόλλωνα, στην κακοτράχαλη, πετραδερή Πύθωνα.
Τα παχιά πρόβατα κουρσεύονται, κουρσεύονται τα βόδια,
τα ξανθοκέφαλα αγοράζονται φαριά και τα τριπόδια'
μόνο η ζωή του ανθρώπου, ως ξέφυγε της δοντωσίας το φράχτη,
πίσω δε γέρνει, δεν κουρσεύεται, δεν πιάνεται ποτέ της.

- 410 Το 'χω ακουστά απ' τη χιοναστράγαλη μητέρα μου τη Θέτη:
διπλούς για μένα οι Μοίρες άνοιξαν τους δρόμους του θανάτου'
αν απομείνω εδώ και μάχουμαι γύρω απ' των Τρωών το κάστρο,
ξοπίσω δε γυρνώ, μα αθάνατο θα μείνει τ' όνομά μου.
Αν ίσως πάλε γύρω σπίτι μου, στη γη την πατρική μου,
πια θα μου λείψει κάθε παίνεμα τρανό, κι ωστόσο χρόνια
θα 'χω να ζω πολλά, κι ο θάνατος θ' αργήσει να με πάρει.
και σεις οι επίλοιποι θα το 'θελα το λόγο μου ν' ακούστε:
γυρνάτε πίσω στην πατρίδα σας, τι πια δε θα το βρείτε
της Τροίας το τέλος της απόγκρεμης· ο Δίας ο βροντολάλος

420

το χέρι του άπλωσε από πάνω της, κι αυτοί κουράγιο επήραν.
Τραβάτε τώρα εσείς στους άρχοντες των Αχαιών να πείτε
το μήνυμα μου (των πρωτόγερων το χρέος μαθές αυτό 'ναι),
να στοχαστούν καμιά καλύτερη βουλή να πάρουν, άλλη,
που να γλιτώσει και τ' Αργίτικα καράβια και τ' ασκέρια
στα βαθουλά αποδίπλα τ' άρμενα' τι αυτή που τώρα επήραν
δεν έπιασε' τι εγώ τη μάνητα θαρρέψαν πως θ' αφήσω.
Όμως μπορεί να μείνει ο Φοίνικας να κοιμηθεί κοντά μας,

μαζί πα στ' άρμενα να φύγουμε για την πατρίδα πίσω
αύριο ταχιά, κι αυτός αν το 'θελε' δε λέω να τον ζορίσω.»

430 Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν έβγαναν άχνα,
τι είχαν σαστίσει που τους μίλησε πολύ πεισματωμένα.
Τέλος εστράφη κι είπε ο Φοίνικας, ο γέρο αλογολάτης,
με δακρυσμένα μάτια, τι έτρεμε μην πάθουν τα καράβια:
«Το γυρισμό στο νου σου αν έβαλες, τρανέ Αχιλλέα, στ' αλήθεια,
κι ουδέ λογιάζεις πια τα γρήγορα καράβια να γλιτώσεις
απ' την κακιά φωτιά, τι η μάνητα το λογισμό σου πνίγει,
πώς τότε πια, παιδί μου, θα 'μένα μακριά σου εδώ μονάχος;
Μαζί σου εδώ ο Πηλέας δε μ' έστειλεν, ο γέρο αλογολάτης,
από τη Φθία, στον Αγαμέμνονα καθώς σε προβοδούσε;

440 Κι ήσουν παιδί, κι ουδέ από πόλεμο νογούσες μανιασμένο
κι ουδέ από σύναξη, που ξέχωρη τιμή στον άντρα δίνει.
Γι' αυτό μαζί σου εκείνος μ' έστειλε, για να σε δασκαλεύω,
να μάθεις να μιλάς στη μάζωξη, να πολεμάς στη μάχη.
Γι' αυτό, παιδί μου, εγώ δε θα 'θελα να χωριστώ από σένα,
κι αν ο θεός ακόμα μου 'λεγε να ξύσει απ' το κορμί μου
τα γερατιά, και νιος σαν άλλοτε να γίνω, σαν και τότε
που την Ελλάδα εγώ απαράτησα την ωριογυναικούσα,
να λείψω απ' την οργή του κύρη μου, του Αμύντορα, ζητώντας.
Για κάποια σκλάβα ομορφοπλέξουδη μου 'χε βαριά θυμώσει'

450 της είχε αγάπη και το ταίρι του δε λόγιαζε καθόλου,
τη μάνα μου' κι αυτή στα γόνατα μου πρόσπεφτε, την κόρη
εγώ να κοιμηθώ πρωτύτερα, να σιχαθεί το γέρο.
Κι έγινε η χάρη της, μα ο κύρης μου σε λίγο το απεικάστη,
κι απάνω μου κατάρες σώριασε βαριές, κι ανακαλιόταν
τις άγριες Ερινύες, στα γόνατα να μη χορέψει αγγόνι,
που να 'χει γεννηθεί απ' το σπέρμα μου' κι ευτύς την κατάρα του
του Κάτω Κόσμου ο Δίας την άκουσε κι η ανήλεη Περσεφόνη.
Με κοφτερό χαλκό μελέτησα να τον σκοτώσω τότε'
μα κάποιος μου' σβήσε τη μάνητα θεός, θυμίζοντας μου

460

του κόσμου τις βρισιές, το σούσουρο μες στους ανθρώπους γύρω,
πατροφονιά να με φωνάζουνε μες στους Αργίτες όλοι.
Μα κι η καρδιά μου δεν το δέχουνταν καθόλου, να χολιάζει
μαζί μου ο κύρης, και στο σπίτι μας εγώ να μπαινοβγαίνω.
Κι ήταν πολλοί δικοί κι αξάδερφοι, που μ' είχαν ζώσει τότε,
με παρακάλια δοκιμάζοντας να με κρατήσουν σπίτι'
στεφανοκέρατα, στριφτόζαλα πλήθος έσφαζαν βόδια,
κι αρνιά παχιά, κι απάνω στου Ηφαίστου τη φλόγα τεντωμένοι

καψαλίζονταν χοίροι, που 'πλεχαν μες στο πολύ τους ξίγκι,
και το κρασί κρουνός επίνουνταν απ' τα σταμνιά του γέρου.

470 Νύχτες εννιά κοιμόνταν δίπλα μου και με φύλαγαν όλοι
με τη σειρά τους, και δεν έσβησαν ποτέ οι φωτιές, που άναβαν
μες στη στοά της γυροτοίχιστης αυλής η μια στημένη,
κι η άλλη στον πρόδομο, κατάμπροστα στις πόρτες του αντρωνίτη.
Μα ως έφτασεν η νύχτα η δέκατη και πήρε το σκοτάδι,
τότε συντρίβοντας της κάμαρας τις στεριωμένες πόρτες
όξω πετάχτηκα και πήδηξα μεμιάς τον αυλοφράχτη,
δίχως καθόλου οι φυλακάτορες κι οι σκλάβες να με νιώσουν.
Και πήρα δρόμο την πλατύχωρη διαβαίνοντας Ελλάδα,
ως πια στη Φθία την παχιοχώματη, την αρνομάνα, φτάνω,

480 στου βασιλιά Πηλέα' κι ολόκαρδα με καλοδέχτη εκείνος,
και τόση αγάπη τότε μου 'δειξε, σαν που αγαπάει πατέρα,
που 'χει και βιος, το μοσκανάθρεφτο μικρό μοναχογιό του'
και πλούσιο μ' έκανε και μου 'δωκε πολλούς για ν' αφεντεύω·
και ζούσα βασιλιάς στους Δόλοπες, της Φθίας την άκρη η άκρη.
Κι έτσι μεγάλο εγώ σε ανάστησα, θεόμορφε Αχιλλέα,
και σ' αγαπούσα' τι δεν ήθελες εσύ κανέναν άλλον,
για στο τραπέζι σύντας πήγαινες για κι έτρωγες μονάχος·
έπρεπε εγώ μαθές στα γόνατα να σε κρατώ, να κόβω
το κρέας, να τρως, μετά στα χείλια σου την κούπα να ζυγώνω.

490 Συχνά στο στήθος μου κατάβρεξες το ρούχο με το στόμα,
παιδί όπως ήσουν και με παίδευες και το κρασί ξερνούσες.
Έτσι πολλά για σένα τράβηξα, πολλούς επήρα μόχτους'
τι δεν ξεχνούσα πως οι αθάνατοι δεν ήταν να μου δώσουν
δικό μου γιο, γι' αυτό και μου 'γινες, θεόμορφε Αχιλλέα,
παιδί μου εσύ, που θα με γλίτωνες απ' το κακό μια μέρα.
Την πέρφανη ψυχή σου μέρωσε τώρα, Αχιλλέα, δεν πρέπει
να 'χεις καρδιά σκληρή' κι οι αθάνατοι τη γνώμη τους αλλάζουν,
που μας περνούνε και στη δύναμη και στην τιμή και σ' όλα.
Με καλοπρόσδεχτα ταξίματα και με θυσίες, με κνίσα

500

και με σπονδές, γυρίζουν οι άνθρωποι και τη δική τους γνώμη,
παρακαλώντας τους, αν έσφαλε κι αν έφταιξε κανένας.
Γιατί 'ναι κόρες κι οι Παράκλησες του Δία του τρισμαγάλου,
κουτσές, με αλλήθωρα τα μάτια τους, με μούτρα ζαρωμένα,
και πολεμούν να φτάσουν τρέχοντας ξοπίσω από την Τύφλα.
Μα η Τύφλα, δυνατή, με ολόγερα ποδάρια, τρέχει απ' όλες
πολύ πιο μπρος στη γης αλάκερη, και στους θνητούς προφταίνει
κακό να κάνει, κι οι Παράκλησες ξοπίσω τους γιατρεύουν.

Κι όποιος του Δία τις κόρες σέβεται, μπροστά του ως καταφτάνουν,
έχει απ' αυτές μεγάλο τ' όφελος κι ακούνε τις ευκές του.

- 510 Μα ο που τις διώξει πεισματώνοντας και τις παραψηφήσει,
πάνε στο γιο του Κρόνου τρέχοντας, στο Δία, παρακαλώντας
τη συφορά να στείλει πίσω του, να πάθει, να πλερώσει.
Έλα, Αχιλλέα, λοιπόν και χάρισε κι εσύ στου Δία τις κόρες
τιμή' για χάρη τους ελύγισαν κι άλλοι αντρειωμένοι ως τώρα.
Δώρα αν δε σου 'δινε ο Αγαμέμνωνας κι αν δε νομάτιζε άλλα
γι' αργότερα, μον' πάντα αμάλαχτο κρατούσε το θυμό του,
κι εγώ ποτέ μου δε θα σου 'λεγα τη μάνητα ν' αφήσεις,
να δώσεις στους Αργίτες βόηθηση, κι ας είναι στενεμένοι.
Μ' αυτός και τώρα πλήθος σου 'δωκε κι άλλα σου τάζει ακόμα,
- 520 και τους πιο κάλλιους απ' το Αργίτικο ξαπόστειλε τ' ασκέρι
να σου προσπέσουν' και τους διάλεξεν οι πιο ακριβοί σου να 'ναι.
Τον κόπο μην ντροπιάσεις που 'καναν μηδέ τα λόγια που 'παν.
Δε σου 'ρίξε κανένας άδικο για το θυμό σου ως τώρα.
και για πολλούς ηρώους ακούσαμε να μολογούν ο κόσμος,
πως κάποτε άναψε στα φρένα τους θυμός πεισματωμένος'
όμως τα δώρα τους μαλάκωσαν, τα λόγια τους γλύκαναν.
Μιαν ιστορία παλιά θυμήθηκα, κι όχι καινούργια, τώρα,
πως έγινε' σας έχω φίλους μου, θα σας την πω ν' ακούστε:
Κουρήτες κι Αιτωλοί αντροδύναμοι στην Καλυδώνα γύρα

- 530 είχαν ανοίξει τότε πόλεμο κι ο ένας τον άλλο έσφαζαν
πασκίζαν οι Αιτωλοί την όμορφη να σώσουν Καλυδώνα,
κι οι άλλοι, οι Κουρήτες, πολεμώντας τους να την κουρσέψουν θέλαν
τι εσήκωσε η Άρτεμη η χρυσόθρονη τρανό κακό σε κείνους,
από θυμό, τι απ' τους πρωτόλατους καρπούς των χωραφιών του
τρανές ό Οινέας θυσίες επρόσφερε στους αθανάτους όλους,
σε κείνην όχι, δεν της πρόσφερε, κόρη του Δία κι ας ήταν,
για λησμονώντας για αψηφώντας τη, κι ήταν βαρύ το κρίμα.
Κι η Σαγιτεύτρα τότε θύμωσε, κι ευτός τους ξαπολύνει
φύτρα θεϊκιά, κακό, λευκόδοντο, μουνουχισμένο κάπρο.

540

Κι echύθη αυτός στου Οινέα τα χτήματα και ρήμαζε τα πάντα'
και σώριαζε στο χώμα σύγκορμα δέντρα μεγάλα πλήθος
με όλες τις ρίζες τους και με όλο τους τον καρποφόρο ανθό τους.
Αυτόν τον σκότωσε ο Μελέαγρος, ο γιος του Οινέα, σε λίγο·
αγριμολόους απ' όλες μάζωξε τις πολιτείες τρογύρα
και σκύλους' τι εύκολα δεν έπεφτε με λιγοστή παγάννα'
θεριό ήταν, και πολλούς ανέβασε στη φαρμακούσα φλόγα.
Μα εκείνη άπ' αφορμή του σήκωσε συντάραχο κι αμάχη,

σαν ποιος θα πάρει το κεφάλι του, το αγκαθωτό τομάρι
στους Αιτωλούς τους αντροδύναμους και στους Κουρήτες μέσα.

550 Όσον καιρό λοιπόν ο ατρόμητος Μελέαγρος πολεμούσε,
την είχαν οι Κουρήτες άσκημα' κι όσο πολλοί κι αν ήταν,
να μένουν όξω απ' το καστρότειχο καθόλου δε βαστούσαν.
Μα σύντας ο Μελέαγρος θύμωσε (τέτοιος θυμός στα στήθια
κι άλλων συχνά τα φρένα ετάραξε, και μυαλωμένοι ας ήταν),
βαριά με την Αλθαία τη μάνα του την ακριβή χολιώντας
στο ταίρι του αποδίπλα επλάγιαζε, την ώρα Κλεοπάτρα.
Της λιγναστράγαλης της Μάρπησσας λογιόταν κόρη ετούτη
και του Ίδα, απ' τους παλιούς που στάθηκε στη γης ο πιο αντρειωμένος,
κι άσκωσε αντίκρυ στον Απόλλωνα το Φοίβο το δοξάρι,

560 τη λιγναστράγαλη γυναίκα του να διαφεντέψει νύφη.
και τότε ο κύρης κι η μητέρα της η σεβαστή την είπαν
Αλκυόνη, να 'χει και παράνομα, τι η μάνα της θρηνούσε
κι είχε τη μοίρα της βαριόμοιρης της Αλκυόνας λάχει'
τι ο μακροσαΐτευτής Απόλλωνας την είχε αρπάξει, ο Φοίβος.
Μ' αυτή ο Μελέαγρος τώρα επλάγιαζε, πικρήν οργή κλωσώντας
για την κατάρα της μητέρας του' τι εκείνη πικραμένη,
Έτσι που σκότωσε το αδέρφι της, βαριά τον καταράστη,
κι όλο χτυπούσε με τα χέρια της τη γη την πολυθρόφα,
να την ακούσουν ο Άδης κρίζοντας κι η ανήλεη Περσεφόνη,

570 με ογρούς τους κόρφους απ' τα κλάματα, στα γόνατα πεσμένη,
να δώσουν του παιδιού της θάνατο' κι απ' το σκοτάδι κάτω
η ανήμερη Ερινύα την άκουσεν η νυχτοπαρωρίτρα.
Κι ωστόσο αυτοί στις πόρτες άσκωναν τρανή βουή κι αντάρα
τους πύργους τους χτυπώντας· κι οι άρχοντες των Αιτωλών τους πρώτους
Ιερουργούς παρακαλώντας τον του στέλναν, να προβάλει
βοηθός στον πόλεμο, και του 'ταζαν τρανό να πάρει δώρο:
όπου 'ταν τα χωράφια ολόπαχα της ωριας Καλυδώνας,
εκεί του δίνουν χτήμα πάγκαλο, να το διαλέξει ατός του,
πενήντα στρέμματα, αμπελότοπος να 'ν' το μισό, και τ' άλλο

580

να το χωρίσει όπου ήταν άδεντρο, χωράφια να το κάνει.
Μετά κι ο Οινέας πολύ του πρόσπεφτεν, ο γέρο αλογολάτης,
απόξω ορθός στου αψηλοτάβανου θαλάμου το κατώφλι,
και σειούσε τα κλειστά πορτόφυλλα το γιο παρακαλώντας.
Μετά περίσσια κι οι αδερφάδες του κι η σεβαστή του η μάνα
τον παρακαλούν μα όλο πιότερο πείσμωνε αυτός' περίσσια
κι οι σύντροφοι του, οι πιο του γκαρδιακοί κι οι πιο του τιμημένοι.
Μα ουδέ κι αυτοί το νου του εγύριζαν, και μοναχά την ώρα

που έφταναν πια οι ριζιές στο σπίτι του, και στα πυργιά οι Κουρήτες
ανεβασμένοι παίρναν κι έβαζαν φωτιά στο κάστρο γύρα,

590 στα πόδια του έπεσεν η ωριόζωνη γυναίκα του με θρήνους,
κι όλα του ιστόρησε αραδιάζοντας τα πάθη που πλακώνουν
όσους τους έλαχε η πατρίδα τους σε οχτρού να πέσει χέρια:
οι άντρες σκοτώνονται, το κάστρο τους απ' τη φωτιά ρημάζει,
και τα παιδιά και τις βαθύζωνες γυναίκες ξένοι σέρνουν.
Τότε η καρδιά του αναταράχτηκε τα πάθη αυτά γρικώντας·
τινάχτη απάνω ευτύς και φόρεσε τη λαμπερή του αρμάτα.
Έτσι απ' το μαύρο χάρο εγλίτωσε τους Αιτωλούς εκείνος,
γρικώντας την καρδιά του, κι άδικα τα που του τάξαν πήγαν,
τα πλούσια δώρα, τ' αξετίμητα' μα έτσι κι αλλιώς γλίτωσαν.

600 Μα τέτοια εσύ απ' το νου σου βγάλε τα' κανείς θεός, καλέ μου,
να μη σε σπρώξει σ' έτοια απόφαση· τα πλοία τι θα φελούσε
να διαφεντέψεις πια ως θα καίγονται; Τα δώρα δέξου τώρα
κι έλα, κι οι Αργίτες σαν αθάνατο θα σε τιμήσουν όλοι.
Μ' αν δίχως δώρα μπεις στον πόλεμο τον αντροκαταλύτη,
κι αν τότε διώξεις από πάνω μας, ίδια τιμή δε θα 'χεις.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
«Φοίνικα, γέροντα αρχοντόθρεφτε, σεβάσμιε, δεν τη θέλω
τέτοια τιμή· θαρρώ, μ' ετίμησεν ο Δίας με τη βουλή του,
κι αυτή κοντά στα δρεπανόγυρτα καράβια θα μου μείνει,

610 Όσο κρατά η πνοή στα στήθια μου κι η δύναμη στα γόνα.
Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα και συ στο νου σου βαλ' το:
Μη μου αναδεύεις πια με κλάματα και βόγγους την καρδιά μου,
του Ατρείδη για να κάνεις δουλειά, κι αγάπη εσύ να του 'χεις
δεν πρέπει· με όλη την αγάπη μου, μαζί σου μη χολιάσω.
Ο που μ' οχτρεύεται ταιριάζει σου κι οχτρός δικός σου να 'ναι·
όμοια με μένα εσύ βασίλευε και την τιμή μοιράσου.
Ας παν αυτοί να πουν το μήνυμα, μα εσύ δώ πέρα κάθου
σε στρώμα μαλακό πλαγιάζοντας, και σα γλυκοχαράζει,
θα ιδούμε, σπίτι αν θα γυρίσουμε για αν θα σταθούμε ακόμα.»

620

Αυτά είπε, κι έγενε στον Πάτροκλο μονάχα με τα φρύδια,
παχύ να στρώσει για το Φοίνικα κρεβάτι, να το νιώσουν
κι οι άλλοι, να φύγουν δίχως άργητα' μα τότε αναμεσό τους
ο ισόθεος Αίαντας πήρε κι έλεγεν, ο γιος του Τελαμώνα:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
πάμε! θαρρώ του κάκου ο δρόμος μας αυτός, δε βρίσκουμε άκρη
με ό,τι κι αν λέμε. Να γυρίσουμε να πούμε στους Αργίτες

μιαν ώρα αρχύτερα το λόγο του, κι ας είναι για κακό μας.
θα κάθονται θαρρώ προσμένοντας· ωστόσο μες στα στήθια
την πέρφανη καρδιά του σίδερο την έκανε ο Αχιλλέας,

630 ο ανήλεος! Κι ουδέ μας τους συντρόφους ψηφά, ν' αλλάξει γνώμη,
που αγάπη και τιμή του δείχναμε περίσσια από τους άλλους,
ο ανέσπλαχνος! Ακόμα αν σκότωσαν για γιο για αδέρφι κάποιου,
την ξαγορά, ο φονιάς που του 'δινε, τη δέχτη αυτός στο τέλος,
κι απόμεινε ο φονιάς στον τόπο του, βαριά πλερώνοντας του·
και του άλλου μαλακώνει η μάνητα κι η πέρφανη καρδιά του,
την ξαγορά του φόνου ως δέχτηκε. Μα στα δικά σου στήθια '
θυμό οι θεοί βαρύ κι αμάλαχτο σου χώσαν—για μια κόρη,
μια μοναχά, κι εφτά σου δίνουμε πανώριες τώρα να 'χεις,
κι άλλα πολλά από πάνω! Γλύκανε καν τώρα την οργή σου,

640 σεβάσου ακόμα και το σπίτι σου' στη στέγη σου από κάτω,
σταλμένοι απ' το στρατό, βρισκόμαστε' πιο γκαρδιακοί σου φίλοι
και πιο ακριβοί μαθές δε βρίσκονται μες στους Αργίτες άλλοι.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
« Αίαντα, πολέμαρχε αρχοντόγεννε και υγιέ του Τελαμώνα,
λίγο-πολύ σωστά τα λόγια σου, δεν έχουμε άλλη γνώμη.
Όμως φουσκώνει από τη μάνητα κάθε φορά η καρδιά μου,
σα θυμηθώ την καταφρόνηση που μου 'χει ο Ατρείδης δείξει
μπρος στους Αργίτες, λες κι απήφιστος πως ήμουν ξωμερίτης.
Τραβάτε τώρα εσείς, το μήνυμα να πείτε να γλιτώστε:

650 δε θα με νιάξει για τον πόλεμο τον αιματοβαμμένο,
προτού στων Μυρμιδόνων τ' άρμενα και στα καλύβια φτάσει
ο μέγας Έχτορας, του αντρόκαρδου του Πρίαμου ο γιος, χαλνώντας
πλήθος Αργίτες και κορώνοντας τα πλοία, να γίνουν στάχτη.
Όμως μπροστά στο μαύρο μου άρμενο και στο καλύβι εμένα,
ο Έχτορας λέω, κι ας είναι η λύσσα του τρανή, θα σταματήσει.»

Είπε, κι αυτοί στα χέρια παίρνοντας διπλόγουβα ποτήρια
κάναν σπονδή, και δίπλα στ' άρμενα το δρόμο έπαιρναν πίσω,
μπροστά ο Οδυσσέας. Και τότε ο Πάτροκλος στις σκλάβες παραγγέλνει
και στους συντρόφους, για το Φοίνικα παχιά να στρώσουν κλίνη.

660

Με βιάση, υπάκουες, ως τις πρόσταξε, πήραν αυτές και στρώναν
προβιές, κουβέρτες και ψιλόφαντα σεντόνια στο κλινάρι.
Κει πάνω επλάγιασεν ο γέροντας, η άγια ως να φέξει μέρα.
Όμοια ο Αχιλλέας στο βάθος έγειρε του στέριου καλυβιού του,
και δίπλα του μια σκλάβα επλάγιασε, που κούρσεψε απ' τη Λέσβο,

η Διομήδη η ροδομάγουλη, του Φόρβα η θυγατέρα.
Αντίκρυ επλάγιασε κι ο Πάτροκλος, και στο πλευρό του επήρε
την ομορφόζωνη Ίφη, χάρισμα του αρχοντικού Αχιλλέα,
το κάστρο του Ενυέα σαν κούρσεψε, την πετρωτή τη Σκύρο.

Κι αυτοί στου γιου του Ατρέα σαν έφτασαν γυρνώντας το καλύβι,

670 οι Δαναοί τους καλωσόριζαν, από χρυσά ποτήρια
άλλος αλλούθε ολόρθοι πίνοντας, κι άρχισαν να ρωτούνε'
και πρώτος πρώτος ο Αγαμέμνωνας ρωτούσε, ο στρατολάτης:
«Για πες μας, Οδυσσέα περίλαμπρε, των Αχαιών η δόξα,
το θέλει, τη φωτιά την άσπλαχνη να διώξει απ' τα καράβια,
για αρνιέται, κι ο θυμός την πέρφανη κρατά ψυχή του ακόμα;»

Κι ο αρχοντογέννητος, πολύπαθος του απάντησε Οδυσσέας:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
δε λέει να σβήσει αυτός τη μάνητα' πιότερο ανάβει τώρα
η οργή του' σένα και τα δώρα σου μηδέ που λογαριάζει'

680 κι ατός σου λέει με τους επίλοιπους να βουλευτείς Αργίτες,
πως τα καράβια και το Αργίτικο το ασκέρι θα γλιτώσεις.
και φοβερίζει πως στη θάλασσα θα σύρει ευτύς ως φέξει
μονάχος του τα καλοκούβερτα δρεπανωτά καράβια.
Κι είπεν ακόμα στους επίλοιπους να δώσει μian ορμήνια:
Γυρνάτε πίσω στην πατρίδα σας, τι πια δε θα το βρείτε
της Τροίας το τέλος της απόγκρεμης' τι ο Δίας ο βροντολάλος
το χέρι του άπλωσε από πάνω της, κι αυτοί κουράγιο επήραν."
Αυτά είπε' εδώ είναι κι οι σύντροφοι μου να σας τα ξαναπούνε,
ο μέγας Αίας κι οι αποκρισάτορες, κι οι δυο τους μυαλωμένοι.

690 Μα ο γέρο Φοίνικας κοιμήθηκε κει πέρα' τι έτσι του 'πε,
μαζί να φύγουν πάνω στ' άρμενα για την πατρίδα πίσω,
αύριο ταχιά, κι αυτός αν το 'θελε' δε λέει να τον ζορίσει.»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν έβγαναν άχνα,
τι είχαν σαστίσει που τους μίλησε πολύ πεισματωμένα'
κι ώρα πολλή βουβοί εκρατιόντουσαν οι Αργίτες πικραμένοι.
Αργά στο τέλος ο βροντόφωνος Διομήδης πήρε κι είπε:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη, κάλλιο θα 'ταν
τον Αχιλλέα ποτέ τον άψεγο να μην παρακαλούσες
με τόσα δώρα' τι κι από άλλοτε τον ξέρω φαντασμένο.

700 Και τώρα πάλε εσύ τον έσπρωξες σε πιο μεγάλο πείσμα.
Εκείνον λέω να τον αφήσουμε' μπορεί να φύγει, αν θέλει,

για και να μείνει' αυτός στον πόλεμο τότε θα βγει μονάχα,
σαν του το πει η καρδιά στα στήθη του κι ένας θεός τον σπρώξει.
Μα τώρα ελάτε, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω:
Να κοιμηθείτε τώρα, τρώγοντας και πίνοντας πιο πρώτα,
για να φραθεί η καρδιά σας· δύναμη κι αντρεία χαρίζουν τούτα,
Κι όντας η Αυγή προβάλλει η γιόμορφη και ροδοδαχτυλάτη,
γοργά μπρος στα καράβια σύναξε πεζούς κι αμαξολάτες,
και ψύχωνε τους, μες στους πρόμαχους κι ατός σου πολεμώντας.»

710 Είπε ο Διομήδης ο αλογάτορας, κι όλοι μαζί οι ρηγάδες
συγκλίνουν με χαρά στα λόγια του, και τον εκαμαρώναν.
Κάναν σπονδές και στο καλύβι του τράβηξαν ένας ένας·
πλάγιασαν έπειτα και φράθηκαν την άγια του ύπνου χάρη.

Ραψωδία Κ

Ιλιάδας Κ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Κ- Των Αχαιών οι επίλοιποι άρχοντες στα πλοία τους πλάι κοιμόνταν ολονυχτίς, στου γύπνου τις γλυκές παραδομένοι αγκάλες· το γιο του Ατρέα τον Αγαμέμνονα τον πρωταφέντη ωστόσο ύπνος γλυκός στιγμή δεν έπιανε, τι έγνοιες πολλές τον δέρναν. Της Ήρας πώς της ωριοπλέξουδης το ταίρι ξάφνου αστράφτει, τρανή νεροποντή συντάζοντας να ρίξει για χαλάζι για και χιονιά, σαν κουκουλώνονται με χιόνι τα χωράφια, για και φριχτό μηνώντας πόλεμο, που τρώει και δε χορταίνει' όμοια στα στήθια του ο Αγαμέμνονας συχνά πυκνά εβογγούσε

10 απ' της καρδιάς τα βάθη, κι έτρεμαν τα σωθικά του μέσα. Κάθε που γύριζε τα μάτια του στις Τροίας τον κάμπο πέρα, τις πλήθιες τις φωτιές θαμάζονταν, που ομπρός στο κάστρο ανάβει, και της φλογέρας τα λαλήματα, και των αντρών το μούγκρος. Μα ως γύριζε να ιδεί τ' Αργίτικα καράβια και φουσάτα, πολλές τραβούσε και ξερίζωνε της κεφαλής του τρίχες, Στο Δία ψηλά τα μάτια ασκώνοντας, και σπάραζε η καρδιά του. και τούτη η πιο καλή του εικάστηκε βουλή στο λογισμό του: Καν στου Νηλέα το γιο, το Νέστορα, να δράμει πρώτα πρώτα, μαζί του αν κάποια θα σοφίζονταν βουλή για το καλό τους,

20 που απ' όλους τους Αργίτες θα 'διωχνε τη συφορά που ερχόταν. Σηκώθη το λοιπόν και φόρεσε στα στήθια το χιτώνα, και σάνταλα πανώρια επέρασε στ' αστραφτερά του πόδια, και γύρα του έριξε πυρόξανθο τομάρι από φλογάτο· λιώντα τρανό, μακρύ ως τα πόδια του, και πήρε το κοντάρι.

Την ίδια κι ο Μενέλαος ένιωθε τρεμούλα, κι ο ύπνος μήτε και στα δικά του τα ματόφυλλα καθόταν—μπας και πάθουν οι Δαναοί, που τόση θάλασσα διάβηκαν, για να φτάσουν στην Τροία, να στήσουν άγριο πόλεμο για χάρη του ποθώντας. και πρώτα κάπα από λιοπάρδαλη πα στις φαρδιές του πλάτες

30

φοράει πιτσιλωτή, κι ως έβαλε το χάλκινο του κράνος στην κεφαλή, κοντάρι εφούχτωσε στο δυνατό του χέρι, κι ευτύς για να ξυπνήσει εκίνησε τον αδερφό, τον πρώτον Αργίτη βασιλιά, πού εδόξαζαν, θεός λες κι ήταν, όλοι. Στους ώμους να περνάει τον πέτυχε την ώρα αρματωσιά του στου πλοίου την πρύμνα, κι έτσι που 'φτασε, τρανή χαρά του δίνει.

Πρώτος εμίλησε ο βροντόφωνος Μενέλαος τότε κι είπε:
« Ποιος λόγος, έτσι που αρματώνεσαι, καλέ μου; Θες να στείλεις
κανένα σύντροφο κατάσκοπο στους Τρώες; Φοβούμαι ωστόσο
μη δε βρεθεί κανείς, απάνω του τέτοια δουλειά να πάρει

40 και στους οχτρούς να πάει μονάχος του, να τους παραφυλάξει
μέσα στη θεία τη νύχτα' απόκοτος περίσσια πρέπει να 'ναι.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας γυρνώντας του αποκρίθη:
« Ανάγκη εγώ και συ, αρχοντόθρεφτε Μενέλαε, να σκεφτούμε
κάτι καλό, που θα διαφέντευε τα πλοία και τους Αργίτες
γλιτώνοντας τους, τώρα που άλλαξε τους λογισμούς του ο Δίας'
τι είναι οι θυσίες του Εχτόρου πιότερο μαθές που τον ευφραίνουν.
Εγώ δεν είδα ως τώρα ουδ' άκουσα να λεν πως ένας μόνο
τόσα κακά εστοχάστη κι έκαμε σε μιαν ημέρα μέσα,
όσα 'χει στους Αργίτες ο Έχτορας ο ψυχωμένος κάνει,

50 που ουδ' είναι δα θεού καν γέννημα για και θεάς καθόλου.
Τόσα έχει κάνει, που, στοχάζομαι, θα τα θυμούνται οι Αργίτες
καιρούς και χρόνια! τόσα έλόγιασε κακά να μας στοιβάξει.
Μον' τρέχα τώρα δίπλα στ' άρμενα και πες στον Αίαντα να 'ρθει,
μαζί κι ο Ιδομενέας' στο Νέστορα το θείο θα τρέξω ατός μου
και θα τον σπρώξω, αν το αποφάσιζε, να σηκωθεί, να δράμει
στους αντρειανούς μας φυλακάτορες, και προσταγές να δώσει.
Αυτόν θ' ακούσουν κάλλιο απ' όλους μας' τι κεφαλή στις βάρδιες
είναι ο δικός του ο γιος, κι ο σύντροφος του Ιδομενέα Μηριόνης,
κι αυτούς μαθές απ' όλους βάλαμε να κυβερνούν τους άλλους.»

60 Γυρνώντας τότε ο βροντερόφωνος Μενέλαος του αποκρίθη:
«Σαν τι μου ορίζει τώρα ο λόγος σου και ποιά 'ναι η προσταγή σου;
Μαζί τους να σταθώ προσμένοντας και συ κει πέρα ως να 'ρθεις,
για να γυρίσω πίσω τρέχοντας, τους ορισμούς σου ως δώσω;»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας απηλογιά του δίνει:
«Εκεί να μείνεις, μην ξεσφάλουμε στο δρόμο ο ένας τον άλλο,
γιατί πολλά μες στο στρατόπεδο κλαδίζουν μονοπάτια.
Κι όπως περνάς, στους άλλους φώναζε και λέγε ν' αγρυπνούνε,
κι όλους καλόπιανε, με τ' όνομα του κύρη του καθέναν,
όθε η γενιά του σέρνει, κρίζοντας· και μην ψηλοκρατιέσαι,

70

μόνο και μεις οι δυο ας μοχτήσουμε, τι από γεννησιμιού μας
λέω συφορές βαριές μας έγγραψε να φορτωθούμε ο Δίας.»

Είπε, κι αφού τον καλορμήνεψε, τον αδερφό του διώχνει,

κι ατός του κίνησε το Νέστορα να βρει το στρατολάτη.
Στο μαύρο του τον πέτυχε άρμενο μπροστά και στο καλύβι,
στο μαλακό του στρώμα' δίπλα του κι η πλουμιστή του αρμάτα,
τα δυο κοντάρια, το σκουτάρι του, το αστραφτερό του κράνος
και τ' ολοξόμπλιαστο ζωστάρι του, που ο γέροντας ζωνόταν
σαν αρματώνουνταν, στον πόλεμο να πάει τον καταλύτη
με το στρατό του' τι δεν το 'βαζε, κι ας ήταν γέρος, κάτω.

- 80 Μεμιάς ανακουμπάει στον αγκώνα και το κεφάλι ασκώνει,
και λέει στο γιο του Ατρέα ρωτώντας τον και μ' έτοια λόγια κρένει:
«Ποιος είσαι συ που στα καράβια μας και στο στρατό μονάχος
μες στης νυχτιάς το σκότος έρχεσαι, που όλοι οι θνητοί κοιμούνται;
Μουλάρι τάχα για και σύντροφο να βρεις κανένα ψάχνεις;
Μίλα μου, μη ζυγώνεις άλαλος, ποια σ' έχει σφίξει ανάγκη;»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας απηλογιά του δίνει:
«Γιε του Νηλέα, ρηγάρχη Νέστορα, των Αχαιών η δόξα,
το γιο του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα, θωρείς εδώ, που ο Δίας
απ' όλους πότερο σε βάσανα με ρίχνει δίχως τέλος,

- 90 όσο κρατάει η πνοή στα στήθη μου κι η δύναμη στα γόνα.
Έτσι γυρνώ, τι δε μου κάθεσαι γλυκός στα μάτια γύπνος'
μου τυραννούν τη σκέψη ο πόλεμος, των Αρχαίων τα πάθη.
Για τους Αργίτες τρόμος μ' έπιασε φριχτός, κι ουδέ η ψυχή μου
γερά βαστιέται, μόνο τα 'χασα, κι όξω πηδάει η καρδιά μου
να 'βγει απ' το στήθος, και τα γόνατα μου τρέμουν τ' αντρειωμένα.
Όμως δουλειά εσύ τώρα αν γύρευες, μια και δεν πιάνει ο γύπνος
μηδέ και σένα, στους βαρδιατορες έλα μαζί να πάμε,
να δούμε, η αγρύπνια μην τους τσάκισε κι ο κάματος, και γείραν
να κοιμηθούνε, κι έτσι ολότελα τη βάρδια τους ξέχασαν.

- 100 Οι οχτροί κοντά εδώ πέρα κάθονται, κι ουδέ κανείς μας ξέρει,
αν δεν τους κατεβεί τον πόλεμο ν' ανοίξουν και τη νύχτα.»

Κι απηλογιά ο γερήνιος Νέστορας του δίνει ο αλογολάτης:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
ο Δίας σα δύσκολο ο βαθύγνωμος του Εχτόρου τα χατίρια
όλα να του τα κάνει, ως πέτεται' μα πιότερες ακόμα
θα πάθει συφορές, μου εικάζεται, φτάνει ο Αχιλλέας μια μέρα
τη μάνητα του την ανέσπλαχνη να διώξει απ' την καρδιά του.
Μετά χαράς να 'ρθω' μα θα 'θελα να πούμε και στους άλλους,
στον Οδυσσέα, στον πολεμόχαρο γιο του Τυδέα, κι ακόμα

- 110 στον Αία το γρήγορο, στον άτρομο γιο του Φυλέα, το Μέγη.

Να 'ταν και κάποιος που θα πήγαινε τρεχάτος να φωνάξει
να 'ρθουν και τούτοι, ο ισόθεος Αίαντας κι ο Ιδομενέας ο ρήγας·
τι τα δικά τους στέκουν άρμενα μακριά πολύ, στην άκρη.
Για το Μενέλαο νιώθω σέβαση κι αγάπη, κι όμως πρέπει
να τον μαλώσω· μην πικραίνεσαι μαζί μου, δεν το κρύβω'
γιατί κοιμάται, κι ολομόναχο σ' αφήκε να παλεύεις,
που 'πρεπε εκείνος στους πρωτόγερους όλους να τρέχει τώρα
παρακαλώντας τους, τι αβάσταχτη μας έχει σφίξει ανάγκη.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας απηλογιά του δίνει:

120 «Άλλες φορές εγώ είμαι, γέροντα, που λέω να τον μαλώσεις·
τι δείχνει αναμελιά κι απάνω του καμιά δουλειά δεν παίρνει'
Οχι γιατί 'ναι οκνός για του 'λειψεν η γνώση, μόνο θέλει
εγώ ν' αρχίζω πρώτος πάντα μου, και με κοιτάει στα μάτια.
Μ' απόψε πρώτος ξεπετάχτηκε μονάχος και με βρήκε,
κι εγώ να κράζει ευτύς τον έστειλα τους αντρειανούς που θέλεις.
Πάμε λοιπόν, θα τους πετύχουμε μπροστά απ'τις πόρτες όλους,
στους φύλακες· εκεί παράγγειλα να γίνει η σύναξη μας.»

Κι απηλογιά ο γερήνιος Νέστορας του δίνει ο αλογολάτης:
«Έτσι κανείς απ' όσους έτρεξε να ξεσηκώσει να 'ρθουν

130 δε θ' αψηφήσει λέω τα λόγια του κι ουδέ θα του θυμώσει.»

Αυτά είπε ο γέροντας, και φόρεσε στα στήθια το χιτώνα,
και σάνταλα πανώρια πέρασε στ' αστραφτερά του πόδια,
κι έριξε γύρα του και στέριωσε την πορφυρή φλοκάτα,
που 'ταν διπλή, φαρδιά, κι απάνω της πυκνό το χνούδι ανθούσε'
και το γερό κοντάρι αρπάζοντας το καλοακονισμένο
κινάει στα πλοία των χαλκοθώρακων των Αχαιών να φτάσει.
Τον Οδυσσέα πιο πρώτα εσήκωσε, που 'χε θεού τη γνώση,
ο αλογατάς γερήνιος Νέστορας από τον ύπνο τότε
φωνάζοντας τον κι όπως άκουσεν εκείνος τη φωνή του,

140

μεμιάς πετάχτη απ' το καλύβι του κι έτσι μιλάει ρωτώντας:

«Ποια να 'ν' η ανάγκη που σας έσφιξε και στ' άρμενα μας δίπλα
γυρνάτε μόνοι στο στρατόπεδο, μέσα στη θεία τη νύχτα;»

Και τότες ο γερήνιος Νέστορας ο αλογολάτης του 'πε:

«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
συμπάθα μας! κακό ανεβάσταγο τους Αχαιούς πλακώνει.
Μον' έλα, ακλούθα μας, ν' ασκώσουμε κι άλλον κανένα, απ' όσους

κρέμεται η απόφαση, θα φύγουμε για εδώ θα πολεμούμε.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος γυρνώντας στο καλύβι
φορεί σκουτάρι απά στους ώμους του και πάει μαζί κι εκείνος.

150 Για το Διομήδη ευτύς εκίνησαν απόξω απ' το καλύβι
με τ' άρματα του εκείνος πλάγιαζε' κι οι σύντροφοί του γύρα
κοιμόνταν, κι είχαν για προσκέφαλο σκουτάρια, και στο χώμα
είχαν μπηγμένα τα κοντάρια τους απ' την ουρά, κι αλάργα
σαν αστραπή του Δία στραφτάλιζαν απ' το χαλκό' κι εκείνος
σε στρώμα από τομάρι επλάγιαζε βοδιού καλοθρεμμένου,
κι είχε απλωμένο για προσκέφαλο καλόφαντο κιλίμι.
Κι ο αλογατάς γερήνιος Νέστορας σιμώνει, με το πόδι
τον σπρώχνει, τον ξυπνά φωνάζοντας και λέει μαλώνοντας τον:
« Διομήδη, σήκω! Δεν τον χόρτασες ολονυχτίς τον ύπνο;

160 και δεν ακούς οι Τρώες πως κάθονται στο στήθωμα του κάμπου,
στα πλοία κοντά, και που δεν έμεινε πολύς στη μέση τόπος;»

Είπε, κι εκείνος απ' τον ύπνο του μεμιάς πετάχτη ολόρθος,
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Αλήθεια, γέροντα, είσαι ακούραστος κι αναπαμό δεν ξέρεις'
άλλοι Αχαιοί μαθές δε βρέθηκαν πιο νιοί από σένα τώρα,
που ολούθε τρέχοντας στους άρχοντες να παν να τους ξυπνήσουν;
Μα δεν μπορεί κανένας, γέροντα, να μετρηθεί μαζί σου.»

Κι απηλογιά ο γερήνιος Νέστορας του δίνει ο αλογολάτης:
«Αυτά που λες, αλήθεια, φίλε μου, πολύ σωστά και δίκια'

170 έχω και γιους εγώ αψεγάδιαστους, έχω κι ανθρώπους άλλους
πολλούς, που θα μπορούσε κάποιος τους να πάει και να τους κράξει'
όμως ανάγκη τώρα αβάσταχτη πλακώνει τους Αργίτες'
από μια τρίχα η τύχη κρέμεται την ώρα αυτή ολονών μας,
οι Αργίτες τώρα αν θα γλιτώσουμε για αν πάμε κατ' ανέμου.
Μον' τρέχα τώρα, τι είσαι νιότερος, και το γοργό τον Αία
και του Φυλέα το γιο ξεσήκωσε, σπλαχνιά για μένα αν νιώθεις.»

Είπε, κι εκείνος γύρω του έριξε τομάρι από φλογάτο
λιόντα τρανό, μακρύ ως τα πόδια του, και πήρε το κοντάρι'
κινάει το δρόμο, τους ξεσήκωσε, τους έφερε μαζί του.

180

Κι όταν εκείνοι φτάσαν κι έσμιξαν τις συναγμένες βάρδιες,
τους αρχηγούς τους δεν τους πέτυχαν παραδομένους σ' ύπνο,
μόνο συνάρματοι όλοι κι άγρυπνοι κάθονταν και φύλαγαν.

Πώς γύρω από τ' αρνιά φυλάγοντας κακονυχτούν οι σκύλοι
μέσα στη μάντρα, αγρίμι ακούγοντας στο δάσος θρασεμένο
να φτάνει απ' τα βουνά, και τάραχο μεγάλο απ' αφορμή του
σκυλιά κι άνθρωποι ξεσηκώνουνε, και λησμονούν τον ύπνο'
όμοια είχε λείψει κι απ' τα μάτια τους ο γλυκός ύπνος, Όλη
τη νύχτα την κακιά που εφύλαγαν στον κάμπο γυρισμένοι
στηναν αφτί ν' ακούσουν, πάνω τους ποιάν ώρα οι Τρώες θα πέσουν.

- 190 Κι όπως τους είδε, εχάρη ο γέροντας, και λέει γκαρδιώνοντάς τους,
και κρίζοντας τους με ανεμάρπαστα τους συντυχαίνει λόγια:
«Έτσι, παιδιά, φυλάτε' ούτε ένας σας τον ύπνο μην αφήσει
να τον δαμάσει, κι αναγέλασμα γενούμε των οχτρώ μας.»

Είπε, και το χαντάκι επέρασε' κι οι Αργίτες βασιλιάδες,
οι καλεσμένοι για τη μάζωξη, ξοπίσω του ακλουθούσαν
κι ο γιος του Νέστορα ο πανέμνοστος μαζί τους κι ο Μηριόνης
έρχονταν, τι οι ίδιοι τους εφώναξαν να βουλευτούν ομάδα.
Κι ως το σκαφτό χαντάκι edιάβηκαν, πηγαίνουν και καθίζουν
σε ανοιχτό τόπο, που δε σκέπαζαν κουφάρια από πεσμένους,

- 200 κείθε που πριν ο μέγας Έχτορας, χαλνώντας τους Αργίτες,
είχε αναγύρει πίσω, ως τύλιξε τα πάντα γύρα η νύχτα.
Εκεί κάθισαν τότε κι άρχισαν τα λόγια αναμεσό τους'
και πρώτος ο γερήνιος Νέστορας μιλούσε ο αλογολάτης:
«Φίλοι, ποιος θα 'ναι τώρα απ' όλους μας που θα το πει η καρδιά του
και μες στους Τρώες τους αντροδύναμους να πάει θ' αποκοθήσει,
μπας και κανένα οχτρό, που απόμεινε μονάχος πίσω, πιάσει,
για μες στους Τρώες κανένα λόγο τους ακούσει, για να ιδούμε
ποιάν έχουν πάρει τώρα απόφαση: στα πλοία κοντά να μείνουν
μακριά απ' το κάστρο τους στοχάζονται, για λεν να γύρουν πίσω

- 210 και μέσα να κλειστούν, σα νίκησαν πια τώρα τους Αργίτες;
Αν ήταν όλα αυτά να μάθαινε και πίσω μας γυρνούσε
γερός εδώ, μεγάλη η δόξα του μες στους ανθρώπους όλους
κάτω απ' τα ουράνια, και θα κέρδιζε λαμπρό από πάνω δώρο'
τι οι πιο τρανοί αρχηγοί, τ' Αργίτικα που κυβερνούν καράβια,
από μια μαύρη θα του δώσουνε καθένas προβατίνα,
μ' αρνάκι βυζανιάρικο' όμοιο της δε βρίσκεται άλλο πλούτος'
και στις χαρές και στα τραπέζια μας μαζί μας θα 'ναι πάντα.»

Τέτοια μιλούσε, κι οι άλλοι απόμειναν και δεν έβγαναν άχνα'
κι είπε ο Διομήδης ο βροντόφωνος αναμεσό τους τότε:

- 220 «Νέστορα, εμένα σπρώχνει η πέρφανη καρδιά και το κουράγιο

μες στους οχτρούς, κοντά που βρίσκονται, να μπω να μη με νιώσουν,
τους Τρώες· ωστόσο να 'ρθει αν έλεγα μαζί μου κι ένας άλλος,
με πιο ξεθαρρεσιά θα πήγαινα και πιότερο κουράγιο.
Σαν πάνε δυο μαζί, στοχάζεται πριν απ' τον έναν ο άλλος
το που φελά' μ' αν πας μονάχος σου, κι αν στοχαστείς, μα πάλε
τόσο μακριά δεν πάει το μάτι σου κι είναι άπλερος ο νους σου.»

Είπε ο Διομήδης, και πετάχτηκαν πολλοί να παν μαζί του'
οι δυο τους Αίαντες πρώτα το 'θελαν να παν οι πολέμαρχοι,
και το 'θελε κι ο γιος του Νέστορα, και το 'θελε ο Μηριόνης,

- 230 κι ο γιος του Ατρέα, ο Μενέλαος, το 'θελε, τρανός κονταρομάχος,
και το 'θελε κι ο καρτερόψυχος κρυφά Οδυσσέας στ' ασκέρι
των Τρωών να μπει' τι πάντα ορέγουνταν τον κίντυνο η καρδιά του.
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας γυρνώντας είπε τότε:
«Γιε του Τυδέα, Διομήδη, ολόκαρδη που σου 'χω αγάπη πάντα,
το σύντροφο μονάχος διάλεξε που θες μαζί να πάρεις,
απ' όσους θέλουν τον καλύτερο' τι λαχταρούν περίσσιοι.
και μην ντραπείς και τον καλύτερο να μείνει πίσω αφήσεις
και πάρεις πιο αχαμνό, τι ντρέπεσαι θωρώντας τη γενιά του.
Όχι μην πας μ' αυτόν, τρανότερος ρηγάρχης κι ας λογιέται.»

- 240 Αυτά είπε, τον ξανθό τρομάζοντας Μενέλαο μήπως πάρει.
Τότε ο Διομήδης ο βροντόφωνος πήρε ξανά το λόγο:
«Μια και μ' αφήνετε το σύντροφο να τον διαλέξω ατός μου,
να λησμονήσω εγώ πώς γίνεται τον Οδυσσέα το θείο,
που 'χει καρδιά γερή, κι ατρόμητη στα κίντυνα η ψυχή του
η πέρφανη, και την αγάπη της του χάρισε η Παλλάδα;
Αν μ' ακλουθούσε τέτοιος σύντροφος, κι απ' της φωτιάς τις φλόγες
οι δυο μας πίσω θα γυρίζαμε, τι είναι ξεφτέρι ο νους του.»

Κι ο αρχοντογέννητος πολύπαθος του απάντησε Οδυσσέας:
«Πολλά παινάδια για μαλώματα, γιε του Τυδέα, δε θέλω'

250

γιατί όλα τώρα αυτά που μίλησες οι Αργίτες τα κατέχουν.
Μον' πάμε' η νύχτα κιόλας διάβηκε κι ή χαρ αυγή σιμώνει'
γείραν τ' αστέρια πια και πέρασε το πιο πολύ της νύχτας'
δυο τρίτα πέρασαν κι απόμεινε μονάχα το στερνό της.»

Έτσι έλεγαν, κι αμέσως άρματα τρομαχτικά φόρεσαν.
Το δίκροπο σπαθί απ' τον άτρομο το θρασυμήδη επήρε
τότε ο Διομήδης, τι είχε στ' άρμενα ξεχάσει το δικό του,
και το σκουτάρι. Στο κεφάλι του φοράει ταυρίσιο κράνος,
με δίγως φούντα, δίγως κέρατα, που λέγεται κασίδι,

και το κεφάλι απ' τα χτυπήματα φυλάει στους αντρειωμένους.

260 Δοξάρι κι ο Μηριόνης έδωκε, σπαθί και σαΐτολόγο
στον Οδυσσέα, και στο κεφάλι του κράνος φοράει, φτιαγμένο
από τομάρι, κι από μέσα του λουριά πολλά το δέναν,
στεριά πολύ, κι απόξω το 'σκεπαν ολούθε γύρω δόντια
λευκά, από ασπρόδοντο αγριογούρουνο, με μαστοριά αρμοσμένα
μεγάλη, κι από μέσα το 'ντυνε μαλλί πατικωμένο.
Κάποτε το 'χε κλέψει ο Αυτόλυκος, του Αμύντορα το σπίτι,
του γιου του Ορμένου, σύντας πάτησε, το στέριο, στην Έλιωνα,
και του Αμφιδάμαντα απ' τα Κύθηρα το χάρισε, στη Σκάντεια'
κι αυτός φίλιας κι αγάπης χάρισμα στο Μόλο το χαρίζει'

270 κι ο Μόλος στο Μηριόνη το 'δωκε, το γιο του, να το βάζει.
και τώρα το κεφάλι εσκέπασε τρογύρα του Οδυσσέα.

Έτσι λοιπόν οι δυο τους, άρματα τρομαχτικά ως φόρεσαν,
κινούν και φεύγουν, πίσω αφήνοντας τους βασιλιάδες όλους.
Δεξιά μεριά τους νυχτοκόρακα, στο δρόμο πλάι, τους στέλνει
τότε η Αθηνά, κι αν με τα μάτια τους εκείνοι δεν τον είδαν
στη σκοτεινή νυχτιά, μα γρίκηξαν καλά το σκούξιμό του.
Κι απ' το πουλί ο Οδυσσέας εχάρηκε και στην Παλλάδα κράζει:
«Κόρη του Δία του βροντοσκούταρου, που πάντα πλάι μου στέκεις,
σε κάθε μόχτο μου, κι απάνω μου το μάτι σου στο κάθε

280 ξεκίνημα μου, την αγάπη σου πιότερο τώρα δείξε!
Δώσε, Αθηνά, στα πλοία να γύρουμε ξανά γεμάτοι δόξα,
έργο περίτρανο αφού κάνουμε, που οι Τρώες να το θυμούνται.»

Με τη σειρά του κι ο βροντόφωνος Διομήδης προσευκήθη:
«Άκου και μένα τώρα, αδάμαστη κόρη του Δία, και στάσου
στο πλάι μου, ως στάθης και στον κύρη μου, το θείο Τυδέα, στη Θήβα,
σύντας ετράβηξε μαντάτορας σταλτός απ' τους Αργίτες.
Στον Ασωπό τους χαλκοθώρακους αφήκε Αργίτες πίσω,
κι αυτός επήγε ειρήνης μήνυμα να φέρει στους Καδμείους'
όμως φριχτά κακά μελέτησε στο γυρισμό του αλήθεια,

290

μαζί, θεά, με σένα, πρόθυμη που εστάθης στο πλευρό του.

Όμοια και μένα τώρα βοήθησε και φύλαγε με, αν θέλεις,
και θα σου σφάξω φαρδιοκούτελη, μονόχρονη δαμάλα,
αδάμαστη, που δεν την έβαλαν ακόμα στο ζυγό της·
τέτοια θα σφάξω εγώ, τα κέρατα περιχρυσώνοντάς της.»

Αυτά ευκηθήκαν, και τα λόγια τους συνάκουσε η Παλλάδα.
Κι αυτοί, στην κόρη ως προσευκήθηκαν του Δία του τρισμαγάλου,
σα δυο λιοντάρια πήραν κι έτρεχαν στη μαύρη μέσα νύχτα,
μέσα από γαίμα κι από θάνατο κι αρμάτες και κουφάρια.

Μα κι ο Έχτορας τους Τρώες τους πέρφανους δεν άφηνε καθόλου

300 να κοιμηθούν, μονάχα εφώναξε να μαζώχτούν οι πρώτοι,
όσοι απ' τους Τρώες λογιούνταν άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες·
κι ως συνάχτηκαν, τι σοφίστηκε τρανό τους φανερώνει:
« Ποιος τη δουλειά θα πάρει απάνω του που θέλω; Θα του δώσω
δώρο τρανό, και θα 'χει αντίμεψη που δε θ' αξίζει λίγο:
αμάξι εγώ και δυο αψηλόλαιμα φαριά, τα πιο αντρειωμένα
που βρίσκονται στα πλοία τα γρήγορα των Αχαιών, του δίνω,
αν του το πει η καρδιά και ρέγεται τρανή να πάρει δόξα,
να πάει κοντά στα γοργοτάξιδα καράβια και να μάθει,
τάχα τα γρήγορα καράβια τους φυλάγονται ως και πρώτα,

310 για δαμασμένοι πια απ' τα χέρια μας άρχισαν μεταξύ τους
να κουβεντιάζουν πως θα φύγουνε, κι ουδέ και θέλουν τώρα
τη νύχτα να φυλάν, τι απόστασαν του κόπου τσακισμένοι;»

Έτσι μιλούσε, κι όλοι εκόμπιασαν και δεν έβγαναν άχνα.
Ήταν εκεί και κάποιος Δόλωνα, του Ευμήδη γιος του κράχτη,
στους Τρώες ανάμεσα· πολύχρυσος, πολύχαλκος λογιόταν
δεν ήταν όμορφος στο πρόσωπο, μα είχε γοργά ποδάρια,
κι ήταν ο μόνος γιος του κύρη του μες σε αδερφάδες πέντε.
και τότε μίλησε στον Έχτορα, κι οι Τρώες άκουγαν όλοι:
«Έχτορα, εμένα σπρώχνει η πέρφανη καρδιά και το κουράγιο

320 να πάω κοντά στα γοργοτάξιδα καράβια και να μάθω.
Μα το ραβδί σου τώρα σήκωσε ψηλά και κάμε μου όρκο,
πως τ' άτια και το χαλκοπλούμιστο το αμάξι θα μου δώσεις,
αυτά που κουβαλούν τον άψεγο γιο του Πηλέα στη μάχη.
Δε θα σου βγω κακός μαντάτορας και θα φανώ ως με θέλεις·
μιαν άκρη ως άλλη εγώ το ασκέρι τους θα το διαβώ, ως να φτάσω
μπρος στο καράβι του Αγαμέμνονα, κει που οι ρηγάδες όλοι
βουλή θα στήνουν, αν θα φύγουνε, για πόλεμο αν θ' ανοίξουν.»

Είπε, κι εκείνος του τ' ορκίστηκε με το ραβδί στα χέρια:
«Στο Δία τον ίδιο, το βροντόχαρο της Ήρας άντρα, αμώνω:

330 δε θ' ανεβεί σε τούτα τ' άλογα ποτέ κανένας άλλος

από τους Τρώες, μον' θα τα χαίρεσαι μονάχα εσύ για πάντα.»

Είπε, κι ορκίστηκε όρκον άνεργο, μ' αυτός αναγκαρδιώθη'
κι ευτύς στους ώμους γύρα επέρασε το γυριστό δοξάρι'
λύκου ψαρού ετυλίχτη απόξω του δερμάτι, στο κεφάλι
από κουνάβι κράνος φόρεσε, το σουβλερό κοντάρι
φουχτώνει, και κινάει για τ' άρμενα' κι ουδ' ήτανε γραφτό του,
γυρνώντας απ' τα πλοία, στον Έχτορα να φέρει τα μαντάτα.
Κι ως πίσω του άφησε τη μάζωξη, φαριά κι ανθρώπους—όλα,
πήρε το δρόμο γοργοπόδαρος· μα ως σίμωνε, τον είδε

- 340 πρώτα ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος και του Διομήδη κάνει:
«Κάποιος, Διομήδη, από τ' ασκέρι τους ζυγώνει κατά δώθε'
δεν ξέρω, για τα πλοία μας έρχεται, να ιδεί, να μαντατέψει,
για τους νεκρούς, εδώ που βρίσκονται κοιτάμενοι, να γδύσει.
Να προσπεράσει ας τον αφήσουμε για λίγο μες στον κάμπο,
κι έπειτα πέφτοντας απάνω του τον πιάνουμε στα χέρια
μονοστιγμής. Μ' αν τούτος τρέχοντας ξεφύγει, στρίμωχνε τον
όλη την ώρα απάνω στ' άρμενα, μακριά από τους δικούς του,
με το κοντάρι κυνηγώντας τον, στο κάστρο μη μας φύγει.»

Ως είπαν τούτα, επαραμέρισαν και μες στους σκοτωμένους

- 350 ξαπλώθηκαν, κι αυτός, ο ανέμυαλος, τους προσπερνάει με βιάση.
Μα μόλις πίσω του τους άφησε, σαν όσο δρόμο παίρνουν
μοναναπνίας μουλάρια σέρνοντας σε χέρσο απά χωράφι
το στέριο αλέτρι, τι έχουν πιότερο κουράγιο από τα βόδια,
του χύθηκαν. Κι αυτός εστάθηκε το σάλαγο γρικώντας.
Είπε μαθές μην είχαν ο Έχτορας καινούργια διάτα βγάλει,
κι έρχονταν απ' τους Τρώες οι σύντροφοι να τον γυρίσουν πίσω.
Μα σύντας το πολύ τους χώριζε μια κονταριά μονάχα,
κι ένιωσε οχτροί πως ήταν, το 'βαλε μεμιάς γοργά στα πόδια,
να φύγει' όμως οι δυο από πίσω του τον πήραν του κυνηγού.

- 360 Καθώς δυο σκύλες σουβλερόδοντες, πιτήδειες λαγωνιάρες,
πα σε λαγό ή λαφίνα ρίχνονται μες σε πυκνό ρουμάνι
ζορίζοντας τη' μουκανίζοντας εκείνη τρέχει ομπρός τους·
όμοια ο Διομήδης κι ο πολέμαρχος τότε Οδυσσέας τον πήραν
από κοντά κοντά, αξανάσαστα το δρόμο κόβοντας του.
Μα όπως τραβούσε κατά τ' άρμενα κι ήταν να πέσει απάνω
στις βάρδιες, στο Διομήδη εφύσηξε τότε η Αθηνά κουράγιο,
κανένας απ' τους χαλκοθώρακους να μην καυκιέται Αργίτης
πρώτος πως του 'ριξε, και δεύτερος πως ήρθε αυτός μονάχα.
Κι ο δυνατός Διομήδης του 'κραξε με το κοντάρι ορμώντας:

370 «Για στάσου, αλλιώς με το κοντάρι μου θα σε πετύχω, κι ούτε
λέω πως θ' αργήσει από το χέρι μου γοργός να σε 'βρει ο Χάρος!»

Είπε και ρίχνει, και ξεπίτηδες δεν πέτυχε' πιο πάνω
περνά από το δεξιό τον ώμο του το γυαλιστό κοντάρι,
κι η μύτη του στη γη καρφώθηκε, κι αυτός λυμένα γόνα
στάθηκε ασάλευτος (τα δόντια του χτυπούσαν μες στο στόμα)
πρασινισμένος απ' το φόβο του· κι αυτοί λαχανιασμένοι
τον φτάνουν και τα χέρια του 'πιασαν, κι είπεν αυτός θρηνώντας:
«Ζωντάρι πιάστε με, κι αργότερα σας δίνω λύτρα, τι έχω
χρυσάφι και χαλκό και σίδηρο με κόπο δουλεμένο.

380 Αρίφνητα από τούτα θα 'δινε για ξαγορά μου ο κύρης,
πως είμαι ζωντανός αν μάθαινε στ' Αργίτικα καράβια.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:
«Κάνε κουράγιο, και το θάνατο μη βάζει διόλου ο νους σου.
Μον' έλα τώρα, δώσε απόκριση και πες την πάσα αλήθεια:
πως έτσι μόνος στα καράβια μας από το ασκέρι αλάργα
μες στης νυχτιάς το σκότος έρχεσαι, που όλοι οι θνητοί κοιμούνται;
Μην τους νεκρούς, εδώ που βρίσκονται κοιτάμενοι, να γδύσεις;
Για μήπως ο Έχτορας τι κάνουμε να ιδείς εδώ σε στέλνει
στα πλοία τα βαθουλά; Για κι η ίδια σου καρδιά σε σπρώχνει να 'ρθεις;»

390 Κι είπεν ο Δόλωνας, και του 'τρεμαν τα γόνατα από κάτω:
«Ο Έχτορας πλάνεψε τα φρένα μου με τα μωρόλογά του,
που μου 'ταξε το χαλκοπλούμιστο να μου χαρίσει αμάξι,
μαζί και τ' άτια τα μονόφυχα του ξακουστού Αχιλλέα'
και στους οχτρούς να τρέξω μ' έσπρωχνε, να τους κοντοζυγώσω
μες στη γοργή νυχτιά την άφωτη, γυρεύοντας να μάθω,
τάχα τα γρήγορα καράβια τους φυλάγονται ως και πρώτα,
για δαμασμένοι από τα χέρια μας άρχισαν μεταξύ τους
να κουβεντιάζουν πώς θα φύγουνε, κι ουδέ και θέλουν τώρα
τη νύχτα να φυλάν, τι απόστασαν του κόπου τσακισμένοι;»

400 Αχνογελώντας ο πολύτεχνος του απάντησε Οδυσσέας:
«Πολύ μεγάλο αλήθεια χάρισμα λαχτάρησε η καρδιά σου,
του αντρόκαρδου Αχιλλέα τ'αλόγατα, που ζόρικο πολύ 'ναι
θνητοί να τα μερώσουν άνθρωποι και να τα κυβερνήσουν.
Μόνο ο Αχιλλέας μπορεί, τι αθάνατη τον έχει κάνει μάνα.
Μον' έλα τώρα, δώσε απόκριση και πες την πάσα αλήθεια:
Σαν κίνησες για δω, τον Έχτορα πού αφήκες το ρηγάρχη;
Πού έχει ακουμπήσει, πες μου, τ' άρματα; που στέκουν τ' άλογά του;
και με των άλλων Τρωών τι γίνεται τις βάρδιες; πού πλαγιάζουν;

Ποιάν έχουν πάρει τώρα απόφαση: στα πλοία κοντά να μείνουν

410 μακριά απ' το κάστρο τους στοχάζονται, για λεν να γύρουν πίσω
και μέσα να κλειστούν, σα νίκησαν πια τώρα τους Αργίτες;»

Κι ο γιος του Ευμήδη τότε, ο Δόλωνα, του απηλογήθη κι είπε:

«Εγώ σ' αυτά που με αναρώτησες θα πω την πάσα αλήθεια'
ο Έχτορας κάνει τώρα σύναξη με τους πρωτογερόντους,
να πάρει απόφασες, και βρίσκεται στου Ίλου το μνήμα δίπλα,
μακριά απ' τη χλαλοή, πολέμαρχε' κι οι βάρδιες που ρωτάς με,
καμιά δε διαφεντεύει ξέχωρη κι ουδέ φυλάει τ' ασκέρι.
Από τους Τρώες κρατιούνται ξάγρυπνοι πλάι στις φωτιές μονάχα
όσοι είναι ανάγκη, και τις βάρδιες τους ο ένας του άλλου φωνάζουν

420 να τις κρατούν ξύπνοι' μα οι σύμμαχοι κοιμούνται οι ξακουσμένοι,
κι έχουν στους Τρώες αφήσει ολότελα του φυλαγμοῦ την έγνοια'
τι τα παιδιά και τις γυναίκες τους αυτοί κοντά δεν έχουν.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:

« Χώρια κοιμούνται αυτοί, για ανάκατα με τους αλογατάδες
τους Τρώες; Για μίλα μου ξεκάθαρα' θέλω καλά να ξέρω.»

Κι ο γιος του Ευμήδη τότε, ο Δόλωνα, του απηλογήθη κι είπε:

«Λέω και σ' αυτά που τώρα ρώτησες να πω την πάσα αλήθεια'
γιαλού μεριά στέκονται οι Παίονες οι γυρτοδοξαράτοι,
μαζί κι οι Πελασγοί κι οι Λέλεγες κι οι Καύκωνες κι οι Κάρες'

430 κατά τη Θύβρη πάλε οι πέρφανοι Μυσοί με τους Λυκιώτες,
κι οι Μαίονες, οι τρανοί στον πόλεμο, κι οι αλογατάδες Φρύγες.
Μ' από όλα τούτα ποιο είναι τ' όφελος που με ψιλωρωτατε;
Αν τώρα να χυθείτε θέλετε μέσα στων Τρωών τ' ασκέρι,
να τους οι Θράκες, μόλις που 'φτασαν, στην άκρα, χώρια απ' όλους.
Γιος του Ηονέα λογιέται ο ρήγας τους και Ρήσο τον φωνάζουν.
Σαν τα φαριά του έτσι πεντάμορφα και πιο τρανά δεν είδα'
κι από το χιόνι ακόμα ασπρότερα, γοργά σαν τους ανέμους.
Κι είναι το αμάξι του με μάλαμα κι ασήμι δουλεμένο.
Αρματωσιά χρυσή, θεόρατη, να ιδείς και να θαμάξεις,

440

ήρθε φορώντας. Ν' αρματώνουνται με τέτοια άρματα άνθρωποι
δε στέκει' μοναχά σε αθάνατους θεούς αυτά ταιριάζουν.

Όμως εμένα τώρα φέρτε με στα γρήγορα καράβια,
για με σκοινιά ανελέητα δέστε με κι αφήστε με εδώ πέρα,
ως να γυρίστε πίσω κι έχετε σιγουρευτεί για μένα,

αν ό,τι τώρα σας μολόγησα σωστό 'τανε για κι όχι.»

Ταυροκοιτώντας τον του μίλησε τότε ο τρανός Διομήδης:
«Πια γλιτωμό δεν έχεις, Δόλωνα, στα χέρια τα δικά μας
μια κι έχεις πέσει, κι ας μας έδωσες καλά μαντάτα τώρα.
Γιατί αν με λύτρα σ' απολύσουμε για κι αν σ' αφήσουμε έτσι,

450 κι άλλη φορά θα 'ρθεις στα γρήγορα των Αχαιών καράβια
να σπιουνέψεις, για και πόλεμο και συ να μας ανοίξεις.
Μ' αν δαμαστείς από το χέρι μου και τη ζωή σου χάσεις,
ποτέ σου πια κακό δε δύνεσαι να κάνεις στους Αργίτες.»

Είπε, κι ως ο άλλος το σαγόνι του με το χοντρό του χέρι
να πιάσει ελόγιαζε προσπέφτοντας, χιμάει, και το σπαθί του
κατάσβερκά του κατεβάζοντας, τα δυο του νεύρα κόβει,
κι όπως μιλούσε ακόμα, εκύλησε στο χώμα η κεφαλή του.
Παίρνουν εκείνοι απ' το κεφάλι του το κουναβίσιο κράνος,
και το κοντάρι, το δοξάρι του και την προβιά του λύκου.

460 Στην κουρσολόγα τότε τ' άσκωσε την Αθηνά ο Οδυσσέας,
ψηλά στα χέρια του, κι ευχήθηκε τέτοια μιλώντας λόγια:
«Χάρου με αυτά, θεά! Θα κράζουμε και πάλε εσένα πρώτη
απ' όλους τους θεούς στον Όλυμπο. και συ με τη σειρά σου
συντρόφεψε μας στα θρακιώτικα φαριά και τα λημέρια.»

Είπε, και πάνω απ' το κεφάλι του ψηλά τα κούρσα ασκώνει
και σε αρμυρίχι τα 'κρυψε, άσφαλτο σημάδι βάζοντας τους
καλάμια, που 'δεσε στα σύγλωρα του αρμυριχιού κλωνάρια,
μην τα λαθέψουν μες στην άφωτη γοργή νυχτιά, γυρνώντας.
Μετά τραβούσαν μέσα απ' άρματα, μέσα από μαύρον αίμα,

470 κι ευτύς σε λίγο στους βαρδιάτορες των Θρακιωτών έφτασαν.
Κι αυτοί εκοιμόνταν απ' τον κάματο βαλαντωμένοι, κι είχαν
πλάι τους στη γη τα ώρια τους άρματα με τάξη απιθωμένα
σε τρεις σειρές, και δίπλα του άλογα ζευγάρι είχε ο καθένας.
Στη μέση τους ο Ρήσος ύπνωνε, και τα γοργά φαριά του
πλάι του είχε δέσει, από το αμάξι του, στον κάτω κάτω γύρο.
Κι ως πρώτος ο Οδυσσέας τον ξέκρινε, τον δείχνει του Διομήδη:
«Διομήδη, τούτος είναι, κοίταξε, και τούτα τ' άλογά του'
γι' αυτά μας μίλησεν ο Δόλωνας, που έχουμε εμείς σκοτώσει.
Ομπρός, καιρός την αντρειοσύνη σου να δείξεις' δε σου πρέπει

480 έτσι με τ' άρματα ανωφέλευτος να στέκεις' τ' άτια λύσε,

για αρχίνα τη σφαγή, και τ' άλογά θα τα φροντίσω ατός μου.»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά η γλαυκόματη τον γέμισε κουράγιο
κι έσφαζε ολόγυρα' και γόζουνταν ολούθε οι χτυπημένοι
απ' το σπαθί του' και κοκκίνιζε το χώμα από το γαίμα.

Πώς σε κοπάδια ξάφνου αφύλαχτα χιμίζει απάνω λιόντας,
γίδια για πρόβατα, και ρίχνεται κακιά γιομάτος λύσσα'
παρόμοια κι ο Διομήδης χύθηκε πα στους Θρακιώτες τότε,
κι έσφαζε δώδεκα' και πίσω του στεκόταν ο Οδυσσέας
ο μυαλωμένος, κι όποιον έσφαζε με το σπαθί του εκείνος,

490 απ' το ποδάρι αυτός τον άρπαζε και τον τραβούσε πέρα'
τι λόγιαζε στο νου τα ωριότριχα πως θα περνούσαν άτια
με δίχως κόπο, κι ουδέ θα 'νωθον τρομάρα δρασκελώντας
τόσα κουφάρια, τι ήταν άμαθα μαθές στα τέτοια ακόμα.
Μα σύντας ζύγωσε το ρήγα τους—και δώδεκα είχε ως τώρα
σκοτώσει Θράκες—τη μελόγλυκια ζωή μεμιάς του επήρε,
καθώς βογγούσε, τι τον παίδευε βαρύς βραχνάς τη νύχτα,
του Οινέα το αγγόνι, μες στον ύπνο του, που του 'στείλε η Παλλάδα.
Τότε ο Οδυσσέας ο καρτερόψυχος λύνει απ' τ' αμάξι τ' άτια,
μετά τα δένει με τα νιόλουρα κι έξω μακριά τα σέρνει.

500 κεντρίζοντας τα με το τόξο του, τι αστόχησε να πάρει,
από το αμάξι τ' ωριοπλούμιστο το λαμπερό μαστίγι.
και του Διομήδη εσφύριξε έπειτα, σημάδι δίνοντας του.

Αυτός, ασάλευτος, λογάριαζε την πιο τρανή να κάνει
αποκοτιά: συρτό, συνάρματο το αμάξι απ' το τιμόνι
να το τραβήξει, για στα χέρια του ψηλά να το σηκώσει,
για να σκοτώσει ακόμα πιότερους εκεί μπροστά Θρακιώτες;
Κι ως τούτα ανάδευε στα φρένα του, να 'τη η Αθηνά που φτάνει,
και στο θεϊκό Διομήδη στέκοντας σιμά, τον αρμηνεύει:
«Γιε του Τυδέα του λιονταρόκαρδου, το γυρισμό στοχάσου,

510

στα βαθουλά μη γύρεις άρμενα κυνηγημένος πίσω,
άλλος αν τύχει άπ' τους αθάνατους τους Τρώες να ξεσηκώσει.»

Είπε, κι αυτός το λάλο εγνώρισε της Αθηνάς που εμίλα,
κι ευτύς καβαλικεύει τ' άλογα' τους δίνει κι ο Οδυσσέας
με το δοξάρι μια, και πέταξαν στ' Αργίτικα καράβια.
Ωστόσο ο Φοίβος ο αργυρότοξος δε βίγλιζε του κάκου,
με του Τυδέα το γιο σαν ξέκρινε την Αθηνά να τρέχει'
όλος θυμό μαζί της, χώθηκε στων Τρωών το πλήθιο ασκέρι,
και το Θρακιώτη πρωτογέροντα, τον Ιπποκόωντα, ασκώνει.

τον αντρειανό του Ρήσου αξάδερφο' κι αυτός πηδάει ξυπνώντας,
520 κι άδειο τον τόπο ως είδε όπου 'στεκαν τα γρήγορα άτια πρώτα
και τους δικούς του που σπαρτάριζαν αλύπητα σφαγμένοι,
σέρνει φωνή κι ανακαλέστηκε τον γκαρδιακό του ακράνη.
και μες στους Τρώες ασκώθη σάλαγος και ταραχή περίσσια,
και τρέχαν όλοι τους θαμάζοντας, τι φοβερά είχαν κάνει
εκείνοι οι δυο, πριχού στα βαθουλά καράβια τους διαγύρουν.

Και τούτοι ως φτάσαν όπου του Έχτορα σκότωσαν το σπιούννο,
τα γρήγορα άλογα ανακράτησε γοργά ο Οδυσσέας ο θείος'
πηδώντας ο Διομήδης πίθωσε τα αιματωμένα κούρσα
στα χέρια του Οδυσσέα, και στ' άλογα ξανά καβαλικεύει.

530 Δίνει βιτσιά μεμιάς στ' αλόγατα, που πρόθυμα πέταξαν
στα βαθουλά τραβώντας άρμενα, καθώς κι αυτά το θέλαν.
Πρώτος ο Νέστορας αγρίκησε το ποδοβόλι κι είπε:
«Φίλοι μου εσείς, Αργίτες άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες,
σωστά τα που θα πω για ψέματα; Μα να μιλήσω θέλω:
Ποδοβολή από γρήγορα άλογα στ' αφτιά μου γύρα φτάνει.
Ε, να 'ταν λέει, μακάρι, ο αντρόκαρδος Διομήδης κι ο Οδυσσέας,
γοργά απ' τους Τρώες κλεμμένα αλόγατα μονόνυχα να φέρναν!
Τρέμει η καρδιά μου ωστόσο ολόβαθα, κάνα κακό μην πάθουν,
στων Τρωών τον τάραχο όπως βρέθηκαν οι πιο αντρειωμένοι Αργίτες.»

540 Ακόμα εστέκουνταν ο λόγος του, και πρόβαλαν οι δυο τους,
και πήδηξαν στη γη πεζεύοντας, κι οι άλλοι χαρά γιομάτοι
σφίγγαν τα χέρια τους, ολόκαρδα καλωσορίζοντας τους'
και πρώτος ο γερήνιος Νέστορας ρωτούσε ο αλογολάτης:
«Για πες μας, Οδυσσέα περίλαμπρε, των Αχαιών η δόξα,
πώς πιάστε τα φαριά; χωθήκατε μέσα στων Τρωών τ' ασκέρια;
Για ήρθε θεός κανείς αγνάντια σας, να σας τα κάμει δώρο;
Αλήθεια, μοιάζουν απαράλλαχτα με τις αχτίδες του ήλιου.
Κι εγώ συναπαντιέμαι αδιάκοπα με τους οχτρούς, ποτέ μου
στα πλοία δε μένω πίσω, γέροντας κι ας είμαι πολέμαρχος'

550

όμως δεν είδα, δεν αντίκρισα τέτοια φαριά ποτέ μου.
Κάποιος θεός λέω σας αντάμωσε να σας τα κάμει δώρο'
τι κι απ' τους δυο του Δία δεν έλειψε του νεφελοστοιβάχτη
μήτε της κόρης της γλαυκόματης, της Αθηνάς, η αγάπη.»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:
«Γιε του Νηλέα, ρηγάρχη Νέστορα, των Αχαιών η δόξα,
σ' έναν θεό δεν είναι δύσκολο και πιο πανώρια, αν θέλει,

φαριά να δώσει' τι ειν' οι αθάνατοι πολύ τρανότεροι μας.
Μα τ' άτια αυτά που θέλεις, γέροντα, να μάθεις, μόλις φτάσαν
από τη Θράκη. Τον αφέντη τους ο αντρόκαρδος Διομήδης

560 τον σκότωσε, κι αντάμα δώδεκα συντρόφους του αντρειωμένους.
Κι έναν κατάσκοπο σκοτώσαμε, που δίπλα στα καράβια
τον είχε στείλει ο μέγας Έχτορας κι οι Τρώες οι ψυχωμένοι,
εδώ να 'ρθει κοντά, στο ασκέρι μας, να μας παραμονέψει.»

Είπε, και τ' άτια τα μονόνυχα περνά από το χαντάκι
γελώντας· πίσω του χαρούμενοι πήγαιναν κι οι άλλοι Αργίτες.
Κι ως φτάσαν πια στο καλοκάμωτο καλύβι του Διομήδη,
καλοκομμένα επήραν νιόλουρα και τ' άλογα τους δένουν
μπρος στο παχνί, και πέρα που 'στεκαν και τ' άλλα του Διομήδη
γοργόποδα φαριά, τ' ολόγλυκο μασώντας μπρος τους στάρι.

570 Βάζει μετά ο Οδυσσέας του Δόλωνα τα αιματωμένα κούρσα
στην πρύμνα του άρμενου, να τα 'διναν στης Αθηνάς τη χάρη·
κι εκείνοι εβούτηξαν στη θάλασσα, τον πλήθιο τους ιδρώτα
απ' τ' αντικνήμια κι απ' το σβέρκο τους κι απ' τα μεριά να πλύνουν.
Κι αφού τα κύματα της θάλασσας τον πλήθιο ιδρώτα έπλυναν
απ' τα κορμιά τους, και δροσίστηκαν βαθιά στα σπλάχνα μέσα,
σε καλοσκαλισμένους μπήκανε λουτρούς ν' απολουστούνε.
Κι αφού λούστηκαν πια κι αλείφτηκαν καλά με λάδι, επήγαν
και κάθισαν να φαν, κι ολόγλυκο κρασί από το κροντήρι
το ξέχειλο ανασέρναν, κι έχυναν σπονδές στη Γλαυκομάτα.

Ραψωδία Α

Ιλιάδας Λ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΪΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Λ- Κι ασκώθη τότε απ' του τρισεύγενου του Τιθωνού την κλίνη
η Αυγή, το φως και στους αθάνατους και στους θνητούς να φέρει'
και την Αμάχη ο Δίας στ' Αργίτικα γοργά καράβια στέλνει,
την άγρια, να κρατάει στα χέρια της φριχτό πολέμου σκιάχτρο.
Πα στου Οδυσσέα το μαύρο, απλόχωρο καράβι πάει και στέκει,
που ήταν στη μέση, για ν' ακούγεται ζερβά δεξιά η φωνή της,
και δώθε, ως τα καλύβια του Αίαντα, του γιου του Τελαμώνα,
και κείθε, ως του Αχιλλέα' τι τ' άρμενα τα 'χαν στις δυο τις άκρες
σερμένα ετούτοι, χεροδύναμοι και παλικάρια ως ήταν.

10 Εκεί η θεά ως εστάθηκε, έσυρε φωνή φριχτή, μεγάλη,
στριγγιά, και κάθε Αργίτη εγέμισε το στήθος με περίσσιο
κουράγιο, αλάγιαστο αντροπάλεμα και πόλεμο να στήσουν.
και ξάφνου πιο γλυκός ο πόλεμος τους φάνη τώρα, απ' ό,τι
με τα βαθιά καράβια να 'γερναν στη γη την πατρική τους.

Κι ο γιος του Ατρέα να ζώσουν πρόσταξεν οι Αργίτες τ' άρματά τους,
κι ατός του ευτὺς φοράει τη χάλκινη λαμπρήν αρματωσιά του'
και πρώτα γύρα στ' αντικνήμια του περνά κνημίδες ώριες,
που με θηλύκια στους αστράγαλους σφίγγονταν ασημένια'
κι ύστερα γύρω από τα στήθη του περνά το θώρακά του,

20 που κάποτε ο Κινύρας του 'στείλε, φίλιας κι αγάπης δώρο'
τι είχε στην Κύπρο φτάσει το άκουσμα το μέγα, πως οι Αργίτες
σε λίγο για την Τροία θ' αρμένιζαν με τα πλεούμενα τους·
γι' αυτό και του 'δωκε το θώρακα, τιμώντας το ρηγάρχη.
Κι είχε λαζούρι μπλάβο απάνω του δέκα ζωνάρια γύρα,
κι είχε είκοσι καλάι και δώδεκα ζωνάρια από χρυσάφι.
Μαυρογαλάζια φίδια ανέβαιναν κάθε μεριά από τρία
προς το λαιμό, με ουρανοδόξαρα παρόμοια, ο γιος του Κρόνου
ψηλά στα σύγνεφα που στύλωσε, σημάδι στους ανθρώπους.
Σπαθί μετά στους ώμους πέρασε, και τα πλουμόκαρφά του

30

λαμποκοπούσαν πάνω ολόχρυσα, και το θηκάρι του ήταν
γύρα όλο ασημί, από χρυσόλουρα ψηλά ανακρεμασμένο.
Παίρνει το ξομπλιαστό σκουτάρι του, που τον εσκέπαζε όλο,
το στέριο, τ' όμορφο, που χάλκινοι το ζώναν κύκλοι δέκα,
κι απάνω του είκοσι ξεχώριζαν αφάλια από καλάι,
λευκά, και μόνο ένα στη μέση τους από βαθύ λαζούρι,

με τη Γοργώ που το στεφάνωνε την αγριοβλεμματούσα,
με φοβερή ματιά, και γύρα της ο Τρόμος κι η Φευγάλα.
Από ασημένιο το σκουτάρι του λουρί κρεμόταν φίδι
γαλάζιο απάνω του τυλίγονταν, κι απ' το λαιμό τον ίδιο

- 40 τρεις κεφαλές προβαίνουν, που 'βλεπαν αλλού κι η καθεμιά τους.
Το κράνος με τα δυο τα κέρατα, τα τέσσερα τ' αφάλια
φοράει μετά, κι απάνω η φούντα του φοβέριζε η αλογίσια.
Δυο σουβλερά, γερά, χαλκόμυτα στερνά κοντάρια παίρνει,
που η λάμψη τους η χάλκινη έφτανε ψηλά στα μεσουράνια.
Και τότες η Αθηνά η γλαυκόματη κι η Ήρα μαζί εβρόντηξαν,
για να τιμήσουν της πολύχρυσης Μυκήνας το ρηγάρχη.

Κι ο καθανείς του αμαξολάτη του παράγγελνε, με τάξη
να του κρατάει κει πέρα τ' άλογα, μπροστά από το χαντάκι.
Κι αυτοί φόρεσαν τις αρμάτες τους, κι ευτύς επήραν δρόμο

- 50 πεζοί, κι αλάγιαστος ο σάλαγος μες στο πουρνό σηκώθη.
Και στο χαντάκι ομπρός συντάχτηκαν πολύ πιο πριν, και φτάσαν
κατοπινά οι αμαξολάτες τους· και τότε ο γιος του Κρόνου
τρανό ξεσήκωσε συντάραχο, κι απ' τον αιθέρα πάνω
να πέσει αφήνει αιματοστάλαχτη βροχή στη γη, σημάδι
πως πλήθος αντρειωμένες θα 'στέλνε ψυχές στον Άδη κάτω.

Κι από την άλλη οι Τρώες συντάζουνταν, στο στήθωμα του κάμπου,
τρογύρα απ' τον τρανό τον Έχτορα, τον άξιο Πολυδάμα,
και τον Αινεία, που οι Τρώες αντίκριζαν ίδια θεό, κι ακόμα
τον Πόλυβο και τον Ακάμαντα με τη θεϊκιά του νιότη

- 60 και τον Αγήνορα, του Αντήνορα τους τρεις υγιούς, τρογύρα.
Κι έστεκε μες στους πρώτους ο Έχτορας με ολόκυκλο σκουτάρι.
Πώς άστρο ξάφνου κακοσήμαδο προβάλλει μες στα νέφη,
ολόφωτο, και πάλι εχώθηκε στα νέφη τα ισκιωμένα'
παρόμοια κι ο Έχτορας ξεπρόβελνε τη μια στους πρώτους μέσα,
την άλλη στους στερνούς, προστάζοντας' κι η χάλκινη του αρμάτα
σαν αστραπή του βροντοσκούταρου του Δία στραφτάλιζε όλη.

Οι θεριστάδες πώς κατάντικρα σε δυο ζυγίες θερίζουν
τους όργους νοικοκύρη ατράνταχτου στα καρπερά σπαρτά του
— στάρι, κριθάρι—και χερόβολα πυκνά στο χώμα στρώνουν'

70

παρόμοια Τρώες κι Αργίτες χίμιζαν κι ο ένας τον άλλο έσφαζαν,
και την πικρή στο νου κανένas τους δεν έβαζε φευγάλα.
Κι ήταν ο πόλεμος ισόβαρος, κι εκείνοι ως λύκοι ορμούσαν.

Κι η Αμάχη εχαίρουνταν θωρώντας τους η πικροφαρμακούσα'
τι ήταν η μόνη απ' τους αθάνατους στον πόλεμο μαζί τους.
Οι άλλοι θεοί δεν ήταν δίπλα τους' γαλήνιοι αναπαύονταν
μες στα πανέμορφα παλάτια τους, κει πέρα που ο καθένας
το αρχοντικό του πήγε κι έχτισε, στου Ολύμπου τα φαράγγια.
Καί με το γιο το μαυροσύγγεφο του Κρόνου τα 'χαν όλοι,
που για τους Τρώες νοιαζόταν κι ήθελε να δοξαστούν περίσσια.

80 Μ' αυτός μηδέ και τους λογάριαζε' μον' φεύγει και καθίζει
μακριά απ' τους άλλους καμαρώνοντας στη δύναμη του, κι είχε
τα μάτια ρίξει απά στ' Αργίτικα τα πλοία, στων Τρωών το κάστρο,
σ' αυτούς που έσφαζαν και που εσφάζονταν και στου χαλκού τη λάμψη.

Όσο βαστούσε η αυγή και πλήθαινε το φως της άγιας μέρας,
κι από τους δυο στρατούς σωριάζονταν πολλοί από τις ριζιές τους·
όμως την ώρα που συντάζεται να φάει ψωμί ο ξωμάχος
στα ποροφάραγγα, τι απόκαμαν τα χέρια του να κόβουν
απ' το πουρνό δέντρα θεόρατα, και μπούχτισε η καρδιά του,
και για γλυκό ψωμί στο σπλάχνο του πλημμύρισε η λαχτάρα'

90 την ώρα αυτή τους Τρώες ετσάκισαν με την παλικάριά τους,
ο ένας του άλλου κουράγιο δίνοντας μες στις γραμμές, οι Αργίτες.
Πρώτος χιμώντας ο Αγαμέμνονας το Βήνορα σκοτώνει
το βασιλιά και τον άκράνη του, τον αλογάρη Οϊλέα.
Μπροστά του είχε σταθεί, απ' τ' αμάξι του ψηλά πηδώντας κάτω'
μα όπως χιμούσε ομπρός, στο μέτωπο με σουβλερό κοντάρι
του ρίχνει' κι ο χαλκός του κράνους του δε βάστηξε στο χτύπο,
μον' και το κράνος και το κόκαλο τρυπά ο χαλκός, και λιώμα
του έγιναν τα μυαλά, κι ως χίμιζε, στο χώμα τον ξαπλώνει.
Μα ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας τους παρατά εκεί πέρα,

100 με στήθια που από νιάτα ξάστραφταν, γυμνούς και κουρσεμένους,
κι αυτός στον Ίσο και στον Άντιφο τραβάει να τους σκοτώσει,
τους γιους του Πρίαμου —κλεφτογέννητος ο πρώτος, γνήσιος ο άλλος—
πα σ' ένα αμάξι οι δυο' τα νιόλουρα κρατούσε ο νόθος τότε,
κι ο Άντιφος δίπλα του ο περίλαμπρος' στης Ίδας τα φαράγγια
τους είχε, εκεί τ' αρνιά τους που 'βοσκαν, πιάσει ο Αχιλλέας και δέσει
με αλυγαριας κλωνάρια κάποτε, κι αφήκε τους με λύτρα.
Μα τώρα ο ρήγας Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, τον πρώτο
πιο πάνω απ' το βυζί κατάστηθα χτυπάει με το κοντάρι
και ρίχνει κάτω, και τον Άντιφο με μια σπαθιά στ' αφτί του,

110 βιαστικά τους γδύνει τ' άρματα' κι εκεί απεικάστη ποιοί 'ταν
τι στα γοργά αποδίπλα τ' άρμενά τους είχε ιδεί πιο πρώτα,

τη μέρα που ο Αχιλλέας ο γρήγορος τους έφερε απ' την Ίδα.
Πώς σε αλαφίνας γοργογόνατης μονιά χιμίζει λιόντας,
κι αρπάζει τα μικρά της άμαχα μες στα γερά του δόντια,
και σπάει τα κόκαλα τους, παίρνοντας την τρυφερή ζωή τους·
κι εκείνη, αυτού σιμά κι αν βρίσκεται, μα δεν μπορεί να τρέξει
να τα συντράμει, τι παράλυσε κι ατή της απ' το φόβο'
και πηλαλάει στα δάση γρήγορα και στα πυκνά ρουμάνια,
δρώμενη, βιαστική, απ' το ανήμερο θεριό κυνηγημένη'

120 όμοια και κείνους Τρώας δε δύνουνταν κανένας να γλιτώσει,
γιατί κι αυτοί στα πόδια το' βάζαν, διωγμένοι απ' τους Αργίτες.

Τον Πείσαντρο και τον Ιππόλοχο μετά τον πολέμαρχο,
τους γιους του Αντίμαχου του αντρόκαρδου, που παίρνοντας χρυσάφι
δώρο ακριβό από τον Αλέξαντρο δεν αφήνε τους Τρώες
να δώσουν πίσω στον ξανθόμαλλο Μενέλαο την Ελένη—
δικοί του ήταν οι γιοι που ετσάκωσε πα σ' ένα αμάξι τώρα
ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας· μαζί το κυβερνούσαν.
Τα γυαλιστά λουριά τους ξέφυγαν από τα χέρια, τ' άτια
σκιάχτηκαν, κι ως ο Ατρείδης χίμιζεν απάνω τους σα λιόντας,

130 σκύψαν εκείνοι από το αμάξι τους και τον παρακαλιόνταν:
«Υγιέ του Ατρέα, ζωντάρι πιάσε μας, και δέξου πλήθια λύτρα·
τι είναι πολλά αγαθά στου Αντίμαχου κρυμμένα τα κελάρια,
χρυσάφι και χαλκός και σίδηρο με κόπο δουλεμένο.
Θα 'δινε ο κύρης μας αρίφνητα για ξαγορά μας τώρα,
μόνο πως ζούμε ακόμα αν μάθαινε στ' Αργίτικα καράβια.»

Έτσι κι οι δυο τους τότε κλαίγοντας στο βασιλιά μιλούσαν
παρακαλώντας, μ' ανελέημονη γρικόουν φωνή στ' αφτιά τους:
«Αν είστε σεις οι γιοί του Αντίμαχου του καστροπολεμάρχου,
που το Μενέλαο, τότε που 'φτασε με το θεϊκό Οδυσσέα

140 στην Τροία μαντατοφόρος, φώναζε στους συναγμένους Τρώες
να τον σκοτώσουν δίχως άργητα, να μη διαγύρει πίσω,
τώρα του κύρη σας την άτιμη βουλή θα μου πλερώστε»

Αυτά είπε, κι απ' το αμάξι έγκρέμισε τον Πείσαντρο, στο στήθος
με το κοντάρι του τρυπώντας τον κι αυτός στη γη ξαπλώθη.
Μετά σκοτώνει τον Ιππόλοχο, που 'χε πηδήξει κάτω'
με το σπαθί τα χέρια του 'κοψε, του πήρε το κεφάλι,
και το κορμί του σπρώχνει, ως κούτσουρο να κυλιστεί στ' ασκέρι.
Άφησε αυτούς μετά και χύθηκεν εκεί που πλήθια ασκέρια
ξεπαραλυούσαν, και ξοπίσω του κι οι άλλοι αντρειωμένοι Αργίτες'

150 πεζοί πεζούς σκότωναν που 'φευγαν μεβιάς, κι αμαξολάτες
αμαξολάτες (κι από κάτω τους ο κουρνιαχτός πετιόταν
στον κάμπο μέσα απ' των αλόγων τους τα βροντερά ποδάρια)
με το χαλκό χτυπώντας' κι άπαντα σκοτώνοντας ξοπίσω
χιμούσε ο ρήγας Αγαμέμνονας και ψύχωνε τους άλλους.
Χαλάστρα πυρκαγιά πως χύνεται σε σύδεντρο ρουμάνι,
κι οι άνεμοι εδώ κι εκεί στρουφίζοντας τη ρίχνουν, και τα θάμνα
σύριζα πέφτουν, απ' τη μάνητα της φλόγας χτυπημένα'
όμοια και τότε απ' του Αγαμέμνονα τα χέρια κάτω έπεφταν
κεφάλια Τρωών που έφευγαν κι έσερναν βροντώντας τ' άδεια αμάξια

160 πλήθος αλόγατα μακρόλαιμα στα διάβατα της μάχης,
τους άψεγους αμαξολάτες τους ζητώντας' όμως τούτοι
στη γη χαρά των όρνιων κοίτουνταν, καημός των γυναικών τους.

Απ' τις ριζιές ο Δίας τον Έχτορα μακριά κρατούσε ωστόσο
κι απ' τη σφαγή κι απ' το ανακάτωμα κι απ' το αίμα κι απ' τη σκόνη·
„κι ο γιος του Ατρέα χιμούσε αδιάκοπα ψυχώνοντας τους άλλους.
Κι οι Τρώες, σιμά στου γιου του Δάρδανου, στου Ίλου του αρχαίου το μνήμα,
στην άγρια τη συκιά μαζεύουνταν, μεσοκαμπίς, στο κάστρο
πίσω να γύρουν κι ακατάπαυτα χουγιάζοντας χιμούσε
ο γιος του Ατρέα, κι ο λύθρος μόλευε τ' ανίκητα του χέρια.

170 Όμως στο δρυ και στη Ζερβόπορτα σαν έφτασαν εκείνοι,
πήραν και στάθηκαν, προσμένοντας τους άλλους πότε θα 'ρθουν
μ' αυτοί στον κάμπο ακόμα εβρίσκουνταν και φεύγαν, σα γελάδες
που λιόντας κυνηγάει χιμίζοντας μες στην καρδιά της νύχτας,
σ' όλες μαζί, μα μια είναι που 'λαχε για να 'βρει ο Χάρος, οποιαν
μες στα γερά τσακώσει δόντια του, κι αφού της σπάσει πρώτα
το σβέρκο, αναρουφάει το γαίμα της και τρώει τα σωθικά της'
όμοια κι ο ρήγας Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, χιμούσε
τον πιο στερνό χτυπώντας πάντα του, κι αυτοί τρεχάτοι έφευγαν.
Πολλοί κι απίστομα κι ανάσκελα κυλούσαν απ' τ' αμάξια

180

κάτω απ' τα χέρια του, τι εχύνουνταν με το κοντάρι ολούθε.
Μα ως πια στο κάστρο κοντοζύγωναν και στ' αψηλά τειχιά του,
την ώρα εκείνη των αθάνατων και των θνητών ο κύρης
στης Ίδας κάτω της πολύβρυσης τις κορυφές κατέβη
ψηλά απ' τα ουράνια, και στα χέρια του κρατούσε αστροπελέκι.
Την Ίρη τότε τη χρυσόφτερη μαντατοφόρα στέλνει:
«Ίρη ανεμόποδη, στον Έχτορα τρέχα να πεις τι θέλω'
όσο θωράει τον Αγαμέμνονα το ρήγα μες στους πρώτους
να χύνεται μπροστά, θερίζοντας των Τρωών το ασκέρι αράδα,

πίσω ας τραβάει, και στους επίλοιπους κουράγιο ας δίνει μόνο,
190 με τους οχτρούς στον άγριο τάραχο να πολεμούν αντρίκεια.
Μ' αν κονταριά τον Αγαμέμνονα χτυπήσει για σαγίτα
κι απά στο αμάξι ανέβη, δύναμη να σφάζει θα του δώσω,
ωσόπου πια στα καλοκούβερτα πλεούμενα σιμώσει,
και πέσει ο γήλιος βασιλεύοντας και το άγιο απλώσει σκότος.»

Αυτά είπε, κι η ανεμόποδη Ίριδα γρικάει τον ορισμό του,
κι απ' τα βουνά της Ίδας χύθηκε κατά την Τροία την άγια'
και κει τον Έχτορα, του αντρόκαρδου το γιο του Πριάμου, βρίσκει
πίσω από τ' άλογα να στέκεται πα στο γερό του αμάξι.
Κι η Ίριδα εστάθη η φτεροπόδαρη κοντά του και μιλούσε:

200 «Έχτορα, γιε του Πριάμου ασύγκριτε, που 'χεις του Δία τη γνώση,
ο αφέντης Δίας σε σένα μ' έστειλε το λόγο του ν' ακούσεις:
Όσο θωράς τον Αγαμέμνονα το ρήγα μες στους πρώτους
να χύνεται μπροστά, θερίζοντας των Τρωών το ασκέρι αράδα,
τραβήξου εσύ, και στους επίλοιπους κουράγιο δίνε μόνο,
με τους οχτρούς στον άγριο τάραχο να πολεμούν αντρίκεια.
Μ' αν κονταριά τον Αγαμέμνονα χτυπήσει για σαγίτα
κι απά στο αμάξι ανέβει, δύναμη να σφάζεις θα σου δώσει,
ωσόπου πια στα καλοκούβερτα πλεούμενα σιμώσεις,
κι ο γήλιος πέσει βασιλεύοντας και το άγιο απλώσει σκότος.»

210 Ως είπε αυτά η γοργόποδη Ίριδα, μισεύει πίσω πάλε,
κι εκείνος πήδηξε απ' τ' αμάξι του συνάρματος στο χώμα,
κι έτρεξε, σειώνοντας τα κοντάρια του τα μυτερά, στ' ασκέρι,
να μπουν στον πόλεμο φωνάζοντας, κι άγρια ξανάβει μάχη.
Κάνουν κι αυτοί στροφή και βρέθηκαν αντίκρα στους Αργίτες'
μα όπως επήραν και δυνάμωσαν κι οι Αργίτες τις γραμμές τους,
άνοιξε ο πόλεμος και στάθηκαν αντικριστά, κι εχύθη
μπροστά απ' τους άλλους ο Αγαμέμνονας, να πολεμήσει πρώτος.

Πέστε μου τώρα, Μούσες, που 'χετε τον Όλυμπο παλάτι,
ποιος ήρθε ομπρός στον Αγαμέμνονα και στάθη απ' όλους πρώτος

220

για από τους Τρώες για από τους σύμμαχους τους κοσμοξακουσμένους;

Ο γιος ο αρχοντικός, ο λιόγεννος, του Αντήνορα Ιφιδάμας,
αναθραμμένος στην πολύκαρπη, την αρνομάνα Θράκη'
τον είχε ο Κισσέας στο σπίτι του, παππούς από μητέρα,
της Θεανώς της ροδομάγουλης ο κύρης, αναστήσει,
μικρός σαν ήταν μα σαν άνθισεν η φουμιστή του η νιότη,

εκεί τον κράτησε και του 'δωκε την κόρη του γυναίκα'
κι αφήκε τον παστό τους νιόγαμπρός, γρικώντας πως εφτάσαν
οι Δαναοί, και δώδεκα άρμενα ξοπίσω του ακλουθούσαν.
Όμως τα πλοία τα καλοζύγιαστα τ' αφήκε στην Περκώτη,

230 κι αυτός στεριάς επήγε κι έφτασε στης Τροίας το κάστρο μέσα.
Τούτος λοιπόν στον Αγαμέμνονα στάθηκε αντίκρα τότε'
κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν χιμώντας ο ένας του άλλου,
ο Ατρείδης το κοντάρι πέταξε λοξά και δεν τον βρήκε'
μ' αυτόν τον χτύπησε ο Ιφιδάμαντας στο θώρακα από κάτω,
στη ζώνη, κι έβαλε και δύναμη με το βαρύ του χέρι.
Μα το ζωνάρι τ' ολοπλούμιστο δεν τρύπησε' πιο πρώτα
βρήκε ο χαλός τ' ασημοστόλιδα και στράβωσε ως μολύβι.
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας αρπάζει το κοντάρι,
και σέρνοντας τον του το τράβηξε μανιάζοντας, σα λιόντας'

240 μετά με μια σπαθιά στο σβέρκο του του παραλύει τα γόνα.
Σε μολυβένιον ύπνο, πέφτοντας, βυθίστηκεν ο δόλιος,
τους εδικούς του ως ενδιαφέντευε κι αλάργα απ' την καλή του,
που δεν τα χάρηκε, κι ας έδωκε πολλά για να την πάρει'
εκατό βόδια της πρωτόδωκε κι έταζε χίλια ακόμα,
κι αρνιά και γίδια, από τ' αρίφνητα που του 'βοσκαν κοπάδια.
Μα τότε ο Ατρείδης Αγαμέμνονας τον έγδυσε, και πίσω
γυρνούσε στους Αργίτες τα όμορφα κρατώντας άρματά του.

Όπως αντίκρισε το αδέρφι του νεκρό να πέφτει χάμω,
ο Κόωνας, πρώτος γιος του Αντήνορα, στον κόσμο ξακουσμένος,

250 καημός ανείπωτος του σκέπασε μεμιάς τα δυο του μάτια.
Στάθηκε πλάι στον Αγαμέμνονα κρυφά με το κοντάρι
και του χτυπάει το καλαμόχερο, πιο κάτω απ' τον αγκώνα,
κι απ' το κοντάρι που στραφτάλιζε βγήκε ο χαλός αντίκρυ.
Έκοψε κρύος τον Αγαμέμνονα το ρήγα ιδρώτας τότε,
μα δεν παράτησε τον πόλεμο και τη σφαγή, μονάχα
με το ανεμόθρεφτο κοντάρι του χιμάει στον Κόωνα πάνω.
Ωστόσο αυτός τον Ιφιδάμαντα, που ίδιοι γονιοί είχαν κάμει,
τραβούσε από το πόδι, κι έκραζε στους αντρειωμένους όλους·
μα όπως τραβούσε, τον επέτυχε πιο κάτω απ' το σκουτάρι

260

το αφαλωτό με το κοντάρι του και του 'λυσε τα γόνα·
τρέχει, κι απά στον Ιφιδάμαντα του κόβει το κεφάλι.
Έτσι απ' το γιο του Ατρέα δαμάστηκαν και χάσαν τη ζωή τους
οι γιοί του Αντήνορα, βουλιάζοντας στο μαύρον Άδη κάτω.

Κι ωστόσο επήρε αυτός και χίμιζε και μες στους Τρώες τους άλλους
με το σπαθί και το κοντάρι του και με χοντρά λιθάρια,
όση ώρα ακόμα το αίμα ανάβρυζε ζεστό από την πληγή του.
Μα μόλις η πληγή ξεράθηκε και στάθη πια το γαίμα,
τον πήραν οι σουβλιές αβάσταχτες τον αντρειωμένο Ατρείδη.
Πώς σε γυναίκα πια ετοιμόγεννην οι πικροπονοδότρες

270 θεές Λεχούσες σφάχτη στέλνουνε, κι είναι της Ήρας κόρες,
και σέρνουν σουβλερούς ξοπίσω τους, φαρμακωμένους πόνους·
τέτοιες σουβλιές στο χέρι του ένιωσε κι ο Ατρείδης ο αντρειωμένος.
Πηδάει στο αμάξι ευτύς και πρόσταξε του αμαξολάτη, τ' άτια
στα βαθουλά να τρέξει τ' άρμενα, τι εβάραινε η καρδιά του'
και δυνατά, πριν φύγει, εφώναξε, ν' ακούσουν όλοι οι Αργίτες:
«Καλοί μου φίλοι, Αργίτες άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες,
κρατήστε τώρα εσείς τον πόλεμο τον άγριο, να γλιτώστε
τα πελαγόδρομα καράβια μας, τι ολημερίς εμένα
τους Τρώες δεν άφησε ο βαθύγνωμος ο Δίας να πολεμήσω.»

280 Είπε, κι ο αμαξολάτης χτύπησε τα ωριότριχα άλογα του,
που πρόθυμα πέταξαν, στ' άρμενα τα βαθουλά τραβώντας.
Τα στήθη τους με αφρούς σκεπάζουνταν κι ο κουρνιαχτός τα πόδια
τους γέμιζε, απ' τη μάχη ως έσερναν το ρήγα που πονούσε.

Κι ο μέγας Έχτορας, ως ξέκρινε το γιο του Ατρέα να φεύγει,
σέρνει φωνή τρανή γκαρδιώνοντας τους Τρώες και τους Λυκιώτες:
« Λυκιώτες και Δαρδάνοι αντρόψυχοι και Τρώες, ακούστε με όλοι'
άντρες σταθείτε, ορθή κρατάτε τη της αντριγιάς τη φλόγα!
τι τώρα ο πιο αντρειωμένος έφυγε, κι ο Δίας, ο γιος του Κρόνου,
έδωκε εμένα δόξα αθάνατη' στους γαύρους πάνω Αργίτες

290 βαράτε τ' άτια τα μονόνυχα, που πιο να δοξαστείτε.»

Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους.
ο αγριμολόγος πώς τ' ασπρόδοντα ξαμόλυσε σκυλιά του
σε λιώντα για και σ' άγριογούρουνο λογγοθρεμμένο απάνω'
όμοια και τότε ο μέγας Έχτορας, σαν Άρης αντροφόνος,
τους Τρώες ξαμόλυσε τους άφοβους απάνω στους Αργίτες'
κι ατός του, για τη νίκη σίγουρος, τραβούσε με τους πρώτους,
και μες στη μάχη echúθη, δρόλαπας θαρρείς ξεφρενιασμένος,
που στο μαβί χιμίζει πέλαγο κι άγρια φουρτούνα ασκώνει.

Ποιόν πρώτο αλήθεια και ποιόν ύστερο του Πρίαμου ο γιος στο χώμα,

300 ο Έχτορας, έριξε, όπως του 'δινεν ο Δίας τη νίκη τώρα;

Τον Τώρο, τον Ασαίο, τον άτρομον Ιππόνου, τον Οπίτη,
και του Κλυτέα το γιο το Δόλοπα και τον Αγέλαο ρίχνει
και τον Αυτόνοο και τον Αίσυμνο και τον Οφέλτιο πρώτα'
αυτούς απ' τους Αργίτες σκότωσε ρηγάδες, και στο πλήθος
πέφτει μετά. Καθώς ο Ζέφυρος με σίφουνα μεγάλο
φερμένα από το Νότο σύγνεφα λευκά χτυπάει και σπρώχνει,
και φουσκωτά κυλούν τα κύματα, κι η άχνη ψηλά σκορπιέται
απ' την ορμή του πολυτάξιδου κυνηγημένη ανέμου'
παρόμοια κι ο Έχτορας εθέριζε πολλά κεφάλια τότε.

- 310 Δουλειές αγιάτρευτες θα γίνονταν εκεί, μεγάλη θράψη,
κι οι Αργίτες στα καράβια φεύγοντας θα πέφταν, ο Οδυσσέας
αν στου Τυδέα το γιο δε φώναζε κουράγιο δίνοντας του:
«Διομήδη, τι είναι αυτά που επάθαμε και της αντρείας ξεχνούμε;
Έλα, καλέ μου, στάσου δίπλα μου, τι θα 'ναι δα ντροπή μας
να πάρει τ' άρμενά μας ο Έχτορας ο λαμπροκρανοσείστης.»

Κι ο δυνατός Διομήδης στράφηκε κι απηλογιά του δίνει:
«Εγώ θα κρατηθώ στη θέση μου και θα βαστήξω, ωστόσο
δε θα 'ναι λέω μεγάλο τ' όφελος, τι ο νεφελοστοιβάχτης
ο Δίας στους Τρώες τη νίκη θέλησε, κι όχι σε μας να δώσει.»

- 320 Είπε, και το Θυβραίο κοντάρεψε στο αριστερό βυζί του,
κι από το αμάξι του τον γκρέμισε' και τον ισόθεο πάλε
Μολίονα, του Θυβραίου το σύντροφο, ρίχνει ο Οδυσσέας στο χώμα.
Τους κόψαν την ορμή για πόλεμο κι εκεί τους παράτησαν,
κι εκείνοι μες στο ασκέρι εχύθηκαν και κάναν θράψη, ως κάπροι
που θρασεμένοι απάνω εχίμιζαν σε σκύλους κυνηγάρους'
όμοια, ξανά χιμώντας, σκότωναν τους Τρώες, και ξανασάναν
χαρούμενοι, απ' το θείο τον Έχτορα κυνηγημένοι, οι Αργίτες.
Τότε μαζί κι αμάξι εκούρσεψαν και δυο άντρειανούς σκότωσαν'
απ' την Περκώτη, γιους του Μέροπα, που απ' όλους πιο τους άλλους

- 330 της μαντικής τις τέχνες κάτεχε, κι ουδ' άφηγε τους γιους του
στον αντροφά να πάνε πόλεμο' μ' αυτοί δεν τον άκουσαν,
οι μαύρες Λάμιες λες του Χάροντα στο χαλασμό τους σπρώχναν.
Αυτών των δυο ο Διομήδης άρπαξε, κονταροκατεχάρης,
ζωή, ψυχή, και τα περίλαμπρα τους έγδυσε άρματά τους.
Δυο κι ο Οδυσσέας σκοτώνει, Ιππόδαμο κι Υπείροχο τους λέγαν.

Κι ανάμεσα τους ισοζύγιαζε τη μάχη από την Ίδα
ο Δίας βιγλίζοντας, και σκότωναν ο ένας τον άλλο εκείνοι.
Πρώτα ο Διομήδης τον Αγάστροφο χτυπάει με το κοντάρι,
το γιο του Παίονα, στο λαγγόνι του' δεν είχε αυτός κοντά του

340 το αμάξι του να φύγει τρέχοντας, κι ήταν βαρύ το λάθος.
Τ' άτια κρατούσε ο αμαξολάτης του πέρα μακριά, και τούτος
πεζός στους πρώτους μέσα εμάχουνταν, ως που τον βρήκε ο Χάρος.
Τους είδε τότε ο μέγας Έχτορας μες στις γραμμές, και πέφτει
σκουίζοντας πάνω τους, κι οι φάλαγγες των Τρωών ξοπίσω έρχονταν.
Κι ως τον αντίκρισε ο βροντόφωνος Διομήδης, σύγκρυο του 'ρθε,
και του Οδυσσέα γυρνώντας μίλησε, που πλάι του εκεί βρισκόταν:
«Κακό μεγάλο ο γαύρος Έχτορας, που απάνω μας πλακώνει'
μα εμείς εδώ ας σταθούμε ασάλευτοι να κονταροκρουστούμε.»

Είπε, και το μακρόισκιωτο έριξε κοντάρι του με φόρα,

350 και δεν ξαστόχησε' τον πέτυχε στην κορυφή του κράνους,
την κεφαλή του ως εσημάδευε' μα το χαλκό τινάζει
πίσω ο χαλκός, και στ' ώριο δέρμα του δε φτάνει' τι το κράνος
το στενοπρόσωπο, το τριδιπλο, τον γλίτωσε του Φοίβου.
Κι ο Έχτορας μίλια πισωγύρισε και χώθη μες στ' ασκέρι,
κι άπα στα γόνατα σωριάστηκε, κι ακούμπησε στο χώμα
τ' αδρό του χέρι, και του σκέπασε μαύρη νυχτιά τα μάτια.
Μα ως που να τρέξει στο κοντάρι του ξοπίσω ο Διομήδης
τραβώντας μέσα από τους πρόμαχους, να ιδεί που του 'χε πέσει,
ο Έχτορας πήρε ανάσα, επήδηξε στο αμάξι απάνω πάλε,

360 και μες στο πλήθος πήρε κι έφευγε, και γλίτωσε του Χάρου.
Κι ο δυνατός Διομήδης του 'κραξε με το κοντάρι ορμώντας:
«Του Χάρου, σκύλε, πάλι εξέφυγες! Μια τρίχα και χανόσουν!
Ξανά σε γλίτωσεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος, που ως στους χτύπους
των κονταριών κίνας, ταξίματα περίσσια θα του κάνεις.
Θα σε ξεκάμω εγώ, μη γνοιάζεσαι! Θα σε πετύχω πάλε,
κάποιος κι εμένα απ' τους αθάνατους μαθές αν παραστέκει.
Τώρα η σειρά των άλλων πάνω τους θα πέσω, κι όποιον λάχω!»

Ως είπε τούτα, τον Αγάστροφο τον αντρειωμένο γδύνει.
Στο ρήγα το Διομήδη ο Αλέξαντρος, της ομορφομαλλούσας

370

Ελένης ο άντρας, το δοξάρι του τραβάει να ρίξει τότε,
γερμένος στην κολόνα, που 'στέκε στου Ίλου το μνήμα πάνω,
του γιου του Δάρδανου, πρωτόγερου σε περασμένα χρόνια.
Πάνω στην ώρα εκείνος έβγαζε το θώρακα απ' τα στήθη
του Αγάστροφου κι από τους ώμους του το ξομπλιαστό σκουτάρι
και το βαρύ το κράνος' μ' άξαφνα τανυεί το τόξο ο Πάρης
και τον χτυπάει —τι από το χέρι του δεν ξέφυγε η σαγίτα
του κάκου— στο δεξιό ποδάρι του, στο χτένι, κι απαντίκρυ
περνώντας η σαγίτα εμπήχτηκε στη γη. Κι αυτός πετάχτη

με γέλιο απ' τη χωσιά χαρούμενος, και με καμάρι του 'πε:

380 «Σε πέτυχα! Άδικο η σαγίτα μου δεν πήγε. Να' ταν μόνο
στο κατωκοίλι να πετύχαινα, να σ' εστελνα στον Άδη.
Έτσι απ' τα τόσα θα ξανάσαιναν κακά κι οι Τρώες, που ομπρός σου
λιγοκαρδούν, ως αρνοκάτσικα σαν αντικρίζουν λιόντα.»

Τότε ο τρανός Διομήδης άσκιαχτος του απηλογήθη κι είπε:
«Γυναικοπλάνε κι ατσαλόγλωσσε, του δοξαριού τεχνίτη
μονάχα! αν σου βαστούσε αντίκρα μου να μετρηθείς στο απάλε,
δε θα φελούσαν τα δοξάρια σου μηδέ οι πολλές σαγίτες.
Τώρα στο χτένι με τσαγκρούνισες και το καυκίεσαι κιόλα.
Μωρό παιδί, γυναίκα αν μου 'ριχνε, τόσο ψηφώ και σένα!

390 «Του τιποτένιου, του λαγόκαρδου κούφια η ριζιά είναι πάντα.
Μένα η δικιά μου ωστόσο αλλιώτικη· ν' αγγίζει μόνο κάποιον,
κι είναι πικρή στον που τη δέχεται και τη ζωή του χάνει.
Τα δυο της μάγουλα η γυναίκα του ξεσκίζει, τα παιδιά του
κλαίνε ορφανά, κι εκείνος, βάφοντας μ' αίμα τη γη, σαπίζει,
κι όρνια τον περιζώνουν πιότερα παρά μοιρολογητρες.»

Αυτά είπε, κι ο Οδυσσέας ζυγώνοντας γοργά ο κονταρομάχος
στέκει μπροστά· κι αυτός, καθίζοντας, τη γρήγορη σαγίτα
τραβά απ' το πόδι' κι ως αβάσταχτοι τον έζωσαν οι πόνοι,
πηδάει στο αμάξι ευτύς, και πρόσταξε του αμαξολάτη, τ' άτια

400 στα βαθουλά να τρέξει τ' άρμενα, τι εβάραινε η καρδιά του.

Μονάχος ο Οδυσσέας απόμεινε, του κονταριού ο τεχνίτης,
κανείς Αργίτης άλλος· όλοι τους στα πόδια το 'χαν βάλει.
Βαρυγκομώντας τότε μίλησε στην πέρφανη καρδιά του:
«Τι θα γενώ; Κακό είναι, αλίμονο, μεγάλο, φοβισμένος
να φύγω ομπρός τους, μα χειρότερο να σκοτωθώ εδώ πέρα
μονάχος. Οι άλλοι Αργίτες σκόρπισαν από του Δία το χέρι.
Όμως γιατί η καρδιά μου κάθεται και τ' αναδεύει ετούτα;
Το ξέρω, μοναχά οι λιγόκαρδοι ξεκόβουν απ' τη μάχη'
μα όποιου το λέει η καρδιά, στον πόλεμο πρεπό 'ναι να κρατήσει

410

αδείλιαστος' μπορεί και σκότωσε, μπορεί και τον σκότωσαν.»

Κι ως τούτα ανάδευε στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του,
να τους, μπροστά του κιόλας έφτασαν οι Τρώες οι κονταράδες
κι ολόγυρα τον κλείσαν—κι έσκαβαν τον ίδιο τους το λάκκο.
Πώς κάπρο κυνηγούν ολόγυρα σκυλιά και ψυχωμένοι

αγριμολόοι, κι εκείνος βγαίνοντας απ' το βαθύ ρουμάνι
τ' άσπρα ακονίζει δόντια ανάμεσα στις γυριστές μασέλες,
κι όλοι τρογύρα πέφτουν πάνω του και τον ακούν που τρίζει
τα δόντια, μα κρατούν ασάλευτοι, κι ας τον τρομάζουν όλοι'
όμοια και τότε οι Τρώες εχίμιζαν στον ακριβό του Δία,

420 τον Οδυσσέα' κι αυτός τον άψεγο Διοπίτη πρώτα πρώτα
στον ώμο εχτύπησε, χιμίζοντας με μυτερό κοντάρι.
Το θώωνα και τον Έννομο έπειτα νεκρούς στο χώμα ρίχνει'
μετά τρυπάει το Χερσιδάμαντα στα μαλακά, απ' τ' αμάξι
καθώς πηδούσε, στο σκουτάρι του το αφαλωτό από κάτω.
Κι αυτός στη γη σωριάστη σφίγγοντας το χώμα στις παλάμες.
Αυτούς εκεί τους απaráτησε, μετά το γιο του Ιππάσου,
τον αδερφό του Σώκου του άψεγου, το Χάροπα σκοτώνει.
Κι ο ισόθεος Σώκος ήρθε τρέχοντας για να τον διαφεντέψει'
πήγε λοιπόν και στάθη δίπλα του, κι έτσι μιλεί και κρένει:

430 «Περίλαμπρε Οδυσσέα, που κίντυνα και δόλους δε χορταίνεις,
για θα 'χεις να καυκίεσαι σήμερα τους δυο τους γιους του Ιππάσου,
τέτοιους λεβέντες, πως εσκοτώσες και πήρες τ' άρματά τους,
για εγώ με το κοντάρι ρίχνοντας θα πάρω τη ζωή σου!»

Αυτά είπε, και στο ολούθε ισόκυκλο χτυπά σκουτάρι απάνω'
τρυπάει το δυνατό κοντάρι του το αστραφτερό σκουτάρι
και μέσα χώνεται στο θώρακα τον πολυξομπλιασμένο,
κι απ' τα πλευρά του σκίζει αλάκερο το δέρμα, μα η Παλλάδα
δεν άφησε Αθηνά στα σπλάχνα του να μπει να τα θερίσει.
Κι ως το 'νιώσε ο Οδυσσέας, για θάνατο πως η πληγή δεν ήταν,

440 πισωποδίζει λίγο, κι έπειτα σέρνει φωνή στο Σώκο:
«Άμοιρε εσύ, χαμός ανέλπιστος που σε πλακώνει τώρα!
Αν μένα μ' έκανες τον πόλεμο να πάψω με τους Τρώες,
όμως και συ από μένα θάνατο και μαύρη μοίρα θα 'βρεις
τη μέρα αυτή' τι απ' το κοντάρι μου πεσμένος θα χαρίσεις
δόξα σε με, στον καλοφώραδο τον Άδη τη ζωή σου.»

Είπε, κι αυτός γοργάπισώστρεψε και το 'βαλε στα πόδια,
μα ως έστριβε, μεμιάς του κάρφωσε στη ράχη το κοντάρι
μεσοπλατίς και του το πέρασε στο στήθος πέρα ως πέρα.
Βαρύς σωριάστη· καμαρώνοντας τότε ο Οδυσσέας φωνάζει:

450

«Σώκε, του Ιππάσου του πολέμαρχου, του αλογατά, βλαστάρι,
εσένα πρώτα επήρε ο θάνατος, δε γλίτωσες του Χάρου!
Κακόμοιρε! Τα μάτια ο κύρης σου κι η σεβαστή σου η μάνα

δε θα σου κλείσουν τώρα, ως πέθανες· οι αγιούπες θα σε σύρουν
και θα σου φαν τις σάρκες, γύρα σου κοπαδιαστά πετώντας'
όμως εμένα, αν έβρει ο θάνατος, οι Αργίτες θα με θάψουν.»

Αυτά είπε, κι έξω του πολέμαρχου του Σώκου το κοντάρι
απ' το κορμί κι απ' το σκουτάρι του το αφαλωτό τραβούσε'
κι ως το 'βγαλε, το γαίμα ανάβρυσε κι οι πόνοι τον επήραν.
Κι οι Τρώες ως είδαν οι λιοντόκαρδοι το γαίμα του Οδυσσέα,

460 ο ένας του άλλου κουράγιο δίνοντας απάνω του όλοι έπεσαν.
και τότε αυτός πισωποδίζοντας τους συντρόφους του κράζει.
Τρεις φώναξε φορές με δύναμη μεγάλη, όσο βαστούσε,
και τρεις ο ψυχωμένος γρίκησε Μενέλαος τη φωνή του,
και γρήγορα μιλάει στον Αίαντα, που ήταν εκεί σιμά του:
«Του Τελαμώνα γιε, αρχοντόγεννε ρηγάρχη, του Οδυσσέα
του καρτερόψυχου με κύκλωσε τώρα η φωνή, και μοιάζει
από τους άλλους να ξεκόπηκε στην άγρια μέσα μάχη,
κι έτσι που μόνος τώρα απόμεινε, τον έχουν στριμωγμένο.
Πρεπό είναι χέρι να του δώσουμε' πάμε απ' τ'ασκέρι μέσα.

470 Τρέμω, μονάχος όπως έμεινε μέσα στους Τρώες, μην πάθει,
τρανός κι ας είναι' τι αν τον χάσουμε, θα τον ποθήσουμε όλοι.»

Είπε, και μπήκε ομπρός, κι ο ισόθεος τον ακολούθησε άντρας.
Βρήκαν σε λίγο το θεαγάπητο τον Οδυσσέα, κι οι Τρώες
τον κύκλωναν, καθώς πυρρόξανθα πα στο βουνό τσακάλια
ζώνουν αλάφι διπλοκέρατο, που κάποιος το δοξεύει
και το λαβώνει' αυτόν τον ξέφυγε με γρήγορα ποδάρια,
όσο κρατάει ζεστό το γαίμα του κι έχει γερά τα γόνα'
μα σύντας το δαμάσει η γρήγορη σαγίτα, σαρκοφάγα
τσακάλια το σπαράζουν άσπλαχνα σε δάσος ισκιωμένο,

480 πα στο βουνό κι η τύχη το 'φέρει να ξεπροβάλει λιόντας
αρπαχτικός, κι ως κείνα εσκόρπισαν, το τρώει με βιάση ετούτος'
όμοια και τότε τον πολύβουλο πολέμαρχο Οδυσσέα
Τρώες αντρειωμένοι πλήθος κύκλωναν, κι αυτός με το κοντάρι
χιμώντας πάσκιζε απ' τον άσπλαχνο πώς να γλιτώσει Χάρο.
Κι ήρθεν ο Αίας με το σκουτάρι του, περίτρανο σαν πύργος,
και στάθη δίπλα του, και σκόρπισαν οι Τρώες edώθε εκείθε.
Τότε ο Μενέλαος ο πολέμαρχος κρατώντας του το χέρι
τον έβγαλε έξω, ωσόπου ο ακράνης του του ζύγωσε τ' αμάξι,

Κι ο μέγας Αίας στους Τρώες χιμίζοντας τον Πάνδοκο σκοτώνει

490 και τον υγιό του Πρίαμου Δόρυκλο, τον κλεφτογεννημένο'
το Λύσαντρο έπειτα, τον Πύρασο χτυπάει και τον Πυλάρτη.
Βροχή πώς ρίχνει ο Δίας αλύπητη, κι ο ποταμός φουσκώνει,
κι απ' τα ψηλά βουνά ξεχύνεται και πλημμυράει τον κάμπο,
και πλήθος δρυς κυλούν στο ρέμα του ξεροί, και πλήθος πεύκα,
και πλήθος λάσπες, ξύλα, φρύγανα, και στο γιאלό τα ρίχνει'
παρόμοια ο μέγας Αίας χιμίζοντας στον κάμπο εκυνηγούσε
και σκότωνε και Τρώες κι αλόγατα· κι ουδέ τον είχε νιώσει
ο Έχτορας, που 'χε στήσει πόλεμο ζερβιά μεριά, στους όχτους
μακριά του ποταμού του Σκάμαντρου, κει πέρα που κεφάλια

500 πέφταν πολλά στο χώμα κι άσβηστος ο αλαλητός σκωνόταν
τρογύρα στον τρανό το Νέστορα, στο γαύρο Ιδομενέα.
Μέσα σ' αυτούς ο μέγας Έχτορας, σ' έργα φριχτά μπλεγμένος,
κοντάρι κυβερνούσε κι άλογα, και σκότωνε αντρειωμένους.
Μα κι έτσι οι Αργίτες οι αρχοντόγεννοι δε θα 'στρεφαν να φύγουν
αν της Ελένης της ωριόμαλλης το ταίρι, ο Πάρης, πάνω
στο δεξιόν ώμο δεν ελάβανε με τρίκοχη σαγίτα
το ρήγα το Μαχάονα, κόβοντας την περισσήν αντρεία του.
Κι ο φόβος έζωσε τους άτρομους Αργίτες όλους τότε,
μη γείρει η ζυγαριά του πόλεμου κι οι Τρώες τους τον σκοτώσουν.

510 Κι ευτύς ο Ιδομενέας στο Νέστορα το βείο μιλάει γυρνώντας:
«Γιε του Νηλέα, ρηγάρχη Νέστορα, των Αχαιών η δόξα,
ομπρός, ανέβα πα στο αμάξι σου και το Μαχάονα πάρε
μαζί, και τρέξε τα μονόνυχα τ' άτια στα πλοία με βιάση·
τι ένας γιατρός αξίζει σίγουρα πολλούς ανθρώπους άλλους·
σαγίτες άνασπάει και βότανα μαλαχτικά απιθώνει.»

Αυτά είπε, κι ο γερήνιος Νέστορας ακούει ο αλογολάτης,
κι ευτύς στο αμάξι ανέβη παίρνοντας και το Μαχάονα δίπλα,
τον Ασκληπιό που 'χε, τον άψεγο το γιατρευτή, πατέρα.
Δίνει βιτσιά μεμιás στ' αλόγατα, πού πρόθυμα πέταξαν

520

στα βαθουλά τραβώντας άρμενα, καθώς κι αυτά το θέλαν.

Τότε ο Κεβριόνης, πάνω στου Έχτορα το αμάξι ανεβασμένος,
τους Τρώες θωρεί που αναστατώνουνταν, κι έτσι μιλεί και κρένει:
«Έχτορα, εμείς οι δυο χτυπιόμαστε με τους Αργίτες δώθε,
στην άκρη εδώ του τρισκατάρατου πολέμου, μα για κοίτα
τους άλλους Τρώες που αναστατώνονται, κι αυτοί και τ' άλογα τους.
Του Τελαμώνα ο γιος τους έβαλε μπροστά' τον ξεχωρίζω
καλά από το τρανό σκουτάρι του στους ώμους γύρα' ωστόσο
ας στρέψουμε κι αμάξι κι άλογα κι εμείς οι δυο κει πέρα

όπου 'χουν στήσει ανήλεο πόλεμο πεζοί κι αμαξολάτες,
530 κι ο ένας τον άλλο σφάζουν, κι άσβηστη ψηλά η βουή πετιέται».

Είπε, και τ' άτια τα ωριοχήτικα χτυπάει με το μαστίγι
το βροντερό, και κείνα, νιώθοντας τις μαστιγιές στην πλάτη,
μέσα σε Τρώες κι Αργίτες έσερναν το γρήγορο τ' αμάξι,
σκουτάρια και νεκρούς ανάκατα πατώντας' και τ' αξόνι,
κάτω μεριά, κι οι γύροι εβάφουνταν στο αμάξι γύρα μ' αίμα,
από τις στάλες που ξεπέταγαν τα νύχια των αλόγων
κι οι ρόδες· κι ο Έχτορας λαχτάριζε με τους οχτρούς να σμίξει,
πηδώντας πάνω τους, τις φάλαγγες να σπάσει' κι έτσι ασκώνει
στους Δαναούς τρανό συντάραχο κι απανωτά χτυπούσε'

540 και μες στο πλήθος πηγαινόρχουνταν των άλλων, πολεμώντας -
με το σπαθί, με το κοντάρι του και με βαριά κοτρόνια.
Από τον Αίαντα μόνο αλάργευε, το γιο του Τελαμώνα,
τι ο Δίας τον αμποδούσε πόλεμο με πιο αντρειανούς να στήνει.

Μα ο Δίας πατέρας ο αψηλόθρονος ξυπνάει στον Αία τον τρόμο,
και στάθη σαστισμένος· κι έριξε στην πλάτη το σκουτάρι
και φεύγει, τρομαγμένος γύρα του θωρώντας, σαν αγρίμι,
κι όλο γυρνούσε πίσω, απόσιγα τα γόνατα κουνώντας.
Σε βοϊδομάντρα πώς πυρρόξανθο παίρνουν ξοπίσω λιόντα
τα τσοπανόσκυλα κι οι ξάγρυπνοι ζωτάροι να τον διώξουν,

550 κι όλη τη νύχτα ορθοί την πέρασαν, χωρίς να τον αφήσουν
το πιο παχύ ν' αρπάξει βόδι τους' κι εκείνος κρέας ζητώντας
να φάει, χιμάει, μα δίχως όφελος' πλήθος μαθές κοντάρια
πέφτουν απάνω του ξεφεύγοντας απ' αντρειωμένα χέρια,
πλήθος δαδιά που καιν και σκιάζεται, με όση κι αν έχει λύσσα'
και μόνο ως φέξει, παίρνει απόφαση και φεύγει πικραμένος'
όμοια βαριόκαρδος ξαλάργευε κι ο Αίας αθέλητα του
από τους Τρώες, μην πάθουν τρέμοντας τ' Αργίτικα καράβια.
Πως γαΐδαρος σιγοκουνάμενος στου χωραφιού το γύρο
πεισμώνει τα παιδιά, στην πλάτη του ραβδιά πολλά κι ας σπάζουν,

560

και τα ψηλά τα στάχυα μπαίνοντας θερίζει, με τα ξύλα
κι ας τον χτυπούν αυτά—παιδιάτικη μπροστά του η δύναμη τους!
Στερνά με κόπο κι αν τον έδιωξαν, μα φεύγει πια χορτάτος'
παρόμοια και το μέγαν Αίαντα, το γιο του Τελαμώνα,
παίρναν ξοπίσω οι Τρώες οι αντρόκαρδοι κι οι ξακουστοί συμμάχοι,
και του κάρφωναν τα κοντάρια τους στου σκουταριού τη μέση'
κι εκείνος μια γυρνούσε κι έστεκε, την πλήθιαν αντριγιά του

θυμάμενος, κι ευτύς αντίσκοφτε των αλογάδων Τρωών
τις φάλαγγες, και μια ξανάφευγε τη ράχη του γυρνώντας.
Έτσι το δρόμο απ' όλους έκοβε προς τα γοργά καράβια,

570 και μόνος πολεμούσε ανάμεσα στους Τρώες και στους Αργίτες'
και τα πολλά κοντάρια που 'φευγαν απ' αντρειωμένα χέρια
άλλα, χιμώντας μπρος, καρφώνουνταν πα στο τρανό σκουτάρι,
κι άλλα στη γης στέκονταν, κάτασπρη προτού γευτούνε σάρκα,
μεσοδρομείς, κι ας ελαχτάριζαν με σάρκα να χορτάσουν.

Κι όπως τον είδε τότε ο Ευρύπυλος, ο γιος ο τιμημένος
του Ευαίμονα, έτσι να ζορίζεται με τις πολλές ριζιές τους,
ήρθε και στάθη πλάι, και ρίχνοντας το αστραφτερό κοντάρι
τον Απισάονα τον πολέμαρχο, το γιο του Φαύσιου, βρίσκει
στο σκώτι· χαμηλά, και του 'λυσε μονοστιγμής τα γόνα.

580 Κι ο Ευρύπυλος πηδά, απ' τους ώμους του να πάρει την αρμάτα'
μα ως τον κατάλαβε ο θεόμορφος Αλέξαντρος να θέλει
να βγάλει του Απισάονα τ' άρματα, τανίζει ευτύς το τόξο
και πετυχαίνει τον Ευρύπυλο πα στο δεξιό μερί του'
σπάει το καλάμι της σαγίτας του, κι ο Ευρύπυλος γυρίζει,
με το μερί βαρύ, στους συντρόφους ξοπίσω, να ξεφύγει
του Χάρου, και φωνή τους έσυρε, ν' ακούσουν όλοι οι Αργίτες:
«Καλοί μου φίλοι, Αργίτες άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες,
γυρνάτε και σταθείτε ασάλευτοι, τον Αίαντα να γλυτώστε
άπ' το χαμό' τον έχουν ρίχνοντας ζορίσει, δεν ξεφεύγει

590 απ' τον κατάρατο τον πόλεμο, φοβάμαι' για σταθείτε
γύρω απ' τον μέγαν Αίαντα αλύγιστοι, το γιο του Τελαμώνα»

Ο λαβωμένος έτσι Ευρύπυλος μιλούσε, και κοντά του
ήρθαν στάθηκαν οι άλλοι, γέρνοντας στους ώμους τα σκουτάρια,
με τα κοντάρια ορθά, κι αντίκρα τους είδαν τον Αία να φτάνει,
που ως έφτασε κοντά στους συντρόφους, μεταγυρνάει και στέκει.

Έτσι εκεί πέρα τούτοι εμάχουνταν σα φλόγα λαμπαδούσα·
κι ωστόσο του Νηλέα τ' αλόγατα το Νέστορα ιδρωμένα
και το Μαχάονα τον πολέμαρχο μακριά απ' τη μάχη έσερναν.
Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος τον γνώρισε ως τον είδε'

600

τι απάνω εστέκουνταν στου απλόχωρου του караβιού την πρύμνα,
θωρώντας το βαρύ τους πόλεμο και την πικρή φευγάλα.
Κι ευτύς, φωνάζοντας απ' τ' άρμενο, το σύντροφο του κράζει,
τον Πάτροκλο' κι αυτός ακούγοντας προβαίνει απ' το καλύβι

σαν το θεό τον Άρη—κι άρχισε την ώρα αυτή ο χαμός του.
και πρώτος μίλησε ο αντροδύναμος γιος του Μενοίτιου κι είπε:
«Γιατί, Αχιλλέα, με κράζεις; Λέγε μου, τι θέλεις από μένα;»
Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
«Γιε του Μενοίτιου αρχοντογέννητε, πιο αγαπημένε απ' όλους,
ήρθε ο καιρός θαρρώ στα πόδια μου να πέσουν μπρος οι Αργίτες

610 παρακαλώντας, τι ανεβάσταχτη τους έχει σφίξει ανάγκη.
Ωστόσο τρέχα τώρα, Πάτροκλε, στο Νέστορα, να μάθεις,
ποιος είναι εκείνος που λαβώθηκε και κουβαλά απ' τη μάχη.
Πίσω ως τον έβλεπα, απaráλλαχτα με το Μαχάονα μοιάζει,
το θρέμμα του Ασκληπιού, το πρόσωπο δεν είδα ωστόσο διόλου'
τι με τη φόρα τους τ' αλόγατα με βιάση προσπέρασαν.»

Είπε, κι ο Πάτροκλος του ακράνη του συναγρικάρει το λόγο,
και πήρε στα καλύβια κι άρμενα των Δαναών να τρέχει.

Εκείνοι ωστόσο μπρος στου Νέστορα σα φτάσαν το καλύβι,
στην πολυθρόφα γη κατέβηκαν, και τ' άλογα απ' τ' αμάξι

620 ο αλογατάρης Ευρυμέδοντας του γέροντα ξεξεύει.
Κι εκείνοι τον ιδρώτα εστέγνωσαν απ' τούς χιτώνες πρώτα
στον άνεμο απαντίκρυ στέκοντας, ομπρός στο ακροθαλάσσι,
και στο καλύβι εμπήκαν ύστερα και σε σκαμνιά εκαθίσαν.
Τότε η Εκαμήδη η κάλοπλέξουδη πιoto τους ετοιμάζει.
Την Τένεδο ο Αχιλλέας σαν πάτησε, την είχαν δώσει οι Αργίτες,
την κόρη του Αρσινόου του αντρόκαρδου, στο γέροντα μοιράδι
αρχοντικό, τι πρώτη η γνώμη του στων άλλων μέσα πάντα.
Αυτή μπροστά τους γαλαζόποδο, πανώριο, торνεμένο
τραπέζι πρώτα τώρα απίθωσε, κι απάνω του ακουμπούσε

630 κανίστρι χάλκινο, και μέσα του κρομμύδι για προσφάγι,
να πίνουν, μέλι ακόμα ολόξανθο και κρίθινο άγιο αλεύρι,
στερνά την ώρα κούπα, ο γέροντας που 'χε απ' την Πύλο φέρει,
την πλουμισμένη με χρυσόκαρφα, και τέσσερα τη ζώναν
αφτιά' σε κάθε αφτί δεξόζερβα χρυσά βοσκολογούσαν
δυο περιστέρια, κι από κάτω της διπλοί βρίσκονταν πάτοι.
Γεμάτη αν ήταν, άλλος δύσκολα να την κουνήσει μπόρειε,
μα ο γέρο Νέστορας ανέκοπα την έφερνε στα χείλια.
Εκεί συγκέρασε η θεόμορφη γυναίκα τότε πρώτα
κρασί απ' την Πράμνο, ξύνει μέσα του με τη χαλκένια ξύστρα

640 τυρί γιδίσιο, και πασπάλισε κριθάλευρο από πάνω'
και το πιoto σαν αποτέλειωσε, τους κάλεσε να πιούνε.

Και κείνοι τα στεγνά λαρύγγια τους με το πιεστό ως δρόσισαν,
στην ώρα πάνω που χαιρόντουσαν ο ένας του άλλου μιλώντας,
πα στο κατώφλι εφάνη ο Πάτροκλος, ίδιος θεός, κι έστάθη.
Θωρώντας τον πετάχτη ο γέροντας απ' το λαμπρό θρονί του
και χεροκράτητα τον έμπασε και του 'πε να καθίσει'
όμως ο Πάτροκλος του αρνήθηκε και τέτοια απηλογήθη:
«Δεν είναι, γέροντα αρχοντόθρεφτε, να κάτσω' δε θα μείνω'
αυτόν που μ' έστειλε τον σέβουμαι μαθές και τον φοβούμαι.

650 Θέλει να μάθει ποιος λαβώθηκε κι ήρθε μαζί σου· ωστόσο
κι εγώ τον βλέπω, είναι ο Μαχάονας ο ρήγας, τον γνωρίζω.
Τώρα ξανά γυρνώ, το μήνυμα στον Αχιλλέα να φέρω'
το ξέρεις, γέροντα αρχοντόθρεφτε, καλά πόσο 'ναι εκείνος
να τον φοβάσαι· κι αν δεν έφταιξες, μπορεί σε βγάζει φταίχτη.»

Κι απηλογιά ο γερήνιος Νέστορας του δίνει ο αλογολάτης:
«Ποιος λόγος ο Αχιλλέας να μύρεται για τους Αργίτες τώρα,
που απ' τις ριζιές μαθές λαβώθηκαν; Κι ουδέ το βάζει ο νους του
σαν πόσο το στρατό μας πλάκωσε κακό· τι οι πιο αντρειωμένοι
από κοντά ή μακριά χτυπήθηκαν και στ' άρμενα πλαγιάζουν.

660 Από σαϊτία ο Διομήδης, ο άτρομος γιος του Τυδέα, λαβώθη,
από κοντάρι κι ο Αγαμέμνονας κι ο γαύρος Οδυσσέας,
από σαγίτα ακόμα ο Ευρύπυλος πα στο δεξιό μερί του.
Ωρα πολλή δεν είναι που "φερα κι αυτόν εδώ απ' τη μάχη,
που δοξαριού σαγίτα εχτύπησε. Μόνο ο Αχιλλέας καθόλου
δε μας πονάει και δε μας γνοιάζεται, με όσην αντρεία κι αν έχει.
Για καρτεράει κοντά στη θάλασσα τα γρήγορα άρμενά μας,
όσο με πείσμα κι αν παλεύουμε, να κάψει η φάουσα φλόγα,
κι εμάς αράδα να μας σφάξουνε; τι πια μαθές δεν έχω. '
τη δύναμη που ανθούσε κάποτε στο λυγερό κορμί μου.

670 Νιος να 'μουν, θε μου, κι ξεθύμαστη την πρώτη ορμή μου να 'χα,
σαν τότε που τα βόδια αρπάξαμε και πιάστηκαν μαζί μας
οι Ηλείοι, τη μέρα εγώ που σκότωσα το γαύρο Ιτυμονέα,
το γιο του Υπείροχου, στην Ήλιδα που ζούσε, κι ως επήγα
κούρσα να πάρω γι' αντιπλέρωμα, τον πέτυχα απ' τους πρώτους
με κονταριά, καθώς διαφέντευε τα βόδια του μπροστά μου.
Κι έπεσε χάμω, κι όλο εσκόρπισε το ασκέρι του, οι ξωτάροι.
Κι από τον κάμπο βιος αρίφνητο μαζώξαμε δικό τους'
πενήντα βουκολια τους πήραμε και γιδάρια πενήντα,
πενήντα αρπάξαμε αρνοκόπαδα και τόσα χοιροστάσια,

680 και τρεις φορές πενήντα αλόγατα ξανθοτριχάτα ακόμα,

φοράδες όλες τους, κι οι πιότερες βύζαιναν και πουλάρια.
Κι όλα τα κούρσα αυτά τα φέραμε μες στου Νηλέα την Πύλο,
τη νύχτα, στο καστρί' και χάρηκε στα φρένα του ο Νηλέας,
που πήγα -τόσο νιος στον πόλεμο και τόσα κούρσα επήρα.
Και μόλις έφεξε, τελάλιζαν οι κράχτες, όσοι ξέρουν
πως τους χρωστούν στην άγιαν Ήλιδα, να συναχτούν κι οι πρώτοι
της Πύλος όλοι τους μαζώχτηκαν, τη μοιρασιά να κάνουν.
και σε πολλούς οι Ηλείοι χρωστούσανε, γιατί στα χρόνια εκείνα _
στην Πύλο μέσα λίγοι εμέναμε κι εκείνοι ρημαγμένοι'

690 τι είχε ο Ηρακλής ο τρανοδύναμος έρθει να μας ρημάξει,
σε πιο παλιούς καιρούς, και σκότωσε τους πιο αντρειανούς μας όλους.
Δώδεκα γιους είχε ο αψεγάδιαστος Νηλέας αναστημένα,
κι απ' όλους μόνο εγώ του απόμενα, χάθηκαν οι άλλοι' κι έτσι
οι Ηλείοι πολύ το πήραν πάνω τους οι χαλκοθωρακάτοι,
κι άρχισαν να μας φέρνουνται άσκημα, τι δε μας λογάριαζαν.
Και τότε ο γέροντας ξεδιάλεξε, δικά του να κρατήσει,
τρακόσια αρνιά και βόδια, παίρνοντας μαζί και τους τσοπάνους·
τι ήταν τρανό στην άγιαν Ήλιδα το χρέος που του χρωστούσαν,
στεφανοφόρα τέσσερα άλογα και δυο από πάνω αμάξια,

700 που τα 'χε στείλει εκεί να τρέξουνε, να πάρουν το τριπόδι.
Μα ο βασιλιάς Αυγείας τα κράτησε δικά του, και μονάχα
να γύρει ο αμαξολάτης πρόσταξε, θλιμμένος, δίχως άτια.
Γι' αυτά τα λόγια κι έργα ο γέροντας χολιώντας ξεδιαλέγει
και παίρνει τότε κούρσα αρίφνητα, και τ' άλλα τα μοιράζει
στον κόσμο, κι όλοι έφυγαν έχοντας το που 'πρεπε ο καθένας.
Κι εκεί που εμείς γι' αυτά γνοιαζόμασταν, κι ολόγυρα στο κάστρο
σφάζαμε βόδια στους αθάνατους, στην τρίτη μέρα απάνω,
πλακώνουν και μονόνυχια άλογα κι αμέτρητη πεζούρα.
Μαζί κι οι δυο Μολιόνες βρίσκουνταν αρματωμένοι, κι ήταν

710 άγουροι ακόμα, που από πόλεμο πολλά μαθές δεν ξέραν.
Είναι μια πόλη Θρύο, πυλιώτικη, σε ολόρθη ράχη απάνω,
στον Αλφειό κοντά, παράμερα, πολύ μακριά απ' την Πύλο'
αυτήν να ζώσουν τότε εγύρευαν, να την κατακουρσέψουν.
Μα σύντας πια τον κάμπο edιάβηκαν, φτάνει η Αθηνά τρεχάτη
μέσα στη νύχτα από τον Όλυμπο σε μας και παραγγέλνει
ν' αρματωθούμε, κι ολοπρόθυμους στην Πύλο μας μαζώνει,
τι θέλαμε και μεις τον πόλεμο. Μα εγώ να βγω στη μάχη
ο κύρης μου ο Νηλέας δεν άφηνε, και μου 'κρυψε και τ' άτια,
τι τάχα ήμουν ακόμα ακάτεχος στην τέχνη του πολέμου.

720 Μα κι έτσι εγώ, πεζός κι αν έμεινα, τους άλλους πα στ' αμάξια

σ' αντρεία ξεπέρασα, τι αφέντευε τον πόλεμο η Παλλάδα.
Είναι ένας ποταμός που χύνεται στη θάλασσα, ο Μινύος,
πλάι στην Αρήνη· εκεί προσμέναμε με τ' άλογα οι Πυλιώτες
την άγια αυγή· κι ερχόταν πίσω μας σμάρι πυκνό η πεζούρα.
Εκείθε βιαστικά μες στ' άρματα ντυμένοι ξεκινούμε,
και στου Αλφειού καταμεσήμερα τ' άγια νερά τραβάμε.
Σφάζουμε εκεί στον παντοδύναμο το Δία σφαχτά πανώρια,
στον Αλφειό ταυρί, και δεύτερο ταυρί στον Ποσειδώνα,
στην Αθηνά τη γαλανομάτη γελάδα απ' το κοπάδι.

730 Μετά δειπνούμε στο στρατόπεδο, στο λόχο του ο καθένας,
και κοιμηθήκαμε πλαγιάζοντας συνάρματοι, στον όχτο
του πόταμου. Κι οι Ηλείοι οι λιοντόκαρδοι φτασμένοι κιόλας ζώνουν
γοργά το κάστρο, λαχταρίζοντας να το κατακουρσέψουν·
μα πριν σηκώνουνταν ο πόλεμος ο φοβερός μπροστά τους·
τι ως απ' τη γης ο γήλιος πρόβαλε ψηλά στραφτοβολώντας,
το γιο του Κρόνου ανακαλιόμαστε βοηθό και την Παλλάδα,
κι έτσι οι στρατοί τη μάχη αρχίζουμε' κι ως ήρθαμε στα χέρια,
πρώτος εγώ το Μούλιο σκότωσα, τρανό κονταρομάχο,
και πήρα τα μονόφυλα άτια του' γαμπρός του Αυγεία λογιόταν,

740 κι είχε την πιο μεγάλη κόρη του, τη λιοξάνθη Αγαμήδη,
που κάτεχε όσα βγαίνουν βότανα στης γης τα πλάτη απάνω.
Καθώς χιμούσε, με το χάλκινο τον χτύπησα κοντάρι,
κι ως μες στη σκόνη αυτός σωριάστηκε, στο αμάξι του πηδώντας
εγώ στους πρώτους μέσα εστάθηκα. και τότε οι Ηλείοι σκόρπισαν
φύλλα φτερά, νεκρό ως αντίκρισαν το γαύρο τους προλάτη,
που μες στους άλλους αλογάρηδες ξεχώριζε στη μάχη.
Και τότε εγώ πλακώνω απάνω τους σα μελανό δρολάπι'
πενήντα αμάξια τους εκούρσεψα, και γύρα στο καθένα
δυο δυο τη γης δάγκωναν πέφτοντας απ' το δικό μου χέρι.

750 Και τους Μολίονες λέω θα σκότωνα, τους γιους του Αχτόρου, τότε,
αν μες στον πόλεμο ο πατέρας τους, ο μέγας Κοσμοσείστης,
με καταχνιά δεν τους εσκέπαζε βαριά, να τους γλιτώσει.
Και τότε νίκη ο Δίας εχάρισε μεγάλη στους Πυλιώτες·
τι στο κυνήγι τους εστρώσαμε μες στο φαρδύ τον κάμπο
σκοτώνοντας τους και μαζώνοντας τις ώριες τους αρμάτες,
ως που πάτησαν το πολύσταρο Βουπράσιο τ' άλογά μας,
και τ' όρος του Αλησιού που λέγεται, και τον Ωλένιο βράχο'
γιατί η Αθηνά να πάει δεν άφηνε το ασκέρι μας πιο πέρα.
Εκεί σκοτώνω εγώ τον ύστερο, και τ' άτια πίσω τότε

760 στην Πύλο απ' το Βουπράσιο στρέψαμε' κι απ' τους θεούς το Δία,

απ' τους θνητούς μαθές το Νέστορα δοξολογούσαν όλοι.
Τέτοιος εστάθηκα, αν εστάθηκα, μες στους ανθρώπους, όμως
τον Αχιλλέα θωρώ να χαίρεται την αντρίγιά του μόνος.
Πικρά θα κλάψει ωστόσο αργότερα, σαν όλοι εμείς χαθούμε.
Φίλε καλέ, ο Μενόιτιος σου 'δινε τέτοιες ορμήνιες τότε,
από τη Φθία στον Αγαμέμνονα σα σ' έστελνε—θυμάσαι;
Καλά ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος κι εγώ τους ορισμούς του
ακούσαμε όλους, τι βρεθήκαμε κι εμείς στο σπίτι μέσα.
Από τις χώρες τις πολύκοσμες των Αχαιών, ασκέρι

770 μαζεύοντας, στο σπίτι εφτάσαμε το πλούσιο του Πηλέα.
Εκεί και το Μενόιτιο βρήκαμε τον αντρειανό και σένα,
και δίπλα σου ο Αχιλλέας εστέκουνταν κι ο γέρο αλογολάτης
Πηλέας στο Δία τον κεραυνόχαρο παχιά μεριά από βόδι
έκαιγε μέσα στον αυλόγυρο, και στάλαζε με κούπα
μαλαματένια στο που καίγουνταν σφαχτό κρασί φλογάτο.
Καθώς εσείς το κρέας γνοιαζόσαστε, στην ξώπορτά σας ξάφνου
εμείς προβάλαμε. Πετάχτηκε τότε ο Αχιλλέας, μας πήρε
χεροκρατώντας, να καθίσουμε μας έβαλε κοντά σας,
και με όλα τα καλά μας φίλεψε που συνηθούν στους ξένους.

780 Και σύντας το φαγί εχαρήκαμε και το πιωτό, μιλούσα
πρώτος εγώ, κι οί δυο σας να 'ρθετε μαζί παρακινώντας.
Κι όπως και σεις το θέλατε, άρχισαν αρμήνιες να σας δίνουν
ο γέροντας Πηλέας αρμήνευε τον Αχιλλέα το γιο του,
πρώτος να θέλει να 'ναι πάντα του, να ξεπερνά τους άλλους.
Κι ο γιος του Αχτόρου εσένα αρμήνευε και τέτοια λόγια σου 'πε:
„Γιε μου, ο Αχιλλέας πιο πάνω στέκεται στην αρχοντιά από σένα,
και στην αντρεία πολύ' τρανότερος στα χρόνια εσύ 'σαι ωστόσο'
γι' αυτό και μυαλωμένα μίλα του, τη γνώμη του κυβέρνα
κι οδήγα τον, κι αυτός τα λόγια σου θ' ακούει για το καλό του."

790 Τέτοια σ' αρμήνευεν ο γέροντας, μα το ξεχνάς' ωστόσο
στον Αχιλλέα καν τώρα μίλησε, μπορεί και να συγκλίνει.
Ποιος ξέρει θεός αν δε σε σύντρεχε, το σπλάχνο του ν' αγγίζεις
μιλώντας του' τι αξίζει η φώτιση σαν έρχεται από φίλο.
Μ' αν των θεών κανένα μήνυμα γυρεύει να ξεφύγει,
που η σεβαστή του το φανέρωσε μητέρα από το Δία,
ας στείλει καν εσένα γρήγορα, μαζί και το άλλο ασκέρι
των Μυρμιδόνων φως θ' αντίκριζαν οι Αργίτες έτσι κάπως.
Και τη δικιά του αρμάτα ας σου 'δινε στη μάχη να φορέσεις'
μπορεί, για κείνον αν σε πάρουνε, τον πόλεμο ν' αφήσουν

800 οι Τρώες, κι οι Αργίτες οι πολέμαρχοι να ξανασάνουν έτσι,

που απόστασαν καλή στον πόλεμο κι η λίγη ανάσα ακόμα.
Κι εύκολα πέφτοντας ξεκούραστοι σε κουρασμένους πάνω,
απ' τα καλύβια θα τους διώχνατε κι από τα πλοία στο κάστρο.»

Είπε, και την καρδιά ανατάραξε στου Πάτροκλου τα στήθια,
κι έτσι κινούσε δίπλα στ' άρμενα, να πάει στον Αχιλλέα.
Μα σύντας προσπερνούσε τ' άρμενα του αρχοντικού Οδυσσέα
τρεχάτος, στο άπλωμα που εγίνονταν η σύναξη κι οι δίκες,
κι όπου υψώνονταν των αθάνατων γύρα οι βωμοί, κει πέρα
ξάφνου ανταμώνει τον Ευρύπυλο τον αρχοντοθρεμμένο,

810 το λαβωμένο γιο του Ευαίμονα πα στο μερί, που ερχόταν
πίσω απ' τον πόλεμο κουτσαίνοντας, κι από κεφάλι κι ώμους
κρουνός ο ιδρώτας κάτω εστάλαζε· τον σούβλιζε η πληγή του,
και μελανό το γαίμα εσούρωνε, δούλευε ο νους του ωστόσο.
Κι όπως τον είδε ο γαύρος Πάτροκλος, τον πόνεσε η καρδιά του,
και με κλαφτή φωνή άνεπάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Δύστυχοι εσείς, Αργίτες άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες!
Έτσι λοιπόν μακριά σας μέλλουνταν από δικούς και φίλους
της Τροίας τους σκύλους να χορτάσετε με τ' άσπρο σας το ξίγκι;
Όμως εσύ, αντρειωμένε Ευρύπυλε κι αρχοντικέ, για πες μου,

820 οι Αργίτες μπρος στο μέγαν Έχτορα θα κρατηθούν ακόμα,
για θα χαθούν απ' το κοντάρι του κακοθανατισμένοι;»
Κι ο λαβωμένος τότε Ευρύπυλος απηλογιά του δίνει:

«Πια τώρα, Πάτροκλε αρχοντόθρεφτε, να κρατηθούν οι Αργίτες
δε γίνεται' σε λίγο ρίχνονται στα μαύρα τ' άρμενα τους'
τι κιόλας όλους που ξεχώριζαν στην αντριγιά ως τα τώρα,
από κοντά ή μακριά τους χτύπησαν οι Τρώες, και στα καράβια
κρίτονται, και των Τρωών η δύναμη κάθε στιγμή αβγαταίνει.
Μα εμένα γλίτωσε με, φέρε με στο μαύρο μου καράβι,
και τη σαγίτα κόψε, βγάλε την απ' το μερί, και πλύνε

830 με χλιό νερό το μαύρο γαίμα μου, και μαλακά βοτάνια
βάλε μετά, πραγά, που σου' μαθέ λεν ο Αχιλλέας, απάνω'
αυτός από το δίκιο Κένταυρο, το Χείρωνα, τα ξέρει.
Δυο ειν' οι γιατροί μας, ο Μαχάοντας κι ο Ποδαλείριος, όμως
ο ένας θαρρώ μες στα καλύβια μας ξαπλώνει λαβωμένος,
κι έχει κι αυτός από αψεγάδιαστο γιατρό μαθές ανάγκη'
κι ο άλλος στον κάμπο στέκει ακλόνητος στων Τρωών τη λύσσα αντίκρυ.»

Γυρνώντας ο αντρειωμένος Πάτροκλος απηλογιά του δίνει:
«Τι λες να κάνω τώρα, Ευρύπυλε, και πώς να τα βολέψω;

Τρέχω να φέρω στον πολέμαρχο τον Αχιλλέα το λόγο
840 που μου 'πεν ο γερήνιος Νέστορας, των Αχαιών η σκέπη.
Μα κι έτσι δε σ' αφήνω αβοήθητο, για να σε τρων οι πόνοι.»

Αυτά είπε, κι απ' τα στήθια αγκάλιασε το ρήγα, και τον πήγε
μες στο καλύβι' κι ένας σύντροφος βοϊδοπροβιές του στρώνει
και πέφτει. Ευτύς του βγάζει ο Πάτροκλος τη σουβλερή σαγίτα
απ' το μερί με το μαχαίρι του, το μαύρο γαίμα πλένει
με χλιό νερό, και πάνω απίθωσε πικρή πονοκοιμήτρα
ρίζα, στο χέρι αφού την έτριψε, και σταματά τους πόνους.
Έτσι η πληγή γοργά εμαράθηκε, και στάθηκε το γαίμα.

Ραψωδία Μ

Ιλιάδας Μ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

- Το λαβωμένον έτσι Ευρύπυλο γιατροκομούσε τότε
Μ- μες στο καλύβι του ο αντροδύναμος γιος του Μενοίτιου' ωστόσο
Τρώες κι Αχαιοί σωρός εμάχουνταν, κι ελπίδα πια δεν ήταν
να κρατηθεί πολύ το Αργίτικο χαντάκι κι από πάνω
το μέγα καστροτείχι πού 'χτισαν για τα καράβια, γύρω
χαντάκι ανοίγοντας' τι ξέχασαν τρανές θυσίες να σφάξουν,
για να φυλάξουν τα καράβια τους και τα πολλά τους κούρσα,
που έκλεινε κείνο εντός του. Το 'χτισαν, μα δίχως να συγκλίνουν
οι αθάνατοι, γι' αυτό κι αγκρέμιστο καιρό πολύ δε στάθη.
- 10 Όσο ο Αχιλλέας βαστούσε μάνητα κι ο Έχτορας ζούσε ακόμα,
κι όσο το κάστρο εβάστα απάτητο του Πριάμου του ρηγάρχη,
τόσο κρατιόταν και το Αργίτικο το καστροτείχι ολόρθο.
Μα σύντας απ' τους Τρώες δεν έμεινε κανένας πια αντρειωμένος,
κι απ' τους Αργίτες πλήθος έπεσαν, κι οι επίλοιποι απόμειναν,
και το καστρί του Πριάμου πάρθηκε στα δέκα μέσα χρόνια,
κι οι Αργίτες μπήκαν στα καράβια τους και γύραν στην πατρίδα,
το καστροτείχι τότε ο Απόλλωνας κι ο Ποσειδώνας είπαν
να ξεπατώσουν, τ' άγρια πάνω του γυρίζοντας ποτάμια,
που από τα Ιδαία βουνά αναβρύζοντας στη θάλασσα χύνονται,
- 20 το Ρήσο, το Ροδίο, τον Κάρησο, το Γρανικό, κι ακόμα
τον Αΐσηπο και τον Εφτάπορο, το Σκάμαντρο το θείο
και το Σιμόη, που πλήθος δίπλα τους και κράνη και σκουτάρια
στον κουρνιαχτό εκυλήσαν κι άμετρες ψυχές ηρώων αντρίκειες.
Όλων αυτών τα στόματα έσμιξεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος,
κι απά στο καστροτείχι εχύνουνταν μέρες εννιά, κι ο Δίας
έβρεχε ατέλειωτα, στη βιάση του να το θαλασσοπνίξει.
Κι ατός του ο Κοσμοσειστής σφίγγοντας στα χέρια το τρικράνι
έβαζε αρχή και ξεθεμέλιωνε, και γκρέμιζε στο κύμα
πέτρες και κούτσουρα, που εμόχτησαν οι Αργίτες να τ' αρμόσουν.

30

Και πλάι στου Ελλήσποντου τα ρέματα το μέρος ίσιωσε όλο,
και τον απλόχωρο αποσκέπασε γιαλό ξανά με αμμούδα'
κι ως το καστρότειχο ξεπάτωσε, τους ποταμούς γυρίζει
στην παλιά κοίτη, οπούθε ξέχυναν τα γάργαρα νερά τους.

Ετούτα ο Ποσειδώνας μέλλουνταν κι ο Απόλλωνας να κάνουν
μα τώρα γύρα στο καλόχτιστο το καστροτείχι άναβαν

η μάχη κι οι φωνές, κι ως κρούγονταν, των πύργων τα δοκάρια
βροντότρεμαν κι οι Αργίτες στ' άρμενα τα βαθουλά σφιγμένοι
στριμώνχουνταν, καθώς τους δάμαζεν ο Δίας με το μαστίγι,
και τον ανήλεο τρέμαν Έχτορα και φεύγαν όλοι ομπρός του'

40 τι ως πάντα του και τώρα εμάχουνταν σαν άγρια μπόρα εκείνος.
Κάπρος για λιόντας πώς ανάμεσα σε αγριμολόους και σκύλους
στριφογυρίζει από την πλήθια του τη δύναμη μεθώντας,
κι εκείνοι γύρα του συντάζονται πυκνές σειρές και στέκουν
αντίκρυ του, και τα κοντάρια τους αδιάκοπα του ρίχνουν
μα του θεριού δεν τρέμει η πέρφανη καρδιά, κι ουδέ να φύγει
λογιάζει, κι είναι το κουράγιο του στερνά που το σκοτώνει'
κι όλο χιμάει γυρνώντας πάνω τους, μα όπου κι αν στρέψει, οι αράδες
των κυνηγών πισωποδίζουνε και δεν του ανοίγουν δρόμο·
παρόμοια κι ο Έχτορας, γυρίζοντας ολούθε, τους συντρόφους

50 παρακινούσε να περάσουνε με θάρρος το χαντάκι.
Μα δεν τολμούσαν τα γοργόποδα φαριά, μον' χλιμιντρούσαν
στου όχτου τα χείλια' τι τους φόβιζε το διάπλατο χαντάκι.
Μηδέ να το πηδήξουν εύκολα μηδέ να το περάσουν
μπορούσαν τι όχτοι γύρα ορθόγκρεμοι δεξιά ζερβά υψώνονταν
απ' άκρη ως άκρη· κι από πάνω τους οι Αργίτες είχαν στήσει
παλούκια σουβλερά, θεόρατα, το 'να από δίπλα στ' άλλο,
πυκνά πολύ, γερή διαφέντεψη μπρος στους οχτρούς' και τ' άτια,
τ' αμάξια ως σέρναν τα καλότροχα, κιότευναν να διαβούνε,
κι ακόμα κι οί πεζοί καρτέραγαν πώς θα τα βγάλουν πέρα.

60 Και τότε ο Πολυδάμας ζύγωσε τον Έχτορα και του 'πε:
«Έχτορα εσύ κι επίλοιποι άρχοντες των Τρωών καί των συμμάχων,
άμυαλα σπρώχνουμε τα γρήγορα φαριά μες στο χαντάκι'
δεν είναι να περάσουν εύκολα' τι σουβλερά παλούκια
έχει στα χείλια, και το Αργίτικο τειχί από πάνω στέκει.
Να κατεβούν οι άμαξολάτες μας και πόλεμο ν' ανοίξουν
σ' έτοια στενή ποριά δε γίνεται' θα χαλαστούν, φοβούμαι'
τι αν το χαμό τους αποφάσισεν ο Δίας ο αψηλοβρόντης
πέρα για πέρα, και βουλήθηκε στους Τρώες να δώσει χέρι,
αυτό κι εγώ πολύ θα το 'θελα και τώρα ευτύς να γένει,

70 εδώ μακριά από το Άργος άχναρα ν' αφανιστούν οι Αργίτες.
Όμως αν πουν και πισωστρέψουνε, και κυνηγώντας πίσω
μας διώξουν απ' τα πλοία, και μπλέξουμε μες στο σκαφτό χαντάκι,
τότε πια μήτε αποκρισάτορας θα μείνει λέω να γύρει
στο κάστρο, τους Αργίτες φεύγοντας, απάνω μας αν στρέψουν.
Μα τώρα ελάτε, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω:

Μπρος στο χαντάκι οι άμαξολάτες μας ν' ανακρατήσουν τ' άτια,
κι οι άλλοι, πεζοί, με τις αρμάτες μας τις λαμπερές ζωσμένοι,
τον Έχτορα όλοι ν' ακλουθήξουμε, και πια δε θα κρατήσουν
οι Αργίτες, αν αλήθεια εξύγωσε του χαλασμού τους η ώρα.»

- 80 Αυτά είπε, κι άρεσαν στον Έχτορα τα γνωστικά του λόγια,
κι ευτύς επήδηξε απ' τ' αμάξι του συνάρματος στο χώμα'
κι οι Τρώες οι επίλοιποι δεν έμειναν κι αυτοί στ' αμάξια πάνω,
μόνο στη γη πήδηξαν όλοι τους, τον Έχτορα σαν είδαν.
Κι ο καθανείς του αμαξολάτη του παράγγελνε, με τάξη
να του κρατάει κει πέρα τ' άλογα, μπροστά από το χαντάκι'
κι ατοί τους ξεχώρισαν έπειτα, κολόνες πέντε έκαμαν,
κι ως ορδινιάστηκαν, εκίνησαν ξοπίσω απ' τους ρηγάρχες.

Τον Έχτορα άλλοι και τον άψεγο τον Πολυδάμα ακλούθουν,
οι πιο πολλοί κι οι πιο λιοντόκαρδοι, και λαχταρούσαν όλοι

- 90 να σπάσουν το τειχί, και πόλεμο μπρος στ' άρμενα ν' ανοίξουν.
Από σιμά ο Κεβριόνης έρχουνταν τι πιο αχαμνό είχε αφήσει
απ' τον Κεβριόνη ο μέγας Έχτορας να του φυλάει τ' αμάξι.
Σ' άλλους ο Αλκάθοος μπήκε κύβερνος κι ο Αγήνορας κι ο Πάρης·
στους τρίτους ο Έλενος κι ο Δήφοβος, ίδιος θεός στην όψη,
οι δυο του Πρίαμου γιοί, κι ο άντρόκαρδος μαζί τους Άσιος τρίτος,
ο γιος του Υρτάκου, που τον έφεραν φαριά από την Αρίσβη,
τρανά, φλογάτα, απ' του Σελλήεντα του ποταμού τους όχτους.
Στους τέταρτους του Αγχίση αφέντευεν ο γιος ο ψυχωμένος,
ο Αινείας· μαζί του και του Αντήνορα δυο γιοι μπροστά ετραβούσαν,

- 100 ο Αρχέλοχος κι ο Ακάμας, που 'ξεραν πάσα πολέμου τέχνη.
Κι ο Σαρπηδόνας μπήκε κύβερνος στους ξακουστούς συμμάχους,
το Γλαύκο και τον άγριο παίρνοντας Αστεροπαίο μαζί του'
τι εκείνοι στην αντρεία του φάνηκε πως ξεπερνούν τους άλλους
μετά απ' τον ίδιο, που ξεχώριζε μες στους δικούς του πρώτος.
Κι αυτοί ως άρμοσαν τα καλόφτιαστα σκουτάρια δίπλα δίπλα,
με λύσσα στους Αργίτες έπεσαν απάνω, κι ούτε έλεγαν
πώς θα βαστάξουν, μόνο στ' άρμενα τα μαϋρα θα ριχτούνε.

Έτσι λοιπόν οι Τρώες οι επίλοιποι κι οι ξακουστοί συμμάχοι
του Πολυδάμα του αψεγάδιαστου γρικήξαν την ορμήνια'

110

ο Άσιος, του Υρτάκου ο γιος, δεν ήθελε μονάχα αυτός ωστόσο
πίσω ν' αφήσει εκεί τ' αλόγατα και τον αμαξολάτη,
μόνο μαζί μ' αυτά στα γρήγορα χιμάει καράβια απάνω,
ο ανέμυαλος! τι δεν του μέλλουνταν, ξεφεύγοντας του Χάρου,

και για το αμάξι καμαρώνοντας και τ' άτια του να γύρει
απ' τα καράβια στο ανεμόδαρτο της Τροίας το κάστρο πίσω'
τι ο ξορκισμένος Χάρος πρόλαβε και κάτω απ' το κοντάρι
του Ιδομενέα του αρχοντογέννητου τον δάμασε εκεί πέρα'
τι εκίνησε μπροστά για τ' άρμενα, ζερβιά μεριά, οι Αργίτες
όπου γύριζαν με τ' αμάξια τους και τ' άτια από τον κάμπο.

- 120 Εκεί, κι αμάξι κι άτια επέρασε, κι ουδέ στο καστροπόρτι.
βρήκε κλεισμένα τα πορτόφυλλα και το μεγάλο σύρτη'
τι οι Αργίτες τα κρατούσαν διάπλατα, κανένα απ' τους δικούς τους
μπας και γλιτώσουν στα καράβια τους, φευγάτο από τη μάχη.
Εκεί γραμμή τραβούσε τ' άλογα, κι από κοντά οι δικοί του,
στριγγά σκληρίζοντας· τι λόγιαζαν πως πια οι Αργίτες τώρα
δε θα βαστάξουν, μόνο στ' άρμενα τα μαύρα θα ριχτούνε,
οι ανέμυαλοι! τι στην καστρόπορτα τους λάχαν δυο αντρειωμένοι,
απ' τους Λαπίθες τους πολέμαρχους παλικάρισια φύτρα'
γιος του Πειρίθου λιονταρόκαρδος, ο Πολυποίτης, ο ένας,
- 130 ο άλλος ο Λεοντέας, που θύμιζε τον αντροφά τον Άρη.
Μπροστά απ' τις αψηλές καστρόπορτες στέκονταν τώρα οι δυο τους,
ως στέκουν δρυς αψηλοφούντωτοι πα στα βουνά, βαστώντας
μέρα και νύχτα και τους άνεμους και της βροχής τις μπόρες,
τι ρίζες τους κρατούν τετράβαθες, μεγάλες, στεριωμένες.
Έτσι κι αυτοί, στα δυο τα χέρια τους και στην περίσσια αντρεία τους
θαρρεύοντας, τον Άσιο πρόσμεναν που ερχόταν, και δε φεύγαν.
Κι οι Τρώες γραμμή προς το καλόχτιστο τραβούσαν καστροτείχι
ψηλά κρατώντας τα σκουτάρια τους με αλαλητό μεγάλο,
στο ρήγαν Άσιο, στον Οινόμαο, στο Θόωνα, στον Ορέστη,
- 140 στον Ιαμενό και στον Αδάμαντα, του Άσιου το γιο, τρογύρα.

Εκείνοι στην αρχή εκρατιόντουσαν πιο μέσα, τους Αργίτες
να ξεσηκώσουν, τα καράβια τους να διαφεντέψουν όλοι'
μα βλέποντας τους Τρώες να χύνουνται στο καστροτείχι απάνω
και τους Αργίτες με άγριο τάραχο στα πόδια να το βάζουν,
έξω απ' την πόρτα οι δυο τους χίμιζαν κι αρχίσαν να χτυπιούνται,
με κάπρους στα ρουμάνια μοιάζοντας, που αγριμολόοι και σκύλοι
με άγριες φωνές τους κοντοζύγωσαν, κι αυτοί δεν κάνουν πίσω,
μόνο λοξά χιμούν και γύρα τους τα θάμνα ξεριζώνουν
τσακίζοντας τα, και τα δόντια τους γρικάς με ορμή να τρίζουν,

- 150 ως τη στιγμή που κάποιος ρίχνοντας τους βρει και τους σκοτώσει'
όμοια ο χαλκός αχούσε κι έτριζε στα στήθη τους απάνω,
καθώς τους ρίχναν καταπρόσωπα, τι αντρίκεια έπολεμούσαν,

κι είχαν στην αντριγιά τα θάρρη τους και στους συντρόφους πάνω.
Κείνοι κοτρώνια απ' τους καλόχτιστους πετούσαν κάτω πύργους,
την ίδια τους ζωή, τα γρήγορα τα πλοία να διαφεντέψουν
και τα καλύβια' οι πέτρες έπεφταν στη γη σα στούπες χιόνι,
που ως ο άνεμος μεβιας συντάραξε μαυροϊσκιωμένα γνέφη,
πυκνές τις ρίχνει, αποσκεπάζοντας τη γη την πολυθρόφα'
τόσο οι ριξιές πυκνές εχύνουνταν κι από Αχαιούς και Τρώες.

160 Κι όπως έπεφταν οι μυλόπετρες, με κούφιο αχό βροντούσαν
τα κράνη γύρω απ' τα κεφάλια τους κι οι αφαλωτές ασπίδες.
Και τότε μανιασμένος βόγγηξε χτυπώντας τα μεριά του
ο Άσιος, ο γιος του Υρτάκου, κι έσυρε ψηλά φωνή μεγάλη:
« Πατέρα Δία, και σένα ψέματα να λες σου αρέσει βλέπω
ένα σωρό' τι εγώ δεν το 'λεγα τ' ανίκητα μας χέρια
και την ορμή μας πως θ' αντίσκοφταν οι Αργίτες οι αντρειωμένοι.
Μ' αυτοί, ως οι σφήκες οι λιγνόμεσες για τ' άγρια τα μελίσσια
σε στράτα χτίζουν κακοτράχαλη τα βαθουλά κελιά τους
και δεν τ' αφήνουν, μια και τα 'χτισαν, μον' στους οχτρούς χιμώντας

170 ατρόμητες τα μελισσόπουλα μοχτούν να διαφεντέψουν
όμοια κι αυτοί στις πόρτες στέκονται, δε λεν να κάνουν πίσω,
κι ας είναι μόνο δυο, πριν θάνατο για δώσουν για και πάρουν.»

Αυτά είπε, μα του Δία δεν άλλαξε τη γνώμη μ' έτοια λόγια'
τι μέσα του βαθιά τον Έχτορα βουλιόταν να δοξάσει.

Γύρω στις άλλες πόρτες πόλεμο κρατούσαν κι οι άλλοι ωστόσο,
όμως θεός δεν είμαι, δύσκολο τα πάντα να ιστορήσω'
τι ολούθε γύρα στο καστρότειχο φωτιά τρανή είχε ανάψει
το πέτρινο' κι οι Αργίτες τ' άρμενα, σφιγμένοι απ' την ανάγκη,
με την καρδιά βαριά, διαφέντευαν κι όλοι οι θεοί θλίβονταν

180 βαθιά τους, όσοι επαραστέκονταν στη μάχη τους Αργίτες.
Κι άνοιξαν οι Λαπίθες πόλεμο κι άρχισαν να χτυπιούνται'
κι ο Πολυποίτης, ο λιοντόκαρδος γιος του Πειρίθου, τότε
το Δάμασο στο χαλκομάγουλο κοντάρεψε το κράνος·
κι ούτε και βάστηξε το χάλκινο το κράνος, μόνο η μύτη
πέρασε η χάλκινη και σύντριψε το κόκαλο, και λιώμα
του έγιναν τα μυαλά, κι ως χίμιζε, στο χώμα τον ξαπλώνει.
Μετά και τη ζωή του Πυλώνα και του Όρμενου θερίζει.
Κι ο γαύρος Λεοντέας του Αντίμαχου το γιο με το κοντάρι
χτυπάει και βρίσκει, τον Ιππόμαχο, κατάντικρα στη ζώνη'

190 το κοφτερό σπαθί απ' τη θήκη του τραβά μετά, και πρώτο,

στο πλήθος μέσα όπως εχίμιξε, χτυπάει τον Αντιφάτη
από κοντά, και κείνος έπεσε τ' ανάσκελα στο χώμα.
Μετά στον Ιαμενό, στο Μένωνα χιμάει και στον Ορέστη,
κι όλους αράδα εκεί τους ξάπλωσε στη γη την πολυθρόφα.

Την ιδίαν ώρα οι δυο τους που 'γδυναν τις στραφτερές αρμάτες,
του Πολυδάμαντα και του Έχτορα τα παλικάρια, που ήταν
οι πιο πολλοί κι οι πιο τρανόκαρδοι κι οι πιο που λαχταρούσαν
να σπάσουν το τειχί, και τ' άρμενα να τους τα κάνουν στάχτη,
μπρος στο χαντάκι έστεκαν δίγνωμοι κι ουδέ μπροστά τραβούσαν

200 τι όπως να το διαβούν λαχτάριζαν, σημάδι ξάφνου βλέπουν,
έναν αϊτό ψηλοπετάμενο, ζερβιά μεριά απ' τ' ασκέρι,
κι εκράτα αιματωπό στα νύχια του θεριακωμένο φίδι,
που ζούσε ακόμα και σπαρτάριζε και πάλευε αντρειωμένα'
κι ως το κρατούσε, αναδιπλώνοντας τον δάγκασε στο στήθος,
πλάι στο λαιμό, κι αυτός το πέταξε, του πόνου αφανισμένος,
κι απά στη γη να πέσει το αφήκε, καταμεσός στ' ασκέρι,
κι έπειτα πέταξε κλαγγάζοντας μες στις πνοές του ανέμου.
Κι οι Τρώες ανατρίχιασαν βλέποντας το πλουμιστό το φίδι
πεσμένο εκεί, του βροντοσκούταρου του Δία τρανό σημάδι.

210 Και τότε ο Πολυδάμας ζύγωσε τον Έχτορα και του 'πε:
«Έχτορα, πάντα εσύ στη σύναξη ζητάς να με αποπαίρνεις,
και που μιλώ σωστά, τι αταίριαστο πολύ ν' αντιμιλήσει
σε σένα του λαού ένας άνθρωπος, και συντυχιά σαν είναι,
και πόλεμος· πρεπό ν' αυξάινουμε τη δύναμη σου πάντα.
Όμως και τώρα την καλύτερη βουλή θα δώσω, ως ξέρω:
Όχι, ας μην πάμε να χτυπήσουμε τ' Αργίτικα καράβια'
τι έτσι θαρρώ θα γένει: αν φάνηκε στ' αλήθεια το σημάδι
τούτο στους Τρώες, καθώς λογιάζαμε το σκάμα να διαβούμε,
ένας αϊτός ψηλοπετάμενος ζερβιά μεριά απ' τ' ασκέρι,

220 κι εκράτα αιματωπό στα νύχια του θεριακωμένο φίδι,
ακόμα ζωντανό, και το άφησε πριν φτάσει στην κούρνια του,
και δεν κατάφερε στ' αϊτόπουλα γυρνώντας να το φέρει'
όμοια και μείς, κι αν τώρα σπάσουμε των Αχαιών τις πόρτες
και το τειχί με πλήθια δύναμη κι οι Αργίτες κάμουν πίσω,
τον ίδιο δρόμο δε θα γύρουμε με τάξη απ' τα καράβια.
Περίσιους Τρώες εκεί θ' αφήσουμε, που οι Δαναοί, ζητώντας
να διαφεντέψουν τα καράβια τους, νεκρούς θα ρίξουν κάτω.
Αυτά ένας μάντης θ' αποκρίνονται, που θα 'ξερε σημάδια
να ξεδιαλύνει και θα πίστευε στις συμβουλές του ο κόσμος.»

- 230 Και τότε ο κρανοσειστής Έχτορας ταυροκοιτώντας του 'πε:
«Τα λόγια ετούτα, Πολυδάμαντα, καθόλου δε μ' αρέσουν
κι άλλη βουλή να δώσεις δύνεσαι καλύτερη από τούτη.
Όμως αλήθεια, τούτα που 'λεγες, με τα σωστά σου αν τα 'πες,
ατοί τους οι θεοί σου σήκωσαν τα φρένα δίχως άλλο'
που θες του Δία του βροντοσκούταρου το θέλημα καθόλου
να μην ψηφήσουμε, που εσύγκλινε κι έδωσε λόγο ατός του.
Κι εσύ ζητάς στ' ανοιχτοφτέρουγα πουλιά να δώσω πίστη,
που ούτε καθόλου εγώ τα γνοιάζομαι κι ουδέ τα λογαριάζω,
δεξιά, κατά τον ήλιο αν λάμνουνε και την αυγή, ως πετούνε,
- 240 για και ζερβά, κατά το σύθολο στα δυτικά σκοτάδι.
Στου Δία μονάχα εμείς το θέλημα ν' ακούσουμε ταιριάζει,
που 'ναι τρανός, και τους θάνατους και τους θνητούς ορίζει.
Να διαφεντεύεις την πατρίδα σου το πιο καλό σημάδι!
Όμως εσύ γιατί τον πόλεμο και τη σφαγή φοβάσαι;
Κι αν όλοι τώρα εμείς στ' Αργίτικα καράβια σκοτωθούμε
εδώ τρογύρα, εσύ το θάνατο δεν έχεις να φοβάσαι'
τι δε βαστάει σφαγή και πόλεμο καθόλου εσέ η καρδιά σου.
Μ' αν τραβηχτείς από τον πόλεμο, για εσύ για αν κι άλλον κάνεις
ν' αλλάξει γνώμη με τα λόγια σου και τραβηχτεί σπ' τη μάχη,
- 250 με το κοντάρι τούτο ρίχνοντας μεμιάς θα σε σκοτώσω!»

Ως είπε τούτα, ομπρός ετράβηξε, κι οι επίλοιποι ακλουθούσαν
με αχό τρανό, κι ο κεραυνόχαρος ο Δίας από την Ίδα
ανεμοτάραχο ξεσήκωσε, και στα καράβια πάνω
γραμμή τον κουρνιαχτό ξαπόστελνε, κι απ' τους Αργίτες όλους
πήρε το νου, των Τρωών και του Έχτορα τη δόξα να τρανέψει.
Στο θείο σημάδι αυτό θαρρεύοντας και στα δικά τους χέρια
το μέγα καστροτείχι επάλευαν των Αχαιών να σπάσουν
των πύργων τ' αγκωνάρια εγκρέμιζαν, χαλνούσαν τα μπροστήθια,
στα δυναμάρια που ξεπρόβελναν βάζαν λοστούς, που τα 'χαν

260

χτίσει οι Αχαιοί μπρος στο καστρότειχο, για να βαστούν τους πύργους.
Αυτά τραβούσαν απαντέχοντας των Αχαιών να σπάσουν
το καστροτείχι· μα δεν έκαναν κι οι Αργίτες πίσω ακόμα,
μον' φράζοντας με τα σκουτάρια τους των πύργων τα μπροστήθια,
πα στους οχτρούς, που στο καστρότειχο σίμωναν, κονταρεύαν.

Οι Αίαντες οι δυο μαζί τριγύριζαν στους πύργους πάνω ωστόσο,
όλο φωνές, καρδιά γυρεύοντας να δώσουν στους Αργίτες·
σ' άλλον γλυκά εμιλούσαν, μάλωναν τον άλλο με άγρια λόγια,
που τον έβλεπαν πως εδείλιαζε πολύ να πολεμήσει:

«Αργίτες σύντροφοι, κι οι ξέχωροι κι οι μεσιακοί κι οι σκάρτοι

270 τι όλοι' μαθές ποτέ δε γίνεται ν' αξίζουμε ίσια κι όμοια
στον πόλεμο—δουλειά είναι σήμερα πολλή για τον καθένα.
Και μοναχοί σας πια το βλέπετε' κανέννας στα καράβια
πίσω μη φύγει, του ρηγάρχη του σα γρίκησε τα λόγια,
μόνο μπροστά τραβάτε δίνοντας ο ένας του άλλου κουράγιο,
ο Δίας ο Ολύμπιος, ο αστραπόχαρος, αν ίσως δώσει, πίσω
στο κάστρο τους οχτρούς να διώξουμε νικώντας την ορμή τους.»

Έτσι έσκουζαν οι δυο γκαρδιώνοντας τους Αχαιούς στη μάχη'
κι εκείνοι, ως όταν μεσοχείμωνα πυκνό πυκνό το χιόνι
πέφτει, τη μέρα πού ο βαθύγνωμος ο Δίας κινάει και ρίχνει,

280 να δείξει τις δικές του θέλοντας σαγίτες στους ανθρώπους·
κι αφού κοιμίσει όλους τους άνεμους, αλάγιαστα χιονίζει,
ως να σκεπάσει των ορθόψηλων βουνών κορφές και ράχες,
χωράφια των θνητών πολύκαρπα και κάμπους με τριφύλλι,
καί δίπλα στην ψαριά τη θάλασσα γιαλούς, λιμάνια πνίγει'
και μοναχά το κύμα σπάζοντας το διώχνει, μα όλα τ' άλλα
σκεπάζονται, του Δία σαν πλάκωσε κακοκαιρία μεγάλη'
όμοια πυκνές κι οι πέτρες έπεφταν ζερβά δεξιά τρογύρα,
ζερβά στους Τρώες, δεξιά απ' τα χέρια τους απάνω στους Αργίτες,
ως εχτυπιούνταν κι αντιβρόνταγε το καστροτείχι ως πάνω.

290 Όμως οι Τρώες κι ο μέγας Έχτορας τις πόρτες τότε ακόμα
και την αμπάρα του καστρότειχου δε θα 'σπαζαν, το γιο του
αν δεν ξεσήκωνε ο βαθύγνωμος ο Δίας, το Σαρπηδόνα,
λιόντα σε βόδια στρουφοκέρατα, να πέσει στους Αργίτες.
Κι άσκωσε ευτύς το ολούθε ισόκυκλο χαλκό σκουτάρι ομπρός του,
το σφυροχτυπητό, το πάγκαλο, χαλκιάς που το 'χε φτιάσει,
και μέσα του τομάρια ετέντωσε βοδιών πολλά, σε πήχες'
πάνω χρυσές ραμμένα, που 'φταναν του σκουταριού το γύρο.
Τούτο λοιπόν μπροστά του ασκώνοντας και δυο κοντάρια σειώνοντας
κινούσε, λιόντας λες βουνόθρεφτος, το κρέας που του 'χει λείπει

300 από καιρό πολύ, κι η πέρφανη τον έσπρωξε καρδιά του
αρνίσιο κρέας να φάει, και χίμιξε σε στέριο λιθομάντρι.
Κι ακόμα αν είναι τους βοσκάρηδες ξύπνους να βρει μπροστά του,
με τα σκυλιά και τα κοντάρια τους στ' αρνιά το νου τους να 'χουν,
πάλε δε θέλησε αδοκίμαστα να φύγει από τη μάντρα,
μόνο πηδώντας για κατάφερε ν' άρπάξει αρνί, για πάλε
πιδέξιο χέρι τον κοντάρεψε κι εκεί νεκρό τον ρίχνει'
όμοια η ψυχή και τότε ασκώθηκε του ισόθεου Σαρπηδόνα,

πέφτοντας πάνω στο καστρότειχο να σπάσει τα μπροστήθια.
Στό Γλαύκο ευτύς, στο γιο του Ιππόλοχου, γυρνά και συντυχαίνει:

- 310 «Γλαύκο, γιατί σε τόσο ξέχωρη τιμή τους δυο μας έχουν,
με κρέατα, με ποτήρια ξέχειλα, πα στην κορφή της τάβλας,
μες στη Λυκία, κι ο κόσμος σύψυχος σάμπως θεούς μας έχει;
Τρανό μετόχι μας εχάρισαν στους όχτους πλάι του Ξάνθου
να το χαιρόμαστε, πανέμορφο, με αμπέλια, με χωράφια.
Γι' αυτό πρεπό 'ναι να στεκόμαστε μέσα στους πρώτους τώρα
απ' τους Λυκιώτες, και να πέφτουμε μες στη φωτιά της μάχης.
Τούτα να πει κάποιος χαλκόφραχτος Λυκιώτης βλέποντας μας:
„Αλήθεια, ανάξια οι βασιλιάδες μας δε ρηγαδεύουν, όχι,
μες στη Λυκία, δεν τρώνε ανώφελα και τα παχιά τ' αρνιά μας
320 και πίνουν και κρασί μελόγλυκο, τι έχουν αντρεία περίσσια,
και μες στους πρώτους πρώτους μάχονται Λυκιώτες εδώ πέρα."
Καλέ μου, αν ήταν απ' τον πόλεμο ξεφεύγοντας ετούτον
εμείς αγέραςτοι κι αθάνατοι να ζήσουμε αναιώνια,
μήτε κι εγώ μαθές ανάμεσα στους πρώτους θα χτυπιόμουν,
μήτε να μπεις και σένα θα 'σπρωχνα στη δοξαντρούσα μάχη.
Μα τώρα έτσι κι αλλιώς μας ζώνουνε του χάρου οι Λάμιες όλους,
αρίφνητες' θνητός δε δύνεται να τις ξεφύγει. Πάμε
να ιδούμε κάποιο αν θα δοξάσουμε για αν μας δοξάσει κάποιος!»

Είπε, κι ο Γλαύκος δεν απήφησε, μον' άκουσε το λόγο.

- 330 Χιμούν γραμμή, και πλήθος πίσω τους Λυκιώτες ακλουθούσαν.
Κι ο Μενεσθέας, ο γιος του Πετεού, τους είδε κι εταράχτη'
τι στο δικό του πύργο ερχόντουσαν το χαλασμό να φέρουν.
Στο Αργίτικο τειχί τα μάτια του γυρνάει τρογύρα, να 'βρει
κάποιο ρηγάρχη, απ' τους συντρόφους του το χαλασμό να διώξει.
Τους δυο τους Αίαντες, τους ανέμπληστους για πόλεμο, αναντιάζει
να στέκουν, και τον Τεύκρο που 'φτανε στην ώρα απ' το καλύβι.
Ήταν κοντά του, όμως, κι αν φώναζε, κανείς δε θα γρικούσε'
τόσο το βρούχος ήταν, κι έφτανε ψηλά στα ουράνια ο βρόντος
απ' τα σκουτάρια που αντικρούγονταν, τα φουντωτά τα κράνη,

340

κι από τις πόρτες' τι όλες έμεναν κλειστές, κι οι οχτροί στέκονταν
μπροστά τους, μήπως καί τις σπάσουνε μεβιάς και τις διαβούνε.
Στέλνει λοιπόν στους Αίαντες γρήγορα τον κράχτη το Θωότη:
«Σύρε, θεϊκέ Θωότη, τρέχοντας τον Αίαντα να φωνάξεις'
για καί τους δυο μαζί' καλύτερο μαθές ετούτο απ' όλα'
τι όπου και να 'ναι μας επλάκωσε ξεπατωμός μεγάλος.
Πολύ οι Λυκιώτες μας εστρίμωξαν ρηγάδες, που και πάντα

στην άγρια μάχη μέσα χύνουνται με άλάγιαστο κουράγιο. -
Μ' αν και σ' αυτούς κει πέρα ο πόλεμος κι η ταραχή έχει ανάψει,
του Τελαμώνα καν ο αντρόκαρδος υγιός να 'ρθει μονάχος,

350 κι ο Τεύκρος να 'ρθει καταπόδι του, του δοξαριού ο τεχνίτης.»

Είπε, κι ο κράχτης δεν παράκουσε, μον' άρχισε να τρέχει
στων Αχαιών των χαλκοθώρακων το καστροτείχι δίπλα,
και στάθη μπρος στους Αίαντες φτάνοντας και βιαστικά τους είπε:
«Των Αχαιών ρηγάρχεις, Αίαντες, των χαλκοθωρακάτων,
ο γιος του Πετεού σας φώναξε του αρχοντογεννημένου,
να πάτε εκεί και να βαστήξετε για λίγο τον αγώνα,
κάλλιο κι οι δυο μαζί' καλύτερο μαθές ετούτο απ' όλα·
τι όπου και να 'ναι εκεί μας πλάκωσε ξεπατωμός μεγάλος.
Πολύ οι Λυκιώτες μας εστρίμωξαν ρηγάδες, που και πάντα

360 στην άγρια μάχη μέσα χύνουνται με αλάγιαστο κουράγιο.
Μ' αν και σε σας δω πέρα ο πόλεμος κι η ταραχή έχει ανάψει,
του Τελαμώνα καν ο αντρόκαρδος υγιός να πάει μονάχος,
κι ο Τεύκρος να 'ρθει καταπόδι του, του δοξαριού ο τεχνίτης.»

Είπε, κι ο μέγας Αίας συνάκουσεν, ο γιος του Τελαμώνα,
κι ευτύς στου Οιλέα το γιο ανεμάρπαστα γυρνώντας είπε λόγια:
« Αίαντα, εδώ με το λιοντόκαρδο το Λυκομήδη στάσου,
και τους Αργίτες δυναμώνετε να πολεμούν αντρίκεια'
κι εγώ θα τρέξω εκεί, στον πόλεμο να μπω, και πίσω πάλε
γοργά θα γύρω, τους συντρόφους μας σα θα 'χω πια στυλώσει.»

370 Είπε, κι ευτύς να φύγει εκίνησεν ο γιος του Τελαμώνα,
κι ο Τεύκρος πάει μαζί, το αδέρφι του, μα που 'χεν άλλη μάνα'
κοντά τους κι ο Παντίος, ασκώνοντας του Τεύκρου τα δοξάρια.
Και σύντας φτάσαν στου αντροδύναμου του Μενεσθέα τον πύργο
τραβώντας μέσα απ' το καστρότειχο, τους βρήκαν ζορισμένους.
Κι οι ατρόμητοι Λυκιώτες άρχοντες και πρωτοστρατολάτες
στων πύργων τα μπροστήθια ανέβαιναν σα μελανό δρολάπι'
κι ήρθαν στα χέρια και χτυπιόντουσαν, κι αχός τρανός ασκώθη.

Κι ο τελαμώνιος Αίας εσκότωσε τον πρώτο οχτρό στην ώρα,
τον Επικλή το λιονταρόψυχο, του Σαρπηδόνα ακράνη,

380

βαριά κοτρόνα σφεντονίζοντας, που στην κορφή, από μέσα,
την είχαν χτίσει στο καστρότειχο, τρανή, κι ουδέ κανένα
γερός κι ας ήταν, θα τη σήκωνε, και με τα δυο του χέρια,
απ' όσους ζουν στον κόσμο σήμερα' μ' αυτός ασκώνοντας τη

την πέταξε, και το τετράφαλο του σπάζει κράνος, κι όλα του θρει της κεφαλής τα κόκαλα' σα βουτηχτής εκείνος πέφτει απ' τον πύργο, κι απ' τα κόκαλα ξεχύθηκε η ψυχή του. Κι ο Τεύκρος τον υγιό του Ιππόλοχου, τον αντρειωμένο Γλαύκο, πα στο ψηλό τειχί ως εχύνουνταν, χτυπάει με τη σαγίτα, κει που γυμνό ξανοιεί το μπράτσο του, και την ορμή του κόβει.

- 390 Κι αυτός πηδά από το καστρότειχο κρυφά στο χώμα, Αργίτης, κανείς μην καυκηθεί, θωρώντας τον πως είναι λαβωμένος. Κι ο Σαρπηδόνας, μόλις ένιωσε το Γλαύκο να μισεύει, πικράθη, ωστόσο δεν παράτησε την άγρια ορμή του, μόνο του Θέστορα το γιο κοντάρεψε και βρήκε, τον Αλκμάννα, και πίσω το κοντάρι ανάσυρε' πίστομα εκείνος πέφτει ξοπίσω του, και γύρα εβρόντηξεν η πλουμιστή του αρμάτα. Κι ο Σαρπηδόνας τότε, πιάνοντας στα χέρια το μπροστήθι, το τράβηξε γερά, κι αλάκερο γκρεμίστη, και γυμνώθη το καστροτείχι απάνω, κι άνοιξε για τους πολλούς ο δρόμος.
- 400 Ο Τεύκρος κι ο Αίας χιμούν απάνω του, και με σαγίτα ο πρώτος το αστραφτερό λουρί στα στήθια του γύρω χτυπάει, που εκράτει ψηλά τ' ολόκορμο σκουτάρι του' μα ο Δίας, για να μην πέσει στων караβιών τις πρύμνες, έδιωξε το Χάρο από το γιο του. Χιμίζει κι ο Αίας και, πετυχαίνοντας, στη μέση το σκουτάρι του τρύπησε και τον αντίσκοψε, με όσην ορμή κι αν είχε. Κι απ' το μπροστήθι πισωδρόμισε μια στάλα, μα δεν είπε να φύγει, τι η καρδιά του το 'λπιζε τρανή να πάρει δόξα. Γυρνώντας στους ισόθεους φώναξε Λυκιώτες τότε κι είπε: « Που πήγε τώρα το κουράγιο σας, Λυκιώτες, και τραβιέστε;
- 410 Με όσην αντρεία κι αν έχω, δύσκολο να σπάσω εγώ μονάχος το καστροτείχι και για τ' άρμενα να σας ανοίξω δρόμο. Μαζί μου ελάτε' με τους πιότερους πιο κι η δουλειά προκόβει.»

Είπε, κι εκείνοι, από του ρήγα τους τα λόγια φοβισμένοι, όλοι στο ρήγα και πρωτόγερο τρογύρα εστριμωχτήκαν. Κι οι Αργίτες αντικρύ δυνάμωναν τις φάλαγγες, ξοπίσω απ' το τειχί τους, αναντιάζοντας βαριά δουλειά μπροστά τους' τι μήτε πια οι Λυκιώτες οι άτρομοι των Δαναών μπορούσαν να σπάσουν το τειχί κι ως τ' άρμενα το δρόμο τους ν' ανοίξουν, μήτε κι οι Αργίτες οι πολέμαρχοι μπορούσαν τους Λυκιώτες

420

να διώξουν πίσω απ' το καστρότειχο, μια κι ήταν πια κοντά του. Πώς δυο χωριάτες για το σύνορο μαλώνουν, και στα χέρια κρατούν κορδέλα για το μέτρημα, σε μεσιακό χωράφι,

σε μια της γης λουρίδα στέκοντας, πώς να μοιράσουν δίκια'
τόσο κι εκείνοι λίγο «χώριζαν, κι απάνω απ' τα μπροστήθια
ο ένας του άλλου να σπάζουν άρχισαν στο απανωκόρμι γύρα
τα καλοστρόγγυλα σκουτάρια τους και τ' αλαφρά τους σκούδα.
Κι ήταν πολλοί που απ' τον ανέσπλαχνο χαλκό στο κρέας χτυπιούνταν,
είτε αν κανείς γυρνούσε, ως μάχουνταν, και γύμνωνε την πλάτη,
κι άλλοι πολλοί που τα σκουτάρια τους τρυπιούνταν απαντίκρυ.

430 Κι ολούθε το αίμα γύρα εράντιζε και πύργους και μπροστήθια,
αίμα τρωικό μαζί κι Αργίτικο κι από τα δυο τ' ασκέρια.
Μα κι έτσι οι Τρώες του κάκου εμάχουνταν να διώξουν τους Αργίτες'
τι αυτοί κρατούσαν, απαράλλαχτα με ζυγαριάς παλάντζες,
που την κρατάει μια τίμια αργάτισσα ψηλά, κι ισοζυγιάζει
μαλλί και βάρια, φτωχοπόρεψη να δώσει στα παιδιά της'
όμοια και κείνων αντιζύγιαζε τότε η σφαγή κι η μάχη,
ωσόπου ο Δίας τρανή στον Έχτορα, το γιο του Πρίαμου, δόξα
χαρίτωσε, και πρώτος πήδηξε στο καστροτείχι μέσα,
κι έτσι στους Τρώες μιλεί φωνάζοντας, να τον ακούσουν όλοι:

440 «Αλογαταδες Τρώες, απάνω τους! Το καστροτείχι σπάστε
των Δαναών, και τα καράβια τους με ανήλεη φλόγα κάφτε!»

Έτσι τους γκαρδιωσε, κι ακούγοντας εκείνοι εξεχυθήκαν
όλοι μαζί πα στο καστρότειχο, και στ' αγκωνάρια πάνω
πατούσαν, μυτερά στα χέρια τους κοντάρια όλοι κρατώντας.
Μια πέτρα τότε πηρεν ο Έχτορας, που κοίτονταν στίς πόρτες
μπροστά, κοντόχοντρη στη ρίζα της και σουβλερή από πάνω·
άντρες αντάμα δυο—του τόπου τους οι πιο γεροί απ' το χώμα
σε αμάξι πάνω δεν τη σήκωναν, απ' όσους τώρα ζούνε
θνητοί στη γη, μα εκείνος εύκολα την έπαιζε και μόνος,

450 τι ο γιος του Κρόνου από το βάρος της την είχε ξαλαφρώσει.
Πώς κουβαλάει βοσκός κουρόμαλλο κριγιού με δίχως κόπο,
κι ως το κρατάει με το 'να χέρι του, καθόλου δε βαραίνει'
παρόμοια κουβαλούσε κι ο Έχτορας την πέτρα, να τη ρίξει
γραμμή πα στα σανίδια που 'κλειναν τη δίφυλλη την πόρτα,
την αψηλή, τη στεριοκάμωτη' κι απανωτοί από μέσα
δυο μάνταλοι γερά τη στύλωναν, με σφήνα στεριωμένοι.
Κι ως σίμωσε, τα πόδια του άνοιξε, κι αντιστυλώνοντάς τα,
να 'χει η ριζιά του φόρα, πέτυχε καταμεσίς την πόρτα'
και σπάζει τους στροφούς ζερβόδεξα, κι η πέτρα πέφτει μέσα

460 από το βάρος, κι αντιάλησαν οι πόρτες, κι ουδ' οι σύρτες
βάστηξαν πια, μόνο σκορπίστηκαν οι τάβλες δώθε κείθε

απ' την ορμή της πέτρας' κι ο Έχτορας, με μάτι ξαγριεμένο,
σα μαύρη νύχτα μέσα επήδηξε, κι απ' το χαλκό τον άγριο,
που 'χε ζωστεί τρογύρα του, έλαμπε, και δυο κοντάρια εκράτα.
Κι ως πέρασε την πόρτα, αντίμαχος να του σταθεί κανένας
δεν μπόρειε εξόν θεός, και ξάστραφταν τα μάτια του ίδια φλόγες.
Γυρνάει στων Τρωών το ασκέρι κι έσυρε φωνή, να καβαλήσουν
πηδώντας το τειχί' στο λόγο του συνάκουσαν εκείνοι,
κι άλλοι πήδηξαν το καστρότειχο, κι άλλοι χυθήκαν μέσα

470 στις στεριές πόρτες δίχως άργητα' κι οι Δαναοί σκορπίσαν
στα πλοία τα βαθουλά, και τάραχος τρανός ασκώθη ολούθε.

Ραψωδία Ν

Ιλιάδας N

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-N- Τους Τρώες ωστόσο και τον Έχτορα σα σίμωσε στα πλοία
πια ο Δίας, εκεί τους απαράτησε, να 'χουν καημούς και μόχτους
δίχως σωμό, κι αυτός τα μάτια του τ' αστραφτερά γυρίζει
πέρα μακριά, στις χώρες που έμεναν οι αλογοθρόφοι Θράκες
κι οι Φοραδαρμεχτάδες, οι άψεγοι γαλατοφάγοι, κι οι Άβιοι,
που απ' όλους πιο το δίκιο αγάπησαν, κι οι ατρόμητοι Μυσιώτες.
Στην Τροία καθόλου πια δε γύριζε τ' αστραφτερά του μάτια,
τι δε φαντάζονταν, αθάνατος κανείς ν' αποκοθήσει
να 'ρθει και στους Αργίτες βόηθηση για και στους Τρώες να δώσει.

10 Μα ο κοσμοσείστης ρήγας άδικα δε βίγλιζε από πάνω'
στης Σαμοθράκης της πολύδεντρης την πιο ακρινή εκαθόταν
κορφή, κι εθάμαζε τον πόλεμο θωρώντας και τη μάχη.
Απ' άκρη ως άκρη εκείθε αγνάντευε την Ίδα, και το κάστρο
του Πριάμου αγνάντευε και τ' άρμενα των Αχαιών μπροστά του.
Εδώ εκαθόταν απ' τη θάλασσα φτασμένος, και πονούσε
τους Αχαιούς που οι Τρώες αφάνιζαν, και χόλιαζε του Δία.

Και ξάφνου απ' το βουνό το απόγκρεμο ροβόλησε κινώντας
με πόδι γρήγορο' τα τρίψηλα βουνά και τα ρουμάνια
σείστηκαν κάτω απ' τα ποδάρια του τ' αθάνατα, ως δρομούσε.

20 Τρεις δρασκελιές δρομώντας έκαμε, στην άλλη εβρέθη κιόλα
μπρος στις Αίγες· εκεί περίλαμπρο μες στου πελάου τα βάθη,
στραφταλιστό, χρυσό, ακατάλυτο παλάτι του 'χαν χτίσει.
Φτάνοντας έξεψε στο αμάξι του δυο χαλκοπόδαρα άτια,
γοργόφτερα, με χήτες που 'πεφταν χρυσές από το σβέρκο.
Χρυσά μετά κι ατός του εφόρεσε, και πήρε ένα μαστίγι
χρυσό, καλοφτιαγμένο, κι έπειτα στο αμάξι του πηδώντας
πήρε να τρέχει απά στα κύματα, κι απ' τους βυθούς ολούθε
οι δελφίνοι, ως εφάνη, εσκίρτησαν, τον κύρη τους νογώντας.
Κι άνοιγε η θάλασσα χαρούμενη, και τ' άλογα πετούσαν

30

γοργά, κι ουδέ από κάτω εμούσκει το χάλκινο τ' αξόνι'
τόσο γοργά τον φέρναν τ' άλογα στ' Αργίτικα καράβια.

Είναι ένα σπήλιο μες στις θάλασσας της άπατης τα βάθη
φαρδύ, καταμεσός στην Τένεδο και στην απόγκρεμη Ίμπρο"
κει πέρα ο Κοσμοσείστης τ' άλογα τραβάει να σταματήσουν,

κι αθάνατη ταγή τους έβαλε να φαν ξεζεύοντάς τα,
και πέρασε έπειτα στα πόδια τους ολόχρυσα πεδούκλια,
ασύντριφτα, άλυτα, να στέκονται, προσμένοντας να γύρει
ο αφέντης τους' κι αυτός έτράβηξε στων Αχαιών τ' ασκέρι.

Κι οι Τρώες σα φλόγα για σα δρόλαπας σφιχταραδís ακλούθουν

- 40 με λύσσα αδάμαστη τον Έχτορα, το γιο του Πρίαμου, πάντα,
όλο βουή κι αντάρα, κι έλεγαν τ' Αργίτικα καράβια
πως θα πατήσουν, κι όλους δίπλα τους τους πιο άντρειανούς θα σφάξουν.
Μα ο κοσμοσείστης, κοσμοκράτορας ως φάνη Ποσειδώνας
απ' τη βαθιά φτασμένος θάλασσα, γκαρδιώνει τους Αργίτες,
του Κάλχαντα το διώμα παίρνοντας και την τρανή φωνή του.
Στους Αίαντες πρώτα εστράφη κι έλεγε, που φρένιαζαν κι ατοί τους:
« Αίαντες, εσείς οι δυο τ' Αργίτικα καράβια θα γλιτώστε.
Σ' έργα αντρειανά το νου σας να 'χετε κι όχι στην κρύα φευγάλα.
Σε άλλες μεριές την ακατάλυτη των Τρωών ορμή, που πλήθος

- 50 το μέγα καστροτείχι επήδηξαν, δεν τη φοβάμαι αλήθεια
βαστούν οι Αργίτες οι αντροδύναμοι να τους κρατήσουν όλους·
μονάχα εκεί κακό μην πάθουμε μ' έχει τρομάρα κόψει,
όπου χιμά ο λυσσάρης Έχτορας προλάτης, ίδια φλόγα,
θαρρώντας γιος του πολυδύναμου του Δία πως είναι τάχα.
Να 'ταν Θεός κανείς στα φρένα σας τη γνώμη αυτή να βάλει,
κι ατοί σας να σταθείτε ατράνταχτοι και να γκαρδιώνετε άλλους,
τότε, κι ας λύσσαε, θα τον διώχνατε μακριά από τ' άρμενά μας
τα γρήγορα, κι ακόμα αν του Ολύμπου τον ξεσηκώνει ο κύρης.»

Κι ο κοσμοσείστης Κοσμοκράτορας, σαν είπε αυτά, τους δίνει

- 60 με το ραβδί του, και τους γέμισε τρανή αντριγιά τα στήθη,
και το κορμί τους κάνει ανάλαφρο, χέρια ψηλά και πόδια'
κι αυτός, ως γέρακας γοργόφτερος το πέταμα του παίρνει,
που από τρανό πολύ κι απόγκρεμο ψηλά πετιέται βράχο
και σ' άλλο κυνηγώντας χύνεται πουλί στον κάμπο μέσα'
τόσο γοργά μακριά τους πέταξε κι ο Ποσειδώνας τότε.
Ο γοργοπόδης Αίας τον ένιωσεν, ο γιος του Οϊλέα, πιο πρώτος,
κι ευτύς στον Αία τον άλλο εμίλησε, το γιο του Τελαμώννα:
«Θεός μια κι ήρθε από τον Όλυμπο με την είδη του μάντη
και μας ζητάει να πολεμήσουμε πλάι στα καράβια οι δυο μας—
70 δεν ήταν ο ορνιομάντης Κάλχαντας που των θεών κατέχει
τους λογισμούς· τι εγώ τον ένιωσα πως σάλευε, ως δρομούσε,
Πόδια και γόνα' τον αθάνατο μεμιάς τον ξεχωρίζεις.

Μα να, και μένα μες στα στήθια μου λαχτάρισε η καρδιά μου
Στη μάχη να χυθώ, τον πόλεμο και τη σφαγή ν' ανάψω.
Με τρώνε κάτω τα ποδάρια μου και πιο ψηλά τα χέρια!»

Κι ο μέγας Αϊάντας του αποκρίθηκεν, ο γιος του Τελαμώνα:
«Και μένα, στο κοντάρι ολόγυρα τ' ανίκητα μου χέρια
με τρώνε, κι η αντριγιά μου εθέριεψε' τα δυο μου πόδια κάτω
πετούν φωτιές, και με τον Έχτορα, το γιο του Πρίαμου, θέλω

80 να στήσω πόλεμο και μόνος μου, με όσην αντρεία κι αν έχει!»

Τέτοια εμιλούσαν συναλλήλως τους αυτοί, χαρά γιομάτοι
απ' την ορμή, ο θεός που φύσηξε στα στήθια τους γι' απάλε.
Κι ωστόσο ο Κοσμοσεΐστης σήκωνε πιο πέρα τους Αργίτες,
που ήταν πιο πίσω και ξαπόσταιναν πλάι στα γοργά καράβια.
Αρμοκομμένοι από τον κάματο το φοβερό εστεκόνταν,
κι εσπάραζε ο καημός τα σπλάχνα τους, τους Τρώες καθώς έβλεπαν
που 'χαν πηδήξει πλήθος άμετρο τα τρίψηλα τειχιά τους·
και τρέχαν κάτω από τα φρύδια τους τα δάκρυα, ως τους θωρούσαν.
Θαράπιο του κακού δεν έβλεπαν μα τότε ο Κοσμοσεΐστης,

90 γοργά ζυγώνοντας τους, ψύχωσε τα δυνατά φουσάτα.
Τον Τεύκρο και το Λήιτο ολόπρωτα κινάει ν' αναγκαρδιώσει,
και τον Πηνέλαο τον τρανόψυχο, το Θόα και το Μηριόνη,
το Δήπυρο και τον Αντίλοχο, τους γαύρους πολεμάρχους'
όλους τους γκάρδιωνε, ανεμάρπαστα φωνάζοντας τους λόγια:
«Ντροπής, Αργίτες, σείς οι νιότεροι! Τα θάρρητά μου τα 'χω
σε σας! Αν πείτε να παλέψετε, γλιτώνουν τα καράβια.
Αν όμως στον ανήλεο πόλεμο δε θέλετε να μπείτε,
το δίχως άλλο η μέρα εσίμωσε που οι Τρώες θα μας χαλάσουν.
Ωχού, τι θάμα αυτό κι αντίθαμα τα μάτια μου που βλέπουν,

100 τρομαχτικό, που δε λογάριαζα πως θα γενεί ποτέ μου,
τους Τρώες φτασμένους στα καράβια μας, αυτούς που ως τώρα πάντα
δειλιάρεις αλαφίνες έμοιαζαν, που στα ρουμάνια θρέφουν
λύκους και τσάκαλους και λιόπαρδους, ως τρέχουν δώθε κείθε,
όπου τους λάχει, δίχως δύναμη κι ουδέ αντριγιά στα στήθη'
όμοια κι οι Τρώες πιο πριν δεν ήθελαν, κι ουδέ για λίγο μόνο
μπρος στην ορμή μας και στα χέρια μας να κρατηθούν αντρίκεια.
Τώρα μακριά απ' το κάστρο, στ' άρμενα τα βαθουλά χτυπιούνται,
από του ρήγα μας την ξέπαρση, το αναμελιό των άλλων,
που ως μάλωσαν μαζί του, εθύμωσαν, και πια να διαφεντέψουν

110 τα γρήγορα δε θέλουν άρμενα, μόνο χαλνιούνται ομπρός τους.

Όμως αλήθεια, κι αν το φταίξιμο πέρα για πέρα πέφτει
στο γιο του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα, το ρήγα πρωταφέντη,
που δε σεβάστη το γοργόποδο γιο του Πηλέα καθόλου,
πάλε δεν πρέπει εμείς τον πόλεμο ν' αφήσουμε στη μέση,
μον' ό,τι εγίνη ας το βολέψουμε, τι όσοι έχουν νου βολεύουν.
Πρεπό δεν είναι εσείς να σβήνετε τη φλόγα της αντρείας σας,
τι είστε κι οι πιο αντρειωμένοι ανάμεσα στους άλλους' δεν τα βάζω
μ' έναν δειλιάρη εγώ, τον πόλεμο που παρατάει και φεύγει'
όμως με σας πολύ συχύζουμαι, με όσο κανέναν άλλον.

- 120 Κιοτήδες! Πιο τρανό θα κάνετε με την αναμελιά σας
αύτη κακό! Μα ομπρός, στα στήθια του βαθιά να βάλει θέλω
ντροπή ο καθένας και φιλότιμο' τρανός μας ζώνει αγώνας.
Ο Έχτορας στέκει ο βροντερόφωνος μπροστά από τ' άρμενά μας
κι ανέφοβος την πόρτα εσύντριψε και τη μεγάλη αμπάρα !»

Τέτοια προστάζοντας ξεσήκωσε τ' ασκέρια ο Κοσμοσείστης.
Γύρω απ' τους δυο τους Αίαντες στάθηκαν μεμιάς οι Αργίτες τότε,
τόσο γεροί, που κι ο Άρης να 'ρχουνταν δε θα 'βρισκε ψεγάδι,
μηδέ ή Παλλάδα η στρατολάτισσα' τι διαλεχτοί αντρειωμένοι
τους Τρώες πρόσμεναν και τον Έχτορα' και κλείσαν τις γραμμές τους

- 130 σκουτάρι με σκουτάρι αγγίζοντας, κοντάρι με κοντάρι'
σκούδο στο σκούδο σφιχτοσμίγουνταν, κράνος στο κράνος, άντρας
στον άντρα' κι ως έσκυβαν, άγγιζαν στ' αλογουρίσια κράνη
ψηλά τα κέρατα τα λιόλαμπρα' τόσο πυκνά αρμοδέναν.
και τα κοντάρια, ως σειούνταν, μπλέκουνταν στα θρασεμένα χέρια'
κι αυτοί μπροστά μονάχα εκοίταζαν κι απάλε ελαχταρίζαν.

Κι οι Τρώες απανωτοί ξεχύθηκαν, κι ολομπροστά τραβούσε
ο γαύρος Έχτορας. Πώς κύλησε στρογγυλεμένος βράχος,
πού ξάφνου από γκρεμού το ακρόχειλο νεροποντή τον σπρώχνει,
το χώμα που τον δένει ως έσπασε με το νερό το πλήθιο'

- 140 κι αυτός ψηλά πηδώντας πέτεται, κι αντιβογγάει το δάσο,
και τρέχει σίγουρα, ασταμάτητα, στον κάμπο ως που να φτάσει,
και τότε πια σταμάτησε άθελα, με όση κι αν είχε φόρα'
όμοια είχε φοβέρισει κι ο Έχτορας ως το γιαλό να φτάσει
περνώντας εύκολα τ' Αργίτικα καλύβια και καράβια
σκοτώνοντας' μα σύντας σκόνταψε πα στα πυκνά φουσάτα,
πέφτοντας πάνω τους εστάθηκε. Κι οι Αργίτες αντικρύ του
με τα σπαθιά και με τα δίκοπα κεντώντας τον κοντάρια
πίσω τον έσπρωξαν τρεκλίζοντας αναγυρίζει εκείνος,
και φώναξε στους Τρώες με δύναμη, να τον ακούσουν όλοι:

150 «Λυκιώτες και Δαρδάνοι αντρόψυχοι και Τρώες, κοντά μου ελάτε,
κι ώρα πολλή μπροστά μου σίγουρα δε θα σταθούν οι Αργίτες,
κι ας μαζωχτηκαν, κι ας συντάχτηκαν, κι ας σφιχταραδιαστηκαν!
Θα φύγουν λέω μπρος στο κοντάρι μου, στ' αλήθεια αν με γκαρδιώνει
ο άντρας της Ήρας, ο βαρύβροντος ο Δίας ο τρισμαγάλος.»

Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους'
κι ευτύς ο γιος του Πρίαμου, ο Δήφοβος, κινάει ξεθαρρεμένος
το στρογγυλό μπροστά σκουτάρι του κρατώντας με το χέρι,
κι ετράβα ομπρός με πόδι ανάλαφρο, ξοπίσω απ' το σκουτάρι.
Με το λαμπρό κοντάρι απάνω του ρίχνει ο Μηριόνης τότε,

160 και δεν ξαστόχησε' τον πέτυχε στο στρογγυλό σκουτάρι
το ταυροτόμαρο' όμως πάνω του, πριν το περάσει, σπάζει
στη δέση το μακρύ κοντάρι του' κι ο Δήφοβος μακριά του
το ταυροσκούταρό του εκράτησε, τι τρόμαξε η ψυχή του
τον αντρειανό Μηριόνη, ως του 'ριξε' κι ωστόσο εστράφη ετούτος
και πίσω εχώθη στους συντρόφους του, κι είχε φριχτά πεισμώσει
και για τα δυο, τη νίκη που 'χασε και τ' όπλο που εσυντρίφτη.
και πήρε δρόμο για τ' Αργίτικα καλύβια και καράβια,
το άλλο μακρύ κοντάρι πού άφησε να βρει μες στο καλύβι.

Χτυπιόνταν οι άλλοι ωστόσο, κι άσβηστος ο αλαλητός σκωνόταν.

170 Πρώτος τον Ίμπριο ο Τεύκρος σκότωσεν, ο γιος του Τελαμώνα,
τον αντρειωμένο γιο του Μέντορα του πολυφοραδάτου'
στο Πήδαιο, πριν οι Αργίτες φτάσουνε, με τη Μηδεσικάστη,
που 'χεν ο Πρίαμος κάνει απ' άλλη του γυναίκα, εζούσε πρώτα'
σα φτάσαν όμως τα διπλόγυρτα των Αχαιών καράβια,
στην Τροία ξανάρθε, και ξεχώριζε μέσα στους Τρώες τους άλλους.
Τον είχε ο Πρίαμος στο παλάτι του και τον τιμούσε ως γιο του.
και τώρα ο Τεύκρος τον εχτύπησε με το μακρύ κοντάρι
κάτω απ' τ' αφτί, και το κοντάρι του τραβάει. Σα φράξος πέφτει,
που σε κορφή βουνού, περίφαντου μακριάθε, το πελέκι

180

τον κόβει, και στο χώμα ξάπλωσε τα τρυφερά του φύλλα'
Έτσι έπεσε, και γύρα εβρόντηξεν η πλουμιστή του αρμάτα.
Κι ευτύς εχύθη ο Τεύκρος θέλοντας να γδύσει τ' άρματά του'
κι όπως χιμούσε, ο μέγας Έχτορας το αστραφτερό του ρίχνει
χαλκό κοντάρι, μα το ξέφυγεν, ως το 'δε ομπρός του, ο Τεύκρος,
μια τρίχα μόνο. Τον Αμφίμαχο πέτυχε εκείνος τότε,
το γιο του Χτέατου, πα στο στήθος του, στη μάχη όπως γυρνούσε.
Βαρύς σωριάστη, κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματά του.
Κι ο Έχτορας χύθηκε, του αντρόκαρδου του Αμφίμαχου το κράνος,

το αρμοδεμένο στα μελίγγια του, ν' αρπάξει απ' το κεφάλι.

- 190 Μα όπως χυνόταν, ρίχνει απάνω του με το λαμπρό κοντάρι
ο μέγας Αϊάντας' μα ως τη σάρκα του δε φτάνει, τι ήταν όλη
ντυμένη στο χαλκό, μον' χτύπησε στου σκουταριού τ' αφάλι,
και δυνατά τον ίδιον έσπρωξε. Γυρίζει εκείνος πίσω,
κι αφήνει τους νεκρούς, που ετράβηξαν οι Δαναοί κοντά τους.
Τον έναν τότε, τον Αμφίμαχο, στο ασκέρι ο Στίχιος πίσω
κι ο γαύρος Μενεσθέας κουβάλησαν, των Αθηναίων οι πρώτοι'
τον Ίμπριο πάλε ασκώσαν οι Αϊάντες, αντρεία κι ορμή γιομάτοι.
Πώς από σκύλους σουβλερόδοντους ξεφεύγοντας δυο λιόντες
μια γίδα αρπάζουν και τη φέρνουνε μες στα πυκνά τα θάμνα,
200 και την κρατούν με τις μασέλες τους ψηλά απ' τη γη' παρόμοια
κι οι δυο αντρειανοί ψηλά κρατώντας τον απ' τ' άρματά τον γδύσαν.
Κι ο γιος του Οϊλέα, για τον Αμφίμαχο χολιώντας, τον σπαθίζει
τον απαλό λαιμό χωρίζοντας απ' το κεφάλι, κι έτσι
στριφογυρνώντας το σφεντόνισε κατά το ασκέρι, ως σφαίρα,
κι ομπρός στου Εχτόρου επήγε κι έπεσε τα πόδια, μες στη σκόνη.

Μα τότε ο Ποσειδώνας ένιωσε θυμό βαρύ στα σπλάχνα,
τον εγγονό θωρώντας που 'πεσε στην άγρια μέσα μάχη'
και κίνησε να πάει στ' Αργίτικα καλύβια και καράβια
στους Δαναούς κουράγιο δίνοντας, στους Τρώες καημούς μεγάλους.

- 210 Κι ο Ιδομενέας ο κονταρόχαρος τον πέτυχε αντικρύ του,
ως έφτανε από κάποιο σύντροφο, που ότι είχε βγει απ' τη μάχη,
με μυτερό χαλκό στο γόνατο ξοπίσω λαβωμένος'
τον είχαν κουβαλήσει οι σύντροφοι, κι ο Ιδομενέας να τρέξουν
είπε οι γιατροί' μα ως στο καλύβι του γυρνούσε, λαχταρώντας
να πολεμήσει ακόμα, του 'κραξεν ο μέγας Κοσμοσεΐστης,
το λάλο παίρνοντας του Αντραίμονα, του γιου του Θόα, που ολούθε
τους Αιτωλούς, και στην απόγκρεμη κυβέρνα Καλυδώνα
και στην Πλευρώνα, και τον δόξαζαν, θεός λες κι ήταν, όλοι:
«Των Κρητικών ρηγάρχη, λέγε μου, που πήγαν οι φοβέρες,

220

που οι γιοι των Αχαιών φοβέριζαν, τους Τρώες πως θα χαλάσουν;»

Κι ο Ιδομενέας του απηλογήθηκε, των Κρητικών ο ρήγας:
«Όσο κατέχω εγώ, κανένας μας δεν είναι, Θόαντα, φταίχτης·
τι όλοι μας ξέρουμε από πόλεμο, κι ουδέ κανείς μας είναι
που τον κρατάει τρομάρα ξέψυχη, κανείς που από αναμελιά
τον άγριο πόλεμο παράτησε, να φύγει' λέω μονάχα
πως έτσι θέλει ο τρανοδύναμος ύγιός του Κρόνου τώρα,

εδώ μακριά από το Άργος άχναρα ν' αφανιστούν οι Αργίτες.
Μα εσύ και πριν καλά στον πόλεμο βαστούσες, Θόαντα, πάντα
κι έσπρωχνες κι άλλον, αν τον έβλεπες στη μάχη να δειλιάζει.

230 Μη σταματάς λοιπόν, ξεσήκωνε τον έναν και τον άλλον.»

Κι ο Ποσειδώνας του αποκρίθηκεν ο κοσμοσεΐστης τότε:
« Ποτέ του, Ιδομενέα, στον τόπο του να μη διαγύρει εκείνος,
μόνο να γίνει τραβολόγημα μέσα στην Τροία των σκύλων,
όποιος χωρίς κουράγιο σήμερα θα βγει να πολεμήσει.
Μον' έλα τώρα, πάρε τ' άρματα κι ομπρός, τι σφίγγει η ανάγκη,
κάτι καλό να ιδούμε αν θα 'βγαινε κι από τους δυο μας μόνο'
κι οι πιο αχαμνοί, σαν πουν να σμίξουνε, κάτι θα κάνουν πάντα'
κι εμείς να χτυπηθούμε ξέρουμε, θαρρώ, και μ' αντρειωμένους!»

Ως είπε αυτά ο θεός, στο αντρίστικο γύρνα ξανά το απάλε'

240 κι ο Ιδομενέας, ως στο καλόφτιαστο καλύβι του ήρθε, πήρε
κι εντύθη τα πανώρια του άρματα, κι αρπώντας δυο κοντάρια
κινάει και φεύγει, ως αστροπέλεκο, που ο γιος του Κρόνου παίρνει
στο χέρι και απ' το διάφεγγο Όλυμπο στη γη τινάζει κάτω
—σημάδι στους θνητούς—κι ή λάμψη του ξαστράφτει πέρα ως πέρα'
όμοια έφεγγε ο χαλκός στα στήθη του τρογύρα, ως εδρομούσε.
Εκεί ο τρανός αμαξολάτης του τον έσμιξε Μηριόνης,
πλάι στο καλύβι ακόμα' επήγαινε για χάλκινο κοντάρι.
Και τότε ο Ιδομενέας ο αντρόκαρδος του μίλησε και του 'πε:
«Του Μόλου υγιέ, Μηριόνη, γρήγορε και γκαρδιακέ μου ακράνη,

250 τι ήρθες εδώ, σφαγή και πόλεμο στη μέση απαρατώντας;
Από σαγίτα μη λαβώθηκες και σε σουβλίζει ο πόνος;
Μήπως μαντάτο κάποιο φέρνεις μου; Μήτε κι εγώ το θέλω
να κάθουμαι έτσι στο καλύβι μου, μόνο να μπω στη μάχη.»

Κι ο μυαλωμένος του αποκρίθηκε Μηριόνης τότε κι είπε:
« Ιδομενέα, των χαλκοθώρακων των Κρητικών ρηγάρχη,
ήρθα, κοντάρι ακόμα αν έμεινε κανένα στα καλύβια,
να πάρω να κρατώ' τι το 'σπασα το που 'χα πριν στο χέρι,
του τρανοκαυκησιάρη Δήφοβου βαρώντας το σκουτάρι.»

Κι ο Ιδομενέας του απηλογήθηκε, των Κρητικών ο ρήγας:

260

«Κοντάρια αν θέλεις, κι ένα κι είκοσι μες στο καλύβι θα 'βρεις,
ορθά να στέκουνται, κατάντικρα στο στραφτερό τον τοίχο,
τρωαδίτικα, που άπ' όσους σκότωσα τα κούρσεψα' τι αλάργα

απ' τους οχτρούς εγώ δε στέκομαι, θαρρώ, καθώς χτυπιέμαι'
γι' αυτό και αφαλωτά μου βρίσκονται σκουτάρια και κοντάρια,
κι έχω και κράνη, έχω και θώρακες στραφταλιστούς, που λάμπουν.»

Κι ο μυαλωμένος του αποκρίθηκε Μηριόνης τότε κι είπε:
«Έχω κι εγώ στο μαύρο μου άρμενο και στο καλύβι κούρσα
πολλά απ' τους Τρώες, όμως δε βρίσκονται κοντά για να τα πάρω'
τι ούτε κι εγώ, θαρρώ, την ξέχασα ποτέ την αντριγιά μου.

270 Μέσα στους πρώτους πρώτους στέκομαι στη δοξαντρούσα μάχη,
κάθε φορά που ανοίξει ο πόλεμος κι η χλαλοή του ανάψει.
Άλλος μπορεί από τους χαλκάρματους Αργίτες να μην είδε
πως πολεμώ, μα εσύ, απεικάζομαι, το ξέρεις μοναχός σου.»

Κι ο Ιδομενέας του απηλογήθηκε, των Κρητικών ο ρήγας:
«Την ξέρω την αντρεία σου' ανώφελα τι μου την κουβεντιάζεις;
Στα πλοία μian ώρα αν ξεχωρίζαμε να πάμε σε καρτέρι
οι πιο αντρειωμένοι—εδώ που δείχνεται του ανθρώπου το κουράγιο,
και ποιος είναι αντρειανός ανέσφαλτα και ποιος κιοτής ξεκρίνεις'
τι του κιοτή θωρείς το πρόσωπο που όλο κι αλλάζει χρώμα,

280 κι ουδ' έχει στην ψυχή του ανάκαρα να κάτσει σ' έναν τόπο,
μον' όλο μεταλλάζει, ως κάθεσαι, στο 'να και στ' άλλο πόδι,
και μες στα στήθη του με δύναμη κλωτσάει η καρδιά, το Χάρο
το μαύρο ως βλέπει μπρος στα μάτια του, και του χτυπούν τα δόντια'
μα του αντρειανού μηδέ το πρόσωπο χλωμαίνει, ουδέ και τόσο
φοβάται, μια και βρει τη θέση του και κάτσει στο καρτέρι,
μον' λαχταράει μian ώρα αρχύτερα πότε θα' ρθουν στα χέρια—
εκεί και ποιος δε θα καμάρωνε την αντριγιά σου τάχα;
Κι αν σε κοντάριζαν, κι αν σου 'ριχναν από κοντά στη μάχη,
ποτέ η ριζιά τους δε θα σ' έβρισκε στο σβέρκο ουδέ στην πλάτη'

290 μπρος στην κοιλιά θα σε πετύχαινε για και στα στήθια, σύντας
χιμάς εκεί που οι πρόμαχοι έστησαν γλυκό κουβεντολόγι.
Μον' έλα τώρα, ας μη στεκόμαστε και σαν παιδιά μιλούμε,
μη μας ακούσουν και θυμώνοντας τα βάλουνε μαζί μας'
έμπα μονάχα στο καλύβι μου και διάλεξε κοντάρι.»

Αυτά είπε, κι ο Μηριόνης γρήγορα, σαν το γοργό τον Άρη,
με βιάση απ' το καλύβι χάλκινο κοντάρι αρπάζει, κι έτσι
στου Ιδομενέα τ' αχνάρια έτράβηξε, κι είχε στο νου το απάλε.
Πώς ο Άρης τρέχει ο αιματοστάλαχτος στον πόλεμο, κι ο Τρόμος,
ο γιος του ο αντρόκαρδος κι αφόβητος, τον ακλουθάει ξοπίσω,

300 που και τον πιο αντρειανό πολέμαρχο τον ρίχνει στη φευγάλα,
από τη Θράκη ως παν στους Έφυρους αρματωμένοι οι δυο τους,
και στους τρανούς Φλεγύες, κι ουδ' άκουσαν μαζί τα παρακάλια
και των δυονώ, μον' σ' εναν χάρισαν από τους δυο τη νίκη'
παρόμοια οι δυο αρχηγοί στον πόλεμο τραβούσαν, ο Μηριόνης
κι ο Ιδομενέας, ζωσμένοι στ' άρματα, που ξάστραφτε ο χαλκός τους.
και πρώτος ο Μηριόνης μίλησε και λέει στο σύντροφο του:
« Του Δευκαλίωνα γιε, που θα 'θελες να μπεις στη μάχη τώρα;
Τάχα δεξιά μεριά απ' τ' ασκέρι μας για και στη μέση μήπως,
για και ζερβά; τι άλλου από πόλεμο δεν έχουν τόση ανάγκη

310 οι Αργίτες πουθενά οι μακρομάλλοι; καθώς εκεί, λογιάζω.»

Κι ο Ιδομενέας του απηλογήθηκε, των Κρητικών ο ρήγας:
« Τα μεσιακά καράβια βρίσκονται να διαφεντέψουν κι άλλοι,
οι Αίαντες οί δυο, κι ο Τεύκρος δίπλα τους, μες στους Αργίτες πρώτος
στις δοξαριές, και στο αντροπάλεμα με τους στερνούς δε στέκει.
Αυτοί θα τον χορτάσουν πόλεμο τον Έχτορα, κι ας είναι
όσο το θέλει λιονταρόκαρδος κι όσο αν γυρεύει απάλε.
Πολύ θα του 'ρθει αλήθεια δύσκολο, σφαγή κι ας λαχταρίζει,
τη λύσσα ετούτων και τ' ανίκητα να παραλύσει χέρια,
κι έτσι να κάψει τα καράβια μας, εξόν ο γιος του Κρόνου

320 δαυλό αναμμένο απά στα γρήγορα καράβια αν ρίξει ατός του'
τι ο τελαμώνιος Αίας δε γίνεται σ' άλλον μπροστά να φύγει,
να 'ναι μαθές θνητός, να γεύεται της Δήμητρας το στάρι,
και να λαβώνεται από τ' άρματα και τα τρανά κοτρόνια.
Κι ουδέ στο ρημαχτή θα δείλιαζε μπροστά Αχιλλέα, μαζί του
ν' αντροπαλέψει' μον' στο τρέξιμο θα τον περνούσε εκείνος.
Όσο για μας τους δυο, για τράβηξε ζερβά απ' τ' ασκέρι, κάποιον
ευτύς να ιδούμε αν θα δοξάσουμε, για αν κάποιος μας δοξάσει.»

Αυτά είπε, κι ο Μηριόνης κίνησε, σαν τον γοργό τον Άρη,
κι ο άλλος μαζί, στο ασκέρι ως που 'φτασαν, κει που ζητούσε ο πρώτος.

330

Κι οι Τρώες το Δομενέα σαν ένιωσαν, της αντριγιάς τη φλόγα,
τον ίδιο αυτόν και τον ακράνη του, με πλουμιστές αρμάτες,
ο ένας του άλλου κουράγιο δίνοντας απάνω του όλοι έπεσαν
κι άνοιξαν τα φουσάτα πόλεμο στων караβιών τις άκρες.
Όπως βαρύν οι άνεμοι δρόλαπα σφυρίζοντας ασκώνουν,
τη μέρα ο κουρνιαχτός που πλήθυνε στις στράτες μέσα ολούθε,
κι όλοι μαζί φυσώντας ασκώσαν πυκνή τη σκόνη ως νέφος'
όμοια κι εκείνοι τότε ανάκατα μες στο σωρό χτυπιόνταν,
με κοφτερό χαλκό γυρεύοντας να σφάζει ο ένας τον άλλο.

Κι η φάουσα μάχη όρθανατρίχιασεν απ' τα μακριά κοντάρια,
340 που εκράτουν και θέριζαν γύρα τους' και θάμπωναν τα μάτια
απ' τη χαλκένια φλόγα που 'βγαζαν τ' αστραποβόλα κράνη
κι οι φρεσκογυαλισμένοι θώρακες και τα λαμπρά σκουτάρια,
όλοι μαζί ως τραβούσαν σίδερο θα 'χε καρδιά ο που το 'δε
τέτοιο κακό κι εχάρη μέσα του, χωρίς να καρδιοσώσει.

Οι δυο του Κρόνου γιοι οι τρανόκαρδοι, με άλλη βουλή ο καθένας,
στ' ασκέρια τ' αντρειωμένα εσύγκλωθαν τρανούς καημούς ωστόσο'
στους Τρώες ζητούσε και στον Έχτορα τη νίκη ο Δίας να δώσει,
τον Αχιλλέα το γοργοπόδαρο τιμώντας' ούτε κι όμως
στην Τροία μπροστά λογάριαζε άχναροι ν' αφανιστούν οι Αργίτες'
350 τη Θέτιδα μονάχα εδόξαζε και τον τρανό το γιο της.
Κι ο Ποσειδώνας πάλε ζύγωνε ν' ασκώσει τους Αργίτες,
κρυφά από το ψαρί προβαίνοντας το κύμα, τι πονούσε
να τους θωρεί απ' τους Τρώες να χάνονται, και χόλιαζε του Δία.
Κι οι δυο από μια γενιά κρατιόντουσαν, τον ίδιο είχαν πατέρα,
μα ο Δίας στη γνώση πρώτος έρχουνταν, τι πιο μπροστά εγεννήθη.
Γι' αυτό και φανερά δεν ήθελε να δώσει χέρι, μόνο
κρυφά αναγκάρδιωνε ακατάπαυτα, με όψη θνητού, τ' ασκέρι.
Έτσι του πόλεμου του ανέσπλαχνου και της σφαγής της άγριας
τέντωσαν το σκοινί από πάνω τους, για να τους κλείσουν μέσα,
360 ασύντριφτο, άλυτο, μα που 'λυσε πολλών τα γόνα τότε.

Εκεί τους Δαναούς εγκάρδιωσε, κι ομπρός χιμώντας ξάφνου
ο Ιδομενέας τους Τρώες ετσάκισε, κι ας ήταν ψαρομάλλης·
τι τον τρανό Οθρυονέα κοντάρεψε, που μπήκε μες στο κάστρο
φτασμένος μόλις απ' την Κάβησο, τον πόλεμο γρικώντας.
Την κόρη εξήτησε την πιο όμορφη του Πρίαμου, την Κασσάντρα,
με δίχως ξαγορά, και του 'ταξε τρανό πως θα 'κανε έργο,
τους γιους των Αχαιών πως θα 'διωχνε μεβιας από την Τροία.
και δέχτη ο γέρο Πρίαμος κι έταξε να του τη δώσει ταίρι,
κι εκείνος πια, τα θάρρη του έχοντας στο λόγο αυτό, επολέμα.

370

Κι ο Ιδομενέας τον εσημάδεψε με αστραφτερό κοντάρι,
κι αυτό τον βρήκε, ως καμαρώνοντας τραβούσε· ο θώρακας του
που εφόρα ο χάλκινος δεν άντεξε, μον' στην κοιλιά του εμπήχτη.
Πέφτει με βρόντο' καμαρώνοντας ο Ιδομενέας του κράζει:
«Οθρυονέα, σχαρίκια αξίζουνε σε σένα πάνω απ' όλους,
όλα αν τελέψεις που καυκήθηκες στον Πρίαμο, του Δαρδάνου
τη φύτρα, που 'ταξε την κόρη του γυναίκα να σου δώσει.

Κι εμείς αλήθεια αν σου το τάζαμε, θα το'χαμέ τελέψει'
την πιο πανώρια θα σου δίναμε του Άτρείδη θυγατέρα,
απ' το Άργος νύφη φέρνοντας σου την, αν ήθελες μονάχα

- 380 της Τροίας το κάστρο το πεντάμορφο μαζί μας να πατήσεις.
Τώρα στα πλοία τα πελαγόδρομα για έλα μαζί, το γάμο
για να ταιριάξουμε' κακόθελους δε θά'βρεις συμπεθέρους!»

Αυτά είπε ο Ιδομενέας ο αντρόκαρδος, και μες στην άγρια μάχη
τον έσουρνε απ' το πόδι. Πρόβαλε ξεγδικιωτής του τότε
ο Άσιος, πεζός μπροστά από τ' άτια του' κι αυτά φρούμαζαν πίσω
στους ώμους του, κι ο αμαξολάτης τους τ' αντίσκοφτε, και κείνος
του Ιδομενέα να ρίξει εγύρευε' μ' αυτός τον βρίσκει πρώτος
κάτω απ' τα γένια, στο καρύδι του, και τον καρφώνει ως πέρα.
Κι αυτός σωριάστη, όπως σωριάζεται για δρυς για λεύκα χάμω

- 390 για πεύκο τρισμεγάλο, που 'κοψαν πα στα βουνά οι μαστόροι -
με τα νιοτρόχιστα τσεκούρια τους, καρένα να το κάνουν
όμοια κι αυτός ομπρός στο αμάξι του και στ' άλογα ξαπλώθη
βρουχιώντας, με τα νύχια ξύνοντας τη ματωμένη σκόνη.
Κι ο αμαξολάτης τότε σάστισε και το μυαλό του φεύγει'
δεν τόλμησε να στρέψει τ' άλογα κι απ' των οχτρών τα χέρια
να τα, γλιτώσει, κι έτσι ο Αντίλοχος τον βρήκε ο ψυχωμένος
καταμεσός με το κοντάρι του' κι ουδέ κι ο θώρακας του
που εφόρα ο χάλκινος τον φύλαξε, μον' στην κοιλιά του εμπήχτη,
κι αγκομαχώντας από τ' όμορφο κατακυλίστη αμάξι.

- 400 Κι ο Αντίλοχος, ο γιος του αντρόψυχου Νεστόρου, τ' άλογα του
από τους Τρώες στους λιονταρόκαρδους Αργίτες τα δρομούσε.

Και τότε ο Δηφόβος λυπήθηκε τον Άσιο, και ζυγώνει
του Ιδομενέα να ρίξει απόκοντα στραφταλιστό κοντάρι.
Μα εκείνος ξέφυγε, το χάλκινο κοντάρι ως είδε αντίκρα,
ο Ιδομενέας, τι στ' ολοστρόγγυλο σκουτάρι πίσω εκρύφτη,
που βοϊδοτόμαρα και λιόφωτος χαλκός το ανακουφώναν
καμαρωτά, και το αντιστύλωναν δυο πήχες από μέσα.
Πίσω απ' αυτό-εστριμώχτη ολόκορμος, και το χαλκό κοντάρι
περνά από πάνω του κι ακράγγιξε του σκουταριού το γύρο,

410

κι αυτός κουδούνισε' όμως άδικα του δυνατού χεριού του
δεν έφυγε η ριζιά, μον' πέτυχε μες στην κοιλιά, στο σκώτι,
το γιο του Ιπιάσου, τον Υψήνορα, και του 'λυσε τα γόνα.
Με περισσό καμάρι ο Δήφοβος φωνή μεγάλη σέρνει:
«Όχι, δεν κοιτάται ανεγδίκιωτος ο Άσιος θαρρώ πια τώρα'

μ' αν στον τρανό τον Άδη εδιάβηκε τον κλειδαμπαρωμένο,
βαθιά θ' αναγαλλιάσει, σύντροφο μαζί που του χαρίζω!»

Είπε, κι οι Αργίτες βαριοκάρδισαν το λόγο του ν' ακούσουν,
και πιο πολύ η καρδιά του Αντίλοχου του αντρόψυχου εταράχτη'
μα δεν παράτησε το σύντροφο, κι ας ήταν πικραμένος,

420 μον' τρέχει ομπρός του και τον σκέπασε με το σκουτάρι ολούθε'
και τότε έσκυψαν και τον σήκωσαν δυο γκαρδιακοί συντρόφοι,
ο αρχοντογέννητος Αλάστορας κι ο Μηκιστέας, του Εχίου
ο γιος, και τον πήγαιναν στ' άρμενα, στα βογγητά του μέσα.

Η ορμή του Ιδομενέα δεν έσβηνεν ωστόσο' στο σκοτάδι
το μαύρο ελαχταρούσε αδιάκοπα κάποιο απ' τους Τρώες να στείλει,
για, τους Αργίτες διαφεντεύοντας, νεκρός να πέσει ατός του.
Εκεί το γιο του αρχοντογέννητου του Αισήτη, τον Αλκάθο,
τον αντρειανό, τον πολεμόχαρο, που ήταν γαμπρός του Αγχίση—
την πιο μεγάλη είχε απ' τις κόρες του, την Ιποδάμεια, πάρει,

430 που περισσά στο σπίτι ο κύρης της κι η σεβαστή της μάνα
την αγαπούσαν, τι ξεχώριζε στη γνώση και στα κάλλη
και στις δουλειές στις συνομήλικες ανάμεσα' για τούτο
την πήρε ο πιο τρανός πολέμαρχος μες στην πλατιά την Τροία.
Αυτόν ο Ποσειδώνας δάμασε κάτω απ' το χέρι τότε
του Ιδομενέα' τα γόνα του 'δεσε, του γήτεψε τα μάτια
τ' αστραφτερά, και πια δε δύνουνταν να φύγει, να γλιτώσει.
Κι όπως στεκόταν έτσι ασάλευτος, ίδια κολόνα ή δέντρο
αψηλοφούντωτο, κατάστηθα τον βρήκε το κοντάρι
του Ιδομενέα του πολεμόχαρου, κι ο θώρακας συντρίφτη

440 ο χάλκινος, που τον διαφέντευεν από το Χάρο ως τότε.
Τώρα όμως βούιξε κούφια, ως έσπαζε στου κονταριού το χτύπο.
Πέφτει με πάταχο, και βρέθηκε μπηγμένο το κοντάρι
μες στην καρδιά του, που ως σπαρτάριζε, του κονταριού την άκρη
σιγοκουνούσε, ωσόπου επάγωσε, και τ' άγριο τ' όπλο εστάθη.
Και τότε ο Ιδομενέας εφώναξε με περισσό καμάρι:
« Λογαριασμοί σαν τούτον, Δήφοβε, πολύ θαρρώ ν' αξίζουν
σεις έναν, τρεις εμείς σκοτώσαμε' του κάκου οι καυκησιές σου!
Άμυαλε! Αν θες, ατός σου πρόβαλε, ν' αντικριστείς μαζί μου,
σαν ποιο ήρθε εδώ του Δία δισέγγονο να ιδείς και μοναχός σου.

450

Ο Δίας το Μίνωα πρώτα εγέννησε, που αφέντεψε την Κρήτη,
κι ο Μίνωας πάλε εστάθη του άψεγου του Δευκαλίωνα ο κύρης,
και τούτος πάλε εμένα γέννησε, μες στην πλατιά την Κρήτη

ρήγα τρανό' και τώρα μ' έφεραν δω πέρα τ' άρμενα μου
κακό για σένα και τον κύρη σου και για τους Τρώες τους άλλους.»

Είπε, κι ο Δήφοβος διχόγνωμος αναρωτήθη τότε,
πίσω να στρέψει, στους άντρώκαρδους τους Τρώες, να βρει κανένα
μαζί του να τον πάρει σύντροφο, για να χυθεί μονάχος.
Κι αυτό του εικάστη, ως διαλογίζονταν, το πιο καλό πως είναι,
να τρέξει στον Αινεία' τον πέτυχε να στέκει από τους άλλους

460 μακριά, στερνός, τι ο αρχοντογέννητος ο Πρίαμος την αντρεία του
δεν την τιμούσε όπως της άξιζε, και χόλιαζε μαζί του.
Κι ως ήρθε ομπρός του, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Αινεία, των Τρώων ρηγάρχη, πρόφτασε να τώρα το γαμπρό σου
να διαφεντέψεις; αν σου κόστισε στ' αλήθεια ο σκοτωμός του.
Έλα μαζί να διαφεντέψουμε του Αλκάθοου το κουφάρι'
σ' είχε κουνιάδο και σε ανάστησε, μικρό παιδί σαν ήσουν,
και τώρα ο Ιδομενέας τον σκότωσε, τρανός κονταρομάχος.»

Είπε, και την καρδιά συντάραξε μέσα στου Αινεία τα στήθη,
κι ευτύς κινάει διψώντας πόλεμο, το Δομενέα να σμίξει'

470 μ' αυτός, καθώς παιδάκι ανήλικο δεν το 'βαλε στα πόδια,
μόνο στεκόταν και τον πρόσμενε, καθώς βουνίσιος κάπρος,
που πλήθος κυνηγοί χουγιάζοντας σ' ερημοτόπι ζώνουν,
κι αυτός δε χάνει το κουράγιο του, μον' στέκεται' κι η ράχη
του αναχεντρώνεται, τα μάτια του πετούν φωτιές, και τρίζει
τα δόντια του, να διώξει θέλοντας κι αγριμολόους και σκύλους'
παρόμοια ο Ιδομενέας ο αντρώκαρδος δεν έκανε να φύγει
μπρος στον Αινεία που ερχόταν τρέχοντας, μον' κράζει τους συντρόφους,
τον Αφαρέα και τον Ασκάλαφο και το Μηριόνη ως είδε,
το Δήπυρο και τον Αντίλοχο, τους γαύρους πολεμάρχους:

480 και λόγια μίλησε ανεμάρπαστα, κουράγιο δίνοντας τους:
«Μονάχος είμαι, χέρι δώστε μου, σύντροφοι, τι φοβούμαι
μπρος στον Αινεία το γοργοπόδαρο, που απάνω μου χιμίζει.
Με την αντρεία του πλήθος δύνεται στη μάχη να σκοτώσει'
πα στον ανθό της είναι η νιότη του και πλήθια η δύναμη της.
Τα ίδια τα χρόνια ας ήταν να 'χαμε, με την καρδιά την ίδια,
και ποιος το ξέρει ποιος θα κέρδιζε, για αυτός για εγώ, τη νίκη!»

Αυτά είπε, κι όλοι αυτοί ως τον άκουσαν, με μια καρδιά στα στήθη,
δίπλα του παν και στέκουν, γέρνοντας στους ώμους τα σκουτάρια.
Κι από την άλλη ο Αινείας εφώναξε τους συντρόφους κοντά του,

490 το Δήφοβο και τον Αντήνορα θωρώντας και τον Πάρη'
το όμοια κι αυτοί τους Τρώες ρηγάδευαν, και πίσω τους φουσάτα
τους ακλουθούσαν, ως τα πρόβατα ξοπίσω απ' τον προλάτη,
απ' τη βοσκή ως τραβούν για πότισμα, και χαίρεται ο τσοπάνης·
παρόμοια κι η καρδιά αναγάλλιασε μέσα στου Αινεία τα στήθη, '
πλήθος φουσάτα ως είδε πίσω του να ξεκινούν μαζί του.

Και τότε στον Αλκάθο ολόγυρα ζυγώνοντας χυθήκαν
κρατώντας τα μακριά κοντάρια τους, κι άγρια ο χαλκός αχούσε
γύρω στα στήθη, όπως σημάδευαν ο ένας του άλλου στο πλήθος.
Μα δυο πολέμαρχοι ξεχώριζαν με την περίσσια αντρεία τους,

500 ο Αινείας κι ο Ιδομενέας, και γύρευαν, παρόμοιοι με τον Άρη,
ο ένας τον άλλο με το ανέσπλαχνο κοντάρι να λαβώσει.
Πρόφτασε ο Αινείας και πρώτος έριξε του Ιδομενέα, μα εκείνος
το χάλκινο κοντάρι εξέφυγε θωρώντας το απαντίκρυ·
κι εκείνο προσπερνώντας χώθηκε σεινάμενο στο χώμα,
του κάκου από του Αίνεία τ' αδάμαστα ξετιναγμένο χέρια.
Ωστόσο τον Οινόμαο πέτυχεν ο Ιδομενέας στ' αφάλι,
κι ως έσπασε ο χαλκός το θώρακα, μες στ' άντερα του εχώθη,
κι αυτός στη γη σωριάστη σφίγγοντας το χώμα στις παλάμες.
Κι ο Ιδομενέας το μακρογίσκιωτο κοντάρι ανατραβούσε

510 απ' το νεκρό, μ' από τους ώμους του δεν μπόρεσε να βγάλει
την ώρα αρματωσιά, τι του 'ριχναν ολούθε γύρα οι Τρώες·
τι στεριά τώρα πια δεν τα 'νιωθε τα πόδια για γιουρούσι,
για να χυθεί μπροστά ως κοντάρεψε, για κι άλλον να ξεφύγει'
στήθος με στήθος κι αν εμάχουνταν και γλίτωνε του Χάρου,
μα δεν τον φέρναν πια τα πόδια του γοργά απ' τη μάχη αλάργα.
και βήμα βήμα ως πισωπόδιζε, με αστραφτερό του ρίχνει
κοντάρι ο Δήφοβος· τι ασίγαστο θυμό του εκράτειε πάντα.
Μ' αντί για τούτον, τον Ασκάλαφο, του Άρη το γιο, καρφώνει,
και το βαρύ κοντάρι επρόβαλε πίσω μεριά απ' τον ώμο,

520

κι αυτός στη γη σωριάστη σφίγγοντας το χώμα στις παλάμες.
Μ' ακόμα ο δυνατός, βροντόλαλος δε θα το μάθαινε Άρης,
νεκρός στο ανήμερο αντροπάλεμα πως έπεσεν ο γιος του'
στον Όλυμπο, κάτω από σύγνεφα χρυσομαργελωμένα
καθόταν, απ' του Δία το θέλημα δεμένος, όπου κι οι άλλοι
αθάνατοι θεοί απ' τον πόλεμο μακριά κλεισμένοι έμεναν.

Κι αυτοί τρογύρα απ' τον Ασκάλαφο ζυγώνοντας χυθήκαν,
κι άρπαξε ο Δήφοβος του Ασκάλαφου το αστραφτερό το κράνος'
μ' αμέσως ο Μηριόνης χύθηκε σαν το γοργό τον Άρη

και του καρφώνει το κοντάρι του στο μπράτσο, κι απ' το χέρι

530 βουίζοντας το στενοπρόσωπο κύλησε κάτω κράνος.

Ξανά ο Μηριόνης τότε απάνω του πηδάει, καθώς αγιούπας,
και τράβηξε ψηλά απ' το μπράτσο του το δυνατό κοντάρι,
και πίσω εχώθη στους συντρόφους του' και τότες ο Πολίτης
στον αδερφό τα χέρια του άπλωσε, τον πήρε από τη μέση,
κι απ' το φριχτό τον βγάζει πόλεμο, στα γρήγορα ως που φτάσαν
αλόγατά του, που στεκόντουσαν απ' τη σφαγήν αλάργα,
μπροστά στο αμάξι τους τ' ολόπλουμο, κι ό άμαξολάτης δίπλα.
Κι όπως στο κάστρο πίσω edιάγερναν, βαριά βογγούσε εκείνος,
τι απ' τη νωπή πληγή του εστάλαζε το γαίμα, και πονούσε.

540 Χτυπιόνταν οι άλλοι ωστόσο, κι άσβηστος ο αλαλητός σκωνόταν.

Κι ο Αινείας χιμώντας του Καλήτορα το γιο με το κοντάρι,
τον Αφαρέα, που ορμούσε απάνω του, πα στο λαιμό βαρίσκει'
γέρνει απ' την άλλη το κεφάλι του, του πέφτουν και σκουτάρι
και κράνος, και τον ζώνει ο Χάροντας ο ψυχοκαταλύτης.
Κι ο Αντίλοχος στο Θόωνα, ως στράφηκε, καιροφυλάει και ρίχνει
χιμώντας πάνω του, και του 'κοψε τη φλέβα πέρα ως πέρα,
που, τρέχοντας στην πλάτη αλάκερη, ψηλά ως το σβέρκο φτάνει'
κι όπως την έκοψε, τ' ανάσκελα στη σκόνη αυτός εστρώθη,
του κάκου απλώνοντας τα χέρια του στους ακριβούς συντρόφους.

550 Κι ο Αντίλοχος χιμώντας τ' άρματα του παίρνει από τους ώμους,
θωρώντας γύρω' κι αν τον έζωσαν ολούθε οι Τρώες και 'ρίχναν
στ' ολόπλουμο, βαρύ σκουτάρι του, δεν μπορούν να χαράξουν
με το χαλκό τους τον ανέσπλαχνο την τρυφερή τη σάρκα
του Αντίλοχου, τι τον παράστεκεν ο Ποσειδώνας πάντα,
το γιο του Νέστορα, κι ας του 'ριχναν πλήθος οι Τρώες κοντάρια'
αλάργα απ' τους οχτρούς δεν έμενε ποτέ, μον' τριγυρνούσε
αναμεσό τους' το κοντάρι του δε σκόλαζε, μον' σειόταν
όλη την ώρα τρεμοπαίζοντας, και λαχταρούσε πάντα
για από κοντά να πέφτει απάνω τους για από μακριά να ρίχνει.

560

Κι ο γιος τον είδε του Άσιου που 'ριχνε μέσα στων Τρωών το πλήθος,
ο Αδάμαντας, και του κοντάρειψε στη μέση το σκουτάρι
από κοντά. Μα ο γαλαζόχαιτος ο Ποσειδώνας κόβει
τη φόρα του χαλού, κι αρνήθη του να πάρει τη ζωή του.
και το μισό κοντάρι απόμεινε, καμένο λες παλούκι,
πα στο σκουτάρι, το άλλο εβρέθηκε κοιτάμενο στο χώμα.
Εχώθη τότε στους συντρόφους του, του Χάρου να ξεφύγει.
Μα ως έφευγε, ο Μηριόνης του 'ριξε, ξοπίσω παίρνοντας τον,
και βρήκε τον στο αφάλι ανάμεσα και στ' αχαμνά, κει πέρα

που πιότερο πονάει το λάβωμα στους άμοιρους ανθρώπους.

570 Κει μέσα το κοντάρι του 'μπηξε' κι αυτός απ' το κοντάρι
ξοπίσω γύρα του σπαρτάριζε, σα βόδι που το δέσαν
βουκόλοι με σκοινιά και σέρνουν το μεβιας, αθέλητα του'
όμοια κρουσμένος εσπαρτάριζε κι αυτός για λίγην ώρα,
ως που ο τρανός Μηριόνης ζύγωσε και το κοντάρι βγάζει
απ' το κορμί, κι η νύχτα εσκέπασε του Αδάμαντα τα μάτια.

Κι ο Ελενος χτύπησε το Δήπυρο με το μακρύ σπαθί του,
που 'χε απ' τη Θράκη, στο μελίγγι του, και του πετάει το κράνος,
κι εκείνο εσφεντονίστη κι έπεσε στη γη' κι Αργίτης κάποιος
απ' όσους μάχουνταν το σήκωσε, στα πόδια του ως εκύλα.

580 Νύχτα ολοσκότεινη του Δήπυρου τα μάτια ευτύς σκεπάζει.

Τότε ο Μενέλαος, ο βροντόφωνος υγιός του Ατρέα, πικράθη,
και φοβερίζοντας στον Έλενο τον αντρειωμένο εχύθη
κουνώντας το μακρύ κοντάρι του, κι αυτός το τόξο αρπάζει.
Όμοια κι οι δυο τους ελαχτάριζαν ο ένας του άλλου να ρίξει,
τούτος σαγίτα από την κόρδα του, μακρύ κοντάρι εκείνος.
Κι ο γιος του Πρίαμου ευτύς κατάστηθα στου θώρακα τη γούβα
τον δόξεψε, όμως πέρα πέταξε μακριά η πικρή σαγίτα.
Από δικράνι πως απλόχωρο μες στο φαρδύ τ' αλώνι
ψηλά πηδούνε τα μαυρόφλουδα κουκιά και τα ροβίθια

590 στο σουριχτό του ανέμου φύσημα, στου λιχνιστη τη φόρα'
όμοια απ' το θώρακα του ασύγκριτου Μενέλαου ξετινάχτη
κι αντιπηδώντας πέρα επέταξε μακριά η πικρή σαγίτα.
Τότε ο Μενέλαος, ο βροντόφωνος υγιός του Ατρέα, χιμώντας
στο χέρι, το δοξάρι που 'σφίγγε το τορνευτό, χτυπά τον
κι εχώθηκε ο χαλκός, το χέρι του περνώντας, στο δοξάρι.
Γυρίζει τότε στους συντρόφους του, του Χάρου να ξεφύγει,
κι ως κρέμασε το χέρι, εσούρννονταν το φράξινο κοντάρι.
Κι ο ψυχωμένος τότε Αγήνορας του το τραβάει, και δένει
το χέρι του σφιχτά με μάλλινη καλόστριφτη λουρίδα,

600

που 'χε μαζί του πάντα, ως σύντροφος του ρήγα, αν λαβωνόταν.

Στον ξακουστό Μενέλαο ο Πείσαντρος χιμίζει απάνω τότε,
κι η μαύρη Μοίρα του τον έσπρωχνε να βρει το θάνατο του,
Μενέλαε, να χαθεί απ' το χέρι σου στην άγρια μέσα μάχη.
Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
ο γιος του Ατρέα λαθεύει, κι έφυγε πέρα η ριξιά, του ανέμου'

και τότε ο Πείσαντρος του ασύγκριτου Μενέλαου το σκουτάρι
χτυπάει' μα το χαλκό δεν μπόρεσε να τον τρυπήσει ως πέρα,
τι το φαρδύ σκουτάρι εβάστηξε· και το κοντάρι σπάζει
στη δέση του, κι αυτός αγάλλουνταν, πως νίκησε θαρρώντας.

610 Το ασημοκαρφοπλούμιστο έσυρε σπαθί ο Μενέλαος τότε
κι απάνω του πηδάει' μα ο Πείσαντρος απ' το σκουτάρι κάτω
όμορφη αξίνα βγάζει χάλκινη, σε τορνεμένο γύρω
μακρύ στείλιάρι ελιάς, και βρέθηκαν ο ένας στον άλλο αντίκρα.
Τούτος στο κέρατο τον πέτυχε του αλογουρίσιου κράνους
κάτω απ' τη φούντα' μα όπως χύνουνταν, στο μέτωπο, στη ρίζα
της μύτης ο Μενέλαος του 'δωσε· τα κόκαλα του σπάζει,
κι όλο αίμα χύθηκαν τα μάτια του μέσα στη σκόνη, ομπρός του.
Κι ως έπεσε στη γη λυγίζοντας, πατώντας τον στο στήθος
παίρνει ο Μενέλαος την αρμάτα του και μ' έπαρση φωνάζει:

620 «Να πώς τα πλοία των αλογάρηδων των Δαναών θ' αφήστε,
Τρώες φαντασμένοι, πάντα αχόρταγοι γι' ανήμερους πολέμους!
Ούτε οι άλλες οι ντροπές σας έλειψαν μήτε οι αδικίες, που εμένα
μου 'χετε κάνει, εσείς παλιόσκυλα! κι ουδέ το Δία φοβάστε,
που σκέπει τη φίλια ο βαρύβροντος, και στον τρανό θυμό του
μια μέρα το αψηλό σας σίγουρα θα ξεπατώσει κάστρο'
που εσείς μου πήρατε και φύγατε την ίδια μου γυναίκα,
και αυτή, που σας εφιλοκόνεψε, και βιος περίσσιο ακόμα.
Τώρα ξανά στα πελαγόδρομα τα πλοία φωτιά να βάλτε
φάουσα λυσσάτε, τους αντρόκαρδους σκοτώνοντας Αργίτες.

630 Μα θα κοπεί στη μάχη κάποτε, τρανή κι ας είναι, η ορμή σας.
Πατέρα Δία, στη γνώση ακούγεσαι πως ξεπερνάς τους άλλους,
Θεούς κι ανθρώπους, κι όμως γίνονται τούτα από σένα τώρα
Μα πώς σε ανθρώπους θέλεις άνομους να κάνεις το χατίρι,
στους Τρώες, που ο πόθος τους πάντα άσεβος, κι ουδέ μπορούν τον άγριο
του φοβερού πολέμου τάραχο ποτέ τους να χορτάσουν;
Όλα στο τέλος τα μπουχτίζουμε, τον ύπνο, την αγκάλη,
και το χορό μαθές τον όμορφο, και το γλυκό τραγούδι'
κι όμως αυτά είναι που ο καθένας μας να τα χαρεί γυρεύει,
κι όχι τον πόλεμο' ανεχόρταγοι για μάχες μόνο οι Τρώες!»

640

Είπε, και το νεκρό από τ' άρματα τα αιματωμένα γδύνει,
κι ως ο άψεγος Μενέλαος τα 'δωκε στους συντρόφους του πίσω,
γυρνάει ξανά και δίχως άργητα τους μπροστομάχους σμίγει.
Και τότε απάνω του ο Αρπαλίωνας, του ρήγα Πυλαιμένη
ο γιος, χιμάει' στην Τροία τον κύρη του, κι αυτός να πολεμήσει,
είχε ακλουθήξει, μα δε γύρισε στη γη την πατρική του.

Αυτός το γιο του Ατρέα σιμώνοντας στη μέση το σκουτάρι
του κονταρεύει, μα δεν μπόρεσε να το τρυπήσει ως πέρα'
κι είπε να γύρει στους συντρόφους του, του Χάρου να ξεφύγει,
κλωθογυρίζοντας τα μάτια του, κανείς μην τον λαβώσει.

650 Μα ως έφευγε, ο Μηριόνης πάνω του χαλκή σαγίτα ρίχνει,
και στο δεξιό γλουτό τον πέτυχε, και πρόβαλε απαντίκρυ
κάτω απ' το κόκαλο, τη φούσκα του τρυπώντας, η σαγίτα.
Κι όπως σωριάστη εκεί, εξεψύχησε, στων ακριβών συντρόφων
τα χέρια μέσα' κι έτσι κοιτούνταν στη γη, καθώς σκουλήκι,
φαρδύς πλατύς, και το αίμα του έτρεχε μουσκεύοντας το χώμα.
Κι οι Παφλαγόνες οι αντροδύναμοι τον γνοιάστηκαν, κι απάνω
στο αμάξι βάζοντας τον τράβηξαν κατά την Τροία την άγια,
θλιμμένοι' κι ακλουθούσε ο κύρης του στο κλάμα βουτημένος,
κι ουδέ του γιου του που σκοτώθηκε το γαίμα επήρε πίσω.

660 Κι ο Πάρης, ως τον είδε που 'πεσε, θυμός βαρύς τον παίρνει,
τι αυτός παλιά τον καλοσκάμνιζε στους Παφλαγόνες μέσα'
κι έτσι θυμώνοντας ξαπόστειλε μεμιάς χαλκή σαγίτα.

Ήτανε κάποιος που τον έλεγαν Ευχήνορα, του μάντη
γιος του Πολύιδου, πλούσιος, άτρομος, στην Κόρινθο που ζούσε'
κι ως μες στα πλοία κινούσε, κάτεχε το μαύρο ριζικό του.
Συχνά απ' το μυαλωμένο γέροντα Πολύιδο το 'χε ακούσει:
για από κακιάν αρρώστια θα' σβήνε στο αρχοντικό του μέσα,
για θα τον σκότωναν στ' Αργίτικα σιμά καράβια οι Τρώες.
Μα έτσι μηδέ ξαντίμεμα έδινε στους Δαναούς καθόλου,

670 κι απ' τη φριχτήν αρρώστια γλίτωνε, που θα τον τυραννούσε.
Κάτω απ' τ'αφτί και το σαγόνι του τον βρήκε, κι η ψυχή του
απ' το κορμί με βιάση ως έφευγε, τον πήρε το σκοτάδι.

Έτσι κει πέρα ετούτοι εμάχουνταν σα φλόγα λαμπαδούσα,
μα ο μέγας Έχτορας δεν το 'ξερε, κι ουδ' είχε μάθει ακόμα
ζερβά απ' τα πλοία πως του ξεκλήριζαν οι Αργίτες τους δικούς του.
Οι Αργίτες τότε αλήθεια γρήγορα θα κέρδιζαν τη νίκη,
τι ο κοσμοσειστής Κοσμοκράτορας κουράγιο στους Αργίτες
τρανό είχε δώσει, κι ολοδύναμα τους σύντρεχε κι ατός του.
Στο τείχος και στις πόρτες έστεκεν, όπου 'χε πριν πηδήξει

680

το σκουταρόφραχτο τσακίζοντας των Αχαιών ασκέρι,
του Πρωτεσίλαου κει που βρίσκουνταν και του Αίαντα τα καράβια,
στης ψαριάς θάλασσας το ακρόγιαλο ψηλά σερμένα, κι ήταν
χτισμένο το τειχί από πάνω τους, όχι αψηλό' κει πέρα

με ορμή χιμούσαν τώρα αλάγιαστη κι οι Τρώες και τ' άλογα τους.

Κει πέρα κι Ίωνες μακροχίτωνες και Βοιωτοί βρίσκονταν
και Φθιώτες κι Επειοί περίλαμπροι, Λοκροί μαζί, και μόχτουν
να τον κρατήσουν, όπως χύνουνταν στα πλοία τους' μα δεν μπορούν
τον Έχτορα που φλογομάνιζε να διώξουν από μπρος τους.
και διαλεχτοί Αθηναίοι προμάχουνταν εκεί, κι ο Μενεσθέας,

690 ο γιος του Πετεού, ρηγάδευε μαζί με το Στιχίο,
το Φείδα και το Βία τον άτρομο. Στους Επειούς ο Μέγης,
γιος του Φυλέα, προλάτης έστεκε, κι ο Αμφίονας κι ο Δρακίος.
Στους Φθιώτες πάλε ομπρός ο Μέδοντας κι ο αντρόκαρδος Ποδάρκης·
κι ήταν ο Μέδοντας κλεφτόγεννος υγιός του θείου του Οϊλέα
κι αδέρφι του Αίαντα, κι όμως άφησε τη γη την πατρική του
και ζούσε στη Φυλακή, τι έτυχε να 'χει σκοτώσει κάποιον
δικό της μητρυγίας του Εριώπιδας, που 'χεν ο Οϊλέας γυναίκα.
Κι ο άλλος του Ιφίκλου γιος ακούγονταν κι αγγόνι του Φυλάκου.
Τούτοι μπροστά από τους αντρόκαρδους τους Φθιώτες τα καράβια

700 με τους Βοιωτούς μαζί διαφέντευαν με τ' άρματα στο χέρι.

Ο Αίας ωστόσο, ο γιος ο γρήγορος του Οϊλέα, μακριά καθόλου
από τον Αίαντα δεν ξαλάργευε, το γιο του Τελαμώνα.
Πώς στέριο αλέτρι σε πρωτόργωτο χωράφι αδερφωμένα
ζευγάρι βόδια κρασοκόκκινα τραβούνε, κι ο ιδρώτας τους
γύρω βαθιά στα ριζοκέρατα περίσσιος αναβρύζει,
και μόνο ο γυαλιστός ανάμεσα ζυγός τα διαχωρίζει,
στο αυλάκι όπως τραβούν, και σκίζεται το χώμα ομπρός στ' αλέτρι'
όμοια σμιχτά και τούτοι εστέκουνταν ο ένας στον άλλο δίπλα·
Το γιο του Τελαμώνα σύντροφοι πολλοί και ψυχωμένοι

710 ωστόσο ακλούθουν κι ανεβάσταζαν το μέγα του σκουτάρι,
κάθε που ο ιδρώτας πια κι ο κάματος στα γόνατα του εφάναν
Όμως το γιο του Οϊλέα τον άτρομο τα Λοκρικά φουσάτα
δεν ακλουθούσαν δε θαρρεύουνταν να πολεμούν σιμάθε'
δεν είχαν τούτοι κράνη χάλκινα με φούντες αλογίσιες,
κι ουδ' είχαν και κοντάρια φράξινα και στρογγυλά σκουτάρια»
μον' στα δοξάρια και στις κόρδες τους, με αρνόμαλλο στριμμένες
είχαν τα θάρρη τους κι ακλούθηξαν μαζί στην Τροία και τούτοι
κι όλο μ' αυτά χτυπούσαν κι έσπαζαν τις φάλαγγες των Τρωών
Έτσι άλλοι ομπρός, ντυμένοι στ' άρματα τα πλουμιστά, παλεύαν

720

τους Τρώες χτυπώντας και τον Έχτορα το χαλκαρματωμένο
κι άλλοι με τόξα πίσω αθώρητοι' κι οι Τρώες την αντριγιά τους

ξεχνούσαν πια, γιατί τους ρήμαζαν οι σαγιτιές ολούθε.

Και τότε ντροπιασμένοι απ' τ' άρμενα και τα καλύβια οι Τρώες
θα φεύγαν πίσω, στο ανεμόδαρτο καστρί τους να διαγύρουν,
ο Πολυδάμας αν δε ζύγωνε του Εχτόρου να μιλήσει:
«Έχτορα εσύ, κεφάλι αγύριστο, που δεν ακούς ορμήνιες!
Μια κι ο θεός αντρεία σου εχάρισε στον πόλεμο περίσσια,
γι' αυτό και στο μυαλό φαντάζεσαι πως ξεπερνάς τους άλλους
Μα ένας εσύ, μαζί δε γίνεται τις χάρες να 'χεις όλες.

730 Στον έναν ο θεός εχάρισε παλικάριά περίσσια,
κιθάρα και φωνή στο δεύτερο, χορό στον άλλο δίνει,
και πάλε σ' άλλον ο βροντόλαλος ο Δίας φυτεύει γνώμη
σωστή, και πλήθος κόσμος βρίσκεται μαζί του κερδεμένος'
πολλούς γλιτώνει, όμως καλύτερα τι κάνει αυτός το ξέρει.
Ωστόσο εγώ θα πω τη γνώμη μου, την πιο σωστή που ξέρω'
τι σ' έχει η φλόγα ολούθε ολόγυρα ζωσμένα του πολέμου,
κι οι Τρώες οι αντρόψυχοι, αφού πάτησαν το καστροτείχι, τώρα
με τ' άρματά τους άλλοι εστάθηκαν κι άλλοι χτυπιούνται ακόμα
σκορπώντας δώθε κείθε στ' άρμενα, με πιο πολλούς πιο λίγοι'

740 Μον' έλα, γύρνα πίσω, κάλεσε να 'ρθουν εδώ οι προλάτες,
κι έτσι μαζί να μελετήσουμε καλά την κάθε γνώμη,
αν θα ριχτούμε στα πολύκουπα καράβια τώρα απάνω
τη νίκη αν ο θεός μας χάριζε, για μήπως πρέπει τάχα
δίχως ζημιά απ' τα πλοία να φύγουμε' τι εγώ φοβούμαι μήπως
ό,τι από χτες οι Αργίτες χρώσταγαν μας το πλερώσουν τώρα'
τι κάποιος, της σφαγής ανέμπληστος, προσμένει στα καράβια,
και δε θα κρατηθεί άπ' τον πόλεμο μακριά θαρρώ καθόλου.»
Αυτά είπε, κι άρεσαν στον Έχτορα τα γνωστικά του λόγια,
κι ευτύς πετιέται από το αμάξι του συνάρματος στο χώμα,

750 και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Εσύ εδώ πέρα, Πολυδάμαντα, για κράτα τους προλάτες,
κι εγώ θα τρέξω εκεί, στον πόλεμο να μπω, και πίσω πάλε
γοργά θα γύρω, το κουμάντο μου σα θα 'χω πια τελέψει.»

Είπε, και σα βουνό ξεχύθηκε που χιόνια το πλακώνουν,
με φωνές άγριες, από σύμμαχους και Τρώες περνώντας μέσα.
Όλοι δρομούνε στον καλόγνωμο τον Πολυδάμα γύρα,
το γιο του Πάνθου, ευτύς ως του Έχτορα την προσταγή γρικήξαν.
Κι αυτός τριγύριζε τους πρόμαχους, μήπως και βρει τον Άσιο,
το γιο του Υρτάκου, και τον Έλενο, τον αντρειωμένο ρήγα,

760 το Δήφοβο και τον Αδάμαντα, του Άσιου το γιο τον άξιο.
Μα δεν τους βρήκε ολότελα άβλαβους κι αχάλαστους πια τώρα'
τι άλλοι νεκροί, από χέρια Αργίτικα θανατωμένοι, αντίκρυ
στων караβιών τις πρύμνες κοίτουνταν, κι άλλοι κρουσμένοι πάλε
από σαΐτιά για από κοντάρεμα στο κάστρο είχαν διαγύρει.
Όμως ξερβά μες στον πολύδακρο τον πόλεμο τον Πάρη,
το θείο τον άντρα της ωριόμαλλης Ελένης, ανταμώνει,
καρδιά να δίνει στους συντρόφους του, στη μάχη σπρώχνοντας τους·
κι όπως κοντά του εστάθη, με άσκημα τον αποπήρε λόγια:
« Πάρη κακόπαρη, πανέμορφε και γυναικά και πλάνε,

770 που βρίσκεται ο αντρειωμένος Έλενος κι ο Δήφοβος και του Άσιου
ο γιος ο Αδάμαντας; τι απόγινε κι ο Άσιος, ο γιος του Υρτάκου;
που να 'ναι ο Οθρυονέας; Συθέμελα πια τώρα η Τροία χαμένη
η απόγκρεμη' και συ καρτέρα τον σε λίγο το χαμό σου!»

Και τότε ο θεόμορφος Αλέξαντρος απηλογιά του δίνει:
«Στο πάθος σου, Έχτορα, τον άφταιγο τον βγάζεις τώρα φταίχτη·
άλλες φορές μπορεί τον πόλεμο να θέλω να ξεφύγω,
όμως κιότη και μένα η μάνα μου δε μ' έκανε και τόσο'
τι αφόντας τους συντρόφους έσπρωξες τον πόλεμο ν' ανοίξουν
δίπλα στα πλοία, χτυπούμε αλάγιαστα τους Δαναούς δω πέρα.

780 Ωστόσο οι σύντροφοι σκοτώθηκαν που τώρα εσύ γυρεύεις'
ο Δήφοβος μονάχα κι ο Έλενος, ο ρήγας ο αντρειωμένος,
έχουνε φύγει, τι λαβώθηκαν με τα μακριά κοντάρια
κι οι δυο στο χέρι' κι ουδέ γλίτωναν, αν δε βοηθούσε ο Δίας.
Τώρα η καρδιά και το κουράγιο σου κει που σε πάνε τράβα,
και ψυχωμένοι εμείς αντάμα σου θα' ρθούμε' δε θα λείψω,
με όση κι αν έχω ακόμα δύναμη, κι εγώ να πολεμήσω'
τι αλήθεια, πάνω απ' ό,τι δύνεσαι δεν πολεμάς, κι ας θέλεις.»

Είπε ο αντρειανός, και μεταστρέφοντας τη γνώμη του αδερφού του
κινούν εκεί, η σφαγή κι ο πόλεμος που άναβαν, στον Ορθαίο,

790

στον άψεγο τον Πολυδάμαντα, στον Κεβριόνη γύρα,
στον Πολυφήτη τον ισόθεο, στο Φάλκη, στον Ασκάνιο,
στον Πάλμη γύρα, στου Ιπποτίωνα στερνά το γιο το Μόρη,
που απ' την παχιά Ασκανία ξεκούραστοι χαράματα είχαν φτάσει
μια μέρα πριν, και τώρα εμάχουνταν σπρωγμένοι από το Δία.
Κι οι Τρώες μπροστά ετραβούσαν, πέφτοντας σαν άγρια ανεμοζάλη,
που ο Δίας πατέρας μπουμπουνίζοντας στον κάμπο ξεσηκώνει,
και με τρανό βουητό ξεχύνεται στο πέλαο, και θεριεύουν
της πολυτάραχης της θάλασσας τα κύματα βογγώντας,

δοξαρωτά, αφρισμένα, ατέλειωτα, μπρος το 'να, πίσω τ' άλλο'

800 όμοια κι οι Τρώες τους βασιλιάδες τους απανωτοί ακλουθούσαν
ο ένας στον άλλο πίσω, κι άστραφταν μες στις χαλκές αρμάτες.
Κι άνοιγε δρόμο ο μέγας Έχτορας, σαν Άρης ξαγριεμένος,
ο γιος του Πρίαμου, τ' ολοστρόγγυλο σκουτάρι ομπρός κρατώντας,
πού έξω χαλκός χοντρός το σκέπαζε, πυκνά δερμάτια μέσα.
Κι άστραφτε γύρα στα μελίγγια του σεινάμενο το κράνος'
κι ολούθε στις γραμμές δοκίμαζε, μια δω, μια κει τραβώντας,
μπας και τσακίσουν μπρος του, ως πήγαινε κρυμμένος στο σκουτάρι.
Όμως οι Αργίτες το κουράγιο τους δεν το 'χασαν, και πρώτος
με δρασκελίες ο Αίας τον σίμωσε και τον αντροκαλιέται:

810 «Άμυαλε εσύ, για κοντοζύγωσε! Τι φοβερίζεις έτσι
τους Δαναούς; Δεν είμαστε άμαθοι κι εμείς από πολέμους·
μονάχα το κακό μας δάμασε του Δία μαστίγι τώρα.
Αλήθεια, ελπίζεις τα καράβια μας πατώντας να τα κάψεις;
Μα χεριά λέω κι εμείς πως έχουμε να τα διαφεντευτούμε.
Πολύ πιο πριν μπορεί το κάστρο σας το αρχοντικό, το πλούσιο,
έτσι να πέσει μες στα χέρια μας, στην άκρη του σπαθιού μας.
Και λέω, για σε τον ίδιο επλάκωσε πια η μέρα που ως θα φεύγεις,
το Δία μαζί και τους επίλοιπους θεούς θ' ανακαλιέσαι
να ξεπερνούν τα ωριότριχα άτια σου και τα γεράκια ακόμα,

820 κατά το κάστρο ως θα σε φέρνουνε στον κάμπο, μες στη σκόνη!»
Ως είπε αυτά τα λόγια, επρόβαλεν αϊτός αψηλοπέτης,
δεξιά μεριά, κι οι Αργίτες όλοι τους για το καλό σημάδι
σέρνουν φωνή· μα ο γάυρος Έχτορας γυρνάει κι απηλογιέται:
«Αίαντα μωρόλογε κι αστόχαστε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Υγιός του Δία του βροντοσκούταρου να 'μουν εγώ μακάρι
παντοτινά, κι απ' την αρχόντισσα την Ήρα γεννημένος,
να με τιμούν, ως τον Απόλλωνα τιμούν και την Παλλάδα,
όσο είναι αλήθεια, η μέρα σήμερα πως φέρνει στους Αργίτες
όλους κακό' κι εσύ το θάνατο θα βρεις, αν σου βαστάξει

830 να μείνεις στο μακρύ κοντάρι μου μπροστά, που θα σου σκίσει
το τρυφερό κορμί, και πέφτοντας στ' Αργίτικα καράβια
με ξίγκια και ψαχνά τους σκύλους μας και τα όρνια θα χορτάσεις.»

Ως είπε τούτα, ομπρός εκίνησε, κι οι επίλοιποι ακλουθούσαν
με άγριο συντάραχο, και χούγιαξε το ασκέρι πίσωθέ τους.

Κι από την άλλη οι Αργίτες χούγιαξαν, κι ουδέ την αντριγιά τους
ξεχνούσαν, μόνο στέκαν άσειστοι μπροστά απ' τους Τρώες που εχίμουν

κι ο αγός των δυο στα αιθέρια ασκώνουνταν, στου Δία τα λάμπη απάνω.

Ραψωδία Ξ

Ιλιάδας Ξ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

Ωστόσο ο Νέστορας, κι ας έπινε, γρικόαι τα χουγιαχτά τους,
και στου Ασκληπιού το γιο ανεμάρπαστα γυρνάει και κρένει λόγια:
«Αρχοντικέ Μαχάονα, λόγιασε πού θα μας βγάλουν τούτα!
Δίπλα στα πλοία των αντρειωμένων μας ο τάραχος πληθαίνει'
μα κάθου εσύ εδώ πέρα κι ήσυχος κρασί φλογάτο πίνε,
ως η Εκαμήδη η καλοπλέξουδη νερό να σου ζεστάνει,
για να σε λούσει από τα γαίματα, κι εγώ σε κάποιο ωστόσο
θ' ανέβω ξάγναντο, και γρήγορα τι γίνεται θα μάθω.»

Είπε, και πήρε το καλόφτιαστο σκουτάρι, που κοιτόταν

10 μες στο καλύβι, του αλογάτορα του γιου του Θρασυμήδη,
το αστραφτερό, τι αυτός του κύρη του κρατούσε το σκουτάρι'
και το γερό κοντάρι του άρπαξε, το καλοακονισμένο.
Μ' απ' το καλύβι ως βγήκε, εστάθηκε, ντροπές θωρώντας μπρος του,
τους Αχαιούς να φεύγουν, πίσω τους τους Τρώες τους αντρειωμένους
να τους χτυπούνε, και το Αργίτικο τειχί πεσμένο χάμω.
Πώς κύμα απόκουφο ανατάραξε το μέγα πέλαο ξάφνου,
τι σφουριχτοί σε λίγο αγέρηδες προσμένει να χυθούνε,
και μήτε δώθε παίρνει απίδρομο και μήτε κείθε ακόμα,
ως που να στρώσει αγέρας σίγουρος, ψηλά απ' το Δία σταλμένος·

20 όμοια διχόγνωμος κι ο γέροντας με σπαραγμένα σπλάχνα
στους Αχαιούς τους αλογάρηδες μια γύρευε να τρέξει,
και μια στον άρχοντα Αγαμέμνονα, το γιο του Ατρέα το γαύρο.
Κι ως διαλογίζονταν, του εικάστηκε το πιο καλό, του Ατρέα
το γιο να σμίξει. Κι οι άλλοι εμάχονταν ο ένας του άλλου χτυπώντας,
και γύρα απ' τα κορμιά τους ο άσπλαχνος χαλκός αντιδονούσε,
με τα σπαθιά και με τα δίκοπα κοντάρια ως πολεμούσαν.
Εκεί τους αντρειανούς ο Νέστορας ρηγάδες ανταμώνει,
που απ' τα καράβια τώρα ανέβαιναν, όσοι ήταν λαβωμένοι,
τον Οδυσσέα, τον Αγαμέμνονα και τον τρανό Διομήδη'

30 τι ήταν αλάργα από τον πόλεμο βγαλμένα τα καράβια,
στης ψαριάς θάλασσας το ακρόγιαλο. Τα πρώτα τα 'χαν σύρει
βαθιά στον κάμπο, και στις πρύμνες τους το καστροτείχι εχτίσαν
τι όλα τους τ' άρμενα δεν μπόρεσε το απλόχωρο ακρογιάλι
να τα χωρέσει, και στριμώχτηκαν περίσσια τα φουσάτα'
και σκαλωτά λοιπόν τα τράβηξαν, και του γιαλού γιομώσαν

το στόμα το φαρδύ που ανοίγουνταν μέσα στους δυο τους κάβους.
Τώρα κι αυτοί, τη μάχη θέλοντας και τη σφαγή να ιδούνε,
ακουμπισμένοι στα κοντάρια τους μαζί ετραβούσαν όλοι,
και σπάραζε η καρδιά στα στήθια τους· και ξάφνου εκεί ανταμώνουν

40 το γέρο Νέστορα, και τρόμαξε στα σωθικά η καρδιά τους.
και τότε ο ρήγας Αγαμέμνονας τον έκραξε και του 'πε:
«Γιε του Νηλέα, ρηγάρχη Νέστορα, των Αχαιών η δόξα,
εδώ τι φτάνεις τώρα αφήνοντας την καταλύτρα μάχη;
Ο τρανός Έχτορας τα λόγια του φοβάμαι μην τελέψει,
που κάποτε είπε φοβερίζοντας μέσα στους Τρώες μιλώντας,
πως δε θα γύρει απ' τα πλεούμενα, να ξαναμπεί στο κάστρο,
φωτιά πριν βάλει στα καράβια μας κι όλους εμάς ξεκάμει.
Τέτοιες φοβέρες κείνος έλεγε' τώρα αληθεύουν όλα.
Κακό που με 'βρε! Κι οι αποδέλοιποι καλαντρειωμένοι Αργίτες

50 ως ο Αχιλλέας χολιάζουν μέσα τους κρυφά κι αυτοί μαζί μου,
κι ουδέ να κάνουν θέλουν πόλεμο στων караβιών τις πρύμνες.»

Γυρνώντας ο γερήνιος Νέστορας ο αλογολάτης του 'πε:
« Αλήθεια, αυτά που λες τα βλέπουμε μπροστά μας όλα, κι ούτε
ο αψηλοβρόντης Δίας θα δύνουνταν τα που 'γιναν ν' αλλάξει.
Το καστροτείχι πάει, μας γκρέμισε, που το θαρρούσαμε όλοι
πως άπαρτο προπύργι θα 'στέκε σε μας και στ' άρμενά μας.
Κι αυτοί με πείσμα τώρα αλάγιαστο μπρος στα γοργά καράβια
παλεύουν δε θωρούν τα μάτια σου, και μια και δυο αν κοιτάξεις,
πούθε μεριά οι χτυπιές τους έρχονται και σπάσαν οι δικοί μας·

60 έτσι όλοι ανάκατα σκοτώνονται, και φτάνει ο αχός στα ουράνια.
Μ' ας δούμε εμείς καλοζυγιάζοντας τι θ' απογίνει τώρα.
Κάτι ας σκεφτούμε' εγώ δε θα 'λεγα στη μάχη εσείς να μπείτε,
τι δεν μπορεί στ' αλήθεια πόλεμο να κάνει ο λαβωμένος.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας απηλογιά του δίνει:
«Μια και χτυπιούνται τώρα, Νέστορα, στων караβιών τις πρύμνες
κι άδικα πήγε το καλόφτιαστο τειχί και το χαντάκι,
που τόσο οι Δαναοί παιδεύτηκαν, και μες στα στήθη έλπιζαν
πως άπαρτο προπύργι θα 'στέκε σε μας και στ' άρμενα μας,
στο Δία θα πει τον τρανοδύναμο πως έτσι αρέσει τώρα,

70

εδώ μακριά από το Άργος άχναρα ν' αφανιστούν οι Αργίτες.
Και τότε το 'ξερα, όντας έδινε σε μας ο Δίας το χέρι,
και τώρα ξέρω που ως αθάνατους θεούς δοξάζει εκείνους,
και τα δικά μας χέρια τα 'δεσε και την ορμή μας κόβει.

Μα τώρα ελατέ ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω:
«Όσα καράβια δίπλα βρίσκονται στο κύμα ανασερμένα,
βαθιά, τραβώντας, να τα ρίξουμε στη θάλασσα την άγια,
να τα κρατήσουν οι αγκυρόπετρες ως να πλακώσει η νύχτα
η αθάνατη' μπορεί τον πόλεμο να πάψουν πάλε απόψε
οι Τρώες, και τότε λέω να ρίξουμε και τ' άλλα μας καράβια.

80 Ντροπή δεν είναι απ' το ξεκλήρισμα και νύχτα να γλιτώσεις'
παρά ν' αφανιστείς, καλύτερα στα πόδια να το βάλεις.»

Ταυροκοιτώντας ο πολύβουλος του απάντησε Οδυσσέας:
« Ατρείδη, τι είναι αυτός που ξέφυγε τα δυο σου χείλια ο λόγος;
Εσύ άλλους θα 'ξιζε, κακότυχε, να κυβερνάς — κιοτήδες,
και μόνο εμάς να μην αφέντευες, που ο Δίας μας έχει δώσει
από τα νιάτα ως τα γεράματα να κλώθουμε πολέμους
φριχτούς αδιάκοπα, ως που ο θάνατος να μας πετύχει κάπου.
Με τα σωστά σου το πλατύρουγο των Τρωών γυρεύεις κάστρο
να παρατήσουμε, για χάρη του που έχουμε τόσα πάθει;

90 Σώπα, μην τύχει και το λόγο σου κι άλλος γρικήσει Αργίτης,
λόγο, που λέω ποτέ δε θα 'πρεπε στο στόμα να τον βάλει
κανένας φρόνιμος, που θα 'ξερε να κρένει μυαλωμένα
καί βασιλιά ραβδί στα χέρια του κρατάει και τον ακούνε
τόσα φουσάτα, σαν τ' Αργίτικα που εσύ αφεντεύεις τώρα.
Μα τέτοια τώρα που ξεστόμισες θα πω μυαλό δεν έχεις·
ζητάς τα καλοκούβερτα άρμενα να ρίξουμε στο κύμα,
όσο βαστούν ακόμα ο πόλεμος κι η χλαλοή· δε φτάνει
που οι Τρώες νικούνε; να τους κάνουμε κι άλλο χατίρι θέλεις,
κι εμάς να μας πλακώσει αφεύγατος χαμός; τι οι Αργίτες όλοι,

100 τ' άρμενα αν ρίξουμε στη θάλασσα, δε θα βαστήξουν άλλο,
μον' θα κοιτάζουν πώς να φύγουνε τη μάχη απαρατώντας'
κι έτσι η βουλή σου θα μας ρήμαζε, των Αχαιών ρηγάρχη!»
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας του απηλογήθη κι είπε:
«Πολύ, Οδυσσέα, βαρύς ο λόγος σου κι ως την καρδιά με βρίσκει'
μα εγώ απ' τους Αχαιούς δε γύρεψα ποτέ μου αθέλητα τους
τα καλοκούβερτα στη θάλασσα να ρίξουμε καράβια.
Μ' ας δώσει κάποιος σας καλύτερη βουλή από τούτη τώρα,
για νιος για γέρος είναι, πρόθυμα κι εγώ να συνακούσω.»

Τότε ο Διομήδης ο βροντόφωνος γυρνώντας αποκρίθη:

110 «Ο άντρας αυτός εδώ είναι, αλάργα μας μην τον ζητάμε, φτάνει
σ' ό,τι τυχόν θα πω ν' ακούσετε, και μη βαρυγνωμήστε

και πείτε εγώ πως είμαι απ' όλους σας ο πιο μικρός στα χρόνια.
Βαστώ κι εγώ από κύρη αντρόκαρδο και το 'χω για καμάρι,
απ' τον Τυδέα, που χόμα ανάχυτο στη Θήβα τον σκεπάζει.
Τρεις ο Πορθέας υγιούς εγέννησε δίχως ψεγάδι, κι όλοι
στην Καλυδώνα την απόγκρεμη και στην Πλευρώνα εξούσαν,
τον Άγριο, δεύτερο το Μέλανα, στερνό το γαύρο Οινέα,
τον τρίτο απ' όλους και καλύτερο, του κύρη μου τον κύρη.
Κι έμεινε αυτός εκεί, μα ο κύρης μου γυρνώντας πέρα δώθε

120 ρίζωσε στο Άργος' έτσι θέλησεν ο Δίας κι οι αθάνατοι οι άλλοι.

Μια κόρη του Αδράστου παντρεύτηκε κι αρχοντεμένα εξούσε
σε πλούσιο σπίτι' σταροχώραφα δικά του πλήθος είχε
κι άλλα πολλά τρογύρα χτήματα με δέντρα και μ' αμπέλια'
κι είχε και πλήθος αρνοκάτσικα, και πρώτος στο κοντάρι
απ' τους Αργίτες' θα 'χετε ακουστά και σεις αν είπα αλήθειες.
Λοιπόν δε σέρνω από δειλιάρικη γενιά και τιποτένια,
για ν' αψηφήσετε το λόγο μου, σωστός τυχόν αν είναι. -
Ομπρός, και λαβωμένοι ως είμαστε, να μπούμε μες στη μάχη'
η ανάγκη το καλεί. Κι ας μείνουμε, χωρίς να πολεμούμε,

130 μακριά από τις ριζιές, κανένas μας μη λαβωθεί και πάλε.
Τους άλλους όμως να γκαρδιώσουμε, που ως τώρα, τη ζωή τους
φυλάγοντας, αλάργα στέκονται και στ' άρματα δε μπαίνουν.»

Είπε, κι αυτοί, γρικώντας, πρόθυμα συνάκουσαν το λόγο'
κι ευτύς κίνησαν, κι ο Αγαμέμνονας τραβούσε ομπρός ο ρήγας.

Κι ο κοσμοσείστης ρήγας άδικα δε βίγλιζε ψηλάθε'
γερόντου θώρι επήρε κι έτρεξε, κι ως έσμιζε μαζί τους,
το δεξί χέρι του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, φουχτώνει,
και κράζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Ατρείδη, του Αχιλλέα θα χαίρεται το δίχως άλλο τώρα

140

η ανήμερη καρδιά, το θάνατο και τη φευγάλα ως βλέπει
των Αχαιών, τι αλήθεια μέσα του σταλιά μυαλό δεν έχει—
που το κακό να πέσει απάνω του κι απ' το θεό να το 'βρει!
Μα εσένα ακόμα οι τρισμακάριστοι θεοί δε σε μίσησαν
θα 'ρθει η στιγμή, των Τρωών που οι κύβερνοι κι οι πρωτοκεφαλάδες
στον κάμπο κουρνιαχτό θ' ασκώσουνε, και θα τους δεις κι ατός σου
πίσω στο κάστρο απ' τα καλύβια μας κι απ' τ' άρμενα να φεύγουν.»

Έτσι του μίλησε, και χούγιαξε χιμώντας μες στον κάμπο.
Όσο φωνάζει ασκέρι αρίφνητο, στον πόλεμο που μπήκε,

εννιά χιλιάδες, δέκα, κι όλοι τους παλεύουν και χτυπιούνται'

150 τόση φωνή απ' τα στήθια του έβγαλε κι ο κοσμοσεΐστης ρήγας,
και δύναμη τρανή ξεσήκωσε στον κάθε Αργίτη μέσα,
ξυπνώντας του λαχτάρα γι' άπαντους αγώνες και πολέμους.
Κι η Ήρα η χρυσόθρονη απ' τον Όλυμπο, σε μια κορφή ως ανέβη,
στη γη τα μάτια κάτω ρίχνοντας σε μια στιγμή ξεκρίνει
τον αδερφό μαζί κι αντράδερφο, που ολούθε τριγυρνούσε
στη δοξαντρούσα μάχη αδιάκοπα, και χάρηκε η καρδιά της.
Κι από την άλλη στην πολύπηγη ψηλά την Ίδα βλέπει
το Δία να κάθεται, κι απ' όχτρητα ξεχείλισε η καρδιά της.
Κι η πολυσέβαστη στοχάστηκε βοΐδομάτη Ήρα τότε

160 το πώς του Δία του βροντοσκούταρου το νου θα ξεπλανέψει'
και τούτη η πιο καλή της φάνηκε βουλή στο λογισμό της,
ν' ανέβει απά στην Ίδα με όλες της τις χάρες στολισμένη,
μήπως τυχόν τον σπρώξει ο πόθος του και δίπλα της πλαγιάσει,
να τη χαρεί ζητώντας, κι έπειτα γλυκό κι ανέγνοιον ύπνο
του χύσει εκείνη απά στα βλέφαρα και στα βαθιά του φρένα.
Κινάει λοιπόν στο γυναικίτη της, χτισμένο από το γιο της
τον Ήφαιστο, πού πόρτες στέριωσε γερές στους παραστάτες
με μάνταλο κρυφό, που αθάνατος κανείς δεν άνοιγε άλλος.
Κι ως μπήκε εκεί, διπλομαντάλωσε τίς στραφταλοῦσες πόρτες'

170 το ποθητό κορμί με αθάνατο νερό ξεπλένει πρώτα,
να φύγει η λέρα, διπλοπάλαμα μετά με λάδι αλείφτη,
ευωδιαστό, θεϊκό, πανέμνοστο' να το κουνούσες μόνο
στου Δία μπροστά το χαλκοκάτωφλο, το αρχοντικό παλάτι,
γη κι ουρανό μεμιάς θα γέμιζε με τη μοσκοβολιά του.
Μ' αυτό το πάγκαλο της άλειψε κορμί, μετά εχτενίστη,
κι έπειτα πλέκει με τα χέρια της στραφταλιστές πλεξούδες,
θεϊκές, πανώριες, απ' τ' αθάνατο να κρέμονται κεφάλι.
Θεϊκό μαντί κατόπι εφόρεσε, που 'χε η Αθηνά φασμένο
δουλεύοντας το για χατίρι της με περισσά κεντίδια,

180

και με χρυσά στο στήθος στέριωνε ψηλά θηλυκωτήρια.
Τη ζώνη που εκατό τη στόλιζαν φούντες τρογύρα εζώστη,
και σκουλαρίκια πέρασε έπειτα στα τρυπημένα αφτιά της,
τρίπετρα, μόρικα, που η χάρη τους στραφτάλιζε περίσσια.
Φοράει κεφαλοπάνι η αρχόντισσα θεά από πάνω ακόμα,
αφόρετο, πανώριο, κάτασπρο, καθώς του γήλιου η λάμψη,
και με σαντάλια πόδεσε όμορφα τ' αστραφτερά της πόδια.

Κι ως έτσι το κορμί της στόλισε κάθε λογής, προβαίνει

έξω απ' την κάμαρα, και κρίζοντας την Αφροδίτη ομπρός της,
μακριά απ' τους άλλους τους αθάνατους, αυτά της λέει τα λόγια:

- 190 «Θα το 'θελες αλήθεια, κόρη μου, σ' ό,τι θα πω ν' ακούσεις;
για θ' αρνηθείς, τι μες στα στήθη σου χολιας εσύ μαζί μου,
που τους Αργίτες παραστέκουμαι κι εσύ τους Τρώες συντρέχεις;»

Τότε η Αφροδίτη απηλογήθηκε, του Δία η θυγατέρα:
«Ήρα, θεά σεβάσμια, του τρανού του Κρόνου η θυγατέρα,
τι έχεις στο νου σου, πες, κι ολόκαρδα θα κάνω εγώ ό,τι θέλεις,
μονάχα να περνά απ' το χέρι μου και να μπορεί να γένει.»

Κι η Ήρα η σεβάσμια της απάντησε με δόλο και της είπε:
«Τον πόθο δώσ' μου και τον έρωτα, που εσύ μ' αυτά, σα θέλεις,
όλους δαμάζεις τους αθάνατους και τους θνητούς ανθρώπους.

- 200 Πηγαίνω εγώ να ιδώ στην τελείωση της γης της πολυθρόφας
τον Ωκεανό, των θεών τον πρόγονο, και την Τηθή τη μάνα,
που με ανάθρεψαν και με ανάστησαν στο αρχοντικό τους, σύντας
με πήραν απ' τη Ρέα, σαν έριξεν ο Δίας ο βροντολάλος
κάτω απ' τη γη κι από τη θάλασσα την άκαρπη τον Κρόνο.
Σ' αυτούς πηγαίνω, τις ατέλειωτες μαλιές τους να διαλύνω·
τι πάει καιρός πολύς που αγκάλιασμα δε χαίρουνται ουδ' αγάπη·
χώρια κοιμούνται, τι έχουν μέσα τους ο ένας του άλλου μανιάσει.

Αν τώρα κάνω με τα λόγια μου και πουν ν' αλλάξουν γνώμη,
ν' ανέβουν πάλε στο κλινάρι τους κι ερωτικά να σμίξουν,

- 210 σ' αγάπη λέω θα μ' έχουν πάντα τους και σε τιμή κι οι δυο τους.»

Τότε η Αφροδίτη η αχνογελόχαρη της αποκρίθη κι είπε:
«Ουτε μπορώ κι ουδέ και πρέπει μου να σου αρνηθώ τη χάρη,
τι εσύ στου πρώτου απ' τους αθάνατους την αγκαλιά κοιμάσαι.»

Είπε, και λύνει από τον κόρφο της το στηθοπάνι, που 'χε
λογιό λογιό πλουμιά, κι απάνω του τα μάγια έσμιγαν όλα,
κι η αποθυμιά και τα γλυκόλογα της ερωτιάς κι η αγάπη
και το ξελόγιασμα, που πλάνεψε και μυαλωμένο ακόμα.
Κι ως μες στα χέρια της το απίθωσε, τούτα της λέει τα λόγια:
«Να, πάρε χώσε αυτό στον κόρφο σου το στηθοπάνι τώρα

220

το πλουμιστό, που είναι όλα μέσα του, και δίχως άλλο ξέρε
πως δε θα γύρεις με ακατάφερτο το που 'χεις μες στο νου σου.»

Αυτά είπε, κι η Ήρα εχαμογέλασεν, η βοϊδομάτα αφέντρα,

κι ως χαμογέλασε, στον κόρφο της το στηθοπάνι χώνει.
Τότε η θεά Αφροδίτη εγύρισε στο αρχοντικό της πίσω,
κι η Ήρα γοργά χιμάει, τ' ακρόκορφα του Ολύμπου παρατώντας·
την Πιερία και την πασίχαρη την Ημαθία διαβαίνει
και των Θρακών των αλογάρηδων τα χιονισμένα εχύθη
βουνά, κορφή κορφή, κι ουδ' άγγιζε τη γη με τα ποδάρια.
Από τον Άθω απά στη θάλασσα περνάει την κυματούσα,

230 φτάνει μετά στο κάστρο που όριζεν ο θείος ο Θόας, στη Λήμνο,
κι εκεί ανταμώνει με του Θανάτου τον αδερφό, τον Ύπνο·
σφίγγεν το χέρι του, του μίλησε κι αυτά του λέει τα λόγια:
«Ύπνε, δυνάστη των αθάνατων και των ανθρώπων όλων,
σε πεθυμιά δικιά μου αν έστρεξες ποτέ, και τώρα πάλε
επάκουσέ με, και τη χάρη σου θα τη θυμούμαι αιώνια.
Τ' αστραφτερά του Δία για κοίμισε κάτω απ' τα φρύδια μάτια,
μόλις εγώ πλαγιάσω δίπλα του, τον πόθο να χαρούμε'
και δώρο εγώ θρονί ακατάλυτο, πανώριο θα σου δώσω,
χρυσό, που ο γιος μου ο χεροδύναμος με τέχνη θα σου φτιάσει,

240 ο Ήφαιστος, να 'χει για τα λιόφωτο ποδάρια σου προσκάμνι,
να τ' ακουμπάς μαθές απάνω του στα ξεφαντώματα σου.»
Κι ο Ύπνος ο ολόγλυκος της μίλησε κι άπηλολογιά της δίνει:
«Ήρα, θεά σεβάσμια, του τρανού του Κρόνου θυγατέρα,
άλλο θεό αναιώνιο αν μου 'λεγές να σου κοιμίσω τώρα,
θα το 'κανα εύκολα, κι ας ήτανε του ποταμού το ρέμα
του Ωκεανού, που η φύτρα εστάθηκε σ' ολάκερη την πλάση:
όμως το Δία δε θα τον ζύγωνα, το γιο του Κρόνου, κι ούτε
εγώ ποτέ μου θα τον κοίμιζα χωρίς την προσταγή του.
Κι άλλη φορά, θυμάσαι, σ' άκουσα, κι έβαλα τότε γνώση,

250 τη μέρα από την Τροία που αρμένιζεν εκείνος, ο αντρειωμένος
υγιός του Δία, των Τρωών σαν πάτησε και ρήμαξε το κάστρο.
Χύθηκα τότε γύρα ολόγλυκος στου βροντοσκουταράτου
του Δία τα φρένα και τον κοίμισα' κι εσύ κακιά εσοφίστης.
δουλειά του γιου του, κι άγριο σίφουνα στη θάλασσα του ασκώνεις,
και ξεστρατίζοντας τον πέταξες στης Κως το αρχοντονήσι,
μακριά απ' τούς φίλους του. Κι ως ξύπνησε, μανιάζοντας ο Δίας
κι άλλους θεούς μες στο παλάτι του βροντοχτυπούσε, ωστόσο
ζητούσε εμένα χώρια' κι άφαντο θα μ' έριχνε απ' τα ουράνια
στο κύμα, η Νύχτα αν δε με γλίτωνε, που όλους, θεούς κι ανθρώπους,

260

δαμάζει. Αυτή με δέχτη, ως έφευγα. Κι ο Δίας, και θυμωμένος,
κρατήθη, τη γοργή μη θέλοντας τη Νύχτα να πικράνει.

Τώρα άλλη θέλεις ανημπόρετη δουλειά να ξανακάνω.»

Και τότε η σεβαστή του απάντησε βοϊδομάτη Ἥρα κι είπε:
«Ὑπνε, όλα τούτα εσύ στα φρένα σου τι τ' αναδεύεις τώρα;
ο βροντολάλος Δίας, φαντάζεσαι, τους Τρώες θα διαφεντέψει
σαν όπως για το γιο του εθύμωσε τον Ηρακλή μαζί μας;
"Ἐλα, και κάποια εγώ απ' τις νιότερες λέω να σου δώσω Χάρες,
που ταίρι σου ακριβό να κράζεται και να γενεί δικιά σου,
την Πασιθέα, που εσύ τη ρέγεσαι μέρα και νύχτα πάντα.»

270 Αυτά είπε, κι ο Ὑπνος αναγάλλιασε κι απηλογιά της δίνει:
«Ομπρός, όρκίσου μου στο ανέσπλαχνο νερό της Στύγας τώρα,
το 'να σου χέρι απάνω βάνοντας στη γη την πολυθρόφα,
στη λαμπαδούσα το άλλο θάλασσα, να μας γενούν μαρτύροι
Όλοι οι θεοί που ζουν στα Τάρταρα βαθιά, στον Κρόνο γύρω,
αλήθεια κάποιαν απ' τις νιότερες πως θα μου δώσεις Χάρες,
την Πασιθέα, που τόσο ρέγομαι μέρα και νύχτα πάντα.»
Αυτά είπε, και το λόγο του άκουσεν η κρουσταλλόχερη Ἥρα,
κι ορκίστη στους θεούς ως ήθελε, με τ' όνομά τους όλους,
που βρίσκονται βαθιά στα Τάρταρα και που τους λεν Τιτάνες.

280 Και σαν ορκίστη και ξετέλεψε τον όρκο της, αφήκαν
της Λήμνος και της Ἴμπρος φεύγοντας το κάστρο, και κίνησαν
σε καταχνιά κρυμμένοι, γρήγορα το δρόμο να τελέψουν.
Φτάνουν στην Ἴδα την πολύπηγη, των αγριμιών τη μάνα,
και στο Λεχτό τη θάλασσα άφησαν και στη στεριά πάτησαν
και σειούνταν οι κορφές, ως όδευαν, των δέντρων κάτωθι τους.
Έχει, του Δία το μάτι θέλοντας να μην τον πάρει, εστάθη
ο Ὑπνος, και σ' έλατο σκαρφάλωσε πανύψηλο, που τότε
στην Ἴδα εφύτρωνε κι υψώνουνταν ολόρθο στον αιθέρα.
Κει πάνω εκάθισε μες στου έλατου κρυμμένος τα κλωνάρια,

290 παρόμοιος με πουλί στριγγόφωνο, που στα βουνά φωλιάζει
και που οι θνητοί το λένε κύμιντη κι οι αθάνατοι χαλκίδα.

Κι η Ἥρα κινάει και φτάνει γρήγορα της αψηλής της Ἴδας
το Γάργαρο' κι ο Δίας την ξέκρινεν ο νεφελοστοιβάχτης.
Κι όπως την είδε, ο πόθος του 'ζωσε μεμιάς βαθιά τα σπλάχνα,
τρανός, σαν τότε που πρωτόσμιζαν και στο κλινάρι απάνω
συχνά φιλί κι αγκάλη εχαίρουνταν κρυφά από τους γονιούς τους.
Πήγε λοιπόν κι ομπρός της στάθηκε κι αυτά της λέει τα λόγια:
«Ἥρα, τι τάχα από τον Όλυμπο σ' έχει εδώ πέρα φέρει;
Αμάξι δε θωρώ μηδ' άλογα, για ν' ανεβείς να φύγεις.»

300 Κι η Ήρα η σεβάσμια του αποκρίθηκε με πονηριά και του 'πε:
«θέλω να πάω να ιδώ στην τελείωση της γης της πολυθρόφας
τον Ωκεανό, των θεών τον πρόγονο, και την Τηθή τη μάνα,
που με ανάθρεψαν στο παλάτι τους και με χαϊδαναστήσαν.
Σ' αυτούς πηγαίνω, τις ατέλειωτες μαλιές τους να διαλύνω'
τι πάει καιρός πολύς που αγκάλιασμα δε χαίρουνται ουδ' αγάπη'
χώρια κοιμούνται, τι έχουν μέσα τους ο ένας του άλλου μανιάσει.
Τ' άτια μου τώρα στης πολύπηγης της Ίδας με προσμένουν
τη ρίζα, πάνω κι από θάλασσες κι από στεριές να τρέξουν.
Όμως για σένα από τον Όλυμπο φτάνω εδώ πέρα τώρα,

310 μην τύχει και θυμώσεις έπειτα, στο αρχοντικό αν ερχόμουν -
του Ωκεανού του βαθιορέματου χωρίς να το κατέχεις.»
και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Ήρα, για πέρα εκεί κι αργότερα μπορείς να ξεκινήσεις·
μον' έλα τώρα να πλαγιάσουμε, τον πόθο να χαρούμε.
Ποτέ θνητής γυναίκας έρωτας για και θεάς ως τώρα
τόσο στα στήθη μου δε φούντωσε να πνίξει την καρδιά μου·
μηδέ και τότε σαν αγάπησα του Ιξίονα τη γυναίκα,
που τον Πειρίθοο γιο μου εχάρισε, θεό στη φρονιμάδα'
μηδέ και σαν τη λιγναστράγαλη Δανάη, τη θυγατέρα

320 του Ακρίσιου, αγάπησα, που μου 'κανε τον ξακουστό Περσέα'
μηδέ του κοσμολόητου Φοίνικα την κόρη ως αγαπούσα,
που το Ραδάμανθη μου εγέννησε και τον ισόθεο Μίνω'
μηδέ και τη Σεμέλη επόθησα και την Αλκμήνη τόσο,
που η πρώτη εγέννησε το Διόνυσο, χαρά στην οικουμένη,
τον Ηρακλή στη Θήβα η δεύτερη, δικό μου γιο αντρειωμένο'
κι ουδέ τη ρήγισσα τη Δήμητρα την ομορφομαλλούσα,
για τη Λητώ την κοσμοζάκουστη για και την ίδια εσένα,
σαν όσο πόθο κι όσον έρωτα για σένα νιώθω τώρα.»
Κι η Ήρα η σεβάσμια του αποκρίθηκε με πονηριά και του 'πε:

330 «Υγιέ του Κρόνου τρομερότατε, τι λόγια αυτά που κρένεις;"
Αλήθεια θέλεις να πλαγιάσουμε, τον πόθο να χαρούμε
στης Ίδας τις κορφές, που φαίνονται τρογύρα αλάργα ολούθε;
και τι θα γίνει αν ως κοιμόμαστε μας δει αναιώνιος κάποιος
θεός, και σ' όλους τους αθάνατους να το προφτάσει τρέξει;
Όχι, δε γίνεται, απ' την κλίνη σου να σηκωθώ και πίσω
έτσι να φτάσω στο παλάτι σου' ντροπή μεγάλη θα 'ταν.
Μ' αν είναι τόσοσ τώρα ο πόθος σου κι αν τόσο αλήθεια θέλεις,
έχεις θαρρώ δικιά σου κάμαρα, χτισμένη από το γιο σου
τον Ήφαιστο, που πόρτες στέριωσε γερές στους παραστάτες·

340 κει πέρα ας πάμε να πλαγιάσουμε, μια και ζητάς αγκάλη.»
και τότε ο Δίας της αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Ἡρα, κανείς θεός, μη σκιάζεσαι, μήτε θνητός δεν είναι
για να μας δει· με τέτοιο σύγνεφο χρυσό θα σε σκεπάσω,
που μήτε ο γήλιος διαπερνώντας το βαθιά ως εμάς να φτάσει,
με όσο κι αν έχει φως και δύναμη να διαπερνάει τα πάντα.»

Αυτά είπε ο Δίας, και τη γυναίκα του στην αγκαλιά του παίρνει,
κι η γης η θεία χορτάρι νιόβλαστο φυτρώνει κάτωθέ τους,
σαφράνια και τριφύλλια ολόδροσα και κρίνους και ζουμπούλια,
πυκνά, απαλά, που ανακρατούσαν τους, το χώμα μην αγγίξουν.

350 Κει μέσα τότε οι δυο τους έγειραν, σε σύγνεφο κρυμμένοι,
χρυσό, πανώριο, κι αργοστάλαξε στραφταλιστή η δροσιά του.
Έτσι γλυκά ψηλά στο Γάργαρο κοιμόταν ο Πατέρας,
σκλάβος στον ύπνο και στον έρωτα, στην αγκαλιά της Ἡρας·
κι ο Ὑπνος ο ολόγλυκος στ' Αργίτικα γοργά καράβια τρέχει,
το μήνυμα να πάει στον άρχοντα της γης, τον Κοσμοσείστη·
κι ως στάθη πλάι του, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Μη στέκεις, Ποσειδώνα, σύντρεξε πια τώρα τους Αργίτες·
ας είναι και για λίγο, δώσε τους τη νίκη, όση ώρα ακόμα
κοιμάται ο Δίας' τι εγώ του σκέπασα με ύπνο απαλό τα φρένα,

360 κι η Ἡρα απ' την άλλη τον ξεγέλασε, μαζί της να πλαγιάσει.»

Ως είπε αυτά, στων πολυξάκουστων θνητών τις χώρες φεύγει'
κι εκείνος, κεντρισμένος πιότερο να δώσει χέρι τώρα
στους Δαναούς, μεμιάς επήδηξε και στους προμάχους κράζει:
«Αργίτες, τι; ξανά θ' αφήσουμε στον Έχτορα τη νίκη,
για να πατήσει τα καράβια μας, να δοξαστεί περίσσια;
Έτσι φωνάζει αυτός και πέτεται, τον Αχιλλέα θωρώντας
στα πλοία τα βαθουλά να κάθεται με μανιασμένα σπλάχνα.
Μα ούτε κι αυτόν θ' αποζητήσουμε και τόσο, εμείς μονάχα
να κρατηθούμε αντρίκεια, δίνοντας ο ένας του άλλου κουράγιο.

370

Μα τώρα ελάτε, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω:
Τα πιο τρανά φορέστε που 'χουμε, τα πιο γερά σκουτάρια,
χώστε σε κράνη τα κεφάλια σας στραφταλιστά, κι ακόμα
φουχτώστε μες στις απαλάμες σας τα πιο μακριά κοντάρια,
κι ομπρός, εγώ το δρόμο ανοίγω σας! Του Πρίαμου ο γιος αλήθεια
δε θα κρατήσει ομπρός μας, ο Έχτορας, με όσην ορμή κι αν έχει.

Κι αν ένας αντρειανός στον ώμο του μικρό κρατάει σκουτάρι,

ας το περάσει ενού αχαμνότερου και πιο τρανό ας φορέσει.»

Είπε, κι αυτοί, γρικώντας, πρόθυμα συνάκουσαν το λόγο'
κι οι βασιλιάδες, ο Αγαμέμνωνας ατός του κι ο Οδυσσέας

380 με το Διομήδη τους παράταζαν, και λαβωμένοι ας ήταν
και τρέχοντας ολούθε τ' άρματα συνάλλαζαν, να βάλει
καλά ο καλός, και τ' αχαμνότερα του πιο αχαμνού να δώσει.
και το χαλκό ως ντύθηκαν ποτ άστραφτε τρογύρα απ' τα κορμιά τους,
κινούν, κι ο Ποσειδώνας άνοιγε το δρόμο ο κοσμοσείστης,
το άγριο μακρύ σπαθί στο χέρι του το δυνατό κρατώντας,
που ειν' ίδιο αστροπελέκι, κι άνθρωπος δεν το βαστά κανένα
να το αντικρίσει μες στον πόλεμο' τρομάρα τον πλακώνει.
Κι από την άλλη ο μέγας Έχτορας παράταζε τους Τρώες.

Σφαγή ξάναψαν τότε ανήμερη κι αμάχη ο Ποσειδώνας

390 ο γαλαζόχαιτος κι ο αντρόκαρδος του Πρίαμου γιος στον κάμπο,
τους Τρώες ο δεύτερος συντρέχοντας κι ο πρώτος τους Αργίτες.
Κι η θάλασσα μεμιάς τ' Αργίτικα πλημμύρισε καλύβια
και τ' άρμενα, κι αυτοί χτυπιόντουσαν με αλαλητό μεγάλο.
Τόσο δε βόγγει ουδέ της θάλασσας το κύμα άπα στην ξέρα,
βαθιά απ' το πέλαο που το σήκωσε βοριάς δριμύς φυσώντας'
μηδέ η φωτιά, που ξάφνου εκόρωσε σε όρος απάνω, τόσο
τριζομανάει στο λόγγο, ως ρίχτηκε πολλά να κάψει δέντρα'
τόσο δε σκούζει μήτε κι ο άνεμος σε δρυς ψηλούς φυσώντας,
τότε που με όλη του τη δύναμημανιάζοντας μουγκρίζει,

400 όσην οι Τρώες κι οι Αργίτες έβγαλαν φωνή, καθώς χιμούσαν
ο ένας στον άλλο απάνω σκούζοντας με χουγιαχτά μεγάλα.

Ο Έχτορας πρώτος τότε ο αντρόκαρδος στον Αίαντα ρίχνει απάνω
με το κοντάρι, αντίκρυ ως έστρεφε, κι ανέσφαλτα τον βρήκε
κει που τα δυο λουριά στο στήθος του, του σκουταριού του το 'να
και του σπαθιού του ασημοκάρφωτου, σταύρωναν τεντωμένα.

Έτσι γλιτώνει, μα τον Έχτορα θυμός τον συνεπήρε,
που η γρήγορη ριζιά του ξέφυγε του κάκου από τα χέρια,
και πίσω έχώθη στους συντρόφους του, του Χάρου να ξεφύγει.
Κι ο μέγας Αίαντας, όπως έφευγεν, ο γιος του Τελαμώνα,

410

απ' τα κοτρόνια που αντιστύλωναν τα γρήγορα καράβια,
κι ως πολεμούσαν, μες στα πόδια τους σωρός κυλούσαν, παίρνει
και ρίχνει απάνω απ' το σκουτάρι του, πλάι στο λαιμό, στο στήθος,
κι η πέτρα ως σβούρα στριφογύριζεν, απάνω του ως χιμούσε.

Πώς ξεπατώνει δρυ απ' τις ρίζες του του Δία τ' αστροπελέκι',
και μυρωδιά από θειάφι γύρα του βαριά πολύ αναδίνει'
και δίπλα εκεί κανείς αν βρέθηκε, παράλυσε θωρώντας,
τ' είναι άγριο πράμα τ' αστροπέλεκο του τρανού Δία σαν πέφτει'
παρόμοια κι ο Έχτορας σωριάστηκε μεμιάς στη σκόνη χάμω.
Φεύγει απ' το χέρι το κοντάρι του, του πέφτει και σκουτάρι

420 και κράνος, και βρόντηξαν γύρα του τα ολόχαλκα άρματά του.
Κι οι γιοί των Αχαιών εχύθηκαν με χουγιαχτά, θαρρώντας
θα τον τραβήξουν πίσω, κι έριχναν χαλάζι τα κοντάρια.
Μα μήτε από μακριά δε μπόρεσε μήτε κοντά κανένας
το ρήγα να λαβώσει' τι έτρεξαν οι πιο αντρειωμένοι γύρα
και στάθηκαν, ο θείος ο Αγήνορας κι ο Σαρπηδόνας, ρήγας
των Λυκιωτών, κι ο Γλαύκος ο άψεγος κι ο Αινείας κι ο Πολυδάμας.
Κι από τους άλλους δεν τον άφησε μηδ' ένας, μον' μπροστά του
τα στρογγυλά σκουτάρια επύργωσαν κι οι σύντροφοι τον πήραν
στα χέρια, αλάργα από τον πόλεμο, στα γρήγορα ώσπου φτάσαν

430 αλόγατά του, πίσω που 'στεκαν απ' της σφαγής την άψη,
μπροστά στο αμάξι τους τ' ολόπλουμο, κι ο αμαξολάτης δίπλα.
Στο κάστρο τώρα αυτόν τον έσερναν στα βογγητά του μέσα'
μα σύντας φτάσαν στου ωριορέματου του ποταμού τον πόρο,
στου Σκάμαντρου του βαθιοστρόβιλου, που γιος του Δία λογιόταν,
στη γη απ' τ' αμάξι τον κατέβασαν, κι ως με νερό από πάνω
τον περεχύσαν, πήρε ανάσαση και του άνοιξαν τα μάτια'
κάθισε τότε απά στα γόνατα και μαύρο εξέρασε αίμα,
μετά ξανά στη γης ανάγειρε, και νύχτα του σκεπάζει
μαύρη τα μάτια, τι απ' το χτύπημα δεν του 'χε φύγει ο πόνος.

440 Κι οι Αργίτες απ' τη μάχη ως ξέκριναν τον Έχτορα να φεύγει,
με νέαν ορμή διψώντας πόλεμο πάνω στους Τρώες χύθηκαν.
Ο Αίαντας τότε, ο γοργοπόδαρος υγιός του Οϊλέα, πιο απ' όλους
μπροστά πηδάει, στο Σάτνιο ρίχνοντας με μυτερό κοντάρι,
το γιο του Ηνόπου' από πανέμορφη νεράϊδα γεννημένο
τον είχε, τότε που βουκόλευε στου Σατνιόη τους όχτους.
Κι ως τώρα ο γιος του Οϊλέα τον ζύγωσε, τρανός κονταρομάχος,
πα στο λαγγόνι τον εχύπησε και τον ξαπλώνει χάμω'
κι οι Τρώες κι οι Αργίτες γύρω του άναψαν πεισματωμένη μάχη.
Κι ο Πολυδάμας ο πολέμαρχος να τον γλιτώσει τρέχει,

450

του Πάνθου ο γιος, και τον Προθήνορα χτυπάει δεξιά στον ώμο,
το γιο του Αρήλुकου' κι επέρασε τον ώμο το κοντάρι,
κι αυτός στη γη εσωριάστη σφίγγοντας το χώμα στις παλάμες.

Φώναξε τότε ο Πολυδάμαντας με περισσό καμάρι:

«Θαρρώ και πάλε δεν σφεντόνισε του κάκου το κοντάρι
του γιου του Πάνθου του αντροδύναμου το σιδερένιο χέρι!
Κάποιος Αργίτης λέω το δέχτηκε μες στο κορμί, και τώρα
πάνω σ' αυτό ακουμπώντας κίνησε να πάει στον Κάτω Κόσμο.»

Είπε, κι οι Αργίτες βαριοκάρδισαν το λόγο του ν' ακούσουν,
όμως τον Αία πιο απ' όλους άγγιξε βαθιά, τον αντρειωμένο

460 το γιο του Τελαμώνα, τι έπεσε στο πλάι του ο σκοτωμένος·
κι ως έφευγεν εκείνος, του 'ριξε το αστραφτερό κοντάρι.
Μα ο Πολυδάμας μ' ένα πήδημα λοξό του μαύρου Χάρου,
ξεγλίτωσε, κι ο γιος του Αντήνορα το δέχτη στο κορμί του,
ο Αρχέλοχος· τι αυτόν οι αθάνατοι λογιάσαν να χαλάσουν.
Τον βρήκε εκεί που ο σβέρκος έσμιγε την κεφαλή, στο απάνω
σφοντύλι, και μεμιάς του εθέρισε τα δυο μεγάλα νεύρα.
Στο χώμα εκύλησαν, ως έπεφτε, κεφάλι, στόμα, μύτη,
πολύ πιο πριν στη γη τα γόνατα και τ' αντικνήμια αγγίζουν.
Κι ο Αίας στον άψεγο αντιφώναξε τον Πολυδάμα τότε:

470 «Στοχάσου τώρα, Πολυδάμαντα, και πες μου την αλήθεια:

Δε σοζυγιάζει τον Προθήνορα τούτος εδώ που εχάθη;
Από αχαμνή γενιά δε φαίνεται, μηδέ αχαμνός κι ατός του·
αδέρφι θα 'λεγα του Αντήνορα του αλογατά πως είναι,
μπορεί και γιος, τι εκείνου πιότερο τη φαμελιά θυμίζει.»

Είπε, κι αλήθεια τον κατάλαβε, κι οι Τρώες επικραθήκαν
και τότε ο Ακάμαντας τον Πρόμαχο χτυπά με το κοντάρι,
τον αδερφό να σώσει, που έσερνεν απ' το ποδάρι εκείνος·
κι ευτός όλο καμάρι ο Ακάμαντας σέρνει φωνή μεγάλη:
«Αργίτες, που όλο ξεφωνίζετε κι όλο φοβέρες είστε,

480

εμάς μονάχα λέω τα βάσανα κι οι πίκρες δε θα δέρνουν,
μον' κάπου κάπου θα σκοτώνεστε κι εσείς με τη σειρά σας.
Για δέστε τώρα πώς ο Πρόμαχος κοιμάται δαμασμένος
απ' το κοντάρι μου, αξεπλήρωτος πολλήώρα του αδερφού μου
να μη σταθεί ο χαμός. Καθένας μας γι' αυτό παρακαλιέται,
κάποιον δικό ν' αφήσει, το αίμα του να πάρει πίσω πάλε.»

Είπε, κι οι Αργίτες βαριοκάρδισαν το λόγο του ν' ακούσουν,
μ' απ' όλους πιότερο ο αντροδύναμος Πηνέλαος επειράχτη,
και πέφτει απάνω στον Ακάμαντα' μα τον ξεφεύγει ετούτος

- το βασιλιά Πηνέλαο, ως χύνουνταν κι αυτός τον Ιλιονέα,
- 490 του βαριοκοπαδάρη Φόρβαντα βρίσκει το γιο, που απ' όλους
τους Τρώες ο Ερμής αγάπα πιότερο και του 'χε βιος χαρίσει,
κι είχαν υγιό από τη γυναίκα του τον Ιλιονέα μονάχα.
Κάτω απ' το φρύδι τον επέτυχε, στη ρίζα του ματιού του,
και το βολβό του βγάζει' επέρασε το μάτι το κοντάρι,
και στο κεφάλι πίσω επρόβαλε, κι αυτός τα χέρια ανοίγει
και πέφτει' κι ο Πηνέλαος σέρνοντας το κοφτερό σπαθί του
του το κατέβασε κατάσβερκα, κι αντάμα με το κράνος
την κεφαλή στη γη του επέταξε, και το τρανό κοντάρι
μέσα στο μάτι ακόμα εβρίσκουνταν σαν παπαρούνα τότε
- 500 στους Τρώες το σήκωσε και το 'δειξε, και λέει με περηφάνια:
« Τρεχάτε οι Τρώες και δώστε μήνυμα στον κύρη και στη μάνα
του αντρόκαρδου Ιλιονέα, στο σπίτι τους ν' ασκώσουν μοιρολόγι'
τι όμοια το ταίρι και του Πρόμαχου, του γιου του Αλεγηνόρου,
δε θα χαρεί ποτέ τον άντρα της από την Τροία φτασμένο,
των Αχαιών οι γιοι σα γύρουμε με τα καράβια πίσω.»
Αυτά είπε, κι όλους τότε σύγκορμη τους έκοψε τρομάρα,
κι ο καθανείς τους γύρα εκοίταζε, του Χάρου να ξεφύγει.
- Πέστε μου τώρα, Μούσες, που 'χετε τον Όλυμπο παλάτι,
σαν ποιος Αργίτης, ως τους έγειρε τη νίκη ο Κοσμοσείστης,
- 510 αρματωσιές του οχτρού ματόβαφες δικές του επήρε πρώτος;
- Πρώτος ο μέγας Αϊάντας χτύπησεν, ο γιος του Τελαμώνα,
τον Ύρτιο, που ήταν των αντρόκαρδων Μυσών τρανός ρηγάρχης'
κι ο Αντίλοχος μετά το Μέρμερο σκοτώνει και το Φάλκη'
το Μόρη και τον Ιπποτίωνα ρίχνει ο Μηριόνης κάτω,
τον Περιφήτη και τον Πρόθωνα στη γη ξαπλώνει ο Τεύκρος'
κι ο γιος του Ατρέα τον Υπερήνορα το ρήγα στο λαγγόνι
χτυπάει' βαθιά ο χαλκός, τα σπλάχνα του ξεσκίζοντας, εχώθη,
και μέσα απ' την πληγή που ανοίχτηκε χιμάει γοργά η ψυχή του
να φύγει, και σκοτάδι εσκέπασε θολό τα δυο του μάτια.
- 520 Μα οι πιο πολλοί απ' τον Αία, το γρήγορον υγιό του Οϊλέα, χάθηκαν
τι άλλος κανείς δεν του παράβγαινε, σαν έπαιρνε κυνήγι
αντρών φουσάτα που διασκόρπισαν, από το Δία σκιαγμένα.

Ιλιάδας Ο

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΪΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Ο- Μα τα παλούκια πια σα διάβηκαν και το χαντάκι πέρα
μες στο φευγιό τους—κι απ' τ' Αργίτικα τα χέρια πλήθιοι έπεφταν—
κει που 'χαν στήσει πρίν τ' αμάξια τους στάθηκαν και πρόσμεναν
χλωμοί απ' το φόβο εκείνοι τρέμοντας. Κι ο Δίας ξυπνάει στην ώρα
δίπλα στην Ήρα τη χρυσόθρονη, πα στην κορφή της Ίδας.
Πετάχτη ορθός ευτύς κι αντίκρισε τους Τρώες και τους Αργίτες,
εκείνοι να τσακίζουν τρέμοντας, κι οι Δαναοί ξοπίσω
να τους χτυπούν, κι ο ρήγας δίπλα τους να στέκει Ποσειδώνας.
Κι είδε τον Έχτορα που εκοίτουσαν στον κάμπο, απ' τους συντρόφους

10 τριγυρισμένος, ανασαίνοντας βαριά, ξεπνοισμένος,
κι αίμα ξερνώντας, τι δεν του 'ριξεν ο πιο αχαμνός Αργίτης.
Τον πόνεσε ως τον είδε των θνητών και των θεών ο κύρης,
κι όλος θυμό στην Ήρα emίλησε στραβοκοιτάζοντας την:
« Εσένα οι τέχνες οι παμπόνηρες, Ήρα στριμμένη, έβγαλαν
το θείο τον Έχτορα απ' τον πόλεμο και τσάκισαν τ' ασκέρι.
Θαρρώ πως πρέπει αυτές τις άσκημες δουλειές να μου πλερώσεις
πιο πρώτα εσύ, κι αστραποπέλεκο να ρίξω να σε κάψω.
Για δε θυμάσαι όντας σε κρέμασα ψηλάθε, κι απ' τα πόδια
δυο αμόνια σου 'δεσα, και σου 'σφιξα μ' ένα σκοινί τα χέρια

20 ασύντριφτο, χρυσό, και συ έμεινες να κρέμεσαι στα νέφη
και στον αιθέρα; Κι απ' τον Όλυμπο ψηλά βαρυγκομούσαν
όλοι οι θεοί, μα δεν edύνουνταν να' ρθουν και να σε λύσουν'
γιατί όποιον άρπαζα τον τίναζα ψηλάθε απ' το κατώφλι,
ως πού στη γη να φτάσει ξέψυχος· μα κι έτσι με κρατούσε
δίχως σωμό ο καημός που μ' έτρωγε για του Ηρακλή τα πάθη,
αυτόν πού εσύ φουρτούνα ασκώνοντας με το Βοριά βοηθό σου
μες στο άγριο πέλαγο τον έσπρωξες για να χαθεί κει πέρα,
κι απέ τον πήγες ξεστρατίζοντας στις Κως τ' αρχοντονήσι.
Μα τότε εγώ από κεί τον γλίτωσα και τον γυρίζω πίσω

30

μετά από τόσα μύρια βάσανα στο αλογοθρόφο το Άργος.
Ν' αφήσεις πια τα ξεπλανέματα, γι' αυτό σου τα θυμίζω,
πως δε φελούν να ξέρεις ο έρωτας κι οι αγκάλες, που απ' τους άλλους
θεούς μακριά edώ πέρα εχάρηκες, για να με ξεπλανέψεις.»

Αυτά είπε, κι η σεβάσμια ετρόμαξε βοϊδομάτη Ήρα τότε,
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

« Βάζω τη Γη κι απάνω τ' άσωστα τα ουράνια εγώ μαρτύρους,
βάζω της Στύγας τα κρεμάμενα νερά, που από τους όρκους
ο πιο τρανός μες στους τρισεύτυχους θεούς λογιέται πάντα,
το άγιο κεφάλι σου, του γάμου μας ακόμα το κλινάρι,

- 40 που δίχως λόγο δε θα το 'βαζα στο στόμα εγώ ποτέ μου:
δεν είναι από δικιά μου βούληση ποθ ο Κοσμοσείστης τώρα
τους Τρώες τσακίζει και τον Έχτορα, και διαφεντεύει ετούτους.
Ή ίδια η καρδιά του λέω τον έσπρωξε σ' αυτό, και τους Αργίτες
μπροστά στα πλοία να βασανίζονται σαν είδε, τους σπλαχνίστη.
Ωστόσο εγώ και κείνου θα 'λεγα να στρέξει τώρα, κι άλλη
απ' τη δικιά σου, Μαυροσύγνεφε, να μην οδεύει στράτα.»

Είπε, και τότε των αθάνατων και των θνητών ο κύρης
χαμογελώντας με ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:
«Αν απ' εδώ κι ομπρός, βοϊδομάτη τρισέβαστη Ήρα, πάντα

- 50 την ίδια στων θεών τη σύναξη βουλή ακλουθάς με μένα,
ο Ποσειδώνας, κι αν θα το 'θελε να πάρει στράτες άλλες,
κατά που εμείς οι δυο θα ορίζαμε θ' άλλαζε ευτὺς τη γνώμη.
Μα τώρα αληθινά αν μου μίλησες και δίχως δόλο, σύρε
μες στων αθάνατων τη σύναξη και φώναξε μου να 'ρθουν
την Ίριδα και τον Απόλλωνα τον τρανοσαγιτάρη'
κείνη να πάει στων χαλκοθώρακων των Αχαιών τ' ασκέρι,
στο ρήγα Ποσειδώνα μήνυμα να δώσει, από τη μάχη
να τραβηχτεί και στο παλάτι του ξανά να γύρει πίσω·
και πάλι ο Απόλλωνας τον Έχτορα στον πόλεμο να σπρώξει,
- 60 καινούργια να του βάλει δύναμη, τους πόνους να του γιάνει,
που τώρα τυραννούν τα σπλάχνα του, και τους Αργίτες πίσω
να στρέψει, κι ως γυναίκες τρέμοντας στα πόδια να το βάλουν
κι όπως θα φεύγουν, στα πολύσκαρμα καράβια του Αχιλλέα
να πέσουν πάνω' τον ακράνη του θ' ασκώσει εκείνος τότε,
τον Πάτροκλο' κι αυτός απ' του Έχτορα θα πέσει το κοντάρι,
αφού χαλάσει πλήθος άγουρους ομπρός στο κάστρο πρώτα,
μέσα στους άλλους τον αντρόκαρδο το γιο μου Σαρπηδόνα.
Κι ο γαῦρος Αχιλλέας, θυμώνοντας για κείνον, θα σκοτώσει
τον Έχτορα μετά απ' τ' Αργίτικα καράβια όλο πιο πίσω
- 70 θα κάνω εγώ τους Τρώες να φεύγουνε, χέρι η Αθηνά ως να δώσει,
κι οι Αργίτες πια της Τροίας το απόγκρεμο ξεθεμελιώσουν κάστρο.
Μα ως τότε μήτε εγώ την όργητα θα παρατήσω, μήτε
άλλον θ' αφήσω απ' τους αθάνατους να σκέπει τους Αργίτες
δω πέρα, του Αχιλλέα το θέλημα πριν γένει απ' άκρη ως άκρη,

καθώς του το 'ταξα και του 'γνεψα με το κεφάλι, τότε
που η Θέτιδα η θεά μου αγκάλιασε τα γόνα, να δοξάσω
τον Αχιλλέα παρακαλώντας με τον καστροκαταλύτη.»

Αυτά είπε, και το λόγο του άκουσεν η κρουσταλλόχερη Ήρα,
κι απ' τα βουνά της Ίδας έδραμε στον Όλυμπο το μέγα.

80 Πώς ταξιδεύει ενούς η θύμηση, που έχει γυρίσει χώρες
πολλές, και στη στιγμή στοχάζεται μες στα βαθιά του φρένα
„να 'μουν εκεί, για αλλού, και του περνούν περίσσια απ' το κεφάλι'
όμοια γοργά πετώντας έφτασε κι η Ήρα η σεβάσμια τότε
πα στον απόγκρεμο τον Όλυμπο και βρήκε στο παλάτι
του Δία μαζί όλους τους αθάνατους θεούς, κι αυτοί, ως την είδαν,
με ορμή σκωθήκαν χαιρετώντας τη με το κρασί στο χέρι.
Μ' αυτή τους άλλους όλους άφησε, και παίρνει το ποτήρι
της ροδομάγουλης της Θέμιδας, που έτρεξε ομπρός της πρώτη
και κράζοντας τη με ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:

90 «Ήρα, τι τρέχει κι ήρθες; Φαίνεσαι περίσσια συχυσμένη·
πολύ του Κρόνου ο γιος, το ταίρι σου, θα σ' έχει λέω τρομάξει.»

Και τότε απηλογιά της έδωσεν η κρουσταλλόχερη Ήρα:
« Μη μου ζητάς να μάθεις, Θέμιδα, το ξέρεις δα κι ατή σου,
πόσο σκληρή καρδιά κι αμάλαχτη στα στήθια εκείνος κλείνει.
Μα κάμε αρχή, μες στο παλάτι μας ξανά οι θεοί να πάρουν
να τρων, κι εσύ με τους αθάνατους τους άλλους θα τ' ακούσεις.
σαν τι αδικίες ο Δίας σοφίστηκε να κάνει' λέω με τούτες
δε θα χαρεί κανείς στα φρένα του, μήτε θνητός και μήτε
θεός, γλυκό ψωμί κι αν έμεινε να χαίρεται κανέννας!»

100 Είπε, και κάθισε στο θρόνο της η πολυσέβαστη Ήρα,
κι οι άλλοι θεοί μεμιάς δαγκώθηκαν στο αρχοντικό του Δία'
κι εκείνη με τα χείλια εγέλασε, μ' απά στα μαύρα φρύδια
το μέτωπο της δε γαλήνευε, κι αυτά τους λέει ξεσπώντας:
«Άμυαλοι εμείς, που μες στην τρέλα μας τα βάζουμε μαζί του!
Να του ριχτούμε ακόμα θέλουμε, ν' αφήσει αυτά που κάνει,
με λόγια η και μεβιας' μ' αλάργα μας καθίζει αυτός, και διόλου
δε μας ψηφά, δε λογαριάζει μας' τι λέει πω ξεχωρίζει
μες σ' όλους τους θεούς στη δύναμη και στην αντρεία περίσσια.
Λοιπόν βαστάτε, στον καθένα μας ό,τι κακό κι αν κάνει.

110

Έτσι τον Άρη τώρα επλάκωσε λέω συφορά μεγάλη,
τι ο γιος του ο Ασκάλχρος στον πόλεμο σκοτώθηκε, που αγάπη

περίσσια του 'χεν ο Άρης ο άτρομος, γιατί 'ταν λέει δικός του.»

Αυτά είπε, κι ο Άρης τότε χτύπησε τα δυο γερά μεριά του με τ' ανοιχτά του χεροπάλαμα, και φώναξε θρηνώντας:
« Μη μου κακιώστε τώρα, αθάνατοι του Ολύμπου, αν τρέξω κάτω στα πλοία τ' Αργίτικα, το θάνατο να γδικιωθώ του γιου μου, κι ακόμα αν ειν' γραφτό αστροπέλεκο του Δία να μ' έβρει, αντάμα με τους νεκρούς κι εγώ να κοίτουμαι στο γαίμα και στη σκόνη.»

Αυτά είπε, και να ζέψουν τ' άτια του, το Φόβο και τον Τρόμο,

120 προστάζει ευτύς, κι ατός του εφόρεσε τη στραφετή του αρμάτα.
Έτσι ο θυμός του Δία θα πλήθαινε το δίχως άλλο τότε,
κι η μάνητα του στους αθάνατους πιο ανήλεη θα ξεσπούσε,
αν η Αθηνά, μην πάθουν τρέμοντας όλοι οι θεοί, απ' το θρόνο δεν πεταγόταν, κει που κάθονταν, να δράμει στο ξωπόρτι.
Από κεφάλι κι ώμους του 'βγαλε και κράνος και σκουτάρι,
και το χαλκό κοντάρι παίρνοντας απ' το γερό του χέρι
το στήνει ορθό, και βάλθηκε έπειτα τον Άρη να μαλώνει:
«Ξεφρενιασμένε εσύ, θεότρελε, χαμένος πας! Του κάκου
τα 'χεις τ' αφτιά κι ακούς. Δε σου 'μείνε ντροπή και νους καθόλου,

130 'Η κρουσταλλόχερη δεν άκουσες το τι μας είπεν 'Ηρα,
που τον Ολύμπιο Δία παράτησε πριν λίγην ώρα κι ήρθε;
Για θέλεις συφορές αρίφνητες να πάθεις και να γύρεις
με το στανιό ξανά στον Όλυμπο, κι ας καιγεται ή καρδιά σου,
και σε κακό να ρίξεις άμετρο και μας τους άλλους όλους;
Θα παρατήσει αυτός τους πέρφανους τους Τρώες και τους Αργίτες
και θα 'ρθει πίσω ευτύς στον Όλυμπο, και τις φωνές θα βάλει
βάζοντας χέρι αράδα σε όλους μας, για φταίμε για δε φταίμε.
Άσε λοιπόν σου λέω την όργητα για τον υγιό σου τώρα.
Κι άλλοι μαθές πολύ πιο κάλλιοι του στη δύναμη, στα χέρια,

140

νεκροί έχουν πέσει για θα πέσουνε' τι των ανθρώπων όλων
η φύτρα κι η γενιά δε γίνεται του Χάρου να γλιτώσει.»

Αυτά είπε, και στο θρόνο εκάθισε τον αντρειωμένον Άρη.
Κι η 'Ηρα φωνάζει στον Απόλλωνα να βγει μαζί της έξω,
κι η 'Ιριδα να 'ρθει, των αθάνατων θεών μαντατοφόρα·
και τότε λέει και με ανεμάρπαστα τους συντυχαίνει λόγια:
«Στην 'Ιδα ο Δίας το γρηγορότερο να πάτε σας προστάζει,
κι όταν κει πέρα πια θα φτάσετε κι ομπρός στο Δία σταθείτε,
ό,τι προστάζει εκείνος κάνετε γοργά κι ό,τι ζητήσει.»

Ἡ Ἥρα ἡ σεβάσμια σαν τοὺς μίλησε, γυρνώντας στο θρόνι τῆς

150 πάει καὶ καθίζει, κι ἀμολύθηκαν ἐκεῖνοι οἱ δυο πετώντας.
Φτάνουν στὴν Ἴδα τὴν πολύπηγη, τῶν ἀγριμιῶν τὴ μάνα,
καὶ βρίσκουν στὴν κορφή τοῦ Γάργαρου τὸ Δία τὸ βροντολάλο,
κι ὅπως καθόταν, τὸν περὶζωνε γύρα εὐωδάτο νέφος.
Κι αὐτοὶ στο Δία μπροστά ἐσταμάτησαν τὸ νεφελοστοιβάχτη'
κι ὅπως ἐκεῖνος τοὺς ἀντίκρισε, δε θύμωσε καθόλου
ποὺ πρόθυμα τὸ λόγο τοῦ ἀκουσαν ἀπ' τ' ἀκριβό τοῦ ταίρι,
καὶ λόγια μίλησε ἀνεμάρπαστα στὴν Ἴριδα πιο πρῶτα:
Ἴριδα, ὀμπρός, γιὰ τρέχα γρήγορα στο ρήγα Ποσειδῶνα,
καὶ τούτα νὰ τοῦ πεις' μὴ γίνεσαι ψευτομαντατοφόρα.

160 Πες τοῦ ν' ἀφήσει πια τὸν πόλεμο καὶ τὴ σφαγή, με βιάση
στὴν ἅγια νὰ μισέψει θάλασσα γιὰ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους.
Μ' ἀν δὲν ἀκούσει αὐτὰ ποὺ ορίζω τοῦ καὶ πει νὰ τ' ἀψηφήσει,
ἀς στοχαστεῖ καλὰ πρωτύτερα στο νοῦ καὶ στὴν καρδιά τοῦ,
μὴ δὲν κρατήσῃ ὡς πέσω ἀπάνω τοῦ, καὶ δυνατός ἀς εἶναι'
τι πιο τρανός πολὺ στὴ δύναμη θαρρῶ ἀπ' αὐτόν πὼς εἶμαι,
καὶ τὸν περνῶ στα χρόνια. Τίποτα δὲν τὸ 'χει ὡστόσο ἐκεῖνος
νὰ μοῦ μιλάει σαν ἴσος κι ὁμοῖος μοῦ, ποὺ κι ἄλλοι με τρομάζουν.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἡ ἀνεμόποδη Ἴριδα γρικόκει τὴν προσταγή τοῦ,
κι ἀπ' τὰ βουνὰ τῆς Ἰδᾶς χύθηκε στὴν Τροία τὴν ἅγια κάτω.

170 Πὼς ὅταν πέφτει ἀπὸ τὰ σύγνεφα χαλάζι κρύο γιὰ χιόνι,
ἀπ' τοῦ βοριά τοῦ αἰθερογέννητοῦ τὸ φύσημα σπρωγμένο·
με ὁμοῖαν ὁρμή κι ἡ γρήγορη Ἴριδα πετώντας τότε φτάνει,
καὶ στὸν τρανό, κοντὰ τοῦ τρέχοντα, μιλάει τὸν Κοσμοσεῖστη:
« Τῆς Γῆς ἀφέντη γαλαζόχαιτε, τοῦ βροντοσκουταράτου
τοῦ Δία δὲ πέρα κάποιο μήνυμα σταλμένη σοῦ 'χω φέρει.
Ν' ἀφήσεις πια τὴ μάχη ἐπρόσταξε καὶ τὴ σφαγή, με βιάση
στὴν ἅγια νὰ μισέψεις θάλασσα γιὰ τοὺς θεοὺς τοὺς ἄλλους.
Μ' ἀν δὲν ἀκούσεις ὅ,τι ορίζει σοῦ καὶ πεις νὰ τ' ἀψηφήσεις,
ατός τοῦ νὰ 'ρθεῖ ἐδῶ φοβέριζε νὰ χτυπηθεῖ μαζί σοῦ.

180

Μον' φεύγα λέει τὸ γρηγορότερο, μ' ἐκείνον μὴν τὰ βάζεις,
τι πιο τρανός πολὺ στὴ δύναμη κατέχεις τὸ πὼς εἶναι,
καὶ σε περνᾷ στα χρόνια. Τίποτα θαρρεῖ δὲν τὸ 'χεις ὁμῶς
νὰ τοῦ μιλάς σαν ἴσος κι ὁμοῖος τοῦ, ποὺ κι ἄλλοι τὸν τρομάζουν.»

Μα ὁ Κοσμοσεῖστης τότε θύμωσε κι ἀπηλογιὰ τῆς δίνει:
«Ὠχού, τὰ λόγια τρυ ὅλο ξεπαρση, κι ἀς εἴν' τρανός, ποὺ θέλει,
μια κι εἴμαστε ἴσοι, ν' ἀφεντεύει με μεβιας, ἀθέλητα μοῦ.

Τρεις αδερφοί απ' τον Κρόνο που 'μαστε, παιδιά της Ρέας κι οι τρεις μας,
πρώτος ο Δίας, κι εγώ, και των νεκρών ο ρήγας, ο Άδης, τρίτος,
σε τρία τον κόσμο τον μοιράσαμε, καθένας το δικό του'

190 και κλήρο ως ρίξαμε, στη θάλασσα την αφρισμένη πέφτει
να μένω εγώ για πάντα, κι έλαχε στον Άδη το σκοτάδι,
και πήρε ο Δίας τα ουράνια τ' άσωστα με σύγνεφα κι αιθέρα'
όμως η γη κι ο μέγας Όλυμπος είναι μαζί ολονώ μας.
Γι' αυτό κι εγώ στου Δία το θέλημα δε σκύβω το κεφάλι'
τρανός κι ας είναι, ας κάθεται ήσυχα σ' αυτό που του 'χει λάχει.
Κι ουδέ με σκιαζουν οι φοβέρες του, του πεταμού δεν είμαι' :
και κάλλιο θα 'κανε τις κόρες του και τους υγιούς του εκείνος,
που έχει γεννήσει, να τους έβαζε μπροστά, να τους μαλώνει.
Εκείνοι ναι, θ' άκοῦγαν θέλοντας και μη τις προσταγές του.»

200 Κι η ανεμοπόδα γρήγορη Ίριδα του απηλογήθη κι είπε:
«Της Γης αφέντη γαλαζόχαιτε, τα λόγια τούτα αλήθεια
στο Δία να φέρω, τόσο αράθυμα, πεισματωμένα που 'ναι;
Για να τ' αλλάξεις θες; τι οι φρόνιμοι μπορεί κι αλλάζουν γνώμη.
Το ξέρεις, πάντα τους πρωτόγεννους συντρέχουν οι Ερινύες.»

Κι ο Ποσειδώνας τότε στράφηκε κι απηλογιά της δίνει:
« Πολύ σωστός ο λόγος, Ίριδα θεά, που μου 'πες τώρα'
μέγα αγαθό με αποκρισάτορα να κρένεις μυαλωμένο.
Όμως βαρύς θυμός τα φρένα μου και την καρδιά πλακώνει,
ίδιο μοιράδι οι δυο μας να 'χουμε, τον ίδιο κλήρο, κι όμως

210 πάντα να θέλει με πικρόχολα να με αποπαίρνει λόγια.
Μα τώρα εγώ—κι ας μου 'ρχεται άσκημα—στη γνώμη του θα κλίνω.
Κάποιο άλλο λόγο ωστόσο θα 'λεγα, κι όχι φοβέρα κούφια:
Αν το 'χει αυτός σκοπό, στο πείσμα μας, της Αθηνάς κι εμένα,
της Ήρας και του Ερμή και του Ηφαίστου του ρήγα, τη σπλαχνιά του
στην Τροία να δείξει την απόγκρεμη, κι ουδέ και στους Αργίτες
δόξα τρανή χαρίσει αφήνοντας να την πατήσουν, τότε
καλά ας το ξέρει, αγιάτρευτη όχτρητα θ' ανοίξει αναμεσό μας.»

Αυτά είπε ο Κοσμοσείστης, κι άφησε τους Αχαιούς κι εχώθη
στα κύματα, κι ευτύς τον ένιωσαν το μισεμό του εκείνοι.

220

και τότε ο Δίας του Φοίβου emίλησεν ο νεφελοστοιβάχτης:

«Και τώρα, Απόλλωνα, στον Έχτορα τον χαλκοκράνη τρέχα,
τι πια της Γης ο αφέντης έφυγεν, ο Κοσμοσείστης, πέρα
στην άγια θάλασσα, γλιτώνοντας απ' τον απύ θυμό μου.

Του τσακωμού μας το συντάραχο θα τον άκουγαν κι άλλοι,
όσοι θεοί που ζουν στα Τάρταρα, τρογύρα από τον Κρόνο.
Μα έτσι κι εγώ κι εκείνος βγαίνουμε πολύ πιο κερδεμένοι,
πού ομπρός στη συφορά που του 'ρχονταν τα χέρια μου εφοβήθη'
αλλιώς αυτή η δουλειά δεν τέλειωνε θαρρώ χωρίς ιδρώτα.
Μα πάρε εσύ το βροντοσκούταρο το κροσσωτό στα χέρια

230 και κούνα το, να φύγουν τρέμοντας οι Αργίτες οι αντρειωμένοι'
κι ατός σου γνοιάσου, μακροδόξαρε, τον Έχτορα το γαύρο,
και ξύπνα εντός του ορμή ακατάλυτην, ωσόπου στο φευγίό τους
οι Αργίτες δίπλα στον Ελλήσποντο και στα καράβια φτάσουν.
Μετά με λόγο και με πράξη μου μονάχος θα φροντίσω,
το πώς οι Αργίτες απ' τα πάθη τους θα ξανασάνουν πάλε.»

Είπε, κι ο Φοίβος δεν παράκουσε του κύρη του το λόγο,
κι απ' το βουνό της Ίδας χύθηκε, γοργό θαρρείς γεράκι,
το πιο γοργό από τα πετούμενα, που κυνηγάει τις φάσσες·
και τον αντρόκαρδο τον Έχτορα, το γιο του Πρίαμου, βρίσκει

240 να κάθεται, όχι πια να κοιτάται, τι ότι είχε συνεφέρει,
και τους δικούς του γύρα εγνώριζε' κι ιδρος και βαριανάσα
του 'χαν κοπεί, η βουλή ως τον στύλωνε του Βροντοσκουταράτου.
Κι ο μακροσαΐτευτής Απόλλωνας κοντά του εστάθη κι είπε:
«Έχτορα, υγιέ του Πρίαμου, ξέχωρα τι κάθεσαι απ' τους άλλους
δίχως πνοή, μακριά απ' τον πόλεμο; σαν τι κακό σε βρήκε;»

Και τότε ο κρανοσειστής Έχτορας μιλεί του αποσωσμένος:
« Ποιος είσαι εσύ, τρανέ μου αθάνατε, που στέκεις και ρωτάς με;
Δεν το 'χεις μάθει που ως ερήμαζα στων Αχαιών τις πρύμνες
τους συντρόφους του, ο βροντερόφωνος με χτύπησε Αίας στο στήθος

250 μ' ένα βαρύ κοτρόνι κι έκοψε τη θρασεμένη αντρεία μου;
Κι είπα για μια στιγμή πως σήμερα τον Άδη θ' αντικρίσω
και τους νεκρούς, τι κιόλας ένιωθα φτερό ν' ανοιεί η ψυχή μου.»

Κι ο μακροσαΐτευτής Απόλλωνας απηλογιά του δίνει:
«Κάνε κουράγιο, και ξαπόστειλε του Κρόνου ο γιος βοηθό σου
τρανό απ' την Ίδα, πλάι σου να σταθεί και να σε διαφεντεύει,
το Φοίβο εμένα τον Απόλλωνα το μαλαμοσπαθάρη,
που από καιρό και σένα γνοιάζουμαι και το αψηλό σου κάστρο.
Μον' έλα, αμαξολάτες πρόσταξε πολλούς να πιλαλήσουν
στα βαθουλά γραμμή πλεούμενα τα γρήγορα τους άτια

260 κι εγώ στρωτό θ' ανοίξω στ' άλογα μιαν άκρη ως άλλη δρόμο,

μπροστά τους τρέχοντας, και διώχνοντας τους αντρείανούς Αργίτες.»

Αυτά είπε, και στου ρήγα εφύσηξε τα στήθια ορμή μεγάλη.
Πώς ξάφνου το άτι, που ξαπόστασε και χόρτασε κριθάρι
μες στο παχνί του, σπάει τα χάμουρα και πιλαλάει στον κάμπο
ποδοβολώντας, τι να λούζεται του αρέσει στο ποτάμι,
καμαρωτό, και το κεφάλι του κρατάει ψηλά, κι οι χήτες
πίσω στις πλάτες του ανεμίζονται, κι αυτό αντριγιά γεμάτο
το φέρνουν γρήγορα τα γόνατα στις γνώριμες βοσκές του'
όμοια γοργά του Έχτορου εδούλευαν και γόνατα και πόδια,

270 τη θεία φωνή ως νογήθη, κι άσκωνε τους Τρώες αμαξολάτες.
Πώς τύχει αλάφι μακροκέρατο για και βουνίσιο αγρίμι
να κυνηγούν σκυλιά στο σύλλογγο κι αγριμολόοι ξωτάροι,
κι ο βράχος κρύβοντας το ο απόγκρεμος και το ισκιωμένο δάσο
το γλίτωσαν, τι η μοίρα του 'γραφε να μην το ρίξουν κάτω'
κι άπ' τις φωνές τους μακροχήτικος προβάλλει λιόντας ξάφνου
στο δρόμο τους, κι αυτοί πισώστρεψαν, τρανή κι ας ειν' η ορμή τους·
όμοια κι οι Αργίτες τους κυνήγησαν όλοι μαζί για λίγο
με τα σπαθιά και με τα δίκοπα τρυπώντας τους κοντάρια,
μα ευτύς ως ξέκριναν τον Έχτορα να χύνεται στ' ασκέρι,

280 φόβος τους έκοψε όλους, κι έμειναν με την ψυχή στα δόντια.

Και τότε ο Θόας, ο γιος του Αντραίμονα, σ' όλους μπροστά φωνάζει,
των Αιτωλών τρανός πολέμαρχος, κονταροκατεχάρης,
παράξιος πάντα στο αντροπάλεμα' στη σύναξη όμοια λίγοι
τον ενικούσαν, σαν παράβγαιναν οι νιούτσικοι στα λόγια.
και τότε μίλησε καλόγνωμος αναμεσό τους κι είπε:
«Ωχού, τι θάμα αυτό κι αντίθαμα τα μάτια μου που βλέπουν!
Για κοίτα, ορθός ξανά σηκώθηκε και ξέφυγε του Χάρου
ο Έχτορας, κι ήμαστε όλοι σίγουροι βαθιά στα φρένα μέσα
πως είχε σκοτωθεί απ' τον Αίαντα, το γιο του Τελαμώνα.

290 Κάποιος θεός το χέρι του έβαλε ξανά και γλίτωσε τον,
τον Έχτορα· πολλών παράλυσε τα γόνατα ως τα τώρα,
και πάλε τα ίδια λέω πως θα 'χουμε' τι ομπρός στους μπροστομάχους
δε θα 'χε δίχως το βαρύβροντο το Δία μια τέτοια λύσσα.
Μα τώρα ελάτε, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω:
Τους άλλους, τους πολλούς, να κράξουμε να γύρουν στα καράβια,
και μόνο εμείς οι πιο λιοντόκαρδοι στο ασκέρι ας κρατηθούμε,
ψηλά βαστώντας τα κοντάρια μας στήθος με στήθος, κι ίσως
πρώτα απ' αυτόν τη φόρα κόψουμε' τι όσην αντρεία κι αν έχει,
θα φοβηθεί θαρρώ στο Αργίτικο να μπει το ασκέρι μέσα.»

300 Είπε, κι αυτοί γρικόουν το λόγο του και πρόθυμα του ακούνε.
Στον Αίαντα γύρα ευτύς εστάθηκαν, στον Τεύκρο, στο Μηριόνη,
στο ρήγα Ιδομενέα, στον άτρομο, λες κι ήταν Άρης, Μέγη,
τους πιο αντρειανούς καλνώντας γύρα τους, και σύνταξαν τη μάχη
στους Τρώες αντίκρυ και στον Έχτορα· κι ωστόσο έπαιρναν δρόμο
οι άλλοι, οι πολλοί, στα πλοία τ' Αργίτικα ξοπίσω να διαγύρουν.

Κι οι Τρώες απανωτοί ξεχύθηκαν, κι άνοιγε δρόμο πρώτος
με δρασκελιές μεγάλες ο Έχτορας· κι ομπρός του ετράβα ο Φοίβος,
ντυμένος σύγγεφο στους ώμους του, το ανίκητο, κροσσάτο,
λαμπρό, ανελέητο βροντοσκούταρο κρατώντας, που 'χε πάρει

310 ο Δίας απ' το χαλκιά τον Έφαιστο, μπρος του οι θνητοί να φεύγουν.
Τούτο κρατώντας τότε ο Απόλλωνας μπήκε μπροστά στ' ασκέρι.

Κι οι Αργίτες μαζωχτοί εκρατήθηκαν, κι άγριος αχός ασκώθη
δώθε και κείθε, κι οι σαγίτες τους πηδούσαν απ' τις κόρδες·
κι απ' τα πολλά κοντάρια που 'ριχναν παλικάριςια χέρια
πολλά εκαρφώνουνταν κατάσαρκα σε νέα κορμιά αντρειωμένα,
πολλά μεσοδρομίσ, ολόλευκη πριν να γευτούνε σάρκα,
στη γη στέκονταν, κι ας λαχτάριζαν με σάρκα να χορτάσουν.
Όσο το βροντοσκούταρο άσειστο στα χέρια εκράτα ο Φοίβος,
πλήθαιναν οι ριζιές, και σκότωναν κι από τα δυο φουσάτα'

320 μα σύντας πια τα μάτια εστύλωσε στους Δαναούς, κι αγνάντια
τους το 'σεισε κι ατός του ετράβηξε φωνή τρανή, η καρδιά τους
στα στήθη επάγωσε και ξέχασαν τη λιονταρίσια ορμή τους.
Πώς σε κοπάδι βόδια αρίφνητο για πρόβατα, που τύχει
να λείψει από κοντά ο τσοπάνος τους, μες στην καρδιά της νύχτας,
σαν πέσουν δυο θεριά αναπάντεχα, τα διασκορπίζουν όλα'
παρόμοια δειλιασμένοι εσκορπισαν κι οι Δαναοί, τι ο Φοίβος
τους Τρώες τιμώντας και τον Έχτορα τους στρώνει στη φευγάλα.
Κι ως οι γραμμές της μάχης σκόρπισαν, καθένας κι έναν ρίχνει.
Τον Αρκεσίλαο πρώτος ο Έχτορας και το Στιχίο σκοτώνει,

330

στους Βοιωτούς τον έναν κύβερνο τους χαλκοθωρακάτους,
τον άλλο μπιστεμένο σύντροφο του γαύρου Ιδομενέα.
Κι ο Αινείας τον Ίασο και το Μέδοντα χτυπάει και ρίχνει κάτω·
κι ήταν ο Μέδοντας κλεφτόγεννος του αρχοντικού του Οϊλέα
κι αδέρφι του Αίαντα, κι όμως άφησε τη γη την πατρική του
και ζούσε στη Φυλακή, τι έτυχε να 'χει σκοτώσει κάποιον
δικό της μητρυγίας του Εριώπιδας, που 'χεν ι Οϊλέας γυναίκα'
κι ο τρανός Ίασος πάλε αφέντευε στων Αθηναίων τ' ασκέρι,
κι αυτός του Σφήλου υγιός λογιαζούνταν κι αγγόνι του Βουκόλου.

Μετά σκοτώνει ο Πολυδάμαντας το Μηκιστέα, τον Έχιο

- 340 χτυπά ο Πολίτης μες στους πρόμαχους, κι ο Αγήγορας τον Κλόνιο.
Κι ο Πάρης πέτυχε το Δήοχο στο ριζοπλάτι πίσω,
μέσα στους πρόμαχους ως έφευγε, κι ως πέρα τον καρφώνει.

Κι ως τα κουφάρια αυτοί ξαρμάτωναν, οι Αργίτες στα παλούκια
και στο ανοιχτό χαντάκι εχύνουνταν και φεύγαν δώθε κείθε
στο καστροτείχι μέσα μπαίνοντας, σπρωγμένοι απ' την ανάγκη.
Φώναξε τότε ο μέγας Έχτορας στους Τρώες γκαρδιώνοντάς τους:
«Χυθείτε στ' άρμενα, κι αφήνετε τα αιματωμένα κούρσα!
Κι όποιον άλλου θα ιδώ από τ' άρμενα να κοντοστέκει αλάργα,
δω πέρα θα του δώσω θάνατο, κι ουδέ ποτέ οι δικοί του,

- 350 γυναίκες κι άντρες, θα του βάλουνε φωτιά για να τον κάψουν,
μον' τα σκυλιά μπροστά στο κάστρο μας θα τον τραβολογήσουν!»

Είπε, κι απά στις πλάτες χτύπησε με το μαστίγι τ' άτια,
γραμμές γραμμές τους Τρώες ψυχώνοντας· κι αυτοί με κείνον όλοι
φώναζαν στ' άλογα, τ' αμάξια τους που έσερναν, και τα τρέχαν
με αλαλητό βαρύ· κι ο Απόλλωνας μπροστά μπροστά τους όχτους
απ' το βαθύ χαντάκι εγκρέμισε κλωτσώντας, και στην κοίτη
μέσα βαθιά τους πέταξε άκοπα, και στράτα γεφυρώνει
μακριά, φαρδιά, με το κοντάρι του κανένας όσο ρίχνει,
ως σφεντονίζει δοκιμάζοντας που φτάνει η δύναμη του.

- 360 Εκεί συμμαζεμένοι εχύνουνταν, κι ο Φοίβος πρώτος, κι είχε
το βροντοσκούταρο το ατίμητο στο χέρι, και το τείχος
των Αχαιών εγκρέμισε εύκολα, καθώς παιδί τον άμμο,
που αφού μαζί του παίζει χτίζοντας σπιτάκια στ' ακρογιάλι,
τους δίνει μια κι ευτύς τα γκρέμισε με χέρια και με πόδια·
και συ παρόμοια, Φοίβε Απόλλωνα, τον κόπο και το μόχτο
των Αχαιών χαλνούσες, κι έριχνες κι εκείνους στη φευγάλα.

Έτσι κλεισμένοι αυτοί κρατιόντουσαν στα πλοία σιμά, και κράζαν
ο ένας του άλλου κουράγιο δίνοντας· και σήκωναν τα χέρια,
και ξεφωνώντας τους αθάνατους ανακαλιούνταν όλους'

370

και πιο πολύ ο γερήνιος Νέστορας, των Αχαιών η σκέπη,
τα χέρια απλώνοντας προσεύκουνταν ψηλά στ' αστράτα ουράνια:
«Πατέρα Δία, στο πολυσίταρο το Άργος ποτέ αν, κανείς μας
παχιά μεριά προβάτου καίγοντας για και βοδιού, να γύρει
παρακαλούσε στην πατρίδα του, και συ του το 'χες τάξει,
μην το ξεχνάς, Όλύμπιε, σώσε μας από το μαύρο Χάρο,

και μην αφήνεις ν' αφανίζονται πια από τους Τρώες οι Αργίτες!»

Είπε, κι αφήκεν ο βαθύγυνωμος ο Δίας βροντή μεγάλη,
την προσευκή του γέρου ως άκουσε, που 'χε ο Νηλέας γεννήσει.
Μα οι Τρώες, του Δία το χτύπο ως γρίκηξαν του βροντοσκουταράτου,

380 με νέαν ορμή, διψώντας πόλεμο, χύθηκαν στους Αργίτες.
Πώς στην πλατύδρομη τη Θάλασσα τρανό χιμάει το κύμα
την κουπαστή καβαλικεύοντας του караβιού, ως το σπρώχνει
του ανέμου η φόρα, που τα κύματα ψηλά σηκώνει ολόρθα'
όμοια κι οι Τρώες απ' το καστρότειχο με άγριον αχό χιμούσαν,
και προσπερνώντας το με τ' άτια τους στις πρύμνες πλάι χτυπιούνται
στηθος με στήθος με τα δίκωπα κοντάρια—από τ' αμάξια
τούτοι, κι εκείνοι στα καράβια τους ανεβασμένοι απάνω,
κι είχαν κοντάρια χαλκομύτικα, μακριά πολύ και στέρια,
μες στα καράβια τους, στις θάλασσες να κονταροχτυπιούνται.

390 Ο Πάτροκλος, όση ώρα εμάχουνταν οι Τρώες με τους Αργίτες
αλάργα απ' τα γοργά πλεύόμενα, στο καστροτείχι απόξω,
μες στου καλόκαρδου του Ευρύτιυλου καθόταν το καλύβι,
και με τα λόγια του τον εύφραινε· και στην πικρή πληγή του
μαλαχτικά βοτάνια απίθωνε, να πάψει ο μαύρος πόνος.
Μα ως ξέκρινε τους Τρώες να χύνουνται στο καστροτείχι απάνω,
και τους Αργίτες ξεφωνίζοντας στα πόδια να το βάζουν,
σέρνει φωνή μεγάλη σκούζοντας και τα μεριά χτυπώντας
με τ' ανοιχτά του χεροπάλαμα, κι αυτά του λέει με κλάμα:
« Πια δε βαστώ καθόλου, Ευρύπυλε, κι ας έχεις τόση ανάγκη,

400 εδώ να μείνω, τι μας έζωσε βαρύς αλήθεια αγώνας.
Μον' βάλε τώρα τον ακράνη σου να σου περνάει την ώρα,
κι εγώ στον Αχιλλέα, στον πόλεμο για να τον σπρώξω, τρέχω.
Το σπλάχνο του ποιος ξέρει αν θ' άγγιζα μιλώντας του, αν μ' εβόηθα
κάποιος θεός· τι αξίζει η φώτιση σαν έρχεται από φίλο.»

Είπε, και παίρνει δρόμο τρέχοντας· κι οι Δαναοί κρατιούνταν
στους Τρώες που τους χτυπούσαν άσειστοι' μα πάλε να τους διώξουν
μακριά απ' τ' άρμενα δε δύνουνταν, κι ας ήταν και πιο λίγοι.
Ωστόσο μήτε οι Τρώες τις φάλαγγες των Δαναών να σπάσουν
μπορούσαν και να φτάσουν στ' άρμενα σιμά και στα καλύβια,

410 Όπως μαδέρι ισιώνει σε άρμενο μιαν άκρη ως άλλη η στάφνη
σε άξιου μαστόρου χέρια, η φώτιση της Αθηνάς που κάνει
τα μυστικά που κρύβει η τέχνη του καλά να τα κατέχει'

όμοια κι αυτών μαθές σοζύγιαζε τότε η σφαγή κι η μάχη.

Κι όπως καθένας σε άλλο ολόγυρα καράβι επολεμούσε,
ο Έχτορας ήρθε ομπρός στον Αίαντα τον ξακουστό κι εστάθη.
Για ένα καράβι οι δυο τους μάχουνταν, μα δεν μπορούσαν μήτε
ο ένας το πλοίο να κάψει διώχνοντας τον Αίαντα, μήτε τούτος
να στρέψει πίσω πια τον Έχτορα, που 'χε θεό προλάτη.
Κι ο γαύρος Αίαντας τον Καλήτορα, το γιο του Κλύτιου, βρίσκει

420 στο στήθος με κοντάρι, ως έφερνε φωτιά για το καράβι'
πέφτει στη γη βροντώντας, κι ο δαυλός του ξέφυγε απ' το χέρι.
Κι ο μέγας Έχτορας, ως ξέκρινε νεκρό πεσμένο χάμω
στις σκόνες μέσα εκεί τον ξάδερφο στο μαύρο ομπρός καράβι,
σέρνει φωνή τους Τρώες γκαρδιώνοντας και τους Λυκιώτες όλους:
« Τρώες και Λυκιώτες κι όλοι οι Δάρδανοι, τρανοί κονταρομάχοι,
τη μάχη τέτοιαν ώρα δύσκολη μην παρατάτε ακόμα,
μόνο γλιτώστε τον Καλήτορα, μην τύχει και του πάρουν,
στο αρμενοστάσι ομπρός ως έπεσεν, οι Αργίτες τ' άρματά του.»

Είπε, κι απά στον Αίαντα τίναξε το λαμπερό κοντάρι,

430 μα ξαστοχάει, και το Λυκόφρονα τον Κυθηριώτη βρίσκει,
το γιο του Μάστορα, που σύντροφο τον είχε ο Αίας κοντά του
κρατήσσει, τι είχε στ' άγια Κύθηρα σκοτώσει εκείνος κάποιον.
Αυτόν, στον Αίαντα δίπλα ως έστεκε, στην κεφαλή, στ' αφτί του
ψηλά, χτυπάει με το κοντάρι του κι ανάσκελα στη σκόνη
χάμω απ' του πλοίου την πρύμνα εκύλησε, κι ελύθη η δύναμη του.
Κι ο Αίαντας πάγωσε, και μίλησε γυρνώντας του αδερφού του:
« Τεύκρο καλέ μου, τώρα ο σύντροφος σκοτώθηκε ο πιστός μας,
ο γιος του Μάστορα απ' τα Κύθηρα, που ήρθε σε μας να μείνει,
και σε ίδια σέβαση τον είχαμε με τους γονιούς μας πάντα.

440 Ο αντρόκαρδος τον σκότωσε Έχτορας. Μα οι γοργοθανατούσες
που είναι σαγίτες και το τόξο σου, του Απόλλωνα το δώρο;»

Είπε, κι αυτός τα λόγια του άκουσε και τρέχει ευτύς κοντά του'
το σαϊτολόγο μες στα χέρια του και το δοξάρι εκράτει
το λυγρό, και πήρε κι έριχνε βροχή στους Τρώες απάνω.
και βρήκε πρώτα του Πεισήνορα το γιο τον ψυχωμένο,
τον Κλείτο, που 'χε ο Πολυδάμαντας, ο γιος του Πάνθου, ακράνη,
τα νιόλουρα ως κρατούσε κι έβλεπε μονάχα τ' άλογά του,
που τα 'ριχνε οπού ανακατώνουνταν τα πιο πολλά φουσάτα,
στους Τρώες για χάρη και στον Έχτορα' μα το κακό τον βρήκε

450 μεμιάς, κι ουδέ κανείς τον γλίτωσε, κι ας το λαχταρούν τόσο'
τι ήρθε η σαγίτα και τον κάρφωσε στο σβέρκο η φαρμακούσα'
κι από το αμάξι εκατρακύλησε, και τ' άτια έκαμαν πίσω,
με βρόντο το άδειο αμάξι σέρνοντας· κι ευτύς ο Πολυδάμας,
ως τα 'δε που 'φευγαν, επρόφταξε και στάθηκε μπροστά τους,
και στον Αστύνοο τα παράδωσε, το γιο του Προτιώνα'
κι αφού τον πρόσταξε να γνιοιάζεται, πλάι του να τα 'χει πάντα
τ' άλογα, αυτός γυρνώντας έσμιξε τους μπροστομάχους πάλε.

Κι ο Τεύκρος βγάξει για τον Έχτορα το χαλκοκράνη κι άλλη
σαγίτα, κι έτσι τέλος θα 'δινε στη μάχη ομπρός στα πλοία,

460 αν τη ζωή χτυπώντας του 'παίρνε στην αντριγιά του απάνω.
Μα το βαθύ μυαλό δεν ξέφυγε του Δία που τον γνιοιάζόταν
τον Έχτορα, και δεν την έδωσε στον Τεύκρο τέτοια δόξα'
του σπάει την κόρδα την καλόστριφτη στο αλάθευτο δοξάρι,
ως το τραβούσε, κι η χαλκόβαρη σαγίτα ξεστρατίζει
και φεύγει πέρα, και του ξέφυγε το τόξο από τα χέρια.
Κι ο Τεύκρος πάγωσε, και μίλησε γυρνώντας του αδερφού του:
«Ωχού, κάποιος θεός τον κάθε μας σκοπό στη μάχη απάνω
μας τον ζαβώνει, τι μου τίναξε το τόξο από το χέρι
τη νιοστριμμένη κόρδα σπάζοντας, που το πουρνό την είχα

470 στεριώσει, στις πυκνές που θα 'ριχνα σαγίτες να βαστήξει.»

Κι ο μέγας Αίαντας του αποκρίθηκεν, ο γιος του Τελαμώνα:
« Καλέ μου, το δοξάρι σου άφησε και τίς πολλές σαγίτες,
με τους Αργίτες μια και τα' βαλε θεός και μας ζαβώνει.
Πάρε στα χέρια το κοντάρι σου, στον ώμο το σκουτάρι,
και χύσου απά στους Τρώες χτυπώντας τους, και σπρώχνε και τους άλλους·
κι αν μας νικήσαν, όμως άμαχα μη μας τα πάρουν τώρα
τα γρήγορα άρμενα' να δείξουμε καιρός την αντριγιά μας!»

Είπε, και κείνος το δοξάρι του μες στο καλύβι αφήνει,
το τετραβόδινο σκουτάρι του περνάει στους ώμους γύρα,

480

και στο γερό κεφάλι του έβαλε καλοφτιασμένο κράνος,
κι άγρια ψηλά από πάνω ανέμιζεν η φούντα του η αλογίσια.
Το δυνατό κοντάρι του άρπαξε, περίσσια ακονισμένο,
κι έτσι κινάει και φεύγει τρέχοντας και πλάι στον Αίαντα στέκει.

Κι ο μέγας Έχτορας, ως ξέκρινε να σπάει του Τεύκρου η κόρδα,
σέρνει φωνή τους Τρώες γκαρδιώνοντας και τους Λυκιώτες όλους:
«Τρώες και Λυκιώτες κι όλοι οι Δάρδανοι, τρανοί κονταρομάχοι,

άντρες σταθείτε, ορθή κρατάτε τη της αντρίγιάς τη φλόγα
εδώ στα βαθουλά πλεούμενα' τι με τα μάτια μου είδα
κάποιον τρανό που ο Δίας του εχάλασε να τώρα τη σαγίτα.

490 Ο Δίας βοηθός σαν έρχεται, εύκολα το καλοξεχωρίζεις,
και πότε δόξα δίνει αθάνατη σε κάποιους, άλλους πάλε
να παρατήσει λέει, και χάνουνται και δεν τους διαφεντεύει.
Να τώρα εμάς συντρέχει κι έκοψε τη φόρα απ' τους Αργίτες.
Όλοι μαζί λοιπόν χτυπάτε τους στα πλοία μπροστά, κι αν κάποιος
από κοντάρι βρει το θάνατο για από σαγίτα τώρα,
ας πέσει· αξίζει διαφεντεύοντας το πατρικό του χώμα
να πέσει' τα παιδιά του εγλίτωσαν και το ακριβό του ταίρι,
κι έμεινε απείραχτο το σπίτι του κι ο γονικός του ο κλήρος,
αν μπουν οι Αργίτες στα караβιά τους και γύρουν στην πατρίδα.»

500 Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους.
Κι ο Αίαντας απ' την άλλη εγκάρδιωνε μιλώντας στους δικούς του:
«Ντροπής, Αργίτες, για χανόμαστε για και γλιτώνουμε όλοι
την ώρα αυτή, τη μαύρη αν διώξουμε φοβέρα απ' τα καράβια.
Ο Έχτορας τώρα αν τα καράβια μας πατήσει, μη θαρρείτε
πώς με τα πόδια στην πατρίδα σας θα φτάσετε ένας ένας;
Δεν τον ακούτε εσείς τον Έχτορα πώς κράζει και γκαρδιώνει
το ασκέρι του όλο, απά στη λύσσα του να κάψει τα καράβια;
Δεν τους καλνά χορό να στήσουνε, τους λέει να πολεμήσουν.
Άλλο δεν έχουμε καλύτερο κι εμείς παρά μαζί τους

510 στήθος με στήθος να παλέψουμε και να 'ρθουμε στα χέρια.
Κάλλιο, ζωή μας μένει ή θάνατος, να ιδούμε μια για πάντα,
παρά να τυρανιόμαστε άδικα μες σε σφαγές και μάχες -
χρόνια πολλά πλάι στα καράβια μας από αχαμνότερους μας».

Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη, στυλώθηκαν' και τότε
το γιο του Περιμήδη εσκότωσε, των Φωκιωτών το ρήγα,
ο Έχτορας, το Σχεδίο' κι εσκότωσεν ο Αίας το Λαοδάμα,
τον αντρειωμένο γιο του Αντήνορα, στους πεζολάτες πρώτο'
κι ο Πολυδάμας πάλι εσκότωσε τον Ωτο απ' την Κυλλήνη,
του Μέγη ακράνη, στους αντρόκαρδους τους Επειούς ρηγάρχη.

520

Κι ο Μέγης, που τον είδε, απάνω του χιμάει, μα ο Πολυδάμας
πηδάει λοξά και δεν τον πέτυχε, τι ο Απόλλωνας του Πάνθου
το γιο να σκοτωθεί δεν άφησε μες στους προμάχους τότε·
κι έτσι τον Κροίσμο αυτός κατάστηθα με το κοντάρι βρίσκει.
Βρόντηξε πέφτοντας, κι ως έσκυβεν ο Μέγης να τον γδύσει,
χύθηκε ο Δόλοπας απάνω του, τρανός κονταρομάχος,

ο γιος του Λάμπου, του Λαομέδοντα τ' αγγόνι, που 'χε ο Λάμπος
κάνει αντρειωμένο και πολύξερο στην τέχνη του πολέμου.
Τούτος σιμώνοντας εχτύπησε στη μέση το σκουτάρι
του Μέγη, μα ο γερός ο θώρακας που εφόραε, ταιριασμένος

530 με λάμες κουφωτές, τον γλίτωσε' τον είχε απ' την Εφύρα,
απ' του Σελήη τους όχτους κάποτε φέρει ο Φυλέας στο σπίτι
του ρήγα Ευφήτη δώρο ατίμητο, που καλοσκάμνισέ τον,
απ' τις ριζιές του οχτρού στον πόλεμο να τον γλιτώνει πάντα.
Αυτός απ' το κορμί ξεμάκρυνε του γιου το Χάρο τώρα.
Κι ο Μέγης ρίχνει το κοντάρι του το μυτερό, και βρίσκει
του φουντωτού χαλκένιου κράνους του κατάκορφα την άκρη,
και πέρα πέταξε τη φούντα του, που ως έπεσε στη σκόνη,
φεγγοβολούσε ακέρια, νιόβαφη με λαμπερή πορφύρα.
Μα όσο μαζί του ακόμα εμάχουνταν κι έλπιζε ακόμα νίκη,

540 φτάνει ο Μενέλαος ο αντροδύναμος βοηθός του, κι ως εστάθη
πίσω κρυφά, στο πλάι του Δόλοπα, τον πέτυχε στον ώμο·
κι ως λαχταρούσε το κοντάρι του να πάει μπροστά, το στέρνο
του τρύπησε, κι αυτός σωριάστηκε τα πίστομα στο χώμα.
Κι αυτοί απ' τους ώμους του τα χάλκινα χιμούν και παίρνουν όπλα'
κι ο Έχτορας τότε κράζει σε όλα του τ' αδέρφια και ξαδέρφια'
και πρώτα του Ιετάονα μάλωσε το γιο, τον αντρειωμένο
Μελάνιππο, που πριν οι αντίμαχοι στις Τροίας τα μέρη φτάσουν,
τα στριφτοζάλικα τα βόδια του βοσκούσε στην Περκώτη'
σα φτάσαν όμως τα διπλόγυρτα των Δαναών καράβια,

550 στην Τροία ξανάρθε και ξεχώριζε μέσα στους Τρώες τους άλλους·
τον είχε ο Πρίαμος στο παλάτι του και τον τιμούσε ως γιο του.
Σ' αυτόν μιλούσε ο μέγας Έχτορας μαλώνοντας τον τώρα:
«Έτσι θα μείνουμε, Μελάνιππε, με σταυρωμένα χέρια; :
και δε σε νιάζει που μας σκότωσαν τον ξάδερφο καθόλου;
Δε βλέπεις, τ' άρματα του Δόλοπα πως τριγυρνούν εκείνοι;
Ακλούθα μου, τι τώρα απόμακρα δε στέκει τους Αργίτες
πια να χτυπούμε' ή θα τους σφάξουμε για εκείνοι θα γκρεμίσουν
την Τροία την αψηλή συθέμελα και το λαό θα σφάξουν.»

Είπε και μπήκε ομπρός, κι ο ισόθεος τον ακολούθησε άντρας.

560

και τους Αργίτες ο Αίας εγκάρδιωνεν, ο γιος του Τελαμώνα:
«Άντρες φανείτε, φίλοι, κι όλοι σας ντροπή στα στήθια νιώστε,
κι ο ένας στον άλλο μπρος ας ντρέπεται στις άγριες μάχες μέσα'
τι όλοι κρατούν ντροπή δε χάνονται, μον' πιότεροι γλιτώνουν,

κι όσοι τσακίζουν δε δοξάζονται και γλιτωμό δε βρίσκουν!»

Είπε, μ' αυτοί κι ατοί τους λόγιαζαν να κρατηθούν αντρίκεια,
και βαλαν στην καρδιά το λόγο του, και τα καράβια έφραξαν
με χάλκινο τειχί' κι εκέντριζε τους Τρώες ο Δίας ψηλάθε.
Τότε ο Μενέλαος ο βροντόλαλος του Αντίλοχου φωνάζει:
« Κανένas Αχαιός, Αντίλοχε, δεν είναι νιότερός σου,

570 μηδέ και τόσο γοργογόνατος, μηδέ και πιο αντρειωμένος.
Να θε πηδήξεις, να πετύχαινες από τους Τρώες κανέναν!»

Είπε, κι αφού κουράγιο του 'δωκε, γυρνάει και φεύγει πίσω.
Κι αυτός πηδάει μπροστά απ' τους πρόμαχους και ρίχνει το κοντάρι,
με προσοχή κοιτώντας γύρα του' κι οι Τρώες έκαμαν πίσω,
καθώς κοντάριζε' κι ούδ' έφυγε στ' ανώφελα η ριζιά του'
στο στήθος του Ικετάονα πέτυχε το γιο, τον ψυχωμένο
Μελάνιππο, στη μάχη ως έμπαινε, και στο βυζί τον βρίσκει.
Βρόντηξε πέφτοντας, και σκέπασε τα μάτια του σκοτάδι.
Κι ο Αντίλοχος χιμίζει απάνω του, σα σκύλος πα στο ελάφι

580 το λαβωμένο, που το πέτυχεν ο κυνηγός την ώρα
που απ' τη μονιά του βγαίνει, κι έλυσε μεμιάς τα γόνατα του'
όμοια κι ο Αντίλοχος, Μελάνιππε, χυνόταν πάνωθέ σου,
για να σε γδύσει ο πολεμόχαρος. Τον πήρε όμως το μάτι
του Εχτόρου, κι ήρθε αντίκρυ τρέχοντας μες στη σφαγή κι εστάθη.
και δεν κρατήθη ομπρός του ο Αντίλοχος, με όσην αντρεία κι αν είχε'
σαν το θεριό στα πόδια το 'βαλε, σε βουκολιό που κάνει
κάποια ζημιά τρανή, σκοτώνοντας για σκύλο για βουκόλο,
και το 'βαλε στα πόδια γρήγορα, πολλοί πριν μαζωχτούνε'
όμοια έφευγε κι ο γιος του Νέστορα, κι απάνω του απολνούσαν

590 ριζιές φαρμακωμένες ο Έχτορας κι οι Τρώες με αχό μεγάλο.
Τέλος, σαν έφτασε στους συντρόφους, μεταγυρνάει και στέκει.

Και τότε οι Τρώες απάνω στ' άρμενα χιμίζαν σαν τους λιόντες,
σάρκες ωμές που τρων, και τέλευαν τους ορισμούς του Δία,
που την ορμή τους όλο θεριεύε κεντρίζοντας τους, κι όλο
των Αχαιών τη δύναμη έκοβε, τη δόξα παίρνοντας τους·
τι μέσα του βαθιά τον Έχτορα βουλιόταν να δοξάσει,
το γιο του Πρίαμου, φλόγα αδάμαστη ν' ανάψει στα καράβια
τα δρεπανόγυρτα, το θέλημα το άγριο να βγει ως την άκρη
της Θέτιδας· τι αυτό ο βαθύγνωμος πρόσμενε Δίας, τη φλόγα

600 που απ' τ' αναμμένο θα πετάγονταν καράβι ν' αντικρίσει"

κι ευτύς μετά, καθώς λογάριαζε, τους Τρώες απ' τα καράβια
θα 'διωχνε πίσω πια, γυρίζοντας τη νίκη στους Αργίτες.
Με τέτοιους λογισμούς τον Έχτορα στα βαθουλά καράβια,
ως δα κι ατός του το λαχτάριζε, κεντούσε να χιμίζει.
Κονταροσείστης Άρης έλεγε πως είναι και φρενιάζει,
για κι άγρια φλόγα μες σε σύλλογγο βαθύ, στα κορφοβούνια'
αφροί το στόμα του μαργέλωναν, και κάτω απ' τα άγρια φρύδια
βγάζαν φωτιές τα δυο τα μάτια του, κι όλο φοβέρα εσειόταν
το κράνος στα μελίγγια του Έχτορα τρογύρα, ως πολεμούσε'

610 τι ο Δίας ατός του τον παράστεκε ψηλάθε απ' τον αιθέρα,
και μες στους άλλους τούτον δόξαζε μονάχα και τιμούσε'
του ήταν μαθές γραφτό λιγόχρονος πάνω στη γη να ζήσει,
τι κιόλας η Αθηνά η γλαυκόματη του σίμωνε τη μέρα,
που θα τον έβρισκεν ο θάνατος απ' του Αχιλλέα τα χέρια.
και τις γραμμές να σπάσει εγύρευε μια δω μια κει, θωρώντας
τα πιο όμορφα άρματα κι οι πióτεροι που βρίσκουνταν Αργίτες.
Μα ουδ' έτσι να τις σπάσει εδύνουνταν, και μ' όλη του τη λύσσα,
τι εκείνοι σε σφιχτές κρατιόντουσαν γραμμές και δεν έφευγαν.
Πώς βράχος τρίψηλος, απόγκρεμος, στων σφουριχτών ανέμων

620 τη λύσσα στέκει και στα κύματα που πάνω του ξεσπούνε
γιγάντια, ορθόστητα, στο πέλαγος αντίκρυ τ' αφρισμένο'
όμοια στέκονταν στέριοι ουδ' έφευγαν μπροστά στους Τρώες κι οι Αργίτες.
Κι αυτός, ξαστράφτοντας ολόγυρα παντού, χιμάει στ' ασκέρι
και πέφτει μέσα, ως κύμα πού 'πεσε, θρεμμένο απ' τους ανέμους
κι από τα σύγνεφα, σε γρήγορο καράβι εντός, κι ακέριο
μες στους αφρούς του το κουκούλωσε, κι η άγρια πνοή του ανέμου
ψηλά σφυρίζει μες στα ξάρτια του' κι οι ναύτες παραλυσούνε,
κάθε στιγμή ως θωρούν το θάνατο και μόλις του γλιτώνουν
παρόμοιο σπαραγμό στα στήθια τους κι οι Αργίτες νιώθαν τότε.

630 Κι αυτός—πώς λιώντας ανημέρωτος χιμίζει σε γελάδες,
που σε απλωμένου βάλτου αρίφνητες τη χλωρασιά βοσκούνε,
κι ο γελαδάρης στέκει δίπλα τους· μα το θεριό, που θέλει
γελάδα να του φάει στριφτόκερη, δεν ξέρει πώς να διώξει'
και μια μπροστά, μια πίσω βρίσκεται, στού κοπαδιού τον κάβο
για στην ουρά' κι ο λιώντας χύνεται στη μέση και σπαράζει
μια του γελάδα, κι οι άλλες σκόρπισαν όμοια κι οι Αργίτες τότε
στο Δία πατέρα και στον Έχτορα μπροστά ετσακίζαν όλοι.
Κι αυτός τον Περιφήτη εσκότωσε το Μυκηναίο μονάχα'
γιος ήταν του Κοπρέα, που πήγαινε του βασιλιά Ευρυσθέα

640 τους ορισμούς στον αντροδύναμο τον Ηρακλή να φέρει.

Κακός ο κύρης, μα καλύτερος χίλιες φορές ο γιος του,
σε όλα παράξιος, και στο τρέξιμο και στης αντρείας τη χάρη,
και στο μυαλό απ' τους πρώτους στάθηκε μες στις Μυκήνες τότε.
και τώρα ετούτος δόξα ατίμητη στον Έχτορα χαρίζει'
τι ως γύριζε τις πλάτες, σκόνταψε στου σκουταριού το γύρο,
που ως χαμηλά στα πόδια του 'φτάνε, τον γλίτωνε απ' τους χτύπους·
κει πάνω μπλέκοντας τ' ανάσκελα κυλίστη, και το κράνος
κουδούνισε άγρια στα μελίγγια του τρογύρα, ως γκρεμιζόταν.
Τον πήρε όμως το μάτι του Έχτορα, και τρέχει ευτὺς κοντά του'

650 στα στήθια το κοντάρι του 'μπήξε και δίπλα στους δικούς του
τον σκότωσε' κι εκείνοι με όλο τους τον πόνο δεν τολμούσαν
να τον συντράμουν, τι τον Έχτορα τον έτρεμαν κι ατοί τους.

Ομπρός τους είχαν τώρα τ' άρμενα, και τ' ακρινά, τα πρώτα
που είχαν τραβήξει, τους περίζωναν κι οι Τρώες χύθηκαν γύρα'
κι οι Αργίτες στανικώς τραβήχτηκαν απ' τα καράβια πίσω
τα πρώτα, δίπλα στα καλύβια τους, κι εκεί πια έμειναν όλοι,
κι ουδέ και δώθε κείθε σκόρπισαν τι τους κρατούσε ο φόβος,
μα κι ή ντροπή· και δίναν άπαντα κουράγιο αναμεσό τους.
Κι απ' όλους πιο ο γερήνιος Νέστορας, των Αχαιών η σκέπη,

660 στα γονικά τους τους εξόρκιζε θερμοπαρακαλώντας:
«Άντρες φανείτε, φίλοι, αδείλιαστοι, και τη ντροπή λογιάστε
του ξένου κόσμου, που προσμένει σας· στο νου του ας βάλει ακόμα
καθένας τα παιδιά, το ταίρι του, το βιος του, τους γονιούς του,
για στον Απάνω Κόσμο βρίσκονται για κι έχουν πια πεθάνει'
σ' αυτούς ξορκίζω σας, κι ας λείπουνε, στα γόνατα σας πέφτω'
σταθείτε ατράνταχτοι, μη στρέφετε τις πλάτες για φευγάλα !»

Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε ή καρδιά τους.
και τότες η Αθηνά απ' τα μάτια τους σκορπάει τη μαύρη αντάρα,
τη φοβερή, κι αμέσως ξάστραψαν στο φως τα πάντα ομπρός τους,

670

και στη μεριά που έκαναν πόλεμο, κι εκεί τα πλοία που στέκαν.
Κι ευτὺς το βροντερόφωνο Έχτορα θωρούν και τους συντρόφους,
κι αυτούς που πίσω πίσω εστέκουνταν χωρίς να πολεμούνε,
κι όσους κοντά στα γοργοτάξιδα καράβια επολεμούσαν.

Ωστόσο του Αίαντα του αντροδύναμου δεν του 'ρχονταν να στέκει
εκεί που κι οι άλλοι Αργίτες στέκουνταν αλάργα' στην κουβέρτα
των караβιών τους πηγαινόρχουνταν με δρασκελιές μεγάλες.
Κοντάρι μέσα στις παλάμες του, μακρύ, θαλασσομάχο,
εικοσαπήγινο, γαλκόδετο, κουνούσε μανιασμένος.

Πώς όταν άντρας αλογάτορας, πιδέξιος καβαλάρης,

680 παίρνει διαλέγει τέσσερα άλογα, κι άφοϋ τα ζέψει, τρέχει
μέσα απ' τον κάμπο, σπιρουνώντας τα, να παν στο μέγα κάστρο,
μεσ' από στράτα διαβατάρικη, κι άντρες γυναίκες πλήθος
τον χαίρουνταϊ' κι αυτός ακούραστα δε σταματάει, μ' απ' το 'να
στο άλλο πηδάει και συχναλλάζει τα, καθώς αυτά πετούνε'
παρόμοια κι ο Αϊαντας πηγαινόρχουνταν με δρασκελιές μεγάλες
σε άλλη κουβέρτα απ' άλλη, κι έφτανε στον ουρανό η φωνή του'
κι όλο και τους Αργίτες γκάρδιωνε, τα πλοία να διαφεντέψουν
και τα καλύβια, αγριοφωνάζοντας. Μα κι ο Έχτορας ξοπίσω
μες στο στρατό των Τρώων δεν έστεκε των βαριαρματωμένων

690 σαν τον αϊτό, που σε πετούμενα—για μακρολαιμουδάτους
κύκνους για χήνες για και γερανούς—κοπαδιαστά ως βοσκούνε
στου πόταμου τους όχτους, άξαφνα χιμάει φτεροκοπώντας'
με ίδιαν ορμή απαντίκρυ εχίμιξε κι ο γιος του Πρίαμου πάνω
σ' ένα καράβι γαλαζόπλωρο-' κι ήταν του Δία το χέρι
το τρισμαγάλο που τον έσπρωξε, μαζί τους Τρώες κεντώντας.

Πεισματωμένος πάλε ο πόλεμος πλάι στα καράβια ανάβει·
θα 'λεες αδάμαστοι κι ακούραστοι πως σμίξαν πολέμαρχοι
να χτυπηθούν με τέτοια ανήμερη ξανά επαλεύαν λύσσα.
Κι είχε το κάθε ασκέρι ως μάχουνταν και λογισμό δικό του:

700 οι Αργίτες, πως χάθηκαν κι άδικα παλεύουν να γλιτώσουν
μ' από τους Τρώες καθένas έλπιζε βαθιά στα στήθια μέσα
τα πλοία να κάψουν, τους αντρόκαρδους σκοτώνοντας Αργίτες.
Αυτά λογάριαζαν και στέκουνταν ο ένας στον άλλο αντίκρυ.
Κι ο Έχτορας τότε πελαγόδρομο, τρανό απ' την πρύμνα αδράχνει
γοργό καράβι, εκείνο κάποτε τον Πρωτεσίλαο που 'χε
φέρει στην Τροία, μα δεν τον γύρισε στη γη την πατρική του.
Για το δικό του τώρα το άρμενο κι οι Τρώες κι οι Αργίτες όλοι
με λύσσα από κοντά σκοτώνουνταν, κι ουδέ και καρτερούσαν
σαγίτες και κοντάρια απάνω τους να πέφτουν απαλάργα'

710

ο ένας στον άλλο δίπλα στέκοντας με μια καρδιά στα στήθια
με κοφτερά πελέκια εμάχουνταν και με τσεκούρια ολούθε,
κι ακόμα με κοντάρια δίκopa και με σπαθιά μεγάλα.
Πλήθος μαχαίρια μαυρομάνικα πανώρια τότε έπεσαν
άλλα απ' τις φούχτες μες στα χώματα κι άλλα απ' τους ώμους πάλε,
την ώρα που χτυπιούνται, κι έπλεχεν η μαύρη γης στο γαίμα.
Κι ο Έχτορας απ' την πρύμνα ως πιάστηκε, δεν ξέσφιγγε το χέρι,
μόνο κρατώντας το αντικόρακο παράγγελνε στους Τρώες:

«Φέρτε φωτιά, κι ασκώνετε όλοι σας τρανή φωνή στα ουράνια'
τη μέρα τούτη ο Δίας μας έδωκε για πλέριο γδικιωμό μας

720 τα πλοία τους όλα να πατήσουμε, που στων θεών το πείσμα
κακά μας δώσαν μύρια φτάνοντας, από ατολμία των γέρων,
που όντας εγώ ζητούσα πόλεμο στων караβιών τις πρύμνες
κοντά, κι εμέ τον ίδιο αμπόδιζαν και το στρατό εκρατούσαν.
Μ' αν όμως τότε μας ετύφλωνεν ο Δίας ο βροντολάλος,
ατός του τώρα μας ξεσήκωσε και μας αναγκαρδιώνει.»

Είπε, κι αυτοί χιμούν με πιότερη πα στους Αργίτες λύσσα.
Κι ο Αίαντας, που οι ριζιές τον ζόριζαν, πια δεν κρατήθηκε άλλο·
θαρρώντας πια πω ήρθεν η ώρα του, πισωδρομίζει λίγο
στον πάγκο απά τον εφταπίθαμο κι αφήνει την κουβέρτα.

730 Στάθηκε εκεί παραμονεύοντας, και το κοντάρι εκράτα -
τους Τρώες να διώχνει, την ακούραστη φωτιά που κουβαλούσαν
κι όλο και τους Αργίτες γκάρδιωνε βροντοφωνώντας άγρια:
« Αργίτες αντρειωμένοι, φίλοι μου, πιστοί σύντροφοι του Άρη,
άντρες σταθείτε, ορθή κρατάτε τη της αντριγιάς τη φλόγα!
θαρρείτε που άλλοι πίσω βρίσκονται μαθές να μας σταθούνε,
για και καστρότειχο αψηλότερο, το Χάρο να μας διώξει;
τι κάστρο εδώ για μας δε βρίσκεται πυργοθωρακωμένο,
να 'χει στρατό, που σαν παλέψουμε, τη νίκη να μας δώσει.
Στων Τρωών τον κάμπο εδώ καθόμαστε των βαριαρματωμένων,

740 σε λίγο τόπο, πλάι στη θάλασσα, κι απ' την πατρίδα αλάργα.
Όχι η ατολμία, μόνο τα χέρια μας κρατούν το λυτρωμό μας!»

Είπε, και το κοντάρι ετίναζε το σουβλερό με λύσσα'
κι από τους Τρώες κανείς αν ζύγωνε στα βαθουλά καράβια,
φωτιά κρατώντας μες στα χέρια του στην προσταγή του Εχτόρου,
του 'ριχνε αυτός παραμονεύοντας με το μακρύ κοντάρι.
Δώδεκα χτύπησε έτσι στ' άρμενα στήθος με στήθος τότε.

Ραψωδία Π

Ιλιάδας Π

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

- Π- Έτσι χτυπιούνται στ' ωριοκούβερτο καράβι γύρα ετούτοι,
κι ωστόσο ο Πάτροκλος εσίμωσε τον Αχιλλέα κι εστάθη,
δάκρυα ζεστά απ' τα μάτια χύνοντας, σα μαύρη νερομάννα,
που απ' αψηλό γκρεμό ξεχύνονται τα σκοτεινά νερά της.
Κι όπως τον είδε, ο φτεροπόδαρος τον πόνεσε Αχιλλέας,
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Γιατί είσαι δακρυσμένος, Πάτροκλε, σαν άπλερη παιδούλα,
που τρέχει δίπλα από τη μάνα της και της γυρεύει αγκάλη,
και πίσω την τραβάει, κι ας βιάζεται, κρατώντας τη απ' το ρούχο,
10 και την κοιτάει στα μάτια κλαίγοντας, στα χέρια ως να την πάρει;
Με τούτη μοιάζεις τώρα, Πάτροκλε, στο κλάμα βουτηγμένος.
Στους Μυρμιδόνες έχεις τίποτα να πεις, σε μένα μήπως;
Για κι απ' τη Φθία μας ήρθε μήνυμα, που εσύ το ξέρεις μόνο;
Ωστόσο λένε ζει ο Μενoitιος, του Αχτόρου ο γιος, ακόμα,
ζει του Αιακού κι ο γιος, ο κύρης μου, στους Μυρμιδόνες μέσα,
και για τους δυο που θα λυπούμασταν πολύ βαριά, αν πέθαιναν.
Για μήπως τους Αργίτες κάθεσαι και κλαις, που ρημάζονται .
από δικό τους τώρα φταίξιμο στα βαθουλά καράβια;
Μίλα ανοιχτά, κι οι δυο να ξέρουμε, μην το κρατάς κρυμμένο.»
20 Και τότε εσύ, αλογάρη Πάτροκλε, βαριά βογγώντας είπες:
«Γιε του Πηλέα, που ο πιο λιοντόκαρδος στους Αχαιούς λογιέσαι,
συμπάθα με, κακό ανεβάσταχτο τους Αχαιούς πλακώνει'
τι κιόλας όλοι που ξεχωρίζαν στην αντρίγιά ως τα τώρα,
από κοντά η μακριά χτυπήθηκαν και στ' άρμενα πλαγιάζουν.
Από σαϊτιά ο Διομήδης, ο άτρομος γιος του Τυδέα, λαβώθη,
από κοντάρι κι ο Αγαμέμνωνας κι ο γαύρος Οδυσσέας,
από σαγίτα ακόμα ο Ευρύπυλος πα στο δεξιό μερί του.
Τώρα οι γιατροί με τα βοτάνια τους τ' αρίφνητα γνοιάζονται
Να γιάνουν τις πληγές· αμέρωτος εσύ μονάχα μένεις.

30

θεός μη δώσει τέτοιο χόλιασμα κι εμέ ποτέ να λάχει!
Κακέ αντρειωμένε! Ποιος κι αργότερα θα ιδεί καλό από σένα,
αν τώρα απ' το χαμό τον άδικο δε σώσεις τους Αργίτες;
Άσπλαχνε εσύ, τον αλογόχαρο Πηλέα δεν είχες, κύρη
κι ουδέ τη Θέτη μάνα' η θάλασσα σ' έχει γεννήσει εσένα
η αστραφτερή κι οι βράχοι οι απόγκρεμοι' τόσο σκληρή η ψυχή σου!
Μ' αν των θεών κανένα μήνυμα θες να ξεφύγεις τώρα,

που η σεβαστή σου το φανέρωσε μητέρα από το Δία,
καν στείλε εμένα τότε γρήγορα, μαζί και το άλλο ασκέρι
των Μυρμιδόνων φως θ' αντίκριζαν οι Αργίτες έτσι κάπως.

- 40 Και τη δικιά σου αρμάτα δώσε μου να βάλω άπα στους ώμους·
μπορεί, για σένα αν θα με πάρουνε, τον πόλεμο ν' αφήσουν
οι Τρώες, κι οι Αργίτες οι πολέμαρχοι μια στάλα ν' ανασάνουν,
που απόστασαν καλή στον πόλεμο κι η λίγη ανάσα ακόμα.
Κι εύκολα πέφτοντας ξεκούραστοι σε κουρασμένους πάνω,
απ' τα καλύβια θα τους διώχναμε κι απ' τ' άρμενα στο κάστρο.»

Τέτοια μιλάει παρακαλώντας τον, ο ανέμυαλος! Τον ίδιο
πικρό χαμό του και το θάνατο να βρει παρακαλούσε!
Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος βαρυγκομώντας είπε:
«Ωχού, τρισεύγενε μου Πάτροκλε, τι λόγια αυτά που κρένεις;

- 50 Μηδέ για τα γραμμένα νοιάζομαι, που τάχα εγώ κατέχω,
μηδέ κι η μάνα μου φανέρωσε λόγο απ' το Δία κανένα'
μα την καρδιά μου και τα φρένα μου βαρύς θυμός πλακώνει,
όντας ζητάει κανείς τον ίσο του να κλέψει, και να πάρει
πίσω ξανά το αρχοντομοίρι του, τι πιο είναι δυνατός του.
Αυτός ο πόνος τρώει τα σπλάχνα μου, τι έχω πολλά τραβήξει.
Την κόρη, οι γιοί που μου ξεδιάλεξαν των Αχαιών να πάρω,
κι εγώ με το σπαθί την κούρσεψα, τρανό πατώντας κάστρο,
μέσα απ' τα χέρια μου ο Αγαμέμνονας την πήρε πίσω ο γαύρος,
ο γιος του Ατρέα, θαρρείς κι απήφιστος πως ήμουν ξωμερίτης.

- 60 Μα ό,τι έγινε έγινε, ας τ' αφήσουμε, τι αιώνια να κρατήσει
στα στήθη μου ο θυμός δε γίνεται, κι ας το 'χα τάξει αλήθεια
πως δε θα πάψω εγώ τη μάνητα, παρ'όντας πια θ' ακούσω
να φτάνει η χλαλοή κι ο πόλεμος ως τ' άρμενα μου ετούτα.
Μα τώρα εσύ τα πολυδόξαστα για φόρεσε άρματά μου,
κι έμπα στη μάχη, στους πολέμαρχους τους Μυρμιδόνες πρώτος,
αφού των Τρωών το μαύρο σύγνεφο μας ζώνει τα καράβια
με δύναμη μεγάλη ολόγυρα' κι αυτοί στο ακροθαλάσσι,
οι Αργίτες, στριμωγμένοι εκόλλησαν σε λίγο στενοτόπι'
κι από την άλλη οι Τρώες εθάρρεψαν και ζύγωσαν κοντά μας'

τι πια του κράνους μου το μέτωπο να στραφταλίζει ομπρός τους
δεν το θωρούν λέω θα ξεχειλίζουν αμέσως τα χαντάκια
απ' τους νεκρούς τους, όπως θα 'φευγαν, ο γιος του Ατρέα μ' αγάπη
αν μου φερνόταν τώρα, κοίταξε, χτυπιούνται ομπρός στίς πρύμνες·
τι στου Διομήδη πια σταμάτησε τις φούχτες το κοντάρι
να ξεφρενιάζει, και το θάνατο να διώχνει απ' τους Αργίτες·

κι ουδέ η φωνή του Ατρείδη ακούγεται να βγαίνει απ' τ' οχτρεμένο
το στόμα του· μοναχά του Έχτορα του αντροφονιά τρογύρα,
τους Τρώες καθώς προστάζει, ο αντίλαλος' κι αυτοί κρατούν τον κάμπο
δικό τους όλο, και χουγιάζοντας τσακίζουν τους Αργίτες.

80 Μα κι έτσι, απ' τα καράβια διώχνοντας το χαλασμό, με λύσσα
χύσου στη μάχη μέσα, Πάτροκλε, μην κάψουν τα καράβια
με φάουσα φλόγα, και μας κόψουνε του γυρισμού τη στράτα.
Μα ό,τι θα πω, ως την άκρα βάλε το στο νου κι απάκουσέ μου·
τι δόξα και τιμή περίτρανη να μου χαρίσεις θέλω
μπρος στους Αργίτες, την πανέμορφη να μου γυρίσουν κόρη,
κι άλλα πολλά από πάνω ατίμητα να μου χαρίσουν δώρα.
Μόλις τους διώξεις από τ' άρμενα, γύρνα τα πίσω, κι άλλη
ο άντρας της Ήρας ο βαρύβροντος αν σου χαρίζει δόξα,
μη θες τους Τρώες τους πολεμόχαρους να πολεμάς μονάχος,

90 δίχως εμένα' τι τη δόξα μου θα λιγοστέψεις έτσι.
Και μη μεθύσεις απ' τον πόλεμο κι απ' τη σφαγή, κι ανοίξεις
δρόμο μπροστά, τους Τρώες σκοτώνοντας, κατά της Τροίας το κάστρο,
μην τύχει και κανείς αθάνατος, απ' τους θεούς του Ολύμπου,
στη μέση μπει' τι αυτούς ο Απόλλωνας τους έχει στην καρδιά του.
Μόλις γλιτώσεις τα πλεούμενα, μεμιάς να γύρεις πίσω,
και μοναχούς τους άλλους άφησε να πολεμούν στον κάμπο.
Ε, λέει και να 'ταν, Δία πατέρα μου και Φοίβε κι Αθηνά μου,
μήτε ένας απ' τους Τρώες να ξέφευγε του Χάρου, όσοι και να 'ναι,
μήτε κι Αργίτης, να γλιτώσουμε μονάχα εμείς οι δυο μας,

100 εμείς και να ξεκεφαλίσουμε της άγιας Τροίας το κάστρο!»

Σαν τέτοια λόγια συναλλήλως τους κουβέντιαζαν εκείνοι'
κι ο Αίαντας, που οι ριξιές τον ζόριζαν, πια δεν κρατήθηκε άλλο'
μαζί η βουλή του Δία τον δάμαζε κι οι γαύροι Τρώες που έριχναν.
Κι ολοτρογύρα απ' τα μελίγγια του το στραφτερό του κράνος
απ' τις χτυπιές φριχτά αντιδόνιζε, τι αλάγιαστα του έριχναν
πάνω στ' αφάλια τα καλόφτιαστα' κι είχε κοπεί ο ζερβός του
ο νόμος, το πολύπλουμο άπαντα ν' ανεβαστάει σκουτάρι.
Μα μ' όλες τις ριξιές τρογύρα του βαστούσε εκείνος πάντα'
βαρύ λαχάνιασμα τον έπνιγε, κι απ' όλο το κορμί του

110

κρουνός ο ιδρώτας κάτω εχύνουνταν, κι ανασασμό δεν είχε'
κακό μονάχα ολούθε επλάκωνε σε άλλο κακό από πάνω.

Πέστε μου τώρα, Μούσες, που έχετε τον Όλυμπο παλάτι,

πώς πήρε η φλόγα και πρωτόπεσε στ' Αργίτικα καράβια;

Ο μέγας Έχτορας ζυγώνοντας με το μακρύ σπαθί του·
του Αίαντα χτύπησε το φράξινο κοντάρι, απά στη δέση,
και πέρα ως πέρα του το θέρισε. Κι ο γιος του Τελαμώνα
το κολοβό κοντάρι απόμεινε να παίζει μες στο χέρι'
κι ο χάλκινος χαλός βουίζοντας στη γη τινάχτη πέρα.
Και τότε ο Αίας, ανατριχιάζοντας στην άψεγη καρδιά του,

120 από θεού πως ήταν το 'νιωσε, κι ο Δίας ο αψηλοβρόντης
τους Τρώες πως βόθηθαγε, και ζάβωνε κάθε βουλή δικιά του.
Απ' τις ριζιές λοιπόν ξεμάκρυνε' κι αυτοί στο πλοίο τινάζουν
φωτιάν αχόρταγη· φλόγα άσβηστη μεμιάς το περιζώνει.

Έτσι έτρωγε η φωτιά την πρύμνα του· τότε ο Αχιλλέας με βιάση
χτυπώντας τα μεριά του εφώναξε στον Πάτροκλο και του 'πε:
«Ομπρός, αλογοδρόμε Πάτροκλε, τρισεύγενε, ξεκρίνω
της φάουσας της φωτιάς το σφύριγμα πλάι στα καράβια τώρα'
μην πάει και πάρουν τα καράβια μας και σίγουρα χαθούμε.
Τ' άρματα φόρα εσύ, το ασκέρι μας εγώ θα πάω να μάσω.»

130 Είπε, και κείνος πήρε κι έβαζε τη στραφτερή του αρμάτα"
και πρώτα γύρα στ' αντικνήμια του στεριώνει τις κνημίδες,
τις όμορφες, που τις σφιχτόδεσαν πανώσφυρα ασημένια'
δεύτερα πέρασε στο στήθος του τρογύρα του Αχιλλέα
του φτεροπόδαρου το θώρακα τον αστροπλουμισμένο'
μετά το ασημοκαρφοπλούμιστο σπαθί περνά στους ώμους,
το χάλκινο, και το κατάβαρο, θεόρατο σκουτάρι'
στο δυνατό κεφάλι του έβαλε καλοφτιαγμένο κράνος, :
κι άγρια ψηλά από πάνω ανέμιζεν η φούντα του η αλογίσια'
και δυο γερά κοντάρια εφούχτωσε, που του 'ρχονταν στο χέρι.

140 Μον' το βαρύ, μεγάλο, ασήκωτο κοντάρι του Αχιλλέα
δεν πήρε του άψεγου' δε δύνουνταν κανένας να το παίζει
Αργίτης άλλος μες στα χέρια του' μόνο ο Αχιλλέας μπορούσε—
το φράξινο κοντάρι, ο Χείρωνας που απ' τις κορφές του Πηλίου
για να σκοτώνει ηρώους αντρόκαρδους στον κύρη του είχε δώσει.
Κράζει μετά τον Αυτομέδοντα για να του ζέψει τ' άτια'
μετά απ' τον Αχιλλέα τον άτρομο τιμούσε απ' όλους τούτον,
τί κάτεχε πως έστεκε άσειστος στης μάχης τη φοβέρα.
Και τ' άτια αμέσως ο Αυτομέδοντας τα γρήγορα, τον Ξάνθο
και το Βαλίο, που σαν τον άνεμο γοργοπετούσαν, ζεύει.

150 Τα 'χε γεννήσει με το Ζέφυρο μιαν Άρπια, η Φτεροπόδα,

μια μέρα σε λιβάδι ως έβοςκε, στου Ωκεανού τους όχτους.
Και τον ασύγκριτο τον Πήδασο στ' άλλα αποδίπλα ζεύει'
κουρσό τον είχε απ' του Ηετίωνα φέρει ο Αχιλλέας το κάστρο,
κι αν και θνητός, μα με τ' αθάνατα παράβγαινε άλογά του.

Κι ωστόσο στα καλύβια τρέχοντας τους Μυρμιδόνες όλους
αρμάτωνε ο Αχιλλέας· και φρένιαζαν αυτοί, σα σαρκοφάγοι
λύκοι, που δύναμη ακατάλυτη τους σπρώχνει, κι ως σπαράζουν
τρανή αλαφίνα διπλοκέρατη μες στα βουνά, την τρώνε
αρπαχτικά' κι ως τα μουσούδια τους βάφηκαν μ' αίμα άκρατο,

160 κοπαδιαστά να πιουν ξεκίνησαν σε μαύρη νερομάνα'
και το βαθύ νερό απανάλαφρα με τις λιγνές τους γλώσσες
λάφτουν, κι αναξερνούν τα γαίματα' μα ατρόμητη στα στήθια
βαστάει η ψυχή τους, κι ας εβάρυνε τόσο πολύ η κοιλιά τους·
όμοια οι προλάτες κι οι πολέμαρχοι των Μυρμιδόνων τρέχαν
στον ψυχωμένο γύρα σύντροφο του φτερωτού Αχιλλέα
να μαζευτούν κι ο πολεμόχαρος γιος του Πηλέα σιμά τους
τους σκουταράτους άντρες έσπρωχνε και τ' άτια να κινήσουν.

Είχε ο Αχιλλέας πενήντα γρήγορα καράβια που κυβέρνα,
ο λατρευτός του Δία, σαν έφτασε στην Τροία, και στο καθένα

170 πενήντα παλικάρια εκάθουνταν πα στο κουπί συντρόφοι'
και πέντε κεφαλή τους έβαλε ρηγάρχες μπιστεμένους
να κυβερνούν, κι αυτός βασίλευε περίσσια πάνω απ' όλους.
Στον πρώτο λόχο ο λαμπροθώρακος Μενέσθιος κυβερνούσε,
του Σπερχειού, του ουρανογέννητου του ποταμού, βλαστάρι·
μια κόρη του Πηλέα τον γέννησε πανώρια, η Πολύδωρα,
θνητή, που με θεό κοιμήθηκε, το Σπερχειό το γαύρο,
μα γιος του Βώρου νοματίζονται κι αγγόνι του Περίρη'
τι αυτός την πήρε απ' τον πατέρα της με μυριοπλούσια δώρα.
Στόν άλλο λόχο ο γαύρος Εύδωρος αφέντευε, μιας κόρης,

180 της Πολυμήλας, κλεφτογέννημα, που στο χορό ήταν πρώτη,
του Φύλα η θυγατέρα· τι άρεσε του Αργοφονιά, ως την είδε
που στο χορό ετραγούδα κάποτε με άλλες μαζί κοπέλες
στη χάρη της χουγιάχτρας Άρτεμης της χρυσοδοξαρούσας.
Ευτός στο ανώγι ανέβη κι έσμιξε κρυφά μαζί της τότε
ο πονηρός Ερμής, τρισεύγενον υγιό χαρίζοντας της,
τον Εύδωρο, καλό στο τρέξιμο, καλό και στο κοντάρι.
Κι η θεά Λεχούσα αφού η βαρύπονη της έβγαλε το γιο της
όξω στο φως, και του ήλιου αντίκρισε την άγια λάμψη, εκείνην
ο γαύρος Εχεκλής, ο ατρόμητος του Αχτόρου ύγιός, την πήρε

- 190 γυναίκα, μύρια δώρα δίνοντας, στο αρχοντικό του μέσα.
Και το μωρό το χαϊδανάσταινε με αγάπη ο γέρο Φύλας,
„και πάντα γνοιαστικά το φρόντιζε, σαν να 'ταν γιος δικός του.
Στον τρίτο λόχο ο γιος του Μαίμαλου μπήκε αρχηγός, ο γαύρος
ο Πείσαντρος, που στο κοντάρεμα ξεχώριζε απ' τους άλλους,
μετά από του Αχιλλέα το σύντροφο, στους Μυρμιδόνες μέσα.
Κι ο γέρο αλογολάτης Φοίνικας τον τέταρτο οδηγούσε,
κι ο ψυχωμένος Αλκιμέδοντας, του Λαέρκη ο γιος, τον πέμπτο.
Κι ως όλους ο Αχιλλέας τους χώρισε, και πήραν θέση δίπλα
-στους αρχηγούς, γυρνώντας μίλησε παλικάρισια λόγια:
- 200 «Μη λησμονήσει τις φοβέρες του κανένας, Μυρμιδόνες,
που για τους Τρώες εδώ πετούσατε πλάι στα γοργά καράβια,
όσο ο θυμός μου εκράτα, κι όλοι σας τα βάζατε μαζί μου:
„Γιε του Πηλέα σκληρέ, η μητέρα σου σε είχε χολή βυζάζει;
Άσπλαχνε εσύ, που τους συντρόφους σου στ' άρμενα εδώ κρατάς μας
με το στανιό. Στα πελαγόδρομα λοιπόν καράβια ας μπούμε,
πίσω να πάμε, μια και σου 'πνίξε μαύρος θυμός τα σπλάχνα.\"
Τέτοια όλοι σας μαζί μου λέγατε συχνά, και τώρα να το
της μάχης πριν που λαχταρούσατε το έργο το μέγα ομπρός σας.
Ο που 'χει τώρα στήθος ατρομο στους Τρώες ας πέσει απάνω!»
- 210 Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους,
κι ακόμα πιο τους λόχους έσφιξαν το βασιλιά γρικώντας.
Πώς αρμοδένει τοίχο ο μάστορας με αδρές σφιγμένες πέτρες
σπιτιού αψηλού, να το αφεντεύουνε, σύντας φυσούν οι άνεμοι·
όμοια σφιχτά τα κράνη αρμόδεναν κι οι αφαλωτές ασπίδες.
Σκούδο στο σκούδο σφιχτοσμίγουνταν, κράνος στο κράνος, άντρας
στον άντρα' κι ως έσκυβαν, άγγιζαν στ' αλογουρίσια κράνη
ψηλά τα κέρατα τα ολόλαμπρα' τόσο πυκνά αρμόδεναν.
Κι ομπρός απ' όλους ο Αυτομέδοντας κι ο Πάτροκλος, ντυμένοι
μες στ' άρματα τους, πηγαινόρχουνταν, με μια καρδιά κι οι δυο τους,
- 220 μπροστά απ' τους Μυρμιδόνες στέκοντας να πολεμούν. Κι ωστόσο
μπήκε ο Αχιλλέας μες στο καλύβι του, κι ανοίγει μια κασέλα
ωριόξομπλη, που η χιοναστράγαλη του 'χε απιθώσει Θέτη,
μαζί του να την πάρει, στο άρμενο, ξεχειλιστή χιτώνες
και κάπες, να 'χει να ζεσταίνεται, κι ολόσγουρα κιλίμια.
Μαστορεμένη κούπα εφύλαγεν εκεί' με τούτην άλλος
άντρας κρασί ποτέ δεν έπινε φλογόμαυρο, και μήτε
σε άλλο θεό σπονδές επρόσφερνε, μόνο στο Δία πατέρα.
Την πήρε τότε απ' την κασέλα του, την πάστρεψε με θειάφι,
με λαγαρό νερό τρεχούμενο την ξέπλυνε κατόπι,

- 230 κι ατός του ως νίφτηκε, φλογόμαυρο κρασί ανασέρνει, κι έτσι
μες στην αυλή του επήρε κι έσταζε κρασί, ψηλά θωρώντας,
κι έκαμε ευκή, κι ο κεραυνόχαρος τα λόγια του άκουε Δίας:
« Δία της Δωδώνης, πρωτοκύβερνε, πελασγικέ, που μένεις
μακριά, την παγερή αφεντεύοντας Δωδώνη, και τρογύρα
χαμοκοιτάμενοι, ανιφτόποδοι, ζουν οι Σελλοί, οι δικοί σου
προφήτες· κι άλλοτε συνάκουσες την προσευκή μου εμένα
και μου 'δωσες τιμή, παιδεύοντας ανήλεα τους Αργίτες·
όμοια και τώρα αυτό το θέλημα μη μου το αρνιέσαι πάλε:
ατός μου εγώ στων πλοίων τη σύναξη θα μείνω τώρα πίσω,
240 μα τον πιστό τους στέλνω ακράνη μου με πλήθος Μυρμιδόνες
να πολεμήσει. Δία βροντόλαλε, δωσ' του τιμή και δόξα,
και μέσα την καρδιά του στύλωσε, που κι ο Έχτορας να μάθει,
αν τάχα ο σύντροφος μου δύνεται και μόνος μες στη μάχη
να χτυπηθεί, για αν τότε ανίκητα τα χέρια του μονάχα
λυσσομανούν, σύντας στον πόλεμο κι εγώ χιμώ μαζί του
Μ' απ' τα καράβια πια τον πόλεμο και το κακό σα διώξει,
ας μου γυρίσει πίσω ανέβλαβος στα γρήγορα καράβια
με τους αντρώμαχους συντρόφους του και μ' όλα τ' άρματά του.»

Είπε, κι ο Δίας ο βαθυστόχαστος ακούει την προσευχή του,

- 250 κι ένα απ' τα δυο ο πατέρας του 'δωκε, και το άλλο του το αρνήθη
να διώξει απ' τα καραβιά του 'δωκε και πόλεμο και μάχη,
μα να 'ρθει ζωντανός του αρνήθηκεν από τη μάχη πίσω.

Κι αφού έκαμε σπονδή κι ευκήθηκε στο Δία πατέρα εκείνος,
γυρνώντας στο καλύβι απίθωσε την κούπα στην κασέλα,
και στο καλύβι ομπρός εστάθηκε, τι λαχταρούσε πάντα
να βλέπει μες στον άγριο πόλεμο τους Τρώες και τους Αργίτες.

Κι αυτοί μαζί με τον αντρώκαρδο τον Πάτροκλο κινούνε
όλο καρδιά, ως που πια συνάρματοι στους Τρώες απάνω επέσαν
και χύθηκαν, σα σφήκες θα 'λεγες, στη στράτα που φωλιάζουν,

260

και τα μικρά παιδιά το πήρανε να τις κεντούν συνήθιο
αγγρίζοντάς τις, έτσι που 'χτισαν στο δρόμο τα κελιά τους,
τ' ανέμναλα! τι κι άλλους έκαναν κακό να βρουν μεγάλο·
κι αν να περάσει κάποιος έτυχε διαβάτης κι άθελα του
τις πείραξε, μεμιάς εχίμιζαν όλες μαζί πετώντας
όλο κουράγιο κατά πάνω του, το γόνο τους να σώσουν'
με ίδιο κουράγιο, με ίδια ανάκαρα κι οι Μυρμιδόνες πέρα
απ' τ' άρμενα χιμούσαν, κι άσβηστος ο αλαλητός σκωνόταν.

Και τότε ο Πάτροκλος χουγιάζοντας γκαρδιώνει τους συντρόφους:
« Πιστοί μου Μυρμιδόνες, σύντροφοι του ξακουστού Αχιλλέα,

270 άντρες φανείτε, ορθή κρατάτε τη της αντριγιάς τη φλόγα,
το βασιλιά μας να τιμήσουμε, που στα καράβια πρώτος
μες στους Αργίτες, κι οι σύντροφοι του στο άγριο το απάλε πρώτοι·
κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας να νιώσει, ο γιος του Ατρέα,
την τύφλα του, που παρανήφησε των Αχαιών τον πρώτο.»

Αυτά είπε, κι όλοι επήραν δύναμη και στύλωσε η καρδιά τους,
κι απανωτοί στους Τρώες εχίμιζαν, καί τ' άρμενα τρογύρα
αντιλάλησαν άγρια, ως φώναξαν οί ψυχωμένοι Αργίτες.

Κι οι Τρώες, ως ξέκριναν τον Πάτροκλο τον αντρειωμένο ομπρός τους,
αυτόν και τον αμαξολάτη του, να λάμπουν στ' άρματα τους,

280 όλοι τρομάρα εντός τους ένιωσαν, ξεστέλιωσαν οι λόχοι,
τι ο γαύρος Αχιλλέας φοβήθηκαν πως δίπλα στα καράβια
την όχτρητα έδωξε από πάνω του κι έκαμε αγάπη πάλε'
κι όλοι τα μάτια κλωθογύριζαν, του Χάρου πώς να φύγουν.

Πρώτος ο Πάτροκλος σφεντόνισε το αστραφτερό κοντάρι
μπροστά του, μες στη μέση, όπου άρχιζαν οι πιο πολλοί να σπάζουν,
στου Πρωτεσίλαου του τρανόψυχου τρογύρα το καράβι'
και τον τρανό Πυραίχημ επέτυχε, που 'χε τους Παίονας φέρει
απ' τον Αξió το φαρδιορέματο μακριά, απ' την Αμυδώνα'
Στον ώμο το δεξιό τον χτύπησε, κι ανάσκελα βογγώντας

290 κυλίστη κατά γης, κι οι σύντροφοι τρογύρα του σκόρπισαν,
οι Παίονες' τί όλοι ομπρός στον Πάτροκλο το ρίζαν στη φευγάλα,
τον αρχηγό τους μόλις σκότωσε, που ήταν στη μάχη ο πρώτος.
Κι ως τούτοι πίσω έκαμαν, έσβησε τη λαμπαδούσα φλόγα,
κι απόμεινε εκεί πέρα το άρμενο μισόκαφτο' κι εκείνοι,
οι Τρώες, σκόρπισαν με άγριο τάραχο' κι οι Δαναοί χύθηκαν
στα βαθουλά καράβια, κι άσωστος αλαλητός ασκώθη.
Από βουνού μεγάλου κάποτε ψηλή κορφή πώς σπρώχνει
ο Δίας ο αστραπορίχτης σύγγεφο πυκνό και φεύγει αλάργα,
και γύρα οι βίγλες όλες φαίνονται, τ' ακρόκορφα, οι λαγκάδες,

300

κι από τα ουράνια κάτω απέραντος ανοίγει ξάφνου ο αίθέρας'
όμοια κι οι Αργίτες, από τ' άρμενα την άγρια φλόγα ως διώξαν,
μια στάλα ανάσαναν, μα ο πόλεμος δε σκόλαζε καθόλου·
τι οι Τρώες μπροστά στους πολεμόχαρους τους Αχαιούς ακόμα
δε γύριζαν την πλάτη στ' άρμενα τα μαύρα για να φύγουν,

μον' στανικώς πισωδρομίζοντας αντιστέκονταν πάντα.

Κι ως οι γραμμές της μάχης σκόρπισαν, σκοτώνει από 'ναν άντρα
κάθε αρχηγός· κι απ' όλους ο άτρομος γιος του Μενοίτιου πρώτος
στο μερί πάνω τον Αρήλυκο χτυπάει, τη ράχη ως γύρνα,
με μυτερό κοντάρι χάλκινο, και βγήκε από την άλλη·

- 310 του σπάει το κόκαλο, κι απίστομα στο χώμα πέφτει εκείνος.
Μετά ο Μενέλαος ο πολέμαρχος το Θόα στο στήθος βρίσκει,
γυμνός πλάι στο σκουτάρι ως έμεινε, και την ορμή του κόβει.
Τον Άμφικλο, με φόρα ως χύνουνταν, παραμονεύει ο Μέγης,
και προλαβαίνοντας τον πέτυχε πα στο μερί, κει που 'ναι
κανείς πιο σαρκωμένος· κι έκοψε τα νεύρα γύρω η μύτη
του κονταριού, κι ευτὺς εσκέπασε τα μάτια του σκοτάδι.
Κι ο πρώτος απ' τους γιους του Νέστορα βαρίσκει τον Ατύμνιο,
ο Αντίλοχος, και τα λαγγόνια του περνά τα απ' άκρη ως άκρη,
και πέφτει ομπρός του· τότε σίμωσε με το κοντάρι ο Μάρης,
- 320 θυμό γιομάτος για τ' αδέρφι του· μπρος στο κουφάρι εστάθη,
και χύθη απάνω στον Αντίλοχο· μα πριν προφτάσει, ρίχνει
ο Θρασυμήδης, και τον πέτυχε στον ώμο ευτὺς απάνω.
Του κονταριού ο χαλός διαχώρισε τ' απανωβράχιονό του
από το κρέας τρογύρα, κι έσπασε το κόκαλο του ως πέρα.
Πέφτει βροντώντας, και του σκέπασε τα μάτια το σκοτάδι.
Έτσι από δυο αδερφούς σκοτώθηκαν κι ομάδι εκατεβήκαν
οι δυο του Σαρπηδόνα αντρόκαρδοι σύντροφοι μες στον Άδη,
του Αμισωδάρου οι γιοι οι πολέμαρχοι, που την αδάμαστη είχε
τη Χίμαιρα αναθρέψει, ανείπωτη ζημιά σε πλήθος κόσμο.
- 330 Κι ο Αίας, του Οϊλέα ο γιος, χιμίζοντας προφταίνει, ως πιστομιόταν
μες στην αντάρα, τον Κλεόβουλο και του 'κοψε τη φόρα,
με το σπαθί του τ' ωριομάνικο χτυπώντας τον στο σβέρκο"
απ' το αίμα το σπαθί του επύρωσε, και κείνου τα δυο μάτια
σφάλιζε η Μοίρα η τρανοδύναμη κι ο κόκκινος ο Χάρος.
Τότε ο Πηνέλαος με το Λύκωνα τρέχουν κοντά, γιατί είχαν
ο ένας του άλλου λαθέψει κι έριξαν του κάκου τα κοντάρια·
με τα σπαθιά τους τότε σίμωσαν, κι ο Λύκωνας του δίνει
στου κράνους του αψηλά το κέρατο, μα του σπαθιού το χέρι
του σπάει· τότε ο Πηνέλαος του 'δωκε κάτω απ' τ' αφτί, στο σβέρκο,

340

και το σπαθί του εχώθη αλάκερο, κι ως μοναχά το δέρμα ·
κρατούσε, το κεφάλι εκρέμασε κι ελύθη η δύναμη του.
Τρεχάτος κι ο Μηριόνης πρόφτασε και κονταρεύει απάνω
στο δεξιόν ώμο τον Ακάμαντα, στο αμάξι του ως πηδούσε,

και πέφτει καταγής, και χύθηκε στα μάτια του σκοτάδι.
Κι ο Ιδομενέας χτυπάει με ανέσπλαχνο κοντάρι τον Ερύμα
στο στόμα, κι ο χαλός ο χάλκινος βγήκε αντικρύ περνώντας
στη ρίζα του μυαλού, και σύντριψε τα κόκαλα του τ' άσπρα'
πετάχτηκαν τα δόντια, κι αίματα τα μάτια του γιομώσαν
τα δυο, κι απ' τ' ανοιχτό το στόμα του κι απ' τα ρουθούνια το αίμα

350 ξερνούσε, και το μαύρο σύγνεφο τον έζωσε του Χάρου.

Σκοτώσαν έτσι οι Αργίτες κύβερνοι καθείς κι από 'ναν άντρα.
Πώς λύκοι ξαγριεμένοι ρίχνονται σε αρνιά, σε ρίφια απάνω,
αρπάζοντας τα απ' τα κοπάδια τους, που ανέμελος τσοπάνος
τ' αφήκε στα βουνά και σκόρπισαν, κι εκείνοι βλέποντας τα
χιμούν με βιάση στ' αρνοκάτσικα με την καρδιά την τρέμια'
όμοια στους Τρώες κι οι Αργίτες χίμιζαν, κι αυτοί μεμιάς το ρίχνουν
με τρόπο στο φευγιό σκληρίζοντας, πάσα αντριγιά ξεχνώντας.

Κι ο μέγας Αίας να ρίξει εγύρευε στο χαλκοκράνη πάντα
τον Έχτορα, μ' αυτός, κατέχοντας την τέχνη του πολέμου,

360 τους ώμους τους φαρδιούς εσκέπαζε με ταύρινο σκουτάρι,
και τις σαϊτιές που βούιζαν ξέφευγε, τις κονταριές που εβρόντουν,
τι το 'νιωθε καλά πως έγερνε τώρα απ' την άλλη η νίκη·
μα κι έτσι έμενε εκεί, παλεύοντας να σώσει τους συντρόφους.

Πώς απ' τον Όλυμπο ένα σύγνεφο προς τ' ουρανού τα βάθη
τα ξάστερα πλαταίνει, ο δρόλαπας καθώς του Δία ξεσπάζει'
όμοια κι εκείνοι έσκουζαν κι έφευγαν απ' τα καράβια τότε,
καί δίχως τάξη πίσω edιάβαιναν και τ' άτια ξεμακραίναν
γοργά τον Έχτορα συνάρματο, τους άλλους παρατώντας
τους Τρώες, που το ανοιχτό τους μπόδιζε χαντάκι αθέλητα τους.

370 Πολλά φαριά, τ' αμάξια σέρνοντας γοργά, μες στο χαντάκι,
του τιμονιού την άκρια ως έσπαζαν, τ' αρχονταμάξια άφηναν.
Ξοπίσω ο Πάτροκλος, γκαρδιώνοντας τους Αχαιούς, τραβούσε
το χαλασμό των Τρωών γυρεύοντας· κι αυτοί γέμιζαν όλες
τις στράτες σκόρπιοι με συντάραχο και χλαλοή, κι η σκόνη
ψηλά κάτω απ' τα νέφη απλώνουνταν, και πιλαλούσαν τ' άτια
μακριά από τα καλύβια κι άρμενα, να πάν στο κάστρο πίσω.
Κι ο Πάτροκλος εκεί που πιότερους θεωρούσε ανταριασμένους
χυνόταν με φοβέρες, κι έπεφταν κάτω απ' τ' αξόνια εκείνοι
με το κεφάλι, και τ' αμάξια τους αναποδογύριζαν.

380 Και το χαντάκι αντίκρα επήδηξαν τα γρήγορα άλογα του,

τ' αθάνατα, οι θεοί που κάποτε χάρισαν στον Πηλέα,
μπροστά χιμώντας, τι στον Έκτορα να ρίξει ελαχταρούσε'
όμως εκείνον τον ξεμακραίναν τα γρήγορα άλογά του.
Πώς όντας πιάσει μπόρα, αλάκερη πλαντάζει η γης η μαύρη,
κάποιαν ημέρα του χινόπωρου, νεροποντή σα στέλνει
ο Δίας, καθώς τον πήρε η μάνητα κι η οργή για τους ανθρώπους,
στην αγορά που κρίνουν άνομα, στραβά κρισολογώντας,
και λαχταρούν το δίκιο απήφιστα κι ουδέ θεούς λογιάζουν
τους ποταμούς τους όλους ξέχειλους θωρούν να τρέχουν τότε,

390 και τις πλαγιές τα ξερορέματα να κόβουν πλημμυρώντας,
που απ' το βουνό με ορμή στη θάλασσα τη σκοτεινή ως κυλύνει,
μουγκρίζουν δυνατά, ρημάζοντας τους μόχτους των ανθρώπων
όμοια βαριά εμουγκρίζαν τρέχοντας κι οι τρωικές φοράδες.

Και σύντας άριεψεν ο Πάτροκλος τις φάλαγγες τις πρώτες,
πίσω ξανά στα πλοία τις έσπρωξε' κι ουδέ στο κάστρο μέσα
να μπουν τους άφηνε, κι ας το 'θελαν, μον' έσφαζε χιμώντας
ολούθε, στο ποτάμι ανάμεσα και στο απηλό το τείχος
και στα καράβια, πίσω παίρνοντας το αίμα πολλών που έπεσαν.
Τον Πρόνοο πρώτο τότε εχτύπησε με το λαμπρό κοντάρι,

400 γυμνός πλάι στο σκουτάρι ως έμεινε, και την ορμή του κόβει.
Βρόντηξε πέφτοντας' κι ο Πάτροκλος στο Θέστορα, του Ηνόπου
το γιο. χιμώντας πάνω—κάθουνταν στ' ώριο του αμάξι ετούτος
κουβαριαστός, τι ο νους του εσάστισε, και τα λουριά απ' τα χέρια
του ξέφυγαν κι εκείνος σίμωσε και στη δεξιά μασέλα
τον κονταρεύει, και του πέρασε τα δόντια ως πέρα, κι έτσι
με το κοντάρι τον ανάσυρεν απ' του αμαξιού το γύρο,
σε κάβο όπως ψαράς που κάθεσαι και σέρνει με τ' αγκίστρι
και με το λιναρένιο αρμίδι του τρανό απ' το κύμα ψάρι'
όμοια τον έσερνε απ' τ' αμάξι του με ορθάνοιχτο το στόμα,

410 κι όπως τον έσπρωξε τ' απίστομα, ξεψύχησε πεσμένος.
Μετά, ως χιμούσε ο Ερύλαος πάνω του, στην κεφαλή του ρίχνει
καταμεσός κοτρόνι, κι έσκισε στη μέση εκείνη ακέρια
στο στέριο μέσα κράνος· κι έπεσε τα μπρούμυτα στο χώμα,
και γύραθε του εχύθη ο θάνατος ο ψυχοκαταλύτης.
Μετά στον Πυρή, στον Ερύμαντα χιμίζει και στου Αργέου
το γιο Πολύμηλο, στον Εύιππο, στον αντρειωμένο Επάλτη,
και στον Εχίο και στον Τληπόλεμο και στον Ιφέα το γαῦρο,
κι όλους απανωτά τους σώριασε στη γη την πολυθρόφα.

Κι ο Σαρπηδόνας τους ξεζώνατους τους συντρόφους του ως είδε

420 να πέφτουν κάτω από του Πάτροκλου τα μανιασμένα χέρια,
με οργή φωνάζει τους ισόθεους προστάζοντας Λυκιώτες:
«Ντροπή, Λυκιώτες! Που μου φεύγετε; Γοργοποδαριαστείτε'
τι εγώ με τούτον τον πολέμαρχο θ' αντικριστώ, να μάθω,
ποιος να 'ναι τάχα μ' έτοια δύναμη, και τόση θράψη κάνει
στους Τρώες· πολλών αλήθεια αντρόκαρδων τα γόνατα έχει λύσει.»

Είπε, κι από το αμάξι επήδηξε συνάρματος στο χώμα'
κι ως να τον δει, πετάχτη ο Πάτροκλος, κι αυτός από τ' αμάξι.
Κι όπως δυο αγιούπες γαντζομύτηδες και νυχοποδαράτοι
παλεύουν δυνατά στρηνιάζοντας σε ολόρθο βράχο απάνω'

430 όμοια και τούτοι οι δυο σκληρίζοντας ο ένας του άλλου χιμίζαν.

Κι όπως τους είδε, τους σπλαχνίστηκε βαθιά του ο γιος του Κρόνου,
κι είπε στην Ήρα, που καί ταίρι του μαζί ήταν κι' αδερφή του:
«Ωχού μου εμένα, ο πιο που αγάπησα θνητός, ο Σαρπηδόνας,
γραφτό 'ναι τώρα από τον Πάτροκλο να κατεβεί στον Άδη.
Και μέσα μου η καρδιά διχόγνωμη σαλεύει, ως διαλογούμαι,
να τον αρπάξω απ' την πολύδακρη τη μάχη και στις πλούσιες
Λυκίας τα μέρη, πριν ο θάνατος τον έβρει, να τον φέρω,
για και ν' αφήσω τώρα ο Πάτροκλος να πάρει τη ζωή του;»

Και τότε η σεβαστή του απάντησε βοϊδομάτη Ήρα κι είπε:

440 «Υγιέ του Κρόνου τρομερότατε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Έναν θνητό πώς θες, που θάνατο του 'χει γραμμένα η Μοίρα,
τώρα ξανά απ' τον πολυστέναχτο να τον γλιτώσεις Χάρο;
Κάμε ό,τι θες, μα κι όλοι οι αθάνατοι δεν έχουμε ίδια γνώμη.
Άκου, ένα λόγο τώρα θα 'λεγα, και συ στο νου σου βαλ' τον:
Αν στείλεις ζωντανό στο σπίτι του το Σαρπηδόνα πίσω,
κι άλλος θεός, στοχάσου, αργότερα θα θέλει σαν και σένα
τον ακριβό του γιο απ' τον πόλεμο τον άγριο να γλιτώσει'
γιατί πολλοί στου Πρίαμου μάχονται το μέγα κάστρο γύρα
θεών υγιού, και συ θα θύμωνες περίσσια τους γονιούς τους.

450

Αν όμως είναι τόση η αγάπη σου και σκίζεται η καρδιά σου,
τώρα άφησε τον μες στον πόλεμο να σκοτωθεί τον άγριο,
κάτω απ' του Πάτροκλου τ' ανίκητα τα χέρια δαμασμένος·
κι έπειτα, σαν τον έβρει ο Χάροντας και ξεψυχήσει, στείλε
το γλυκόν Ύπνο και το Θάνατο, στα χέρια να τον πάρουν
και να τον πάνε στις απλόχωρης Λυκίας τα μέρη πέρα.
Μνημούρι εκεί οι δικοί κι οι φίλοι του με μια κολόνα απάνω

θα του σηκώσουν τι όσοι πέθαναν άλλη δε λάχαν χάρη.»

Είπε, κι ο κύρης των αθάνατων και των θνητών το δέχτη,
και ματερές ψιχάλες έριξε στο χώμα, να τιμήσει

460 τον ακριβό το γιο του θέλοντας, που του 'μελλε στην πλούσια
την Τροία να τον σκοτώσει ο Πάτροκλος απ' την πατρίδα αλάργα.

Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν χιμώντας ο ένας του άλλου,
χτυπάει τον ξακουστόν ο Πάτροκλος Θρασύμηλο χιμώντας,
που αμαξολάτης ήταν έμνοστος του ρήγα Σαρπηδόνα'
στο κατωκοίλι τον εχτύπησε και την ορμή του κόβει.

Κι ο Σαρπηδόνας χύθη δεύτερος, μα το λαμπρό κοντάρι
του λάθεψε, και μόνο το άλογο, τον Πήδασο, στην πλάτη
βρίσκει δεξιά' και κείνο εμούγκρισε, και ξεψυχώντας κάτω
στον κουρνιαχτό βογγώντας έπεσε, και πέταξε η ψυχή του.

470 Χωρίζουν τ' άλλα δυο τ' αλόγατα, τριζοκοπα ο ζυγός τους,
και μπλέκουν τα λουριά, το τρίζυγο σαν έπεσε άτι κάτω.
Μα ο ψυχωμένος Αυτομέδοντας ευτύς θαράπιο βρίσκει:
Το ολόμακρο σπαθί του ετράβηξε πλάι στο παχύ μερί του,
και κόβει τα λουριά του τρίζυγου, δίχως στιγμή να χάνει.
Και πήραν ίσιο δρόμο τ' άλογα και στα λουριά στρώθηκαν.
Κι εκείνοι οι δυο τους ξανασίμωσαν με λυσσασμένη αμάχη·
μα πάλε ο Σαρπηδόνας λάθεψε με το λαμπρό κοντάρι,
και πέρασε ο χαλός στου Πάτροκλου τον ζερβόν ώμο απάνω,
δίχως ν' αγγίξει' τότε ο Πάτροκλος χιμάει με τη σειρά του,

480 και το κοντάρι από το χέρι του δεν έφυγε του κάκου,
μον' πέτυχε η καρδιά όπου βρίσκεται ζωσμένη απ' τ' άλλα σπλάχνα'
κι αυτός σωριάστη, όπως σωριάζεται για δρυς για λεύκα χάμω
για πεύκο τρισμαγάλο, που 'κοψαν πα στα βουνά οι μαστόροι
με τα νιοτρόχιστα τσεκούρια τους, καρένα να το κάνουν
όμοια κι αυτός ομπρός στο αμάξι του και στ' άλογα ξαπλώθη
βρουχιώντας, με τα νύχια ξύνοντας τη ματωμένη σκόνη.
Πώς σε κοπάδι ταύρο, δύναμη κι ορμή γιομάτο, λιώντας
χιμάει και τρώει, μες στα στριφτόζαλα τα βόδια τ' άλλα ως βόσκει,
και κλείνει αυτός τα μάτια βόγγοντας στου λιόντα τα σαγόνια'

490 όμοια απ' τον Πάτροκλο πεθαίνοντας των Λυκιωτών των γαύρων
ο πρωτολάτης δεν εδείλιασε, μον' λέει στο σύντροφό του:
«Γλαύκε μου εσύ, τρανέ πολέμαρχε, καιρός να δείξεις τώρα
κονταρομάχος και πολέμαρχος πως είσαι ψυχωμένος·
πια άλλο απ' τον πόλεμο μη γνοιάζεσαι, γοργόποδος αν είσαι.

Και πρώτα πρώτα ολούθε τρέχοντας των Λυκιωτών τους πρώτους
να 'ρθουν να πολεμήσουν άσκωσε στο Σαρπηδόνα γύρα,
κι έλα μετά και συ και πάλεψε τρογύρα απ' το κορμί μου'
τι θα σου γίνω εγώ κι αργότερα, μέρα και νύχτα πάντα,
ντροπή και καταφρόνια, αν τ' άρματα μπορέσουν και μου γδύσουν

500 οι Αργίτες τώρα, καθώς έπεσα στων καραβιών τις πρύμνες.
Καρδιά λοιπόν, ομπρός, ξεσήκωσε και τους δικούς μας όλους!»

Είπε, κι ο θάνατος του σκέπασε και μάτια και ρουθούνια.
Κι εκείνος τότε, απά στο στήθος του πατώντας, το κοντάρι
απ' το κορμί τραβάει, κι ομάδι του ξεχύθηκαν τα σπλάχνα,
και την ψυχή εκείνου εξερίζωσε μαζί με το χαλό του.
Κι οι Μυρμιδόνες τ' άτια εκράτησαν, που λαχάνιαζαν, κι όλο
να φύγουν γύρευαν, ως έμεινε το αρχονταμάξι ολάδειο.

Πίκρα βαριά το Γλαύκο επλάκωσε, τα λόγια του ν' ακούσει,
κι οργή τον πήρε που δε δύνουνταν να τότε διαφεντέψει'

510 μον' μες στο χέρι εκράταε σφίγγοντας το μπράτσο, πού πονούσε
απ' την πληγή, του Τεύκρου πού άνοιξεν η σαγιτιά, στο τείχος
το μέγα ως χίμα, απ' τους συντρόφους του τη συφορά να διώξει. .
Κι ευκήθη τότε στον Απόλλωνα το μακροσαγιτάρη:
« Άκουσε, αφέντη, εσύ που βρίσκεσαι μες στη Λυκία την πλούσια
για καί στην Τροίαν εδώ, τι δύνεσαι να συνακούς ολούθε
όποιον τον ζώνει ανάγκη' μ' έζωσε και μένα ανάγκη τώρα'
φριχτά με τυραννάει το λάβωμα' το μπράτσο μου σουβλίζουν
πόννοι δριμιοί, κι ουδέ ξεραίνεται, να σταματήσει το αίμα.
Νιώθω τον ώμο από το χτύπημα βαρύ, και το κοντάρι

520 δε στέκει στέριο μες στη φούχτα μου, για να ριχτώ στη μάχη
πα στους οχτρούς· κι ο πιο αντρειωμένος μας εχάθη, ο Σαρπηδόνας,
ο γιος του Δία, που δε διαφέντεψε μηδέ και το παιδί του.
Μα καν, αφέντη εσύ, την άσκημη λαβωματιά μου γιάνε,
τους πόνους κοίμισε, και δύναμη δώσ'μου ξανά, να βάλω
κουράγιο στους Λυκιώτες συντρόφους, στον πόλεμο να μούνε,
κι ατός μου να παλέψω απ' το κορμί του σκοτωμένου γύρα.»

Είπε, και την ευκή του επάκουσεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος·
μεμιάς τους πόνους του σταμάτησε, ξεραίνει απ' την πληγή του
το μαύρο γαίμα, και το στήθος του με άγριαν ορμή γιομίζει.

530

Κι ο Γλαύκος το 'νιώσε στα φρένα του και χάρηκε η καρδιά του,
που έτσι τρανός θεός συνάκουσε μεμιάς την προσευκή του.

Και πρώτα πρώτα ολούθε τρέχοντας των Λυκιωτών τους κάλλιους
να 'ρθουν να πολεμούν ξεσήκωσε στο Σαρπηδόνα γύρα'
μετά στους Τρώες μακροσκελίζοντας κινούσε, κει που έστεκαν
ο γιος του Πάνθου ο Πολυδάμαντας κι ο Αγήνορας ο θείος,
κι ήταν κι ο Αινείας μαζί τους κι ο Έχτορας ο χαλκοκρανώμενος.
Στάθη κοντά τους, κι ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Έχτορα, τώρα πια αποξέχασες τους σύμμαχους σου αλήθεια,
που εδώ μακριά από την πατρίδα τους και τους δικούς για σένα

540 σκοτώνονται, μα εσύ δε γνιοιάζεσαι βοήθεια να τους δώσεις.
Των Λυκιωτών ο πρώτος κοιτάται νεκρός, ο Σαρπηδόνας,
που πάντα τη Λυκία διαφέντευε, κριτής και πολέμαρχος·
ο Άρης ο χάλκινος τον σκότωσε στου Πάτροκλου τα χέρια.
Όμως σταθείτε, φίλοι, δίπλα του, κι ας μη δεχτεί η καρδιά σας
το σκοτωμένο να ντροπιάσουνε, να πάρουν τ' άρματά του
οι Μυρμιδόνες, για όσους χάθηκαν Αργίτες μανιασμένοι,
που τα κοντάρια μας τους σκότωσαν μπρος στα γοργά καράβια.»

Έτσι είπε αυτός, και κατακέφαλα περίζωσε τους Τρώες
καημός αβάσταχτος, αγιάτρευτος' τι στο καστρί τους πύργο,

550 ξένος κι ας ήταν, τον λογάριαζαν, κι έσερνε πλήθιο ασκέρι
κοντά, κι ατός του μες στον πόλεμο ξεχώριζε απ' τους πρώτους.
Με λύσσα στους Αργίτες έπεσαν λοιπόν θυμό γιομάτος,
-που εχάθη ο Σαρπηδόνας, ο Έχτορας τραβούσε ομπρός. Ωστόσο
η αντρίστικη καρδιά του Πάτροκλου ξεσήκωνε τους άλλους·
στους δυο τους Αίαντες πρώτα εμίλησε, που φρένιαζαν κι ατοί τους:
« Αίαντες, τώρα να βοηθήσετε καιρός με την καρδιά σας,
την ίδια αντρεία όπως πάντα δείχνοντας και πιο μεγάλη ακόμα.
Κοίταται ο πρώτος στο καστρότειχο των Αχαιών που εμπήκε,
ο Σαρπηδόνας· να τον παίρναμε, και την αρματωσιά του

560 να γδύναμε, να τον ντροπιάζαμε' και να σκοτώναμε όλους
με άνεσπλαχνο χαλκό, που θα 'τρεχαν να τότε διαφεντέψουν.»

Είπε, μ' αυτοί κι ατοί τους λόγιαζαν να κρατηθούν αντρίκεια'
κι ως απ' τις δυο μεριές τους λόχους τους στέριωσαν ο καθένας,
Λυκιώτες, Τρώες, Αργίτες έσμιζαν και Μυρμιδόνες—όλοι,
και πιάστηκαν τρογύρα απ' τ' άψυχο κορμί του σκοτωμένου,
φριχτά χουγιάζοντας, κι οι αρμάτες τους αλάγιαστα βροντούσαν
κι ο Δίας με νύχτα μαύρη ετύλιξε τ' αντροπαλέματά τους,
για να ξεσπάσει ανήλεος πόλεμος τρογύρα απ' τον υγιό του.

Οι Αργίτες πρώτοι πισωδρόμισαν οι στραφτομάτες τότε'

570 τι όχι απ' τους πιο αχαμνούς χτυπήθηκε στους Μυρμιδόνες κάποιος,
ο Επειγέας, ο αρχοντογέννητος γιος του Αγακλή του γαύρου,
που στο Βουδείο την αρχοντόχωρα βασίλευε σε χρόνια
παλιά, μα ως σκότωσε έναν ξάδερφο τρανό, στη Θέτη επήγε
τη χιοναστράγαλη προσπέφτοντας και στον Πηλέα το ρήγα'
κι αυτοί μαζί με τον πολέμαρχο τον Αχιλλέα τον στείλαν
πέρα στην Τροία την καλοφώραδη, τους Τρώες να πολεμήσει.
Μα στο νεκρό όπως τώρα ζύγωνε, τον βρίσκει με λιθάρι
στην κεφαλή του ο μέγας Έχτορας, κι αυτή στα δυο εχωρίστη
στο στέριο μέσα κράνος, κι έπεσε τ' απίστομα στο χώμα,

580 και γύραθέ του εχύθη ο θάνατος ο ψυχοκαταλύτης.
Πικράθη ο Πάτροκλος το σύντροφο νεκρό να ιδεί να πέφτει,
καί χύθη ομπρός μέσα απ' τους πρόμαχους, ίδια γοργό γεράκι,
που οι καλιακούδες όλες φεύγουνε και τα ψαρόνια ομπρός του'
ίδιος, αλογοδρόμε Πάτροκλε, στους Τρώες απάνω εχύθης
και στους Λυκιώτες, για το σύντροφο που εχάθη μανιασμένος·
και το Σθενέλαο, το πανάκριβο βλαστάρι του Ιθαιμένη,
με πέτρα απά στο σβέρκο επέτυχε, και του 'κοψε τα νεύρα'
πισωδρομίζει ο γαύρος Έχτορας, μαζί κι οι μπροστομάχοι.
Όσο του μακρού πάει ψιλόλιγνο κοντάρι, που το ρίχνει

590 τη δύναμη του δοκιμάζοντας για στους αγώνες κάποιος,
για και στη μάχη, οχτροί σαν πλάκωσαν να σφάξουν και να ράνουν
τόσο κι οι Τρώες επισωδρόμισαν, σπρωγμένοι απ' τους Αργίτες.
Πρώτος ο Γλαύκος, των πολέμαρχων των Λυκιωτών ο ρήγας,
πίσω γυρνάει, και τον συντρόκαρδο το Βαθυκλή σκοτώνει,
το γιο τον ακριβό του Χάλκωνα, που ζούσε στην Ελλάδα,
πρώτος σε βιος και πλούτη ανάμεσα στους Μυρμιδόνες όλους.
Ετούτον χτύπησε κατάστηθα με το κοντάρι ο Γλαύκος
γυρνώντας ξάφνου, όπως τον έφτανε πα στο κυνήγι εκείνος·
κι ως έπεσε με βρόντο, ανείπωτα τον πόνεσαν οι Αργίτες,

600 τέτοιο αντρειωμένο, κι αναγάλλιασαν οι Τρώες από την άλλη.
Κι ήρθαν τρογυρα του καί στάθηκαν πολλοί' κι οι Αργίτες όμως
της αντριγιάς αναθυμήθηκαν κι απάνω τους χύθηκαν.
Τότε ο Μηριόνης κάποιον σκότωσε ρηγάρχη από τους Τρώες,
το Λαογόνο, γιο του Ονήτορα τρανό, του Δία της Ίδας
ιερέας που εστάθη και τον σέβουνταν σαν τους θεούς ο κόσμος·
κάτω απ' τ' αφτί κι απ' το σαγόνι του τον βρήκε, κι η ψυχή του
απ' το κορμί με βιάση ως έφυγε, τον πήρε το σκοτάδι.
Κι ο Αινείας το χάλκινο κοντάρι του τινάζει στο Μηριόνη·
τί ως πίσω απ' το σκουτάρι επήγαινε, πώς θα τον βρει λογιούσε'

610 μα είδε απαντίκρα αυτός το χάλκινο κοντάρι και ξεφεύγει·
τι έσκυψε ομπρός, και πίσω εχώθηκε στο χώμα το κοντάρι,
πέρα μακριά, κι η ουρά του απόμεινε σεινάμενη να τρέμει,
ωσόπου η ορμή του καταλάγιασε κι η δύναμη του εχάθη. :
Έτσι έμεινε ο χαλός σφαράζοντας του Αινεία στο χώμα μέσα
μπηγμένος άδικα, ξεφεύγοντας απ' το γερό του χέρι.
Κι ο Αινείας όλο θυμό και μάνητα φωνή μεγάλη σέρνει:
« Χορευταράς κι αν είσαι, σίγουρα, Μηριόνη, το κοντάρι
να σ' έβρισκε μονάχα, σου 'κοβε τη φόρα μια για πάντα!»

Τότε ο Μηριόνης του αποκρίθηκε, του κονταριού ο τεχνίτης:

620 «Αινεία, τρανή κι αν έχεις δύναμη, σα δύσκολο να κόψεις
τη φόρα σπ' όλους που σου χύνονται και λαχταρούν μαζί σου
να πολεμούν θνητός γεννήθηκες και συ μαθές, στοχάσου.
Ο κοφτερός χαλκός μου αν έβρισκε κατάκορμα και σένα,
θα 'δινες λέω, κι ας έχεις δύναμη κι αντρεία, σε μένα τότε
δόξα τρανή, στον καλοφόραδο τον Άδη τη ζωή σου.»

Αυτά είπε, κι ο αντρειωμένος Πάτροκλος μιλάει μαλώνοντας τον:
«Μηριόνη, τώρα αυτά τι τα 'θελες, και παλικάρι που 'σαι;
Με λόγια και βρισιές, καλότυχε, δε θα τραβήξουν χέρι
οι Τρώες απ' το νεκρό· πρωτύτερα θα φάει το χώμα κι άλλους.

630 Τα λόγια κυβερνούν στη σύναξη, στον πόλεμο τα μπράτσα"
τα λόγια το λοιπόν παράτησε και πιάσε το κοντάρι!».

Είπε, και μπήκε ομπρός, κι ο ισόθεος τον ακολούθησε άντρας.
Από βουνού φαράγγι σύχλωρο ψηλά πως ανεβαίνουν
απ' τους λατόμους τα χτυπήματα και από μακριά γρικιούνται'
όμοια κι αυτών οι βρόντοι ανέβαιναν ψηλά απ' της γης τα πλάτη
απ' το χαλκό κι απ' τα καλόφτιαστα, βοϊδόπετσα σκουτάρια,
τα δίκοπα κοντάρια ως πάνω τους και τα σπαθιά κρουγόνταν.
Κι ουδέ ποτέ κανένας που 'ξερε το θείο το Σαρπηδόνα
θα τον ξεχώριζε· τι γαίματα και σκόνες και κοντάρια

640

αποκορφής τον αποσκέπαζαν ως με τ' ακρόποδά του.
Κι όλο πύκνωναν στο κουφάρι του τρογυρα, σαν τις μύγες
που ζουζουνούν στη μάντρα, ολόγυρα στις γαλατοκαρδάρες,
την άνοιξη, καθώς ξεχείλισε στους άρμεγούς το γάλα'
όμοια κι εκείνοι στο κουφάρι του μαζεύουνταν τρογυρα.
Κι ο Δίας στιγμή απ' τον άγριο πόλεμο δε σήκωνε τα μάτια
τ' αστραφτερά, μον' θώρειε αδιάκοπα, κι εντός του εστοχαζόταν
πολλά για το χαμό του Πάτροκλου, κι αναρωτιόταν, τάχα

να τον σκοτώσει δίχως άργητα μες στη σφαγή την άγρια
με το κοντάρι ο γαύρος Έχτορας στου ισόθεου Σαρπηδόνα

650 το κορμί πάνω, κι απ' τους ώμους του να πάρει τ' άρματά του,
για και σε πιο πολλούς τον παιδεμό τον άγριο να πληθύνει;
Κι αυτό του εικάστη, ως διαλογίζονταν, το πιο καλό πως είναι:
Μια φορά ακόμα πάλε ο σύντροφος του ξακουστού Αχιλλέα
τους Τρώες ομάδι και τον Έχτορα το χαλκοκράνη πίσω
να ρίξει στο καστρί, και θάνατο σε Τρώες πολλούς να δώσει.
Απ' 'ολους πριν στο στήθος του Έχτορα περίσσια δείλια βάνει'
πηδάει στο αμάξι του, και φεύγοντας φωνάζει και στους άλλους
τους Τρώες να φύγουν, τι τη γνώρισε τη ζυγαριά του Δία.
Κι ουδέ οι τρανοί Λυκιώτες βάσταξαν, μον' διασκορπίσαν όλοι,

660 το ρήγα τους θωρώντας άψυχο μες στους νεκρούς τους άλλους
να κοίτεται' τι πλήθος πάνω του σωριάζουνταν, του Κρόνου
ο γιος το σκοτωμό ως ξεσήκωνε τον άγριο αναμεσό τους.
Κι από τους ώμους τότε τ' άρματά του Σαρπηδόνα γδύνουν,
που άστραφταν χάλκινα, κι ο αντρόκαρδος γιος του Μενοίτιου τότε
τα δίνει να τα παν οι σύντροφοι στα βαθουλά καράβια.

Κι ο Δίας στο Φοίβο εστράφη κι έλεγεν ο νεφελοστοιβάχτης:
« Απ' τις ριζιές, ομπρός, Απόλλωνα, το Σαρπηδόνα βγάλε'
τα μελανά του σφούγγιξε αίματα, μετά κουβάλησε τον
μακριά πολύ, στο ρέμα λούσε τον του ποταμού, με λάδι

670 αθάνατο άλειψε τον, φόρα του θεϊκό χιτώνα γύρω,
και στους γοργούς περαματάρηδες, τα διδυμάρια αδέρφια,
δωσ' τον, στον Ύπνο και στο Θάνατο, για να τον κουβαλήσουν
πέρα στης καρπερής κι απλόχωρης Λυκίας τα καμποτόπια.
Μνημούρι εκεί οι δικοί κι οι σύντροφοι με μια κολόνα απάνω
θα του σηκώσουν τι όσοι πέθαναν άλλη δε λάχαν χάρη.»

Είπε, κι ο Φοίβος δεν παράκουσε το λόγο του κυρού του'
απ' τα βουνά της Ίδας έτρεξε στην άγρια μέσα μάχη,
κι απ' τις ριζιές γοργά ανασήκωσε το θείο το Σαρπηδόνα
μακριά· στου ποταμού τον έλουσε το ρέμα, τον αλείφει

680

με λάδι αθάνατο, του φόρεσε θεϊκό χιτώνα γύρω,
και στους γοργούς περαματάρηδες, τον δίνει να τον πάρουν,
μαζί στον Ύπνο και στο Θάνατο, τα διδυμάρια αδέρφια,
που ευτύς στην καρπερή κι απλόχωρη Λυκία τον απίθωσαν.

Κι ο Πάτροκλος τον Αυτομέδοντα και τ' άτια του προστάζει,

και στο κυνήγι επήρε κι έστρωσε τους Τρώες και τους Λυκιώτες
—κακό της κεφαλής του, ο ανέμυαλος! τι του Αχιλλέα το λόγο
αν άκουε, την κακιά θα ξέφευγε του μαύρου Χάρου μοίρα.
Μ' απ' των θνητών πιο πάνω στέκονται πάντα οι βουλές του Δία'
τι αυτός κι απ' του αντρειωμένου ακόπιαστα τα χέρια αρπάει τη νίκη

690 και στο φευγιό τον ρίχνει, κι άλλοτε να χτυπηθεί τον σπρώχνει.
Και τότε ήταν ο Δίας τον Πάτροκλο που γέμισε κουράγιο.

Πάτροκλε, ο πρώτος ποιος που σκότωσες, ποιος ο στερνός αλήθεια,
την ώρα αυτή, οι θεοί στο θάνατο που σ' είχαν πια καλέσει;
Τον Άδραστο καί τον Επίστορα και τον Αυτόνοο πρώτα,
του Μέγα τον υγιό τον Πέριμο, τον Έλασο, το Μούλιο,
τον Έχεκλο και το Μελάνιππο μετά και τον Πυλάρτη.
Κι οι άλλοι, ως τον είδαν που τους σκότωνε, το ρίζαν στη φευγάλα.

Οι Αργίτες τότε το αψηλόπορτο της Τροίας θα παίρναν κάστρο,
ως χίμα ο Πάτροκλος, τι φρένιαζε γύρω μπροστά χτυπώντας,

700 αν δε στεκόταν στον καλόχτιστο τον πύργο απάνω ο Φοίβος,
τους Τρώες βοηθώντας και λογιάζοντας πολλά κακά για κείνον.
Τρεις πάτησε φορές ο Πάτροκλος στ' ολόρθο καστροτείχι,
πα στη γωνιά, και τρεις ο Απόλλωνας του σπρώχνει το σκουτάρι
με τα δυο χέρια του τ' αθάνατα, και τον τινάζει πίσω.
Μα σύντας χίμιξε και τέταρτην, ίδια θεός, ο Φοίβος
ο μακρορίχτης φοβερίζοντας άγρια φωνή του σέρνει:
« Πάτροκλε, πίσω, αρχοντογέννητε! Με το κοντάρι σου, όχι,
των Τρωών των πέρφανων δε γράφτηκε να πατηθεί το κάστρο,
μηδέ με του Αχιλλέα, που ασύγκριτα πιο αντρόκαρδος λογιέται.»

710 Έτσι του μίλησε, κι ο Πάτροκλος πίσω πολύ ετραβήχτη,
του μακροσαγιάρη Απόλλωνα τη μάνητα να φύγει.

Κι ο Έχτορας τ' άτια τα μονόφυχα κρατάει στο Ζερβοπόρτι,
κι αναρωτιόταν, να τα γύριζε, να μπει ξανά στη μάχη,
για να προστάξει, στο καστρότειχο να σφαλιχτεί ο στρατός του.
Κι ως τούτα ανάδευεν, ο Απόλλωνας πρόβαλε ομπρός του ο Φοίβος,
μ' έναν θνητό αντρειωμένο μοιάζοντας και δυνατό, τον Άσιο'
θείος του αλογάρη Εχτόρου εκράζονταν από μητέρα ετούτος·
τι ήταν υγιός μαθές του Δύμαντα κι αδέρφι της Εκάβης,
και στου Σαγγάριου πλάι τα ρέματα, μες στη Φρυγίαν εζούσε.

720

Με τούτον μοιάζοντας ο Απόλλωνας, ο γιος του Δία, του κάνει:
«Απ' τη σφαγή τι φεύγεις, Έχτορα; Δε σου ταιριάζει εσένα!

Αχ, να 'μουν τόσο πιο λιοντόκαρδος όσο 'μαι πιο αχαμνός σου,
κι άσκημα τότε θα το πλήρωνες να φεύγεις απ' τη μάχη!
Ομπρός, με τ' ατσαλόνυχα άτια σου τον Πάτροκλο κυνήγα,
μπας τον σκοτώσεις, και περίτρανη σου δώσει ο Φοίβος δόξα.»

Ως είπε αυτά ο θεός, στο αντρίστικο γυρνά ξανά τ' απάλε'
κι ο μέγας Έχτορας του αντρόκαρδου Κεβριόνη ευτύς φωνάζει
να του κεντήσει πίσω τ' άλογα για τη σφαγή· κι ο Φοίβος
στ'ασκέρια ωστόσο έχωθη τρέχοντας, καί στους Αργίτες άγρια

- 730 σκορπίζει ταραχή, τον Έχτορα τιμώντας και τους Τρώες.
Κι ο Έχτορας άφηνε, δε σκότωνε τους Δαναούς τους άλλους·
με τ' ατσαλόνυχα άτια εγύρευε τον Πάτροκλο μονάχα.
Κι ο Πάτροκλος πηδά απ' τ' αμάξι του τότε στη γη, κι εκράτα
στο ζερβί χέρι το κοντάρι του, με τ' άλλο αρπάει μια πέτρα
τραχιά, γυαλιστερή, που ολάκερο του γέμιζε το χέρι.
Κι όπως σιμά του ήρθε και στάθηκε, τη ρίχνει αντιπατώντας·
κι ήταν καλή η ριξιά, τη δέχτηκε του Εχτόρου ο αμαξολάτης,
ο Κεβριόνης, γιος κλεφτόσπαρτος του ξακουστού Πριάμου,
που εκράταε τα λουριά, στο μέτωπο' κι η σουβλερή κοτρόνα
- 740 τα δυο τα φρύδια του θρουβάλιασε, κι ουδέ τα κόκαλα του
δεν άντεξαν, μον' χάμω εκύλησαν τα μάτια του στη σκόνη,
στα πόδια του μπροστά' και κύλησε σα βουτηχτής στο χώμα
απ' τ' ώριο αμάξι, κι απ' τα κόκαλα ξεχύθηκε η ψυχή του.
Και του 'πες τότε αναγελώντας τον, Πάτροκλε εσύ αλογάρη:
«Πωπώ, σβελτάδα που 'χει! Ανάλαφρες για ιδές βουτιές που παίρνει!
Να θε βρισκόταν και στη θάλασσα την ψαροθρόφα ετούτος,
κόσμο πολύ μαθές θα χόρταινε ψαρεύοντας για στρείδια,
απ' το καράβι πάνω αν έπεφτε, κι ας ήταν και φουρτούνα,
σβέлта αφού τόσο από το αμάξι του βουτάει στον κάμπο τώρα.
- 750 Αλήθεια, έχουν κι οι Τρώες στο κάστρο τους πιδέξιους βουτηχτάδες!»

Είπε, και στο κορμί του αντρόκαρδου Κεβριόνη απάνω εχύθη
με ορμή, σα λιόντας, που ρημάζοντας μαντριά χτυπιέται ξάφνου
στο στήθος, κι είναι το κουράγιο του στερνά που τον σκοτώνει'
παρόμοιος στον Κεβριόνη εχίμιξες, Πάτροκλε εσύ, λυσσώντας.
Πηδάει στο χώμα τότε κι ο Έχτορας από το αμάξι απάνω,
και στον Κεβριόνη γύρα επιάστηκαν να χτυπηθούν, σα λιόντες
που απά σε κορφοβούνια, ολόγυρα σε σκοτωμένο αλάφι,
κι οι δυο πεινώντας, όλο μάνητα, παλεύουν θρασεμένοι'
όμοια κι αυτοί, τρανοί πολέμαρχοι, στον Κεβριόνη γύρα,

760 τη μια μεριά ο πανώριος Έχτορας, κι ο Πάτροκλος την άλλη,
με ανέσπλαχνο χαλκό τις σάρκες τους ποθούσαν να σπαράξουν.
Κι ως το κεφάλι του 'πιασε ο Έχτορας, δεν τ' άφηνε απ' τα χέρια,
και πάλε ο Πάτροκλος το πόδι του κρατούσε, κι οι άλλοι γύρα
και Τρώες κι Αργίτες—όλοι πόλεμο πεισματωμένο άνοιξαν.

Σιρόκος και Νοτιάς πως μάχονται, ποιος πιο πολύ φυσώντας,
σ' ενός βουνού το ποροφάραγγο, το θρασεμένο δάσο
—βαλανιδιές, μελιές, λιγνόφλουδες κρανιές— θ' αναταράξει,
και τα μακριά κλωνάρια δέρνονται χτυπώντας ένα τ' άλλο
με άγριον αχό, κι ως σπάνε, ο σάλαγος αντιλαλεί τρογύρα'

770 παρόμοια Τρώες κι Αργίτες χίμιζαν κι ο ένας τον άλλο έσφαζαν,
και την πικρή στο νου κανέννας τους δεν έβαζε φευγάλα.
Τρογύρα στον Κεβριόνη αρίφνητα και κοφτερά κοντάρια
και φτερωτές σαγίτες μπήγουνταν πηδώντας απ'τις κόρδες·
αρίφνητες κι οι πέτρες που έκρουγαν με βρόντο τα σκουτάρια,
γύρα του ως μάχουνταν και κοίτουσαν μακρύς φαρδύς εκείνος
στη στροβιλούσα σκόνη, ανέγνοιαστος από άτια πια και μάχες.

Όσο κρατιόταν αρμενίζοντας στο μεσουράνι ο γήλιος,
κι από τους δυο στρατούς σωριάζουνταν περίσσιοι απ' τις ριξιές τους'
μα ως τέλος ο ήλιος πήρε κι έγερνε, η ώρα που λύουν τα βόδια,

780 οι Αργίτες πώς νικούσαν έδειξαν, κι ενάντια στα γραμμένα,
κι έξω απ' των Τρωών τον άγριο τάραχο του αντρόψυχου Κεβριόνη
τράβηξαν το νεκρό, και τ' άρματα του πήραν απ' τους ώμους.
Απά στους Τρώες χιμίζει ο Πάτροκλος λυσσομανώντας τότε·
τρεις πάνω του φορές εχίμιξε, σαν τον γοργό τον Άρη,
και τρεις εννιά αντρειωμένους σκότωσε χουγιάζοντας με λύσσα.
Μα σύντας χίμιξε και τέταρτη, θεός λες κι ήταν, τότε
σήμανε πια ο καιρός σου, Πάτροκλε, να κατεβείς στον Άδη·
τι ο Φοίβος ήρθε καταπάνω σου στην άγρια μέσα μάχη
τρομαχτικός. Και δεν τον ένιωσε στην ταραχή την τόση,

790

κλεφτάτα όπως ερχόταν πάνω του μες σε πυκνήν αντάρα.
Πίσω του εστάθη, και του χτύπησε κι ώμους φαρδιούς και πλάτες
με την παλάμη του, και σβούριξαν τα μάτια του απ' τη ζάλη.
Κι ο Φοίβος τότε απ' το κεφάλι του πετάει το κράνος χάμω,
που κουδουνίζοντας ανάμεσα στα πόδια των αλόγων
κατρακυλούσε, και μολεύουνταν η φούντα του στη σκόνη
και στο αίμα μέσα· κι όμως άλλοτε το φουντωμένο ετούτο
το κράνος οι θεοί δεν άφηναν να κυλιστεί στη σκόνη,
μόνο το μέτωπο διαφέντευε τ' ωραίο και το κεφάλι

του ισόθεου του Αχιλλέα' μα του Έχτορα το 'δινε τότε ο Δίας

800 να το φορέσει στο κεφάλι του—σιμά ήταν κι ο χαμός του.

Και το βαρύ, τρανό, το ασήκωτο, το χαλκαρματωμένο
μακρόισκιωτο κοντάρι του 'σπάσε χίλιες μεριές στα χέρια'
πέφτει κι η ασπίδα από τους ώμους του με τα λουριά της χάμω'
την ίδιαν ώρα λύνει ο Απόλλωνας το θώρακα του ο ρήγας·
αντράλα επλάκωσε τα φρένα του, του λύθηκαν τα γόνα,
κι εστάθη σαστισμένος· πίσω του με το κοντάρι τότε
του ρίχνει από κοντά ένας Δάρδανος αναμεσός στους ώμους,
ο Εύφορβος, γιος του Πάνθου, στ' άλογα και στα γοργά ποδάρια
και στο κοντάρι τους ομήλικους που ξεπερνούσεν όλους·

810 κι είχε από τ' άλογά τους είκοσι γκρεμίσει ως τώρα κάτω,
ως πρωτοβγήκε απά στο αμάξι του, πώς πολεμούν να μάθει.
Και πέτυχε, αλογάρη Πάτροκλε, πρώτος αυτός να σ' έβρει'
όμως δε σ' ερίξε, μον' γρήγορα, τραβώντας το κοντάρι
απ' το κορμί σου, μέσα έχώθηκε στο πλήθος, και δεν είπε
αγνάντια να σταθεί στον Πάτροκλο, γυμνός αυτός κι ας ήταν.
Βαριά βλαμμένος τότε ο Πάτροκλος κι απ' του θεού το χτύπο
κι απ' το κοντάρι, πισωπόδισε, του Χάρου να ξεφύγει.
Κι ως είδεν ο Έχτορας τον Πάτροκλο τον αντρειωμένο τότε
να κάνει πίσω, από το χάλκινο κοντάρι λαβωμένος,

820 ζυγώνοντας τον τον κοντάρεψε, κι απά στο κατωκοίλι
τον βρήκε, το χαλκό του χώνοντας βαθιά στα σπλάχνα μέσα.
Βροντώντας πέφτει αυτός, ανείπωτος καημός για τους Αργίτες.
Πώς κάπρο ακούραστο παλεύοντας τον βάζει λιώντας κάτω,
που θρασεμένο έστησαν πόλεμο στα κορφοβούνια απάνω,
πλάι σε νερό που τρέχει απόλιγο και θεν να πιουν κι οι δυο τους,
ωσόπου ο κάπρος πια σωριάζεται στη γης αγκομαχώντας·
όμοια τον Πάτροκλο τον άτρομο, που 'χε πολλούς σκοτώσει,
από κοντά χτυπώντας ο Έχτορας τον έστειλε στον Άδη'
κι όλο καμάρι πια ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

830

«Έλεγες, Πάτροκλε, το κάστρο μας να το ρημάξεις τώρα,
και τις Τρωαδίτισσες, αρπάζοντας το φως της λευτεριάς τους,
να τις φορτώσεις στα καράβια σου, να γύρεις στην πατρίδα.
Άμυαλε εσύ! Τα γρήγορα άλογα του Εχτόρου στέκουν μπρος τους
και λαχταρούνε πάντα πόλεμο· κι ατός μου, στο κοντάρι
πρώτος, τους Τρώες τους πολεμόχαρους απ' τη σκλαβιά γλιτώνω.
Μα εσένα το κορμί σου σίγουρα θα φανέ εδώ οι αγιούπες.
Τον Αχιλλέα δεν είδα να 'ρχεται να σε συντρέξει, δόλιε,
τρανός κι ας είναι· πίσω απόμεινε, κι ως έφευγες θα σου 'πε:

„Στα βαθουλά καράβια κοίταξε, Πάτροκλε εσύ αλογαρη,
840 μην ξαναγύρεις πίσω, του Έχτορα του αντροφονια πριν σκίσεις
ματώνοντας του το πουκάμισο στα στήθια του τρογύρα."
Σαν τέτοια λέω θα σου 'πε, ανέμυαλε, και γύρισε το νου σου!»

Και του αποκρίθης τότε ξέπνογος, Πάτροκλε εσύ αλογάρη:
«Τώρα όσο θες καμάρωνε, Έχτορα, τι σου 'δωκεν ο Δίας,
του Κρόνου ο γιος, μαζί κι ο Απόλλωνας τη νίκη· αυτοί με ρίζαν
με δίχως κόπο, αυτοί και τ' άρματα μου πήραν απ' τους ώμους"
τι τέτοιοι σαν και σένα κι είκοσι να πρόβελναν μπροστά μου,
όλοι νεκροί από το κοντάρι μου θα πέφταν εδώ πέρα.
Ναι, της Λητώς ο γιος με σκότωσε και η μαύρη Μοίρα εμένα,
850 κι απ' τους θνητούς όχι άλλος, ο Εύφορβος' τρίτος εσύ με γδύνεις.
Κάποιο άλλο λόγο τώρα θα 'λεγα, και συ στο νου σου βαλτ' τον:
Πολύ και σένα δεν απόμεινε να ζήσεις λέω, τι κιόλα
δίπλα σου η Μοίρα η τρανοδύναμη·κι ο Χάρος παραστέκουν
απ' του Αχιλλέα τα χέρια του άψεγου να σκοτωθείς γραφτό 'ναι.»

Ως είπε τούτα, ευτύς ο θάνατος του σκέπασε τα μάτια,
κι απ' το κορμί η ψυχή του επέταξε να κατεβεί στον Άδη,
θρηνολογώντας για τη μοίρα της, που αφήκε αντρεία και νιότη.
Κι ο μέγας Έχτορας του μίλησε, νεκρός κι ας ήταν, κι είπε:
« Το μαύρο χαλασμό μου, Πάτροκλε, τι προφητεύεις τώρα;
860 Ποιος ξέρει, ο γιος της καλοπλέξουδης της Θέτης, ο Αχιλλέας,
αν πιο μπροστά από το κοντάρι μου δε χτυπηθεί και πέσει!»

Είπε, και τράβηξε το χάλκινο κοντάρι απ' την πληγή του,
πατώντας το κορμί, κι ανάσκελα τον σπρώχνει απ' το κοντάρι"
κι ευτύς χιμάει με το κοντάρι του στο θείον αμαξολάτη
που 'χε ο Αχιλλέας, στον Αυτομέδοντα, ποθώντας να του ρίξει.
Όμως εκείνον τα γοργόποδα τον ξεμακραίνουν άτια,
τ' αθάνατα, οι θεοί που κάποτε χάρισαν στον Πηλέα.

Ραψωδία Ρ

Ιλιάδας Ρ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Ρ- Ωστόσο τη ματιά δεν ξέφυγε του γαύρου γιου του Ατρέα
Μενέλαου, πως οι Τρώες τον Πάτροκλο στον πόλεμο σκότωσαν.
Γοργά περνάει μεσ' απ' τους πρόμαχους με αστραποβόλο κράνος,
κι εστάθη πλάι του, στο μοσκάρι της πρωτόγεννη όπως μάνα
στέκεται δίπλα μουκανίζοντας, πριν άμαθη από γέννα'
όμοια ο ξανθός Μενέλαος στάθηκε στον Πάτροκλο αποδίπλα'
μπροστά τ' ολόκυκλο σκουτάρι του και το κοντάρι εκράτα,
λύσσα γεμάτος, όποιον θα 'βγαινε μπροστά του να σκοτώσει.

Μα ουδέ κι ο κονταράς παράτησε του Πάνθου υγιός να φύγει

10 τον απεγάδιαστο τον Πάτροκλο που εκοίτονταν, μον' τρέχει
και πλάι του στέκει, και του αντρόκαρδου Μενέλαου τέτοια κράζει:
« Μενέλαε, γιε του Ατρέα τρισεύγενε, τρανέ μπροστάρη, πίσω!
Τραβήξου απ' το νεκρό, παράτησε τα ματωμένα κούρσα'
τι από τους Τρώες κι από τους σύμμαχους πρώτα από εμέ κανένας,
στην άγρια μάχη δεν κοντάρεψε τον Πάτροκλο' άσε τώρα
κι εγώ να πάρω δόξα ατίμητη μέσα στους Τρώες τους άλλους,
μη τη ζωή σου πάρω, ρίχνοντας, τη γλυκομελιτούσα!»

Τότε ο ξανθός Μενέλαος θύμωσε βαριά κι απηλογήθη:
« Η καυκησιά η πολλή στον άνθρωπο και πώς δε στέκει, θέ μου!

20 Τόση δεν έχει μήτε η λιόπαρδη και μήτε ο λιόντας λύσσα,
μηδέ κι ο κάπρος ο ανημέρωτος, που απ' όλους πιομανιάζει
στα στήθια του η καρδιά, απ' την πλήθια της τη δύναμη μεθώντας,
όσην αγριότη κλείνουν μέσα τους οι γιοι του Πάνθου οι γαύροι.
Μα κι ο αλογάρης Υπερήνορας, και μ' όλη την αντρεία του,
δεν την εχάρηκε τη νιότη του, που ο πιο αχαμνός θαρρώντας
πως είμαι Αργίτης κι αψηφώντας με δεν έφυγε από μπρος μου'
κι ούτε στο σπίτι λέω να γύρισε με τα δικά του πόδια,
να φράνει τη γλυκιά γυναίκα του, τους σεβαστούς γονιούς του.
Και σένα τώρα εγώ τα γόνατα θα λύσω, μπρος μου αν μείνεις.

30

Άκουσε ωστόσο και τη γνώμη μου' μέσα στ' ασκέρι πάλε
γυρνώντας τρέχα, και μη στέκεσαι μπροστά μου, μη σου τύχει
κακό κανένα' τι κι ο ανέμυαλος σαν πάθει φρονιμεύει.»

Είπε, μα εκείνος δεν τον άκουσε κι απηλογιά του δίνει:

« Την ώρα αυτή βαριά, τρισεύγενε Μενέλαε, θα πλερώσεις
τον αδερφό μου που θανάτωσες και το παινιέσαι κιόλα'
και στη γωνιά τη χήρα του έκλεισες του νιου σπιτιού τους μέσα,
και στους γονιούς του πένθος χάρισες ανείπωτο και θρήνους.
Μπορεί των έρημων τα κλάματα να σταματούσα, αν ήταν
παίρνοντας τώρα το κεφάλι σου και την αρμάτα σου όλη

- 40 στου Πάνθου και στης άξιας Φροντίδας τα χέρια να τα ρίξω.
Όμπρός λοιπόν, ας δοκιμάσουμε κι ας κονταροκρουστούμε'
γιατί να χάνουμε την ώρα μας; Για νίκη για φευγάλα!»·

Είπε, κι ευτύς πα στ' ολοστρόγγυλο τον χτύπησε σκουτάρι'
μα δεν το τρύπησε, τι στράβωσε του κονταριού του η μύτη
πα στο γερό σκουτάρι' δεύτερος ο γιος του Ατρέα χιμίζει
με το κοντάρι, μα πρωύτερα στο Δία πατέρα ευκήθη.
Κι όπως εκείνος πισωπόδιζε, στου λαρυγγιού τη ρίζα
τον βρίσκει, κι έβαλε και δύναμη με το βαρύ του χέρι,
κι απαντικρύ ο χαλός επρόβαλε στον τρυφερό λαιμό του.

- 50 Πέφτει με βρόντο, κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματα του,
και μ' αίμα τα μαλλιά του εμούσκεψαν, που τα 'χε σαν τις Χάρες,
και τα σγουρά του, που αναπλέκουνταν με μάλαμα κι ασήμι.
Πώς ανασταίνει μ' έγνοια ολόδροσο φιντάνι ελιά ο ξωμάχος
σε τόπο απόμερο, που γύρα του νερά βρυσίζουν πλήθια,
πανώριο, τρυφερό, κι οι αγέρηδες κάθε λογής φυσώντας
το ακρολυγούν, και στέκει κάτασπρο μέσα στον πλήθιο ανθό του'
όμως αγέρας ξάφνου ασκώνεται και δυνατό δρολάπι
κι από το λάκκο του ανασπώντας το στο χώμα το ξαπλώνει'
του Πάνθου τον υγιό, τον Εύφορβο τον κονταρά, παρόμοια

- 60 σκότωσε ο γιος του Ατρέα, κι απ' τ' άρματα να τότε γδύνει επήρε.
Κι όπως βουνίσιος λιόντας, έχοντας τα θάρρη στην αντρεία του,
την πιο καλή γελάδα, που 'βοσκε με το κοπάδι, αρπάζει,
κι ως στα γερά την πάρει δόντια του και της τσακίσει πρώτα
το σβέρκο, αναρουφάει το γαίμα της και τρώει τα σωθικά της
σπαράζοντας την' ολοτρόγυρα σκυλιά και βοϊδολάτες
μακριάθε του χουγιάζουν άπαυτα, καρδιά δεν έχουν όμως
να πέσουν πάνω του, τι ολόχλωμος τους περεχύνει φόβος·
όμοια και τότε μες στα στήθια του κανείς καρδιά δεν είχε
μπροστά να βγει, τον πολυδόξαστο Μενέλαο ν' αντικρίσει.

70

Έτσι ο Μενέλαος θα 'παίρνε εύκολα του Ευφόρβου την αρμάτα,
αν δεν τον έκοβε ζηλόφτονος ο Απόλλωνας ο Φοίβος
κι έσπρωχνε απάνω του τον Έχτορα, που σαν τον Άρη εχίμα,

του Μέντη μοιάζοντας, που αφέντευε στους Κίκονες ρηγάρχης'
και κράζοντας τον με ανεμάρπαστα τον αποπήρε λόγια:
« Έχτορα εσύ, του κάκου τ' άπιαστα να πιάσεις τρέχεις τώρα,
του αντρόκαρδου Αχιλλέα τ' αλόγατα, που ζόρικο πολύ 'ναι
θνητοί να τα μερώσουν άνθρωποι και να τα κυβερνήσουν
μόνο ο Αχιλλέας μπορεί, τι αθάνατη τον έχει κάνει μάνα.
Μα να ο Μενέλαος ο πολέμαρχος, ο γιος του Ατρέα, που εστάθη

80 δίπλα στον Πάτροκλο και σκότωσε τον πιο αντρειανό απ' τους Τρώες,
του Πάνθου τον υγιό τον Εύφορβο, και του 'κοψε τη φόρα.»

Ως είπε αυτά ο θεός, στο αντρίστικο γυρνά ξανά το απάλε.
Πίκρα βαριά μεμιάς επλάκωσε τα σωθικά του Εχτόρου'
και στις γραμμές τα μάτια ως έριξε τρογύρα, ευτύς ξεκρίνει
τον ένα να κουρσεύει τ' άρματα τα ξακουστά, τον άλλο
στη γη να κοιτάται, και το αίμα του να τρέχει απ' την πληγή του.
Κινάει, περνάει μεσ' απ' τους πρόμαχους με αστραποβόλο κράνος
σκληρίζοντας, παρόμοιος με άσβηστη που καίει του Ηφαίστου φλόγα.
Μα όπως εφώναζε, τον άκουσεν ο γιος του Ατρέα που ερχόταν,

90 και με βαριά καρδιά στην πέρφανη γυρνάει και λέει ψυχή του:
« Ωχού μου, απ' τα πανώρια τ' άρματα τώρα αν τραβήξω πίσω
κι από τον Πάτροκλο, που κοιτάται για την τιμή μου εμένα,
μπας και θυμώσει λέω θωρώντας με κανείς απ' τους Αργίτες·
μονάχος πάλε αν με τον Έχτορα και με τους Τρώες τα βάλω
από ντροπή, μη εκείνοι πιότεροι τον ένα εμένα ζώσουν
τι τώρα ο κρανοσειστής Έχτορας με όλους τους Τρώες πλακώνει.
Όμως γιατί η καρδιά μου κάθεται και τ' αναδεύει ετούτα;
Ενάντια στο θεού το θέλημα να πολεμάς με κάποιον
που 'χει θεό προστάτη, γρήγορα κακό τρανό θα σ' έβρει.

100 Ποιος Δαναός λοιπόν θα θύμωνε θωρώντας με να φεύγω
στον Έχτορα μπροστά, που μάχεται κι είναι οι θεοί μαζί του;
Ν' άκουγα μόνο το βροντόφωνο τον Αίαντα κάπου τώρα!
Μαζί χιμώντας θα θυμούμασταν ξανά την αντριγιά μας,
κι ενάντια στο θεό' να σέρναμε καν το κουφάρι πίσω
για χάρη του Αχιλλέα' καλύτερο στα πάθη μας δε βρίσκω.»

Κι ως τούτα ανάδενε στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του,
των Τρωών το ασκέρι με τον Έχτορα προλάτη τον σίμωσαν'
κι εκείνος το κουφάρι αφήνοντας γυρνάει γοργά τις πλάτες,
κάθε στιγμή θωρώντας πίσω του, σα λιόντας μακροχήτης'

110 που κυνηγούν μακριά απ' τη στάνη τους βοσκοί μαζί και σκύλοι

με κονταριές και με χουγιάσματα' και του θεριού παγώνει
η ατρόμητη καρδιά, κι αθέλητα μακραίνει απ' το μαντρί τους'
όμοια παράτησε τον Πάτροκλο τότε ο Μενέλαος πίσω,
και μόνο στους δικούς του ως έφτασε, μεταγυρνάει και στέκει,
τον Αΐα το μέγα ολούθε ψάχνοντας, το γιο του Τελαμώνα'
μεμιάς τον ξέκρινε που έστέκουνταν ζερβιά μεριά απ' τη μάχη,
και τους συντρόφους του όλους γκάρδιωνε, στη μάχη σπρώχνοντας τους·
τι φούντωνε άγριο φόβο ο Απόλλωνας εντός τους για φευγάλα.
Πήρε λοιπόν να τρέχει, κι έφτασε γοργά σιμά του κι είπε:

- 120 «Αϊαντα, ομπρός, καλέ μου, ας δράμουμε, τον Πάτροκλο σκότωσαν'
Καν το κουφάρι ας δοκιμάσουμε στον Αχιλλέα να πάμε
γυμνό' τι τον ξαρμάτωσε ο Έχτορας ο λαμπροκρανοσείστης.»

Είπε, κι ο γαύρος Αΐας τινάχτηκε, σπαρτάρησε η καρδιά του,
κι ευτύς περνάει μεσ' απ' τους πρόμαχους με το Μενέλαο δίπλα.

Ο Έχτορας έσερνε τον Πάτροκλο, σαν πήρε τ' άρματά του,
με κοφερό χαλκό απ' τους ώμους του την κεφαλή να κόψει
και να πετάξει το κουφάρι του θροφή στης Τροίας τους σκύλους.
Μα σίμωσε ο Αΐας με το σκουτάρι του, που φάνταζε σαν πύργος,
κι ο Έχτορας πίσω στους συντρόφους του γυρνάει τους μαζωμένους,

- 130 κι απά στο αμάξι ανέβη' τ' άρματά τα ώρια στους Τρώες τ' αφήνει,
στο κάστρο να τα πάν, ασύγκριτη να του χαρίζουν δόξα.
Κι ο Αΐας με το φαρδύ σκουτάρι του τον Πάτροκλο σκεπάζει
κι εστάθη ομπρός, ως στέκει λιόντισσα στα λιονταρόπουλά της,
που αγριμολόοι στο δάσος πέτυχαν, καθώς τα σεργιανίζει,
κι αυτή, μεθώντας απ' την πλήθια της τη λύσσα, ρίχνει κάτω
αλάκερό της τ' απανώφρυδο, σκεπάζοντας τα μάτια·
όμοια στεκόταν ο Αΐας στον Πάτροκλο μπροστά τον αντρειωμένο,
κι ο γιος του Ατρέα του παραστέκουνταν από την άλλη, ο γαύρος
Μενέλαος, και βαθύς ανέβαινε στα σωθικά του ο πόνος.

- 140 Κι ο Γλαύκος τότε, ο γιος του Ιππόλοχου, των Λυκιωτών ο ρήγας,
λόγια βαριά πετάει στον Έχτορα ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Έχτορα εσύ πανώριε, ως φαίνεται, καρδιά σταλιά δεν έχεις!
Τέτοιο όνομα τρανό δεν τ' άξιζες, αφού κιοτεύεις τώρα.
Κοίτα από δω κι ομπρός το κάστρο σας του Χάρου να γλιτώσεις
μονάχος, με όσες εγεννήθηκαν ψυχές στο κάστρο μέσα.
Κανένas λέω Λυκιώτης πόλεμο πια δε θ' ανοίξει αλήθεια
με τους Αργίτες για το κάστρο σας. Και ποια μαθές η χάρη
μέρα και νύχτα που παλεύουμε με τους οχτρούς δω πέρα;
Και πώς κανέναν αχαμνότερο ξοπίσω θα γλιτώσεις,

150 αφού το Σαρπηδόνα, ανέσπλαχνε, το φίλο, τον ακράνη,
τον απαράτησες διαγούμισμα και κουρσός στους Αργίτες,
που ζώντας τόσο επαραστάθηκε το κάστρο σου και σένα;
και τώρα τα σκυλιά από πάνω του δε σου βαστάει να διώξεις.
Γι' αυτό οι Λυκιώτες, αν μ' ακούσουνε, θα γύρουν στην πατρίδα
μπρος πίσω πια, και τότε χάθηκε μεμιάς της Τροίας το κάστρο·
τι οι Τρώες αν κρύβαν τώρα ολόθαρρη καρδιά στα στήθια μέσα,
ατρόμητη, όπως έχουν όλοι τους που απ' τους οχτρούς παλεύουν
να διαφεντέψουν την πατρίδα τους και πολεμούν γεμάτα,
γρήγορα θα 'χαμε τον Πάτροκλο μέσα στην Τροία τραβήξει.

160 Κι αν στο τρανό καστρί τον φέρναμε του Πρίαμου του ρηγάρχη,
νεκρό, απ' τη μάχη μέσα αρπώντας τον, το δίχως άλλο τότε
του Σαρπηδόνα τα ώρια τ' άρματα θα μας γύριζαν πίσω
οι Αργίτες, και στην Τροία θα φέρναμε και το νεκρό τον ίδιο·
τι τέτοιου αντρούς σκοτώθη ο σύντροφος, που στα καράβια πρώτος
μες στους Αργίτες, κι οι σύντροφοι του στο άγριο τ' απάλε πρώτοι.
Μα εσύ στον Αίαντα τον αντρόκαρδο μες στων οχτρών τη ζάλη
αντίκρα να σταθείς δε βάσταξες και να τον δεις στα μάτια,
κι ουδέ να χτυπηθείς κατάστηθα, τι σε περνάει στο απάλε!»

Ταυροκοιτάζοντάς τον ο Έχτορας ο κρανοσείστης του 'πε:

170 «Γλαύκο, και πώς εσύ ο λιοντόκαρδος σα φαντασμένος κρένεις;

Ωχού μου, πώς περνάς λογάριαζα στο νου τους άλλους όλους
Λυκιώτες, όσοι ζουν στη χώρα σας την παχιοχώματούσα'
μα τέτοια τώρα που ξεστομίσεις θα πω μυαλό δεν έχεις,
που λες ομπρός στο σαραντάπηχο δε βάσταξα τον Αία.
Μήτε η σφαγή και μήτε ο σάλαγος με σκιάζει των αλόγων,
όμως του Δία του βροντοσκούταρου πάντα η βουλή πιο πάνω'
τι αυτός απ' του αντρειωμένου ακόπιαστα τα χέρια αρπάει τη νίκη
και στο φευγιό τον ρίχνει, κι άλλοτε να χτυπηθεί τον σπρώχνει.
Έλα, καλέ, και στάσου δίπλα μου και θώραε τι θα κάμω,

180

αν θα 'μαι εγώ, καθώς μου το χτυπάς, ολημερίς δειλιάρης,
για κι αν Αργίτη κάποιου, με όλη του τη λύσσα κι αν παλεύει
τρογύρα στο νεκρό του Πάτροκλου, μεμιάς τη φόρα κόψω.»

Είπε, κι ευτύς τους Τρώες γκαρδιώνοντας φωνή μεγάλη σέρνει:
« Τρώες και Λυκιώτες κι όλοι οι Δάρδανοι, τρανοί κονταρομάχοι,
άντρες σταθείτε, ορθή κρατάτε τη της αντριγιάς τη φλόγα,
ωσόπου εγώ φορέσω τ' άρματά του ασύγκριτου Αχιλλέα,

τα ώρα, πού κούρσεψα τον Πάτροκλο σκοτώνοντας το γαύρο.»

Είπε και φεύγει ο μέγας Έχτορας ο λαμπροκρανοσειστής
απ' τη φριχτή σφαγή, και τρέχοντας προφταίνει τους συντρόφους

190 —μακριά δεν ήταν—κυνηγώντας τους με γρήγορα ποδάρια,
που του Αχιλλέα πήγαιναν τ' άρματά τα ξακουστά στο κάστρο.
Στέκει μακριά από τον πολύδακρο τον πόλεμο κι αλλάζει'
δίνει στους Τρώες τους πολεμόχαρους στην Τροία την άγια πίσω
να πάνε τα δικά του τ' άρματά, κι εκείνος του Αχιλλέα
φοράει τ' αθάνατα, στον κύρη του παλιά δοσμένο δώρο
άπ' τους θεούς, κι αυτός σα γέρασε τα χάρισε στο γιο του'
μα στου γονιού του εκείνος τ' άρματά δεν ήταν να γεράσει.

Ωστόσο ο Δίας ως τον αγνάντεψεν ο νεφελοστοιβάχτης,
να βάζει εκεί στην άκρη τ' άρματά του αρχοντικού Αχιλλέα,

200 την κεφαλή κουνώντας μίλησε μες στην καρδιά του κι είπε:
«Βαριόμοιρε! Δεν πάει στο θάνατο καθόλου ο νους σου εσένα,
που πια σε ζύγωσε, μον' άρπαξες τρανού αντρειωμένου τώρα
τ' αθάνατα άρματα και ντύνεσαι, που τότε τρέμουν κι άλλοι.
Το γλυκομίλητο του σκότωσες και ψυχωμένο ακράνη,
κι από κεφάλι κι ώμους άπρεπα του πήρες την αρμάτα.
Μα τώρα δόξα εγώ περίλαμπρη να σου χαρίσω θέλω'
τι δε θα σε δεχτεί γυρίζοντας ποτέ της η Αντρομάχη,
τα ξακουστά από πάνω σου άρματα να βγάλει του Αχιλλέα.»

Είπε, και γνώφει με τα φρύδια του τα μαύρα ο γιος του Κρόνου,

210 κι απάνω του ταιριάζει τ' άρματα, κι ευτύς τον πλημμυρίζει
ο Άρης φριχτός, λυσσάρης' δύναμη κι αντρεία του ξεχειλύνει
χέρια και πόδια, κι έτσι εκίνησε στους ξακουστούς συμμάχους
με δυνατές φωνές χουγιάζοντας, και φάνταζε μπροστά τους,
μες στην άρματα του όπως άστραφτε, σαν τον τρανό Αχιλλέα.
Και πήγε σ' έναν έναν κι έδινε μιλώντας του κουράγιο,
στο Μέδοντα και στο Θερσίλοχο, στο Μέσθλη και στο Γλαύκο,
και στον Αστεροπαίο, στον Έννομο τον ορνιομαντολόγο,
και στον Ιππόθοο, στο Δεισήνορα, στο Φόρκη, στο Χρομίο'
κι έτσι τους γκάρδιωνε ανεμάρπαστα φωνάζοντας τους λόγια:

220

«Λογής λογής φυλές, ακούστε με, γειτόνοι σύμμαχοι μας,
πλήθος λαούς εγώ δε γύρεψα κι ουδέ τους είχα ανάγκη,
σύντας σας κάλεσα απ' τα κάστρα σας κι ήρθατε εδώ ένας ένας·
μόνο των Τρώων να διαφεντέψετε σας ήθελα τα ταίρια

και τα παιδιά απ' τους πολεμόχαρους, όσο βαστάτε, Αργίτες.
Γι' αυτό και γδύνω τους ανθρώπους μου τραπέζια να σας κάνω
και δώρα, κι όλωνών τη δύναμη περίσσια σας αυξάινω.
Ίσια μπροστά ας γυρνά καθένας σας λοιπόν, και για ας γλιτώσει
για ας σκοτωθεί· τέτοιο έχει ο πόλεμος γλυκοκουβεντολόγι!
Κι όποιος τραβήξει εδώ τον Πάτροκλο, και σκοτωμένος πού 'ναι,

230 στους Τρώες τους αλογάδες, διώχνοντας τον Αίαντα πίσω πάλε,
θα πάρει τα μισά απ' τα κούρσα του· τ' άλλα μισά θα πάρω
ατός μου εγώ, και θα 'ναι η δόξα του σαν τη δικιά μου πάντα.»

Είπε, κι αυτοί γραμμή ξεχύθηκαν στους Δαναούς με λύσσα
ψηλά κρατώντας τα κοντάρια τους, και το νεκρό λογιάζαν
από τον Αίαντα πως θ' αρπάξουνε, το γιο του Τελαμώνα,
οι ανέμυαλοι! τι αυτός εσώριασε πολλούς πα στο κουφάρι.
Κι ο Αίας γυρνάει στο βροντερόφωνο και λέει Μενέλαο τότε:
« Αρχοντικέ Μενέλαε, φίλε μου, πια δέν τ' ολπίζω τώρα
μήτε κι εμείς οι δυο να γύρουμε γεροί ξανά απ' τη μάχη'

240 για το κουφάρι εγώ του Πάτροκλου δεν τρέμω τόσο τώρα,
που θα χορτάσει τα όρνια γρήγορα και τα σκυλιά της Τροίας,
όσο μαθές για το κεφάλι μου μήπως και πάθει τρέμω,
και το δικό σου· τι όλα γύρω μας, καθώς πολέμου γνέφος,
τα 'χει σκεπάσει ο μέγας Έχτορας, κι εμάς ζωή δε μένει.
Μον' έλα, κράξε εδώ τους κάλλιους μας, μπας και κανείς ακούσει.»

Τότε ο Μενέλαος ο βροντόφωνος στα λόγια του συγκλίνει,
και πήρε δυνατά και φώναζε, ν' ακούσουν όλοι οι Αργίτες:
« Φίλοι μου εσείς, προλάτες κι άρχοντες μες στους Αργίτες, όσοι
στους γιους του Ατρέα, τον Αγαμέμνονα και το Μενέλαο, δίπλα

250 πίνουν κρασί όσο θεν ανέξοδα, και κυβερνάει καθένας
το ασκέρι του κι αντάμα χαίρεται τιμή απ' το Δία και δόξα·
να ξεχωρίσω πέφτει δύσκολο τους άρχους έναν έναν,
τόσο πολύ πια τώρα εκόρώσεν η αντάρα του πολέμου.
Καθείς λοιπόν ας έρθει μόνος του, μην το δεχτεί η καρδιά του
ξεφάντωμα να γίνει ο Πάτροκλος στης Τροίας τους σκύλους τώρα.»

Είπε, κι ο γιος του Οϊλέα τον άκουσεν, ο γοργοπόδης Αίας,
και πρώτος απαντίκρυ επρόφτασε μες στη σφαγή τρεχάτος·
μετά κι ο Ιδομενέας του ακλούθηξε, μαζί του κι ο Μηριόνης,
ο σύντροφος του, που σοζύγιαζε τον αντροφόνον Άρη.

260 Όμως τους άλλους όλους που 'φτασαν και ποιος ν' αναθιβάλει,

απ' τους Αργίτες, όσοι πίσω τους κορώσανε τη μάχη;

Σύψυχοι οι Τρώες χιμίζουν, κι ο Έχτορας ολομπροστά τραβούσε.
Σε ποταμού ουρανοκατέβατου το στόμα πώς το κύμα
τρανό, στο ρέμα ενάντια· χύνεται και βόγγει, και τα βράχια
γύρα βρουχιούνται, όπως η θάλασσα με ορμή πετάγεται οξω'
με τόσο βρουχητό ξεχύνουνταν κι οι Τρώες· όμως κι οι Αργίτες
στον Πάτροκλο τρογύρα ασάλευτοι με μια καρδιά εστεκόνταν,
κρυμμένοι πίσω από τα χάλκινα σκουτάρια τους' και γύρα
στ' αστραφτερά τους κράνη εσκόρπιζε του Κρόνου ο γιος αντάρα

270 πολλή· τι διόλου δεν οχτρεύουνταν τον Πάτροκλο από πρώτα,
που του Αιακού πιστά τον εγγονό συντρέφευε, όσο ζούσε'
κι οι σκύλοι των οχτρών δεν έστρεγε στην Τροία να τον σπαράξουν
γι' αυτό και γκάρδιωνε τους φίλους του, για να τον διαφεντέψουν.

Οι Αργίτες πρώτοι επισωδρόμισαν οι στραφτομάτες τότε,
κι άφήκαν το νεκρό και το 'βαλαν στα πόδια, όμως κανέναν
δε σκότωσαν οι Τρώες οι αντρόκαρδοι, και μ' όλη τους τη λύσσα,
μονάχα το νεκρό τραβούσανε' μα κι οι Αχαιοί μακριά του
πολλήώρα δε στάθηκαν γρήγορα τους μεταστρέφει πάλε
ο μέγας Αίαντας, που ξεχώριζε σ' αντρεία και κάλλη απ' όλους

280 τους Αχαιούς, εξόν τον άψεγο γιο του Πηλέα μονάχα.
Μέσα απ' τους πρόμαχους ξεχύθηκε, στη δύναμη ίδια κάπρος,
που στα βουνά και σκύλους άκοπα και νιους αγριμολόγους
μες στα φαράγγια ξάφνου απάνω τους γυρνώντας διασκορπίζει'
όμοια κι ο Αίας, ο γιος ο αντρόκαρδος του γαύρου Τελαμώνα,
των Τρωών τις φάλαγγες διασκόρπισε, χιμώντας, δίχως κόπο,
που τριγυρίζανε τον Πάτροκλο και λαχταρούσαν πάντα
να τον τραβήξουν μες στο κάστρο τους, να δοξαστούν περίσσια.
Την ώρα εκείνη ο γιος ο αντρόκαρδος του πελασγού του Λήθου,
ο Ιππόθοος, μες στον άγριο σάλαγο τον έσερνε απ' το πόδι,

290 με το λουρί τα νεύρα δένοντας, στους αστραγάλους γύρα,
στους Τρώες για χάρη και στον Έχτορα' μα το κακό τον βρήκε
μεμιάς, κι ουδέ κανείς τον γλίτωσε, κι ας το λαχταρούν τόσο'
τι ο γιος του Τελαμώνα εχίμιζε μπροστά και τον βαρίσκει
από κοντά, μες' απ' το κράνος του το χαλκομαγουλάτο.
Το κράνος σπάει το αλογοφούντωτο με του χαλού το χτύπο,
απ' το τρανό κοντάρι ως κρούστηκε και το βαρύ το χέρι'
στου κονταριού ψηλά πετάχτηκαν τη δέση τα μυαλά του
απ' την πληγή, όλο γαίμα' η δύναμη του λύνεται, κι αμέσως
του φεύγει του αντρειωμένου Πάτροκλου το πόδι από τα χέρια

300 στη γή' κι αυτός σιμά τ' απίστομα πα στο νεκρό εσωριάστη,
μακριά πολύ απ' την παχιοχώματη τη Λάρισα' γραφτό του
δεν ήταν τους γονιούς στα γέρα τους να ιδεί κι αυτός, μον' στάθη λιγόχρονος, κι ο Αίας τον
σκότωσε με το κοντάρι τότε.

Στον Αίαντα ρίχνει αμέσως ο Έχτορας με αστραφερό κοντάρι·
μ' αυτός, ως το 'δε ομπρός του που 'ρχονταν, το ξέφυγε από τρίχα'
κι έτσι το γιο του αντρόκαρδου Ίφιτου, το Σχέδιο, στους Φωκιώτες
πρώτος απ' όλους που λογιάζονταν στην αντριγιά, και ζούσε
στον Πανοπέα τον κοσμοζάκουστο, περισσιους κυβερνώντας—
αυτόν χτυπάει στο κλειδοκόκαλο' και πρόβαλε απ' την άλλη

310 στο ριζοπλάτι πίσω η χάλκινη του κονταριού του μύτη.
Βαρύς σωριάστη, κι από πάνω του βρόντηξαν τ' άρματά του.
Και πάλι ο Αίας το γιο του Φαίνοπα, τον πολέμαρχο Φόρκη,
που ομπρός απ' τον Ιππόθοο στάθηκε, πα στην κοιλιά βαρίσκει'
κι ως έσπασε ο χαλκός το θώρακα, μες στ' άντερά του εχώθη,
κι αυτός στη γη σωριάστη σφίγγοντας το χώμα στις παλάμες.
Πισωδρομίζει ο γαύρος Έχτορας κι οι μπροστομάχοι τότε,
κι οι Αργίτες τους νεκρούς, χουγιάζοντας, όξω τραβούν, το Φόρκη
και τον Ιππόθοο, κι απ' τους ώμους τους έγδυναν τις αρμάτες.

Και τότε οι Δαναοί οι πολέμαρχοι τους Τρώες στο κάστρο απάνω

320 δίχως ψυχή καμιά κι ανάκαρα θα κυνηγούσαν πίσω,
κι αυτοί, αντρειωμένοι και λιοντόκαρδοι, δόξα τρανή κι ενάντια
στου Δία το θέλημα θα κέρδιζαν, αν τον Αινεία με βιάση
δεν άσκωνεν ο Φοίβος, μοιάζοντας στην όψη τον Περίφα,
το γιο του Ηπύτη το μαντάτορα, που πλάι στου Αινεία τον κύρη,
γέρος κι αυτός, εξούσε με άδολη μες στην καρδιά του αγάπη·
όμοιος μ' αυτόν ο Φοίβος του 'κραξεν, ο γιος του Δία, και του 'πε:
« Αινεία, την Τροία και πώς θα σώζατε την αψηλή, και δίχως
να θέλουν οι θεοί; Πολέμαρχους είδα πολλούς ως τώρα
που άλλο δεν είχαν απ' την τόλμη τους και την παλικάριά τους

330

και την αντρεία και τα φουσάτα τους, κι ας ήταν λίγοι ωστόσο.
Και τώρα ο Δίας εμείς να πάρουμε τη νίκη, κι όχι οι Αργίτες,
ποθεί, μα εσείς μονάχα τρέμετε κι ουδέ που πολεμάτε!»

Έτσι μιλάει, κι ο Αινείας τον γνώρισε, στα μάτια όπως τον είδε
το μακρορίχτη Φοίβο, κι έκραξε φωνάζοντας του Εχτόρου:
«Έχτορα εσύ κι οι επίλοιποι άρχοντες των Τρωών και των συμμάχων,
ντροπή μας απ' τους πολεμόχαρους κυνηγημένοι Αργίτες
δίχως ψυχή καμιά κι ανάκαρα στο κάστρο ν' ανεβούμε.

Να, τώρα ακόμα εστιάθη δίπλα μου κάποιος θεός, και μου 'πε

διαφεντευτή το Δία πώς έχουμε, τον κύβερνο του κόσμου.

- 340 Στους Δαναούς λοιπόν ας πέσουμε γραμμή, να μη μας πάρουν
το νεκρό Πάτροκλο ανεμπόδιστα ξοπίσω στ' άρμενά τους.»

Αυτά είπε, και πηδώντας στάθηκε μπροστά πολύ απ' τους πρώτους·
κάνουν κι αυτοί στροφή και στάθηκαν αντίκρα στους Αργίτες.
Και τότε χτύπησε το Λειώκριτο με το κοντάρι ο Αινείας,
του Αρίσβα τον υγιό, τον άφοβο του Λυκομήδη ακράνη.
Μα ο Λυκομήδης τον συμπόνεσε θωρώντας τον να πέφτει,
κι ήρθε, κοντά του έστάθη, κι έριξε το αστραφτερό κοντάρι,
και βρήκε τον τρανό Απισάονα, το γιο του Ιππάσου, απάνω
στο σκώτι, χαμηλά, και του 'λυσε μεμιάς τα γόνα κάτω.

- 350 Είχεν έρθει απ' την παchioχώματη την Παιονία, και πρώτος
λογιόταν στην αντρεία · τον πέρναγεν ο Αστεροπαίος μονάχα
Μα ως έπεσε νεκρός, τον πόνεσεν ο Αστεροπαίος ο γαύρος,
κι έτσι κι αυτός γραμμή ξεχύθηκε στους Δαναούς με λύσσα·
του κάκου! Αυτοί με τα σκουτάρια τους ταμπουρωμένοι ολούθε,
γύρα απ' τον Πάτροκλο όρθιοι, επρόβελναν μπροστά τους τα κοντάρια.
Κι ο Αίας πηγαिनorχόταν κι έδινε πολλές αρμήνιες σ' όλους,
πιο πίσω απ' το νεκρό κανέννας τους μήτε να φεύγει τώρα,
μήτε μπροστά απ' τους άλλους πόλεμο να στήνει τους Αργίτες,
μον' να σταθούν σιμά τρογύρα του, κι από κοντά να ρίχνουν.

- 360 Τέτοιες ο Αίας ο σαραντάπηχος έδινε διάτες, κι όλη
με κόκκινο αίμα η γης μουσκεύουνταν, και πέφταν σωριασμένοι
κι από τους Τρώες νεκροί αξεχώριστα κι απ' τους τρανούς συμμάχους
κι απ' τους Αργίτες' τι αναιμάτωτα δε μάχουνταν και τούτοι"
όμως πολύ λιγότεροι έπεφταν, τι είχαν στο νου τους πάντα
ο ένας του άλλου να παραστέκεται μες στη σφαγή την άγρια.

Έτσι σα φλόγα τούτοι εμάχουνταν, κι ουδέ να πεις μπορούσες
ο ήλιος αχάλαστος αν έμενε και το φεγγάρι ακόμα'
τι μες στον κάμπο αντάρα εσκεπάζε τους αντρειωμένους όλους,
γύρω όσοι απ' του Μενoitιου στέκανε το γιο το σκοτωμένο.

370

Ωστόσο πέρα οι Τρώες οι επίλοιποι κι οι ξακουσμένοι Αργίτες
χτυπιούνται μες στο φως ανέμποδα, κι απλώνουνταν η λάμψη
του γήλιου καφετή' δεν έβλεπες—βουνό και κάμπο ολούθε—
νέφος κανένα· συναλλάζοντας κι αυτοί χτυπιούνται, μόνο
πώς τις πικρές ριζιές θα ξέφευγαν ο ένας του άλλου πρόσεχαν
τι ήταν αλάργα' μα όσοι βρέθηκαν στη μέση εμαρτυρούσαν
απ' την αντάρα κι απ' τον πόλεμο, κι απ' το χαλκό κόβονταν

οι πιο αντρειωμένοι τον ανέσπλαχνο. Δυο μόνο, ο Θρασυμήδης
κι ο Αντίλοχος, τρανοί πολέμαρχοι, δεν είχαν μάθει ακόμα
πως χάθηκε ο άψεγος ο Πάτροκλος· για ζωντανό τον είχαν

380 και με τους Τρώες να στήνει πόλεμο στους μπροστομάχους μέσα.
Μονάχα τους δικούς τους γνοιάζουνταν, μη σκοτωθούν για φύγουν,
και πολεμούσαν χώρια, ο Νέστορας ως είχε παραγγείλει,
καθώς από τα μαύρα τ' άρμενα τους έσπρωχνε στη μάχη.

Όμως στους άλλους μέσα ασκώνουνταν φριχτού πολέμου απάλε
τρανό ολημέρα, κι απ' τον κάματο και τον ιδρώτα σ' όλους
και πόδια κάτω αλάγιαστα, άπαυτα, και γόνα κι αντικνήμια
και χέρια κι όψες έμολεύουνταν, ως μάχουνταν τρογύρα
στου εγγονού του Αιακού του γρήγορου τον αντρειωμένο ακράνη.
Πώς όντας πει να δώσει ο μαστορας τρανού βοδιού τομάρι

390 να το τεντώσουν οι καλφάδες του, με ξίγκι ποτισμένο'
κι αυτοί το παίρνουν και, μακραίνοντας, ολούθε το τεντώνουν,
και πίνει το τομάρι το άλειμμα και το νερό του φεύγει,
πολλοί ως τραβούν κι αυτό τεντώνεται του μακρους πέρα ως πέρα'
παρόμοια το νεκρό του Πάτροκλου μες σε στενόν αλώνι
τραβούσαν πέρα δώθε' κι έλπιζαν βαθιά μες στην καρδιά τους
οι Τρώες πως θα τον παν στο κάστρο τους, κι οι Αργίτες στα καράβια
τα βαθουλά, και ξέσπασε γύρα του τρομαχτικός αγώνας.
Ο Άρης μαθές ο πολεμόχαρος παράπονο δε θα 'χε
μήτε η Αθηνά θωρώντας, άμετρος κι ας ήταν ο θυμός της·

400 τόσο τρανόν αγώνα ξάναψε σε ανθρώπους μέσα κι άτια
τη μέρα εκείνη ο Δίας ολόγυρα στον Πάτροκλο. Κι ωστόσο
δεν ήξερε ο Αχιλλέας ο άντρόκαρδος το θάνατο του ακόμα·
πολύ μακριά μαθές απ' τ' άρμενα τα γρήγορα χτυπιούνται,
κάτω απ' της Τροίας το κάστρο" ουδ' έβαζε στο νου του αυτός ποτέ του
πως Θα τον σκότωναν, μον' έλεγε, στο καστροπόρτι ως φτάσει,
ξοπίσω ζωντανός θα γύριζε' δεν το 'λπιζε ποτέ του
το κάστρο να πατήσει δίχως του, κι ουδέ μαζί του ακόμα'
τι έτσι συχνά απ' τη μάνα του άκουγε, κρυφά σαν του μιλούσε,
και του ξεδιάλυνε το θέλημα του Δία του τρισμαγάλου'

410

για τέτοιο όμως κακό η μητέρα του δεν του 'χε μιλημένα,
το που 'χε γίνει τώρα, που 'χασε τον γκαρδιακό του ακράνη.

Κι εκείνοι στο κουφάρι ολόγυρα, τα σουβλερά κοντάρια
κρατώντας, άπαυτα χτυπιόντουσαν, κι ο ένας τον άλλο έριχναν
κι ο κάθε απ' τους Αργίτες έλεγε τους χαλκοθωρακάτους:

« Συντρόφοι, πίσω να γυρίσουμε θα 'ναι ντροπή μεγάλη
στα βαθουλά καράβια· ας άνοιγε πιο πρώτα η γης η μαύρη
κι όλους εδώ να μας κατάπινε, χίλιες φορές μακάρι,
παρά μαθές να τον αφήσουμε στους Τρώες τους αλογάδες
να τον τραβήξουν μες στο κάστρο τους, να δοξαστούν περίσσια.»

420 Και πάλε οι Τρώες οι λιονταρόκαρδοι φωνοκοπούσαν έτσι:
« Γραφτό κι αν είναι ακόμα, σύντροφοι, να πέσουμε όλοι αντάμα
κοντά στον άντρα αυτόν, κανένας μας μη φύγει από τη μάχη!»

Έτσι μιλούσαν και συδαύλιζαν ο ένας του άλλου τη λύσσα.
Κι ως τούτοι εμάχουνταν κι ο σάλαγος ο σιδερένιος πάνω '
στα χάλκινα τα ουράνια ανέβαινε μέσα απ' τον άδειο αιθέρα,
του εγγονού του Αιακού τ' αλόγατα παράμερα απ' τη μάχη
θρηνούσαν, απ' την ώρα που 'νίωσαν στον κουρνιαχτό να πέφτει
ο αμαξολάτης τους απ' του Έχτορα του αντροφονια το χέρι.
Του κάκου ο γαύρος Αυτομέδοντας, του Διώρη ο γιος, τα χτύπα

430 συχνά πυκνά με το μαστίγι του το λυγερό να φύγουν,
και τότε αρχίναε τα γλυκόλογα και τότε τις φοβέρες.
Εκείνα μήτε στον Ελλήσποντο μαθές να γύρουν θέλαν
πίσω στα πλοία, μήτε στον πόλεμο με τους Αργίτες πάλε"
μον' όπως η κολόνα ασάλευτη κρατιέται, που τη στησαν
ορθή, στον τάφο ενούς που πέθανε για και γυναίκας πάνω,
όμοια έμεναν κι εκείνα ασάλευτα, ζεμένα στ' ώριο αμάξι,
στη γη κολλώντας τα κεφάλια τους' κι από τα βλέφαρα τους
ζεστά τα δάκρυα κάτω ετρέχανε στο χώμα, και θρηνούσαν
ποθώντας τον αμαξολάτη τους· κι οι πλούσιες τους οι χήτες

440 στα πλάγια του ζυγού σκονίζονται, ξεφεύγοντας τη ζεύλα.
Κι ο γιος του Κρόνου, ως τα 'δε που 'κλαιγαν, εψυχοπόνεσέ τα,
και το κεφάλι σειώνοντας μίλησε μες στην καρδιά του κι είπε:
«Δυστυχισμένα! τι σας χάρισα στο βασιλιά Πηλέα,
που 'ναι θνητός, μα εσείς αγέραστα κι αθάνατα λογιέστε;
τάχα και σεις για να παιδεύεστε με τους θνητούς τους έρμους;
Πλάσμα κανένα από τον άνθρωπο πιο δύστυχο δεν είναι
άλλο στη γης, απ' όσα πάνω της σαλεύουν κι ανασαίνουν.
Του Πρίαμου τον υγιό τον Έχτορα δε θα τον δείτε ωστόσο
ν' ανέβει στο πλουμάτο αμάξι σας, τι δε θα τον αφήσω.

450

Δε φτάνει που κρατάει και τ' άρματα και ψευτοκαμαρώνει;
Στα γόνατα σας τώρα δύναμη και στην καρδιά σας βάζω,
τον Αυτομέδοντα απ' τον πόλεμο στα βαθουλά καράβια
για να γλιτώστε' τι τρανότερη στους Τρώες θα δώσω δόξα

να σφάζουν, ως στα καλοκούβερτα καράβια πια να φτάσουν
και πέσει ο γήλιος βασιλεύοντας και το άγιο απλώσει σκότος.»

Αυτά είπε, και τα δυο τ' αλόγατα περίσσια ορμή γιομίζει·
στη γη τινάζουν απ' τις χήτες τους τη σκόνη, καί με βιάση
το αμάξι έσερναν το γοργόφτερο σε Τρώες κι Αργίτες μέσα.
Μ' αυτούς χτυπιόταν ο Αυτομέδοντας, κι ας έκλαιγε το φίλο,

- 460 χιμώντας πάνω τους με τ' άλογα, καθώς αϊτός σε χήνες.
Εύκολα ξέφευγε απ' το σάλαγο των Τρωών μακριά τρεχάτος,
κι εύκολα εχίμιζε, τα ασκέρι τους το πλήθιο κυνηγώντας.
Μα όσες φορές κι αν χύθη απάνω τους, δε σκότωσε κανένα'
τι δεν μπορούσε, μόνος που 'μεινε στο στέριο μέσα αμάξι,
μαζί κοντάρι κι άτια γρήγορα μαθές να κυβερνήσει.
Μα πια τον είδεν ο Αλκιμέδοντας, του Λαέρκη ο γιος, τ' αγγόνι
του Αιμόνου, μπιστεμένος σύντροφος, και πίσω από τ' αμάξι
στάθη, κι ευτύς τον Αυτομέδοντα φωνάζοντας του κράζει:
«Σαν ποιος να σου 'βαλε, Αυτομέδοντα, θεός στα στήθια μέσα
- 470 τέτοια στραβή βουλή και σάλεψε τα γνωστικά σου φρένα;
τι πολεμάς τους Τρώες μονάχος σου στους μπροστομάχους μέσα!
Μα ο σύντροφος σου εχάθη, κι ο Έχτορας ατός του την αρμάτα
του εγγονού του Αιακού στους ώμους του φοράει και καμαρώνει.»

Και του αποκρίθηκε ο Αυτομέδοντας, του Δίωρη ο γιος, και του 'πε:
«Άλλος Αργίτης, Αλκιμέδοντα, ποιος παραβγαίνει εσένα,
να κυβερνάει τ' αθάνατα άλογα, να κόβει την ορμή τους,
εξόν ο Πάτροκλος, στη φρόνεση που ίδια θεός λογιόταν,
σα ζούσε; τώρα όμως ο θάνατος κι η Μοίρα τον κρατούνε.
Τ' αστραφτερά εσύ τώρα νιόλουρα καί το μαστίγι πάρε,

- 480 κι εγώ θα κατεβώ απ' τ' αμάξι μου, πεζός να πολεμήσω.»

Έτσι μιλούσε, κι ο Αλκιμέδοντας πηδά στο αμάξι απάνω,
γοργά στα χέρια του τα νιόλουρα και το μαστίγι αρπώντας,
κι όξω πετάχτηκε ο Αυτομέδοντας· όμως τον είδε αντίκρα
ο γαύρος Έχτορας, κι ως έστεκε σιμά του ο Αινείας, του κράζει:
«Αινεία, των Τρωών δημογέροντα των χαλκοθωρακάτων,
του γρήγορου Αχιλλέα τ' αλόγατα θωρώ με αμαξολάτες
αδύναμους εκεί, που επρόβαλαν και μες στο απάλε μπαίνουν.
Έτσι θαρρώ πω θα τα παίρναμε, φτάνει και συ να θέλεις
με την καρδιά σου' τι αν απάνω τους χυθούμε οι δυο μας τώρα,

490 δε θα βαστούσαν, μπρος μας στέκοντας, να χτυπηθούν μαζί μας.»

Είπε, κι ο γιος ο αρχοντογέννητος τον άκουσε του Αγχίση.
Ίσια τραβούν με βοϊδοσκούταρα σκεπάζοντας τους ώμους,
στεριά, στεγνά, κι ήταν απάνω τους παχύς χαλκός στρωμένος.
Κι ο Άρητος τράβηξε ο θεόμορφος μαζί τους κι ο Χρομίος
συντροφεμένοι, τι λογάριαζαν και κείνους να σκοτώσουν
και τα δυο τ' άλογα τα ορθόλαιμα να κάνουνε δικά τους,
οι ανέμυαλοι! Τον Αυτομέδοντα πριχού ξεφύγουν, μ' αίμα
το πλέρωσαν. Κι εκείνος κάνοντας ευκή στο Δία πατέρα
αντρεία τα μαύρα σπλάχνα του ένιωσε και δύναμη γεμάτα.

500 Ευτύς φωνάζει του Αλκιμέδοντα, του γκαρδιακού του ακράνη:
«Τ' άλογα τώρα πια, Αλκιμέδοντα, μην τα κρατάς μακριά μου'
θέλω στις πλάτες την ανάσα τους να νιώθω, τι καθόλου
δε θα κοπεί λογιάζω του Έχτορα, του γιου του Πρίαμου, η φόρα,
ως να σκοτώσει εμάς και στ' άλογα ν' ανέβει του Αχιλλέα
τα ωριότριχα, ξοπίσώ διώχνοντας τ' Αργίτικα φουσάτα,
για και να πέσει ατός του ανάμεσα στους πρώτους σκοτωμένος.»

Αυτά είπε, και στους Αίαντες φώναξε και στο Μενέλαο τότε:
«Των Δαναών ρηγάρχες. Αίαντες και συ Μενέλαε, τώρα
αφήστε το νεκρό του Πάτροκλου στους άλλους αντρειωμένους,

510 να στέκουν και να διώχνουν γύρα του των Τρωών τ' ασκέρια πίσω,
και μας τους ζωντανούς γλιτώστε μας απ' τον ανήλεο Χάρο'
τι μες στη μάχη την πολύδακρη χιμίζουν κατά δώθε
ο Αινείας κι ο Έχτορας, ανάμεσα στους Τρώες οι πιο αντρειωμένοι.
Όμως στα χέρια των αθάνατων είναι όλα κρεμασμένα'
κι εγώ θα ρίξω' τ' αποδέλοιπα θα κυβερνήσει ο Δίας.»

Είπε, καί το μακρόισκιωτο έριξε κοντάρι του με φόρα,
και πέτυχε μπροστά του του Άρητου τ' ολόκυκλο σκουτάρι"
κι αυτό στο χτύπημα δεν άντεξε' μέσα ο χαλκός edιάβη,
και σκίζοντας τη ζώνη εχώθηκε βαθιά στο κατωκοίλι.

520

Πώς ένας άντρας χεροδύναμος με κοφτερό πελέκι
ταύρο τρανό πίσω απ' τα κέρατα χτυπάει, και κόβει του όλο
το νεύρο, και το ζω σωριάζεται στο χώμα, ομπρός πηδώντας'
όμοια κι αυτός πηδώντας κύλησε τ' ανάσκελα, τι του 'χε,
τα σπλάχνα το κοντάρι σκίζοντας, θερίσει την ορμή του.
Κι ο Έχτορας ρίχνει του Αυτομέδοντα με αστραφτερό κοντάρι·
μα είδε απαντίκρυ αυτός το χάλκινο κοντάρι και ξεφεύγει'
τι έσκυψε ομπρός, και πίσω εχώθηκε στο χώμα το κοντάρι,

πέρα μακριά, κι η ουρά του απόμεινε σεινάμενη να τρέμει,
ωσόπου η ορμή του εκαταλάγιασε κι η δύναμη του εχάθη.

530 Και τότε τα σπαθιά τους θα 'βγαζαν να χτυπηθούν οι δυο τους,
οι Αίαντες αν δεν τους ξεχώριζαν, και μ' όλη τους τη λύσσα·
τι αυτοί, όπως άκουσαν το σύντροφο, μέσα στο ασκέρι έτρεξαν
κι ως τους αντίκρισαν, φοβήθηκαν και κάναν πίσω πάλε
ο μέγας Έχτορας κι ο θεόμορφος Χρομίος κι ο γιος του Αγχίση'
εκεί τον Άρητο παράτησαν με σπαραγμένα σπλάχνα
χάμω στη γη. Τότε ο Αυτομέδοντας σαν τον γοργό τον Άρη
τον γδύνει και του παίρνει τ' άρματα και μ' έπαρση φωνάζει:
«Ε, κάπως η καρδιά μου αλάφρωσε που ο Πάτροκλος σκοτώθη,
κι ας έριξα μαθές κι ας σκότωσα πολύ αχαμνότερο του!»

540 Τέτοια μιλούσε, και στο αμάξι του τα αιματωμένα κούρσα
βάζει, κι ατός του ανέβηκε έπειτα, χέρια ψηλά και πόδια
αίμα γιομάτος, λιόντας θα 'λεγες, που ταύρο έχει σπαράξει.

Και πάλε απλώθη από στον Πάτροκλο βαρύς αγώνας, άγριος,
πολύδακρος' τη μάνητα άναβε φτασμένη από τα ουράνια
ατή της η Αθηνά' ο βροντόλαλος την είχε Δίας σταλμένα,
στους Δαναούς να δώσει δύναμη' τι η γνώμη του είχε αλλάξει.
Πως το φλογάτο ουρανοδόξαρο πα στους θνητούς τανίζει
ο γιος του Κρόνου απ' τα μεσούρανα, σημάδι για πολέμου
για και βαριού χειμώνα αβάσταγου, που των ξωμάχων κόβει

550 κάθε δουλειά, και τ' αρνοκάτσικα στα χειμαδιά στριμώχνει'
σ' έτοιο κι αυτή φλογάτο σύγνεφο τυλίχτηκε, κι εχύθη
μες στους Αργίτες, συδαιλίζοντας τον κάθε πολέμαρχο.
Και πρώτα τρέχει και συμπαίνοντας μιλάει στο γιο του Ατρέα,
τον πέρφανο Μενέλαο, που 'τυχε να βρίσκεται σιμά της,
του Φοίνικα το διώμα παίρνοντας καί την τρανή φωνή του:
«Μενέλαε, θα σε πνίξει ολόγυρα ντροπή και καταφρόνια,
αν τον πιστόν αφήσεις σύντροφο του αρχοντικού Αχιλλέα
να σύρουν τα σκυλιά τα γρήγορα κάτω απ' των Τρωών το κάστρο.
Καρδιά λοιπόν, ομπρός, ξεσήκωσε και τους δικούς μας όλους!»

560

Τότε ο Μενέλαος ο βροντόφωνος γυρνάει κι απηλογιέται:
«Φοίνικα εσύ, καλέ μου γέροντα, πολύχρονε, αχ κουράγιο
να μου 'δινε η Αθηνά καί να 'διωχνε κάθε ριζιά απ' ομπρός μου,
με την καρδιά μου θα παράστεκα να διαφεντέψω τότε
τον Πάτροκλο, πού τόσο μου 'καψε τα σπλάχνα ο χαλασμός του.
Μα ίδια φωτιά χιμίζει ο Έχτορας, κι αλάγιαστα σκοτώνει

με το χαλκό' τι εκείνου εχάρισε τώρα τη νίκη ο Δίας.»

Είπε, κι η γλαυκομάτα εχάρηκε θεά Αθηνά βαθιά της,
που απ' όλους τους θεούς ευκήθηκε σε κείνη πρώτη πρώτη'
και δύναμη στους ώμους του έβαλε, στα γόνατα του κάτω,

570 και σφήνωσε βαθιά στα στήθια του της μύγας το γινάτι,
που όσο τη διώχνεις, τόσο ρίχνεται με πόθο στο κορμί σου
να σ' το δαγκάσει, τι γλυκόπιτο γι' αυτήν του ανθρώπου το αίμα'
μ' έτοιμο η θεά γινάτι έγιόμωσε τα μαύρα σωθικά του,
και στάθη πάνω από τον Πάτροκλο και το κοντάρι ρίχνει.
Κάποιος Ποδής στους Τρώες ανάμεσα, γιος του Ηετίωνα, ζούσε,
πλούσιος, ωραίος, κι απ' όλους ο Έχτορας περίσσια τον τιμούσε
μες στο λαό του, τι συντράπεζος και γκαρδιακός του ακράνης'
και τώρα αυτόν, να φύγει ως έτρεχε, χτυπά ο Μενέλαος πάνω
στη ζώνη του, κι ως μες στα σπλάχνα του καρφώνει το χαλκό του.

580 Πέφτει βροντώντας' τότε σκύβοντας ο γιος του Ατρέα, τον σέρνει
όξω απ' τους Τρώες, και το κουφάρι του τραβά μες στους δικούς του.

Ευτύς ο Απόλλωνας σιμώνοντας τον Έχτορα γκαρδιώνει'
του Άσιου το γιο το Φαίνοπα έμοιαζε, στην Άβυδο που ζούσε
και του 'χε αγάπη εκείνος πιότερη μέσα στους φίλους του όλους.
Με τέτοια είδη ο θεός του εμίλησεν ο μακροσαϊτορίχτης:
«Πια απ' τους Αργίτες άλλος, Έχτορα, και ποιος θα σε φοβόταν,
μπρος στο Μενέλαο τώρα που 'φυγες; Ποτέ του δεν εστάθη
τρανός πολέμαρχος, και να τότε που φεύγει, αφού σας πήρε
μονάχος το κουφάρι! Εσκότωσε πιστό δικό σου ακράνη,

590 τον αντρειανό Ποδή, που εμάχουνταν στους μπροστομάχους μέσα.»

Είπε, κι αυτόν σα μαύρο σύγνεφο τον περιζώνει ο πόνος,
κι ευτύς περνάει μεσ' απ' τους πρόμαχους με αστραποβόλο κράνος.
Και τότε ο Δίας το βροντοσκούταρο το κροσσωτό φουχτώνει,
που φεγγοβόλαε, και με σύγνεφα την Ίδα αποσκεπάζει,
κι αστράφτοντας βροντάει με δύναμη, τραντάζοντας τη ακέρια,
οι Αργίτες να τσακίσουν θέλοντας, τη νίκη οι Τρώες να πάρουν.

Και πρώτος ο Πηνέλαος γύρισεν ο βοιωτός να φύγει'
τι ως ήταν μπρος στραμμένος πάντα του, λαβώθη με κοντάρι
στον ώμο ξώδεσμα, και χάραξε το κόκαλο του ως πέρα

600

απ' το χαλό του Πολυδάμαντα, που από κοντά είχε ρίξει.
Σιμάθε κι ο Έχτορας εχτύπησε στο χεραρμό το Λήτο,

το γιο του αντρόψυχου Αλεχτρύονα, και την ορμή του κόβει.
Φεύγει κοιτάζοντας τρογύρα του και πια δεν είχε ελπίδα
στο χέρι το κοντάρι σφίγγοντας τους Τρώες να πολεμήσει.
Καί τότε ο Ιδομενέας τον Έχτορα, που είχε χυθεί του Λήτου,
πλάι στο βυζί χτυπάει κατάστηθα, στο θώρακα του απάνω.
Μα το μακρύ στη δέση του έσπασε κοντάρι' σέρνουν τότε
οι Τρώες φωνή' κι αυτός κοντάρει του Ιδομενέα, που απάνω
στο αμάξι εστέκουνταν' μα ξέσφαλε μια τρίχα το κοντάρι,

610 και στου Μηριόνη απά το σύντροφο κι αμαξολάτη πέφτει,
τον Κοίρανο, που απ' την καλόχτιστη τον ακλουθούσε Λύχτο.
Πεζός πουρνό απ' τα δρεπανόγυρτα καράβια του είχε φτάσει
ο Ιδομενέας, και τότε θα 'δινε στους Τρώες μεγάλη δόξα,
τα φτεροπόδαρα άτια ο Κοίρανος με βιάση αν δε χτυπούσε.
Εκείνον έτσι τον εγλίτωσε, τη μαύρη του 'διώξε ώρα,
όμως σκοτώθη αυτός απ' του Έχτορα του αντροφονια το χέρι'
κάτω απ' τ' αφτί κι απ' το σαγόνι του τον βρήκε, και τα δόντια
όξω πετά ο χαλός, και του 'κοψε καταμεσός τη γλώσσα'
κι ως έπεσε απ' τ' αμάξι, εκύλησαν στη γη τα χαλινάρια.

620 Τότε ο Μηριόνης με τα χέρια του τα μάζωξε απ' το χώμα,
σκύβοντας κάτω, κι έτσι μίλησε του Ιδομενέα και του 'πε:
«Για βάρα τ' άλογα, στα γρήγορα καράβια μας να φτάσεις·
κι ατός σου το νογας, χαθήκαμε πια τώρα εμείς οι Αργίτες!»

Είπε, κι εκείνος τα ωριοχήτικα βιτσίζει αλόγατά του,
στα βαθουλά να τρέξουν άρμενα, τι είχε κι αυτός τρομάξει.

Μα κι ο Μενέλαος το κατάλαβε κι ο Αίας ο ψυχωμένος,
πως έδινε τη νίκη αλάκερη στους Τρώες πια τώρα ο Δίας.
Κι ο μέγας Αίαντας πρωτομίλησεν, ο γιος του Τελαμώνα:
«Ωχού μου, τώρα πια θα το 'νιωθε κι ένα μωρό παιδάκι,

630 ο κύρης Δίας πως παραστέκεται βοηθός στους Τρώες ατός του'
τι πέφτουν οι ριξιές τους άσφαλτες, απ' όποιο ας φεύγουν χέρι,
γερό, αχαμνό· καλοδρομίζει τις όλες μαθές ο Δίας·
μα εμάς του ανέμου φεύγουν όλες τους και πέφτουνε στο χώμα.
Όμως την πιο καλή και μόνοι μας βουλή να βρούμε ελάτε,
το πως και το νεκρό θα σύρουμε, κι ατοί μας πίσω πάλε
χαρά γυρνώντας στους συντρόφους μας θα δώσουμε, που τώρα
με αγκούσα κατά μας κοιτάζουνε και λεν πως πια του Εχτόρου
του άντροφονια δε θα κρατήσουμε τη φόρα και τα χέρια
τ' ανίκητα, μον' πίσω στ' άρμενα τα μαύρα θα ριχτούμε.

640 Να' ταν κανείς δω πέρα σύντροφος, που στου Πηλέα να δράμει
το γιο, να του τα πει' μου εικάζεται, μητ' έχει μάθει ακόμα
το μαύρο μήνυμα, πως έχασε τον γκαρδιακό του ακράνη.
Μα τέτοιο Αργίτη μου 'ναι αβόλετο να ξεχωρίσω' τόσο
βαθιά μες στην αντάρα εβούλιαξαν μαζί κι άνθρωποι κι άτια.
Πατέρα Δία, μα εσύ για βόθηα μας απ' την πυκνήν αντάρα
των Αχαιών τους γιους, ξαστέρωσε, δώσε να ιδούν τα μάτια,
και μες στο φως πια τότε χάλα μας, αφού το θέλεις τόσο!»

Είπε, κι ο κύρης τον σπλαχνίστηκε, τόσο πικρά που εθρήνει,
και την αντάρα ευτύς διασκόρπισε και πήρε την καταχνιά,

650 κι έλαμψε ο γήλιος και φωτίστηκε τρογύρα η μάχη ακέρια.
Κι ο Αίας γυρνάει στο βροντερόφωνο Μενέλαο και του κάνει:
«Αρχοντικέ Μενέλαε, κοίταξε, κι αν δε σκοτώθη ακόμα
ο Αντίλοχος, ο γιος του αντρόκαρδου του Νέστορα, για βρες τον,
και στείλε τον να τρέξει γρήγορα στον αντρειανό Αχιλλέα,
να του μηνύσει πως εχάθηκεν ο πιο ακριβός του ακράνης.»

Είπε, κι αμέσως ο βροντόφωνος Μενέλαος τον ακούει'
κινάει και φεύγει, λιώντας θα 'λεγες, που απ' την αυλή της μάντρας,
αφού εκουράστη αναστατώνοντας και σκύλους καί τσοπάνους,
που όλη τη νύχτα ορθοί την πέρασαν, χωρίς να τον αφήσουν

660 το πιο παχύ ν' αρπάξει βόδι τους· κι εκείνος κρέας ζητώντας
να φάει, χιμάει, μα δίχως όφελος· πλήθος μαθές κοντάρια
πέφτουν απάνω του ξεφεύγοντας απ' αντρειωμένα χέρια,
πλήθος δαδιά που καιν και σκιάζεται, με όση κι αν έχει λύσσα'
και μόνο ως φέξει, παίρνει απόφαση και φεύγει πικραμένος'
όμοια απ' τον Πάτροκλο ο βροντόφωνος Μενέλαος στανικώς του
κινούσε για να φύγει, τι έτρεμε στα πόδια μην το βάλουν
οι Αργίτες, κι έτσι στους αντίμαχους για κουρσό τον αφήσουν.
Πολλές λοιπόν στους Αίντες έδινε και στο Μηριόνη διάτες:
«Μηριόνη κι Αίαντες, αγρικήστε με, των Αχαιών ρηγάρχες'

670 την καλοσύνη του έρμου Πάτροκλου τώρα ας κρατά ο καθένας
στο νου, τι αλήθεια γλυκομίλητος, όσο πού εζούσε, σε όλους
κάτεχε να 'ναι' τώρα ο θάνατος κι η Μοίρα τον κρατούνε.»

Είπε ο ξανθός Μενέλαος κι έφυγε, και κόχευε τα μάτια
γύρα τρογύρα ολούθε ψάχνοντας, καθώς αϊτός, που λένε
πως έχει απ' όλα τα πετούμενα πιο κοφτερό το μάτι'
που και ψηλάθε ο γοργοπόδαρος λαγός, βαθιά χωμένος
μες σε πυκνόφυλλα χαμόκλαδα, ποτέ δεν του ξεφεύγει;

μον' στη στιγμή χιμάει κι αδράχνει τον και τη ζωή του παίρνει'
όμοια και σένα, αρχοντογέννητε Μενέλαε, τριγύριζαν

680 παντού τα δυο τα μάτια αστράφτοντας, να ιδείς στο πλήθιο ασκέρι
αν κάπου ζωντανός του Νέστορα βρίσκεται ο γιος ακόμα'
και γρήγορα τον είδε που 'στεκε ζερβιά μεριά απ' τη μάχη,
και τους συντρόφους του όλους γκάρδιωνε, στη μάχη σπρώχοντάς τους.
Κι ήρθε ο ξανθός Μενέλαος δίπλα του κι αυτά του λέει τα λόγια:
«Έλα, του Δία βλαστάρι, Αντίλοχε, το μαύρο το μαντάτο
τώρα ν' ακούσεις' αχ, τι θα 'δινά, ποτέ να μη είχε γίνει!
Θωρώντας γύρα θα κατάλαβες θαρρώ και μοναχός σου
πως τώρα πια ο θεός το χαλασμό των Αχαιών γυρεύει,
κι η νίκη είναι των Τρωών. Σκοτώθηκεν ο πιο τρανός Αργίτης,

690 ο Πάτροκλος, κι οι Αργίτες ένιωσαν καημό βαρύ που εχάθη!
Μον' τρέχα εσύ γοργά στ' Αργίτικα καράβια, του Αχιλλέα
να πεις να δράμει, μπας και στ' άρμενα γλιτώσει το κουφάρι,
γυμνό' τι τον ξαρμάτωσε ο Έχτορας ο λαμπροκρανοσείστης.»

Είπε, κι ο Αντίλοχος επάγωσε το λόγο αυτό ν' ακούσει,
κι έτσι πολληώρα απόμεινε άλαλος, και του γιομώσαν δάκρυα
τα μάτια, κι η φωνή του επιάστηκε η δυνατή' μα κι έτσι
του γιου του Ατρέα δεν την ξαστόχησε την προσταγή, μον' φεύγει,
και τ' άρματά του τα παράτησε στον άψεγό του ακράνη
Λαόδοκο, που τα μονόνυχχα κοντά του εγύριζε άτια.

700 Θρηνώντας τούτος απ' τον πόλεμο κινούσε, στου Πηλέα
το γιο τον Αχιλλέα το μήνυμα το θλιβερό να φέρει.
Και συ, Μενέλαε, δεν το θέλησες, αρχοντικέ, να μείνεις
και να συντρέξεις στην ανάγκη τους τους συντρόφους, που αφήκε
ο Αντίλοχος κι απόμεινε έρημο των Πυλιωτών τ' ασκέρι.
Γκαρδιώνει τον αρχοντογέννητο μονάχα Θρασυμήδη.
κ' αυτός στον αντρειωμένο Πάτροκλο κινάει να φτάσει πίσω,
κι εστάθη μπρος στους Αίαντες τρέχοντας και βιαστικά τους είπε:
« Κείνον τον έστειλα στα γρήγορα καράβια μας να τρέξει
στον Αχιλλέα το γοργοπόδαρο· μα τούτος για την ώρα

710

λέω δε θα 'ρθει, το θείο τον Έχτορα κι ας μάχεται περίσσια·
τι δεν μπορεί με δίχως άρματα τους Τρώες να πολεμήσει.
Όμως την πιο καλή και μόνοι μας βουλή να βρούμε ελάτε,
το πως και το νεκρό θα σύρουμε, κι ατοί μας απ' των Τρωών
μακριά τη ζάλη θα γλιτώσουμε το Χάρο και τη Μοίρα.»

Και τότε ο μέγας Αίας του απάντησεν, ο γιος του Τελαμώνα:

«Καλός ο λόγος σου και φρόνιμος, Μενέλαε παινεμένε·
συ κι ο Μηριόνης κάτω γρήγορα χωθείτε απ' το κουφάρι,
κι όξω απ' τη μάχη κουβαλήστε το, ψηλά' κι ωστόσο οι δυο μας
τους Τρώες ξοπίσω και τον Έχτορα το θείο θα πολεμούμε

720 με ίδια καρδιά όπως κι ίδιο τ' όνομα' τι ο ένας στον άλλο δίπλα
πάντα σταθήκαμε, τον τάραχο βαστώντας του πολέμου.»

Είπε, κι αυτοί απ' το χώμα ασκώνοντας άρπαξαν το κουφάρι
ψηλά πολύ' κι ευτύς ξοπίσω τους των Τρωών το πλήθιο ασκέρι
χουγιάξαν, το νεκρό ως αντίκρισαν οι Αργίτες να σηκώνουν
κι ομπρός χιμίζαν, σκύλοι θα 'λεγες που ρίχνονται πηδώντας
πάνω σε κάπρο που λαβώθηκε, μπροστά απ' τους κυνηγάρους,
και τρέχουν τρέχουν στη λαχτάρα τους να τον κατασπαράξουν
μα κάθε που γυρίσει νιώθοντας τρανή τη δύναμη του,
ευτύς πισωδρομώντας σκόρπισαν με τρόμο δώθε κείθε'

730 όμοια σωρός κι οι Τρώες αδιάκοπα τους παίρναν από πίσω
με τα σπαθιά και με τα δίκοπα κεντώντας τους κοντάρια'
μα κάθε που γυρνούσαν οι Αίαντες και στέκαν αντικρύ τους,
άλλαζαν χρώμα οι Τρώες, κι ουδ' ένιωθε κανένας το κουράγιο
να πεταχτεί μπροστά και πόλεμο για το νεκρό ν' ανοίξει.

Έτσι έφερναν αυτοί απ' τον πόλεμο με κόπο το κουφάρι,
στα βαθουλά τραβώντας άρμενα' κι ο πόλεμος ξεσπούσε
πάνω τους άγριος, ίδιος σύφλογο σε πολιτεία, που ξάφνου
ψηλά πετάγεται φουντώνοντας, σωριάζονται τα σπίτια
με αναλαμπή τρανή, κι απάνω της σφυρίζει η ορμή του ανέμου·

740 όμοια και κείνους, όπως μάκραιναν, τους έπαιρνε από πίσω
αλάγιαστη η βουή απ' τ' αλόγατα κι από των Τρωών τ' ασκέρι.
Μ' αυτοί, ως μουλάρια που αρματώθηκαν με αλύγιστο κουράγιο
κι άπ' τό βουνό δοκάρη ή γι' άρμενο μαδέρι κατεβάζουν
σε μονοπάτι κακοτράχαλο, και κόβεται η καρδιά τους
απ' τον ιδρώτα κι απ' τον κάματο, καθώς τραβούν με βιάση·
όμοια κι αυτοί μοχτώντας σήκωναν στους ώμους το κουφάρι,
κι οι δυο κρατούσαν Αίαντες πίσω τους. Πως του νερού τη φόρα
κρατάει δασοπλαγιά που απλώνεται στον κάμπο πέρα ως πέρα,
κι ως και τρανά ποτάμια φράζοντας το δρόμο τους αλλάζει,

750 και ρίχνει τ' άγρια, πολυσάλευτα νερά τους μες στον κάμπο,
κι ουδέ μπορούν, με φόρα ως χύνονται, καθόλου να τη σπάσουν
όμοια κι οι δυο αντισκόβαν Αίαντες των Τρωών τη φόρα πάντα.
Μα τούτοι τρέχαν από πίσω τους, και δυο περίσσια απ' όλους,

ο μέγας φουμισμένος Έχτορας κι ο γιος του Αγχίση Αινείας.
Κι αυτοί, καθώς ψαρόνια σύγνεφο πετούν για καλιακούδες,
κι όλα μαζί στρηνιάζουν βλέποντας από μακριά να φτάνει
κάποιο γεράκι, που το θάνατο στα μικροπούλια φέρνει"
όμοια κι οι Αργίτες μπρος στον Έχτορα και στον Αινεία σκορπούσαν
στρηνιάζοντας, και πια είχαν όλοι τους τον πόλεμο ξεχάσει.

760 Κι ως έφευγαν οι Αργίτες, άρματα πολλά πανώρια έπεσαν
τρογύρα στο χαντάκι· ο πόλεμος δεν εσκολνούσε ωστόσο.

Ραψωδία Σ

Ιλιάδας Σ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Σ- Έτσι εκεί πέρα ετούτοι επάλευαν σα φλόγα λαμπαδούσα'
κι έφτασε ο Αντίλοχος μαντάτορας στον Αχιλλέα τρεχάτος,
και τότε βρήκε στα ορθοκέρατα καράβια ομπρός να στέκει
και ν' αναδεύει μες στα φρένα του τα που 'χαν γίνει κιόλα'
κι έτσι βαριόθυμος μурμουρίζε στην πέρφανη καρδιά του:
« Αλί μου εμένα, οι μακρομάλληδες τι τώρα πάλε Αργίτες
δειλιάζουν, κι απ' τον κάμπο φεύγοντας δρομούν προς τα καράβια;
Όσα οι θεοί κακά μου εγράφανε μη βγουν αλήθεια τώρα,
ως κάποτε μου εξήγα η μάνα μου και μου 'πε, θα 'ρθει μέρα,

10 ζώντας μου ακόμα, ο πιο αντροδύναμος στους Μυρμιδόνες μέσα
που θα χαθεί απ' τους Τρώες, αφήνοντας το φως του ήλιου για πάντα.
Αχ, του Μενoitιου ο γιος ο ατρόμητος σκοτώθηκε, το νιώθω!
Ο δόλιος! Κι όμως τον αρμήνεψα στα πλοία να γύρει, ως διώξει
την άγρια φλόγα, με τον Έχτορα να μην αντροπαλέψει.»

Κι ως τούτα ανάδευε στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του,
ήρθε κοντά του ο γιος του Νέστορα, του ξακουστού γερόντου,
και του 'πε, μαύρα δάκρυα χύνοντας, το θλιβερό μαντάτο:
«Ωχού μου, γιε του λιονταρόκαρδου Πηλέα, πικρό θ' ακούσεις
μήνυμα τώρα εσύ! Τι θα 'δινά ποτέ να μη είχε γίνει!

20 Έπεσε ο Πάτροκλος, και γύρα του για το νεκρό χτυπιούνται,
γυμνό, τι ο κρανοσειστής Έχτορας επήρε τ' άρματά του!»

Είπε, κι εκείνον τον περίζωσε σα μαύρο γνέφι ο πόνος·
και διπλοπάλαμα αθαλόσκονη φουχτώνοντας τη ρίχνει
πα στο κεφάλι, και την όψη του μολεύει την πανώρια'
κι η στάχτη απά στο μοσκομύριστο του κάθουνταν χιτώνα'
κι αυτός μακρύς φαρδύς ξαπλώθηκε και κοιτούνταν στη σκόνη,
και με τα χέρια του ανασκάλευε μαδώντας τα μαλλιά του.
Κι οι σκλάβες, που ο Αχιλλέας κι ο Πάτροκλος είχαν κουρσέψει, έσυραν
τρανή φωνή, απ' τον πόνο που 'νιωσαν, και δράμαν απ' τις πόρτες

30

στον Αχιλλέα το γαύρο ολόγυρα, και χεροπάλαμα όλες
κρούγαν τα στήθη τους, και λύθηκαν της κάθε μιας τα γόνα.
θρηνούσε κι απ' την άλλη ο Αντίλοχος, πνιγμένος μες στο κλάμα,
τον Αχιλλέα στα χέρια πιάνοντας—κι αυτός βαριά εβογγούσε—
τι έτρεμε μπας και με το σίδερο θερίσει το λαιμό του.

Κι έσκουζεν άγρια" ευτύς τον άκουσεν η σεβαστή του η μάνα,
που πλάι στο γέρο κύρη εκάθονταν, στα βάθη του πελάγου,
κι αρχίνησε το θρήνο' γύρα της μεμιάς εμαζωχτηκαν
όσες θεές νεράιδες έμεναν στου πελάγου τα βάθη·
η Κυμοθόη κι η Γλαύκη εκεί 'τανε, κι η Θάλεια κι η Νησαία

40 κι η βοϊδομάτα Αλία κι η Φέρουσα κι η Θόη κι η Κυμοδόκη·
ήταν ακόμα κι η Λιμνώρεια κι η Αμφιθόη κι η Ακταίη
με τη Μελίτη και την Ίαιρα, την Αγαυή, τη Μαίρα,
και την Πρωτώ καί την Ιάνασσα, τη Σπειώ και την Πανόπη
και τη Δωτώ και την Καλλιάνειρα, την ξακουστή Γαλάτεια,
τη Δυναμένη, την Καλλιάνασσα καί τη Δωρίδα' κι ήταν
κι η Νημερτή μαζί και η Ιάνειρα, μαζί τους κι η Αμφινόμη·
κι η Ωρείθεια κι η Κλυμένη κι η Άψευδη μες στη σπηλιά βρεθήκαν,
κι η Αμάθια ακόμα η καλοπλέξουδη κι η Δεξαμενή, κι άλλες,
όσες θεές νεράιδες έμεναν στου πελάγου τα βάθη.

50 Και γέμισε η σπηλιά η κρουστάλλινη, κι αυτές έδερναν όλες
τα στήθη τους· και πρώτη η Θέτιδα κινάει το μοιρολόγι:
« Νεράιδες αδερφές μου, ακούστε με, καλά να ξέρετε όλες
γρικώντας, πόσους κρύβω μέσα μου βαθιά καημούς και πόνους.
Αλί κι αλί σε με την άμοιρη πικρολεβεντομάννα!
Γέννησα γιο τρανό, αψεγάδιαστο, στους αντρειωμένους πρώτο,
κι ως τρυφερό κλωνάρι ανάδωσε' κι εγώ, που ανάστησα τον
σα ροδαμό που ξεπετάχτηκε στου χωραφιού τον όχτο,
πάνω στα πλοία τα δρεπανόγυρτα στην Τροία τον έχω στείλει,
τους Τρώες να πολεμήσει. Αλίμονο, δε θα τον δω να γέρνει

60 στο πατρικό ξοπίσω σπίτι του, να τον καλωσορίσω!
Μα κι όσο ακόμα ζει και χαίρεται το φως του γήλιου, πάντα
τραβάει καημούς, κι ουδέ πηγαίνοντας μπορώ να τον συντράμω.
Κι όμως θα πάω να ιδώ το τέκνο μου, ποια συφορά ν' ακούσω
το 'χει πλακώσει, από τον πόλεμο μακριά κι ας μένει τώρα.»

Είπε, και τη σπηλιά παράτησε, κι εκείνες δακρυσμένες
ομάδι της τραβούσαν κι άνοιγε της θάλασσας το κύμα
τρογύρα, ως πια στην Τροία που φτάσανε την παχιοχωματούσα'
κι αράδα στο γιαλό ξεπρόβαλαν, κει που ήταν τραβηγμένα
πυκνά των Μυρμιδόνων τ' άρμενα, στον Αχιλλέα τρογύρα'

70

κι ως εβογγούσε κείνος, σίμωσεν η σεβαστή του η μάνα'
σέρνει φωνή μεγάλη, εφούχτωσε την κεφαλή του γιου της,
και μες στα κλάματα ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Τι κλαις, παιδί μου; Ποιος σου ετάραξε καημός τα σπλάχνα τώρα;

Για μίλα μου ανοιχτά, μην κρύβεσαι· σου τα 'χει ο Δίας τελέψει
τα όσα πιο πριν τον παρακάλεσες με σηκωμένα χέρια,
να στριμωχτούν οι Αργίτες σύψυχοι μπροστά απ' των πλοίων τις πρύμνες
και στενεμένοι απ' την ανάγκη σου φριχτά κακά να πάθουν.»

Βαρυβογγώντας ο φτερόποδος απάντησε Αχιλλέας:
« Μάνα μου, αλήθεια ο ρήγας του Ολύμπου μου τα 'χει αυτά τελέψει'

80 μα ποια η χαρά τους τώρα; Εχάθηκεν ο γκαρδιακός μου ακράνης,
ο Πάτροκλος, που εγώ απ' τους συντρόφους περίσσια τον τιμούσα,
ωσάν τον ίδιο εμέ. Απ' τον Έχτορα σκοτώθη, τα πανώρια
που πήρε γδύνοντας τον άρματα, τα γιγαντένια, θάμα
να τ' αντικρίζεις, των αθάνατων το δώρο στον Πηλέα,
τη μέρα σε θνητού που σ' έβαλαν ν' ανέβεις το κλινάρι.
Να 'ταν εσύ με τίς αθάνατες του πέλαου να 'χες μείνει
κει κάτω, κι ο Πηλέας στο σπίτι του θνητό να μπάσει ταίρι!
Τώρα και συ για να 'χεις άμετρο καημό βαθιά, που ο γιος σου
θα σκοτωθεί, και πίσω σπίτι του, να τον καλωσορίσεις,

90 πια δε θα 'ρθει- τι δε θα το 'θελα να ζω, με τους ανθρώπους
στον κόσμο τούτο να πορεύομαι, με το κοντάρι πρώτο
αν δε χτυπήσω εγώ τον Έχτορα και τη ζωή του πάρω,
του Πάτροκλου, νεκρό που εκούρσεψε, να γδικιωθώ το γαίμα.»

Και τότε η Θέτιδα με κλάματα του απηλογήθη κι είπε:
« Γιε μου, με αυτά που τώρα μίλησες, οι μέρες σου είναι λίγες·
τι ευτύς ξοπίσω από τον Έχτορα σε περιμένει ο Χάρος.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος της λέει βαρυγκομώντας:
« Ευτύς να με 'βρει θέλω ο θάνατος, το φίλο να γλιτώσω
αφού δεν ήταν, σαν τον σκότωναν απ' την πατρίδα εχάθη

100 κείνος μακριά, κι εγώ δε βρέθηκα σιμά να τον συντρέξω.
Μα τώρα, μια και στην πατρίδα μου πια δε διαγέρνω πίσω,
και μήτε γλίτωσα τον Πάτροκλο και μήτε τους συντρόφους
τους άλλους, που απ' το θείο τον Έχτορα πολλοί στο χώμα έπεσαν,
μον' φόρτωμα της γης ανώφελο πλάι στα καράβια οκνεύω,
εγώ που ξεπερνάω στον πόλεμο τους χαλκοθωρακάτους
Αργίτες, τι στη σύναξη έχουμε καλύτερους μου κι άλλους—
να 'τανε λέει η διχόνοια να 'λειπε κι από θεούς κι ανθρώπους
κι η μάνητα, συχνά που εκόρωσε και γνωστικούς ακόμα,
και πιο γλυκιά απ' το μέλι μέσα μας το σταλαχτό ανεβαίνει,

110 σαν τον καπνό γοργά φουντώνοντας στα στήθη των ανθρώπων!

Έτσι με θύμωσε ο Αγαμέμνωνας ο πρωταφέντης τώρα.
Μα ό,τι έγινε έγινε, ας τ' αφήσουμε, κι ας μας βαραίνει ο πόνος,
κι εντός μας την καρδιά ας δαμάσουμε, σφιγμένοι απ' την ανάγκη.
Τώρα θα πάω τον που μου σκότωσε το πιο ακριβό κεφάλι,
τον Έχτορα, να βρω· κι ο θάνατος καλώς να 'ρθει, την ώρα
που ο Δίας θα ορίσει κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί να μ' ανταμώσει.
Μήτε ο Ηρακλής ο τρανοδύναμος δεν ξέφυγε του Χάρου,
που ο Δίας αφέντης τον αγάπησε, του Κρόνου ο γιος, περίσσια'
κι όμως η Μοίρα κι η άγρια μάνητα τον δάμασαν της Ήρας.

- 120 Τα ίδια και μένα η Μοίρα αν μου 'γράψε, παρόμοια, σαν πεθάνω,
θα κοιτόμαι' μα τώρα θα 'θελα να δοξαστώ περίσσια,
να κάμω μερικές βαθύζωνες της Δαρδανίας γυναίκες
και της Τρώαδας, διπλοπάλαμα σφουγγίζοντας το κλάμα
απ' τ' άπαλά τους μάγουλα, πικρό να στήσουν μοιρολόγι'
και να το νιώσουν πως τον πόλεμο καιρό τον είχα αφήσει.
Όση λοιπόν κι αν είναι η αγάπη σου, μη με κρατάς· του κάκου!»

Και τότε η Θέτη, η χιοναστράγαλη θεά, του απηλογήθη:
« Σωστά, παιδί μου, τα που μίλησες· καλό 'ναι να γλιτώσεις
τους συντρόφους σου, που πια απόκαμαν, απ' το χαμό το μαύρο.

- 130 Μα τ' άρματά σου τα ώρια βρίσκονται στων Τρωών τα χέρια τώρα,
τα χάλκινα, που άστραφταν ο Έχτορας ατός του ο κρανοσείστης
στους ώμους τα φοράει και πέτεται' θαρρώ δε θα περάσει
πολύς καιρός που θα τα χαίρεται, τι είναι σιμά ο χαμός του.
Μα εσύ φυλάξου από τον πόλεμο, μη χτυπηθείς ακόμα,
ωσόπου να με ιδούν τα μάτια σου κοντά σου εδώ να φτάνω ·
τι αύριο θα γύρω, τα χαράματα, σύντας προβαίνει ο γήλιος,
απ' τον τρανό τον Ήφαιστο αρμάτα πανώρια φέρνοντας σου.»

Έτσι μιλάει, και δίχως άργητα τραβιέται απ' τον υγιό της,
μετά γυρνάει στις αδερφάδες της, τις θαλασσοκυράδες:

140

«Στον κόρφο τώρα εσείς το διάπλατο του πελάγου βουτήχτε,
δείτε το Γέροντα της θάλασσας στο γονικό παλάτι,
και πέστε ό,τι έγινε' στον Όλυμπο το μέγα εγώ θ' ανέβω,
στον Ήφαιστο, τον κοσμοζάκουστο τεχνίτη, μπας και θέλει
στραφταλιστά, περίλαμπρα άρματα να δώσει για το γιο μου.»

Είπε, κι αυτές στο κύμα εβούτηξαν της θάλασσας με βιάση'
κι η θεά Θέτη η χιοναστράγαλη στον Όλυμπο τραβούσε,
στον ακριβό το γιο της άρματα περίλαμπρα να φέρει.

Εκείνη ανέβαινε στον Όλυμπο, κι οι Αργίτες απ' την άλλη
με άγριον αχό μπροστά στον Έχτορα τον αντροφόνο έφευγαν,

150 ως που πια τέλος στον Ελλήσποντο και στ' άρμενά τους φτάσαν.
Κι ουδέ τον Πάτροκλο, το σύντροφο θα βγάζαν του Αχιλλέα,
απ' τις ριξιές νεκρό τραβώντας τον, οι Αργίτες οι αντρειωμένοι·
τι πάλε από κοντά του ρίχτηκαν κι αμάξια και πεζούρα
κι ο γιος του Πρίαμου, ο μέγας Έχτορας, της αντριγιάς η φλόγα.
Τρεις ο Έχτορας φορές τον άρπαξε με λύσσα, απ' τα ποδάρια
ξοπίσω να τον σύρει, κι έσκουζε στους Τρώες γκαρδιώνοντάς τους·
και τρεις οι δυο τους Αίαντες, άμετρη ζωσμένοι αντρεία, τον σπρώξαν
απ' το νεκρό· μα εκείνος έχοντας τα θάρρη στην αντρεία του,
πότε χιμούσε μες στον τάραχο, πότε στεκόταν πάλε

160 σκούζοντας άγρια., μα δεν έκανε μήτε ένα βήμα πίσω.
Κι όπως φλογάτο λιόντα, που 'σφιξεν η πείνα, δεν μπορούνε
να διώξουνε βοσκοί ζωτάρηδες από βοδιού θρασίμι,
όμοια κι οι δυο τους Αίαντες οι άτρομοι το γιο του Πρίαμου τότε,
τον Έχτορα, μακριά δε δύνουνταν απ' το νεκρό να διώξουν.
Και θα τον έσερνε κι αθάνατη θα 'παίρνε δόξα τότε,
αν στου Πηλέα το γιο απ' τον Όλυμπο μαντάτορας της Ήρας
να πει κρυφά απ' το Δία δεν έτρεχε κι απ' τους θεούς τους άλλους
η γρήγορη άνεμόποδη Ίριδα, να τρέξει στ' άρματά του.
Κι ως πλάι του εστάθη, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

170 «Γιε του Πηλέα, που απ' όλους πιότερο σε τρέμει ο κόσμος, σήκω!
Τρέχα, διαφέντεψε τον Πάτροκλο, που τόσος έχει ανάψει
γι' αυτόν μπρος στα καράβια πόλεμος κι ο ένας τον άλλο σφάζουν,
το κορμί τούτοι διαφεντεύοντας του σκοτωμένου γύρα,
κι οι άλλοι στην Τροία την ανεμόδαρτη να τον τραβήξουν μέσα,
οι Τρώες, χιμούν. Κι ο γαύρος Έχτορας πιο απ' όλους να τον σύρει
το 'βαλε πείσμα, και στη λύσσα του λογιάζει το κεφάλι
να μπήξει στα παλούκια, κόβοντας τον απαλό λαιμό του.
Σήκω λοιπόν και πια μην κοιτέσαι, μην το δεχτεί η καρδιά σου
ξεφάντωμα να γίνει ο Πάτροκλος στις Τροίας τους σκύλους τώρα.

180

Ντροπή δικιά σου, αν θα κατέβαινε στον Άδη ατιμασμένος.»

Τότε γυρνώντας ο φτερόποδος, θείος Αχιλλέας της είπε:
«Ίρη θεά, μηνύτρα σ' έστειλε σαν ποιος θεός σε μένα;»

Κι η γρήγορη, ανεμόποδη Ίριδα του απηλογήθη τότε:
«Ή Ήρα με στέλνει, η πολυτίμητη του Δία γυναίκα, τώρα,
κι ούτε ο αψηλόθρονος κατέχει το του Κρόνου υγιός μήτε οι άλλοι

αθάνατοι, που ζουν στον Όλυμπο το χιονοσκεπασμένο.»

Κι είπε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος κι απηλογιά της δίνει:
«Και πώς να μπω στη μάχη; Τ' άρματά μου τα κρατούν εκείνοι'
κι ουδέ κι η αγαπημένη μάνα μου ν' αρματωθώ μ' αφήκε,

190 ωσόπου να τη δουν τα μάτια μου κοντά μου εδώ να φτάνει'
τι μου 'ταξε απ' τον Ήφαιστο άρματα πανώρια να μου φέρει.
Κι άλλον δεν ξέρω εδώ που να' βαζα την ξακουστή του αρμάτα,
μονάχα το σκουτάρι του Αίαντα, του γιου του Τελαμώνα.
Όμως στους πρώτους λέω θα βρίσκεται τώρα κι αυτός, χαλνώντας
τρογύρα απ' το νεκρό του Πάτροκλου πολλούς με το κοντάρι.»

Κι η γρήγορη, ανεμόποδη Ίριδα του απηλογήθη τότε:
«Πως σου κρατούν και μεις το ξέρουμε την ξακουσμένη αρμάτα'
μα κι έτσι ως είσαι, τρέξε, πρόβαλε στους Τρώες απ' το χαντάκι'
ποιος ξέρει, ομπρός σου αν δεν εδείλιαζαν, τον πόλεμο ν' αφήσουν

200 οι Τρώες, κι οι Αργίτες οι πολέμαρχοι μια στάλα ν' ανασάνουν,
που απόστασαν καλή στον πόλεμο κι η λίγη ανάσα ακόμα.»

Αυτά είπε η γοργοπόδαρη Ίριδα, και φεύγει πίσω πάλε'
τότε ο Αχιλλέας ορθός πετάχτηκε' στους στέριους του ώμους πάνω
ρίχνει η Αθηνά το βροντοσκούταρο το κροσσωτό, και γύρω
την κεφαλή η θεά η τρισεύγενη με νέφος στεφανώνει
ολόχρυσο, κι απάνω του άναβε φωτιά φλογολαμπούσα.
Πώς από κάστρο ξεπετάγεται καπνός ψηλά στα ουράνια
μακριάθε από νησί, που το 'ζωσαν οχτροί και το χτυπούνε,
κι αυτοί όλη μέρα στήνουν πόλεμο σε λυσσασμένο αγώνα

210 πάνω απ' το κάστρο τους· μα ως έγειρε κι εχάθη ο γήλιος, τότε
φωτιές ανάβουν ασταμάτητα, κι η λάμψη ξεπετιέται '
κι ανηφοράει ψηλά, οι γειτόνοι τους για να τη δουν τρογύρα,.
μπορεί να 'ρθούν με τα καράβια τους να τους γλιτώσουν όμοια
κι η λάμψη απ' του Αχιλλέα τινάζουνταν την κεφαλή στα αιθέρια'
και στο χαντάκι, απ' το καστρότειχο πιο πέρα, ανέβη, αλάργα
απ'τους Αργίτες, τι της μάνας του σεβαστή την ορμήνια.
Κι ως εκεί πάνω εστάθη, εχούγιαξε, και χωριστά η Παλλάδα
σέρνει Αθηνά φωνή, κι ανείπωτο στους Τρώες ασκώνει τρόπο.
Πώς βροντερός ο αχός της σάλπιγγας γρικιέται, ως τη βαρούνε

220

ψηλά από κάστρο, οχτροί που το 'ζωσαν ψυχοκαταλυτάδες'
όμοια βουερός ο αχός γρικήθηκε κι απ' του Αχιλλέα το στόμα.
Κι εκείνοι, ως του Αχιλλέα το σκούξιμο το βροντολάλο άκουσαν,

μέσα βαθιά τους όλοι ετρόμαξαν' και τα ωριοχήτικα άτια
τη συφορά ψυχανεμίστηκαν και διαγυρνούν τ' αμάξια.
Κι οι αμαξολάτες τους τα σάστισαν, την άγρια φλόγα ως είδαν
ψηλά από το κεφάλι αδάμαστη του αντρόκαρδου Αχιλλέα
ν' ανάβει—κι η Αθηνά την άναβεν, η γλαυκομάτα κόρη.
Τρεις ο Αχιλλέας φορές εχούγιαξεν απ' το χαντάκι απάνω,
και τρεις φορές οι Τρώες τα σάστισαν κι οι ξακουστοί σύμμαχοι'

230 κι ακόμα δώδεκα σκοτώθηκαν τρανοί αντρειωμένοι τότε
απ' τα ίδια τους κοντάρια κι άλογα κι οι Αργίτες απ' την άλλη
απ' τις ριζιές μακριά τον Πάτροκλο με προθυμία τραβώντας
σε νεκροκρέβατο τον ξάπλωσαν. Τρογύρα οι σύντροφοι του
κλαίοντας τον ζώσαν' κι ο φτερόποδος πίσω Αχιλλέας τραβούσε
κι έχυνε μαύρα δάκρυα, βλέποντας τον γκαρδιακό του ακράνη
σε νεκροκρέβατο να κοιτάται κονταροσπαραγμένος.
Τον είχε προβοδήσει που 'φευγε με αλόγατα κι αμάξια
στη μάχη, όμως ξανά δε γύρισε, να τον καλωσορίσει.

Κι η Ήρα την ώρα αυτή η βοϊδόματη τον αξεκούραστο Ήλιο

240 να γείρει στανικώς ξαπόστειλε στου Ωκεανού το ρέμα. .
Κι έγειρε ο γήλιος και βασίλεψε' κι οι παινεμένοι Αργίτες
σχολνούν τον καταλύτη πόλεμο και το σκληρό το απάλε.
Όμοια κι οι Τρώες απ' την ανήμερη σφαγή κινούν και φεύγουν,
και κάτω από τ' αμάξια εξέζεψαν τα γρήγορα άλογα τους,
κι ευτώς συνάχτηκαν για σύναξη, πριν να γνοιαστούν για δείπνο.
Ορθοί στη σύναξη όλοι εστέκουνταν, κι ουδέ κανείς τολμούσε
να κάτσει κάτω· έτρεμαν όλοι τους, τι είχε ο Αχιλλέας προβάλει,
κι ήταν καιρό πολύ απ' τον πόλεμο τον άγριο τραβηγμένος.
Και πρώτος πήρε ο Πολυδάμαντας ο γνωστικός το λόγο,

250 του Πάνθου ο γιος, που και μελλούμενα και περασμένα εθώρα,
μονάχα αυτός, του Εχτόρου ο σύντροφος, της ίδιας νύχτας γέννα'
μα ετούτος στη βουλή εξεχώριζε, και στο κοντάρι εκείνος.
Και τώρα μίλησε καλόγνωμος αναμεσό τους κι είπε:
«Φίλοι, βαθιά καλολογιάστε το! Τι εγώ στο κάστρο τώρα
να πάμε λέω· μην περιμένουμε τη θείαν αυγή στον κάμπο,
πλάι στα καράβια' και βρισκόμαστε μακριά από τα τειχιά μας'
τι όσο του ασύγκριτου Αγαμέμνονα βαστούσε αμάχη ετούτος,
πιο αλαφρωμένοι επολεμούσαμε με τους Αργίτες πάντα.
Κι εγώ χαιρόμουνα που πλάγιαζα μπρος στα γερτά καράβια,

260
τα δρεπανόγυρτα λογιάζοντας να πάρουμε άρμενα τους.
Μα τώρα του Πηλέα το γρήγορο το γιο φριχτά τρομάζω'

τι είναι η καρδιά εκείνου ανημέρωτη· στον κάμπο για να μείνει
δε θα θελήσει, εκεί που σμίγοντας και Τρώες μαζί κι Αργίτες
στη μέση με ίδια λύσσα αλάγιαστα χτυπούνε και χτυπιούνται!
θα πολεμήσει για τα ταίρια μας και για το κάστρο τώρα!
Πάμε στο κάστρο πίσω, ακούστε με, τι ό,τι θα πω θα γένει:
Τώρα είναι η νύχτα που σταμάτησε το γρήγορο Αχιλλέα,
η αθάνατη' μ' αν όμως σύναυγα με τ' άρματά του εκείνος
μας αντικρίσει εδώ προβάλλοντας, πολλοί θα τον γνωρίσουν

270 καλά. Χαρά στον που ξεφεύγοντας να μπει θα καταφέρει
στην Τροία την άγια! Όμως τους πιότερους σκυλιά θα φαν κι αγιούπες
από τους Τρώες εμάς. Τέτοιο άκουσμα στ' αφτιά μου να μη φτάσει!
Όμως τα λόγια μου αν ακούσουμε, κι ας θλίβεται η καρδιά μας,
θ' αναθαρρέσουμε στη σύναξη τη νύχτα εμείς, και πάλε
το κάστρο οι πύργοι κι οι τετράψηλες θα διαφεντέψουν πόρτες
κι οι αρμοδεμένες, στεριές πάνω τους, μακριές σφιχτές σανίδες.
Και το πουρνό, τα ξημερώματα, συνάρματοι θα πάμε
και θα σταθούμε απά στους πύργους μας, κι αλί του απ' τα καράβια
αν έρθει εδώ κι ανοίξει πόλεμο στο καστροτείχι γύρα!

280 Πίσω στα πλοία θα γύρει, τ' άτια του τα ορθόλαιμα μονάχα
που θα κουράσει πηγαινόρχοντας κάτω απ' το κάστρο ολούθε.
Μα μέσα να 'μπει, το κουράγιο του δε θα βαστήξει, κι ούτε
θα το πατήσει' οι σκύλοι οι γρήγοροι πιο πρώτα θα τον φάνε.»

Και τότε ο κρανοσειστής Έχτορας ταυροκοιτώντας του 'πε'
«Όσα μας είπες, Πολυδάμαντα, καθόλου δε μ' αρέσουν'
που λες γυρνώντας μες στο κάστρο μας να στριμωχτούμε πάλε.
Κλεισμένοι ακόμα δε χορτάσατε στους πύργους να 'στε μέσα;
Στα χρόνια τα παλιά πολύχρυσο, πολύχαλκο ακουγόταν
του Πρίαμου το καστρί περίγυρα στα στόματα του κόσμου'

290 μα τώρα πια απ' τα σπίτια εχάθηκαν οι πλούσιοι θησαυροί μας'
πολλά πουλήθηκαν και πέρασαν στη Μαιονία την ώρα
και στη Φρυγία, τι η οργή μας έζωσε του Δία του τρισμαγάλου.
Τώρα, του Κρόνου ο γιος του πίβουλου που πλάι στα πλοία μου δίνει
δόξα να πάρω, και στη θάλασσα να σπρώξω τους Αργίτες.
μπρος στο λαό βουλές' ανέμναλε, μην ξεστομίζεις τέτοιες!
Μαζί σου Τρώας κανείς δεν έρχεται, τι δε θα τον αφήσω.
Μα τώρα ελάτε, ομπρός, το λόγο μου ν' ακούσουμε όλοι θέλω:
Δειπνήστε τώρα μες στο στράτευμα, στο λόχο του ο καθένας,
κι ας μην ξεχνά κανείς τη βάρδια του, κι όλοι σας ξύπνιοι πάντα.

300 Κι αν Τρώας κανείς περίσσια γνοιάζεται τι θα γενεί το βιος του,

ας το χαρίσει στους ανθρώπους μας, να φαγωθεί απ' τον κόσμο·
να το χαρούμε εμείς καλύτερα παρά κανείς Αργίτης.
Και το πουρνό, τα ξημερώματα, συνάρματοι θα πάμε
τον άγριον Άρη να σηκώσουμε μπρος στα βαθιά καράβια.
Κι αν ο Αχιλλέας μαθές ο αντρόψυχος απ' τα καράβια ασκώθη,
αλί του, αν κάμει να 'ρθει! Αντίκρυ του δειλιώντας δε θα φύγω
απ' τον κακόκραχτο τον πόλεμο, μον' θα σταθώ μπροστά του,
και ποιος το ξέρει ποιος θα κέρδιζε, για αυτός για εγώ, τη νίκη·
τι ο Άρης σε χάρες είναι αμάθητος, κι όποιος χτυπάει χτυπά τον.»

- 310 Αυτά είπεν ο Έχτορας, και χούγιαξαν οι Τρώες συναγρικώντας,
οι ανέμυαλοι! Το νου τους σάλεψε τότε η Αθηνά η Παλλάδα,
που πήγαν κι άκουσαν τον Έχτορα, στραβή κι ας είχε γνώμη,
όμως κανείς τον Πολυδάμαντα, που γνωστικά εμιλούσε.
Δειπνούν μετά μέσα στο στράτεμα' κι οι Αργίτες απ' την άλλη
με βόγγους και φωνές τον Πάτροκλο θρηνούσαν όλη νύχτα.
Και πρώτος ο Αχιλλέας εκίνησε πικρό το μοιρολόγι,
τα χέρια τ' αντροφόνα απλώνοντας στου συντρόφου του απάνω
τα στήθη, κι όλο πικροστενάζε, σα λιόντας μακροχήτης,
που σε ρουμάνι αφήκε μόνα τους τα λιονταρόπουλά του,
- 320 κι αλαφοκυνηγός του τ' άρπαξε, κι αυτός μετά μανιάζει·
μες στα λαγκάδια τρέχει ψάχνοντας του κυνηγού τ' αχνάρια,
κάπου αν τον βρεί μαθές, κι ανήμερη φουντώνει λύσσα εντός του'
όμοια κι αυτός βαριά στενάζοντας μιλάει στους Μυρμιδόνες:
«Ωχού μου, ξιπασμένο που 'βγαλα τη μέρα εκείνη λόγο,
που τον τρανό Μενόιτιο γκάρδιωνα, στο αρχοντικό μας μέσα,
τάχα την Τροία που ο γιος του θα 'παιρνε, και πίσω στην Οπούντα
με ταιριασμένο θα τον έφερνα λαχίδι από τα κούρσα.
Μα των θνητών ο Δίας δεν τέλεψε ποτέ τις γνώμες όλες"
τι είναι γραφτό ν' αλικοβάψουμε την ίδια γη κι οι δυο μας,
- 330 στην Τροίαν εδώ' κι εγώ δε μέλλεται στο σπίτι μας να γύρω,
να με δεχτεί ο Πηλέας χαρούμενος, ο γέρο αλογολάτης,
μήτε κι η μάνα η Θέτη' ο τάφος μου με καρτερεί εδώ πέρα.
Όμως στη γης αφού είναι, Πάτροκλε, να μπω μετά από σένα,
δε θα σε θάψω εγώ πριν του Έχτορα πιο πρώτα εδώ να φέρω,
του αντρόκαρδου φονιά σου, τ' άρματα μαζί με το κεφάλι·
κι ακόμα δώδεκα αρχοντόπουλα μπροστά από την πυρά σου
των Τρωών θα σφάξω, τι μου φρένιασε τα σπλάχνα ο σκοτωμός σου.
Μπρος στα γερακομύτικα άρμενα θα κοίτεσαι έτσι ωστόσο,
και γύρα σου θα κλαιν βαθύζωνες της Δαρδανίας γυναίκες
- 340 και της Τρωάδας, ολομούσκευτες στα δάκρυα νύχτα μέρα,

αυτές που εμείς οι δυο παλεύοντας με το μακρύ κοντάρι
και την αντρεία μας τις κερδίσαμε, πλούσια πατώντας κάστρα.»

Είπε ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος, και πρόσταξε να στήσουν
πα στη φωτιά μεγάλο τρίποδο λεβέτι οι σύντροφοι του,
γοργά να πλύνουν απ' τον Πάτροκλο το ματωμένο λύθρο.
Κι αυτοί το λουτρολέβετο έστησαν στη λαμπαδούσα φλόγα,
νερό το γέμισαν, και κάτωθε πήραν δαυλιά κι άναψαν.
Κι η φλόγα την κοιλιά περιζώσε του λεβετιού, και πήρε
να χλιαίνει το νερό 'σαν έβρασε στο αστραφτερό μπακίρι,

350 τον λούσαν έπειτα, τον άλειψαν με μυρωμένο λάδι,
και με αλοιφή ως απάνω εννιάχρονη γέμισαν τις πληγές του'
μετά σε στρώμα τον εξάπλωσαν, ψιλό σεντόνι ρίχνουν,
κι ακέριο από κορφής τον σκέπασαν, και μια αντρομίδα απάνω'
κι ολονυχτίς θρηνούσαν έπειτα τον Πάτροκλο με βόγγους
οι Μυρμιδόνες, στο φτερόποδο τον Αχιλλέα τρογύρα.
Και τότε ο Δίας στην Ήρα εμίλησε, που 'χε αδερφή και ταίρι:
«Ήρα βοϊδόματη, τον πέτυχες και πάλε το σκοπό σου,
και το φτερόποδο ξεσήκωσες τον Αχιλλέα, σα να 'ταν
τους Αχαιούς τους μακρομάλληδες να 'χες γεννήσει ατή σου.»

360 Και τότε η σεβαστή του απάντησε βοϊδόματη Ήρα κι είπε:
«Υγιέ του Κρόνου τρομερότατε, τι λόγια αυτά που κρένεις;
Μπορεί σε κάποιον κι ένας άνθρωπος να κάνει ό,τι ποθήσει,
που "ναι θνητός και μες στα φρένα του λειψοί 'ναι οι στοχασμοί του.
Και πώς εγώ, που απ' τις αθάνατες η πιο τρανή λογιέμαι
και για τα δυο, και για τη φύτρα μου και που δικό σου ταίρι
με λένε, κι όλους τους αθάνατους εσύ τους αφεντεύεις,
να μην μπορώ στους Τρώες που εμίσησα το χαλασμό να φέρω;»

Έτσι μιλούσαν συνάλληλος τους εκείνοι οι δυο, κι ωστόσο
η Θέτη η χιοναστράγαλη έφτανε στο αρχοντικό του Ηφαίστου,

370 που απ' όλων των θεών ξεχώριζε, στραφταλιστό, αναιώνιο,
κι όλο χαλκό, που ο Κουτσοπόδαρος το 'χε φτιαγμένο ατός του.
Να πηγαινόρχεται τον πέτυχε στα φυσερά ιδρωμένος
με βιάση, τι είκοσι μαστόρευε μονοφορας τριπόδια,
Στο στέριο γύρω αρχονταρίκι του να στέκουν τοίχο τοίχο.
Μαλαματένιες ρόδες άρμοζε στου καθενού τον πάτο,
μες στον θεών μοναχοσάλευτα τη σύναξη να μπαίνουν
και πίσω να γυρνούν στο σπίτι του—που να σαστίζει ο νους σου!
Στο τέλος της δουλειάς του εβρίσκουνταν' τα πλουμιστά μονάχα.
τ' αφτιά απόμεναν τούτα ετοιμάζε και τα καρφιά χτυπούσε.

380 Κι ως έτσι αυτά ο θεός μαστόρευε με τη σοφή του τέχνη,
έφτασε η Θέτη, η χιοναστράγαλη θεά, στο αρχοντικό του.
Πρώτη την είδε η Χάρη βγαίνοντας η στραφτομαντιλούσα,
η λιόγεννη του Κουτσοπόδαρου του ξακουστού γυναίκα'
σφίγγει το χέρι της, την έκραξε κι αυτά της λέει τα λόγια:
« Τί τάχα να σε φέρνει σπίτι μας, μακρομαντούσα Θέτη,
σεβάσμια κι ακριβή; Δεν έρχεσαι συχνά εδώ πέρα αλήθεια.
Μον' έλα, ας μπούμε μέσα, ακλούθα μου, να σε φιλέσω που 'ρθες.»

Ως είπε αυτά η θεά η πανέμνοστη, τη συνεμπάζει μέσα,
σε ασημοκάρφωτο την έβαλε θρονί για να καθίσει,

390 πανώριο, ξομπλιαστό, με κάτωθε προσκάμνι για τα πόδια,
και κάλεσε τον Ήφαιστο έπειτα, τον ξακουστό τεχνίτη:
«Ήφαιστε, ως είσαι τώρα, πρόβαλε, κι η Θέτη σ' έχει ανάγκη.»

Κι ο ξακουσμένος κουτσοπόδαρος θεός απηλογήθη:
« Θεά ακριβή και πολυσέβαστη στο σπίτι μου ήρθε αλήθεια'
τι αυτή απ' τη συφορά με γλίτωσε, σαν έπεφτα ψηλάθε,
κι ήταν η μάνα μου η ξαδιάντροπη που ζήταε να με κρύψει,
τι ήμουν κουτσός· και λέω θα πάθαινα κακά μεγάλα τότε,
βαθιά αν δε μ' έκλεινε στον κόρφο της η Θέτη, κι η Ευρυνόμη,
που ο Ωκεανός ο κυκλορέματος πατέρας της λογιέται.

400 Χρόνους εννιά κοντά τους χάλκευα λογής λογής στολίδια'
θηλύκια και βραχιόλια εδούλευα, γιορντάνια, σκουλαρίκια,
μες στη βαθιά σπηλιά' και γύρα της του Ωκεανού το ρέμα
με αφρούς βροντοκυλούσε απέραντο' κι ουδέ κανένας άλλος
Θεός εδώ πως ήμουν κάτεχε για και θνητός, μονάχα
η Θέτη κι η Ευρυνόμη το 'ξεραν, που μ' είχανε γλιτώσει.
Σωστό λοιπόν, σαν ήρθε σπίτι μου, για τη ζωή που μου 'χε
γλιτώσει τότε, την ωριόμαλλη να ξεπλερώσω Θέτη.
Εσύ να τη φιλέψεις κοίταξε τώρα ως ταιριάζει, ωσόπου
τα φυσερά και τ' άλλα σύνεργα να βάλω εγώ στην άκρα.»

410

Είπε, κι απ' του αμονιού το κούτσουρο σηκώθη ο γαύρος γίγας
κουτσαίνοντας, με ορμή τ' αδύναμα κουνώντας αντικνήμια.
Τα φυσερά απ' τη φλόγα ετράβηξε, με βιάση συμμαζεύει
τ' άλλα του σύνεργα που εδούλευε μες σε αργυρή κασέλα,
και με σφουγγάρι ολούθε σκούπισε το πρόσωπο, τα χέρια,
το γερό σβέρκο και τα στήθη του τα μαλλιαρά' και ντύθη
με το χιτώνα, κι άδραξε ύστερα χοντρό ραβδί και βγήκε
κουτσαίνοντας· και τρέχαν δίπλα του ν' ανεβαστούν το ρήγα
χρυσές δυο βάγιες, απαράλλαχτες με ζωντανές κοπέλες·

ξυπνάδα και μιλιά και δύναμη, τα 'χουν κι αυτές, κι ακόμα

420 οι αθάνατοι θεοί τους έμαθαν πάσα γυναικεία τέχνη.

Και τώρα ανεβαστούσαν πρόθυμα το ρήγα τους, κι εκείνος
στη Θέτη πλάι με κόπο κάθεται πα σε θρονί άστροβόλο,

σφίγγει το χέρι της, την έκραξε κι αυτά της λέει τα λόγια: '

« Τι τάχα να σε φέρνει σπίτι μας, μακρομαντούσα Θέτη,
σεβάσμια κι ακριβή; Δεν έρχεσαι συχνά εδώ πέρα αλήθεια.

Τι έχεις στο νου σου πες, κι ολόκαρδα θα κάμω εγώ ό,τι θέλεις,
μονάχα να περνά απ' το χέρι μου και να μπορεί να γένει.»

Και τότε η Θέτιδα με κλάματα του απηλογήθη κι είπε:

«Ήφαιστε, απ' όσες ζουν στον Όλυμπο θεές καμιά τους είναι

430 που τόσες πίκρες να ποτίστηκε βαριές στα σωθικά της,
όσες σε μένα ο Δίας εμοίρασε, του Κρόνου ο γιος, απ' όλες;

Απ' τις νεραίδες όλες πάντρεψε μονάχα εμένα με άντρα

θνητό, με τον Πηλέα, και βάστηξα μ' έναν θνητό να πέφτω

μαζί στο στρώμα, κι ας μην το 'θελα. Τώρα στο σπίτι εκείνος

μες σ' έρμα κοιτάται γεράματα, κι εγώ έχω πίκρες άλλες:

Γέννησα υγιό μ' αυτόν κι ανάθρεψα, στους αντρεωμένους πρώτο,

κι ως τρυφερό κλωνάρι ανάδωσε' κι εγώ, που ανάστησα τον

σα ροδαμό που ξεπετάχτηκε σε χωραφιού τον όχτο,

πάνω στα πλοία τα δρεπανόγυρτα στην Τροία τον έχω στείλει,

440 τους Τρώες να πολεμήσει. Αλίμονο, δε θα τον δω να γέρνει
στο πατρικό ξοπίσω σπίτι του, να τον καλωσορίσω!

Μα κι όσο ακόμα ζει και χαίρεται το φως του γήλιου, πάντα

τραβάει καημούς, κι ουδέ πηγαίνοντας μπορώ να τον συντράμω.

Την κόρη, οι Αργίτες που του διάλεξαν γι' αρχοντομοίρι πρώτα,

μέσ' απ' τα χέρια του ο Αγαμέμνονας την πήρε πίσω ο γαύρος,

κι έλιωνε ο γιος μου από τον πόνο της; κι ωστόσο τους Αργίτες

οι Τρώες στις πρύμνες πάνω εστρίμωξαν, κι ουδέ και τους άφηναν

όξω να βγουν και τότε πρόσπεσαν στα πόδια του οι γερόντοι

απ' τους Αργίτες, κι αξετίμητα του τάζαν πλήθια δώρα.

450 Κι αυτός απ' το κακό δε δέχτηκε να τους γλιτώσει ατός του,

μα είπε στον Πάτροκλο και ζώστηκε την εδική του αρμάτα,

και τον ξαπόστειλε στον πόλεμο, κι άλλους πολλούς μαζί του.

Κι ολημερίς έστησαν πόλεμο στο Ζερβοπόρτι γύρα·

και μες στη μέρα εκείνη θα 'παιρναν το κάστρο, αν του Μενοίτιου

το γαύρο γιο, πολλούς που ερήμαξε, στους μπροστομάχους μέσα

δε σκότωνεν ο Φοίβος, δίνοντας στον Έχτορα τη νίκη.

Γι' αυτό και φτάνω εδώ, στα γόνατα να σου προσπέσω. αν θέλεις

κράνος στο γιο μου το λιγόχρονο να δώσεις και σκουτάρι
κι ώριες κνημίδες, στους αστράγαλους σφιγμένες με θηλύκια,

460 και θώρακα' ό δικός του εχάθηκεν απ' τον πιστό του ακράνη,
που οι Τρώες σκότωσαν, κι έτσι κοίτεται στη γη φαρμακωμένος.»

Κι ο ξακουσμένος Κουτσοπόδαρος απηλογιά της δίνει:
« Κάνε κουράγιο και μη γνοιάζεσαι για τούτα στην καρδιά σου.
Να 'ταν να μπορούν απ' το θάνατο μακριά τον οργισμένο
να τον γλιτώσω, σύντας η άσπλαχνη θα τον ζυγώνει Μοίρα,
όσο 'ναι αλήθεια αρμάτα ατίμητη πως θα 'χει τώρα, τέτοια,
που όσοι τη βλέπουν να σαστίζουνε στην οικουμένη πάσα.»

Ως είπε τούτα, παρατώντας τη στα φυσερά διαγέρνει'
στη φλόγα τα 'γυρε και πρόσταξε ν' αρχίσουν να δουλεύουν.

470 Κι αυτά ήταν είκοσι, και κίνησαν μαζί, και στα καμίνια.
φυσούσαν, δυνατά ξεχύνοντας λογής λογής αγέρα,
πότε τον Ήφαιστο, σα βιάζονταν, γοργά να παραστέκουν,
και πότε πάλε όπως τον βόλευε, να βγει η δουλειά ως την άκρα.
Ρίχνει μετά καλάι κι ατίμητο μες στη φωτιά χρυσάφι
κι ασήμι και χαλκό ακατάλυτο, και γρήγορα απιθώνει
το αμόνι το τρανό στο κούτсуουρο, και πήρε στο 'να χέρι
τη δυνατή βαριά, και στο άλλο του χερώνει το διλάβι.

Και πρώτα δυνατό, θεόρατο βάζει μπροστά σκουτάρι
δουλεύοντας το ολούθε· στέριωσε τριπλό λαμπρό στεφάνι

480 λióφωτο γύρα, και το κρέμασεν από λουρί ασημένιο.
Με πέντε φύλλα τότε το 'στρωσε, μετά στη ράχη απάνω
λογής λογής πλουμίδια εχάραξε με τη σοφή του τέχνη.

Βάζει τη γης, βάζει τη θάλασσα, βάζει τα ουράνια απάνω,
βάζει τον ήλιο τον ακούραστο, τ' ολόγιομο φεγγάρι,
κι όλα τ' αστέρια, ως στεφανώνουνε τον ουρανό τρογύρα'
το Αλετροπόδι, τα Βροχάστερα, την ώρια Πούλια βάζει
και το Χορό τον Εφταπάρθενο, που τότε λεν κι Αμάξι,
κι αυτού γυρνάει παραμονεύοντας το Αλετροπόδι πάντα,
και μόνο αυτός λουτρό δε χαίρεται στον Ωκεανό ποτέ του.

490

Κι ακόμα παίρνει βάζει απάνω του δυο πολιτείες ανθρώπων,
πανέμορφες· στη μια ξεφάντωσες ιστόρησε και γάμους·
τις νύφες παίρναν απ' τα σπίτια τους με φώτα, με λαμπάδες,
και τις περνούσαν με νυφιάτικα τραγούδια από τίς ρούγες.

Και στρουφογύριζαν χορεύοντας οι νιοί, κι ανάμεσα τους
φιαμπόλια και κιθάρες άκουγες να παίζουν κι οι γυναίκες
στην πόρτα η καθεμιά τους έστεκε και θάμαζε το ψίκι.
Κι οι άντρες στη σύναξη εμαζώνουνταν, πλήθος μεγάλο, κι είχε
καβγάς ανάψει' δυο τους μάλωναν για κάποιου σκοτωμένου
την ξαγορά' κι ο πρώτος φώναζε κι όρκίζονταν στους άλλους

500 πως έχει ξεπλερώσει, ο δεύτερος πως τίποτα δεν πήρε.

Και σε κριτή κι οι δυο τους γύρευαν να παν να βγάλει κρίση.
Κι ο κόσμος εμοιράστη κι έπαιρνε και των δυονώ το μέρος·
κι οι κράχτες να κρατήσουν πάλευαν τον κόσμο, κι οι γερόντοι
στα μαγλινά πεζούλια εκάθιζαν, στο άγιο το αλώνι μέσα'
κι από τους κράχτες τους βροντόλαλους ραβδιά στα χέρια έπαιρναν,
κι αυτά κρατώντας εσηκώνουνταν να κρίνουν ένας ένας.
Κι ήταν στη μέση εκεί δυο τάλαντα χρυσάφι απιθωμένο,
όποιος απ' όλους φρονιμότερα μιλούσε να το πάρει.

Στην άλλη πόλη ωστόσο ολόγυρα κάθονταν δυο φουσάτα,

510 κι άστραφταν τ' άρματά τους· δίγγνωμη βουλή κρατούσε ετούτους:
να την κουρσέψουνε πατώντας τη, για και το βιος ακέριο
που 'χε το κάστρο τ' ώριο μέσα του στα δυο να το μοιράσουν;
Μα εκείνοι αρνιούνταν, κι αρματώνουνταν κλεφτάτα για καρτέρι·
στα τείχη έστεκαν οι γυναίκες τους και τα μικρά παιδιά τους
κι οι άντρες που γερατιά τους πλάκωναν, ψηλά να το φυλάνε.
Κι οι επίλοιποι εκινούσαν κι άνοιγαν μπρος η Αθηνά Παλλάδα
κι ο Άρης το δρόμο τους, ολόχρυσοι και στα χρυσά ντυμένοι,
ψηλοί, πανώριοι μέσα στ' άρματα, καί σα θεοί απ' τους άλλους
μεμιάς ξεχώριζαν, τι ανάριμμο τόσο οι θνητοί δεν είχαν.

520 Κι ως έφτασαν εκεί που διάλεξαν να στήσουν το καρτέρι,
στον ποταμό, κει που όλα πήγαιναν τα ζωντανά να πιούνε,
πήραν κάθισαν, με τα λιόλαμπρα χαλκάρματα ζωσμένοι.
Χώρια απ' τ' ασκέρι δυο βιγλάτορες κάθονταν καρτερώντας
πότε τ' αρνιά και τα στριφτόκερα θα ιδούν να φτάνουν βόδια.
Σε λίγο επρόβαλαν, και πίσω τους ακλούθουν δυο βοσκάροι,
κι όπως ο νους τους δεν κακόβαζε, λαλούσαν τη φλογέρα.
Κι εκείνοι, ως τα 'δαν μπρος τους, χίμιζαν. και γρήγορα ξεκόβουν
όλα τα βόδια και τ' ασπρόμαλλα τ' αρνιά, καθώς τραβούσαν
μαζί κοπαδιαστά, και, δίπλα τους και τους βοσκούς σκοτώνουν.

530 Κι οι άλλοι, γρικώντας το συντάραχο στα βόδια τους τρογύρα,
εκεί που εκάθονταν στη σύναξη, μεμιάς πηδούν στ' αμάξια,
τ' άτια δρομώνουν τ' ανεμόποδα και μονομιάς τους φτάνουν.

Κι ως πήραν θέση, άνοιξαν πόλεμο στου ποταμού τους όχτους,
ο ένας στον άλλο απάνω ρίχνοντας με χάλκινα κοντάρια.
Εκεί κι η Αμάχη, εκεί ο Συντάραχος, εκεί του Χάρου η Λάμια,
κι έπιανε πότε έναν αλάβωτο, πότε έναν λαβωμένο,
-που ζούσε ακόμα, πότε ξέσερνε κάποιο νεκρό απ' το πόδι,
κι απ' το αίμα των άντρων στους ώμους της άλικο ρούχο εφόρειε.
Κι όπως σάλευαν και χτυπιόντουσαν και τα κουφάρια έσερναν

540 ο ένας του άλλου των σκοτωμένων τους, σα ζωντανοί εμφαντάζαν.

Κι έβαζε ακόμα απάνω νιόσκαφτο, παχύ, πλατύ χωράφι,
με αφράτο χώμα, τριπλογύριστο' πολλοί ζευγάδες μέσα
φέρναν τρογύρα τα ζευγάρια τους κι όργωναν δώθε κείθε'
και κάθε που γύριζαν κι έφταναν στου χωραφιού την άκρα,
τους ζύγωνε ένας και τους έδινε κρασί γλυκό μια κούπα,
στο χέρι καθενός· και γύριζαν στους όργους πίσω εκείνοι,
και στου βαθιού να φτάσουν βιάζονταν του χωραφιού την άκρα.
Κι η γης μαυρολογούσε πίσω τους και φάνταζε οργωμένη,
χρυσή κι ας ήταν τέτοια η τέχνη του μεγάλο θάμα αλήθεια!

550 Κι έβαζε ακόμα χτήμα απάνω του βασιλικό, κι αργάτες
θέριζαν, κοφτερά στα χέρια τους φουχτώνοντας δρεπάνι»·
άλλα χερόβολα σωριάζουνταν στο χώμα αράδα αράδα,
κι άλλα τα δέναν με ασταχόσκοινα γερά οι δεματιαστάδες'
κι ήτανε τρεις που τα δεμάτιαζαν, και πίσω τους αγόρια
τρέχαν, μάζευαν τα χερόβολα, στην αγκαλιά τα παίρναν,
και τα 'διναν πιο πίσω' αμίλητος ο βασιλιάς στεκόταν
με το ραβδί του απάνω στ' όργωμα, βαθιά του αναγαλλιώντας.
Κάπου πιο πέρα οι κράχτες σύνταζαν κάτω από δρυ το γιόμα·
βόδι τρανό είχαν σφάξει κι έψηναν με προθυμία, κι οι δούλες

560 σωρό το αλεύρι το άσπρο εζύμωναν, να φαν οι θεριστάδες.

Κι έβαζε μέγα αμπέλι απάνω του σταφύλια φορτωμένο,
χρυσό, πανέμορφο, κι εκρέμουνταν τσαμπιά από κάτω μαύρα,
κι ως πέρα εστύλωναν τα κλήματα διχάλες ασημένιες.
Κι άνοιξε σμάλτινο ζερβόδεξα χαντάκι, και τρογύρα
από καλάι το φράχτη εσήκωσε' κι ένα ως τ'αμπέλι μόνο
τραβούσε μονοπάτι, που 'παιρναν οι αργάτες που τρυγούσαν.
Και κουβαλούσαν το μελόγλυκο καρπό στους ώμους πάνω·
κοπέλες κι άγουροι χαρούμενοι μες σε πλεχτά κοφίνια'
κι αναμεσό τους την ψιλόφωνη κιθάρα κάποιο αγόρι

570 γλυκά βαρώντας όμορφα έψελνε του Λίνου το τραγούδι

με γάργαρα φωνή· κι οι επίλοιποι στη γη τα πόδια εκρούγαν
ξοπίσω του, πηδούσαν, φώναζαν και τραγουδούσαν όλοι.

Κοπάδι ακόμα από ορθοκέρατα γελάδια βάζει απάνω,
κι ήταν τα βόδια κι από μάλαμα κι από καλάι φτιαγμένα'
κι απ' το μαντρί τους μουκανίζοντας για τη βοσκή βιάζονταν
στο βροντερό αποδίπλα ποταμό, στα λυγερά καλάμια.
Βοσκοί μαλαματένιοι τέσσεροι τραβούσαν με τα βόδια,
κι αντάμα εννιά σκυλιά γοργόποδα ξοπίσω τους ακλούθουν.
Ωστόσο δυο λιοντάρια ανήμερα στου κοπαδιού τον κάβο

580 ταύρο είχαν πιάσει μουκανιάρικο, κι ως τον έσερναν, πέρα
τα μουγκρητά του αχούσαν πίσω του βοσκοί και σκύλοι έτρεχαν
μα αυτά πρόλαβαν, και ξεσκίζοντας του ταύρου το τομάρι
το αίμα το μαύρο και τα σπλάχνα του ρουφούσαν, κι οι τσοπάνοι
του κάκου άγγρίζαν τα γοργόποδα σκυλιά να τους ριχτούνε'
τι αυτά μπροστά στους λιόντες δείλιαζαν, κι αντίς να τους δαγκάσουν
χιμώντας, στέκαν δίπλα, εγαύγιζαν, και πίσω πάλε έφευγαν.

Κι έβαζε απάνω ο Κουτσοπόδαρος μεγάλο βοσκοτόπι,
κάτασπρα πρόβατα να βοσκούνε σε λαγκαδιά πανώρια,
κι ακόμα στάνες και ξερόμαντρες και σκεπαστές καλύβες.

590 Ξόμπλιαζε ακόμα ο κουτσοπόδαρος θεός και χοροστάσι,
όμοιο μ' εκείνο που 'χε ο Δαίδαλος της ομορφομαλλούσας
της Αριάδνης στην απλόχωρη Κνωσό παλιά φτιαγμένο.
Άγουροι εκεί κι ακριβαγόραστες παρθένες είχαν στήσει
χορό, κι ο ένας του άλλου εκρατούσανε πα στον αρμό τα χέρια.
Λινό αγανό εφορούσαν όλες τους, καλόφαντους εκείνοι
χιτώνες, απαλά που εγυάλιζαν με λάδι ποτισμένοι.
Φορούσαν όλες ανθοστέφανα στην κεφαλή, κι εκείνοι
χρυσά μαχαίρια που ανακρέμουνταν από λουριά ασημένια.
Κι όοι τους πότε αντάμα εχόρευαν με πόδια μαθημένα,

600

τόσο αλαφριά, σαν όντας κάθεσαι και τον τροχό του βάζει
ο κανατάς μπροστά, κοιτάζοντας αν εύκολα γυρίζει,
και πότε πάλε αράδες έτρεχαν η μια στην άλλη αντίκρα.
Γύρω εστεκόταν και καμάρωνε τον όμορφο χορό τους
κόσμος πολύς· και πλάι τους κάθουνταν βαρώντας την κιθάρα
ο θείος τραγουδιστής· κι ως άνοιγε το στόμα του να ψάλει,
εκεί στη μέση τούμπες άρχιζαν να κάνουν δυο ακροβάτες.

Κι ακόμα βάζει το περίτρανο του Ωκεανού ποτάμι

στου σκουταριού του στέριου ολόγυρα το πιο ακρινό στεφάνι.

Και το σκουτάρι αφού μαστόρεψε το δυνατό, το μέγα,
610 του μαστορεύει και το θώρακα, πιο λαμπερό από φλόγα'
του μαστορεύει στα μελίγγια του που να ταιριάζει κράνος,
πανώριο, πλουμιστό, με απάνω του μαλαματένια φούντα'
κι από καλάι φτενό μαστόρεψε στερνά γι' αυτόν κνημίδες.

Κι ο ξακουσμένος κουτσοπόδαρος σαν τέλεψε τεχνίτης,
τ' άρματα επήρε καί τ' απίθωσε μπρος στου Αχιλλέα τη μάνα.
Κι ως γερακίνα αυτή απ' τον Όλυμπο πηδάει το χιονισμένο,
τ' αστραφτερά απ' τον Ήφαιστο άρματα στα χέρια της κρατώντας.

Ραψωδία Τ

Ιλιάδας Τ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Σ- Η Αυγή η κροκοψιαντούσα επρόβαινε μεσ' απ' το μέγα ρέμα
του Ωκεανού, το φως σε αθάνατους και σε θνητούς να φέρει·
κι έφτανε εκείνη στα πλεούμενα με του θεού τα δώρα.
Κι ήβρε πεσμένο απά στον Πάτροκλο τον ακριβό το γιο της
να κλαίει πικρά, και πλήθος σύντροφοι τρογύρα μαζεμένοι
θρηνούσαν κι η Θεά η τρισεύγενη πήγε, κοντά του έστάθη,
το χέρι του 'σφίξε, τον έκραξε κι αυτά του λέει τα λόγια:
« Παιδί μου, αυτόν ας τον αφήσουμε, κι ας καίγεται η καρδιά μας,
να κοιτάται, έτσι αφού το θέλησαν οι αθάνατοι να πέσει.

10 Μον' έλα εσύ και δέξου τ' άρματα τα ξακουστά του Ηφαίστου·
τόσο όμορφα κανείς δε φόρεσε θνητός ποτέ στους ώμους.»

Αυτά είπεν η θεά, και τ' άρματα μπρος στου Αχιλλέα τα πόδια
πιθώνει χάμω, κι αντιβρόντηξεν η πλουμισμένη αρμάτα'
κι οι Μυρμιδόνες όλοι ετρόμαξαν, δε βάστηξε κανέννας
να ρίξει τη ματιά του απάνω της, μον' άρχισαν να τρέμουν.
Μόνο ο Αχιλλέας, ως τα 'δε, εχόλιασε περίσσια ακόμα, κι άγρια
κάτω απ' τα βλέφαρα τα μάτια του ξαστράφταν, σαν τη φλόγα,
και του θεού τα δώρα εχαίρουνταν να τα κρατά στα χέρια.
Κι όταν πια χόρτασε κοιτάζοντας την πλουμισμένη αρμάτα,

20 ευτύς στη μάνα του ανεμάρπαστα γυρνώντας είπε λόγια:
« Μάνα, ο θεός αλήθεια τ' άρματα μου τα 'χει δώσει, τέτοια
καθώς ταιριάζει ένας αθάνατος, κι όχι θνητός να φτιάξει.
Με αυτά θ' αρματωθώ, μα σκιάζομαι περίσσια εγώ μη λάχει
ωστόσο οι μύγες και στον άτρομο γιο του Μενοίτιου μέσα
χωθούν, απ' τις πληγές του μπαίνοντας τις χαλκοχτυπημένες,
σκουλήκια εντός γεννοσποριάζοντας, και του νεκρού χαλάσουν
την όψη—τι η ζωή του ετέλεψε—κι όλη σαπίσει η σάρκα.»

Καί τότε η Θέτη, η χιοναστράγαλη θεά, του απηλογήθη:
« Γιε μου, καθόλου να μη γνοιάζεσαι για τούτα στην καρδιά σου·

30

το παίρνω απάνω μου, τ' ανήμερα κοπάδια να του διώξω,
τις μύγες, τους νεκρούς στον πόλεμο που τρώνε. Κάτεχε το,
άθαφτος κι ένα χρόνο αλάκερο να κοιτάται εδώ πέρα,
θα μείνει η σάρκα του ακατάλυτη, και πιο δροσάτη ακόμα.
Μον' κράζε τώρα εσύ σε σύναξη τους αντρειανούς Αργίτες,

τον που 'χες πριν στον Αγαμέμνονα θυμό απαρνήσου ομπρός τους,
και την αντρεία ζωσμένους γρήγορα για πόλεμο αρματώσου.»

Είπε, και γέμισε τα στήθη του με ατρόμητο κουράγιο'
μετά κρασί φλογάτο, αθάνατο, και μόσκο στα ρουθούνια
του Πάτροκλου σταλάζει, απείραχτο να μείνει το κορμί του.

- 40 Τότε ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος εβγήκε στο ακρογιάλι
σκουίζοντας άγρια, και ξεσήκωσε τους αντρειανούς Αργίτες.
Κι όλοι που απόμεναν πρωτύτερα στο αρμενοστάσι μέσα,
κι οι τιμονιέροι που εκρατούσανε των караβιών το 'διάκι,
κι οι τροφοδότες μέσα στ' άρμενα που το ψωμί εμοιράζαν,
όλοι μαζί κινούν στη σύναξη, τι είχε ο Αχιλλέας προβάλει,
κι ήταν καιρό πολύ απ' τον πόλεμο τον άγριο τραβηγμένος.
Μαζί ο Οδυσσεάς ο αρχοντογέννητος κι ο ατρόμητος Διομήδης,
τρανοί πολέμαρχοι, κουτσαίνοντας πήγαιναν, κι ακουμπούσαν
πα σε ραβδιά, τι πόνους ένιωθαν ακόμα στις πληγές τους.
- 50 Κι ως φτάσαν, κάθισαν στη σύναξη μπροστά, στην πρώτη αράδα.
Στερνός επρόβαλε ο Αγαμέμνονας ο ρήγας, λαβωμένος
μαθές και τούτος· μες στον πόλεμο τον άγριο του Αντηνόρου
ο γιος ο Κόωνας, με το χάλκινο τον είχε βρει κοντάρι.
Κι ευτύς, ως όλοι πια εμαζώχτηκαν οι Δαναοί, εσηκώθη
αναμεσό τους ο φτερόποδος και μίλησε Αχιλλέας:
« Λες ήταν, γιε του Ατρέα, το που 'γινε το πιο καλό στους δυο μας,
σένα και μένα, σύντας πέσαμε σε καρδιοφάουσα αμάχη,
θυμό γεμάτοι, και μαλώσαμε για την κοπέλα εκείνη;
"Αχ, να 'ταν να την είχεν η Άρτεμη δοξέψει στα καράβια
- 60 τη μέρα εκείνη που την έπαιρνα, τη Λυρνησσά πατώντας!
Τόσοι Αχαιοί τη γη την άμετρη δε θα δάγκωναν έτσι
κάτω απ' τα χέρια των αντίμαχων, όσο ο θυμός μου εκράτει.
Ο Έχτορας άλλο που δεν ήθελε, κι οι Τρώες! Ωστόσο χρόνια
οι Αργίτες το δικό μας μάλωμα θαρρώ θα το θυμούνται.
Μα ό,τι έγινε έγινε, ας τ' αφήσουμε, κι ας μας βαραίνει ο πόνος,
κι εντός μας την καρδιά ας δαμάσουμε, σφιγμένοι απ' την ανάγκη.
Τώρα απαρνιέμαι εγώ τη μάνητα, μηδέ και μου ταιριάζει
θυμό να θρέφω ακαταλάγιαστο. Μα εσύ στη μάχη σπρώξε
τους Αχαιούς τους μακρομάλληδες, δίχως καιρό να χάνεις·
- 70 κι εγώ στους Τρώες θ' ανοίξω πόλεμο, να ιδώ αν το θένε ακόμα
τις νύχτες δίπλα στα καράβια μας να τις περνούν ωστόσο
στη γη θα γείρει λέω χαρούμενος- να ξαποστάσει εκείνος

που θα γλιτώσει απ' το κοντάρι μου στην άγρια μέσα μάχη.»

Αυτά είπε, κι οι Αχαιοί το χάρηκαν οι καλαρματωμένοι,
που αφήκε το θυμό του ο αντρόκαρδος γιος του Πηλέα' και τότε
ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας μιλούσε καθισμένος,
χωρίς να σηκωθεί απ' τη θέση του και να σταθεί στη μέση:
«Αργίτες αντρειωμένοι, φίλοι μου, πιστοί σύντροφοι του Άρη,
σωστό ν' ακούτε αυτόν που ασκώνεται, να μην τον σταματάτε

80 στη μέση μπαίνοντας· αλλιώςτικα κι ο πιο καλός σαστίζει.
Όταν πολλοί φωνές ασκώνετε, κανένας πώς ν' ακούσει;
πώς ν' ακουστεί; η φωνή του χάνεται, και δυνατά ας φωνάζει.
Τώρα θα πω κι εγώ τη γνώμη μου στον Αχιλλέα, κι ωστόσο
οι Αργίτες οι άλλοι εσείς ακούστε με, τα λόγια μου προσέχτε:
Οι Δαναοί μαζί μου τα 'βαζαν συχνά, και μου πετούσαν
το λόγο αυτό' μα εγώ δεν έφταιξα στ' αλήθεια· ο Δίας κι η Μοίρα
μονάχα κι η Ερινύα μας έμπλεξαν η νυχτοπαρωρίτρα'
τι αυτοί 'ναι που βαριά στη σύναξη μου θόλωσαν τα φρένα,
ατός μου του Αχιλλέα σαν άρπαξα το αρχοντομοίρι' ωστόσο

90 τι να 'κανα; θεού το θέλημα που κυβερνάει τα πάντα!
Του Δία παιδί είναι η Τύφλα, αγέραστο, και κάθε νου τυφλώνει,
ανάθεμα τη' κι έχει ανάλαφρα ποδάρια, τι στο χώμα
δεν τα πατάει, μον' στα κεφάλια μας απάνω οδεύει πάντα,
και τους ανθρώπους βλάφτει μπλέκοντας από τους δυο τον έναν
τι και το Δία τον ίδιο κάποτε, που λεν πως στέκει απάνω
κι από θεούς κι ανθρώπους, τύφλωσεν' η Ήρα μαθές και τούτον
τον εξεγέλασε πλανεύοντας, ας ήταν και γυναίκα.
Ήταν τη μέρα που τον άτρομο τον Ηρακλή μελλόταν
η Αλκμήνη στην αψηλοπύργωτη τη Θήβα να γεννήσει·

100 κι εκείνος ατών θεών τη σύναξη μιλούσε με καμάρι:
„Όσοι θεοί που ζουν στον Όλυμπο κι όσες θεές, γρικήστε,
σαν τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω:
Κάποιον τρανό η Λεχούσα σήμερα θα βγάλει η πονοδότρα
στο φως, που σε όλους τους γειτόνους του θα βασιλέψει γύρα,
κι αυτός απ' τη γενιά που απ' το αίμα μου στη γη γονοκρατιέται."
Κι η Ήρα η σεβάσμια του αποκρίθηκε με πονηριά μεγάλη:
„Να μας γελάσεις θες' τα λόγια σου δε θα τα κάμεις πράξη!
Μον' έλα τώρα κι όρκον άμωσε τρανό, του Ολύμπου ρήγα,
πως σε όλους γύρα τους γειτόνους του θα βασιλέψει εκείνος

110

που την ήμερα αυτή απ' της μάνας του τα πόδια ομπρός θα πέσει,
απ' τους θνητούς που από το γαίμα σου μαθές γονοκρατιούνται."

Έτσι είπε αυτή, κι ο Δίας το δόλο της δεν τον ψυχανεμίστη,
κι όρκο τρανόν αμώνει, που άσκημα μελλόταν να πλερώσει·
τι η Ήρα γοργά χιμάει, τ' ακρόκορφα του Ολύμπου παρατώντας,
καο στο Άργος φτάνει ευτύς' τι κάτεχε κει πέρα του Περσέα
ο γιος ο Σθένελος πως όριζε, κι είχε τρανή γυναίκα,
που 'τρεφε τότε μες στα σπλάχνα της εφτά μηνών αγόρι,
Κι όξω στο φως ευτύς της το 'βγαλε, κι ας του 'λειπαν δυο μήνες,
μα της Αλκμήνης εσταμάτησε τους πόνους και τη γέννα.

120 Ατή της έφερε το μήνυμα στο Δία, το γιο του Κρόνου:
„Κάποιο μου λόγο, αστραποκέραυνε πατέρα Δία, θ' ακούσεις·
γεννήθηκε ο τρανός που μέλλεται να ορίζει στους Αργίτες,
κι είναι ο Ευρυσθέας, ο γιος του Σθένελου και του Περσέα τ' αγγόνι,
γενιά δικιά σου, και ταιριάζει του να ρηγαδέψει στο Άργος."
Είπε, κι αυτόν πικρός τον χτύπησε βαθιά στα φρένα πόνος,
κι ευτύς χιμάει κι απ' τα ωριοπλέξουδα μαλλιά την Τύφλα αρπάζει,
βαρύ θυμό στα φρένα νιώθοντας, κι όρκο τρανόν αμώνει,
να μη γυρίσει πα στον Όλυμπο και στ' αστεράτα ουράνια
ποτέ πια η Τύφλα, που τυφλώνει μας, θεούς κι ανθρώπους, όλους.

130 Αυτά είπε, και στριφογυρνώντας την απ' τ' αστεράτα ουράνια·
τη ρίχνει, κι έτσι εκείνη έβρέθηκε γοργά στη γης απάνω·
κι όλο μαζί της βαρυγκόμιζε θωρώντας τα τυράννια
που ο γιος του στού Ευρυσθέα τη δούλεψη τραβούσεν άπρεπά του.
Όμοια και μένα, τότε που άπαντα στων караβιών τις πρύμνες
ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας χαλνούσε τους Αργίτες,
η Τύφλα πάντα με δυνάστευε, που πρωτοτύφλωσέ με.
Μ' αφού τυφλώθηκα και με 'κανε το νου μου ο Δίας να χάσω,
να τα βολέψω θέλω, δίνοντας καί ξαγορά μεγάλη.
Μα βγές στη μάχη τώρα, κι άσκωσε μαζί και το άλλο ασκέρι,

140 κι εγώ είμαι εδώ' τα δώρα που 'ταξε σαν ήρθε στο καλύβι
χτες ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος, θα τα 'χεις δίχως άλλο.
Μ' αν πάλε αλλιώς το θες, απάντεχε, κι ας λαχταράς απάλε'
τα δώρα ευτύς απ' το καράβι μου θα φέρουν οι συντρόφοι,
να ιδείς τι σου χαρίζω, μέσα σου για να φραθείς περίσσια.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
τα δώρα αν θέλεις τώρα δώσ' τα μου, καθώς ταιριάζει κιόλα,
για κράτα τα και συ' στο χέρι σου! Μα τώρα ομπρός, στη μάχη
το γρηγορότερο! Την ώρα μας μη χάνουμε εδώ πέρα

150 χασομερώντας· τι η πιο δύσκολη δουλειά μπροστά μας στέκει.

Τώρα ξανά μες στους μπροστόμαχους τον Αχιλλέα θα δείτε
των Τρωών τους λόχους με το χάλκινο κοντάρι ν' αφανίζει.
Όμοια και σεις, το νου στον πόλεμο, και τον οχτρό χτυπάτε!»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:
«Παλικαριά, Αχιλλέα θεόμορφε, τρανή κι αν έχεις, όχι,
μη σπρώχνεις τους Αργίτες άφαγους στο κάστρο να χυθούνε,
και με τους Τρώες ν' ανοίξουν πόλεμο' τι η μάχη θα βαστάξει
πολύ, από τη στιγμή που σμίγοντας θα χτυπηθούν τ' ασκέρια
και την καρδιά ο θεός με δύναμη και των δυονώ γεμίσει.

160 Μον' τους Αργίτες τώρα πρόσταξε μπρος στα γοργά καράβια
να φαν, να πιουν αντρεία κι ανάκαρα δε δίνει τίποτα άλλο'
τι άπ' την αυγή ως τα βασιλέματα δε δύνεται κανένας
στήθος με στήθος ν' αγωνίζεται χωρίς να φάει καθόλου'
τι ακόμα κι αν λυσσουν τα φρένα του για πόλεμο, όμως νιώθει
όλο και πιο βαρύ το σώμα του, και τον δαμάζει η δίψα
μαζί κι η πείνα, και του λύνουνται τα γόνατα, ως οδεύει.
Μα ο που ψωμί χορτάσει τρώγοντας και πiei κρασί, και πιάσει
ολημερίς μετά τον πόλεμο με των οχτρών τ' ασκέρια,
νιώθει αντριγιά τρανή στα στήθια του κι ακούραστα τα πόδια,

170 ως να 'ρθει η ώρα που απ' τον πόλεμο θα γύρουν όλοι πίσω.
Πες τώρα να σκολάσει η σύναξη, να συνταχτεί το γιόμα,
κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας τα δώρα ας φέρει ομπρός μας,
ως είμαστε όλοι εδώ στη μάζωξη, καλά για να τα ιδούνε
οι Δαναοί, και συ στα φρένα σου χαρά βαθιά να νιώσεις.
Κι ακόμα ορθός, αντίκρα σε όλους μας, ας ορκιστεί, ποτέ του
πως δεν ανέβηκε στην κλίνη της, δεν έσμιξε μαζί της,
καθώς το συνηθίζουμε όλοι μας, γυναίκες κι άντρες, ρήγα'
κι έτσι και συ πια τώρα γλύκανε την πίκρα στην καρδιά σου.
Μετά ας σου κάνει στο καλύβι του, να σε καλοκαρδίσει,

180 πλούσιο τραπέζι, όσα σου πρόπονε μαθές, να τα 'χεις όλα.
Τώρα πια, γιε του Ατρέα, θα φέρνεσαι πιο δίκια στον καθένα.
Χαρά στο βασιλιά, που αν τα 'βαλε με κάποιον πρώτος, όμως
να φιλιωθεί μαζί του αργότερα γυρεύει μοναχός του!»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας του απηλογήθη τότε:
«Γιε του Λαέρτη, αλήθεια χαίρουμαι μ' αυτά τα λόγια που 'πες'
τι όλα όπως ταίριαζε τα ιστόρησες και τα 'βαλες σε τάξη.
Τον όρκο παίρνω που μου γύρεψες, με σπρώχνει κι η καρδιά μου'
μπρος στους θεούς εγώ όρκο ψεύτικο δεν παίρνω' όμως ας μείνει
λίγο ο Αχιλλέας εδώ, κι ας βιάζεται να βγει να πολεμήσει.

190 Όλοι μαζί και σεις για μείνετε, τα δώρα ως που να φτάσουν
απ' το καλύβι μου και κάνουμε πιστούς αγάπης όρκους.
Το θέλημα μου και τη διάτα μου για άκου, Οδυσσέα, και κάμε:
Τους πιο αντρειανούς λεβέντες διάλεξε μες στους Αργίτες όλους,
τα δώρα απ' το δικό μου τ' άρμενο γοργά να κουβαλήσουν,
εψές στον Αχιλλέα που τάξαμε, μαζί και τις γυναίκες.
Μα κι ο Ταλθύβιος στα πλατύχωρα των Αχαιών λημέρια
κάπρο ας μου βρεί γοργά, να σφάξουμε στον Ήλιο και στο Δία.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,

200 μια άλλη φορά μπορείτε, αργότερα, για τούτα να γνοιαστείτε,
σαν τύχει αναπαή στον πόλεμο να κάνουμε μian ώρα
και δε θα βράζει τόσο η μάνητα μες στα δικά μου στήθια.
Μα τώρα που οι δικοί μας κοίτουνται στο χώμα, σπαραγμένοι
από τον Έχτορα, σαν του 'δωκεν ο Δίας τη νίκη—τώρα
να στρώσουμε τραπέζι θέλετε; Καλύτερο θαρρώ 'ναι
να βγουν αφάγωτοι, αγιομάτιστοι να χτυπηθούν οι Αργίτες
τούτη την ώρα ευτύς· κι αργότερα, στου ήλιου το γέρμα, δείπνο
πλούσιο ας γνοιαστούμε πια, σα θα 'χουμε ξοφλήσει τη ντροπή μας.
Όμως πιο πριν κρασί δε δύνεται κι ουδέ φαγί ο λαιμός μου

210 να κατεβάσει' μένα ο σύντροφος σκοτώθη! Σπαραγμένος
με κοφτερό χαλκό μου κοίτεται μες στο καλύβι τώρα,
κατά την ξώπορτα κοιτάζοντας, και γύρα του οι σύντροφοι
θρηγούν. Γι' αυτά λοιπόν δε γνοιάζομαι, που λέτε εσείς, καθόλου'
αίμα ζητώ, σφαγή και γόσματα φριχτά των πολεμάρχων!»

Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:
«Γιε του Πηλέα, που ο πιο λιοντόκαρδος στους Αχαιούς λογιέσαι,
έχεις αντρεία από μένα πιότερη, περνάς με στο κοντάρι
πολύ, μα λέω κι εγώ στη φρόνεψη πως σε νικώ περίσσια·
τι είμαι από σένα γεροντότερος και πιο πολλά κατέχω.

220

Υπομονή λοιπόν στα λόγια μου τώρα η καρδιά σου ας κάνει.
Γοργά μπουχτίζεις απ' τον πόλεμο, που πλήθια απά στο χώμα
σκορπίζει γύρα το δρεπάνι του τα θερισμένα αστάχια'
κι είναι η σοδειά σου κακορίζικη, τη ζυγαριά σαν κλίνει
ο Δίας, που κυβερνάει τον πόλεμο της γης το ανθρωπολόγι.
Οι Αργίτες το νεκρό δε γίνεται με την κοιλιά να κλάψουν,
τι πλήθιοι απανωτοί σωριάζονται στο χώμα κάθε μέρα'
πότε λοιπόν από τον κάματο κανείς να ξανασάνει:
Ωστόσο εμείς όποιον σκοτώνεται να θάβουμε ταιριάζει

με ανέσπλαχνη καρδιά, θρηνώντας τον τη μέρα εκείνη μόνο.

230 Κι όσοι γλιτώνουν απ' τον πόλεμο τον άγριο, ας μην ξεχνούνε
να τρων, να πίνουν, να 'χουν δύναμη, με πιο μεγάλο πείσμα
δίχως ξανάσα τους αντίμαχους να πολεμούμε πάντα,
χαλκό φορώντας ακατάλυτο. Μα τώρα ομπρός, κανέννας
να μη χασομερά, προσμένοντας να πάρει κι άλλη διάτα'
τι όποιος προσμένει κι άλλη διάτα μας βαριά θα το πλερώσει,
στα πλοία που θα βρεθεί τ' Αργίτικα. Λοιπόν μαζί ας ριχτούμε
πάνω στους Τρώες τους αλογάρηδες, χτυπώντας τους με λύσσα.»

Είπε, και του αντρειωμένου Νέστορα τους γιους μαζί του παίρνει
και του Φυλέα το γιο το Μέγητα, το Θόα, το Λυκομήδη

240 το γιο του Κρέοντα, το Μελάνιππο και το Μηριόνη, κι όλοι
για το καλύβι του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, τράβηξαν.
Κι ευτύς ο λόγος πράξη γίνηκε μονοστιγμής, και πήραν
τα εφτά τριπόδια και τα δώδεκα φαριά που του 'χε τάξει,
μαζί και τ' αχτιδόβολα είκοσι λεβέτια απ' το καλύβι'
κι εφτά γυναίκες, που αψεγάδιαστες κάτεχαν τέχνες, βγάζουν,
και του Βρισέα τη ροδομάγουλη στερνά στερνά την κόρη.
Δέκα ο Οδυσσέας ζυγιάζει τάλαντα χρυσάφι, και διαγέρνει.
κι οι άλλοι αντρειωμένοι Αργίτες πίσω του τα δώρα εκουβαλούσαν.
Κι ως φτάσαν και στη μέση τά 'βαλαν της συντυχίας, ασκώθη

250 ο γιος του Ατρέα, και πλάι στο ρήγα του στεκόταν ο Ταλθύβιος,
που στη φωνή θεό σου θύμιζε, τον κάπρο ανακρατώντας.
Και τα μαχαίρι του ο Αγαμέμνονας πιάνει και σέρνει, πάντα
που δίπλα στου σπαθιού του εκρέμουνταν το μακρουλό θηκάρι'
κι έκανε αρχή απ' του κάπρου κόβοντας τις τρίχες, και τα χέρια
μετά στο Δία σηκώνει' αμίλητοι τρογύρα του εκαθόνταν
οι Αργίτες όλοι, όπως και ταίριαζε, το βασιλιά ν' ακούσουν.
Κι ευκήθη τότε, τον απλόχωρο τον ουρανό θωρώντας:
« Μάρτυς μου ο Δίας, απ' τούς αθανάτους ο πιο τρανός κι ο κάλλιος·
τη Γη, τον Ήλιο κράζω μάρτυρες, τις Ερινύες ακόμα,

260

που τους νεκρούς γδικιούνται, αν κάποτε τον όρκο τους πάτησαν
στην κόρη του Βρισέα δεν άπλωσα ποτέ μου εγώ το χέρι,
μηδέ για να φραθώ την κλίνη της μηδέ για τίποτα άλλο,
μον' άγγιαχτη μες στο καλύβι μου κρατήθη πάντα εκείνη.
Κι αν τίποτα απ' αυτά τα ορκίστηκα ψεματινά, ας μου δώσουν
μύρια κακά οι θεοί, όσα δίνουνε μαθές στους ορκοπάτες.»

Είπε, και κόβει με το ανέσπλαχνο μαχαίρι το λαρύγγι

του κάπρου, κι ο Ταλθύβιος υστέρα μες στο αφρισμένο κύμα
στριφογυρνώντας τον επέταξε θροφή στα ψάρια. Ασκώθη
τότε ο Αχιλλέας στους πολεμόχαρους αντίκρυ Αργίτες κι είπε:

270 «Πατέρα Δία, δεν είναι ψέματα πως τους θνητούς τυφλώνεις
βαριά' τι αλλιώτικα δε θ' άναβεν ο γιος του Ατρέα ποτέ του
τόση μια μάνητα στα στήθια μου· την κόρη αθέλητα μου
με τόσο πείσμα δε θα μου 'παιρνε' μα ο Δίας το δίχως άλλο
θα 'βαλε πόθο, Αργίτες άμετροι να κατεβούν στον Άδη.
Μα σύρτε τώρα, γιοματίσετε, να μπούμε πια στη μάχη.»

Έτσι τους μίλησε, και σκόλασε τη σύναξη με βίαση,
κι εκείνοι γρήγορα διασκόρπισαν καθένας στο άρμενο του.
Οι γαύροι Μυρμιδόνες γνοιάζουνταν ωστόσο για τα δώρα,
και στου Αχιλλέα του αρχοντογέννητου το πλοίο τα κουβαλούσαν

280 τ' άλλα τα 'βαλαν στα καλύβια του, κάθισαν τις γυναίκες,
και τ' άτια οι ξακουσμένοι σύντροφοι με το κοπάδι σμίγουν.

Κι η κόρη του Βρισέα, πανέμορφη σαν τη χρυσή Αφροδίτη,
με κοφτερό χαλκό τον Πάτροκλο σαν είδε σπαραγμένο,
πάνω του πέφτει ξεφωνίζοντας, και πήρε να ξεσκίζει
τον απαλό λαιμό, τα στήθη της και τ' ώριο πρόσωπο της.
Κι έλεεν αυτά η γυναίκα, που 'μοιαζε με τις θεές, θρηνώντας:
« Πάτροκλε, τόσο που η τρισάμοιρη περίσσια σ' αγαπούσα!
Αχ, ζωντανό σε αφήκα φεύγοντας απ' το καλύβι ετούτο,
και τώρα που γυρίζω, ρήγα μου, σε βρίσκω σκοτωμένο!

290 Αχ, πώς πλακώνει αλήθεια πάνω μου το 'να κακό πα στ' άλλο!
Τον άντρα, που ο πατέρας μου 'δωκε κι η σεβαστή μου η μάνα,
μπροστά στο κάστρο που διαφέντευε τον είδα σπαραγμένο
με κοφτερό χαλκό' τ' αδέρφια μου τα τρία, τ' αγαπημένα,
που μια κοιλιά μας γέννα, ετράβηξαν κι αυτά μαζί στον Άδη.
Μα κι έτσι εσύ να κλαίω δε μ' άφηνες, του θεϊκού του Μύνη
απ' το γοργό Αχιλλέα σαν πάρθηκε το κάστρο, και σκοτώθη
το ταίρι μου, μον' έλεες πάντα σου, θα μ' έκανες γυναίκα
του θεϊκού Αχιλλέα, θα μ' έφερνες στη Φθία με τα καράβια,
και θα γιορτάζαμε το γάμο μας στους Μυρμιδόνες μέσα.

300

Γι' αυτό κι ο θρήνος μου είναι αστέρευτος, που 'σουν γλυκός κι εχάθης!»

Αυτά θρηνώντας του 'λεε, κι έκλαιγαν μαζί της κι οι γυναίκες,
τάχα τον Πάτροκλο, μα πίσω του τα πάθη τα δικά τους.
Κι εκείνον τότες οι πρωτόγεροι με παρακάλια έζωσαν,

κάτι να φάει, μ' αυτός δεν ήθελε, μον' έλεγε θρηνώντας:
« Αν θέτε να μ' ακούστε, σύντροφοι, τη χάρη κάνετε μου'
να φράνω με ψωμί τα σπλάχνα μου μη μου ζητάτε ακόμα,
μηδέ και με κρασί, τι αβάσταχτο νογώ τον πόνο εντός μου.
Θα καρτερώ το λιοβασίλεμα, και θα βαστάξω κι έτσι.»

Αυτά τους είπε, και προβόδησε τους άλλους βασιλιάδες'

310 μείναν οι γιοι του Ατρέα κι ο Φοίνικας, ο γέρο αλογολάτης,
εκεί, κι ο Ιδομενέας κι ο Νέστορας κι ο γαύρος Οδυσσέας,
για να ξεδώσει από τον πόνο του' μ' αττός στο ματωμένο
στόμα του πόλεμου αν δεν έμπαινε, που να ξεδώσει ο νους του!
Κι ως τον θυμήθηκε, αναστέναζε βαθιά του κι είπε τότε:
«Και συ μαθές πιο πριν, βαριόμοιρε, που απ' όλους πιο αγαπούσα,
μες στο καλύβι ατός σου νόστιμο μου το 'στρωνες το γιόμα
με προθυμία κι ασπούδα, ως βιάζονταν οι Αργίτες κάθε τόσο
στους Τρώες τους αλογάδες πόλεμο πολύδακρο ν' ασκώσουν.
Και τώρα εσύ μπροστά μου κοιτέσαι νεκρός, κι εμέ η καρδιά μου

320 ψωμί, κρασί, σταλιά δε γεύεται, κι ας έχω μέσα απ' όλα,
άπ' τον καημό σου' τι χειρότερο δε γίνεται να πάθω
άλλο κακό, κι ακόμα αν μου 'λεγαν πώς πέθανε ο γονιός μου'
που τώρα εκεί στη Φθία τα μάτια του ποτάμι λέω θα τρέχουν,
τέτοιος τρανός υγιός που του 'λειψε' κι εγώ σε τόπους ξένους
για τη φριχτήν Ελένη κάθουμαι και με τους Τρώες χτυπιέμαι.
Και για το γιο μου ακόμα αν μάθαινα, που αντρώνεται στη Σκύρο,
αν ίσως και μου ζει ο Νεοπτόλεμος ο θεοδιωματάρης'
τι πάντα πριν στα στήθη μέσα μου λογάριαζα πως μόνος
εγώ από το Άργος το αλογόθροφο μακριά θα σκοτωνόμουν,

330 στην Τροίαν εδώ, και συ θα γύριζες πίσω στη Φθία, το γιο μου
από τη Σκύρο μες στο γρήγορο, το μαύρο σου καράβι
να πάρεις, να τον πας στο σπίτι του, να του τα δείξεις όλα,
το βιος μου, το τρανό αψηλόροφο παλάτι και τους δούλους·
τι πια ο Πηλέας έχει, απεικάζουμαι, πεθάνει μια για πάντα,
για, κι αν ζωή μια στάλα του 'μεινε, τα βάσανα τον τρώνε
κι απ' τα έρμα γέρατα κι απ' το άπαφτο το καρδιοχτύπι, πότε
το μαύρο θα του παν το μήνυμα, να μάθει το χαμό μου.»

Αυτά θρηνώντας έλεε, κι έκλαιγαν μαζί του κι οι γερόντοι,
καθείς τα όσα άφησε θυμάμενος μακριά, στο αρχοντικό του.

340

Κι ο γιος του Κρόνου, ως είδε που 'κλαιγαν, εψυχοπόνεσέ τους,
και λόγια μίλησε ανεμάρπαστα στην Αθηνά γυρνώντας:

«Πια ολότελα απαρνήθης, κόρη μου, τον άξιο ετούτον άντρα!
Τον Αχιλλέα μαθές δε γνοιάζεσαι καθόλου στην καρδιά σου.
Μπρος στα καράβια τα όρθοκέρατα πώς κάθεται για ιδές τον,
τον ακριβό του ακράνη κλαίγοντας· να φάνε πήγαν οι άλλοι,
και μόνο εκείνος αγιομάτιστος κι αφάγωτος κρατιέται.
Μον' τρέχα, στάλαξε του αθάνατο κρασί στα στήθια μέσα
και θεϊκιά θροφή πανέμνοστη, να μην τον κόψει η πείνα.»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά, που το 'θελε κι από τα πριν, πετάχτη,
350 κι ως φαρδιοφτέρουγος, στριγγόφωνος αγιούπας απ' τα ουράνια
χιμίζει τον αιθέρα σκίζοντας, κι ως μες στο ασκέρι οι Αργίτες
γοργά αρματώνουνταν, αθάνατο κρασί η θεά σταλάζει
και θεϊκιά θροφή πανέμνοστη μες στου Αχιλλέα τα στήθη, ·
τα γόνατα μαθές η ανήμερη να μην του κόψει πείνα·
και στου τρανού μετά πατέρα της το στέριο το παλάτι
γυρνάει. Κι ωστόσο αυτοί απ' τα γρήγορα ξεχύνουνταν καράβια.

Ο Δίας πυκνό πώς ρίχνει κάποτε το χιόνι στούπες στούπες,
απ' του βοριά του αιθερογέννητου το φύσημα σπρωγμένο·
όμοια πυκνά και τότε αστράφτοντας μέσα στον ήλιο κράνη
360 απ' τα καράβια ξεπετάγονταν κι αφαλωτές ασπίδες
και στεριογουβωμένοι θώρακες και φράξινα κοντάρια.
Ψηλά στα ουράνια η λάμψη απλώθηκε, κι η γης ακέρια γύρα
απ' του χαλκού το φέγγος γέλασε' και των αντρών τα πόδια
βροντούσαν. Κι ο Αχιλλέας στη μέση τους φορούσε τ' άρματά του.
Τα δόντια του γρικούσες που 'τριζαν, κι ίδια φωτιά που ανάβει
τα δυο του μάτια άστραφταν, κι έπνιγεν ο πόνος την καρδιά του
αβάσταχτος· κι αυτός, μανιάζοντας στους Τρώες να πέσει απάνω,
τα θεία φορούσε δώρα, του Ηφαίστου που του 'χε φτιάσει η τέχνη.
Και πρώτα γύρα απ' τ' αντικνήμια του περνά κνημίδες ώριες,

370 που με θηλύκια στους αστράγαλους σφίγγονταν ασημένια·
δεύτερα πέρασε το θώρακα τρογύρα από το στήθος'
μετά το ασημοκαρφοπλούμιστο σπαθί περνά στους ώμους,
το χάλκινο, και το θεόρατο, βαρύ σκουτάρι αρπάζει,
που σαν του φεγγαριού αντιφέγγιζε ψηλά το λάμπισμά του.
Βαθιά απ' το πέλαο πώς το αντίφεγγα θωρούν οι ναύτες ξάφνου
από φωτιά, σε στάνη απόμερη, που άναψαν οι τσοπάνοι,
πα στο βουνό, μα εκείνους άθελα τους σπρώχνουν όξω οι μπόρες,
στην ψαροθρόφα μέσα θάλασσα, μακριά από τους δικούς τους·
παρόμοια απ' τ' ώριο, μυριοξόμπλιαστο σκουτάρι του Αχιλλέα

380 ψηλά στα ουράνια η λάμψη ανέβαινε' κι ασκώνοντας το κράνος
το στέριο, στο κεφάλι ολόγυρα το φόρεσε' σαν άστρο
το φουντωμένο κράνος ξάστραφτε, και γύρα οι τρίχες σειούνταν·
χρυσές, για φούντα που 'χεν ο Ήφαιστος πυκνές στεριώσει απάνω.
Κι ως ο Αχιλλέας εζώστη τ' άρματα, πήρε γοργά να τρέχει,
να ιδεί αν του πάνε, αν παίζουν μέσα τους τ' αρχοντικά του μέλη·
κι αυτά ήταν λες φτερά και σήκωναν το βασιλιά απ' αλάφρου.
Το γονικό βαρύ, ακατάλυτο, τρανό στερνά κοντάρι
παίρνει απ' τη θήκη του' δε δύνουνταν κανένas να το παίζει
Αργίτης άλλος μες στα χέρια του, μόνο ο Αχιλλέας μπορούσε—

390 το φράξινο κοντάρι, ο Χείρωνας που απ' τις κορφές του Πηλίου
για να σκοτώνει ηρώους αντρώκαρδους στον κύρη του είχε δώσει.
Ο Άλκιμος τότε κι ο Αυτομέδοντας πιάνουν και ζεύουν τ' άτια,
τα καλοκάμωτα φορώντας τους λουριά, κι απ' τις μασέλες
περνούν τα χαλινάρια, κι έπειτα τραβούν τα γκέμια πίσω
στο στέριο αμάξι' κι ο Αυτομέδοντας το αστραφτερό μαστίγι,
το ταιριαστό στο χέρι του, άρπαξε, και πήδηξε στ' αμάξι
με βιάση· κι ο Αχιλλέας ανέβηκε ξοπίσω, αρματωμένος,
μες στ' άρματά του στραφταλίζοντας, σαν ήλιος φωτοβόλος·
κι άγρια φωνάζοντας τ' αλόγατα τα γονικά προστάζει:

400 «Βαλίες και Ξάνθε, κοσμοξάκουστα παιδιά της Φτεροπόδας,
τη φορά τούτη ο αλογολάτης σας το νου σας να γλιτώσει
στους Δαναούς ξανά, τον πόλεμο σα θα 'χουμε χορτάσει.
Μην τον αφήστε σαν τον Πάτροκλο στο κάμπο σκοτωμένο!»

Και κάτω απ' το ζυγό ο φτερόποδος του απηλογήθη Ξάνθος,
σκύβοντας ξάφνου το κεφάλι του' κι αλάκερή του η χήτη
πλάι στο ζυγό στο χώμα εσούρνονταν, ξεφεύγοντας τη ζεύλα'
τι ανθρώπινη λαλιά του εχάρισεν η κρουσταλλόχερη Ήρα:
«Θα σε γλιτώσουμε, μη γνοιάζεσαι, τρανέ Αχιλλέα, και πάλε·
όμως ζυγώνει η μαύρη μέρα σου' κι ουδ' είναι εμείς που φταίμε,

410 μονάχα η Μοίρα η τρανοδύναμη κι ένας θεός μεγάλος.
Δεν είναι από δικιά μας άργητα μηδέ κι οκνιά καθόλου,
που οι Τρώες άρπαξαν απ' του Πάτροκλου τους ώμους τ' άρματά σου'
της ωριοπλέξουδης τον σκότωσε Λητώς ο γιος, απ' όλους
ο πιο τρανός θεός, και χάρισε στον Έχτορα τη νίκη.
Εμείς ακόμα και το Ζέφυρο νικάμε, απ' τους ανέμους
που λεν πως είναι ο γρηγορότερος· μα εσένα η Μοίρα γράφει
από θνητό μαζί κι αθάνατο να σκοτωθείς στη μάχη.»

Ως είπε αυτά, η φωνή του εκόπηκε, την πήραν οι Ερινύες.

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος βαρυγκομώντας του 'πε:

420 «Τι, Ξάνθε, μου μηνάς το θάνατο; δε σου ταιριάζει εσένα!
Κι εγώ το ξέρω, είναι της μοίρας μου να σκοτωθώ εδώ πέρα,
μακριά απ' τον κύρη και τη μάνα μου' μα κι έτσι, αν δε χορτάσω
τους Τρώες στριμώχνοντας στον πόλεμο, τη μάχη δε σκολάζω!»

Είπε, και μες στους πρώτους σκούζοντας λαλεί τ' αλόγατά του.

Ραψωδία γ

Ιλιάδας Υ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

Έτσι οι Αχαιοί στα δρεπανόγυρτα καράβια ολόγυρα σου,
γιε του Πηλέα, για μάχη αχόρταγοι, με βιάση αρματώνονταν,
κι από την άλλη οι Τρώες αντίκρα τους, στο στήθωμα του κάμπου.

Κι απ' την κορφή του πολυφάραγγου του Ολύμπου ο Δίας προστάζει
τη Θέμη, τους θεούς σε σύναξη να κράξει ευτύς' κι εκείνη
τρέχει παντού, στου Δία προστάζοντας να δράμουν το παλάτι.
Κανένας ποταμός δεν έλειψε (μον' ο Ωκεανός δεν ήρθε),
καμιά νεράιδα, απ' όσες χαίρουνται τα δάση τα πανώρια,
των ποταμών τα κεφαλόβρυσα και τα χλωρά λιβάδια.

10 Στου Δία το αρχοντικό σαν έφτασαν του νεφελοστοιβάχτη,
στις γυαλιστές στοές θρονιάζονταν, καλά μαστορεμένες
στο Δία πατέρα από τον Ήφαιστο με τη σοφή του τέχνη.

Έτσι λοιπόν στου Δία μαζώχτηκαν' μηδέ κι ο Κοσμοσείστης
το λόγο της θεάς απήφησε, μον' απ' το πέλαο βγαίνει,
και μέσα στους θεούς καθίζοντας ρωτάει το Δία να μάθει:
« Τι τους θεούς, Αστροποκέραυνε, σε σύναξη φωνάζεις;
Στο νου σου για τους Τρώες μην έβαλες και τους Αργίτες κάτι;
θαρρώ πως η σφαγή κι ο πόλεμος όπου και να 'ναι ανάβουν.»

Κι ο Δίας γυρνώντας του αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:

20 «Το λογισμό μου τον κατάλαβες ποιος είναι, Κοσμοσείστη,
που είπα να 'ρθείτε εδώ' τι γνοιάζομαι που χάνονται έτσι εκείνοι.
Ωστόσο εγώ σε κάποιο του Ολύμπου φαράγγι θα καθίσω,
βαθιά ν' αναγαλλιάσω βλέποντας· σεις όμως οι άλλοι κάτω
κινάτε γρήγορα, και φτάνοντας στους Τρώες και στους Αργίτες
βοηθάτε καί τους δυο, καθένας σας σε όποια μεριά του αρέσει·
τι αν ο Αχιλλέας προβάλει μόνος του τους Τρώες να πολεμήσει,
μπρος στου Πηλέα το γιο το γρήγορο στιγμή δε θα κρατήσουν'
τι και πιο πριν, καθώς τον έβλεπαν, τους έπιανε τρεμούλα.
Μα τώρα που του εχάθη ο σύντροφος κι είναι γιομάτος λύσσα,

30

το κάστρο μην πατήσει σκιάζομαι, κι ανάντια στα γραμμένα.»

Αυτά είπε ο γιος του Κρόνου, κι άσκωσε φριχτή πολέμου λύσσα,
κι όλοι οι θεοί κινούν αντίγνωμοι στον πόλεμο να τρέξουν

η Ήρα κινάει στων πλοίων τη μάζωξη, μαζί τον Κοσμοσεΐστη,
την Αθηνά Παλλάδα παίρνοντας και τον Ερμή τον κλέφτη,
που μες στους άλλους εξεχώριζε στου νου τις τέχνες όλες.
Κι ο μέγας Ήφαιστος ακλούθα τους, όλο καρδιά καί πείσμα,
κουτσαίνοντας, γοργά τ' αδύναμα κουνώντας αντικνήμια.
Στους Τρώες από την άλλη ετράβηξεν ο κρανοσεΐστης Άρης
κι η σαγιτεύτρα αντάμα του Άρτεμη κι ο μακρομάλλης Φοΐβος,

40 κι ο Ξάνθος κι η Λητώ αποδίπλα τους, κι η γελαστή Αφροδίτη.

Όσον καιρό οι θεοί βρισκόντουσαν απ' τους θνητούς αλάργα,
οι Αργίτες το 'χαν πάρει απάνω τους, τι είχε ο Αχιλλέας προβάλλει,
που ήταν καιρό πολύ απ' τον πόλεμο τον άγριο τραβηγμένος.
Κι οι Τρώες ένιωθαν πάλι που 'τρεμαν τα γόνατα τους κάτω,
φόβο γεμάτοι, το φτερόποδο γιο του Πηλέα θωρώντας
να λάμπει μέσα στην αρμάτα του σαν καταλύτης Άρης.
Μα ως οι θεοί του Ολύμπου εσίμωσαν στα μαζωμένα ασκέρια,
η Αμάχη ασκώθη η πολεμόχαρη· και χούγιαζε η Παλλάδα,
ορθή πότε όζω απ' το καστρότειχο, πλάι στο ανοιχτό χαντάκι,

50 και πότε στα βουερά τ' ακρόγιαλα φωνάζοντας απάνω.
Αντίκρα κι ο Άρης άγρια χούγιαζε, σα μαύρη ανεμοζάλη,
στους Τρώες τη μια φορά φωνάζοντας απ' την κορφή του κάστρου,
και πότε στο Ωριοβούνι τρέχοντας, πλάι στου Σιμόη τους όχτους.

Έτσι οι θεοί οι πολυμακάριστοι τους δυο στρατούς αγγρίζαν
να χτυπηθούν, βαρύ ξεσπάζοντας απάλε αναμεσό τους.
Όλο φοβέρα των αθάνατων και των θνητών ο κύρης
βροντάει ψηλάθε, και την άμετρη τη γης ο Ποσειδώνας
τραντάζει κάτω και τ' απόγκρεμα τα κορφοβούνια ως πέρα'
της Ίδας σειούνταν της πολύπηγης όλες οι ρίζες κι όλες

60 οι ράχες, και τα πλοία τ' Αργίτικα και το τρωικό το κάστρο.
Κι ο Άδης φοβήθη και πετάχτηκε με τρόμο απ' το θρονί του,
ο ρήγας των νεκρών, χουγιάζοντας, τη γης ο Ποσειδώνας
ο κοσμοσεΐστης από πάνω του μην πάει στα δυο κι ανοίξει,
και σε θνητούς φανεί κι αθάνατους το αρχοντικό του ξάφνου,
που ως κι οι θεοί μαθές τ' οχτρεύονται, φριχτό κι αραχλιασμένο'
τόσος ο βρόντος, όπως χίμιξαν όλοι οι θεοί στη μάχη
να χτυπηθούν. Στο ρήγα εστέκουνταν τον Ποσειδώνα αγνάντια
τις φτερωτές σαγίτες σφίγγοντας ο Απόλλωνας ο Φοΐβος·
στον Άρη αντίκρα η γαλανομάτη θεά Αθηνά· στην Ήρα

70 η Άρτεμη εστάθη η κυνηγάρισσα και χρυσοδοξαρούσα,

του μακροσαγιτάρη Απόλλωνα τρανή αδερφή σαΐτεύτρα'
αγνάντια στη Λητώ ο περίλαμπρος Ερμής, ο πρωτοκλέφτης'
στερνά στον Ήφαιστο κι ο τρίσβαθος ο ποταμός, ο μέγας,
που όλοι οι θνητοί τον κρίζουν Σκάμαντρο, κι οι αθάνατοι όλοι Ξάνθο.

Έτσι έστεκαν αντίκρυ αθάνατοι σε αθάνατους· κι ωστόσο
μες στο στρατό ο Αχιλλέας λαχτάριζε τον Έχτορα να σμίξει,
το γιο του Πρίαμου· τι με το αίμα του ποθούσε πάνω απ' όλους
τον ακατάλυτο πολέμαρχο, τον Άρη, να χορτάσει.
Ωστόσο τον Αινεία ξεσήκωσεν ο Φοίβος να χιμίζει

- 80 στον Αχιλλέα γραμμή, και του 'βαλε τρανή αντριγιά στα στήθη·
στου γιου του Πρίαμου, του Λυκάονα, ταιριάζει τη φωνή του,
και τούτον μοιάζοντας ο Απόλλωνας, ο γιος του Δία, μιλούσε:
«Αινεία, των Τρωών δημογέροντα, τι έγιναν οι φοβέρες,
που μπρος συχνά στων Τρωών τους άρχοντες πα στο κρασί πετούσες,
με του Πηλέα το γιο πως θα 'βγαινες να πολεμήσεις τάχα;»

Κι ο Αινείας γυρνώντας τότε μίλησε κι απηλογιά του δίνει:
«Υγιέ του Πρίαμου, τι αρμηνεύεις με, ζητώντας άθελα μου
με του Πηλέα το γιο τον άφοβο να βγω να πολεμήσω;
Πρώτη φορά αντικρύ στο γρήγορο τον Αχιλλέα δε στέκω'

- 90 κι άλλοτε λέω με το κοντάρι του με πήρε του κυνηγού,
στην Ίδα πάνω, σύντας πλάκωσε τα βόδια μας ν' αρπάξει,
κι η Λυρνησσό κι η Πήδασο έπεσαν στα χέρια του' μα εμένα
μ' έσωσε ο Δίας, ορμή και γόνата γοργά χαρίζοντας μου.
Τότε ο Αχιλλέας στη γη θα μ' έστρωνεν αλήθεια κι η Παλλάδα·
τι αυτή τραβώντας μπρος τον γλίτωνε και του 'δινε κουράγιο
νεκρούς να ρίχνει, Τρώες και Λέλεγες, με το χαλκό κοντάρι.
Γι' αυτό τον Αχιλλέα στον πόλεμο κανείς δεν αντικρίζει·
κάποιο θεό έχει τούτος δίπλα του και τον γλιτώνει πάντα.
Μα κι ό,τι εκείνος ρίξει χύνεται γραμμή, καί πριν τρυπήσει

κάποιου θνητού κορμί, τη φόρα του δεν κόβει. Αν όμως δίκια
εζύγιαζε ο θεός του πόλεμου την κρίση, δε νικούσε
εύκολα εμένα αυτός, ολόχαλκος κι ας πέτεται πως είναι.»

Κι απηλογήθη τότε ο Απόλλωνας, ο γιος του Δία, και του 'πε:
«Για κράξε τους θεούς, αντρόκαρδε, και συ τους αναιώνιους'
λεν η Αφροδίτη πως σε γέννησε, του γιου του Κρόνου η κόρη,
όμως αυτόν θεά μικρότερη' τι είναι η δικιά σου η μάνα
του Δία παιδί, κι η άλλη του Γέροντα της θάλασσας λογιέται.
Ρίγνε λοιπόν τον ακατάλυτο χαλκό μπροστά σου, μήτε

να σε δειλιάζουν οι κατάρες του καθόλου κι οι φοβέρες.»

- 110 Αυτά είπε, και στου ρήγα εφύσηξε τα στήθη ορμή μεγάλη,
και μεσ' απ' τους προμάχους κίνησε με αστραποβόλο κράνος.
Το γιο του Αγχίση η χιονοβράχιονη τον είδεν Ἡρα ωστόσο,
που στου Πηλέα το γιο ξεχύνουνταν περνώντας μες στ' ασκήρια'
μαζώνει τους θεούς τρογύρα της κι αυτά τους λέει τα λόγια:
«Τώρα βαθιά καλολογιάστε το στο νου σας, Ποσειδώνα
και συ Αθηνά, τα που αντικρίζετε σαν πως θα ξετελέψουν.
Να, ιδέστε τον Αινεία που κίνησε με αστραποβόλο κράνος,
σπρωγμένος απ' το Φοίβο, πόλεμο ν' ανοίξει του Αχιλλέα.
Μα ελατέ, εμείς ας τον γυρίσουμε γοργά τα μπρος οπίσω,
για κι από μας κανένας έπειτα στον Αχιλλέα να δράμει,
να του χαρίσει νίκη ασύγκριτη, κουράγιο να του δώσει,
να ιδεί των πιο τρανών αθάνατων πως έχει την αγάπη,
κι οι άλλοι πως είναι ανεμοδοούληδες, που αποξαρχής παλεύουν
απ' τη σφαγή κι από τον πόλεμο τους Τρώες πώς θα γλιτώσουν
τι όλοι μας είμαστε απ' τον Όλυμπο κατεβασμένοι τώρα
στη μάχη αυτή να μπούμε, τίποτα μέσα στους Τρώες μην πάθει,
για σήμερα' μετά του μέλλονται τα που 'χει η Μοίρα κλώσει,
σύντας γεννιόταν, κι η μητέρα του τον έφερνε στον κόσμο.
Όμως θεού φωνή αν δε φώτιζε γι' αυτά τον Αχιλλέα,
130 θα φοβηθεί, σα δει να του 'ρχεται κάποιος θεός αγνάντια
στον πόλεμο' βαρύ ειν' οι αθάνατοι στο φως να βγουν μπροστά σου.»

Κι ο Ποσειδώνας αποκρίθηκεν ο κοσμοσείστης τότε:
«Ἡρα, φωτιά μην παίρνεις άδικα, δε σου ταιριάζει εσένα!
Με τους θεούς εγώ δε θα 'θελα να χτυπηθούμε αλήθεια
κάνοντας πρώτοι αρχή· γιατί είμαστε πολύ τρανότεροί τους.
Ωστόσο εμείς ας πάμε ανάμερα, σε κάποια βίγλα απάνω
ψηλά να κάτσουμε' τον πόλεμο θα τον γνοιαστούν τ' ασκήρια.
Αν όμως ο Άρης για κι ο Απόλλωνας τη μάχη ανοίξουν πρώτοι,
για αν αμποδάν και δεν αφήνουνε τον Αχιλλέα να ρίχνει,

140

τότε και μεις μεμιάς θ' ασκώσουμε φριχτό πολέμου απάλε.
Γρήγορα λέω πώς θα τελέψουμε, κι εκείνοι φεύγοντας μας
θα γύρουν πίσω για τον Όλυμπο με τους θεούς τους άλλους,
απ' τα δικά μας χέρια, θέλοντας και μη, δυναστεμένοι.»

Είπε ο θεός ο γαλαζόχαιτος, και μπήκε ομπρός, και πήγαν
στο τείχος του Ηρακλή, που ανάχωμα το στέριωνε μπρος πίσω,
ψηλό, που οι Τρώες του φτιάξαν κάποτε κι η θεά Αθηνά Παλλάδα,

για να γλιτώνει από της θάλασσας το τέρας, σα χιμούσε
απ' το ακρογιάλι κυνηγώντας τον ψηλά στον κάμπο μέσα.
Κει πάνω ο Ποσειδώνας κάθισε κι οι άλλοι θεοί μαζί του,

- 150 και με πυκνό τρογύρα σύγνεφο τους ώμους τους σκέπασαν.
Κι οι άλλοι θεοί απαντίκρα εκάθιζαν, στου Ωριοβουνιού το φρύδι,
γύρω από σένα, Φοίβε Απόλλωνα, και τον πολέμαρχο Άρη.

Έτσι εκαθόνταν κείνοι ξέχωρα και δούλευεν ο νους τους,
δείλιαζαν όμως το βαρύπονο τον πόλεμο ν' ανοίξουν
κι οι δυο μεριές, κι ας τους το πρόσταζεν ο Δίας ψηλά θρονιώντας.
Γιόμισε ωστόσο ακέριος κι άστραφτε μες στο χαλκόν ο κάμπος
από άντρες κι άτια, κι απ' τα πόδια τους, όλοι μαζί ως όδευαν,
έτρεμε η γη. Και δυο πολέμαρχοι, της αντριγιάς ο αθέρας,
μπροστά απ' τα δυο τ' ασκέρια, πόλεμο ν' ανοίξουν λαχταρώντας,

- 160 ζύγωσαν, ο Αχιλλέας ο αντρόκαρδος κι ο Αινείας, ο γιος του Αγχίση.
Πρώτος ο Αινείας του στέριου κράνους του τη φούντα αγριοκουνώντας
σιμώνει όλο φοβέρα, κι έσφιγγε τ' ολόβαρο σκουτάρι
μπροστά στο στήθος, και το χάλκινο κοντάρι του κουνούσε.
Κι αντίκρα του ο Αχιλλέας πετάχτηκεν, αρπαχτικό λιοντάρι
θαρρείς, που να σκοτώσουν θέλησαν, και μαζεύτηκαν κόσμος
γύρα πολύς· κι αυτό ακατάδεχτο λέει στην αρχή να φύγει'
μ' άν κάποιος απ' τους νιους απάνω του τους αντρειωμένους ρίξει,
μαζώνεται όλο ξεχασκίζοντας, τα δόντια του γιομίζουν
αφρούς, κι η δυνατή του αντρειώνεται καρδιά στα στήθια μέσα,

- 170 και τα πλευρά και τα λαγγόνια του χτυπάει ζερβά δεξιά του
με την ουρά, και παίρνει μόνο του κουράγιο να παλέψει'
άγριες φωτιές πετούν τα μάτια του, και χύνεται για κάποιον
να ρίξει, για στο ανθρωπομάζωμα μπροστά κι αυτό να πέσει'
όμοια σπρωγμένος απ' την πέρφανη ψυχή κι ορμή του εχύθη
τότε ο Αχιλλέας, με τον αντρόκαρδο να 'ρθει στα χέρια Αινεία.
Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
πρώτος του μίλησε ο φτερόποδος θεός Αχιλλέας και του 'πε:
« Αινεία, τι τόσο από το ασκέρι σας ξαλάργαρες κι εστάθης;
Μπας κι η καρδιά σου τώρα σ' έσπρωξε να χτυπηθείς μαζί μου,

180

μέσα στους Τρώες τους αλογάρηδες λογιώντας ν' αφεντέψεις,
την εξουσία του Πρίαμου παίρνοντας; Μα κι αν με ρίξεις κάτω,
ο Πρίαμος λέω το βασιλίκι του δεν παραδίνει εσένα'
ξέρει τι κάνει, δεν είναι άμυαλος, κι έχει παιδιά δικά του.
Μήπως μετόχι οι Τρώες σου εχώρισαν, πιο πλούσιο απ' όλα τ' άλλα,
να το 'χεις να το χαίρεσαι, όμορφο, με αμπέλια, με χωράφια,

αν ίσως με σκοτώσεις; Δύσκολο θαρρώ να το πετύχεις!
Κι άλλοτε λέω με το κοντάρι μου σε πήρα του κυνηγού'
για δε θυμάσαι που σε πέτυχα μονάχο, κι απ' την Ίδα
σε πήρα σβάρνα κάτω, κι άφησες τα βόδια σου δρομώντας

190 γοργά, κι ως έφευγες, δε γύριζες ματιά να ρίξεις πίσω;
Στη Λυρνησσό από κει μου ξέφυγες· μα εγώ ξοπίσω σου ήρθα,
κι ως η Αθηνά μου παραστέκουνταν κι ο Δίας, το κάστρο επήρα
και τις γυναίκες σκλάβες έσυρα, πια λεύτερη η ήμερα
να μη χαρούν μα εσένα εγλίτωσεν ο Δίας κι οι αθάνατοι οι άλλοι.
Μα τώρα λέω δε σε γλιτώνουνε, καθώς το λογαριάζεις.
Άκουσε ωστόσο και τη γνώμη μου: μέσα στο κάστρο πίσω
γυρνώντας τρέχα, και μη στέκεσαι μπροστά μου, πριν σου τύχει
κακό κανένα· τι κι ο ανέμυαλος σαν πάθει βάζει γνώση.»

Κι ο Αινείας γυρνώντας τότε μίλησε κι απηλογιά του δίνει:

200 « Γιε του Πηλέα, γυρεύεις άδικα, μωρό παιδί σα να 'μουν,
να με τρομάξεις με τη γλώσσα σου' καλά κι εγώ κατέχω
και λόγια αγγιχτικά απ' το στόμα μου να βγάλω και φοβέρες.
Ο ένας του άλλου το σόι κατέχει το και τους γονιούς του ξέρει,
παλιά απ' τον κόσμο λόγια ακούγοντας· τι μήτε τους δικούς μου
είδες εσύ, μηδέ που αντίκρισα κι εγώ τους εδικούς σου.
Πατέρα εσύ τον απεγάδιαστο Πηλέα πως έχεις, μάνα
τη Θέτιδα, την ωριοπλέξουδη θαλασσοκόρη, λένε·
κι εγώ του Αγχίση του τρανόκαρδου πως είμαι γιος λογιέμαι,
κι έχω την Αφροδίτη μάνα μου' κι ένα απ' τα δυο ζευγάρια

210 τον ακριβό το γιο τους σήμερα θα κλάψουν δίχως άλλο.'
Όχι! Με λόγια λέω παιδιάστικά μονάχα εμείς καθόλου
δε θα χωρίσουμε, να φύγουμε ξανά απ' τη μάχη πίσω.
Μ' αν να τα μάθεις τώρα θα 'θελες κι αυτά, για να κατέχεις
ποια 'ναι η γενιά μου, όσοι την ξέρουνε πολλοί θαρρώ λογιούνται.
Ο Δίας το Δάρδανο ο αστραπόχαρος γεννά, που κεφαλάρι
εστάθη της γενιάς μας, κι έχτισε τη Δαρδανία· τι ακόμα
στον κάμπο η πόλη η Τροία δε βρίσκουνταν με το άγιο ψυχομέτρι,
μόνο στης Ίδας της πολύπηγης τα πλάγια εζούσαν τότε.
Και πάλε ο Δάρδανος εγέννησε το βασιλιά Έριχθόνιο,

220

που απ' τους ανθρώπους όλους στάθηκεν ο πιο τρανός στα πλούτη·
δικές του τρείς χιλιάδες έβοσκαν φοράδες στο λιβάδι,
και καμάρωναν τα νιογέννητα τρογύρα τους πουλάρια.
Κι ως ο Βοριάς τις είδε που 'βοσκαν, του ξάναψεν ο πόθος,
και γίνηκε άτι γαλαζόχαιτο καί σμίγει ευτύς μαζί τους'

κι αυτές γκαστρώθηκαν και δώδεκα του γέννησαν πουλάρια'
κι αυτά ως χοροπηδούσαν παίζοντας στην πλούσια γης απάνω,
πα στις κορφές τα στάχια ετρέχανε, χωρίς να τα λυγίζουν
κι ως εσκιρτούσαν πα στης θάλασσας την απλωμένη ράχη,
έτρεχαν στο ψαρί το πέλαγο, ψηλά όπου σπάει το κύμα.

230 Γιος του Έριχθόνιου ο Τρώας ακούστηκε, μέσα στους Τρώες ρηγάρχης,
κι ο Τρώας τρεις πάλε υγιούς ασύγκριτους εγέννησε, τον Ίλο
και τον Ασάρακο, τον έμνοστο στερνά το Γανυμήδη,
που για τα κάλλη του ξεχώριζε μες στους ανθρώπους όλους'
κι ως ήταν όμορφος, τον άρπαξαν ψηλά οι θεοί στα ουράνια
για κεραστή του Δία, να βρίσκεται στους αθανάτους μέσα.
Το Λαομέδοντα τον άψεγο γέννησε ο Ίλος πάλε,
κι ο Λαομέδοντας εγέννησε τον Τιθωνό, το Λάμπο,
τον Ικετάονα τον πολέμαρχο, τον Πρίαμο, τον Κλυτίο'
κι ο Ασάρακος τον Κάπη εγέννησε, κι εκείνος τον Αγχίση'

240 και πάλε εγώ του Αγχίση, κι ο Έχτορας του Πρίαμου γιος λογιέται.
Τέτοια η γενιά μου εμένα πέτομαι πως είναι, τέτοια η φύτρα.
Μα των θνητών η αντρεία, απ' το θέλημα του Δία, τη μια τρανεύει,
την άλλη σβήνει, τι είναι απ' όλους μας ο πιο τρανός εκείνος.
Μα τώρα ομπρός, ας μη στεκόμαστε μες στη σφαγή την άγρια'
μικρά παιδιά θαρρώ δεν είμαστε, για να μιλούμε τέτοια·
τι λόγια αγγιχτικά κατέχουμε κι εσύ κι εγώ να πούμε,
ένα σωρό, που ουδ' εκατόκουπο θα τ' άσκωνε καράβι.
Του ανθρώπου η γλώσσα είναι γοργόστροφη, περισσιες οι κουβέντες,
λογής λογής, κι ο κάμπος διάπλατος για να θερίζεις λόγια·

250 κι ο κάθε λόγος έχει αντίλογο, κι ό,τι θα πεις θ' ακούσεις.
Μα ποια ειν' η ανάγκη εμείς να στήσουμε καβγά και ξεσυνέρια,
ο ένας τον άλλο αντίκτρα βρίζοντας, παρόμοια με γυναίκες,
που καρδιοφάουσα αμάχη ξάναψε, κι ως έχουνε φρενιάσει,
καταμεσός του δρόμου πιάνονται, και ρίχνει η μια στην άλλη
λόγια πολλά, σωστά και ψεύτικα, σαν που ο θυμός τις σπρώχνει;
Την άγρια ορμή μου πια δε γίνεται με λόγια να κρατήσεις,
πριν χτυπηθούμε εμείς με τ' άρματα' την αντριγιά μας έλα
ο ένας του άλλου να δοκιμάσουμε με τα χαλκά κοντάρια!»

Είπε, και το γερό κοντάρι του στο αδρό σκουτάρι ρίχνει,

260

το φοβερό· κι αυτό αντιβρόντηξε στου κονταριού τη μύτη.
Τότε ο Αχιλλέας αλάργα επρόβαλε με το βαρύ του χέρι
το αδρό σκουτάρι, τι εφοβήθηκε μην το περάσει του άγριου
του Αινεία το μακρογίσκιωτο εύκολα κοντάρι πέρα ως πέρα,

ο ανέμυαλος! καί δεν το λόγιασε, δεν πέρασε απ' το νου του
πως των θεών μαθές δε γίνεται τα ξακουσμένα δώρα
να τα δαμάσουν καταλυνώντας τα θνητών ανθρώπων χέρια.
Κι ουδέ του Αινεία το στέριο επέρασε κοντάρι τότε αντίκρα'
το δώρο του θεού, το μάλαμα, του αντίσκοψε τη φόρα'
μόνο τις δυο τις στρώσες πέρασε και μέναν τρεις ακόμα'

270 τι ο Κουτσοπόδης είχε απάνω του καρφώσει στρώσες πέντε,
δυο μέσα από καλάι, δυο χάλκινες και μια μαλαματένια
αναμεσός' εκεί εσταμάτησε το φράξινο κοντάρι.

Δεύτερος τότε το μακρόισκιωτο ρίχνει ο Αχιλλέας κοντάρι,
και χτύπησε το ολούθε ισόκυκλο του Αίνεία σκουτάρι, απάνω
στο ακρόχειλο, ο χαλκός κει που 'τρεχε κατάφτενος, ντυμένος
μέσα βοδιού τομάρι ολόφτενο' και το κοντάρι εχύθη
μπροστά το φράξινο, και βρόντηξε στο χτύπο το σκουτάρι.
Κι ο Αινείας φοβήθηκε και ζάρωσε, και το σκουτάρι ασκώνει
μακριά του' και ψηλά απ' τη ράχη του πετώντας το κοντάρι

280 τους δυο τους γύρους πρώτα ετρύπησε του σκουταριού, κι εχώθη
μετά στη γή' κι αυτός ξεφεύγοντας τ' ολόμακρο κοντάρι
στάθη, και πίκρα εχύθη ατέλειωτη στα μάτια του, τι εσκιάχτη
που εμπήχτη το κοντάρι δίπλα του. Τότε ο Αχιλλέας λυσσώντας
το κοφτερό σπαθί του ετράβηξε κι απάνω του χιμίζει
με άγριες φωνές· κι ο Αινείας θεόρατη φουχτώνει ευτὺς κοτρόνα,
που δυο μαζί δε θα την άσκωναν απ' όσους ζούνε ανθρώπους'
τώρα στη γή' μα εκείνος εύκολα την έπαιζε και μόνος.
Κι όπως χιμούσε, θα τον έβρισκε τότες ο Αινείας στο κράνος
για στο σκουτάρι, που του απόδιωχνε το μαύρο Χάρο πάντα,

290 κι εκείνον ο Αχιλλέας θα σκότωνε με το σπαθί σιμάθε,
του Ποσειδώνα αν δεν τους έπαιρνε το μάτι απά στην ώρα'
κι ευτὺς γυρνώντας στους αθάνατους τέτοια μιλάει και κρένει:
« Ωχού μου, τον Αινεία τον άτρομο πως τον λυπάμαι τώρα,
που απ' του Αχιλλέα τα χέρια γρήγορα θα κατεβεί στον Άδη!
Του σαγιτάρη Φοίβου Απόλλωνα τον γέλασαν τα λόγια,
τον άμυαλο! Μα εκείνος σίγουρα το Χάρο δεν του διώχνει.
Μ' αυτός γιατί να βασανίζεται για ξένες έγνοιες τώρα,
που είναι άφταιγος, και καλοπρόσδεχτα περίσσια δώρα πάντα
χαρίζει στους θεούς, που χαίρουνται ψηλά τα ουράνια πλάτη;

300

Ομπρός λοιπόν, ας τον γλιτώσουμε κι εμείς από το Χάρο.
Αν ο Αχιλλέας εδώ τον σκότωνε, θα θύμωνε, φοβούμαι,
του Κρόνου ο γιος' τι είναι απ' τη Μοίρα του γραμμένο να ξεφύγει,

για να μη σβήσει ολότελα άκληρο κι ασήμαδο το γένος
του Δάρδανου, που ο γιος αγάπησε του Κρόνου απάνω απ' όλα
τ' άλλα παιδιά του, όσα γεννήθηκαν από θνητές γυναίκες·
τι τη γενιά του Πρίαμου μίσησε πια τώρα ο γιος του Κρόνου·
εδώ κι ομπρός ο Αινείας ο ατρόμητος στους Τρώες θα βασιλέψει,
και τα παιδιά του και τ' αγγόνια του κι όλη σειρά η γενιά του.»

Και τότε η σεβαστή του απάντησε βοϊδόματη Ήρα κι είπε:

310 «Μονάχος, Κοσμοσείστη, απόφαση για τον Αινεία θα πάρεις·
θα τον γλιτώσεις παραστέκοντας, για απ' του Αχιλλέα τα χέρια
θ' αφήσεις τώρα να 'βρει θάνατο, με όσην αντρεία κι αν έχει;
τι εμάς τις δυο μαθές οι αθάνατοι, την Αθηνά κι εμένα,
έχουν ακούσει που ορκιζόμαστε πολλές φορές μπροστά τους,
να μη γλιτώσουμε απ' το θάνατο κανένα Τρώα ποτέ μας,
μηδέ όταν καίει την Τροίαν αδάμαστη φωτιά, κι απ' άκρη ως άκρη
θα καίγεται, απ' τους πολεμόχαρους Αργίτες αναμμένη.»

Κι ο Ποσειδώνας μόλις άκουσε τα λόγια αυτά, ξεκόβει,
κι ανοίγει δρόμο μες στον πόλεμο, στων κονταριών τους χτύπους'

320 κι ως έφτασε στο μέρος που 'στεκαν ο γαύρος Αχιλλέας
κι ο Αινείας, αντάρα ευτύς εσκόρπισε μπρος στου Αχιλλέα τα μάτια,
και το κοντάρι του το φράξινο, το χαλκαρματωμένο,
απ' το σκουτάρι του λιοντόκαρδου του Αινεία τραβάει και βγάζει'
κι αφού μπρος στου Αχιλλέα το απίθωσε τα πόδια, τον Αινεία
ψηλά απ' τη γης ασκώνει γρήγορα και σφεντονίζει πίσω.
Από πολλές σειρές πολέμαρχους, πολλές σειρές αμάξια
πήδηξε πάνω ο Αινείας, πετάμενος απ' του θεού το χέρι,
και στης σφαγής της άγριας βρέθηκε την άκρη άκρη πίσω,
κει που αρματώνουνταν οι Καύκωνες για να ριχτούν στη μάχη.

330 Κι ο Κοσμοσείστης τότε δίπλα του σιμώνοντας εστάθη,
τον έκραξε και με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Σαν ποιος θεός, Αινεία, σε τύφλωσε κι έτσι σε σπρώχνει τώρα
με του Πηλέα το γιο τον άφοβο να χτυπηθείς αγνάντια,
που είναι από σένα και πιο αντρόκαρδος και στους θεούς πιο φίλος;
Γύρνα τα πίσω ωστόσο, αγνάντια σου μόλις προβάλει εκείνος,
στον Άδη μη βρεθείς, η Μοίρα σου κι ας μην το γράφει ακόμα.
Μα σύντας πια τον έβρει ο θάνατος τον Αχιλλέα και λείπει,
πολέμα τότε μες στους πρόμαχους, κανένα μη φοβάσαι·
τι άλλος Αργίτης λέω δε δύνεται να σε σκοτώσει εσένα.»

340 Κι ως όλα τούτα του ξεδιάλυνε μιλώντας, τον αφήνει,

και την καταχνιά ευτύς διασκόρπισε μπρος στου Αχιλλέα τα μάτια,
τη φοβερή· κι αυτός τα μάτια του σαστίζοντας ανοίγει.
Βαρυγκομώντας τότε μίλησε στην πέρφανη καρδιά του:
« Ωχού, τι θάμα αυτό κι αντίθαμα τα μάτια μου που βλέπουν!
Να το κοντάρι μου κατάχαμα, κι ουδέ θωρώ τον άντρα,
που 'ριξα πάνω του, γυρεύοντας στη γη να τον ξαπλώσω.
Και τον Αινεία λοιπόν οι αθάνατοι θεοί τον αγαπούσαν,
κι όμως θαρρούσα εγώ πως άδικα μου παινευόταν έτσι.
Μα καταγκρέμου ας πάει! Πια ανάκαρα δε θα 'χει λέω ποτέ του

350 να μ' ανταμώσει, μια και ξέφυγε χαρούμενος του Χάρου.
Μα τώρα ομπρός, τους πολεμόχαρους Αργίτες να γκαρδιώσω,
κι ευτύς μετά θ' ανοίξω πόλεμο στους άλλους Τρώες αγνάντια.»

Είπε, και σ' έναν έναν φώναζε μες στις γραμμές πηδώντας:
« Αλάργα πια απ' τους Τρώες μη στέκεστε, τρανοί μου Αργίτες, τώρα!
Ομπρός, τραβάτε! Ανοίχτε πόλεμο μαζί τους, άντρας με άντρα,
γεμάτοι ορμή· τι μου είναι δύσκολο, με όσην αντρεία κι αν έχω,
να κυνηγήσω τόσους τρέχοντας και να παλέψω με όλους'
τι μήτε κι ο Άρης, που 'ναι αθάνατος, μήτε η Αθηνά θα μπορούν
να πολεμούν ολούθε τρέχοντας, τόσο που απλώνει η μάχη.

360 Όμως και πάλε, όσο έχω δύναμη στα χέρια και στα πόδια,
για να βαστήξω, εγώ τον πόλεμο δε θα τον παρατήσω·
μιαν άκρη ως άλλη τις αράδες τους θα τρέξω, κι όποιον φτάσω
από τους Τρώες με το κοντάρι μου δε θα χαρεί καθόλου!»

Έτσι τους γκάρδιωνε' μα κι ο Έχτορας στους Τρώες κουράγιο δίνει,
και να ριχτούν τους φώναζε άφοβα στον αντρειανό Αχιλλέα:
« Μπρος στου Πηλέα το γιο μη σκιάζεστε, τρανοί μου Τρώες, καθόλου'
κι εγώ με λόγια και με αθάνατους μπορούσα να τα βάλω,
μα όχι και με άρματα, γιατί είμαστε πολύ αχαμνότεροι τους.
Μήτε ο Αχιλλέας να κάμει δύνεται τα λόγια του όλα πράξη'

370

κι αν κάμει το 'να, όμως στο δεύτερο λέω θα κοπεί στη μέση.
Μπροστά του εγώ θα βγω, τα χέρια του με τη φωτιά κι αν μοιάζουν,
τα χέρια με φωτιά, κι η λύσσα του με σίδερο που αστράφτει.»

Έτσι τους γκάρδιωνε, και σήκωσαν εκείνοι τα κοντάρια
να χτυπηθούν, κι η ορμή τους έσμιξε, κι αλαλαγμός ασκώθη.
Και τότε φώναξε στον Έχτορα ζυγώνοντας ο Φοίβος:
« Μη βγεις να πολεμήσεις, Έχτορα, τον Αχιλλέα καθόλου,
μον' μέσα στους πολλούς καρτέρα τον, εκεί που βράζει η μάχη,

μπας καί σου ρίξει για σιμώνοντας με το σπαθί σε κρούσει.»

Αυτά είπε, κι ο Έχτορας εχώθηκε ξανά στο ασκέρι μέσα

380 σκιαγμένος, του θεού που εφώναζε σαν άκουσε το λάλο.

Τότε ο Αχιλλέας στους Τρώες εχύθηκε, περίσσια αντρεία ζωσμένος,
φριχτά μουγκρίζοντας, κι ολόπρωτο τον Ιφιτίωνα ρίχνει,
γιο του Οτρυντέα τρανό, που αφέντευε σε πλήθιο ασκέρι απάνω'
τον είχε του Οτρυντέα του αντρόκαρδου γεννήσει μια νεράιδα
στην πλούσιαν Ύδα, στα ριζώματα του χιονισμένου Τμώλου.

Τότε ο Αχιλλέας, ως κείνος χίμιζε, τον πέτυχε στη μέση
της κεφαλής με το κοντάρι του, κι αυτή στα δυο εχωρίστη.
Πέφτει με βρόντο, κι ο αρχοντόγεννος καυκήθηκε Αχιλλέας:
« Γιε του Οτρυντέα, που ο κόσμος σ' έτρεμε, στη γη ξαπλώνεις τώρα!

390 Εδώ μαθές σε βρήκε ο θάνατος, κι ας σέρνεις απ' τη λίμνη
τη Γύγαια, γονικό όπου εχαίρουσιν βασιλομοίρι, πάνω
στοι Ύλλου τους όχτους του πολύψαρου και του Έρμου του αφρισμένου.»

Έτσι καυκίόταν του Ιφιτίωνα τα μάτια ωστόσο η νύχτα
σκεπάζει· και τ' Αργίτικα άλογα τον ξέσκιζαν στις πρώτες
γραμμές της μάχης με τις ρόδες τους. Κι εκείνος στο μελίγγι
το Δημολέοντα, γιο του Αντήνορα, τρανό κονταρομάχο,
χτυπά, σουβλίζοντας το κράνος του το χαλκομαγουλάτο'
κι ούτε και βάστηξε το χάλκινο το κράνος, μόνο η μύτη
πέρασε η χάλκινη και σύντριψε το κόκαλο, και λιώμα

400 γένηκαν τα μυαλά, κι ως χίμιζε, στο χώμα τον ξαπλώνει.
Μετά τον Ιποδάμα, ως πήδηξε στη γης από τ' αμάξι
κι αντίκρα, του έφευγε, κοντάρεψε καταμεσός στην πλάτη·
κι εκείνος ξεψυχώντας μούγκρισε, καθώς μουγκρίζει ταύρος,
σύντας τον παν τραβώντας άγουροι στον άρχο της Ελίκης,
κι ως τον τραβούν εκείνοι, χαίρεται βαθιά του ο Κοσμοσείστης·
με τέτοιο μούγκρισμα παράτησε τα κόκαλα η ψυχή του.
Τότε ο Αχιλλέας με το κοντάρι του χιμάει στον αντρειωμένο
το γιο του Πρίαμου, τον Πολύδωρο, που ο κύρης του στη μάχη
δεν άφηνε να βγει, τι ολόκαρδη, στερνό παιδί του ως ήταν,

410

του 'χεν αγάπη, και στο τρέξιμο τους έβαζε όλους κάτω.
Και τώρα, για να δείξει ο ανέμναλος το πόσο σβέλτος ήταν,
μέσα χιμούσε από τους πρόμαχους, ως που τον βρήκε ο Χάρος'
τι το κοντάρι του ανεμόποδου τον πέτυχε Αχιλλέα
πίσω στη μέση, πλάι του ως διάβαινε, κει που χρυσά θηλύκια
τη ζώνη σφίγγουν και σταυρώνοντας ο θώρακας διπλώνει.

Πέρα μεριά ο χαλός επρόβαλε στον αφαλό του δίπλα,
και πέφτει βόγγοντας στα γόνατα, και τον σκεπάζει γνέφος
θολό, κι ως εσωριάστη, πάνω του κρατούσε τ' άντερά του.

Κι ως είδε τότε ο μέγας Έχτορας στο χώμα σωριασμένο

- 420 τον αδερφό του τον Πολύδωρο με τ' άντερα στα χέρια,
σκοτάδι έχυθηκε στα μάτια του, και πια να μένει αλάργα
δε βάστηξε άλλο' απάνω εχύθηκε στον Αχιλλέα, κουνώντας,
παρόμοιος φλόγα, το κοντάρι του το μυτερό' μα εκείνος
τινάχτη απάνω, ως τον αντίκρισε, και με χαρά φωνάζει:
« Ζυγώνει αυτός που απ' όλους πιότερο τα σπλάχνα μου 'χει κάψει,
αυτός τον ακριβό μου σύντροφο που εσκοτώσε' μα τώρα
ο ένας του άλλου πια δε θα κρύβεται στα διάβατα της μάχης.»

Είπε, και φώναξε στον Έχτορα ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Για σίμωσε, μιαν ώρα αρχύτερα το Χάρο ν' ανταμώνεις!»

- 430 Και τότε ο κρανοσειστής Έχτορας του κάνει δίχως φόβο:
« Γιε του Πηλέα, γυρεύεις άδικα, μωρό παιδί σα να 'μουν,
να με τρομάξεις με τη γλώσσα σου' καλά κι εγώ κατέχω
και λόγια αγγιχτικά απ' το στόμα μου να βγάλω και φοβέρες.
Τρανός πως είσαι, κι αχαμνότερος εγώ πολύ, το ξέρω"
όμως στα χέρια των αθάνατων είναι όλα κρεμασμένα'
μπορεί, κι αν είμαι εγώ αχαμνότερος, να σε σκοτώσω' κόβει
κι εμένα η μύτη στο κοντάρι μου, να σε πετύχω μόνο!»

Είπε, και ρίχνει το κοντάρι του με ορμή, μα κείνο πίσω
φυσώντας η Αθηνά το απόδιωξεν απ' τον τρανό Αχιλλέα

- 440 με ανάλαφρη πνοή' στον Έχτορα ξαναγυρίζει εκείνο
και πέφτει αυτού, μπροστά στα πόδια του' τότε ο Αχιλλέας λυσσώντας
χιμίζει απάνω του, γυρεύοντας να πάρει τη ζωή του,
με άγριες φωνές' όμως τον Έχτορα τρέχει κι αρπάζει ο Φοίβος
εύκολα, ωσάν θεός, κι απάνω του πυκνή σκορπίζει αντάρα.
Τρεις φορές χύθηκε ο φτερόποδος με το χαλκό κοντάρι
θείος Αχιλλέας, καί τρεις εχτύπησε τη σύμπυκνην αντάρα'
μα σύντας χίμιξε και τέταρτην, ίδια θεός, φοβέρα,
φριχτή πετάει, και με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Του Χάρου, σκύλε, πάλι εξέφυγες! Μια τρίχα κι εχανόσουν!

450

Ξανά σε γλίτωσεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος, που ως στους χτύπους
των κονταριών κινάς, ταξίματα περίσσια θα του κάνεις.
Θα σε ξεκάμω εγώ κι αργότερα, να σε πετύχω μόνο,

κάποιος και μένα απ' τους αθάνατους μαθές αν παραστέκει.
Τώρα η σειρά των άλλων πάνω τους θα πέσω, κι όποιον έβρω!»

Είπε, και ρίχνει το κοντάρι του στο Δρύοπα, και τον βρίσκει
στο σβέρκο απάνω' μπρος στα πόδια του σωριάστη αυτός, μα εκείνος
τον παρατάει, και του Φιλήτορα το γιο, τον αντρειωμένο
Δημούχο, κάρφωσε στο γόνατο' κι ως του 'κοψε τη φόρα,
του δίνει μια με το θεόρατο σπαθί και τον σκοτώνει.

460 Μετά χιμάει κι από το αμάξι τους μαζί στο χώμα ρίχνει
το Λαογόνο και το Δάρδανο, τους γιους του Βία, τον έναν
με το κοντάρι, και, σιμώνοντας, με το σπαθί τον άλλον.
Όμως τον Τρώα, το γιο του Αλάστορα τι ήρθε σιμά του εκείνος
κι από τα γόνατα τον έπιασε, μην τη ζωή από σπλάχνος
του χάριζε κι ουδέ τον σκότωνε, της ηλικιάς του ως ήταν
ο ανέμυαλος! και δε στοχάζουνταν το νου πως δεν του αλλάζει.
Δεν είχε ομπρός του έναν καλόγνωμο κι ουδέ ψυχοπονιάρη'
είχε θεριό μονάχο' ως του 'σφιγγε τα γόνα μες στα χέρια
παρακαλώντας, κείνος του 'μπηξε στο σκώτι το σπαθί του,

470 κι όξω το σκώτι εχύθη' ολόμαυρο το γαίμα πλημμυρίζει
τον κόρφο του, και νύχτα εσκέπασε πυκνή τα δυο του μάτια,
ως του 'φευγε η ζωή. Σιμώνοντας τότε ο Αχιλλέας το Μούλιο
στο αφτί με το κοντάρι του 'δωσε, κι απ' το άλλο αφτί του έβγηκε
ο χάλκινος χαλός. Του Αγήνορα μετά το γιο βαρίσκει,
τον Έχεκλο, με τ' ωριομανικο σπαθί μες στο κεφάλι.
Κι απ' το αίμα το σπαθί του επύρωσε, κι εκείνου τα δυο μάτια
σφάλιξε η Μοίρα η τρανοδύναμη κι ο κόκκινος ο Χάρος.
Μετά στο Δευκαλίωνα εχίμιξε, κι όπου τα νεύρα σμίγουν
του αγκώνα, ως πέρα το βραχιόνι του με το χαλκό κοντάρι

480 τρυπάει' κι ως βάρυνε το χέρι του κι απόμεινε θωρώντας
το Χάρο ομπρός του, εκείνος του 'δωκε με το σπαθί στο σβέρκο'
και πέρα η κεφαλή του σύγκρανη πετάχτη, κι ο μυαλός του
απ' τα σφοντύλια ξεπετάχτηκε, κι αυτός στη γη εξαπλώθη.
Κι εκείνος πάλε στον αντρόκαρδο χιμίζει Ρίγμο απάνω,
το γιο του Πείρη, απ' τη χοντρόβωλη τη Θράκη που 'χεν έρθει'
κατάκορμα.τον βρήκε, κι έμπηξε το χάλκινο κοντάρι
μες στην κοιλιά του, κι απ' τ' αμάξι του σωριάστη' πάλι εκείνος
το σύντροφο του Αρήθοο, τ' άλογα που εγύρναε, κονταρεύει
στην πλάτη και πετά απ' τ' αμάξι του, και τ' άλογα σκιάχτηκαν.

490 Πώς η φωτιά μανιάζει σύφλογη μες στα βαθιά φαράγγια
κάποιου βουνού ξερού, και καίγεται το σύμπυκνο ρουμάνι,

κι ολούθε η ανεμική, φουσώντας τη, κλωθογυρνάει τη φλόγα'
παρόμοια κι ο Αχιλλέας συνάρματος, ίδια θεός, εχίμα,
πατώντας τα κουφάρια, κι έπλεχεν η μαύρη γης στο γαίμα.
Πώς ζεύει ο αλωνιστής τους ταύρους του τους φαρδιοκουτελάτους,
άσπρο κριθάρι για να τρίψουνε στο πατημένο αλώνι,
κι έγινε ευτύς απ' των βαριόμουγκρων βοδιών τα πόδια λιώμα'
όμοια και τ' άτια τα μονόφυχα του αντρόκαρδου Αχιλλέα
σκουτάρια και νεκρούς ανάκατα πατούσαν, κι από κάτω

500 το αξόνι ακέριο αιματοβάφουνταν και του αμαξιού του οι γύροι
από τις στάλες που ξεπέταγαν τα νύχια των αλόγων
κι οι ρόδες έξω' όμως αδιάκοπα κι άλλη ο Αχιλλέας διψούσε
δόξα τρανή, κι ο λύθρος μόλεψε τ' ανίκητα του χέρια.

Ραψωδία Φ

Ιλιάδας Φ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Φ- Μα σύντας φτάσαν στου ωριορέματου του ποταμού το διάβα,
στου Σκάμαντρου του πολυστρόβιλου, που είχαν ο Δίας γεννήσει,
στα δυο τους κόβει, κι άλλους έριχνε στον κάμπο, κυνηγώντας
κατά το κάστρο, εκεί που τρέμοντας οι Αργίτες χτες ακόμα
τρέχαν να φύγουν μπρος στον Έχτορα τον άψεγο που ελύσσα'
εκεί τρεχάτοι τώρα εχύνουνταν' κι η Ήρα αντισκόβοντάς τους
πυκνή καταχνιά ομπρός τους άπλωνε' κι οι άλλοι μισοί τους πάλε
στο ασημοστρόβιλο στριμώνχουνταν βαθιόρεμο ποτάμι.
Κει μέσα ρίχτηκαν με πάταχο, και βούιξε το άγριο ρέμα,

10 κι αντιλάλησαν οι όχτοι ολόγυρα· κι εκείνοι εκολυμπούσαν
στα στρουφιχτά νερά, γυρίζοντας με βόγγους δώθε κείθε.
Πώς στο ποτάμι οι ακρίδες χύνουνται, τις φλόγες να γλιτώσουν
απ' τη φωτιά που ξάφνου εφούντωσε κι αδάμαστη πετιέται
κορώνοντας, κι αυτές σωριάζονται πα στα νερά σκιαγμένες'
όμοια σωρός στου βαθιοστρόβιλου του Ξάνθου τ' άγριο ρέμα
άντρες κι αλόγατα στοιβάζουνταν μπρος στου Αχιλλέα τη λύσσα.

Αφήκε τότε ο αρχοντογέννητος στον όχτο εκεί γερμένο
πα στ' αρμυρίκια το κοντάρι του, κι ίδια θεός εχύθη
μονάχα με σπαθί, λογιάζοντας φριχτές δουλειές να κάνει.

20 Δεξιά ζερβά εχτυπούσε, κι έσκουζαν εκείνοι, ως το σπαθί του
έπεφτε απάνω τους, κι εβάφουνταν στο γαίμα το ποτάμι.
Πώς τ' άλλα ψάρια, σύντας δέλφινας τρανός τα κυνηγήσει,
σε κόρφο τρέχουν καλολίμανο και στις γωνιές σμαριάζουν
ολότρομα' τι τρώει αχόρταγος όσα βρεθούν μπροστά του'
όμοια κι οι Τρώες μες στου άγριου Σκάμαντρου το ρέμα στριμώνχουνταν,
κάτω απ' τους όχτους. Κι ως απόκαμε σκοτώνοντας εκείνος,
απ' όσους ζούσαν δώδεκα άγουρους διαλέγει στο ποτάμι,
για να τους σφάξει γι' αντιπλέρωμα του Πάτροκλου που εχάθη·
και σαστισμένους ως λαφόπουλα τους τράβηξε στον όχτο,

30

και πίσω με λουριά τα χέρια τους καλοκομμένα δένει,
του ατοί τους γύρα στους καλόπλεχτους φορούσαν θώρακες τους.
Τους δίνει να τους παν οι σύντροφοι στα βαθουλά καράβια,
κι αυτός ξανά στους Τρώες εχίμιξε, το φόνο λαχταρώντας.

Και ξάφνου εκεί μπροστά του ξέκρινε να φεύγει απ' το ποτάμι

το γιο του Πριάμου το Λυκάονα, που λίγο πριν τον είχε
απ' το περβόλι του πατέρα του μεβιάς ατός του πιάσει,
βγαίνοντας νύχτα' κι όπως έκοβε με κοφτερό πελέκι
αγριοσυκίας κλωνάρια νιόβγαλτα, να κάνει του αμαξιού του
τους γύρους, συφορά ανεπάτεχη μπρος του ο Αχιλλέας πετάχτη.

- 40 Τότε στη Λήμνο την καλόχτιστη με τ' άρμενα τον πήγε,
και τον πουλάει στον Εύνηο, που' δωσε κι αγόρασε τον κείθε
βρήκε ένα φίλο και τον γλίτωσε με ξαγορά μεγάλη,
τον Ηετίωνα, που τον έστειλε μετά στην άγια Αρίσβη·
μα ξέφυγε κρυφά, κι ως έφτασε στο πατρικό του σπίτι,
έντεκα μέρες πια ξεφάντωνε με τους συντρόφους γύρα,
που ήρθε απ' τη Λήμνο' όμως στις δώδεκα να που ο θεός και πάλε
στα χέρια του Αχιλλέα τον έριξε, κι αυτός στον Άδη κάτω
ήρθε η στιγμή που θα τον έστελνε, κι ας ήταν στανικώς του.
Κι ως ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος γυμνό, με δίχως κράνος,
50 δίχως σκουτάρι τον αντίκρισε, δίχως κοντάρι ακόμα,
τι τα 'χε ρίξει χάμω, ως έφευγε στον ποταμό, κι ο ιδρώτας
βαριά τον έπνιγε, κι ο κάματος του λύγιζε τα γόνα,
θύμωσε τότε καί στην πέρφανη γυρνάει και λέει καρδιά του:
«Ωχού, τι θάμα αυτό κι αντίθαμα τα μάτια μου που βλέπουν!
Το δίχως άλλο οι Τρώες οι αντρόκαρδοι, που 'χω σκοτώσει ως τώρα,
θ' αναστηθούν, ξανά απ' τον άραχλο να βγουν τον Κάτω Κόσμο,
αφού ήρθε πίσω αυτός που επούλησα στη Λήμνο, και του Χάρου
ξέφυγε, βλέπω· κι ουδέ η θάλασσα με το αφρισμένο κύμα
τον κράτησε, πολλών που αντίσκοψε το δρόμο αθέλητα τους.
- 60 Μα να γευτεί και το κοντάρι μου ταιριάζει τώρα αλήθεια,
να ιδώ, να ξέρω μες στα φρένα μου, θα' ρθει κι από κει κάτω,
για η ζωοδότρα γης στα σπλάχνα της μαθές θα τον κρατήσει,
που και τον πιο αντρειωμένο μέσα της κρατά και δεν αφήνει;»

Τέτοια λογιάζοντας τον πρόσμενε, κι εκείνος σαστισμένος
τα γόνα του να πιάσει εσίμωσε, ποθώντας πάνω απ' όλα
το μαύρο να ξεφύγει θάνατο καί την παντέρμη Μοίρα.
Κι ως ο Αχιλλέας ο γαύρος άσκωνε τ' ολόμακρο κοντάρι
να τον χτυπήσει, εκείνος έτρεξε κι αρπάει τα γόνατα του
σκυφτός· κι απάνω από τη ράχη του περνώντας το κοντάρι

στη γη εκαρφώθη, κι ας λαχτάριζε με σάρκα να χορτάσει.
Κι αυτός με το 'να χέρι του 'πιασε παρακλητά τα γόνα,
με τ' άλλο το κοντάρι του άρπαξε και δεν το παρατούσε,
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

« Σπλαχνίσου με, Αχιλλέα, σεβάσου με, στα γόνατα σου πέφτω·
σέβας μου πρέπει, αρχοντογέννητε, τι ικέτης σου λογιούμαι'
από το χέρι σου πρωτόφαγα ψωμί τη μέρα εκείνη
που ήρθες και μ' άρπαξες απ' τ' όμορφο περβόλι μας, κι αλάργα
κι απ' το γονιό κι απ' τους συντρόφους μου με πούλησες στη Λήμνο
την άγια πέρα, κι είχες διάφορο βόδια εκατό από μένα'

80 κι έπειτα γλίτωσα πλερώνοντας τρίδιπλα τόσα, κι είναι
δώδεκα μέρες μόνο σήμερα που 'χω στην Τροία διαγύρει'
πολλά έχω πάθει, κι όμως μ' έριξε στα χέρια σου και πάλε
η μαύρη Μοίρα· θα μ' οχτρεύεται το δίχως άλλο ο Δίας,
για δεύτερη φορά που μ' έκανε δικό σου' η Λαοθόη
με γέννα, η μάνα μου, λιγόχρονο, του γέροντα Άλτη η κόρη,
του Άλτη που κυβερνάει τους Λέλεγες, τους άξιους πολεμάρχους,
στο Σατνιόεντα πλάι, την Πήδασο την αψηλή βαστώντας.
Την κόρη του είχε ο Πρίαμος ταίρι του, μα είχε και πλήθος άλλες.
Δυο γιοι της είμαστε, απ' το χέρι σου κι οι δυο μας θα σφαγούμε'

90 στους πεζολάτες μέσα σκότωσες πρώτη γραμμή τον έναν,
το θείο Πολύδωρο, χτυπώντας τον με σουβλερό κοντάρι.
Καί τώρα εδώ κι εμένα θάνατος θα βρει, τι δεν τ' ολπίζω
μέσα απ' τα χέρια σου, όπου μ' έριξεν η Μοίρα, να γλιτώσω.
Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα, και συ στο νου σου βαλ' το:
Μη με σκοτώνεις! Με τον Έχτορα δε βγήκα εγώ απ' την ίδια
κοιλιά, που τον τρανό, καλόκαρδο, σου 'χει σκοτώσει ακράνη.»

Έτσι του Πρίαμου ο γιος ο ασύγκριτος στον Αχιλλέα μιλούσε
παρακαλώντας, μα ανελέημονη φωνή γρικά στ' αφτιά του:
« Για ξαγορές μην κρένεις, άμυαλε! Δε θέλω ούτε ν' ακούσω!

100 Άλλες φορές, παλιά, του Πάτροκλου πριν φτάσει η μαύρη μέρα,
κι εγώ το λόγιαζα καλύτερο τους Τρώες να μη σκοτώνω'
κι αλήθεια είναι πολλοί που σκλάβωσα και πούλησα στα ξένα.
Μα τώρα πια κανείς το θάνατο δε θα ξεφύγει, απ' όσους
ρίξει ο θεός μπροστά απ' το κάστρο σας μες στα δικά μου χέρια'
κανένας απ' τους Τρώες, μα πιότερο του Πρίαμου γιος κανένας'
όμως και συ, καλέ μου, πέθανε! τι δέρνεσαι του κάκου;
Πέθανε τώρα λέω κι ο Πάτροκλος, περίσσια πιο αντρειωμένος.
Κι εγώ δε βλέπεις πόσο είμαι όμορφος και πόση αντρεία με ζώνει;
Έχω πατέρα ρήγα, αθάνατη μ' έχει γεννήσει μάνα·

110

κι όμως και μένα θα 'βρει ο θάνατος κι η ασβολωμένη Μοίρα!
θα φτάσει κάποια αυγή για σουρούπο για μεσημέρι, σύντας
και τη δικιά μου μες στον πόλεμο ζωή θα πάρει κάποιος

για με κοντάρι για απ' την κόρδα του χτυπώντας με σαγίτα.»

Αυτά είπε, κι εκείνου τα γόνατα λύθηκαν κι η καρδιά του,
και το κοντάρι ευτύς παράτησε, κι απλώνοντας τα χέρια
καθίζει' κι ο Αχιλλέας γυμνώνοντας το κοφτερό σπαθί του
στο κλειδοκόκαλο τον χτύπησε, στο σβέρκο πλάι, κι εχώθη
το δίκοπο σπαθί όλο μέσα του' κι αυτός στη γη ξαπλώθη
τα πίστομα, και το αίμα του 'τρεχε μουσκεύοντας το χώμα.

120 Τότε ο Αχιλλέας απ' το ποδάρι του τον πιάνει και τον ρίχνει
στον ποταμό, λόγια ανεμάρπαστα με καυκησιά πετώντας:
« Καθου αυτού μέσα και συντρόφευε τα ψάρια, που θα γλείψουν
το γαίμα της πληγής σου ανέσπλαχνα! Κι ουδέ θα σε ξαπλώσει
σε στρώμα να σε κλάψει η μάνα σου' του Σκάμαντρον το ρέμα
το στρουφιχτό βαθιά στης θάλασσας τον κόρφο θα σε σύρει.
Και κάποιο ψάρι, εκεί που η θάλασσα ψηλά σγουραίνει σκούρα,
να φάει θ' ανέβει του Λυκάονα πηδώντας το άσπρο ξίγκι.
όλοι ας χαθείτε, ωσόπου πάρουμε της άγιας Τροίας το κάστρο,
φεύγοντας σεις μπροστά, και πίσω σας εγώ αφανίζοντας σας!

130 Κι ουδέ μπορεί κι ο ασημοστρόβιλος ο ποταμός καθόλου
να σας συντράμει, κι ας του σφάζετε παλιάθε πλήθιους ταύρους,
και ζωντανά ας του ρίχνετε άλογα στα στρουφιχτά νερά του
Μα κι έτσι δε γλιτώνει ουτ' ένας σας, ως να πλερώσετε όλοι
βαριά του Πάτροκλου το θάνατο, των Αχαιών το θρήνο,
που ως είχα λείψει εγώ, σκοτώσατε μπρος στα γοργά καράβια.» '

Αυτά είπε, κι ο θυμός πλημμύρισε πιο δυνατός τα στήθη
του ποταμού, κι ο νους του εδούλευε πώς του Αχιλλέα να κόψει
τη φόρα τώρα, και το θάνατο πώς απ' τους Τρώες να διώξει.
Κι ωστόσο εκείνος, το μακρόσκιωτο κοντάρι του κρατώντας,

140 του Αστεροπαίου χιμίζει, θέλοντας να πάρει τη ζωή του,
του γιου του Πηλεγόνα, που έκαμε στο φαρδιορεματάρη
βαθύν Άξιο η Περίβοια' τι έσμιξεν ο ποταμός μαζί της,
κι αυτή του Ακεσσαμένου ακούγονταν η πιο μεγάλη κόρη.
Σ' αυτόν χιμάει' κι εκείνος βγαίνοντας απ' το ποτάμι εστάθη
κρατώντας δυο κοντάρια· ο Σκάμαντρος του γκάρδιωνε τα φρένα,
θυμό γεμάτος για των άγουρων το χαλασμό, θωρώντας
τον Αχιλλέα να σφάζει αλύπητα μες στα νερά του ολούθε.
Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
πρώτος του μίλησε ο φτερόποδος, θείος Αχιλλέας και του 'πε:

150 « Ποιος είσαι εσύ και πούθε, αντίκρα μου που ξεθαρρεύτης να 'ρθεις;

Μονάχα τα παιδιά των άμοιρων τη λύσσα μου αντικρίζουν!»

Του απηλογήθη κι ο τρισεύγενος υγιός του Πηλεγόνα:
« Γιε του Πηλέα, γιατί, τρανόκαρδε, ρωτάς για τη γενιά μου;
Απ' την απόμακρη, παχióβωλη την Παιονία κρατιέμαι,
κι έντεκα μέρες έχω που 'φτασα στις Τροίας το κάστρο τώρα,
τους Παίονες κυβερνώντας, που 'φερα, τους μακροκονταράτους.
Απ' τον Αξió τον πλατιορέματο κρατάει η γενιά μου εμένα,
απ' τον Αξió, που τα ομορφότερα νερά στη γης σκορπίζει'
και γιος του ο Πηλεγόνας κράζουνταν ο ξακουστός, δικός μου

160 γονιός. Μα πια, Αχιλλέα τρανόδοξε, καιρός να χτυπηθούμε!»

Τέτοια μιλούσε φοβερίζοντας· τότε ο Αχιλλέας ασκώνει
το πηλιορίτικο το φράξο του, μα δυο μαζί κοντάρια
ο Αστεροπαίος ο γαύρος άσκωσε, ζερβόδεξος ως ήταν
με το 'να βρίσκει το σκουτάρι του, μα δεν το τρύπησε, όχι'
το δώρο του θεού, το μάλαμα, του αντίσκοψε τη φόρα'
και το άλλο ξώφαρσα του χάραξε το δεξιό χέρι, κι αίμα
πετάχτη μαύρο' κι από πάνω του περνώντας το κοντάρι
στο χώμα εχώθη, κι ας λαχτάριζε με σάρκα να χορτάσει.
Δεύτερος έριξε το αλάθευτο κοντάρι του ο Αχιλλέας,

170 του Αστεροπαίου χιμώντας, θέλοντας να πάρει τη ζωή του.
Μα δεν τον χτύπησε, μον' πέτυχε του ποταμού τον όχτο,
κι εχώθηκε ως τη μέση τρέμοντας το φράξινο κοντάρι.
Το κοφτερό σπαθί ανασέρνοντας πλάι στο μερί του εχύθη
του Αστεροπαίου' κι αυτός επάλευε το φράξο του Αχιλλέα
με το βαρύ να σύρει χέρι του—του κάκου!—από τον όχτο'
και τρεις φορές το ταρακούνησε λυσσώντας, να το βγάλει,
και τρεις φορές του εκόπη η δύναμη· στην τέταρτη, ως ζητούσε
να σπάσει του Αχιλλέα, λυγώντας το, το φράξινο κοντάρι,
με το σπαθί του εκείνος ζύγωσε και τη ζωή του επήρε.

180 Κι ως στην κοιλιά, κοντά στο αφάλι του, τον χτύπησε, χύθηκαν
τα σπλάχνα του στη γη, και σκέπασε τα μάτια του σκοτάδι,
ως ξεψυχούσε. απά στο στήθος του τότε ο Αχιλλέας πηδώντας
του παίρνει τ' άρματα, και μ' έπαρση τέτοια μιλάει και κρένει:
«Ξάπλωσε τώρα αυτού! Για φύτρα σου τον ποταμό κι αν έχεις,
με τους υγιούς του Δία του ανίκητου ποιος σου 'πε να τα βάζεις;
Τον ποταμό, είπες, έχεις πρόγονο το φαρδιορεματάρη,
μα εγώ γενιά πως είμαι πέτομαι του Δία του τριςμεγάλου.
Πατέρας μου ο Πηλέας, που αρίφνητους ορίζει Μυρμιδόνες,
γιος του Αιακού, και τούτος κράζουνταν του Δία βλαστάρι· κι όσο

190 λογιέται ο Δίας απ' τους τρεχούμενους τους ποταμούς πιο πάνω,
μπροστά στων ποταμών κι η φύτρα του τόσο πιο απάνω στέκει.
Ο ποταμός που τρέχει δίπλα σου τρανός δεν είναι; Κι όμως
χέρι δε δίνει. Ποιος θα τα 'βαζε με τον υγιό του Κρόνου;
Μήτε ο Αχελώος ο ρήγας δύνεται να παραβγεί μαζί του,
μήτε ο Ωκεανός ο τρανοδύναμος, ο βαθιορεματάρης,
όθε αναβρύζει κάθε θάλασσα, κάθε ποτάμι, κάθε
πηγή και κάθε κεφαλόβρυσο, κάθε βαθύ πηγάδι'
κι αυτός το αστροπελέκι σκιάζεται του Δία του τρισμαγάλου
και της τρανής βροντής το μούγκρισμα, που ακούγεται ουρανόθε.»

200 Είπε, και τράβηξε το χάλκινο κοντάρι του απ' τον όχτο,
κι αυτόν κει πέρα τον παράτησε, σαν πήρε τη ζωή του,
απ' το βαθύ νερό να βρέχεται, στον άμμο ξαπλωμένος.
Χέλια και ψάρια τον κυκλόφερναν ολούθε, και πάλευαν
το ξίγκι στα νεφρά του ολόγυρα δαγκώνοντας να φάνε.
Κι εκείνος χύθη στους αντρώκαρδους τους Παίονες πάνω τότε,
καθώς αυτοί να φύγουν πάλευαν πλάι στο αφριστό ποτάμι,
τον πιο αντρειωμένο τους ως ξέκριναν στην άγρια μάχη μέσα
απ' του Αχιλλέα τα χέρια τ' άσπλαχνα και το σπαθί να πέφτει.

Σκότωσε τότε το θερσίλοχο, το Μύδωνα, το Μνήσο,

210 τον Οφελέστη, τον Αστύπυλο, το Θράσιο και τον Αίνιο.
Μα κι άλλους Παίονες ο γοργόποδος θα σκότωνε Αχιλλέας,
απ' τις στροβίλες του αν δεν πρόβαινε να κράξει θυμωμένος
ο ποταμός ο βαθιοστρόβιλος, ίδια θνητός στο διώμα:
« Περνάς εσύ, Αχιλλέα, στη δύναμη, περνάς και στην αγριάδα
κάθε άλλον άνθρωπο, τι οι αθάνατοι σε παραστέκουν πάντα.
Τους Τρώες ο γιος του Κρόνου αν σου 'δωκε να τους χαλάσεις όλους,
στον κάμπο καν μακριά μου δίωξε τους και σκότωνε όσους θέλεις'
τι με κουφάρια το πανέμορφο μου ξεχειλίζει ρέμα,
κι ουδέ μπορώ στην άγια θάλασσα να χύσω τα νερά μου'

220

με φράζουν οι νεκροί' μα ανήμερος εσύ σκοτώνεις πάντα.
Σταμάτα πια, τρανέ πολέμαρχε, και τα 'χω πια σαστίσει!»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
« Όλα θα γίνουν τούτα, Σκάμαντρε θεϊκέ, καθώς ορίζεις·
όμως τους Τρώες τους καυκησιάρηδες να σφάζω δε θα πάψω,
πριν τους στριμώξω μες στο κάστρο τους, κι ακόμα χτυπηθούμε
στήθος με στήθος με τον Έχτορα, κι όποιονε πάρει ο Χάρος!»

Αυτά είπε, και στους Τρώες αλύπητος, ίδια θεός, χιμίζει'

κι ο ποταμός ο βαθιοστρόβιλος του Φοίβου τότε κράζει:
« Του Δία βλαστάρι, Ασημοδόξαρε, που την αρμήνια, αλί μου,

230 του γιου του Κρόνου δε συνάκουσες! Πόσες φορές σου το 'πε
να διαφεντέψεις παραστέκοντας τους Τρώες, ώσόπου να 'ρθει
το δειλινό, τη γης ισκιώνοντας την παχιοχωματούσα.»

Αυτά είπε, κι ο Αχιλλέας ο αντρόκαρδος στον ποταμό απ' τον όχτο
μέσα πηδά' κι αυτός του εχίμιζε με λύσσα, τα νερά του
απ' άκρη ως άκρη αναταράζοντας, και τους νεκρούς αμπώθει,
που 'χε ο Αχιλλέας σκοτώσει, κι άμετροι στοιβάζουνταν στο ρέμα'
όξω τους έβγαζε στους όχτους του, μουγκρίζοντας σαν ταύρος,
κι αυτούς που ζούσαν, στα πανέμορφα τους γλίσωνε νερά του,
μες στις μεγάλες του και τρίςβαθες στροβίλες κρύβοντας τους.

240 Φριχτό το κύμα, πολυτάραχο, τον Αχιλλέα κυκλώνει,
και στο σκουτάρι απάνω έφτοντας τον σπρώχνει, κι ουδέ βρίσκαν
τα πόδια του αντιστύλι κάτωθε. Μια λυγερή φουχτώνει
τρανή φτελιά, μα αυτή ξεκόρμισε και με τις ρίζες πέφτει,
τον όχτον όλο συνεπαίρνοντας· και τα νερά στάθηκαν
απ' τα πυκνά κλαριά της, κι έγινε γιοφύρι, ως έπεσε όλη
στον ποταμό· κι αυτός τινάχτηκε μεμιάς απ' τη στροβίλα,
και με γοργά ποδάρια εκίνησε στον κάμπο τρομαγμένος
να τρέχει' μα ο θεός απάνω του ξανά ο τρανός χιμίζει
κορφομελανιασμένος, θέλοντας τη φόρα του Αχιλλέα

250 του θείου να κόψει, και το θάνατο να διώξει από τους Τρώες.
Κι αυτός πετάχτη πέρα τρέχοντας, όσο του μακρού φτάνει
μια κονταριά, κι η ορμή του θύμιζε το μαύρο, κυνηγάρη
αϊτό, το πιο τρανό και γρήγορο πουλί μες σε όλα τ' άλλα'
όμοια εχιμούσε, και στα στήθη του πάνω ο χαλκός βροντούσε
τρομαχτικά, κι εκείνος έτρεχε ζητώντας να ξεφύγει'
μα ο Σκάμαντρος ξοπίσω του έρχονταν με άγριον αχό κυλώντας.
Πώς νεροκράτης, που ξεκόβοντας πηγή μαυρονερούσα
να τρέξουν τα νερά της άφησε σε δέντρα, σε περβόλια,
με το τσαπί στα χέρια, αδειάζοντας τα χώματα απ' τ' αυλάκι'

260

και τρέχει εκείνο συνεπαίρνοντας μπροστά του τα χαλίκια,
και κελαρύζει, ως τον κατήφορο κυλάει γοργά, κι αφήνει
το νεροκράτη ακόμα πίσω του, που όλο του ανοίγει δρόμο'
όμοια, γοργός κι ας ήταν, πρόφταινε τον Αχιλλέα το κύμα
του πόταμου, τι ένας αθάνατος έναν θνητό νικά τον.
Και κάθε που 'λεγε ο φτερόποδος, θείος Αχιλλέας να στρέψει,
κι ενάντια να σταθεί στο ρέμα του, να ιδεί αν τον κυνηγούνε

οι αθάνατοι όλοι, που το διάπλατο τον ουρανό αφεντεύουν,
του ποταμού του ουρανογέννητου το γιγαντένιο κύμα
ως το λαιμό ψηλά του ανέβαινε· πηδούσε τρομαγμένος

270 αυτός, κι ο ποταμός του λύγιζε τα γόνατα, ως εκύλα
με ορμή από κάτω, κι απ' τα πόδια του το χώμα αποτραβούσε.
Τότε ο Αχιλλέας βογγώντας φώναξε, τον ουρανό κοιτώντας:
« Πατέρα Δία, θεός δε βρίσκεται κανείς να με γλιτώσει
απ' το ποτάμι εδώ, τον άμοιρο; Στερνά ό,τι πάθω ας πάθω!
Μ' απ' τους θεούς που ζουν στον Όλυμπο δε φταίει κανένας τόσο,
μονάχα η μάνα μου, με ψέματα που με πλανούσε, τάχα
κάτω απ' των Τρωών τα τείχη θα 'πεφτα των θωρακοζωσμένων
απ' τις γοργόφτερες του Απόλλωνα σαγίτες χτυπημένος.
Να 'πεφτα καν από τον Έχτορα, στους Τρώες τον πιο αντρειωμένο!

280 Τρανός καν έτσι ο που θα σκότωνε, τρανός κι ο σκοτωμένος.
Μα τώρα είναι γραφτό μου θάνατο φριχτό να βρω, ζωσμένος
από τρανό ποτάμι, ως άπλερο χοιροβοσκούδι, που άγρια
κατεβασιά το μεσοχείμωνο το πνίγει μες στο ρέμα!»

Έτσι μιλούσε· δίχως άργγητα τρέχει η Αθηνά κοντά του,
μαζί κι ο Ποσειδώνας, παίρνοντας θνητού κι οι δυο το θώρι'
το χέρι του 'σφιξαν στα χέρια τους και του 'δωσαν κουράγιο.
Κι ο Ποσειδώνας πρώτος μίλησε και του 'πε ο κοσμοσείστης:
« Γιε του Πηλέα, μην τόσο σκιάζεσαι και μη σε παίρνει ο φόβος·
τι τώρα δυο σου παραστέκουμε τρανοί θεοί, η Παλλάδα

290 κι εγώ μαζί της, με το θέλημα του Δία του τριςμεγάλου.
Από ποτάμι δε σου το 'γραψεν η Μοίρα να πεθάνεις·
θα γαληνέψει τώρα γρήγορα, και θα το ιδείς κι ατός σου.
Μ' άκουσε τώρα την αρμήνια μας τη γνωστικιά, αν σ' αρέσει:
Μην πάσουν να χτυπούν τα χέρια σου στην άγρια μέσα μάχη,
πριν να κλειστούν στο πολυδόξαστο το κάστρο όσοι γλιτώσουν
από τους Τρώες· μα εσύ τον Έχτορα νεκρό σα ρίξεις κάτω,
γύρνα στα πλοία ξανά' σου δίνουμε τρανή να πάρεις δόξα.»

Είπαν, και φεύγουν στους αθάνατους να παν κοντά τους άλλους'
κι εκείνος, απ' τα θεία τα λόγια τους κουράγιο πλημμυρώντας

300

χιμάει στον κάμπο, που ξεχείλιζε νερό τρογύρα ολούθε.
Κι απ' τους νεκρούς που έπεσαν άρματα πολλά πανώρια επλέχαν,
πολλά κουφάρια· μα τα γόνατα κείνου ψηλά επηδούσαν,
γραμμή στο ρέμα ενάντια ως χίμιζε, κι ουδέ που τον κρατούσε
πια ο ποταμός, τι πλήθια η δύναμη που του 'βαζε η Παλλάδα.

Όμως κι ο Σκάμαντρος τη λύσσα του δεν έκοβε' ο θυμός του
όλο και πλήθαινε' κι ανάσκωνε ψηλά τα κύματα του
θεριεύοντας, και στο Σιμόεντα σέρνει φωνή και κράζει:
«Έλα, αδερφέ, μαζί να κόψουμε του αντρός αυτού τη λύσσα!
τι έτσι πού οι Τρώες δε θα κρατήσουνε πια μες στη μάχη τώρα,

310 θα πάρει αυτός του Πρίαμου γρήγορα το ξακουσμένο κάστρο.

Μον' έλα, βόηθα δίχως άργητα· τα ξεροπόταμά σου
ξεσήκωσε όλα, και το ρέμα σου νερό ξεχείλισε το
απ' τις πηγές, και κύμα στύλωσε τρανό, κι αχό απ' τα ξύλα
κι απ' τα λιθάρια πλήθιον άσκωσε, να κόψουμε το δρόμο
στον άγριον άντρα αυτόν που λύσσαξε κι ίδια θεός χιμίζει.
Μήτε τα κάλλη, μήτε η δύναμη μηδέ και τα πανώρια
θαρρώ θα τον γλιτώσουν άρματα, που κάτω απ' τα νερά μου
λέω θα βρεθούν βαθιά να κοίτουνται, χωμένα μες στη λάσπη.
Και θα τυλίξω μες στον άμμο μου τον ίδιο αυτόν, χαλίκια

320 πάνω του αρίφνητα στοιβάζοντας, κι ουδέ τα κόκαλα του
θα βρουν οι Αργίτες να μαζέψουνε' τόση από πάνω λάσπη
θα ρίξω. Αυτού και το μνημούρι του θα γένει' απ' άλλο χώμα
δε θά'χει ανάγκη πια, τον τάφο του σα θα γνοιαστούν οι Αργίτες!»

Είπε, και φούσκωσε χιμίζοντας στον Αχιλλέα με λύσσα,
και χοχλακούσε ξεχειλίζοντας αφρούς, νεκρούς και γαίμα.
Στυλώθη ορθό του ουρανογέννητου του ποταμού το κύμα
μπρος στου Πηλέα το γιο, κατάμαυρο, να τον ξαπλώσει χάμω'
κι η Ήρα τρανή φωνή άπ' το φόβο της έσυρε τότε, ο μέγας
τρίσβαθος Σκάμαντρος πως θα 'πνιγε τον Αχιλλέα θαρρώντας'

330 και στον υγιό της λέει τον Ήφαιστο γυρνώντας τέτοια λόγια:
« Για σήκω, γιε μου Κουτσοπόδαρε, κι ήρθε η σειρά σου τώρα'
τι ο γοργοστρόβιλος ο Σκάμαντρος δικός σου οχτρός λογιέται.
Μα βόηθα, μην αργείς, απάνω του ξέχυσε άκρατη φλόγα!
Το Νότο εγώ τον άσπροσύγνεφο, το Ζέφυρο θα βάλω
να ξεσηκώσουν απ' τη θάλασσα φριχτήν ανεμοζάλη,
που το άγριο να φουντώσει σύφλογο, τους Τρώες και τ' άρματα τους
να κάψει πέρα ως πέρα. Κόρωσε καί συ τα δέντρα γύρα
στους όχτους, καί τον ίδιο τύλιξε τον Ξάνθο μες στις φλόγες'
μηδέ οι φοβέρες για τα πλάνα του να σε αντισκόψουν λόγια.

340

Μη σταματάς, μον' καίγε αδιάκοπα" μονάχα σα γρικήξεις
να σου φωνάζω, την αδάμαστη φωτιά σου σβήσε τότε.»

Αυτά είπε, κι ο Ήφαιστος ετοίμασε φωτιά θεριακωμένη'

πρώτα η φωτιά στον κάμπο εφούντωσε, κι οι Τρώες καίγονταν όλοι,
που 'χε ο Αχιλλέας σκοτώσει κι άμετροι σωριάζουνταν κει πέρα.
Κι όλος ο κάμπος γύρα εστέγνωξε, και τα νερά εστάθηκαν.
Πως ο Βοριάς χινοπωριάτικα νιοπότιστο περβόλι
ξεραίνει ευτύς, κι ο που το γνοιάζεται χαρά νογάει μεγάλη'
όμοια κι ο κάμπος όλος στέγνωξε, και καίουνταν τα κουφάρια.
Μετά στον ποταμό τη φλόγα του γυρνάει τη λαμπαδούσα'

- 350 στους όχτους οι φτελιές εκόρωσαν κι οι ιτιές και τ' αρμυρίκια,
κόρωσαν και τα βούρλα, η κύπερη και το τριφύλλι γύρα,
στου πόταμου πυκνά που εφύτρωναν τη ρεματιά την ώρα.
Τυραννισμένα, από τα τρίςβαθα νερά του δώθε κείθε
χέλια καί ψάρια ξεπετάγονταν μες στο πανώριο ρέμα,
απ'του πολυτεχνίτη του Ήφαιστου πλαντώντας την ανάσα.
Και τότε ο ποταμός που εκαίγονταν γυρνώντας του φωνάζει:
«Ήφαιστε, ποιος αποδυνάζεται να μετρηθεί μαζί σου
θεός; Μήτε κι εγώ τη φλόγα σου βαστώ να πολεμήσω.
Δεν πάει να διώξει από το κάστρο τους τούτη ο Αχιλλέας την ώρα
- 360 τους Τρώες! Σταμάτα! Εγώ απ' τη βόηθηση και τις μαλιές τι βγάζω;»

Αυτά είπε, ως καίγονταν, και τα όμορφα νερά του εχοχλακούσαν.
Πως λιώνει σε λεβέτι, που 'στησαν πα σε φωτιά μεγάλη,
χοίρος θρεφτός, κι από το πάχος του πετάγονται φουσκάλες
ολούθε, ως ψήνεται, και κούτσουρα ξερά από κάτω ανάβουν'
όμοια καιγόταν τ' ώριο ρέμα του και τα νερά του έβραζαν.
Πια δεν κυλούσε ομπρός, σταμάτησε' τι η ανάσα τον πλαντούσε
φριχτά του πολυκάτεχου Ήφαιστου' θερμά την Ήρα τότε
παρακαλώντας ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:
«Ήρα, γιατί ζητάει το ρέμα μου να βασανίζει ο γιος σου,

- 370 κι όχι τους άλλους; Τι κι αν έφταιξα; δεν έχω φταίξει τόσο,
όσο οι θεοί μαθές οι επίλοιποι, στους Τρώες πού δίνουν χέρι.
Την παύω τώρα εγώ την πλημμύρα, τη διάτα σου γρικώντας·
όμως κι αυτός να πάψει πρόσταξε, κι όρκο τρανό σου αμώνω
κανένα Τρώα ποτέ απ' το θάνατο να μη γλιτώσω, μήτε
κι όταν θα καίει την Τροίαν αδάμαστη φωτιά, κι απ' άκρη ως άκρη
θα καίγεται, απ' τους πολεμόχαρους Αργίτες αναμμένη.»

Το λόγο τούτο ευτύς ως άκουσεν η κρουσταλλόχερη Ήρα,
γυρνώντας φώναξε στον Ήφαιστο, τον ακριβό το γιο της:
«Ήφαιστε, γιε μου κοσμοξάκουστε, σταμάτα' δεν ταιριάζει

380 για χάρη των θνητών αθάνατο θεό να βασανίζεις.»

Είπε, κι αυτός αμέσως έσβησε τη δυνατή φωτιά του,
και τότε τα νερά πισώστρεψαν μες στο πανώριο ρέμα.

Εκείνοι οι δυο, του Ξάνθου ως κόπηκεν η φόρα, εσταματησάν
η Ήρα μαθές τους ανακράτησε, κι ας ήταν θυμωμένη'
μα στους θεούς τους άλλους άναψε μεγάλη αμάχη τότε,
βαριά, κι αντίγνωμη τους τάραζε βουλή στα φρένα μέσα'
κι ήρθαν στα χέρια με άγριο πάταχο' βόγγηξε η γης ακέρια,
κι ο μέγας ουρανός εβρόντηξε' κι ο Δίας ακούγοντας τους
ψηλά απ' τον Όλυμπο που εκάθονταν γελούσε απ' τη χαρά του,

390 θωρώντας τους θεούς που εχίμιζαν, για να πιαστούν στα χέρια.
Πολληώρα να πιαστούν δεν πέρασε' μπροστά ο σκουταροκρούστης
ο Άρης κινάει, και πρώτος χύθηκε στην Αθηνά, κρατώντας
το χάλκινο κοντάρι, κι άσκημα της συντυχαίνει λόγια:
«Τι πάλε τους θεούς, σκυλόμυγα, να χτυπηθούν ξαγγρίζεις
με τόση αποκοτιά, απ' την άγρια σου τη λύσσα κεντημένη;
Για δε θυμάσαι που ξεσήκωσες τον αντρειανό Διομήδη .
να με λαβώσαι, κι η ίδια αρπάζοντας το αστραφτερό κοντάρι
το 'σπρωξες πάνω μου και ξέσκισες την όμορφη μου σάρκα;
Μα ήρθε η στιγμή που τα όσα μου 'καμες θαρρώ θα ξεπλερώσεις!»

400 Είπε, κι απά στο βροντοσκούταρο το τρομερό της ρίχνει,
αυτό που μήτε το αστροπέλεκο το διαπερνάει του Δία.
Εκεί τη βρήκε ο αιματοστάλαχτος με το κοντάρι του Άρης.
Κι αυτή, πισωδρομώντας, άρπαξε με το βαρύ της χέρι
μια πέτρα από τη γη, θεόρατη κι αγκαθωτή και μαύρη,
που σύνορο οι παλιοί την είχανε στα χτήματα τους στήσει.
Μ' αυτήν τον χτύπησε κατάσβερκα και του 'λυσε τα γόνα.
Κι έπιασε ο γαύρος Άρης πέφτοντας στρέμματα εφτά, και σκόννη
γιομίζει στα μαλλιά, και βρόντηξαν τρογύρα τ' άρματά του.
Γελώντας η Αθηνά του φώναξε κι όλο καμάρι του 'πε:

410

«Άμυαλε εσύ, που δεν κατάλαβες ακόμα πόσο εγώ είμαι
πιο δυνατή σου, μόνο γύρεψες να μετρηθείς μαζί μου!
Έτσι πλερώνεις τ' αναθέματα της μάνας σου, που τώρα
χολιάει μαζί σου και σ' οχτρεύεται, τι αφήκες τους Αργίτες,
καί χέρι για να δώσεις έτρεξες στους Τρώες τους φαντασμένους.»

Ως μίλησε έτσι, την ολάστραφτη γυρίζει αλλού ματιά της'
κι εκείνον η Αφροδίτη η πάγκαλη τον πήρε από το χέρι,
βαριά που βόγγιζε και πάσκιζε μεβιας να πάρει ανάσα.

Κι η Ήρα ως τους είδε, η κρουσταλλόχερη θεά, γυρνάει με βιάση
στην Αθηνά και με ανεμάρπαστα της συντυχαίνει λόγια:

- 420 «Ωχού μου, θυγατέρα αδάμαστη του Βροντοσκουταράτου!
Για κοίτα πάλε τη σκυλόμυγα, που το φονιά τον Άρη
όξω τον βγάνει από τον πόλεμο" μον' τρέξε πίσωθέ της!»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά της χύθηκε, χαρά βαθιά νογώντας,
και φτάνοντας τη πα στο στήθος της με το βαρύ της χέρι
χτυπά την, κι εκείνης τα γόνατα λύθηκαν κι η καρδιά της.
Αντάμα εκείνοι οι δυο τους κοιτούνταν στη γη την πολυθρόφα,
κι όλο καμάρι αυτή ανεμάρπαστα πετά από πάνω λόγια:
«Μακάρι τέτοιοι να 'ταν όλοι τους, όσοι τους Τρώες βοηθάνε,
κάθε φορά τους χαλκοθώρακους που πολεμούν Αργίτες—

- 430 τόσο αντρειωμένοι, τόσο ανάθαρροι, καθώς την Αφροδίτη,
που ήρθε στον Άρη παραστάτισσα, τη λύσσα μου αψηφώντας!
Αν ήταν έτσι, εμείς στον πόλεμο θα 'χαμε βάλει τέλος
τόρα καιρό, τ' ομορφοτείχιστο της Τροίας πατώντας κάστρο.»

Αυτά είπε, κι η Ήρα, η κρουσταλλόχερη θεά, χαμογελούσε.
Τότε γυρνώντας στον Απόλλωνα φωνάζει ο Κοσμοσείστης:
«Αλάργα, Φοίβε,· εμείς τι στέκουμε; κι ουδέ ταιριάζει αλήθεια,
μια κι οί άλλοι άρχισαν. Απολέμιστοι θα 'ταν ντροπή να πάμε
στον Όλυμπο, στο χαλκοκάτωφλο του Δία παλάτι, πίσω.
Μον' κάμε αρχή, τι εσύ 'σαι νιότερος' δε μου ταιριάζει εμένα,

- 440 που 'μαι στα χρόνια μεγαλύτερος και πιο πολλά κατέχω.
Τον έχασες το νου σου, ανέμναλε! Δε βάζεις στο μυαλό σου
τις πλήθιες συφορές που επάθαμε στις Τροίας το κάστρο οι δυο μας,
εμείς μονάχα απ' τους αθάνατους, σαν ήρθαμε σταλμένοι
από το Δία και ρογιαστήκαμε για μια χρονιά στον άγριο
το Λαομέδοντα, που αφέντης μας εγίνη κι όριζε μας.
Και τότε εγώ καστρότειχο έχτισα στων Τρωών την πόλη γύρα,
πλατύ, γερό πολύ, το κάστρο τους απάτητο να μένει!
Φοίβε, και συ τα στριφτοζάλικα βουκόλευές του βόδια
μες στις πλαγιές της πολυφάραγγης και δασωμένης Ίδας.

- 450 Μα σύντας οι εποχές ολόχαρες την ώρα έφεραν τέλος
της πλερωμής, ο Λαομέδοντας αλάκερη τη ρόγα
μας κράτησε, και μας απόδιωξε με άγριες φοβέρες πίσω'
πως θα μας δέσει χεροπόδαρα φοβέριζε, και πέρα
πως θα μας έστελνε στ' απόμακρα νησιά να μας πουλήσει,
κι ακόμα των δυονών μας θα 'κοβε τ' αφτιά με το μαχαίρι.

Κι εμείς του γυρισμού τραβούσαμε το δρόμο θυμωμένοι
για το μιστό που δε μας πλέρωσε, κι ας μας τον είχε τάξει.
Και τώρα εσύ βοηθάς το γένος του κι ουδέ μαζί μας στέκεις,
να ιδούμε πώς θα ξεκληρίσουμε τους Τρώες τους φαντασμένους

460 πέρα για πέρα, με τα τέκνα τους και τ' ακριβά τους ταίρια.»

Κι ο μακροδόξαρος Απόλλωνας του απηλογήθη τότε:
« Αλήθεια, Κοσμοσείστη, θα 'λεγες πως τα 'χω πια χαμένα,
αν σου κινούσα τώρα πόλεμο για των θνητών τη χάρη,
των άμοιρων, που μια τρανεύουνε σαν των δέντρων τα φύλλα,
όλο ζωή και φλόγα, τρώγοντας απ' τον καρπό της γης τους,
και μια πεθαίνουν κι αφανίζονται. Μα εμείς γοργά απ' τη μάχη
χέρι ας τραβήξουμε' μονάχοι τους αυτοί ας χτυπιούνται τώρα.»
Αυτά είπε, και γυρνώντας έφυγε' τι να πιαστεί στα χέρια
να χτυπηθεί με του πατέρα του τον αδερφό ντρεπόταν.

470 Τότες η Αρτέμιδα, η ξωτάρισσα και των θεριών η αφέντρα,
στον αδερφό της λέει μαλώνοντας με αγκιδωμένα λόγια:
«Φεύγεις αλήθεια, Μακροδόξαρε, κι όλη τη νίκη αφήνεις
στον Ποσειδώνα τώρα, κι άδικα του δίνεις να καυkiέται.
Τι το κρατάς λοιπόν, ανέμυαλε, του κάκου το δοξάρι;
Πια στο παλάτι του πατέρα μας να μη σε ξανακούσω
να μου καυkiέσαι στους αθάνατους μπροστά θεούς, πως τάχα
να χτυπηθείς βαστάς στον πόλεμο και με τον Ποσειδώνα.»

Αυτά είπε, ωστόσο ο μακροδόξαρος δεν αποκρίθη Φοίβος.
Θυμό γεμάτη η πολυσέβαστη του Δία γυναίκα τότε

480 γυρνάει στη Σαϊτορίχτρα με άσκημα μαλώνοντας τη λόγια:
« Πώς ξεθαρρεύτης, σκύλα αδιάντροπη, κι αντίκρα μου ήρθες τώρα
ν' ασκώσεις κεφαλή; Σα δύσκολο μαζί μου να τα βάλεις,
κι ας είσαι με δοξάρι· λιοντίσσα για τις θνητές μονάχα
λέω σ' έχει κάμει ο Δίας, και σου 'δωκε να ρίχνεις όποια θέλεις.
Πιο κέρδος θα 'χες λέω να σκότωνες αγρίμια στα ρουμάνια
κι άγρια ζαρκάδια, αντί να μάχεσαι με πιο τρανούς σου τώρα.
Μ' αν θες να δοκιμάσεις πόλεμο, να μάθεις πόσο εγώ είμαι
τρανότερη, που αποδυνάστηκες να μετρηθείς μαζί μου...»

Αυτά είπε, και τα δυο της άρπαξε τα χέρια στο ζερβί της,

490

με το άλλο επήρε από τους ώμους της σαγίτες και δοξάρι,
κι όπως εκείνη εστριφογύριζε, στ' αφτιά με τούτα αρχίζει
γελώντας να τη δέρνει' κι έπεφταν κάτω οι γοργές σαγίτες.

Με θρήνους ξέφυγε απ' τα χέρια της, σαν άγριο περιστέρι,
που σε βαθιά του βράχου χώνεται σκισμάδα, ως το γεράκι
το κυνηγάει, μα δεν του μέλλεται στα νύχια του να πέσει!
όμοια κι αυτή θρηνώντας έφυγε, κι αφήκε αυτού τα τόξα'
και της Λητώς ο αποκρισάτορας Αργοφονιάς φωνάζει:
« Λητώ, με σένα εγώ δε μάχομαι' τι με του Δία τα ταίρια
του νεφελοστοιβάχτη δύσκολο να χτυπηθεί κανένας.

500 Μον' τράβα τώρα στους αθάνατους, να καυκηθείς μπροστά τους
με τα σωστά σου, πώς με νίκησες παλεύοντας μαζί μου!»

Αυτά είπε, κι η Λητώ συμμάζεψε το γυριστό δοξάρι
και τις σαγίτες που σκορπίστηκαν στη στροβιλούσα σκόνη.
Κι ως τ' άρματα άσκωσε της κόρης της, φεύγει γοργά. Κι εκείνη
στον Όλυμπο, στο χαλκοκάτωφλο του Δία παλάτι φτάνει,
και κλαίγοντας στου κύρη εκάθισε τα γόνατα, και γύρα
το αθάνατο μαντί της έτρεμε. Κι ο Δίας στην αγκαλιά του
μέσα την πήρε και τη ρώτησε γλυκά χαμογελώντας:
« Παιδί μου, ποιος απ' τους αθάνατους σου τα 'χει κάνει ετούτα,

510 άδικα, λες κακό πως έκανες σε όλο μπροστά τον κόσμο;»

Και του αποκρίθη η Κυνηγάρισσα κι ομορφοστεφανούσα:
« Αχ, η γυναίκα σου με χτύπησεν, η κρουσταλλόχερη Ήρα,
αυτή που σπέρνει στους αθάνατους μαλώματα κι αμάχες!»

Τέτοια μιλούσαν συναλλήλως τους εκείνοι οι δυο κι έλεγαν
κι ο Απόλλωνας ο Φοίβος χώθηκε στην Τροία την άγια μέσα,
τι είχε την έγνοια, το καλόχτιστο της πόλης καστροτείχι
κι ενάντια στο γραφτό μην πάρουνε τη μέρα εκείνη οι Αργίτες.
Κι οι επίλοιποι θεοί στον Όλυμπο γυρνούσαν οι αναιώνιοι,
άλλοι περίσσια καμαρώνοντας, κι άλλοι θυμό γεμάτοι'

520 κι ήρθαν στο Δία το μαυροσύγγεφο και κάτσαν πλάι. Κι ωστόσο
τα χέρια του Αχιλλέα κι αλόγατα και Τρώες σώριαζαν χάμω.
Πως ο καπνός ψηλά πετάγεται στα ουράνια, σύντας βάζουν
φωτιά οι θεοί σε κάστρο κι άναψε, τι θύμωσαν μαζί του,
κι όλους σε μόχτο πλήθιο βάζουνε, πολλούς σε πίκρες μαύρες·
παρόμοια κι ο Αχιλλέας εστοίβαζε στους Τρώες καημούς και πίκρες.

Κι ο γέρο Πρίαμος στο θεόχτιστο ψηλά ως στεκόταν πύργο,
τον Αχιλλέα το σαραντάπηχο θωράει' κυνηγημένοι
μπροστά του οι Τρώες έφευγαν γρήγορα—και ποιος να τους γλιτώσει;
Ευτός από τον πύργο σκούζοντας κατέβη, και φωνάζει

530 στους θυροκράτες τους αντρόκαρδους, πλάι στο τειχί που έστεκαν:
«Τις πόρτες ανοιχτές κρατάτε τις στα χέρια, για να μπούνε
τ' ασκέρια μες στο κάστρο, ως φεύγουνε' τι να τος ο Αχιλλέας
που φτάνει κυνηγώντας· σίμωσε θαρρώ η στερνή μας ώρα!
Μα σαν τρυπώσουν πια στο κάστρο μας και πάρουν λίγη ανάσα,
σφαλίχτε πάλι τα θυρόφυλλα τα σφιχταρμωδεμένα'
μες στο τειχί μας ο κατάρατος μπας και πηδήξει τρέμω!»

Είπε, κι άνοιξαν τις καστροπόρτες και τράβηξαν τους σύρτες,
κι είδανε φως οι Τρώες, ως άνοιξαν. Ο Απόλλωνας ωστόσο
χύθηκε αντίκρα, από το θάνατο τους Τρώες για να γλιτώσει.

540 Τούτοι απ' τον κάμπο, με κατάξερο λαιμό, κουρνιαχτισμένοι,
προς το καστρί και το αψηλόχτιστο τειχί γραμμή ετραβούσαν'
μ' αυτός με το κοντάρι εχύνουνταν ξοπίσω τους, καί λύσσα
μες στην καρδιά τρανή τον έπνιγε, και λαχταρούσε δόξα.

Οι Αργίτες τότε το αψηλόπορτο της Τροίας θα παίρναν κάστρο,
αν τον Αγήνορα δεν έλεγεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος,
τον αντρειωμένο γιο, τον άψεγο, του Αντήνορα, να σπρώξει,
κουράγιο στην καρδιά του βάζοντας· καί στάθη στο πλευρό του,
τη Μοίρα τη βαριά από πάνω του να διώξει του θανάτου,
γερμένος πα στο δρύ' και σύμπυκνη τον έζωνεν αντάρα.

550 Κι αυτός τον Αχιλλέα ξεκρίνοντας τον καστροκαταλύτη .
στάθη, και χίλιες έγνοιες έδερναν το νου του, ως καρτερούσε.
Βόγγηξε τότε και στην πέρφανη γυρνάει καί λέει ψυχή του:
«Ωχού μου, αν μπρος στον αντροδύναμο τον Αχιλλέα γυρέψω
να φύγω τώρα, κει που οι επίλοιποι σκορπούν αλαλιασμένοι,
με φτάνει κι έτσι, και ξαρμάτωτο θα με ξαπλώσει χάμω.
Αν πάλε αυτούς εδώ τους άφηνα να φεύγουν δώθε κείθε
μπρος στου Πηλέα το γιο, και τρέχοντας μακριά απ' το κάστρο, πέρα
κατά της Τροίας τον κάμπο αλάργευα, να φτάσω ως τα φαράγγια
της Ίδας, να χωθώ σε σύλλογγο βαθύ, και σα βραδιάσει

560

να πέσω να λουστώ στα ρέματα του ποταμού, να βγάλω
τον ιδρο απ' το κορμί μου, κι έπειτα στην Τροία διαγύρω πίσω.
Όμως γιατί η καρδιά μου κάθεται και τ' αναδεύει ετούτα;
Μπας και με ιδεί, ως το κάστρο αφήνοντας δρομώ κατά τον κάμπο,
και με τα γρήγορα ποδάρια του με φτάσει κυνηγώντας·
και τότε σίγουρα απ' το θάνατο κι απ' του χαμού τη μοίρα
πια δε γλιτώνω' τι στη δύναμη το ταίρι του δεν έχει.
Αν πάλε ομπρός στο κάστρο αντίκρα του τραβήξω—τι και τούτος
έχει κορμί, που θα λαβώνεται με σουβλερό κοντάρι,

και μια ψυχή κι αυτός στα στήθια του' θνητός κι αυτός λογαται'

570 μόνο που τώρα ο Δίας βουλήθηκε τιμή να του χαρίσει.»

Είπε, και ζάρωσε προσμένοντας τον Αχιλλέα, κι εντός του η ατρόμητη καρδιά για πόλεμο και για σφαγή εχτυπούσε. Πώς μέσα από λογγάρι η λιόπαρδη προβαίνει φουντωμένο σε κυνηγό μπροστά, και μέσα της μηδέ τρομάρα νιώθει μηδέ φευγιού λαχτάρα, ακούγοντας το σλίχτισμα των σκύλων τι κι αν από κοντά προφταίνοντας της ρίξει για απ' αλάργα και την τρυπήσει το κοντάρι του, και πάλε αυτή δε χάνει την αντριγιά, πριν πέσει απάνω του για πριν να ξεψυχήσει, όμοια ο αρχοντόγεννος Αγήνορας, του Αντήνορα το σπέρμα,

580 στον Αχιλλέα μπροστά δεν έλεγε να φύγει, πριν του ρίξει.

Κι ασκώνοντας το ολούθε ισόκυκλο σκουτάρι ομπρός του τότε με το κοντάρι τον σημάδεψε και δυνατά φωνάζει:

« Περίτране Αχιλλέα, το πίστεψες θαρρώ στ' αλήθεια τώρα πως σήμερα των Τρωών των πέρφανων το κάστρο θα πατήσεις.

Ανέμυαλε! έχει ακόμα γύρα του πολύ ν' ασκώσει θρήνο!

Τα παλικάρια λέω δεν του 'λειψαν, περίσσια κι αντρειωμένα, που τους γονιούς μας διαφεντεύοντας, τα ταίρια και τους γιους μας στης Τροίας το κάστρο ομπρός στεκόμαστε' μα εσύ δω πέρα τώρα θα σκοτωθείς, κι ας είσαι ανήμερος και μέγας πολέμαρχος!»

590 Αυτά είπε, κι απ' το χέρι του έφυγε το σουβλερό κοντάρι

και στο καλάμι τον επέτυχε, στο γόνατο πιο κάτω·

και γύρα του η κνημίδα εβρόντηξε φριχτά, φτιαγμένη ως ήταν καινούργια από καλάι' καί πήδηξε πίσω ο χαλκός χτυπώντας, τι του θεού τα δώρα αμπόδισαν, και δεν την τρύπησε, όχι.

Τότε ο Αχιλλέας πα στον Αγήνορα τον αντρειωμένο εχύθη

δεύτερος· όμως δεν τον άφησε να πάρει δόξα ο Φοίβος,

μον' του τον άρπαξε· με σύμπυκνη τον σκέπασε καταχνιά,

κι ανάνιωστα έξω από τον πόλεμο τον έβγαλε να φύγει,

καί του Πηλέα το γιο ξεμάκρυνε με δόλο από τ' ασκέρια'

600

τι ο Μακρορίχτης, σε όλα μοιάζοντας του Αγήνορα, κοντά του

πήγε κι εστάθη. Ευτύς του χύθηκεν εκείνος κυνηγώντας,

και πίσω του να τρέχει αρχίνησε μες στο σπαρμένο κάμπο,

στον ποταμό, το βαθιοστρόβιλο το Σκάμαντρο αποδίπλα.

Κι ο Φοίβος όλο και του ξέφευγε, λίγο πιο μπρος, με δόλο

πλανώντας τον, να λέει τον έφτασε κάθε στιγμή, ως δρομούσε.

Σωρός ωστόσο οι Τρώες οι επίλοιποι στο κάστρο απ' τη φευγάλα χαρούμενοι έφταναν, και γιόμωσε το κάστρο στοιβαγμένους.

Κι ούτε βαστούσαν στο καστρότειχο να περιμένουν όξω
ο ένας τον άλλο, ποιος εγλίτωσε να μάθουν, ποιος εχάθη
610 στον πόλεμο· μονάχα εχύνουνταν με βιάση μες στο κάστρο
όσους εγλίτωναν τα γόνατα και τα γοργά τους πόδια.

Ραψωδία Χ

4 November, 2003 17:38
[Alexandros.HELLENICdata Server](#)
<http://www.kat.gr>

Ιλιάδας χ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΪΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-X- Έτσι φευγάτοι αυτοί ως λαφόπουλα στο κάστρο μέσα τώρα
τον ιδρώ τους στέγνωναν, κι έπιναν νερό να ξεδιψάσουν,
στα ώρια μπροστήθια απάνω γέρνοντας. Κι οι Δαναοί ακουμπώντας
στους ώμους τα σκουτάρια εξύγωναν κοντά στο καστροτείχι.
Όμως τον Έχτορα τον κάρφωσε το μαύρο ριζικό του
να μείνει εκεί, στην Τροία κατάμπροστα, στο Ζερβοπόρτι δίπλα.
Και στου Πηλέα το γιο γυρίζοντας φωνάζει τότε ο Φοίβος:
«Γιε του Πηλέα, γιατί με γρήγορα με κυνηγάς ποδάρια,
θνητός εσύ θεόν αθάνατο; Δεν το 'νιωσες ακόμα

10 πως είμαι εγώ θεός, μον' άπαντα ξοπίσω μου φρενιάζεις;
Τους Τρώες να πολεμάς δε γνοιάζεσαι, που ως τώρα κυνηγούσες
και πια τρυπώξαν μες στο κάστρο τους, μον' ξεστρατίζεις δώθε;
Να με σκοτώσεις δεν το δύνεσαι, τι εγώ θνητός δεν είμαι!»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του κάνει μανιασμένος:
« Μ' έχεις πλανέψει, Μακροδόξαρε, στην κακοσύνη ο πρώτος
απ' τους θεούς, που εσύ με αλάργεψες απ' το τειχί, τι ειδάλλως
κι άλλοι πολλοί τη γη θα δάγκωναν, μέσα στην Τροία πριν φτάσουν.
Δόξα τρανή να χάσω μ' έκανες και γλίτωσες κι εκείνους,
εύκολα δα, τι δε φοβήθηκες το γδικιωμό μου πίσω.

20 Φτάνει μονάχα να 'χα δύναμη, και θα σε γδικιωνόμουν!»

Είπε, κι ευτύς με γαύραν έπαρση γυρνάει κατά το κάστρο,
ορμή γιομάτος, όμοιος με άλογο πού στους αγώνες τρέχει,
και σέρνει ακούραστο το αμάξι του, τον κάμπο δρασκελώνοντας·
όμοια γοργά κι εκείνου εδούλευαν και γόνατα καί πόδια.

Κι όπως στον κάμπο μέσα εχίμιζε, το μάτι πρώτα απ' όλους
του γέρο Πρίαμου τον αντίκρισε, να λάμπει σαν το αστέρι,
που αργά το καλοκαίρι ασκώνεται, και στην καρδιά της νύχτας
μέσα απ' τα πλήθια τ' άστρα η λάμψη του περίσσια ξεχωρίζει'
το λένε και Σκυλί του Ωρίωνα, και πάνω απ' όλα τ' άλλα

30

λαμποκοπάει ψηλά, μα είναι άσκημο σημάδι, ως ξεπροβάλει,
τι φέρνει αλήθεια στους κακόμοιρους θνητούς περίσσιες θερμές·
όμοια ο χαλκός κι εκείνου, ως έτρεχε, λαμπύριζε στα στήθη.
Σε θρήνο τότε ο γέρος ξέσπασε, κι ασκώνοντας τα χέρια

την κεφαλή χτυπούσε κι έσκουζε, το γιο παρακαλώντας
με κλάματα' μα εκείνος στέκοντας ορθός μπροστά απ' τις πόρτες
με του Πηλέα το γιο λαχτάριζε να χτυπηθεί μονάχα.

Απλώνοντας τα χέρια ο γέροντας σπαραχτικά του κράζει:
«Στον άντρα αντίκρα ετούτον, Έχτορα, μη στέκεις, καλογιέ μου,
μακριά απ' τους άλλους ολομόναχος, και γοργοθανάτισεις

40 απ' του Πηλέα το γιο, τι δύναμη περίσσια απ' όλους έχει,
ο σκύλος! Τόση αγάπη οι αθάνατοι να του 'χαν όση νιώθω
γι' αυτόν εγώ, θα τον εξέσκιζαν γοργά σκυλιά κι αγιούπες
στο χώμα ξαπλωτό, ν' αλάφρωνε και μένα η πίκρα η τόση·
που πλήθιους γιους αρχοντογέννητους μου 'χει παρμένα ως τώρα
σκοτώνοντας τους για πουλώντας τους σε μακρινά ακρογιάλια.
Κι ακόμα τώρα τον Πολύδωρο και το Λυκάονα ψάχνω
και δεν τους βρίσκω, εδώ που κλείστηκαν οι Τρώες στο κάστρο μέσα,
η Λαιοθή που μου τους γέννησεν, αρχόντισσα απ' τις πρώτες.
Μ' αν ζουν ακόμα μες στ' Αργίτικα λημέρια, με χρυσάφι

50 και με χαλκό θα τους λυτρώναμε, τι είναι πολύ το βιος μας'
προίκα τρανή στην κόρη του έδωκε κι ο ξακουσμένος Άλτης.
Μ' αν σκοτώθηκαν πια και βρίσκονται στον Κάτω Κόσμο τώρα,
καημός σε μας που τους γεννήσαμε, τη μάνα του κι εμένα,
όμως ο κόσμος ο αποδέλοιπος δε θα πονέσει τόσο,
φτάνει μονάχα εσύ να γλίτωνες απ' του Αχιλλέα τα χέρια.
Μον' έμπα, γιε μου, μες στο κάστρο μας καί γλίτωσε μας όλους,
τους Τρώες μαζί και τις γυναίκες τους' στον Αχιλλέα μη δώσεις
δόξα τρανή, και συ πεθαίνοντας ταξιδευτείς στον Άδη.
Εμένα καν τον κακορίζικο που ακόμα ζω σπλαχνίσου,

60 που μέσα στα βαθιά γεράματα του Κρόνου ο γιος μου γράφει
άραχλα τέλη, πλήθια ο δύστυχος σα δω κακά πιο πρώτα,
τους γιους να μου σκοτώνουν, σκλάβες τους τις κόρες να μου σέρνουν
και να κουρσεύουν το παλάτι μου' να σφεντονίζουν κάτω
στο χώμα τα παιδιά τ' ανήλικα μες στη σφαγή την άγρια,
και να τραβούν μεβιάς τις νύφες μου με τ' άνομά τους χέρια.
Στερνό και μένα μπρος στην ξώπορτα θα με τραβολογήσουν,
ώμο για να με φαν, οι σκύλοι μου, σύντας με κρούσει κάποιος
με το σπαθί για το κοντάρι του, και τη ζωή μου πάρει—
αυτοί που τάιζα στο τραπέζι μου, να μου φυλάν τις πόρτες·

70 κι αφού ρουφήξουν πια το γαίμα μου με φρενιασμένα σπλάχνα,
θα ξαπλωθούν μπροστά στην ξώπορτα. Στο νιο ταιριάζουν όλα,
που ο κοφτερός χαλκός τον σπάραξε μες στη σφαγή και πέφτει,
κι ό,τι κι αν δείξει, είναι όλα του όμορφα, κι ας είναι σκοτωμένος.

Μα ενού γερόντου που σκοτώθηκεν οι σκύλοι σαν ντροπιάζουν
την άσπρη κεφαλή του, τ' άσπρα του τα γένια, τ' αχαμνά του,
χειρότερο κακό δε βρίσκεται για τους θνητούς τους έρμους!»

Έτσι μιλούσε τότε ο γέροντας, τα κάτασπρα μαλλιά του
συρομαδώντας, όμως του Έχτορα δεν άλλαζε τη γνώμη.
Κι αντίκρα εδέρνουνταν η μάνα του, πνιγμένη μες στο θρήνο,

80 κι ανοίγοντας τον κόρφο εσήκωσε το στήθος της με τ' άλλο,
και μες στα κλάματα ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Έχτορα γιε μου, αυτά σεβάσου τα, σπλαχνίσου εμέ την ίδια!
Κάποτε αν βύζαξες τα στήθη μου και ξέχασες τον πόνο,
βαλ' τα στο νου σου τούτα, αγόρι μου, και τον οχτρό πολέμα
μεσ' απ' το κάστρο μας· μη στέκεσαι στήθος με στήθος μπρος του.
Δίχως καρδιά είσαι! τι αν σε σκότωνεν αυτός, στο στρώμα απάνω
δε θα μπορούσα εγώ που σ' έκανα να σε θρηνήσω, μήτε
η ακριβαγόραστη γυναίκα σου, βλαστάρι μου' μακριά μας
στ' Αργίτικα καράβια οι γρήγοροι θα σε σπαράξουν σκύλοι!»

90 Αυτά κι οι δυο με θρήνους φώναζαν, τον ακριβό το γιο τους
παρακαλώντας, όμως του Έχτορα δεν άλλαζαν τη γνώμη,
μον' πρόσμενε το σαραντάπηχο τον Αχιλλέα που ερχόταν -
Πώς φίδι του βουνού στην τρύπα του παραμονεύει κάποιον,
φαρμακερά βοτάνια ως γεύτηκε, κι όλο χολή φρενιάζει,
κι άγριες ματιές πετάει, στην τρύπα του κουλουριαστό τρογύρα'
με ίδια αγριεμένη λύσσα κι ο Έχτορας το αστραφτερό σκουτάρι
σε μια γωνιά του πύργου εστύλωσε, χωρίς να κάμει πίσω.
Βόγγηξε τότε και στην πέρφανη γυρνάει και λέει ψυχή του:
« Αλί μου! τώρα εγώ αν διαβαίνοντας τις πόρτες μπω στο κάστρο,

100 πρώτος—το ξέρω—ο Πολυδάμαντας θα βγει να με ντροπιάσει,
που μου 'δινε βουλή, στο κάστρο μας τους Τρώες να φέρω μέσα,
ψες βράδυ, που ο Αχιλλέας ασκώθηκε για την κακιά μας μοίρα.
Μα δεν τον άκουσα, και θα 'μασταν πολύ πιο κερδεμένοι.
Τώρα που τόσο ασκέρι εχάλασα με φταίξιμο δικό μου,
μπροστά στους Τρώες αλήθεια ντρέπουμε και στις μακρομαντούσες
Τρωαδίτισσες, κανένas κάποτε μην πει αχαμνότερος μου:
„Ο Έχτορας χάλασε το ασκέρι μας με την ξεθαρρεσιά του."
Αυτά θα πρύν. Πολύ καλύτερο για μένα θα 'ταν τότε
για να σκοτώσω, ομπρός του βγαίνοντας, τον Αχιλλέα, πριν γύρω,

110

για και να πέσω από τα χέρια του, σαν άντρας, μπρος στο κάστρο.
Αν πάλε το σκουτάρι απίθωνα το αφαλωτό στο χώμα
και το βαρύ μου κράνος, κι έγερνα στο τείχος το κοντάρι,

κι ατός μου επήγαινα τον άψεγο τον Αχιλλέα να σμίξω,
και την Ελένη πίσω του 'ταζα κι όλο το βιος μαζί της,
που μες στα βαθουλά καράβια του φόρτωσε ο Πάρης τότε
κι έφερε εδώ στην Τροία —της έχτρας μας η αρχή που εστάθη η πρώτη—
πίσω στους γιους του Ατρέα να τα 'δινα' κι ακόμα εμείς κι οι Αργίτες
τους θησαυρούς να μοιραζόμαστε που κλεί το κάστρο εντός του,
κι όρκο τους Τρώες να πάρουν έβαζα με τους πρωτογερόντους,

120 να μοιραστούν στα δυο και τίποτα μαθές να μην τους κρύψουν
απ' όσα πλούτη τ' ώριο κάστρο μας φυλάγει εντός του ακόμα.

Όμως γιατί η καρδιά μου κάθεται καί τ' αναδεύει ετούτα;
Εγώ μην πάω παρακαλώντας τον, κι αυτός σπλαχνιά δε νιώσει
κι ουδέ με σεβαστεί, ξαρμάτωτο μονάχα με ξεκάνει
σα μια γυναίκα, όπως θα βρίσκομαι, με δίχως τ' άρματά μου.
Καιρός δεν είναι πια να στήσουμε γλυκοκουβεντολόγι,
λόγια του ανέμου, ως ένας άγουρος που σμίξει με κοπέλα,
ως μια κοπέλα κι ένας άγουρος που γλυκοκουβεντιάζουν.
Κάλλιο θαρρώ μιαν ώρα αρχύτερα να πιάσουμε το απάλε,

130 σε ποιόν να ιδούμε ο αφέντης του Ολύμπου τη νίκη θα χαρίσει.»

Τέτοια λογιάζοντας τον πρόσμενε, κι ήρθε ο Αχιλλέας σιμά του
ο κρανοσειστής, πολεμόχαρος θαρρείς πως ήταν Άρης,
το πηλιορίτικο το φράξο του το τρομερό κουνώντας
στον ώμο το δεξιό; κι ο μπρούντζος του στραφτάλιζε τρογύρα
σαν τη φωτιά που λαμπαδιάζεται για ως ήλιος που προβέλνει.
Τον είδεν ο Έχτορας και τρόμαξε, δε βάστηξε να μείνει,
κι αφήνοντας τις πόρτες πίσω του πήρε γοργά να τρέχει.
Τότε ο Αχιλλέας χιμάει ξοπίσω του με φτερωμένα πόδια,
καθώς γεράκι, απ' τα πετούμενα το πιο γοργό, που πέφτει

140 σε περιστέρα πάνω ολότρεμη πα στα βουνά με φόρα,
κι ως φεύγει αυτή μπροστά, στρηνιάζοντας την παίρνει του κυνηγού,
χιμώντας κάθε τόσο πίσω της, στα νύχια του ως να πέσει·
όμοια κι αυτός λυσσώντας χύνουνταν στον Έχτορα, κι εκείνος
κάτω απ' των Τρωών το τείχος έφευγε με γρήγορα ποδάρια.

Τη βίγλα και την ανεμόδαρτην αγριοσυκιά πέρασαν,
κι όξω απ' τα τείχη πέρα ερίχτηκαν στη δημοσιά και τρέχαν.
Να κι οι ανεβάλλουσες οι γάργαρες, απ' όπου ξεπετιούνται'
του γοργοστρόβιλου του Σκάμαντρου τα δυο τα κεφαλάρια'
σύγχλιο νερό αναβρύζει το 'να τους, κι αχνούς ολόγυρα του

150 πετά από μέσα του, λες κι άναψε φωτιά καπνούς γιομάτη·
το άλλο αναβρύζει συγκαλόκαιρα νερά σαν το χαλάζι,

για σαν τον πάγο που κρουστάλλιασε, για σαν το κρύο το χιόνι.
Ήταν εκεί και γούρνες δίπλα τους για πλυσταριά, μεγάλες,
πανώριες, πέτρινες, όπου 'φερναν τα λιόκαλα σκουτιά τους
των Τρωών τα ταίρια κι οι πεντάμορφες κοπέλες τους και πλέναν,
στα χρόνια της ειρήνης, άλλοτε, πριν οι Αχαιοί προβάλουν.
Κείθε πέρασαν, ο ένας φεύγοντας, και κυνηγώντας ο άλλος,
(τρανός ο που 'φευγε, τρανότερος ξοπίσω ο κυνηγάρης)
τρεχάτοι' για σφαχτό δεν πάλευαν και για βοδιού τομάρι,

160 που παίρνουν όσοι παραβγαίνοντας κερδίζουν στους αγώνες·
για τη ζωή εδρομούσαν του Έχτορα του αλογατάρη τώρα!
Πώς στους αγώνες, σύντας πέθανε κάποιος τρανός, με βιάση
τ' άτια δρομίζουν τα μονόνυχα τρογύρα απ' τα σημάδια,
να πάρει όποιος νικήσει δώρο του για σκλάβα για τριπόδι'
όμοια κι εκείνοι τρεις γυρόφεραν φορές το καστροτείχι
του Πρίαμου τρέχοντας. Κι οι αθάνατοι τους αγνάντευαν όλοι.
Πρώτος μιλούσε των αθάνατων και των θνητών ο κύρης:
«Ωχού μου, αλήθεια πολυαγάπητο θνητό στο τείχος γύρα
θωρώ να κυνηγούν, και μέσα μου τον κλαίει πικρά η καρδιά μου,

170 τον Έχτορα, που τόσα μου 'καψε μεριά βοδιών ως τώρα
στ' ακρόβουνα της πολυφάραγγης της Ίδας, πότε πάλε
ψηλά στο κάστρο. Τώρα ιδέστε τον τον κυνηγάει με πόδι
γοργό ο Αχιλλέας στην πόλη ολόγυρα του Πρίαμου, να τον φτάσει.
Ομπρός λοιπόν, θεοί, ζυγιάστε το, καλολογιάσετε το'
θα τον γλιτώσουμε απ' το θάνατο, για απ' του Αχιλλέα τα χέρια
να πέσει πια θα τον αφήσουμε, με όση αντριγιά κι αν έχει;»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
« Τί λες, πατέρα αστραποκέραυνε, μαυροσυγνεφιασμένη;
Έναν θνητό που η Μοίρα θάνατο του 'χει από χρόνια γράψει

180

πώς θες ξανά απ' τον πολυστέναχτο να τον γλιτώσεις Χάρο;
Κάμε ό,τι θες, μα κι όλοι οι αθάνατοι δεν έχουμε ίδια γνώμη.»

Κι ο Δίας γυρνώντας της απάντησεν ο νεφελοστοιβάχτης:
« Παιδί μου Τριτογένεια, θάρρεψε, κι αλήθεια δε μιλούσα
με την καρδιά μου' θέλω πάντα μου καλός μαζί σου να 'μαι.
Ό,τι γυρεύει ο νους σου κάμε το και μη χασομερίζεις.»

Αυτά είπε, κι η Αθηνά, που το 'θελε κι από τα πριν, πετάχτη
και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας με βιάση εχύθη κάτω.

δίχως ξανάσα. Πώς λαφόπουλο ξοπίσω παίρνει σκύλος,

190 που απ' τη μονιά του το ξετόπωσε, μες σε πλαγιές και λόγγους·
κι αν μια στιγμή θαρρεί πως ξέφυγε τρυπώνοντας στα θάμνα,
μ' αυτός δε σταματάει το λάχνισμα και το τρεχινό, ως να το' βρει'
όμοια τον Έχτορα απ' τα μάτια του δεν άφηνε ο Αχιλλέας.
Κάθε που αυτός για τις καστρόπορτες του Δάρδανου εκινούσε
τρέχοντας, κάτω απ' τους καλόχτιστους για να βρεθεί τους πύργους,
μπας κι οι δικοί του τον διαφέντευαν ψηλά με τις σαγίτες,
όλο και πρόφτανε καί του 'μπαινε μπροστά, στον κάμπο πίσω
γυρνώντας τον, κι ατός του εβρίσκουνταν μεριά του κάστρου πάντα.

Πώς μέσα στ' όνειρο δε δύνεσαι να πιάσεις τον που φεύγει,
200 και μήτε να τον πιάσεις δύνεσαι, μήτε κι αυτός να φύγει'
όμοια κι εκείνος δεν τον έφτανε, και δεν εξέφευγε ο άλλος.
Και τώρα πώς ο μέγας Έχτορας θα γλίτωνε του Χάρου.
αν για στερνή φορά κι ολόστερνη σιμά του δεν ερχόταν
ο Απόλλωνας, ορμή και γόνατα γοργά να του χαρίσει'

Κουνώντας το κεφάλι του έγνεφε στους άλλους ο Αχιλλέας,
πικρές σαγίτες πα στον Έχτορα κανένας να μη ρίξει,
μην άλλος δοξαστεί χτυπώντας τον, κι εκείνος δεν προφτάσει.
Μα σύντας φτάσαν πια και τέταρτη φορά στις βρυσομάνες,
τη ζυγαριά του την ολόχρυση τέντωσε ο Δίας πατέρας'

210 κι έβαζε κλήρους δυο δεξόξερβα του ανήλεου του θανάτου,
στη μια του αλογατάρη του Έχτορα, και του Αχιλλέα στην άλλη·
κι από τη μέση ως την εσήκωσε, το ριζικό του Εχτόρου
γέρνει στον Άδη. Ευτύς τον αφησε κι ο Απόλλωνας ο Φοίβος.
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, τον Αχιλλέα σιμώνει,
κι ως πλάι του εστάθη, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Τώρα, Αχιλλέα τρανέ, αρχοντόγεννε, λογιάζω πώς οι δυο μας
δόξα περίτρανη θα πάρουμε στ' Αργίτικα καράβια
σκοτώνοντας μαζί τον Έχτορα, κι ας μη χορταίνει απάλε.
Μεσ' απ' τα χέρια μας δε γίνεται καθόλου να γλιτώσει,

220

περίσσια κι αν πασκίσει ο Απόλλωνας ο μακροσαγιτάρης,
στου Δία μπροστά του βροντοσκούταρου κι αν κυλιστεί τα πόδια.
Μον' έλα, στάσου εσύ κι ανάσανε, κι εγώ θα τρέξω τώρα
τη γνώμη να του αλλάξω, αντίκρα σου να βγει να πολεμήσει.»

Είπε η Αθηνά, κι αυτός την άκουσε και χάρηκε η καρδιά του,
κι εστάθη απά στο χαλκομύτικο κοντάρι του ακουμπώντας.

Κι εκείνη αφήνοντας τον έτρεξε στον Έχτορα το γαύρο,
του Δήφοβου το διώμα παίρνοντας και την τρανή φωνή του·
κι ως πλάι του εστάθη, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Σε ζόρισε ο Αχιλλέας ο γρήγορος πολύ, αδερφέ μου, τώρα

230 γύρω απ' το κάστρο κυνηγώντας σε με φτερωμένα πόδια·
μα εδώ ας σταθούμε κι ας ανοίξουμε τον πόλεμο μαζί του.»

Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά της δίνει:
« Και πρώτα αγάπη εσένα, Δήφοβε, σου 'χα περίσσια απ' όλους
τους αδερφούς, που ο Πρίαμος γέννησε κι η Εκάβη· ωστόσο τώρα
μες στην καρδιά μου ακόμα πιότερο να σ' έχω λογαριάζω,
που για χατίρι μου αποκότησες, σαν είδες πού βρισκόμουν,
έξω να βγεις, την ώρα που όλοι τους απόμειναν στο κάστρο.»

Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
« Καλέ μου, αλήθεια κι ο πατέρας μας κι η μάνα η σεβαστή μας

240 στα γόνατα μου έπεσαν κλαίγοντας, κι οι σύντροφοι τρογύρα,
να μείνω μέσα εκεί, τι ανείπωτος τους έχει αδράξει τρόμος'
μα μέσα μου η καρδιά εσπαράζονταν από καημό περίσσιο.
Ας μπούμε τώρα στο αντροπάλεμα με ορμή, και τα κοντάρια
μη λυπηθούμε, για να μάθουμε, τάχα ο Αχιλλέας τους δυο μας
θα μας σκοτώσει, στα καράβια του τα ματωμένα κούρσα
να φέρει, για κι απ' το κοντάρι σου θα πέσει πρώτα εκείνος;»

Αυτά είπεν η Αθηνά, και κίνησε μπροστά πλανεύοντας τον.
Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας του μίλησε έτσι πρώτος:

250 « Γιε του Πηλέα, πια δε σε σκιάζομαι σαν πρίν, που επήρα δρόμο
στο κάστρο τρεις φορές ολόγυρα του Πρίαμου, κι ως χυνόσουν,
να σε αντικρίσω δεν το βάστηξα' τώρα η καρδιά με σπρώχνει
να χτυπηθούμε πια κατάστηθα, κι όποιοινε πάρει ο Χάρος!
Μον' έλα, τους θεούς να κράξουμε, τι άλλους δεν έχει αλήθεια
κάλλιους μαρτύρους και βλεπάτορες στις σύβασές μας τούτες:
τι το κορμί σου εγώ σκληρόψυχα δε θα ντροπιάσω, αν ίσως
μου δώσει τώρα ο Δίας τη δύναμη και τη ζωή σου πάρω'
τα ξακουστά σα γδύσω τ' άρματα, θα δώσω το κορμί σου
στους Αχαιούς για να το θάψουνε' το ίδιο και συ να κάνεις.»

260

Κι είπε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Έχτορα σκύλε, τα συβάσματα καταμεριά παράτα!
Όπως ποτέ λιοντάρια κι άνθρωποι πιστούς δε δένουν όρκους,

κι ουδέ κι αρνιά και λύκοι σμίγουνε ποτέ τους να μονιάσουν,
μονάχα μίσος ακατάλυτο δουλεύει αναμεσό τους,
παρόμοια εγώ και συ δε γίνεται να 'χουμε αγάπη, μήτε
όρκους να κάνουμε, πριν ένας μας πέσει στη γη, τον Άρη
για να χορτάσει με το γαίμα του, τον άγριο πολέμαρχο.
Βάλε λοιπόν την πάσα τέχνη σου στο νου, καιρός να δείξεις
κονταρομάχος και πολέμαρχος πως είσαι ψυχωμένος.

270 Δεν έχεις γλιτωμό! Το θάνατο σου ετοίμασε η Παλλάδα
την ώρα αυτή με το κοντάρι μου' κι όλες μαζί τις πίκρες
θα μου πλερώσεις για τους συντρόφους που σκότωσες λυσσώντας.»

Είπε, και το μακροίскиωτο έριξε κοντάρι του με φόρα·
μα το 'δε αντίκρα ο μέγας Έχτορας και τη ριζιά ξεφεύγει,
τι έσκυψε, ως το 'δε· κι από πάνω του πετώντας το κοντάρι
το χάλκινο στο χώμα εμπήχτηκε' τότε η Αθηνά το αρπάζει
κρυφά απ' τον Έχτορα και το 'δωκε ξανά στον Αχιλλέα.
Κι ο μέγας Έχτορας στον άψεγο γιο του Πηλέα φωνάζει:
« θεόμοιαστε Αχιλλέα, ξαστόχησες, κι ουδέ το θάνατο μου

280 από το Δία στ' αλήθεια κάτεχες, καθώς καυκιάσουν τώρα·
πολυλογάς μονάχα εφάνηκες και κομπωτής στα λόγια,
για να ξεχάσω από το φόβο μου κι ορμή κι αντρεία μπροστά σου.
Δε θα μου μπήξεις το κοντάρι σου στο μεσοπλάτι, ως φεύγω,
μόνο μπροστά, καθώς θα χύνουμαι, στο στήθος, αν τη χάρη
σου κάμει ένας θεός· μα γλίτωσε πιο πριν απ' το δικό μου
χαλκό κοντάρι— που να χώνευε στη σάρκα σου όλο μέσα !
Έτσι αλαφρότερο τον πόλεμο κι οι Τρώες θα νιώθαν όλοι,
αν πέθαινες, τι εσύ τους στάθηκες η πιο βαριά κατάρρα.»

Είπε, και το μακροίскиωτο έριξε κοντάρι του με φόρα,

290 και του Αχιλλέα στη μέση αλάθευτα βαρίσκει το σκουτάρι,
μα το κοντάρι πέρα επήδηξε. Θυμός τον συνεπηρε,
που η γρήγορη ριζιά του ξέφυγε του κάκου από τα χέρια·
και με καρδιά σφισμένη εστάθηκε, κι ουδ' είχε άλλο κοντάρι.
Δριμιά φωνή του Δήφοβου έσυρε του στραφτοσκουταράτου,
για να του δώσει το κοντάρι του, μ' αυτός σιμά δεν ήταν.
Κι ο Έχτορας τότε πια κατάλαβε βαθιά του και φωνάζει:
«Αχ, σίγουρα οι θεοί στο θάνατο μ' έχουν καλέσει τώρα!
Τον αντρειωμένο εθάρρουν Δήφοβο πως έχω πλάι μου, κι είναι
στο κάστρο αυτός, και μένα, αλίμονο, μ' έχει η Αθηνά πλανέψει.

300 Πια τώρα ο μαύρος Χάρος μ' έζωσε κι ουδέ μακριά μου στέκει·

δεν του γλιτώνω' τέτοια απόφαση θα 'χουν παλιά παρμένα
ο Δίας κι ο γιος του ο μακροδόξαρος, αυτοί που πριν με αγάπη
με παράστεκαν τώρα η μαύρη μου με συντυχαίνει Μοίρα.
Όμως να μη χαθώ απολέμιστα κι αδόξαστα, πριν κάμω
έργο τρανό, που κι οι μελλούμενες γενιές να το θυμούνται!»

Ως είπε τούτα, ξεθηκάρωσε το κοφτερό σπαθί του,
που απ' το πλευρό του δίπλα εκρέμουνταν, το δυνατό, το μέγα,
κι εχύθη ομπρός σκυφτά, αιθερόλαμνος ίδιος αϊτός, που ξάφνου
ψηλάθε από τα μαύρα σύγνεφα χιμάει στον κάμπο κάτω,

310 για κάποιο αρνί ν' αρπάξει αδύναμο για και λαγό δειλιαρη'
παρόμοια εχύθη σειώντας ο Έχτορας το κοφτερό σπαθί του.
Χιμίζει κι ο Αχιλλέας· τα σπλάχνα του θυμός τα πλημμυρούσε
ανήμερος, κι ομπρός στο στήθος του το πλουμιστό, πανώριο
βάζει σκουτάρι' πάνω εσάλευε το αστραφτερό του κράνος,
το τετρακέρατο, κι ολόγυρα κυμάτιζαν οι τρίχες
χρυσές, για φούντα που 'χεν ο Ήφαιστος πυκνές στεριώσει απάνω.
Πώς ξεπροβαίνει στ' άστρα ανάμεσα μες στην καρδιά της νύχτας
ο Αποσπερίτης, τ' ομορφότερο ψηλά στα ουράνια αστέρι'
παρόμοια ο κοφτερός στραφτάλιζε χαλκός, που στο δεξιό του

320 κουνούσεν ο Αχιλλέας, το θάνατο του Εχτόρου μελετώντας,
και τ' όμορφο κορμί του κοίταζε που κάλλιο να χτυπήσει.
Το άλλο κορμί του ακέριο τ' άρματα τα χάλκινα σκέπαζαν,
τα ώρια, που κούρσεψε, τον Πάτροκλο τον αντρειανό χτυπώντας·
κι άνοιγε μόνο απά στην κλείδωση, λαιμό που δένει κι ώμους,
πλάι στο λαρύγγι, εκεί που ο θάνατος μονοστιγμής πλακώνει.
Κι όπως χιμούσε, ο αρχοντογέννητος εκεί Αχιλλέας του ρίχνει,
κι απαντικρύ ο χαλός ξεπρόβαλε στον τρυφερό λαιμό του"
μα το λαρύγγι απ' το χαλκόβαρο δεν κόπηκε κοντάρι,
για να μπορεί να δώσει απόκριση, σα θα του εμίλα εκείνος.

330 Στη γης σωριάστη, κι ο αρχοντόγεννος καυκήθηκε Αχιλλέας:
«Έχτορα, αλήθεια, σαν ξαρμάτωνες τον Πάτροκλο, θαρρούσες
θα γλίτωνες, και μένα που 'λειπα δε λόγιασες καθόλου,
ανέμναλε' Πολύ πιο αντρόκαρδος εγώ είχα μείνει πίσω
στα βαθουλά καράβια, αργότερα ξεπλερωμή να πάρω,
και σου 'λυσα τα γόνα. Ανέσπλαχνα σκυλιά κι αγιούπες σένα
θα σύρουν, κι οι Αχαιοί τον Πάτροκλο θα θάψουν τιμημένα.»

Και τότε ο κρανοσειστής Έχτορας μιλά του ξεπνευμένος:
«Έτσι ζωή, γονιούς να χαίρεσαι και νιάτα, σε ξορκίζω,
αχ, μη με αφήσεις σκύλοι Αργίτικοι στα πλοία να με σπαράζουν

340 μονάχα εσύ χαλκό και μάλαμα για ξαγορά μου δέξου,
που θα σου δώσουν πλήθια ο κύρης μου κι η σεβαστή μου η μάνα'
και πίσω το κορμί μου γύρισε στο σπίτι μου, να βάλουν
οι Τρώες μαζί με τις γυναίκες τους φωτιά και να με κάψουν.»

Κι είπε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτάζοντάς τον:
« Μη με ξορκίζεις για στα νιάτα μου, για στους γονιούς μου, σκύλε!
τι όσο με σπρώχνει εμένα η λύσσα μου κι η μάνητα μου, ατός μου ,
να κόψω, ωμές να φάω τις σάρκες σου, γι' αυτά που μου 'χεις κάνει,
τόσο είναι αλήθεια απ' το κεφάλι σου πως δε θα διώξει ουτ' ένας
τους σκύλους, κι αν ακόμα μου 'φερναν εδώ την ξαγορά σου

350 δέκα φορές πιο πλήθια κι είκοσι, καί να μου τάζαν κι άλλα'
κι ουδέ κι αν μου 'λεγε ν' αντιζύγιαζεν ο Πρίαμος το κορμί σου
με μάλαμα, και πάλε η μάνα σου που σ' έχει γεννημένα
δε θα σε βάλει απά στο στρώμα σου να σε μοιρολογήσει,
μονάχα εσένα οι σκύλοι αλάκερο κι οι αγιούπες θα σε φάνε!»

Κι ο μέγας Έχτορας πεθαίνοντας απηλογιά του δίνει:
« Και μόνο που σε βλέπω το 'νιωσα, κι ουδ' ήταν να σου αλλάξω
τη γνώμη, τι καρδιά από σίδερο στα στήθια μέσα κλείνεις.
Μ' απ' αφορμή δικιά μου πρόσεξε μην οι θεοί θυμώσουν
τη μέρα που και σένα, αντρόκαρδος κι ας είσαι, θα χαλάσουν

360 στο Ζερβοπόρτι ομπρός ο Αλέξαντρος κι ο Απόλλωνας ο Φοίβος.»

Ως είπε τούτα, ευτύς ο θάνατος του σκέπασε τα μάτια,
κι απ' το κορμί η ψυχή του επέταξε να κατεβεί στον Άδη,
θρηνολογώντας για τη μοίρα της, που άφηκε αντρεία και νιότη.
Τότε ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος, νεκρός κι ας ήταν, του 'πε:
«Πέθανε εσύ, και μένα ο θάνατος καλώς να 'ρθεί, την ώρα
που ο Δίας θα ορίσει κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί να μ' ανταμώσει.»

Είπε, κι απ' το κουφάρι ετράβηξε το χάλκινο κοντάρι,
κι ως δίπλα εκεί τ' αφήκε, τ' άρματά του γδύνει από τους ώμους,
αίμα γιομάτα' κι οι άλλοι ολόγυρα μαζώχτηκαν Αργίτες

370

και θωρούν του Έχτορα θαμάζοντας το ανάριμμα, το διώμα,
κι ουτ' ένας το κορμί του εξύγωσε χωρίς να το λαβώσει.

Κι έτσι μιλούσαν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
« Για ιδές που αγγίζουμε τον Έχτορα και δεν αγριεύει τώρα,
σαν τότε που μας άναβε άσπλαχνα τη φλόγα στ' άρμενα μας!»
Έτσι ο καθείς μιλώντας του 'δινε και μια χτυπιά αποδίπλα.

Κι ως ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος τον έγδυσε, πετιέται,
και στους Αργίτες με ανεμάρπαστα μιλάει και κρένει λόγια:
« Φίλοι μου εσείς, Αργίτες άρχοντες καί πρωτοκεφαλάδες,
μια κι οι θεοί μ' αξιώσαν κι έριξα τον άντρα ετούτον, που όσα

380 κακά δεν κάμαν οι άλλοι σύψυχοι μας τα 'χει κάμει ετούτος,
ομπρός, ας πέσουμε συνάρματα στο κάστρο πάνω ολούθε'
κι έτσι να ιδούμε, οι Τρώες στα στήθη τους σαν τι βουλή κρατούνε:
τώρα που αυτός εδώ σκοτώθηκε, θ' αφήσουν το καστρί τους
για και να μείνουν λεν, κι ας έχασαν τον Έχτορα για πάντα;
Όμως γιατί η καρδιά μου κάθεται και τ' αναδεύει ετούτα;
Άκλαφτος, άθαφτος, κοιτάμενος στα πλοία νεκρός προσμένει
ο Πάτροκλος, που εγώ δε γίνεται να τον ξεχάσω, ωσόπου
στους ζωντανούς λογιέμαι ανάμεσα και με βαστούν τα γόνα.
Μα και στον Άδη αν όσοι βρίσκονται ξεχνούν τους πεθαμένους,

390 εγώ κι εκεί θα συλλογίζομαι τον γκαρδιακό μου ακράνη.
Μα τώρα ομπρός, Αργίτες! Ψέλλνοντας της νίκης το τραγούδι
στα βαθουλά καράβια ας γύρουμε, κι ας σύρουμε και τούτον:
Τρανή είναι η δόξα μας, τον Έχτορα σκοτώσαμε το γαύρο,
που οι Τρώες στο κάστρο του προσεύκουνταν, θεός θαρρείς πως ήταν!»

Αυτά είπε, και δουλειές αταίριαστες του Εχτόρου κάνει τότε:
των δυο ποδιών του πίσω ετρύπησε τα νεύρα, από τις φτέρνες
ως τ' αστραγάλια, και τους πέρασε λουριά βοδιού από μέσα,
και τα 'δεσε στο αμάξι, αφήνοντας να σούρνει η κεφαλή του.
Κι απά στο αμάξι ανέβη' τ' άρματα τα ξακουστά φορτώνει,

400 και δίνει ευτύς βιτσιά στ' αλόγατα, που πρόθυμα πέταξαν.
Κι ως σούρνονταν, η σκόνη εφούντωνε' τα μαύρα τα μαλλιά του
σκόρπιζαν γύρα' το κεφάλι του στον κουρνιαχτό εβουλούσε,
που τόσες χάρες πριν το στόλιζαν, και τώρα ο Δίας αφήκε
οχτροί να το ντροπιάσουν άπρεπα στο γονικό του χώμα.

Έτσι στη σκόνη το κεφάλι του σουρνόταν όλο' ωστόσο
συρομαδιόταν η μητέρα του, κι ως είδε τον υγιό της,
τη στραφτερή της μπόλια επέταξε και τις σκληριές αρχίζει.
Σε θρηνολοί ξεσπάει κι ο κύρης του σπαραχτικό, και γύρα
μες στο καστρί οι γυναίκες σκλήριζαν, θρηνολογούσαν οι άντρες.

410 Κι έμοιαζε ο θρήνος τους σα να 'πιασε φωτιά και καταλυούσε
όλη την Τροία την αψηλόχτιστη, κορφή του κάστρου ως κάτω.
Μεβιάς αμπόδιζε το γέροντα το φρενιασμένο ο κόσμος,
ως λαχταρούσε απ' την καστρόπορτα του Δάρδανου όξω να 'βγει.

Τα παρακάλια σε όλους άρχισε κυλούμενος στη λάσπη,
κι όλους τους έκραζε με τ' όνομα, γυρνώντας σ' έναν έναν:
« Μη με κρατάτε, φίλοι, αφήστε με, κι ας με πονάει η καρδιά σας,
να βγω απ' το κάστρο μόνος, στ' άρμενα τ' Αργίτικα να φτάσω,
και να προσπέσω στον ανήμερο, στον άγριο ετούτον άντρα·
μπορεί και να ντραπεί τα χρόνια μου, μπορεί τα γερατιά μου

420 να συμπονέσει' τι είναι γέροντας κι ο κύρης ο δικός του,
που τον γεννούσε και τον έθρεφε, βαρύ κακό να γένει
στους Τρώες, μα εμένα απ' όλους πότισε τα πιο πικρά φαρμάκια'
τι τόσους γιους τρανούς μου εσκότωσε πα στον ανθό της νιότης.
Για όλους αυτούς βαριά κι αν πόνεσα, μα δε χτυπιέμαι τόσο,
ως για τον έναν, που η λαχτάρα του στον Άδη θα με σύρει,
τον Έχτορα! Αχ, ας ήταν να 'σβηνε μες στα δικά μου χέρια!
Καν τότε οι δυο μας θα χορταίναμε και βογγητό και θρήνο,
ατός μου εγώ κι η που τον γέννησε βαριόμοιρή του μάνα.»

Αυτά θρηνώντας έλεε, κι έκλαιγε κι ο κόσμος όλος γύρα.

430 Κι η Εκάβη στις γυναίκες άρχισε πικρό το μοιρολόγι:
« Παιδί μου, τι να ζω η τρισάμοιρη, τέτοιο κακό που με 'βρε
με το χαμό σου τώρα; Κι ήσουν για μένα το καμάρι
μέρα και νύχτα μες στο κάστρο μας, και σ' όλους μας η σκέπη,
σ' όλους τους Τρώες και στις γυναίκες τους, που ίδια θεό σε βλέπαν
τι ήσουν αλήθεια εσύ η περφάνια τους η πιο τρανή, όσο ζούσες.
Να που όμως τώρα ο μαύρος θάνατος κι η Μοίρα σε κρατούνε»

Αυτά θρηνώντας έλεε' τίποτα δεν είχε ακούσει ωστόσο
το ταίρι του Έχτορα μαντάτορας κανείς δεν είχε τρέξει
να της μηνύσει, όξω απ' το κάστρο τους πως έμεινε ο καλός της.

440 Στον αργαλειό εκαθόταν κι υφαίνε μες στο αψηλό της σπίτι
σκουτί διπλόφαρδο, ολοπόρφυρο, μυριοξομπλιάζοντάς το'
κι είχε προστάξει τις ωριόμαλλες μέσα στο σπίτι βάγιες
τρανό να στήσουν για τον Έχτορα πα στη φωτιά λεβέτι,
να βρει γυρνώντας απ' τον πόλεμο ζεστό λουτρό να κάνει.
Και που να το 'ξερε η τρισάμοιρη, μακριά από τα λουτρά του
πολύ πως η Αθηνά τον έριξε με του Αχιλλέα τα χέρια!
Ξάφνου οι σκληριές στ' αφτιά της έφτασαν κι οι θρήνοι από τον πύργο'
χέρια και πόδια της παράλυσαν, της ξέφυγε η σαγίτα,
κι ευτώς μιλάει στις καλοπλέξουδες τις βάγιες της γυρνώντας;

450

«Ομπρός, ελάτε δυο ξοπίσω μου, να μάθω τι έχει γίνει'
φωνές της πεθεράς μου αγρίκησα, και στο δικό μου στήθος

χτυπά η καρδιά, ως το στόμα φτάνοντας, μου πάγωσαν τα γόνα.
Κάποιο κακό του Πρίαμου σίγουρα τους γιους πλακώνει τώρα.
Τέτοιο ποτέ μη φτάσει μήνυμα στ' αφτιά μου εμένα, κι όμως
τρέμω φριχτά, τον άτρομο Έχτορα μπας κι ο Αχιλλέας στον κάμπο,
ξεκόβοντας τον απ το κάρο μας, τον στρώσει ομπρός μονάχο
και μια για πάντα την ανέσπλαχνη παλικάριά του κόψει,
που έκλεινε εντός του' τι δεν έμενε ποτέ μες στο άλλο ασκέρι,
μον' μπρος τραβούσε, και δεν άφηνε κανείς να τον περάσει.»

460 Αυτά είπε, κι απ' το σπίτι βγαίνοντας ίδια μαινάδα εχύθη
βαριά καρδιοχτυπώντας, κι έτρεχαν ξοπίσω της οι βάγιες.
Κι ως στων αντρών τη μάζωξη έφτασε στον πύργο απάνω, εστάθη,
κοιτάζει πάνω απ' το καστρότειχο στον κάμπο, και τον βλέπει
μπροστά στο κάστρο που τον έσουρναν και τ' άλογα με βιάση
στων Αχαιών τον σούρναν άσπλαχνα τα βαθουλά καράβια.
Νύχτα ολοσκότεινη τα μάτια της μεμιάς αποσκεπάζει,
και πίσω πέφτοντας σωριάστηκε και λίγωσε η καρδιά της.
Της φεύγει πέρα η κεφαλόδεση σκορπώντας δώθε κείθε,
η σκέπη, τα πλεχτά αναδέματα και το στεφάνι γύρα

470 κι η μπόλια, δώρο που της δόθηκεν απ' τη χρυσή Αφροδίτη
τη μέρα που την πηρεν ο Έχτορας ο κρανοσειστής ταίρι,
στον Ήετίωνα μύρια δίνοντας γι' αντίμεμά της δώρα.
Κι οι συννυφάδες κι οι αντραδέρφες της την τριγύρισαν όλες
αναβαστώντας τη, ως σπαρτάριζε να ξεψυχήσει ομπρός τους:
Κι αυτή, ως συνέφερε και γύρισε ξανά στα συγκαλά της,
μες στις Τρωάδες πήρε κι έλεγε με βογγητά και θρήνους:
«Έχτορα, η δόλια εγώ! Μας γέννησε μια μοίρα λέω τους δυο μας,
σένα στην Τροία, στο αρχοντοπάλατο του Πρίαμου του κυρού σου,
στη Θήβα εμένα, στα ριζώματα της δασωμένης Πλακός,

480 μες στο παλάτι του πατέρα μου, που χαϊδανάστησέ με,
ο αρίζικος τη μαυρορίζικη, που κάλλιο μη γεννιόμουν!
Και τώρα εσύ στης γης τα τρίσβαθα κινάς, στον Άδη κάτω,
και μένα χήρα μες στο σπίτι μας με τον πικρό καημό σου
να ζω με αφήνεις' κι είναι ανήλικο, μικρό παιδάκι ο γιος μας,
που οι δόλιοι, εσύ κι εγώ, εγεννήσαμε· κι ούτε, Έχτορα, από σένα
τούτος καλό θα ιδεί, αφού πέθανες, μήτε και συ από τούτον
τι απ' τον πολύδακρο τον πόλεμο κι αν θα γλιτώσει τώρα,
πάλε όσο ζει καημοί του μέλλουνται και συφορές περισσιες·
τι ξένοι άνθρωποι θα του πάρουνε τ' αμπελοχώραφά του.

490 Τους φίλους το παιδί τους έχασε τη μέρα που ορφανεύει,
μπρος σ' όλους σκύβει το κεφάλι του, το πλημμυράει το κλάμα,

καί διγασμένο πάει, τους συντρόφους για να 'βρει του κυροῦ του,
και σέρνει τούτον ἀπ' την κάπα του, τον ἄλλο ἀπ' το χιτῶνα.
Κι ἀπό σπλαχνιά κανείς κι αν του 'δωσε για μια στιγμή την κούπα,
ὅμως τα χεῖλια μόνο του 'βρεξε, τον ουρανίσκο του ὄχι!
Τον ὀρφανό ἀπό το τραπέζι τους τα μανοκυρουδάτα
τον διώχνουν, τον χτυπούν, τον βρίζουνε με λόγια αγκιδωμένα:
„Τραβήξου πέρα, κι ο πατέρας σου δεν τρώει μαζί μας τώρα!”
Κλαμένο το παιδί στη μάνα του κινάει και πάει τη χήρα—

- 500 ο Καστραφέντης μας! στα γόνατα που πρώτα του κυροῦ του
μονάχα με μεδούλι εθρέφονταν, με πλούσια αρνίσια ξίγκια·
κι ὄντας ο γύπνος πια τον ἐπαίρνε και σκόλναε το παιχνίδι,
στο κρεβατάκι του εκοιμότανε, στην αγκαλιά της νένας,
σε στρώμα μαλακό, σα χόρταινε κάθε αγαθό η καρδιά του.
Μα τώρα που 'χασε τον κύρη του πολλά τον απαντέχουν,
τον Καστραφέντη, ὅπως τον ἐκραζαν οι Τρώες, τι εσύ μονάχος
τα καστροπόρτια τους διαφέντευες και τα τρανά τειχιά τους.
Εσένα τώρα δίπλα στ' ἄρμενα κι αλάργα ἀπ' τους γονιούς σου
σκουλήκια θα σε φαν γοργόστροφα, τους σκύλους σα χορτάσεις,
510 γυμνός· κι ὡστόσο πλήθια κοίτουνται σκουτιά στο αρχοντικό μας,
φασμένα ἀπό τις δούλες ὁμορφα, ψιλὰ, χαριτωμένα.
Φωτιά τρανή θ' ἀνάψω, ἀπάνω της να κάψω τα σκουτιά σου,
αχ, δίχως κέρδος σου, τι σάβανο δεν εἶναι να σου γίνουν,
στους Τρώες μονάχα και στα ταίρια τους να βγει το παίνεμά σου!»

Τέτοια θρηγώνοντας ἔλεε, κι ἐκλαιγαν μαζί της κι οι γυναῖκες.

Ραψωδία Ψ

Ιλιάδας Ψ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

-Ψ- Έτσι στο κάστρο ετούτοι εμύρουνταν κι από την άλλη οι Αργίτες,
σύντας πια φτάσαν στον Ελλήσποντο και στα καράβια γύρω,
οι άλλοι σκόρπισαν στα καράβια τους· οι Μυρμιδόνες μόνο
δεν ήθελε ο Αχιλλέας ο αντρόκαρδος να σκορπιστούν ακόμα,
κι έτσι μιλάει στους πολεμόχαρους συντρόφους του γυρνώντας:
«Γοργαλογάδες Μυρμιδόνες μου, σύντροφοι μπιστεμένοι,
κάτω απ' τ' αμάξια τα μονόνυχα να μην ξεξέψουμε άτια,
μόνο ας θρηνήσουμε τον Πάτροκλο, με αλόγατα κι αμάξια
ζυγώνοντας τον τι όσοι πέθαναν άλλη δε λάχαν χάρη.

10 Και σύντας το πικρό το σύθρηνο θα 'χουμε πια χορτάσει,
τ' άτια θα λύσουμε, το δείπνο μας εδώ όλοι να γνοιαστούμε.»

Είπε ο Αχιλλέας, και πρώτος κίνησε το θρήνο, κι οι άλλοι ακλούθουν,
και τ' άτια τρεις φορές κυκλόφεραν μπρος στο νεκρό με βόγγους,
κι ήταν η Θέτη που συδαύλιζε του θρήνου τη λαχτάρα.
Ή άμμο πλημμύριζε, πλημμύριζαν και των αντρών οι αρμάτες
από τα δάκρυα, τι πολέμαρχο τέτοιο τρανό είχαν χάσει'
και πρώτος ο Αχιλλέας εκίνησε πικρό το μοιρολόγι,
τα χέρια τ' αντροφόννα απλώνοντας στου ακράνη του τα στήθη:
«Γεια και χαρά σου πάντα, Πάτροκλε, κι ας βρίσκεσαι στον Άδη!

20 Να που τελεύουν όσα σου 'ταξα πιο πριν, εδώ να σύρω,
να ρίξω στα σκυλιά τον Έχτορα κι ωμό να τον σπαράξουν
και δώδεκα τρανά αρχοντόπουλα μπροστά από την πυρά σου
των Τρωών να σφάξω, τι μου εφρένιασε τα σπλάχνα ο σκοτωμός σου.»

Αυτά είπε, και δουλειές αταίριαστες του Εχτόρου κάνει τότε'
δίπλα στου Πάτροκλου τον ξάπλωσε την κλίνη, μες στη σκόνη,
τ' απίστομα. Κι εκείνοι ως τ' άρματα τα χάλκινα γδύθηκαν,
τ' αστραποβόλα, λύνουν τ' άλογα τα ψιλοχλιμιντρατα,
και στου Αχιλλέα του φτεροπόδαρου πλάι το καράβι έκατσαν,
αρίφνητοι' κι αυτός τους έστρωνε τη μακαριά να φανέ.

30

Πλήθος ταυριά τρογύρα εξάπλωναν, με το χαλκό σφαγμένα,
στραφταλιστά, και πλήθος πρόβατα, πλήθος βελάστρες γίδες·
πλήθος ακόμα χοίροι, που 'πλεχαν στο ξίγκι, ασπροδοντάτοι,
καψαλίζονταν πάνω στου Ηφαίστου τη φλόγα τεντωμένοι·

και γύρα απ' το νεκρό ξεχύνουνταν σα βρυσικό το γαίμα.

Κι ωστόσο τον τρανό, φτερόποδο γιο του Πηλέα μαζί τους
παίρναν να παν στον Αγαμέμνονα των Αχαιών οι αρχόντοι,
με πλήθιο κόπο, τι του ακράνη του τον επνιγεν ο πόνος.
Κι ως στο καλύβι του Αγαμέμνονα φτάσαν μαζί, προστάζουν
τους βροντερόφωνους διαλάληδες πα στη φωτιά να στήσουν

- 40 ευτύς τρανό λεβέτι, τρίποδο, μπας κι ο Αχιλλέας δεχόταν
να λούσει το κορμί, ξεπλένοντας το ματωμένο λύθρο.
Μ' αυτός με πείσμα αρνιόταν, κι άμωσεν όρκο τρανόν ακόμα:
«Μάρτυς μου ο Δίας, απ' τους αθάνατους ο πιο τρανός κι ο κάλλιος,
πρεπό δεν είναι το κεφάλι μου με το νερό να σμίξει,
πριν βάλω στην πυρά τον Πάτροκλο και του σηκώσω μνήμα,
και κόψω τα μαλλιά μου' μέσα μου καημό σαν τούτον άλλο
πια δε θα νιώσω, όσο θα χαίρομαι το φως του Απάνω Κόσμου.
Μα τώρα ας κάτσουμε και το άχαρο τούτο ας γευτούμε δείπνο'
και την αυγή ταχιά, Αγαμέμνονα ρηγάρχη, βγάλε διάτα
- 50 να κουβαλήσουν ξύλα, δίνοντας κι ό,τι ταιριάζει ακόμα
να 'χει ο νεκρός μαζί, στ' ανήλιαγα σκοτάδια ως κατεβαίνει.
Κι έτσι η φωτιά θα κάψει η αδάμαστη τούτον εδώ, απ' τα μάτια
να μας χαθεί, καί το άλλο ασκέρι μας θα σύρει στις δουλειές του.»

Είπε, κι αυτοί, γρικώντας, πρόθυμα συνάκουσαν το λόγο,
και κάθε συντροφιά σα σύνταξε γοργά το δείπνο, έκατσαν
κι έτρωγαν, κι είχεν, ως εταίριαζε, καθείς το μερτικό του.
Και σύντας του ποιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
καθένας πήγε στο καλύβι του να στρώσει, να πλαγιάσει.
Μόνο ο Αχιλλέας της πολυφούρφουρης της θάλασσας την άκρα

- 60 στους πλήθιους μέσα Μυρμιδόνες του στενάζοντας ξαπλώνει,
σε πλάτωμα ανοιχτό, κει που 'σπαζε πα στο γιαλό το κύμα'
κι ο ύπνος, γλυκός χυμένος γύρα του, τον πήρε, λύνοντας του
τις έγνοιες της ψυχής, τι απόκαμε το σταλωτό κορμί του
γύρω στην Τροία την ανεμόδαρτη στον Έχτορα χιμώντας.
Κι ήρθε η ψυχή του δόλιου Πάτροκλου σιμά του, με τον ίδιο
σε όλα του μοιάζοντας, στο ανάριμμα και στα πανώρια μάτια
και στη φωνή, και φόραε πάνω της τα ρούχα τα δικά του'
κι εστάθη πάνω απ' το κεφάλι του κι αυτά του λέει τα λόγια:
« Γιε του Πηλέα, κοιμάσαι ξέγνοιαστος, και μένα λησμονάς με!
- 70 Όσο 'μουν ζωντανός, με φρόντιζες, νεκρό μ' αφήνεις τώρα.
θαψ' το κορμί μου δίχως άργητα, να μπω στον Κάτω Κόσμο'

τα ψυχολόγια με αποδιώχνουνε, των πεθαμένων οι ίσκιοι'
περνώντας το ποτάμι, αντάμα τους να σμίξω, δε μ' αφήνουν,
κι όξω απ' τον Άδη τον πλατύπορτο του κάκου τριγυρίζω.
Δωσ' μου το χέρι τώρα, μ' έπνιξεν ο θρήνος, τι απ' τον Άδη
πιά δε γυρνώ, σύντας θ' ανάψετε φωτιά για να με κάφτε.
Πια ζωντανοί μακριά απ' τους συντρόφους τους ακριβούς οι δυο μας
να βουλευτούμε δε θα κάτσουμε· τι εμένα με κατάπιε
του Χάρου η μαύρη μοίρα, που 'λαχα την ώρα που γεννιόμουν.

80 Όμως και σένα η Μοίρα σου 'γραψε, θεόμοιαστε Αχιλλέα,
στων Τρωών το κάστρο των τρισεύγενων μπροστά να σ' έβρει ο Χάρος.
Μια πεθυμιά μου ακόμα θα 'λεγα, και κάνε τη, αν μ' ακούσεις:
Των δυο μας, Αχιλλέα, τα κόκαλα μη μας τα βάλουν χώρια·
να μπουν μαζί, ως κι αναστηθήκαμε στο αρχοντικό σας μέσα,
τότε ο Μενοίτιος που παιδόπουλο με πήρε απ' την Οπούντα,
μετά απ' τον άγριο φόνο που 'καμα, και μ' έφερε κοντά σας,
τη μέρα εκείνη που, θυμώνοντας, το αγόρι του Αμφιδάμα
αστόχαστα, άθελα μου εσκότωσα, σαν παίζαμε αστραγάλους.
Έτσι με δέχτηκε ο αλογόχαρος Πηλέας στο αρχοντικό του,

90 και σύντας γνοιαστικά με ανάστησε, με κάνει σύντροφο σου.
Παρόμοια τώρα και τα κόκαλα των δυο μας ας σκεπάσει
το ίδιο χρυσό σταμνί, που σου 'δωκεν η σεβαστή σου η μάνα.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
« Φίλε ακριβέ, σαν τι να σ' έσπρωξε κι ήρθες εδώ σε μένα,
κι έτσι μιλάς και παραγγέλνεις μου το 'να και τ' άλλο; Ωστόσο
θα κάμω εγώ καθώς με αρμήνεψες και θα σε ακούσω σε όλα.
Μα έλα κοντά μου, καν για μια στιγμή να σφιχταγκαλιαστούμε,
κι αντάμα οι δυο μας τον ολόπικρο ν' αποχαρούμε θρήνο!»

Αυτά είπε, κι άπλωσε τα χέρια του, μα δεν τον έπιασε, όχι'

100 τι κλαψουρίζοντας του εξέφυγε βαθιά η ψυχή στο χώμα,
ίδια καπνός. Ορθός τινάχτηκε τότε ο Αχιλλέας χαμένος,
τα χέρια εχτύπησε θαμάζοντας και τέτοια λέει θρηνώντας:
«Ωχού μου, να λοιπόν που βρίσκεται και μες στον Άδη ακόμα
ψυχή και διακαμός στον άνθρωπο, κι όμως ζωή καθόλου!
τι όλη τη νύχτα αυτή του Πάτροκλου του δόλιου εδώ μπροστά μου
στεκόταν η ψυχή και μύρουνταν πικρά θρηνολογώντας,
και το 'να, τ' άλλο μου παράγγελνε, και του 'μοιάζε περίσσια.»

Αυτά μιλώντας σε όλους άσκωσε του θρήνου τη λαχτάρα·
κλαίγαν ακόμα εκείνοι αλάρωτοι με το νεκρό στη μέση,

- 110 η Αυγή σαν πήρε η ροδοδάχτυλη' τότε προστάζει ολούθε
απ' τις καλύβες ο Αγαμέμνωνας ο ρήγας, μούλες κι άντρες
να παν να φέρουν ξύλα' κι έτρεχε κι ο αντρόκαρδος Μηριόνης,
ο ακράνης ο πιστός του ατρόμητου του Ιδομενέα, μαζί τους.
Κι αυτοί εκινούσαν, και καλόπλεχτα σκοινιά στα χέρια εκράτουν
και κοφτερά τσεκούρια' κι όδευαν μπροστά τους τα μουλάρια.
Πήραν ανηφόρα, κατηφόρα κι ανάπλαγα και πλευρές,
και σύντας φτάσαν στις πολύπηγης της Ίδας τα φαράγγια,
με βιάση δρυς αψηλοφούντωτους αρχίνησαν να κόβουν
με το χαλκό τον καλοτρόχιστο' γκρεμίζονταν τα δέντρα
- 120 με πάταχο τρανό· κι ως τα 'σκιζαν οι Αργίτες πελεκώντας,
τα δέναν πίσω από τις μούλες τους· κι αυτές βαριά πατούσαν
μες απ' τα σύλλογγα διαβαίνοντας, να κατεβούν στον κάμπο.
Κι όλοι οι λατόμοι εκράτουν κούτσουρα στους ώμους' τέτοια διάτα
είχε ο Μηριόνης βγάλει, ο σύντροφος του γαύρου Ιδομενέα.
Και στο γιαλό αραδίσ ξεφόρτωναν, κει που τρανό μνημούρι
λογάριαζε ο Αχιλλέας του Πάτροκλου ν' ασκώσει και δικό του.

Και σύντας πια τρογύρα αρίφνητους κορμούς γραμμή αράδιασαν,
κάθισαν όλοι τους προσμένοντας· τότε ο Αχιλλέας προστάζει
δίχως ν' αργούν οι πολεμόχαροι να ζέψουν Μυρμιδόνες

- 130 τ' άτια στ' αμάξια, και τις χάλκινες αρμάτες να ζωστούνε.
Κι αυτοί πετιούνται κι αρματώνουνται, μετά στ' αμάξια πάνω
με βιάση οι αμαξομάχοι επήδηξαν μαζί κι οι αμαξολάτες.
Κινούν τ' αμάξια ομπρός, και πίσω τους σα σύγνεφο η πεζούρα,
χιλιάδες· και στη μέση οι σύντροφοι τον Πάτροκλο σήκωναν,
με τα μαλλιά τους ολοσκέπαστο, που κόβαν και του ρίχναν.
Κι αναβαστούσε το κεφάλι του πίσω ο Αχιλλέας θλιμμένος,
τι για τον Άδη ξεπροβόδιζε τον άψεγό του ακράνη.

Και σύντας πια στο μέρος έφτασαν που είπε ο Αχιλλέας, στο χώμα
τον ακουμπούν, με βιάση αρχίζοντας τα ξύλα να στοιβάζουν.

140

Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος στοχάστηκε αλλά πάλε·
αλάργα απ' την πυρά ετραβήχτηκε, και τα ξανθά του κόβει .
μαλλιά, που μακροπλόκαμα έθρεφε στου Σπερχειού τη χάρη,
και με καημό μιλά αγναντεύοντας το πέλαο το κρασάτο:
« Σπερχειέ, του κάκου αλήθεια σου 'ταξεν ο κύρης μου ο Πηλέας,
στην ποθητή πατρίδα αν γύριζα κει πέρα, τα μαλλιά μου
στη χάρη σου να κόψω, κάνοντας θυσία τρανή από πάνω:
πενήντα κριάρια πλάι στους όχτους σου βαρβάτα να σου σφάξω,
πα στις πηγές, οπού 'ναι το άλσος σου κι ο ευωδιαστός βωμός σου.

Τέτοιαν ευκή είχε κάμει ο γέροντας, μα εσύ το ναι δεν το 'πες!

150 Τώρα που πίσω πια δεν έρχομαι στη γη την πατρική μου,,
ας πάρει τα μαλλιά μου ο Πάτροκλος ο αντρόκαρδος μαζί του.»

Είπε, και τα μαλλιά του απίθωσε μες στου ακριβού του ακράνη.
τα χέρια, σε όλους ξεσηκώνοντας του θρήνου τη λαχτάρα.
Κι εκεί μοιρολογώντας θα 'μεναν ως να βουτήξει ο γήλιος,
αν ο Αχιλλέας στον Αγαμέμνονα σιμάθε δέ μιλούσε:
« Εσένα, γιε του Ατρέα, τι Αργίτικο το ασκέρι πάνω απ' όλους
πιο πρόθυμα γρικά' το κλάμα τους καιρός να σταματήσει.
Απ' την πυρά να φύγουν πρόσταξε και να γνοιαστούν το γιόμα,
καί τούτα εμείς θα τα φροντίσουμε, που το νεκρό αγαπούμε

160 πιότερο απ' όλους μ' ας καθίσουνε μαζί μας κι οι ρηγάδες.»

Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, το λόγο του γρικώντας,
γοργά σκορπάει στα καλοζύγιαστα. καράβια όλο τ' ασκέρι.
Κι όσοι είχανε την έγνοια απόμειναν και σώριαζαν τα ξύλα.
Πυρά, μάκρος καί φάρδος, σήκωσαν ως εκατό ποδάρια·
και βαλαν το νεκρό κατάκορφα με πικραμένα σπλάχνα.
Στεφανοκέρατα, στριφτόζαλα πλήθος έγδερναν βόδια,
κι αρνιά παχιά, κι ως τα συγύρισαν μπρος στην πυρά, τους παίρνει
το πάχος ο Αχιλλέας ο αντρώψυχος, και το νεκρό σκεπάζει
κεφάλι ως πόδια, και τρογύρα του στοιβάζει τα κορμιά τους.

170 Σταμνιά γεμάτα μέλι κι άλειμμα στοιβάζει ακόμα δίπλα
στο νεκροκρέβατό του, κι έριξε μες στην πυρά με βιάση
τέσσερα αλόγατα αψηλόλαιμα, βαριά θρηνηλογώντας.
Κι από τα εννιά σκυλιά που εθρέφουνταν στου ρήγα το τραπέζι
παίρνει διαλέγει δυο, κι ως τα 'σφάξε, μες στην πυρά τα ρίχνει,
μαζί τα δώδεκα αρχοντόπουλα των Τρωών των αντρειωμένων,
σφαγμένα απ' το χαλκό του, κι έβραζαν τα φρένα του απ' το φόνο.
Κι ως έβαλε φωτιά ακατάλυτη στα ξύλα να φουντώσουν,
σέρνει φωνή κι ανακαλέστηκε τον γκαρδιακό του ακράνη:
«Γεια και χαρά σου πάντα, Πάτροκλε, κι ας βρίσκεσαι στον Άδη!

180

Να που τελεύουν όσα σου 'ταξα πιο πριν των Τρωών των γαύρων
δώδεκα γιοί, τρανά αρχοντόπουλα, σε συντροφεύουν τώρα,
κι όλα τα τρώει η φωτιά· τον Έχτορα, το γιο του Πρίαμου, μόνο
δε θα τον φάει η φωτιά· τον φύλαξα για να τον φαν οι σκύλοι!»

Έτσι μιλούσε φοβερίζοντας· μα οι σκύλοι δε ζύγωναν,
τι είχε την έγνοια και του απόδιωχνε τους σκύλους η Αφροδίτη

μέρα και νύχτα, και με αθάνατο ροδόλαδο άλειφε τον,
μην ξεγδαρθεί, ως θα τον βωλόσournε στο χώμα δώθε κείθε.
Κι ο Απόλλωνας ο Φοίβος πάνω του κρεμάει ψηλά απ' τα ουράνια
στη γη βαθύ, γαλάζιο σύγγνεφο, κι όλο τον τόπο ισκιώνει,

190 όσο ο νεκρός κρατούσε, η δύναμη του γήλιου μην προφτάζει
γύρα απ' τα νεύρα κι απ' τις σάρκες του το δέρμα να ξεράνει.

Ωστόσο του νεκρού του Πάτροκλου δε φούντωνεν η φλόγα.
Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος στοχάστηκε άλλα πάλε'
πιο πέρα απ' τη φωτιά τραβήχτηκε κι ευκιάταν στους Ανέμους,
Βοριά και Ζέφυρο, περίτρανες θυσίες προσφέρνοντάς τους·
κι απ' τη χρυσή του κούπα κάνοντας πλήθιες σπονδές, να φτάσουν
τους παρακάλαε να φυσήξουνε, τα ξύλα να κορώσουν,
και τους νεκρούς να κάψουν γρήγορα. Κι η φτεροπόδαρη Ίρη
τρέχει γρικώντας τον στους Άνεμους το μήνυμα να φέρει.

200 Κι αυτοί στου ανταριασμένου Ζέφυρου κάθονταν το τραπέζι
και ξεφάντωναν όλοι' τρέχοντας η Ίριδα εστάθη τότε
στο πέτρινο κατώφλι· κι οι Άνεμοι, μόλις την είδαν, όλοι
πετιούνται απάνω, κι ο καθένας τους την έκραζε κοντά του.
Μα να καθίσει αυτή δεν ήθελε, μον' έτσι τους μιλούσε:
« Δεν κάθουμαι' να γύρω βιάζομαι στου Ωκεανού το ρέμα,
εκεί που οι Αιθίοπες στους αθάνατους τρανές θυσίες προσφέρνουν,
να πάρω απ' τα σφαχτά τ' άγιάτικα κι εγώ το μερτικό μου.
Μα το Βοριά και το στριγγόλαλο το Ζέφυρο ο Αχιλλέας
παρακαλάει να 'ρθουν, κι ατίμητες, τρανές θυσίες σας τάζει,

210 τα ξύλα στην πυρά ν' ανάψετε, που απάνω τους ξαπλώνει
νεκρός ο Πάτροκλος, και μύρουνται γι' αυτόν οι Αργίτες όλοι.»

Ως είπε τούτα, φεύγει τρέχοντας· κι εκείνοι ετινάχτηκαν
με άγριον αχό, κι ομπρός τους έδιωχναν κοπαδιαστά τα νέφη.
Φυσώντας χύθηκαν στο πέλαγο, κι ασκώνουνταν το κύμα
στο σουριχτό τους φυσομάνημα' στην Τροία σα φτάσαν τέλος,
χιμούν στα ξύλα, κι άγρια ασκώθηκε φωτιά τριζοκοπώντας.
Τη φλόγα της πυράς λαμπάδιαζαν ολονυχτίς οι δυο τους
φυσώντας με βουή' διπλόγουβη κρατώντας κι ο Αχιλλέας
μια κούπα ολονυχτίς ανάσερνεν από χρυσό κροντήρι

220

κρασί, κι απά στη γη το στάλαζε και μούσκευε το χώμα.
κι όλο και την ψυχή του Πάτροκλου του δόλιου ανακαλιόταν.
Πώς μύρεται πατέρας, καίγοντας τα κόκαλα του γιου του,
που ως νιόγαμπρος πεθαίνει, εστιάραξε τους άμοιρους γονιούς του'

όμοια ο Αχιλλέας βαριαστενάζοντας στις φλόγες πλάι σουρνόταν
και του ακριβού του ακράνη καίγοντας τα κόκαλα εθρηνούσε.

Το αστέρι της αυγής επρόβαινε το φως στη γη μηνώντας,
και πίσω η χαραυγή η κροκόπεπλη στη θάλασσα απλωνόταν,
και τότε, πια η φωτιά εμαράθηκε, χαμήλωσε κι η φλόγα,
κι οι Ανέμοι πίσω στο παλάτι τους κίνησαν να διαγύρουν

230 μέσα απ' το πέλαο το θρακιώτικο, που θεριεύε βογγώντας.
Τότε ο Αχιλλέας μονάχα εμάκρυνεν απ' την πυρά, και γέρνει
αποσταμένος· κι ήρθε ολόγλυκος ο γύπνος και τον πήρε.
Μα όπως μαζί οι ρηγάδες άρχισαν στο γιο του Ατρέα τρογύρα
να φτάνουν, ξύπνησε απ' το σούσουρο κι από το ποδοβόλι'
πετάχτη απάνω κι ανακάθισε, κι αυτά τους λέει τα λόγια:
« Υγιέ του Ατρέα και σεις οι επίλοιποι των Αχαιών αρχόντοι,
πάρτε και σβηστέ με φλογόμαυρο κρασί τη θράκα πρώτα,
από μian άκρη ως άλλη, ως που 'φτάσε της πυρκαγιάς η λύσσα'
μετά ας μαζέψουμε τα κόκαλα, καλά διαλέγοντας τα,

240 του Πάτροκλου' δεν είναι δύσκολο πολύ να ξεχωρίσουν'
τι στις πυράς τη μέση εκοίτουσαν, κι οι άλλοι εκαιγόνταν χώρια,
στις άκρες άκρες, αξεχώριστα, κι αλόγατα κι ανθρώποι.
Κι ας του τα βάλουμε σε ολόχρυσο μετά σταμνί, σε ξίγκι
μέσα διπλό, ως να 'ρθει κι η αράδα μου να κατεβώ στον Άδη.
Όμως το μνήμα του δε θα 'λεγα πολύ τρανό να γένει,
μονάχα τόσο όσο ταιριάζει του· κι έπειτα σεις οι Αργίτες
φαρδύνετέ το κι αψηλώστε το σα λείψω εγώ, και πίσω
θα 'χετε μείνει στα πολύκουπα καράβια εσείς τρογύρα.»

Είπε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος, κι αυτοί του άκουσαν όλοι"

250 πήραν και σβήσαν με φλογόμαυρο κρασί τη θράκα πρώτα,
ως που 'χε φτάσει η φλόγα, κι έμενε πυκνή πεσμένη η στάχτη'
και κλαίοντας μάζευαν σε ολόχρυσο μέσα σταμνί, σε ξίγκι
διπλό χωμένα τ' άσπρα κόκαλα του πρόσχαρου συντρόφου·
και με πανί αγανό ως τα τύλιξαν, τα κρύψαν στο καλύβι'
μετά το μνήμα κυκλοχάραξαν και στησαν τα θεμέλια,
τρογύρα απ' την πυρά, και σώρωσαν το χώμα με βιασύνη'
κι ως το σωρώσαν, πήραν κι έφευγαν. Τότε ο Αχιλλέας τ' ασκέρι
λέει να μη φύγει, μον' καθίζοντας ν' ανοίξει τόπο γύρα.
Και στήνει αγώνες, κι από τ' άρμενα για όσους νικήσουν βγάζει

260 λεβέτια και τριπόδια κι άλογα και βόδια και μουλάρια,

και ακόμα σίδερο σταχτόμαυρο κι ωριοζωσμένες σκλάβες.

Βάζει τρανά βραβεία στους γρήγορους αλογολάτες πρώτα,
μια σκλάβα, τέχνες απεγάδιαστες που κάτεχε, κι ακόμα
τρανό λεβέτι εικοσιδυόλιτρο, με αρβάλια, να τα πάρει
ο πρώτος· κι έβαζε στο δεύτερο να πάρει μια φοράδα
άζευτη ακόμα, εξαχρονίτικη, μουλάρι γκαστρωμένη·
και για τον τρίτο πάλε αγκίνιαστο λεβέτι βάζει κάτω,
που έπαιρνε λίτρες μέσα τέσσερεις, στραφταλιστό, πανώριο'
και για τον τέταρτο δυο τάλαντα χρυσάφι βάζει ατόφιο,

270 και κούπα αγκίνιαστη, διπλόγουβη, στερνά του πέμπτου βάζει.
Όρθός στη μέση τότε στέκοντας φωνάζει στους Αργίτες:
«Ύγιέ του Ατρέα και σεις οι επίλοιποι καλαντρειωμένοι Αργίτες,
να τα βραβεία, τους αλογάρηδες που καρτερούν να τρέξουν.
Αν τον αγώνα τώρα εστήναμε γι' άλλου νεκρού τη μνήμη,
σίγουρα εγώ το πρώτο θα 'παιρνα να φέρω στο καλύβι'
τι ειν' τα δικά μου, το κατέχετε, τα πιο γοργόποδα άτια,
τι αθάνατα είναι, στον πατέρα μου του Ποσειδώνα δώρο,
κι εκείνος πάλε εμένα τα 'δωκε, να τα κρατώ δικά μου.
Μα τώρα εγώ με τα μονόφυχα φαριά μου δε θα τρέξω'

280 τι τέτοιο αμαξολάτη εχάσανε, στον κόσμο ξακουσμένο,
που με νερό καθαρίο ως τα 'λουζε, γεμάτος καλοσύνη
με λάδι άκρατο τους περέχυνε κάθε φορά τις χήτες.
Τώρα τον κλαίνει αμετασάλευτα, κι οι χήτες τους στο χώμα
κάτω ακουμπούν και δε σαλεύουνε, τέτοιο καημό που νιώθουν.
Μα οι άλλοι Αργίτες, όσοι πέτεστε γοργά πως έχετε άτια
και στεριά αμάξια, μες στο στράτευμα σκωθείτε αλέστα τώρα!»

Είπε ο Αχιλλέας, κι ευτύς μαζώχτηκαν οι αλογολάτες γύρα'
τρανός ασκώθη ρήγας, ο Εύμηλος, ο ακριβογιός του Αδμήτου,
πρώτος απ' όλους, που το ταίρι του στ' αλόγατα δεν είχε.

290 Ξοπίσω του πετάχτη ο αντρόψυχος γιος του Τυδέα Διομήδης,
κι έξευε ευτύς του Τρώα τ' αλόγατα, που μια φορά είχε αρπάζει
του Αινεία, μα αυτόν τον ίδιο ο Απόλλωνας τον γλίτωσε με δόλο.
Μετά ο ξανθός, αρχοντογέννητος Μενέλαος εσηκώθη,
ο γιος του Ατρέα, τα φτεροπόδαρα φαριά του για να ζέψει,
μαζί με το δικό του Πόδαργο, την Αίθη, μια φοράδα,
που του Αγαμέμνονα την έδωκεν ο Εχέπωλος για δώρο,
ο γιος του Αγχίση, τι δεν ήθελε στην Τροία να πάει μαζί του,
μόνο να μένει εκεί να χαίρεται· τι του 'χε ο Δίας δοσμένο
μεγάλο βιος, και στην απλόχωρη τη Σικυώνα εξούσε.

300 Αυτή ήταν που 'ξεψε, τη φόρα της μεβιάς κοντοκρατώντας.
Τέταρτος έξεψεν ο Αντίλοχος τα ωριότριχα άλογα του,
ο αρχοντικός υγιός του Νέστορα, του ρήγα του αντρειωμένου'
κι ήταν της Πύλος τ' άτια γέννημα, που του 'σερναν τ' αμάξι
γοργά. Κι ο κύρης του ζυγώνοντας για το καλό του τότε
μιλούσε γνωστικά, κι ας ήτανε κι ο γιος του μυαλωμένος:
« Κι αν είσαι ακόμα νιος, Αντίλοχε, μα ο Δίας κι ο Ποσειδώνας
σε αγάπησαν, και τ' άτια σου 'μαθαν να κυβερνάς με τέχνες
λογής λογής· μπορούσαν να 'λειπαν λοιπόν οι συμβουλές μου.
Καλά κατέχεις πως το αμάξι σου να στρίψεις στα σημάδια·

310 Όμως περίσσια οκνά είναι τ' άτια σου, και λέω πως θα την πάθεις.
Των άλλων τ' άλογα πιο γρήγορα, μ' ατοί τους δεν κατέχουν
να σοφιστούνε τέχνες πιότερες απ' ό,τι εσύ στο νου τους.
Μον' έλα, γιε μου, και στα φρένα σου στοχάσου τέχνες τώρα
λογής λογής, μέσα απ' τα χέρια σου μην τα βραβεία ξεφύγουν.
Ο νους τον κάνει, κι όχι η δύναμη, τον άξιο το λοτόμο'
ο νους τον καπετάνιο το άρμενο στο πέλαο το κρασάτο
να κουμαντάρει, σύντας οι άνεμοι το δέρνουν πέρα δώθε'
ο νους και τον που τρέχει στ' άλογα βοηθά και πρώτος φτάνει'
τι ο που θαρρεύεται στα γρήγορα κι αμάξια και φαριά του

320 και κάνει ανέγνωιαστος απόγυρους μεγάλους δώθε κείθε,
χάνουν τον ίσιο δρόμο τ' άτια του και κρατημό δεν έχουν.
Μα ο που λαλεί φαριά πιο μπόσικα και ξέρει πώς κερδίζουν,
στήνει τα μάτια στο ακροσήμαδο, ξυστά το φέρνει βόλτα,
κι ουδέ στιγμή ξεχνάει τα νιόλουρα με σιγουριά να σέρνει.
κι όλο γραμμή τραβάει κοιτάζοντας τον μπροστινό του πάντα.
Σου λέω και το σημάδι ξάστερα, που θα το ιδείς κι ατός σου:
Ως μιαν οργιά απ' το χώμα κούτσουρο ξερό ψηλά προβαίνει,
καν δρυ καν πεύκου—τα βροχόνερα δεν το 'χουν σαπημένο'
δυο πέτρες το κρατούν ζερβόδεξα λευκές, εκεί που ο δρόμος

330 γωνιάζει, κι όμως η αλογόστρατος παντού στρωτή τρογύρα.
Κάποιου το μνήμα θα 'ν' που πέθανε σε χρόνια περασμένα,
για κι ακροσήμαδο που το 'στησαν παλιών καιρών άνθρωποι'
αυτό είναι το σημάδι που 'βαλε τώρα ο Αχιλλέας ο γαύρος.
Κι εσύ τ' αμάξια και τ' αλόγατα ξυστά αποδίπλα πέρνα,
και το κορμί σου στο καλόπλεχτο το αμάξι γέρνε μέσα,
ζερβά σου λίγο, και νυμάτιζε και το δεξιό φαρί σου,
και μπήξε του φωνή, λασκάροντας στα χέρια σου τα γκέμια.
Μα το ζερβό σου βάλε το άλογο να στρίψει το σημάδι
ξυστά, που να θαρρείς πως πάνω του το κεφαλάρι αγγίζει

340 της στέριας ρόδας σου· όμως πρόσεξε στην πέτρα μη χτυπήσεις,
να μη λαβώσεις και τ' αλόγατα και σπάσεις και τ' αμάξι,
τρανή στους άλλους αναγάλλιαση, ντροπή στον ίδιο εσένα.
Έχε ανοιχτά λοιπόν τα μάτια σου, καλέ μου, και φυλάξου'
τι μια και στρίψεις το ακροσήμαδο λαλώντας τ' αλογά σου,
δε θα σε φτάσει ουτ' ένας τρέχοντας, μηδέ θα σε περάσει,
με τον Αρείονα ακόμα πίσω σου κι αν έτρεχε το γαύρο,
το άτι του Αδράστου το φτερόποδο, που από θεούς κρατούσε,
μηδέ με τ' άτια του Λαιομέδοντα, που εδώ στην Τροία θραφήκαν.»

Σαν είπε τούτα ο γέρο Νέστορας κι αρμήνεψε του γιου του

350 το κάθε τι ως την άκρη, κάθισε στη θέση του γυρνώντας.
Και πέμπτος ο Μηριόνης έξεψε τα ωριότριχα άλογά του.
Κι όλοι στ' αμάξια τότε ανέβηκαν και ρίξανε τους κλήρους·
κι ως ο Αχιλλέας τους ανατάραζε, πρώτος πετιέται ο κλήρος
του Αντίλοχου, του γιου του Νέστορα, κι από κοντά του Ευμήλου'
μετά ο Μενέλαος βγαίνει, ο αντρόκαρδος υγιός του Ατρέα, στον κλήρο,
μετά ο Μηριόνης βγαίνει τέταρτος να τρέξει, κι ο Διομήδης,
περίσσια ο κάλλιος τους, στο αμάξι του στερνός να τρέξει βγαίνει.
Κι ως πήραν θέση, το ακροσήμαδο τους έδειξε ο Αχιλλέας.
πέρα μακριά στον κάμπο, κι έβαλε σιμά του εκεί να στέκει

360 ο ισόθεος Φοίνικας βλεπάτορας, ο ακράνης του κυρού του,
να 'χει την έγνοια του στο τρέξιμο, να πει την πάσα αλήθεια.

Κι εκείνοι όλοι μαζί πα στ' άτια τους σήκωσαν τα μαστίγια,
και τα χτυπούσαν με τα νιόλουρα, και με φωνές τ' αγγρίζαν,
γιομάτοι ορμή' κι αυτά δρασκέλιζαν φτερόποδα τον κάμπο,
γοργά από τ' άρμενα αλαργαίνοντας· κι ανέβαινε τ' αψηλού
κάτω απ' τα στήθη τους σα σύγνεφο για ανεμοζάλη η σκόνη,
κι οι πλούσιες χήτες τους κυμάτιζαν με την πνοή του ανέμου'
και μια στη γη τ' αμάξια εσούρνονταν την πολυθρόφα απάνω,
και μια ψηλά πηδούσαν μέτωρα' κι εντός οι αμαξολάτες

370

στέκαν ολόρθοι, και σπαρτάριζε βαθιά η καρδιά τους, όλοι
τη νίκη ως λαχταρούσαν κι έσκουζε καθένας στ' άλογα του
να πιλαλούν, κι αυτά πετούσανε στον κάμπο μες στη σκόνη.

Μα ως το στερνό το δρόμο τ' άλογα κάναν γοργά, να γύρουν
στο ψαρί πέλαο πίσω, φάνηκε του καθενούς η άξιότη.
Πετούσαν τρέχοντας τ' αλόγατα, κι άπ' όλα πρώτες πρώτες
του γιου του Αδμήτου οι γοργοπόδαρες ξεχύνουνταν φοράδες·
ξοπίσω του του Τρώα τ' αλόγατα χιμούσαν τα βαρβάτα,

που 'χε ο Διομήδης, όχι αλάργα του, σιμά σιμά του, τόσο
που να θαρρείς πως καβαλίκευαν κάθε στιγμή τ' αμάξι'

380 κι ο Εύμηλος πλάτη κι ώμους ένιωθε την καφτερή πνοή τους,
κι όπως πετούσαν, τα κεφάλια τους απάνω του ακουμπούσαν.
Και θα τον πέρναε, για θα του 'παιρνε τη σιγουριά της νίκης,
αν του Διομήδη ξάφνου ο Απόλλωνας το αστραφτερό μαστίγι'
μεσ' απ' τα χέρια του δεν τίναζε στη γη, θυμό γιομάτος.
Κι εκείνον απ' το πείσμα κλάματα τον πήραν, τις φοράδες
ακόμα πιο γοργά ξανοίγοντας να ξεμακραίνουν μπρος του,
και τα δικά του πίσω που 'μεναν, χωρίς μαστίγι ως τρέχαν.
Ωστόσο η πονηριά του Απόλλωνα δεν ξέφυγε το μάτι
της Αθηνάς, που εχύθη τρέχοντας, και το μαστίγι βάζει

390 στο χέρι του Διομήδη, δίνοντας και στ' άλογά του φόρα.
Μετά πεισματωμένη στου Αδμήτου το γιο με βιάση τρέχει,
και σπάζει το ζυγό απ' τ' αμάξι του' δεξιά ζερβά εχωρίσαν
στη δημοσιά οι φοράδες τρέχοντας, και το τιμόνι πέφτει'
κι αυτός γκρεμίστη από το αμάξι του κυλώντας πλάι στη ρόδα,
κι αγκώνες γύρα ολούθε ξέγδαρε και στόμα και ρουθούνια,
κι απά στα φρύδια του το μέτωπο τσακίστη, και γιομώσαν
δάκρυα τα μάτια του, και πιάστηκε η δυνατή φωνή του.
Τότε ο Διομήδης, τα μονόνυχια λαξεύοντας φαριά του,
πήρε να τρέχει, πίσω αφήνοντας τους άλλους· τι η Παλλάδα

400 τ' άτια του εφτέρωνε, χαρίζοντας τρανή στον ίδιο δόξα.
Πίσω ο ξανθός Μενέλαος έρχουνταν, ο γιος του Ατρέα, τρεχάτος·
και τότε ο Αντίλοχος εφώναξε στα γονικά φαριά του:
«Ομπρός και σεις, βιαστείτε! Γρήγορα τραβάτε όσο μπορείτε!
Να παραβγείτε δε σας γύρεψα μαθές εγώ μ' εκείνα,
του αντρόκαρδου Διομήδη τ' άλογα, που τώρα γρηγοράδα
τους έδωκε η Αθηνά, χαρίζοντας τρανή στον ίδιο δόξα'
καν όμως του Μενέλαου τ' άλογα προφτάστε χέρι χέρι,
πίσω μη μένετε, κι απάνω σας της Αίθης —μιας φοράδας!—
πέσει η ντροπή. Τι μου αργοσούρνεστε, τέτοια φαριά αντρειωμένα;

410

Ακούστε τώρα κάποιο λόγο μου, που σίγουρα θα γένει:
Δεν έχει πια ακριβοταγίσματα να ιδείτε από το ρήγα
το Νέστορα· τι ευτύς σας έσφαξε με κοφτερό μαχαίρι,
βραβείο πιο δεύτερο αν κερδίσουμε με την οκνιά μας τώρα.
Τρέχτε λοιπόν και κυνηγάτε τα, τα δυνατά σας βάλτε !
Τ' άλλα τα γνοιάζομαι μονάχος μου, θα βρω μαθές τον τρόπο,
στη στενωσιά του δρόμου μπαίνοντας· δεν το ξεχνώ καθόλου!»

Είπε, και τ' ατια, που φοβήθηκαν του ρήγα τις φοβέρες,
πήραν με ορμή να τρέχουν πióτερη, και γρήγορα μπροστά του
τη στενωσιά ξεκρίνει ο Αντίλοχος του βουλιαγμένου δρόμου'

420 τι απ' τα βροχόνερα, που ελίμναζαν η γης είχε καθίσει,
κι όλο τον τόπο γύρω εγούβωσαν και χάλασαν το δρόμο.
Στη μέση εκεί ο Μενέλαος έτρεχε, τ' αμάξια μην σκουντρήξουν'
όμως ο Αντίλοχος λαξεύοντας όξω απ' το δρόμο βγάζει
τους μαύρους του, και πήρε γρήγορα ξοπίσω του να τρέχει.
Και τότε ο γιος του Ατρέα του Αντίλοχου φωνάζει φοβισμένος:
«Δίχως μυαλό τραβάς, Αντίλοχε! Τ' αλόγατά σου βαστά,
τι είναι στενός ο δρόμος. Πέρνα με, σα θα πλατύνει πάλε'
ζημιά, αν σκουντρήξεις με το αμάξι σου, θα κάνεις και στους δυο μας!»

Αυτά είπε, ωστόσο ο γιος του Νέστορα με πιο μεγάλη ακόμη

430 κεντούσε ορμή να τρέχουν τ' άλογα μπροστά, κουφός λες κι ήταν.

Όσο ένας δίσκος φτάνει, που έριξε, τινάζοντας τα χέρια,
κάποιος λεβέντης, που τη νιότη του ζητάει να δοκιμάσει,
τόσο και τ' άτια του προσπέρασαν, και τ' άλλα έμειναν πίσω,
του γιου του Ατρέα' τι ατός του θέλησε τη φόρα τους να κόψει,
μπας και σκουντρήξουν τα μονόνυχα φαριά τους μες στο δρόμο,
και 'ρθουν τα στεριά αμάξια ανάποδα, και κυλιστούν κι ατοί τους
στον κουρνιαχτό, από τη λαχτάρα τους τη νίκη να κερδέψουν.
Τότε ο ξανθός Μενέλαος χόλιασε μαζί του και φωνάζει:
«Αντίλοχε, όσο εσύ κακότροπος κανείς δε βρίσκεται άλλος!

440 Αϊ να χαθείς! και σε περνούσαμε για γνωστικόν οι Αργίτες!
Μα κι έτσι το βραβείο δε γίνεται να πάρεις δίχως όρκο!»

Είπε' μετά φωνή στ' αλόγατα να τα γκαρδιώσει σέρνει:
«Μη σταματάτε, μην οκνεύετε, κι ας είστε πικραμένα'
πιο πρώτα τα δικά τους γόνατα και πόδια θ' αποστάσουν
παρ' ό,τι εσάς· τι εκείνα τ' άφησεν η νιότη και τα δυο τους.»

Είπε, και τ' άτια, που φοβήθηκαν του ρήγα τους τα λόγια,
πήραν με ορμή να τρέχουν πióτερη, και τά 'φτασαν σε λίγο.

Κι ωστόσο μαζωμένοι εκάθονταν οι Αργίτες και θωρούσαν
τ' αλόγατα· κι αυτά πετούσανε στον κάμπο, μες στη σκόνη.

450

Πρώτος ο Ιδομενέας τα ξέκρινε, των Κρητικών ο ρήγας·
τι όξω απ' τη μάζωξη, σε ξέφαντο, πολύ ψηλά εκαθόταν
και τον αμαξολάτη αγρίκησε, που φώναζε από πέρα,

κι απείκασε ποιος ήταν γνώρισε και το άλογο απ' το χρώμα,
που 'τρεχε ομπρός απ' όλα' στο άλλο του κορμί ήταν ρούσο, μόνο
που 'χε άσπρη, στρογγυλή στο μέτωπο σαν το φεγγάρι βούλα.
Ορθός πετάχτη τότε, στάθηκε, και κράζει στους Αργίτες:
« Φίλοι μου εσείς, Αργίτες άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες,
θωράτε πέρα εκεί τ' αλόγατα και σεις, για εγώ μονάχα;
Σαν άλλα τ' άλογα μου φαίνονται που τρέχουν τώρα πρώτα,

460 σαν άλλος δείχνει ο αμαξολάτης τους· κάποια ζημιά οι φοράδες
στον κάμπο θα 'παθαν, κει που 'τρεχαν ομπρός απ' όλα τ' άλλα.
Κι όμως τις είδα πρώτες τρέχοντας να στρίβουν το σημάδι,
μα τώρα πουθενά δε φαίνονται· κλωθογυρίζω ολούθε
τα μάτια, να τις βρω γυρεύοντας στης Τροίας τον κάμπο μέσα.
Του άμαξολάτη τάχα εξέφυγαν τα γκέμια, και δεν είχε
πια πώς να κυβερνήσει τ' άτια του, και λάθεψε ως γυρνούσε;
Θαρρώ κει κάτω πως γκρεμίστηκε και τσάκισε τ' αμάξι,
και ξεστράτισαν κι οι φοράδες του στη φόρα τους απάνω.
Όμως σκωθείτε και κοιτάχτε τον και σεις' τι τα δικά μου·

470 δεν καλοβλέπουν μάτια· θα 'λεγα γι' αυτόν πως είναι ωστόσο
της Αιτωλίας η φύτρα, ο κύβερνος μες στους Αργίτες τώρα,
που ο αλογατάς Τυδέας τον γέννησεν—είναι ο τρανός Διομήδης!»

Μα ο γοργοπόδης Αίαντας τα 'βαλε μαζί του, ο γιος του Οιλέα:
«Ιδομενέα, πολλά τα λόγια σου, πριν καλοϊδείς' τι αλάργα
τ' αναεροκυκλοπόδικα άλογα στον κάμπο ακόμα τρέχουν.
Μήτε και μου είσαι ο παρανιότερος θαρρώ μες στους Αργίτες,
μήτε τα μάτια σου καλύτερα ξεκρίνουν απ' των άλλων,
μον' είσαι πάντα σου μωρόλογος' κι ουδέ σου πρέπει αλήθεια
πολλά να λες, τι έχει καλύτερους εδώ από σένα κι άλλους.

480 Οι ίδιες φοράδες τώρα τρέχουνε μπροστά, καθώς και πρώτα,
του Εύμηλου λέω, που στέκει απάνω τους με τα λουριά στο χέρι.»

Όλο θυμό του απηλογήθηκε των Κρητικών ο ρήγας:
«Αίαντα κακόγνωμε, ο καλύτερος στους τσακωμούς, και στ' άλλα
μες στους Αργίτες ο χειρότερος· τόσο άτσαλη η ψυχή σου!
Ομπρός, ας βάλουμε και στοίχημα, τριπόδι για λεβέτι,
κι ας μπει κριτής μας ο Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, να ιδούμε,
ποια τα φαριά που πρωτοφτάνουνε, πλερώνοντας να μάθεις!»

Είπε, κι ο γιος του Οιλέα πετάχτηκε μεμιάς ο γοργοπόδης,
θυμό γιομάτος, λόγια θέλοντας βαριά να του πετάξει'

490 και τότε πια ο καβγάς τους θα 'παιρνε ν' ανάψει κι άλλο ακόμα,
αν ο Αχιλλέας ευτύς δε σκώνουνταν να τους μιλήσει ατός του:
« Αφήστε τώρα τα μαλώματα πια, Ιδομενέα, στην άκρη,
Αίαντα, και συ, και τα πικρόλογα' δε σας ταιριάζουν, όχι'
Εσείς καί με άλλον θα τα βάζατε, παρόμοια αν έφερνόταν.
Όμπρός, καθίστε εδώ στη μάζωξη και τ' άλογα θωράτε'
τι εκείνοι να κερδέψουν βιάζονται τη νίκη, κι όπου να 'ναι
φτάνουν εδώ, και τότε τ' άλογα τ' Αργίτικα ο καθείς σας
θα καλοϊδεί, ποια πίσω απόμειναν και ποια δρομοϋνε πρώτα.»

Είπε, και να ο Διομήδης τρέχοντας που σίμωνε από πέρα,
500 κι όλο χτυπούσε απά στις πλάτες τους με το μαστίγι τ' άτια,
κι αυτά, ψηλά πηδώντας, βιάζονταν το δρόμο να τελέψουν.
Κι ο άμαξολάτης πάνω εχάνουνταν στον κουρνιαχτό που ασκώναν
και πίσω απ' τ' άτια τα γοργόποδα το αμάξι ερχόταν, που 'χε
πλουμιά κι από καλάι και μάλαμα· και μόλις που εχαράζαν
στη σκόνη τη βαθιά τ' αχνάρια τους της ρόδας τα στεφάνια
ξοπίσω' και τα δυο τ' αλόγατα σαν αστραπή πετούσαν.
Κι εστάθη αναμεσός στη σύναξη, και σπειρωτός ιδρώτας
στη γης απ' των αλόγων στάλαζε το σβέρκο και τα στήθη.
Κι ατός του επήδηξε απ' τ' ολόφωτο το αμάξι απά στο χώμα,
510 γερτό ακουμπώντας το μαστίγι του πα στο ζυγό. Δε χάνει
τότε καιρό κι ο γαύρος Σθένελος, μον' το βραβείο τρεχάτος
παίρνει και δίνει στους συντρόφους του, το αρβαλωτό λεβέτι
και τη γυναίκα' και τ' αλόγατα γοργά ξεζεύει ατός του.

Ξοπίσω του έφτασεν ο Αντίλοχος κεντρίζοντας τους μαύρους,
που το Μενέλαο πριν προσπέρασε με δόλο, κι όχι αξιότη'
μα κι έτσι εκείνος τον εζύγωνε με τα γοργά του τ' άτια.
Όσο σιμά είναι η ρόδα στο άλογο, το βασιλιά που σέρνει
μέσα στο αμάξι του, και χύνεται στον κάμπο δρασκελώντας,
κι οι τρίχες της ουράς του αγγίζουνε της ρόδας άκρηνη άκρη

520

το γύρο, ως κυκλοφέρει τρέχοντας σιμά τους, μήτε ο τόπος
πολύς αναμεσό τους, το άλογο σαν τρέχει μες στον κάμπο·
τόσο είχε μόνο απ' τον Αντίλοχο πίσω ο Μενέλαος μέινει,
κι όμως πιο πριν ξοπίσω του έρχονταν ως ένα δισκοπέτι.
Ωστόσο γρήγορα τον έφτασε, τι όλο και πιο με φόρα
η Αίθη, η φοράδα του Αγαμέμνονα, χιμούσε η ομορφοτρίχα.
Κι αν είχαν κι άλλο δρόμο να 'τρεχαν ακόμα οι δυο τους τότε,
θα τον περνούσε, αξεσυνέριστα τη νίκη παίρνοντας του.
Μετά ο Μηριόνης φτάνει, ο σύντροφος του Ιδομενέα του γαύρου,

απ' το Μενέλαο τον περίλαμπρο μια κονταριά πιο πίσω·

530 τι απ' όλα έλαχαν πιο αργοσάλευτα τα ωριότριχα άλογα του,
κι ατός του πιο αχαμνός αλόγατα να κυβερνά σε αγώνες.
Στερνός ο γιος ερχόταν του Αδμήτου, κι έσερνε πίσω ατός του
τ' όμορφο αμάξι του, τ' αλόγατα μπροστά του πιλαλώνοντας.
Κι όπως τον είδε, ο φτεροπόδαρος τον πόνεσε Αχιλλέας,
κι έτσι μιλούσε με ανεμάρπαστα μες στους Αργίτες λόγια:
«Να ο πιο τρανός που φτάνει ολόστερνος λαλώντας τ' άλογα του!
Ομπρός, ελατέ να του δώσουμε βραβείο, καθώς ταιριάζει,
το δεύτερο· το πρώτο θα 'λεγα να πάρει ο Διομήδης.»

Αυτά είπε, κι όλοι τους χαρούμενοι στη γνώμη του συγκλίνουν'

540 και τη φοράδα θα του χάριζε, τι οι Δαναοί το θέλαν,
ο Αντίλοχος, ο γιος του αντρόκαρδου Νεστόρου, αν δε σκωνόταν,
στον αντρειανό Αχιλλέα το δίκιο του να πει και να φωνάξει:
«Αν Αχιλλέα, το λόγο που 'βγαλες τον κάνεις πράξη τώρα,
πολύ μαζί σου εγώ θα θύμωνα' τι το βραβείο μου παίρνεις,
τάχα πως έσπασε το αμάξι του, σκόρπισαν τ' άλογα του,
κι ατός του, όσο καλός, γκρεμίστηκε' μ' αν στους θεούς ευκίόταν,
ως πρέπει, ολόστερνος δε θα 'ρχουνταν, πιο πίσω από τους άλλους.
Μ' αν τον λυπάσαι και στα σπλάχνα σου γι' αυτόν αγάπη νιώθεις,
έχεις χαλκό, κι έχεις και μάλαμα περίσσιο στο καλύβι,

550 κι έχεις και σκλάβες και μονόνυχα φαριά κι αρνιά και γίδες·
πάρε απ' αυτά μετά και δώσε του πιο πλούσιο ακόμα δώρο, .
για τώρα ευτύς εδώ, χαρούμενοι κι οι Αργίτες να συγκλίνουν.
Μα εγώ δε δίνω τη φοράδα μου, κι ομπρός, ας δοκιμάσει
όποιου βολεί να 'ρθει για χάρη της μαζί μου να παλέψει!»

Έτσι μιλούσε, κι αχνογέλασε στον ακριβό του ακράνη
τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος, χαρούμενος μαζί του,
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
«Αυτό που εζήτησες, Αντίλοχε, θα σου το κάνω τώρα,
κι ένα άλλο δώρο απ' το καλύβι μου στον Εύμηλο θα δώσω.

560

Θα του χαρίσω εγώ το θώρακα, του Αστεροπαίου που επήρα,
το χάλκινο, χυτό που ζώνει τον καλάι τρογύρα ολούθε,
κι αστράφτει μες στο φως αλάκερος' μεγάλο βιος αξίζει.»

Είπε, κι ευτύς τον Αυτομέδοντα, το σύντροφο του, κρίζει
να του τον φέρει απ' το καλύβι του' κι εκείνος πάει, τον φέρνει,

και βάζει τον στα χέρια του Εύμηλου, που όλο χαρά τον δέχτη.

Μα τότε κι ο Μενέλαος βράζοντας σηκώθη αναμεσό τους,
με τον Αντίλοχο ακατάπαυτα θυμώνοντας· κι ο κράχτης
το σκήπτρο βάζει μες στα χέρια του, και να σωπάσουν όλοι·
προστάζει οί Αργίτες· τότε μίλησεν ο ισόθεος άντρας κι είπε:

- 570 «Εσύ ήσουν γνωστικός, Αντίλοχε, μα τι 'ναι αυτά που κάνεις;
Και την αξία μου τώρα εντρόπιασες και τ' άτια αντίσκοψές μου,
μπροστά τους τα δικά σου βάζοντας, που πιο αχαμνά πολύ 'ναι.
Και τώρα ομπρός, Αργίτες άρχοντες και πρωτοκεφαλάδες,
ακριβοδίκια εδώ δικάστε μας· δε θέλω εγώ κανέννας
να πει από τους Αργίτες κάποτε τους χαλκοθωρακάτους:
„Τότε ο Μενέλαος τον Αντίλοχο ζορίζοντας του πήρε
με δόλο τη φοράδα' τ' άτια του περίσσια πιο αχαμνά 'ταν,
μα πιο τρανό το βασιλίκι του, πιο πλήθια η δύναμη του.”
Όμως θα κρίνω εγώ μονάχος μου, κι ούτε Αχαιός κανέννας
- 580 θα 'χει μαζί μου λέω παράπονο' τι θα 'ναι δίκια η κρίση:
Αντίλοχε αντρειανέ, για ζύγωσε, κι όπως ορίζει η τάξη,
στάσου στο αμάξι ομπρός και στ' άτια σου, και κράτα και στο χέρι
το λυγρό μαστίγι, τ' άλογα που πριν με αυτό λαλούσες·
και στ' άτια το δεξί σου βάζοντας, στον Ποσειδώνα ορκίσου
πως δεν αμπόδισες ξεπίτηδες το αμάξι μου με δόλο.»

Και τότε ο γνωστικός Αντίλοχος απηλογιά του δίνει:
« Τρανέ Μενέλαε, μη συχύζεσαι, τι εγώ μπροστά σου στέκω
πολύ πιο νιος, και συ στη δύναμη περνάς με και στα χρόνια.
Του άγουρου τ' άπρεπα καμώματα τα ξέρεις δίχως άλλο'

- 590 τι ο νους του παίρνει αγέρα γρήγορα, κι είναι αχαμνή η βουλή του.
Γι' αυτό και τώρα υπομονέψου το, και τη φοράδα ατός μου
θα σου τη δώσω, αυτή που εκέρδισα' κι ακόμα από δικού μου
τίποτα αν ήταν άλλο που 'θελες, ευτύς θα το 'χα κάλλιο
να σου το δώσω, αρχοντογέννητε, παρά να με μισήσουν
όλοι οι θεοί, και την αγάπη σου να χάσω εγώ για πάντα.»

Είπε, και παίρνει ο γιος του αντρόκαρδου Νεστόρου τη φοράδα,
και στο Μενέλαο παραδίνει τη· κι εκείνου ευτύς το σπλάχνο
γλύκανε εντός του. Πώς ολόγουρα πέφτει η δροσιά στα στάχνα,
σαν πήραν τα σπαρτά και ψώμωσαν, κι οι κάμποι τρικυμίζουν

600

όμοια και σε, Μενέλαε, γλύκανε το σπλάχνο τότε εντός σου·
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:

«Για τώρα ατός μου θέλω, Αντίλοχε, ν' αφήσω το θυμό μου'
τι εσύ δεν ήσουν ασυλλόγιστος μηδέ άμυαλος ποτέ σου'
κι ήταν η νιότη που σου γύρισε το νου για λίγο τώρα.
Μα άλλη φορά να παίζεις άσκημα μη θες με πιο τρανούς σου'
τι άλλος Αργίτης δε θα μου άλλαζε τόσο εύκολα τη γνώμη.
Μα ωστόσο εσύ για μένα εμόχτησες πολύ, πολλά έχεις πάθει,
μαζί κι ο αντρόκαρδος ο κύρης σου και το τρανό σου αδέρφι.
Γι' αυτό σου κάνω, αφού μου πρόσπεσες, τη χάρη' τη φοράδα,

610 κι ας είναι και δικιά μου, πάρε τη, να μάθουν κι όλοι ετούτοι
πως άσπλαχνη καρδιά κι αμέρωτη δεν είχα εγώ ποτέ μου.»

Είπε, καί δίνει στο Νοήμονα, του Αντίλοχου το φίλο,
το άλογο ευτύς, κι ατός του εκράτησε το αστραφτερό λεβέτι.
Και το χρυσάφι, τα δυο τάλαντα, πήρε μετά ο Μηριόνης,
σαν που 'ρθε τέταρτος· κι ως έμενε πια το βραβείο το πέμπτο,
η κούπα η δίγουβη, του Νέστορα τη χάρισε ο Αχιλλέας.
Κι ως ήρθε ομπρός του μες στη σύναξη βαστώντας τη, του λέει:
« Δέξου και συ την κούπα, γέροντα, και φύλαχ' τη, απ' το ξόδι
να 'χεις μια θύμηση του Πάτροκλου' τι πια μες στους Αργίτες

620 δε θα τον δεις ποτέ σου· χάρισμα σου δίνω αυτό να το 'χεις'
τι μήτε στης πυγμής το αγώνισμα θα πάρεις μέρος τώρα,
κι ουδέ και στο κονταροχτύπημα, κι ουδέ στην πάλη, κι ούτε
θα βγεις να τρέξεις· τα γεράματα σ' έχουν πλακώσει τα έρμα!»

Έτσι μιλώντας του την έδωκε, κι αυτός την αποδέχτη
όλο χαρά, και με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Γιε μου, όλα τούτα που μου μίλησες σωστά καί δίκια αλήθεια'
τι δε με ακούν, καλέ, τα γόνατα πια τώρα, ουδέ τα χέρια
σαλεύουν σαν και πριν ανάλαφρα δεξόζερβα στους ώμους.
Αχ, νιος και να 'μουν, αξεθύμαστη τη δύναμη μου να 'χα,

630 σαν τότε, στο Βουπράσιο που 'γινε του Αμαρυγκέα το ξόδι, ·
στων Επειών το κάστρο, κι έστησαν οι γιοί του ρήγα αγώνες·
τι εκεί δε στάθηκε παρόμοιος μου μήτε Επειός κανένας
μήτε Αιτωλός αλήθεια αντρόψυχος, και μήτε καν Πυλιώτης.
Στην πυγμαχία του Ηνόπου ενίκησα το γιο, τον Κλυτομήδη,
στην πάλη τον Αγκαίο, που αντίμαχος μου εστάθη, απ' την Πλευρώνα·
τον Ίφικλο στο δρόμο επέρασα, κι ας ήταν φτεροπόδης,
και στο κοντάρι τον Πολύδωρο και το Φυλέα κερδίζω.
Στ' άλογα μόνο με προσπέρασαν οι γιοι του Αχτόρου τότε,
που ήτανε δυο και πίσω με άφησαν, τη νίκη λαχταρώντας·

640 τι εδώ τα πιο τρανά μας πρόσμεναν βραβεία μες σ' όλα τ' άλλα'
κι ήταν αδέρφια διδυμάρικα' τα γκέμια εκράτα ο πρώτος,
τα γκέμια εκράτα αυτός, κι ο δεύτερος μαστίγωνε τους μαύρους.
Τέτοιος εστάθηκα' μ' ας γνοιάζουνται πια τώρα οι νιότεροί μου
σ' έτοιες δουλειές. Κι εγώ, που τ' άραχλα γεράματα με ζώσαν,
αναμερίζω, κι ας ξεχωρίζα στους αντρειωμένους τότε.
Μα τώρα σύρε, για το σύντροφο ξακλούθα τους αγώνες,
κι αυτό το παίρνω εγώ χαρούμενος, και φραίνεται η καρδιά μου
που δεν ξεχνάς με (τι σε αγάπησα κι εγώ) και το θυμάσαι
να με τιμάς, σαν που ταιριάζει μου μες στους Αργίτες όλους.

650 Οι αθάνατοι γι' αυτά ας σου δώσουνε τ' ό,τι ποθεί η καρδιά σου!»

Αυτά είπε, κι ο Αχιλλέας ξανάγυρε μες στο πολύ τ' ασκέρι,
τα λόγια τα καλά του Νέστορα σαν άκουσε ως την άκρη.

Και τότε τα βραβεία της άσπλαχνης της πυγμαχίας πιθώνει'
φέρνει και δένει μπρος στη σύναξη γομάρικο μουλάρι,
εξάχρονο, άστρωτο, που ζόρικο πολύ'ναι να το στρώσεις.
Κι ακόμα βάζει κούπα δίγουβη να πάρει ο νικημένος.
Ορθός στη μέση τότε στέκοντας στους Αχαιοús φωνάζει: .
« Υγιέ του Ατρέα και σεις επίλοιποι καλαντρειωμένοι Αργίτες,
άντρες για τούτα δυο ας φωνάξουμε, τους πιο τρανούς, ολόρθοι

660 να χτυπηθούνε με τους γρόθους τους' και σ' όποιον απ' τους δυο τους
μπρος σε όλονών εδώ τα μάτια μας τη νίκη δώσει ο Φοίβος,
τη μούλα ας πάρει τη γομάρικη να γύρει στο καλύβι"
κι ο νικημένος τη διπλόγουβη την κούπα θα κερδέψει.»

Αυτά είπε, κι ο Επειός, ο αντρόκαρδος υγιός του Πανοπέα,
πετάχτη ευτύς, ο αρχοντοκάμωτος της πυγμαχίας τεχνίτης·
βάζει το χέρι στη γομάρικη τη μούλα και φωνάζει:
«Άς βγει μπροστά μου ο που τη δίγουβη την κούπα θα κερδέψει'
Αργίτης άλλος λέω δε δύνεται τη μούλα να μου πάρει,
νικώντας στις γροθιές· καλύτερος δε βρίσκεται από μένα.

670

Δε φτάνει τάχα που στον πόλεμο μου λείπει η αξία; τι αλήθεια
όλα μαζί κανείς δε γίνεται να τα κατέχει πλέρια.
Μ' ακούστε τώρα κάποιο λόγο μου, που σίγουρα θα γένει:
Θα του τσακίσω εγώ τα κόκαλα, θα σκίσω το κορμί του
πέρα για πέρα' ας μείνουν δίπλα του τώρα οι δικοί του μόνο,
σα θα 'χει σκοτωθεί απ' τα χέρια μου, για να τον κουβαλήσουν!»

Αυτά είπε, κι όλοι γύρω απόμειναν και δεν έβγαναν άχνα'

ένας μονάχα ασκώθη, ο Ευρύπυλος ο ισόθεος, αντικρύ του,
του Ταλαού τ' αγγόνι, του άρχοντα του Μηκιστέα βλαστάρι,
που πήγε κάποτε στου Οιδίποδα, σαν πέθανε, το ξόδι,

680 στη Θήβα, κι όλους τους απόγονους του Κάδμου ενίκησέ τους.
Κι ο ξακουστός Διομήδης έτρεξε να τον γνοιαστεί, με λόγια
γκαρδιώνοντάς τον τι λαχτάριζε τη νίκη αυτός να πάρει.
Ζωνάρι γύρα από τη μέση του σφιχτό του βάζει πρώτα,
μετά καλοκομμένα του 'δωσε γερά λουριά ταυρίσια.
Κι ως ζώστηκαν κι οι δυο, προχώρεσαν στη μέση από τ' αλώνι,
κι αντίκτρα ασκώνοντας τα χέρια τους τα σταλωμένα οι δυο τους
ο ένας στον άλλο απάνω εχίμιξε κι ήρθαν μεμιάς στα χέρια'
και τρίζαν άγρια τα σαγόνια τους, κι ολούθε το κορμί τους
στάλαζε ιδρώτα' κι ο αρχοντόγεννος Επειός χιμάει, κι ως ο άλλος

690 που να του δώσει ολούθε κοίταζε, στο μάγουλο χτυπά τον,
κι αυτός πολληώρα ορθός δεν κράτησε· μεμιάς στη γη σωριάστη.
Πώς στου Βοριά το πρώτο φύσημα, σαν ο γιαλός σγουραίνει
φυκόσπαρτος, ψηλά τινάζονται τα ψάρια, και στο κύμα
ξανά βουτούν όμοια ετινάχτηκε κι εκείνος χτυπημένος.
Τότε ο Επειός ορθό τον άσκωσε, και γύρα του οι σύντροφοι
τον παίρναν όξω από τη σύναξη· τα πόδια του σουρνόνταν,
κι αίμα πηχτό ξερνούσε, κι έγερνε στο πλάι την κεφαλή του.
Κι ως λιγωμένο πια τον έβαλαν να κάτσει αναμεσό τους,
τρέξαν εκείνοι και τη δίγουβη την κούπα εκουβαλήσαν.

700 Τότε ο Αχιλλέας προστάζει γρήγορα και φέρνουν άλλα πάλε
βραβεία για το άσπλαχνο το πάλεμα, μπρος στους Αργίτες όλους:
τρανό τριπόδι σ' όποιον κέρδιζε, για τη φωτιά φτιαγμένο,
που οι Δαναοί, όπως το 'δαν, δώδεκα το ξετιμήσαν βόδια·
κι ακόμα μια γυναίκα σκλάβά του, να πάρει ο νικημένος,
πολυτεχνίτρα, που όλοι τέσσερα την ξετιμούσαν βόδια.
Ορθός στη μέση τότε στέκοντας φωνάζει στους Αργίτες:
« Σκωθείτε οι δυο που θα παλέψετε και τον αγώνα ετούτον! »

Είπε, κι ο μέγας Αίας πετάχτηκεν, ο γιος του Τελαμώνα,
κι ασκώθη κι ο Οδυσσέας, που κάτεχε τέχνες πολλές καί δόλους.

710

Κι ως ζώστηκαν κι οι δυο, προχώρεσαν στη μέση από τ' αλώνι,
κι αγκαλιαστά στο απάλε επιάστηκαν με τα γερά τους χέρια,
σαν τις ψαλίδες, που άξιος μάστορας πα στη σκεπή καρφώνει
σπιτιού αψηλού, να στέκει ακλόνητο, σύντας φυσούν οι ανέμοι.
Στα θρασεμένα μέσα χέρια τους, καθώς μεβιάς τραβούσαν,
τρίζαν οι ράχες τους, κι εχύνουνταν ο ιδρώτας τους ποτάμι,

και τα πλευρά τους κι οι ώμοι εγέμισαν με μελανιές ολούθε,
ματοκομμένες, μαυροκόκκινες' μ' αυτοί τη νίκη πάντα
λαχτάριζαν, το καλοδούλευτο τριπόδι ποιος θα πάρει.
Μα ούτε ο Οδυσσέας μπορούσε σπρώχνοντας στη γη να τον ξαπλώσει,

720 ούτε κι ο μέγας Αίας, τι ατράνταχτα βαστούσε κι ο Οδυσσέας.
Όμως οι Αργίτες πια οι πολέμαρχοι σαν πήραν να βαριούνται,
ο μέγας Αϊάντας έτσι εμίλησεν, ο γιος του Τελαμώνα:
«Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα,
όποιος τον άλλο ασκώσει, κι έπειτα το θέλει ο Δίας ας γένει!»

Αυτά είπε, κι αψηλά τον άσκωσε' μα κι ο Οδυσσέας το δόλο
δεν τον ξεχνούσε, μον' τον κλώτσησε στο γόνατο άπο πίσω'
και κείνου ελύθη η ορμή, κι ανάσκελα ξαπλώθη'κι ο Οδυσσέας
έπεσε απάνω του, και σάστισε θωρώντας τους τ' άσκέρι.
Πήρε ο Οδυσσέας μετά ο πολύπαθος να τον ασκώσει απάνω,

730 και λίγο από τη γη τον σάλεψε, μα που να τον ασκώσει!
Τρικλοποδιά του βάζει, κι έπεσαν στη γη μαζί κι οι δυο τους,
και μες στον κουρνιαχτό κυλίστηκαν ο ένας στον άλλο πλάι.
Τρίτη φορά ξανά θα ρίχνονταν για να πιαστούν στο απάλε,
αν ο Αχιλλέας γοργά δε σκώνουνταν να τους κρατήσει ατός του:
«Αφήστε τώρα πια το πάλεμα και μην καταπονάστε'
κι οι δυο νικάτε, κι έτσι παίρνοντας το ίδιο βραβείο καθένας
παραμερίστε, κι άλλοι να 'ρθούνε ν' αγωνιστούν Αργίτες.»

Είπε, κι αυτοί δέχτηκαν πρόθυμα, χωρίς να παρακούσουν,
κι απ' το κορμί τη σκόνη εσφούγγιξαν και βαλαν τους χιτώνες.

740 Βραβεία καινούργια για το τρέξιμο τότε ο Αχιλλέας πιθώνει,
καλόφτιαστο κροντήρι ολάργυρο, που εχώραε λίτρες έξι,
κι άλλο, στη γης ακέρια αν έψαχνες, τη χάρη του δεν είχε.
Μαστόροι ξακουστοί το δούλεψαν με τέχνη, απ' τη Σιδώνα,
και Φοίνικες το φέραν σκίζοντας το ανταριασμένο κύμα,
κι ως στο λιμάνι άραξαν φτάνοντας, στο Θόαντα το χάρισαν.
Κι ήταν αυτό που ο γαύρος Πάτροκλος είχε απ' τον Εύνηο πάρει
για του Λυκάονα το ξαγόρασμα, του γιου του Πρίαμου, τότε.
Τώρα ο Αχιλλέας βραβείο στου ακράνη του το απίθωνε το ξόδι,
για να το πάρει ο πιο αλαφρόποδος απ' όλους στον αγώνα.

750

Και βάζει βόδι για το δεύτερο, τρανό, καλοθρεμμένο,
κι ακόμα για τον τρίτο τάλαντο μισό χρυσάφι βάζει.
Ορθός στη μέση τότε στέκοντας φωνάζει στους Αργίτες:

« Σκωθεῖτε εσεῖς που θα παλέψετε και τον αγώνα ετούτον!»

Εἶπε, κι ο γιος του Οἰλέα πετάχτηκε μεμιάς ο γοργοπόδης,
μετά ο Οδυσσεάς ο πολυκάτεχος, κι ο Αντίλοχος ξοπίσω,
ο γιος του Νέστορα, απ' τους νιότερους ο πιο γερός στα πόδια.
Κι ως πήραν θέση, το ακροσήμαδο τους ἔδειξε ο Αχιλλέας.
Κι απ' το σημάδι ὅπως ξεκίνησαν, ο γιος του Οἰλέα σε λίγο
τραβούσε πρώτος, και ξοπίσω του χιμούσεν ο Οδυσσεάς

760 κοντά κοντά του. Πῶς στῆς ὁμορφῆς το στήθος ανυφάντρας
κοντοζυγώνει το ξυλόχτενο, καθῶς το κρούει, με βιάση,
το υφάδι απ' το στημόνι ανάμεσα περνώντας, κι ως το στήθος
το φέρνει· τόσο λίγο πίσω του δρομούσε κι ο Οδυσσεάς
στ' ἀχνάρια του πατώντας, γύρα τους πριν κατακάτσει ἡ σκόνη,
χύνοντας πίσω τὴν ἀνάσα του στὴν κεφαλὴ του ἀπάνω,
γοργὰ δρομώντας πάντα" κι ἔσερναν φωνές οἱ Αργῖτες ὅλοι.
Και τον γκαρδιῶναν, ὅπως ἔτρεχε τὴ νίκη λαχταρώντας.
Ξάφνου ο Οδυσσεάς, ἐκεῖ που ἐδρόμιζαν κι ἦταν κοντά να φτάσουν,
τὴ γλαυκομάτα ἀνακαλέστηκε τὴν Αθηνά στο νου του:

770 «Ἄκου, θεά, και δράμε, δύναμη στα πόδια να μου δώσεις!»

Αὐτά εἶπε, κι ἡ Αθηνά του ἐπάκουσε τὴν προσευκὴ ἡ Παλλάδα,
και το κορμὶ του κάνει ἀνάλαφρο, χέρια ψηλά και πόδια·
και σύντας λίγο πια τους ἔλειπε πα στο βραβεῖο να πέσουν,
ο γαῦρος Αἴας δρομώντας γλίστρησε —τον ζάβωσε ἡ Παλλάδα—
κει που ἡ σβουνιά απ' τα βόδια ἀπλώνουνταν τα βαριομουγκαλάτα,
που 'χε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος στον Πάτροκλο σφαγμένα,
και γιόμωσαν σβουνιές το στόμα του και τα ρουθούνια ολούθε.
Τότε ο Οδυσσεάς ο πολυβάσανος ἀσκώνει το κροντήρι,
πρώτος ως ἔφτασε' πήρε ἔπειτα κι ο γαῦρος Αἴας το βόδι,

780 στάθη το βόδι ἀπὸ τα κέρατα κρατώντας το θρεμμένο,
και τὶς σβουνιές με βιάση φτύνοντας φωνάζει στους Αργῖτες:
«Ὠχού, ἡ θεά και πῶς μου μπέρδεψε τα πόδια, αὐτὴ που πάντα
ἴδια μητέρα παραστέκοντας τον Οδυσσεά συντρέχει!»

Αὐτά εἶπε, κι ὅλοι τότε γέλασαν καλόκαρδοι μαζί του.
Και παίρνει ο Αντίλοχος τ' ολόστερνο βραβεῖο μαθὲς στα χέρια
χαμογελώντας, κι ἔτσι μίλησε μες στους Αργῖτες κι εἶπε:
«θα σας το πῶ, κι ας το κατέχετε κι ατοί σας ὅλοι, φίλοι'
Τους γεροντότερους οἱ ἀθάνατοι τιμούν και τώρα ἀκόμα·
τι ἀν εἶναι λίγο ο Αἴας τρανότερος απ' ὅ,τι ἐγώ, μα τούτος

790 λογιέται μιας γενιάς που πέρασε κι ανθρώπων που πέρασαν
τον παίρνουν λένε τα γεράματα' μα δεν μπορεί κανέννας
να παραβγεί μ' αυτόν στο τρέξιμο, ξον ο Αχιλλέας μονάχα.»

Τέτοια μιλούσε, το γοργόποδο γιο του Πηλέα τιμώντας.
Τότε ο Αχιλλέας γυρνώντας μίλησε κι απηλογιά του δίνει:
«Ο λόγος σου καλός, Αντίλοχε, δεν πάει χαμένος, όχι,
τι εγώ μισό από πάνω τάλαντο χρυσάφι θα σου βάλω.»

Είπε και το 'δωσε'χαρούμενος στα χέρια αυτός το δέχτη.
Τότε ο Αχιλλέας ευτύς μακρόισκιωτο κοντάρι λέει και φέρνουν
και το πιθώνει ομπρός στη σύναξη, και κράνος και σκουτάρι,

800 την ώρα αρμάτα που 'χε ο Πάτροκλος του Σαρπηδόνα γδύσει.
Ορθός στη μέση τότε στέκοντας φωνάζει στους Αργίτες:
«Άντρες για τούτα δυο ας φωνάξουμε, τους πιο παλικάράδες,
ν' αρματωθούν, χαλκό στα χέρια τους ν' αδράξουν σαρκοκόφτη,
κι εδώ να βγουν μπροστά στη σύναξη, να χτυπηθούν οι δυο τους.
Κι όποιος αγγίζει πρώτος τ' όμορφο του άλλου κορμί και φτάσει
κάπως πιο μέσα, την αρμάτα του περνώντας και το δέρμα,
θα 'χει από μένα το θρακιώτικο, το ασημοκαρφωμένο,
πανώριο αυτό ξιφάρι χάρισμα, του Αστεροπαίου που επήρα.
Τ' άρματα πάλε ας τα μοιράσουνε μισά μισά ο καθένας,

810 κι ακόμα δείπνο θα τους στρώσουμε μες στα καλύβια πλούσιο.»

Είπε, κι ο μέγας Αίας πετάχτηκεν, ο γιος του Τελαμώννα,
μαζί πετάχτή κι ο λιοντόκαρδος γιος του Τυδέα Διομήδης.
Κι ως αρματώθηκαν, καθένας τους μες στους δικούς του, εβγήκαν
εκεί στη μέση, και λαχτάριζαν κι οι δυο τους να παλέψουν
αγριοκοιτάζοντας, και σάστιζαν θωρώντας όλοι οι Αργίτες.
Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του άλλου χιμώντας,
τρεις πήρανε φορές τ' απίδρομο και τρεις ξανά εζυγώσαν.
Τον βρήκε ο μέγας Αίας τ' ολόκυκλο σκουτάρι τότε, ωστόσο
δε φτάνει στο κορμί, τι ο θώρακας τον φύλαγε από μέσα.

820

Κι ο άλλος ζητούσε με τ' ολάστραφτο κοντάρι να του ρίξει,
πιο πάνω απ' το τρανό σκουτάρι του, πα στο λαιμό αν τον έβρει.
Κι οι Αργίτες για τον Αίαντα τρόμαξαν, κι ευτύς να σταματήσουν
φωνάζουν, το βραβείο' να πάρουνε στα δυο χωρίζοντας το.
Μα το σπαθί με το θηκάρι του και το καλοκομμένο
λουρί του στου Τυδέα σιμώνοντας το γιο ο Αχιλλέας το δίνει.

Δίσκο ο Αχιλλέας χυμένο, αδούλευτο μετά πιθώνει κάτω,

που ο δυνατός Ηετίωνας άλλοτε τον έριχνε, όσο ζούσε'
μα σύντας ο Αχιλλέας ο γρήγορος τον σκότωσε, του πήρε
κι αυτό το δίσκο στα καράβια του μαζί με το άλλο βιος του.

- 830 Ορθός στη μέση τότε στέκοντας φωνάζει στους Αργίτες:
« Σκωθεΐτε εσείς που θα παλέψετε και τον αγώνα ετούτον!
τι όσο μακριά και να σου απλώνουνται τα καρπερά χωράφια,
θα 'χεις να παίρνεις στην ανάγκη σου και πέντε χρόνια αράδα
από το δίσκο αυτό' το σίδερο βοσκάρης για ζευγάς σου
ποτέ δε θα το πει πως του 'λειψε κι έχει να πάει στη χώρα.»

Είπε, κι ευτύς απάνω ο αντρώψυχος πετάχτη Πολυποίτης,
πετάχτη κι ο Λιοντέας ο ισόθεος με την άκρατη ορμή του,
κι ο Επειός ο αρχοντογέννητος κι ο Αίας του Τελαμώνα.
Κι ως στάθηκαν γραμμή, στα χέρια του παίρνει ο Επειός το δίσκο

- 840 και τον πετάει με ορμή' και ξέσπασαν οι Δαναοί στα γέλια.
Δεύτερος πάλε ο πολεμόχαρος τον έριξε Λιοντέας·
τρίτος ο μέγας Αίας τον πέταξεν, ο γιος του Τελαμώνα,
με χέρι δυνατό, και πέρασε των άλλων τα σημάδια.
Όμως στερνός το δίσκο ο αντρώψυχος σαν πήρε Πολυποίτης,
όσο ο βουκόλος την αγκλίτσα του την απολυταρίχνει,
και μέσα αυτή πετάει σβουρίζοντας στα βόδια που βοσκούνε,
τόσο το αλώνι ακέριο επέρασε που έριχναν, κι όλοι εσύραν
φωνή. Κι οι σύντροφοι πετάχτηκαν του γαύρου Πολυποίτη
κι έφεραν το βραβείο στου ρήγα τους τα βαθουλά καράβια.

- 850 Σίδερο τότε βαθυγάλαζο για τους δοξαρομάχους
πιθώνει, δέκα μονοπέλεκα, διπλά πελέκια δέκα,
και γαλαζόπλωρου πλεούμενου στυλώνει το κατάρτι
μακριά στον άμμο' απάνω τρέμουλη μια περιστέρα δένει
μ' ένα ψιλό σκοινί απ' το πόδι της, και βάζει τη σημάδι:
«Όποιος σας τώρα εκεί την τρέμουλη χτυπήσει περιστέρα,
όλα ας τα πάρει για το σπίτι του τα δίκωπα πελέκια.
Μ' αν το πουλί κανείς λαθεύοντας βρει το σκοινί μονάχα,
θα πάρει αυτός τα μονοπέλεκα, τι δε φελά ως ο πρώτος.»

Είπε, κι ο Τεύκρος ο λιοντόκαρδος ασκώθη ευτύς ο ρήγας,

860

μετά κι ο αρχοντικός ο σύντροφος του Ιδομενέα Μηριόνης.
Ρίχνουν τους κλήρους, μες σε χάλκινο ταρακουνούν τους κράνος,
κι όπως του Τεύκρου ο κλήρος έλαχε, σαΐτεύει εκείνος πρώτος
γοργά με δύναμη, κι ουδ' έταξε στο βασιλιά το Φοίβο
αρνιά πολλά μονοχρονίτικα στη χάρη του να σφάζει·

και το πουλί λαθεύει—ο Απόλλωνας του αρνήθη αύτη τη χάρη—
και το σκοινί μονάχα επέτυχε, που του 'δενε το πόδι.
Κι ως η πικρή σαγίτα το 'κοψε στα δυο, το περιστέρι
στον ουρανό χιμίζει λεύτερο, και το σκοινί στο χώμα
κρεμάει λασκάροντας, και χούγιαξαν ευτύς οι Αργίτες όλοι.

870 Γοργά ο Μηριόνης τότε του άρπαξε το τόξο από τα χέρια,
τι εκράταε κιόλα τη σαγίτα του, σαν έριχνεν εκείνος.
Αμέσως κάνει στον Απόλλωνα το μακρορίχτη τάμα,
αρνιά πολλά μονοχρονίτικα στη χάρη του να σφάξει.
Θωράει ψηλά, κάτω άπ' τα σύγνεφα, την τρέμια περιστέρα,
κι ως γύρους έφερνε, τη χτύπησε στη φτερούγα από κάτω.
Πέρα μεριά η σαγίτα edιάβηκε, και πίσω στου Μηριόνη
το πόδι ομπρός γυρνώντας μπήχτηκε στη γη' κι η περιστέρα
στου γαλαζόπλωρου πλεούμενου καθίζει το κατάρτι·
με το λαιμό γερμένο αρχίνησε να σιγοφτερακίζει,

880 μα γρήγορα η ζωή της κόπηκε κι αλάργα πάει και πέφτει'
κι όλοι που εθώρουν τότε εθάμαξαν και μείναν σαστισμένοι.
Μαζί τα δέκα διπλοπέλεκα παίρνει ο Μηριόνης τότε,
κι ο Τεύκρος τα μονά, και στ' άρμενα τα βαθουλά τα πάνε.

Τότε ο Αχιλλέας ευτύς μακρόισκιωτο κοντάρι λέει και φέρνουν
και πλουμιστό λεβέτι αγκίνιαστο, που θ' αξιζε ένα βόδι,
σε όλους μπροστά, κι ευτύς ασκώθηκαν τρανοί κονταρομάχοι,
ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο μέγας γιος του Ατρέα,
μαζί του κι ο αντρειωμένος σύντροφος του Ιδομενέα Μηριόνης.
Μα τότε ο αρχοντικός, γοργόποδος τους μίλησε Αχιλλέας:

890 « Υγιέ του Ατρέα, το ξέρουμε όλοι μας ο πιο τρανός πως είσαι,
κι απ' όλους πρώτος και στη δύναμη και στ' άρματα λογιέσαι.
Γι' αυτό και το βραβείο μου παίρνοντας, στα βαθουλά καράβια
πήγαινε τώρα, και θα δώσουμε, φτάνει να θέλεις—χάρη
κι εγώ σου το ζητώ—το χάλκινο κοντάρι στο Μηριόνη.»

Είπε, κι ο μέγας Αγαμέμνονας εσύγκλινε στο λόγο'
πήρε ο Μηριόνης το μακρόισκιωτο κοντάρι, κι ο ρηγάρχης
στον κράχτη του Ταλθύβιο τ' όμορφο βραβείο που πήρε δίνει.

Ιλιάδας Ω

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Ν. ΚΑΪΖΑΝΤΖΑΚΗ - Ι.Θ. ΚΑΚΡΙΔΗ

Λύθηκε η σύναξη· στα γρήγορα καράβια του τ' ασκέρι
πίσω γυρνάει σκορπώντας, κι όλοι τους το δείπνο να χαρούνε
και το γλυκό τον ύπνο εγνοιάζονταν. Μόνο ο Αχιλλέας θρηνούσε
το σύντροφο του αναθυμάμενος, κι ουδέ καθόλου ο γύπνος
ο παντοδαστής τον έπιανε, μον' γύρναε δώθε κείθε,
αναθιβάνοντας του Πάτροκλου την αντριγιά, τη νιότη,
τα όσα κι οι δυο μαζί αντραγάθησαν, τα όσα μαζί ετραβήξαν
μέσα σε τόσα αντροπαλέματα και κύματα αγριεμένα.
Τούτα στο νου του εκλωθογύριζε κι αστέρευτα θρηνούσε,

10 πα στο πλευρό τη μια κοιτάμενος, τ' ανάσκελα την άλλη,
την άλλη απίστομα' καί κάποτε πετιόταν ξάφνου ολόρθος
και στο γιαλό τρογύρναε ξέφρενος. Κι η κάθε αυγή, το κύμα
και το ακρογιάλι γύρα ως φώτιζε, τον έβρισκε στο πόδι.
Τότε μεμιάς στο αμάξι του έξευε τα γρήγορα άλογα του
τον Έχτορα ξοπίσω δένοντας, στη γη να βωλοσούρνει.
Και τρεις φορές το γύρο ως του 'κανε στου Πάτροκλου το μνήμα,
γύριζε πίσω στο καλύβι του' κι αυτόν τον παρατούσε
στον κουρνιαχτό απλωτό τ' απίστομα. Μα το κορμί του βλάβος
δεν άφηνε κανένα ο Απόλλωνας να πάθει' τον πονούσε,

20 νεκρός κι ας ήταν. Με τ' ολόχρυσο σκουτάρι του τρογύρα .
τον σκέπαζε όλο, ως τον βωλόσournε μην ξεγδαρθεί στο χώμα.

Έτσι ο Αχιλλέας με λύσσα εντρόπιαζε τον Έχτορα το θείο'
όμως θωρώντας τον οι αθάνατοι θεοί τον σπλαχνιζόνταν,
και τον Αργοφονιά τον άγρυπνο να του τον κλέψει έσπρωχναν.
Οι άλλοι θεοί το θέλαν όλοι τους, μονάχα ο Ποσειδώνας
κι η Ήρα μαζί τους αντιμάχουνταν κι η γλαυκομάτα κόρη,
που αποξαρχής ως τώρα αδιάκοπα την άγια Τροία μισούσαν
και το λαό της και το ρήγα της, απ' αφορμή του Πάρη,
τις δυο θεές που καταφρόνεσε, σαν ήρθαν στο μαντρί του,

30 κι εκείνη ετίμησε που του άναψε λαχτάρα φαρμακούσα.

Μα όταν περνώντας μέρες έντεκα ξημέρωσε και πάλε,
μίλησε τότε στους αθάνατους ο Απόλλωνας ο Φοίβος:
«Θεοί κακόπραγοι κι ανέσπλαχνοι! ποτέ μεριά βοδίσια
στη χάρη σας δεν έκαψε ο Έχτορας, ποτέ μεριά από γίδα;

και τώρα πια νεκρός που κοιτάται δε βάσταξε η καρδιά σας
να τον γλιτώσετε, η γυναίκα του να τότε ιδεί κι ο γιος του
κι ο γέρο Πρίαμος κι η μητέρα του κι οι Τρώες, που θα τον καίγαν
στις φλόγες πάνω και θα του 'καναν και τιμημένο ξόδι.
Το 'χετε κάλλιο να συντρέχετε τον άσπλαχνο Αχιλλέα,

40 που είναι η καρδιά του πάντα αμέρωτη στα στήθη, κι είναι ο νους του
γεμάτος αδικία, κι η γνώμη του σκληρή, καθώς του λιόντα,
που η γαύρη του τον σπρώχνει δύναμη κι η πέρφανη καρδιά του
στου κόσμου τα κοπάδια πέφτοντας να φάει και να χορτάσει'
παρόμοια κι ο Αχιλλέας συμπόνεση καμιά δεν έχει, μήτε
ντροπή, που αλί στον που την έχασε, χαρά στον που την έχει!
Θαρρώ να χάσει κι άλλος έτυχε και πιο ακριβό δικό του,
για απ' την κοιλιά την ίδια αδέρφι του για και παιδί του ακόμα'
μ' αφού τον έκλαψε και δάρθηκε, σωπαίνει και μερώνει,
τι οι Μοίρες την καρδιά στον άνθρωπο βασταγερή τη δώσαν.

50 Όμως αυτός το θείο τον Έχτορα, σαν πήρε τη ζωή του,
δεμένο πίσω από το αμάξι του. στού ακράνη του το μνήμα
τον βωλοσούρνει' τέτοιο φέρσιμο δε θα 'βγει σε καλό του.
Μην πέσει στη δικιά μας όργητα, με όσην αντρεία κι αν έχει·
τι ό,τι ντροπιάζει αυτός manιάζοντας ανέψυχο είναι χώμα.»

Θυμό γιομάτη η χιονοβράχιονη του μίλησε Ήρα τότε:
«Τι λόγια αυτά είναι, Ασημοδόξαρε! μιλάς με τα σωστά σου;
το ίδιο τιμάτε με τον Έχτορα τον Αχιλλέα, κι ας ήταν
θνητός ο πρώτος, κι ας εβύζαξε θνητής γυναίκα γάλα;
Όμως θεά είναι αυτή που γέννησε τον Αχιλλέα, κι ατή μου

60 μ' έγνοια μεγάλη την ανάστησα, και σε θνητό τη δίνω
γυναίκα, τον Πηλέα, που αγάπησαν όλοι οι θεοί περίσσια.
Κι όλοι ήστε εκεί οι θεοί στο γάμο του, και συ μαζί γλεντούσες
με την κιθάρα, πάντα σου άπιστε και των κακών ακράνη!»

Γυρνώντας τότε ο Δίας της μίλησεν ο νεφελοστοιβάχτης:
«Ήρα, δε θέλω τους αθάνατους καθόλου ν' αποπαίρνεις.
Ίδια τιμή στους δυο δε δίνουμε' μα κι ο Έχτορας απ' όλους
στην Τροία που ζούνε την αγάπη μας την πιο τρανή είχε πάντα,
και τη δικιά μου πάντα έγνοιάζουνταν να μου προσφέρει δώρα'
τι απ' το βωμό μου τα χαρίσματα ποτέ τους δεν έλειπαν,

70

η κνίσσα κι οι σπονδές' τι οι αθάνατοι δε λάχαμε άλλη χάρη
Μ' αλήθεια, την κλεψιά ας αφήσουμε, τι βολετό δεν είναι
κρυφά απ' τον Αχιλλέα ν' αρπάξουμε τον Έχτορα το γαύρο'

τι παραστέκει η μάνα του άγρυπνη μέρα και νύχτα πάντα.
Μόνο θεός κανείς να φώναζε τη Θέτη εδώ να μου 'ρθει,
για να της πω ένα λόγο φρόνιμο, κι έτσι ο Αχιλλέας να πάρει
δώρα απ' τον Πρίαμο, και τον Έχτορα να τον γυρίσει πίσω.»

Αυτά είπε, κι η ανεμόποδη Ίριδα χιμάει μαντατοφόρα,
κι ευτύς στη Σαμοθράκη ανάμεσα και στην απόγκρεμη Ίμπρο
πηδάει στο πέλαο, κι αντιάλησε το μαύρο κύμα γύρα'

- 80 και στο βυθό μεμιάς εβούτηξε, σαν αγκιστριού βαρίδι,
που περασμένο από το κέρατο βοδιού καλοθρεμμένου
κάτω βουτάει, να φέρει θάνατο στα λιμασμένα ψάρια.
Μες στο βαθύ το σπήλιο αντάμωσε τη Θέτη, και τρογύρα
οι άλλες θεές του πέλαου κάθονταν κι εκείνη αναμεσό τους
θρηνούσε για το γιο τον άψεγο, που η Μοίρα να πεθάνει
στην Τροία τη χωματούσα του 'γραφε, μακριά από την πατρίδα.
Κι η Ίριδα εστάθη η γοργοπόδαρη κοντά της και της είπε:
« Για σήκω, Θέτη, ο Δίας σε φώναζε, που 'ναι οι βουλές του αιώνιες.»

Και τότε η Θέτη η χιοναστράγαλη γυρνάει κι απηλογιέται:

- 90 «Σαν τι με θέλει ο τρανοδύναμος θεός; Εγώ δειλιάζω
με άλλους να σμίγω τώρα αθάνατους· ανείπωτη έχω πίκρα.
Ωστόσο λέω να πάω, κι ο λόγος του θα γένει, όποιος και να 'ναι.»

Ως είπε αυτά η θεά η πανέμνοστη, παίρνει φοράει μια σκέπη
μαύρη' σκουτί πιο σκοτεινόχρωμο στον κόσμο δεν εστάθη.
Και παίρνει δρόμο, κι η ανεμόποδη, γοργή τραβούσεν Ίρη
μπροστά, κι ολόγυρα τους άνοιγε της θάλασσας το κύμα.
Κι ως στο γιαλό ανέβηκαν, τράβηξαν ψηλά κατά τα ουράνια,
κι εκεί αντάμωσαν το βροντόλαλο του Κρόνου υγιό, και γύρα
τους αναιώνιους, τρισμακάριστους θεούς συγκαθισμένους.

- 100 Κι εκείνη, ως η Αθηνά τραβήχτηκε, στο πλάι του Δία καθίζει,
κι η Ήρα χρυσό, πανώριο απίθωσε στο χέρι της ποτήρι
με λόγια πρόσχαρα, κι η Θέτιδα το δίνει πίσω, ως ήπιε.
Και τότε ο κύρης των αθάνατων και των θνητών της κάνει:
« Ήρθες λοιπόν, θεά, στον Όλυμπο, κι ας σε συμπνίγει ο πόνος,
βαθιά κι ας νιώθεις πίκρα αβάσταχτη" καλά κι εγώ το ξέρω.
Μα κι έτσι θα σου πω τι μ' έκανε να σε φωνάξω να 'ρθεις:
Εννιά παν μέρες τώρα που 'στησαν για το κορμί του Εχτόρου
και για το γιο σου αμάχη οι αθάνατοι τον καστροπολεμίτη,
και τον Αργοφονιά τον άγρυπνο να του τον κλέψει σπρώχνουν.

- 110 Μα εγώ τη δόξα τούτη εκράτησα να μείνει του Αχιλλέα,
τι την αγάπη και το σέβας σου για πάντα θέλω να 'χω.
Δράμε λοιπόν στο ασκέρι γρήγορα και μήνυσε του γιου σου,
πες του, οι θεοί μαζί του εθύμωσαν, κι εγώ βαριά χολιάζω
περίσσια απ' όλους τους αθάνατους, τι απά στη μάνητα του
κρατάει τον Έχτορα μπρος στ' άρμενα και δεν τον δίνει πίσω.
Μπορεί να με ντραπεί, τον Έχτορα να πει να λευτερώσει.
Κι εγώ στον Πρίαμο τον αντρόκαρδο την Ίριδα θα στείλω,
των Αχαιών να δράμει τ' άρμενα και του Αχιλλέα με δώρα
Τι ρίσσια την ψυχή μερώνοντας το γιο του να λυτρώσει.»
- 120 Είπε, κι η Θέτη η χιοναστράγαλη γρικόει την προσταγή του,
και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας να κατεβαίνει επήρε,
και στο καλύβι φτάνει γρήγορα του γιου της, και τον βρίσκει
βαριά που στέναζε, και γύρα του με βιάση οι συντρόφοι του
πηγαινορχόνταν ετοιμάζοντας πουρνό πουρνό να φάνε'
και στο καλύβι είχαν παχιόμαλλο, τρανό κριάρι σφάζει.
Κι η σεβαστή του η μάνα εκάθισε κοντά του, στο πλευρό του,
το χέρι απλώνει και τον χάιδεψε κι αυτά του λέει τα λόγια:
«Ως τότε, γιε μου, θα πικραίνεσαι και θα χτυπιέσαι; ως τότε
τα σωθικά σου θα σπαράζονται; κι ουδέ ψωμιού θυμάσαι
- 130 κι ουδέ φίλιου; Γλυκό το αγκάλιασμα, να σμίξεις με γυναίκα'
γιατί καιρός πολὺς δε σου 'μεινε πια να μου ζήσεις' κιόλα
δίπλα σου η Μοίρα η τρανοδύναμη κι ο Χάρος παραστέκουν.
Μον' άκουσέ με τώρα, μήνυμα σου φέρνω από το Δία'
μαζί σου λέει οι θεοί πως θύμωσαν, κι αυτός βαριά χολιάζει
περίσσια απ' όλους τους αθάνατους, τι πα στη μάνητα σου
κρατάς τον Έχτορα μπρος στ' άρμενα και δεν τον δίνεις πίσω.
Δωσ' τον λοιπόν, και το ξαγόρασμα προσδέξου του κορμιού του.»

Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος γυρνάει κι απηλογιέται:
« Καλά! Την ξαγορά ας μου φέρουνε και το νεκρό ας τον πάρουν,

μια κι έτσι ορίζει ο ρήγας του Ολύμπου, που το καλό μου θέλει.»

Αυτά κουβέντιαζαν μπρος στ' άρμενα τα συναγμένα οι δυο τους,
γιος και μητέρα, κι ανεμάρπαστα περίσσια λόγια άλλαζαν.
Την Ίρη ωστόσο ο Δίας επρόσταξε να πάει στην Τροία την άγια:
«Ίριδα, Ομπρός, μη στέκεις, του Ολύμπου παράτα το παλάτι,
και στον τρανό τον Πρίαμο μήνυσε μέσα στις Τροίας το κάστρο,
στων Αχαιών να δράμει τ' άρμενα και του Αχιλλέα με δώρα
περίσσια την ψυχή μερώνοντας το γιο του να λυτρώσει—
αυτός μονάχος, δίχως σύντροφο κανένα Τρώα και μόνο

έναν διαλάλη ας πάρει γέροντα, να κυβερνάει τις μούλες

- 150 και το καρότσι το καλότροχο, και το νεκρό να φέρει
που σκότωσε ο Αχιλλέας ο αντρόψυχος στο κάστρο πίσω πάλε.
Μηδέ να βάλει ο νους του θάνατο, να μη σκιαχτεί καθόλου'
τι, πες του, τον Ερμή θα στείλουμε για να 'χει συνεβγάλη,
που θα τον πάει, το δρόμο δείχνοντας, ως του Αχιλλέα την πόρτα.
Και σύντας στου Αχιλλέα του αντρόκαρδου τον μπάσει το καλύβι,
μήτε κι ατός του με τα χέρια του θα τον σκοτώσει, μήτε
κι άλλον θ' αφήσει' τι ούτε αστόχαστος ούτε άμυαλος λογιέται,
άνομος ούτε' τον ικέτη του θα σεβαστεί περίσσια.»

Αυτά είπε, κι η ανεμόποδη Ίριδα χιμάει μαντατοφόρα,

- 160 κι ως έφτασε στου Πρίαμου, γρίκησε φωνές και μοιρολόγια·
οι γιοι κάθονταν στον αυλόγυρο, στον κύρη τους τρογύρα,
με τα σκουτιά απ' τα δάκρυα μούσκεμα, κι ο γέροντας στη μέση
κουκουλωμένος μες στην κάπα του σφιχτά, κι απάνωθ' του
λάσπη πολλή χυμένην έβλεπες στην κεφαλή, στο σβέρκο,
που ατός του ο γέροντας εσώριασε, μες στην αυλή ως κυλιούνταν.
Στις κάμαρες τρογύρα οι κόρες του κι οι νύφες του εθρηνούσαν,
όλους εκείνους μνημονεύοντας, περίσσιοι κι αντρειωμένοι
που πέσαν από χέρια Αργίτικα και τη ζωή τους χάσαν.
Κι εκείνη με του Δία το μήνυμα στον Πρίαμο δίπλα εστάθη
- 170 μιλώντας του σιγά, και σύγκορμος να τρέμει αυτός αρχίζει:
« Μη σκιάζεσαι, σπορά του Δάρδανου! Κουράγιο, Πρίαμε, κάμε'
Κακό κανένα δε στοχάζομαι για σένα εδώ που φτάνω,
μον' θέλω το καλό σου· μήνυμα τώρα απ' το Δία σου φέρνω,
που ας είναι αλάργα, όμως σε γνοιάζεται και σε ψυχοπονιέται.
Ο ρήγας του Ολύμπου τον Έχτορα μηνά σου να λυτρώσεις,
με δώρα του Αχιλλέα μερώνοντας τα μανιασμένα σπλάχνα—
εσύ μονάχος, δίχως σύντροφο κανένα Τρώα, και μόνο
έναν διαλάλη πάρε γέροντα, να κυβερνάει τις μούλες
και το καρότσι το καλότροχο, και το νεκρό να φέρει

- 180 που σκότωσε ο Αχιλλέας ο αντρόψυχος στο κάστρο πίσω πάλε.
Μηδέ να βάλει ο νους σου θάνατο, να μη σκιαχτείς καθόλου'
τι, ως μου 'πε, τον Ερμή θα στείλουμε για να 'χεις συνεβγάλη,
που θα σε πάει, το δρόμο δείχνοντας, ως στου Αχιλλέα την πόρτα.
Και σύντας στου Αχιλλέα του αντρόκαρδου σε μπάσει το καλύβι,
μήτε κι ατός του με τα χέρια του θα σε σκοτώσει, μήτε
κι άλλον θ' αφήσει' τι ούτε αστόχαστος ούτε άμυαλος λογιέται,

άνομος ούτε' τον ικέτη του θα σεβαστεί περίσσια.»

Σαν είπε αυτά η γοργόποδη Ίριδα, μισεύει πίσω πάλι,
κι αυτός στους γιους του το καλότροχο καρότσι με τις μούλες

190 να του ετοιμάσουν λέει, κι απάνω του να δέσουν το κασόνι'
κι εκείνος στο κελάρι ετράβηξε το μοσχομυρισμένο,
το κέδρινο, το αψηλοτάβανο, με τα περίσσια πλούτη,
και στην Εκάβη, τη γυναίκα του, μιλάει φωνάζοντας τη:
«Μαντατοφόρος απ' τον Όλυμπο μου 'ρθε απ' το Δία, καλή μου,
στων Αχαιών να δράμω τ' άρμενα, και του Αχιλλέα με δώρα
περίσσια την ψυχή μερώνοντας το γιο μας να λυτρώσω.
Μον' έλα τώρα, πες τη γνώμη σου, σαν πώς το βλέπει ο νους σου;
τι εμέ τον ίδιο αλήθεια ακράτητα καρδιά καί νους με σπρώχνουν
εκεί να δράμω στα λημέρια τους, στ' Αργίτικα καράβια.»

200 Αυτά είπε, όμως εκείνη ξέσπασε σε θρήνο κι αποκρίθη:
«Ωχού μου, η γνώση σου τι να 'γινε, γι' αυτή που πριν περίσσια
κι όσοι από σένα εδώ αφεντεύονται κι οι ξένοι σε δόξαζαν;
Πώς το μπορείς να πας μονάχος σου στ' Αργίτικα καράβια,
τον άντρα ν' αντικρίσεις, που άμετρους και ψυχωμένους γιους σου
Σου χάλασε; Καρδιά από σίδερο στα στήθια αλήθεια κλείνεις!
τι αν πέσεις τώρα εσύ στα χέρια του και σε αντικρίσει ομπρός του
ο άπιστος τούτος και σκληρόψυχος, μηδέ σπλαχνιά θα νιώσει
μηδέ ντροπή για σε. Καλύτερα καθούμενοι στο σπίτι
μακριάθε να τον κλαίμε. Του 'κλωσε τέτοια η σκληρή του η Μοίρα

210 από τη μέρα που τον γέννησα, σαν πρόβαλε στον κόσμο,
να τότε φαν σκυλιά γοργόποδα, μακριά από τους γονιούς του,
όξω απ' την πόρτα αντρός ανέσπλαχνου—το σκώτι του που να 'χα,
με δαγκωνιές βαθιές να το 'τρωγα, να πάρω το αίμα πίσω
του γιου μου καν! τι δεν εδείλιασε την ώρα του χαμού του,
μον' στάθη ομπρός του διαφεντεύοντας τους Τρώες και τις Τρωάδες
τις λυγερές, και μήτε που 'βαλε φευγιό και φόβο ο νους του.»

Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας απηλογήθη τότε:

« Μη με αμποδάς να φύγω, ως θέλω το, και μη μου γίνεσαι όρνιο
μέσα στο σπίτι κακοσήμαδο' τη γνώμη δε μου αλλάζεις'

220

τι αν άλλος μου 'φερνε το μήνυμα, θνητός κανείς, απ' όσους
με τα θυμιάματα μαντεύονται για με τα ζώα που σφάζουν,
πως είναι ψέματα θα το 'λεγα και θα τραβούσα χέρι.

Μα τώρα ήταν θεός που αγρίκησα κι αντίκρισα μπροστά μου.
θα πάω λοιπόν, του ανέμου ο λόγος μου δε θα χαθεί. Κι αν ίσως

στων Δαναών τα πλοία μου μέλλεται να σκοτωθώ, μακάρι!
Στην αγκαλιά μονάχα να 'παιρνα το γιο μου, κι ο Αχιλλέας
την ίδια τη στιγμή ας με σκότωνε, σαν πια χορτάσω θρήνο!»

Είπε, κι απ' τις κασέλες σήκωσε τα ωριόπλουμα καπάκια,
και βγάζει πρώτα εκείθε δώδεκα πεντάμορφα κιλίμια,

230 κάπες μονές διαλέγει δώδεκα, σκεπάσματα άλλα τόσα,
και δώδεκα φλοκάτες όμορφες, χιτώνες άλλους τόσους·
μετά χρυσάφι δέκα τάλαντα ζυγιάζει, και χωρίζει
και δυο τριπόδια που στραφτάλιζαν και τέσσερα λεβέτια'
στερνά μιαν ώρα κούπα edιάλεξε, που του 'χαν οι Θρακιώτες
χαρίσει—βιος τρανό—στη χώρα τους σαν πήγε αποκρισάρης'
μηδέ κι αυτή ελυπήθη ο γέροντας στο αρχοντικό του μέσα,
το γιο του να λυτρώσει θέλοντας. Κι απ' την αυλή του διώχνει
όλους μετά τους Τρώες και με άσκημα τους αποπαίρνει λόγια:
«Όξω, κορμιά χαμένα, αδιάντροποι! Δεν έχετε να κλαίτε

240 και σεις στα σπίτια σας, μον' μου 'ρθατε για να με φαρμακώστε;
Λέτε δε φτάνουνε τα βάσανα που μου 'χει ο Δίας σταλμένα,
το γιο να χάσω τον καλύτερο; Μα ωστόσο θα το νιώστε
και σεις· τι οι Αργίτες, τώρα που 'λειψεν εκείνος, δίχως άλλο
θα σας σκοτώνουν πιο ανεμπόδιστα. Μα εγώ, ας γινόταν, θέ μου,
πριν αντικρίσω μπρος στα μάτια μου το κάστρο να πατιέται
κι απ' άκρη ως άκρη να κουρσεύεται, να βρίσκομαι στον Άδη!»

Είπε, και με ραβδί διασκόρπιζε τον κόσμο· εκείνοι έφυγαν
μπροστά στο γέροντα που εβιάζονταν κι αυτός τους γιους του τότε
φωνάζει αράθυμος, τον Έλενο, το βροντερό Πολίτη,

250 τον Πάμμονα και τον Αντίφονο, το Δήφοβο, τον Πάρη,
και τον Ιππόθοο, τον Αγάθωνα, το Δίο τον αντρειωμένο'
και τους εννιά του γιους ο γέροντας μαλώνοντας προστάζει:
« Παιδιά χαμένα κι αφιλότιμα, βοηθάτε τώρα! Αχ να 'ταν
μπρος στα καράβια αντίς τον Έχτορα να 'χαν εσάς σκοτώσει!
Ωχού μου εμένα του βαριόμοιρου! Τους πιο αντρειωμένους είχα
γεννήσει γιους στους Τρώες ανάμεσα, και δε μου απόμεινε ένας!
Σκοτώθηκε κι ο ισόθεος Μήστορας κι ο αντρόκαρδος Τρωίλος,
κι ο μέγας Έχτορας, που φάνταζε θεός στους άντρες μέσα,
κι έμοιαζε ενός θεού το γέννημα, κι όχι θνητού πως ήταν.

260

Τούτοι χαλάστηκαν στον πόλεμο, κι έμειναν οι χαμένοι,
χορευταράδες, ψεύτες όλοι τους, στους χοροπήδους πρώτοι,
άξιοι μονάχα τ' αρνοκάτσικα των άλλων Τρωών ν' αρπάζουν.

Τι στέκεστε έτσι και δεν πιάνετε το κάρο να ετοιμάστε,
κι απάνω τούτα να φορτώσετε, να μπούμε πια στο δρόμο;»

Έτσι μιλάει, κι αυτοί τον κύρη τους που εφώναζε σκιάχτηκαν,
κι όξω τράβηξαν το καλότροχο, πεντάμορφο, καινούργιο
καρότσι για τις μούλες, κι έδεσαν απάνω το κασόνι'
τον πυξαρένιο ευτύς κατέβασαν ασφαλωτό ζυγό τους,
που στο καρφί ψηλά ανακρέμουνταν, με τα καλά κρικέλια'

270 βγάζουν μαζί και τα ζυγόλoura, πήχες εννιά το μάκρος·
και το ζυγό στο καλοκάμωτο τιμόνι έβαλαν πάνω,
στην άκραν άκρα ομπρός, και πέρασαν τον κρίκο απά στη σφήνα,
και δέσαν τα λουριά δεξόξερβα πα στο κλειδί τρεις γύρους·
κι αφού ως την άκρα τα σφιχτόδεσαν, τα σφίξαν στο γλωσσίδι.
Μετά το βιος έβγαλαν το άμετρο, την ξαγορά του Εχτόρου,
απ' το κελάρι, και το στοίβαξαν στο торνευτό καρότσι,
και τις γερές, τις ατσαλόνυχες με βιάση έξευαν μούλες,
δώρο ακριβό, οι Μυσοί που κάποτε στον Πρίαμο το χάρισαν.
Και δέσαν στο ζυγό και τ' άλογα, που ο γέροντας ατός του

280 στο торνευτό παχί τα τάγιζε, βιος ακριβό δικό του.

Έτσι γνοιάζονταν για το ζέψιμο μες στο αψηλό παλάτι
ο γέρο Πρίαμος κι ο διαλάλης του, κι οι δυο τους μυαλωμένοι.
Κι η Εκάβη τότε εκεί τους ζύγωσε με μαραμένα σπλάχνα,
κρατώντας στο δεξί το χέρι της μαλαματένια κούπα,
σπονδές να κάνουν με γλυκόπιτο κρασί, πριχού κινήσουν.
Στάθη λοιπόν ομπρός στ' αλόγατα κι αυτά μιλάει και κρένει:
« Στο Δία πατέρα πάρε πρόσφερε σπονδή, κι ευκήσου να 'ρθεις
γερός απ' τους οχτρούς στο σπίτι σου, μια κι η καρδιά σου τόσο
στων Δαναών σε σπρώχνει τ' άρμενα, χωρίς εγώ να θέλω.

290 Ευκήσου καν στο μαυροσύγγεφο το Δία, που απά στην Ίδα
θρονιάζει κι αγναντεύει αλάκερη την ξακουσμένη Τροία,
και για σημάδι ζήτα γρήγορο μαντάτορά του, τ' όρνιο
το πιο ακριβό του, με τη δύναμη την πιο τρανή, να σου 'ρθει
δεξιά μεριά, που ως πια τα μάτια σου το ιδούν, για τα καράβια
των Δαναών να φύγεις ξέθαρρος των γοργαλογατάδων.
Ο Δίας αν όμως ο βροντόλαλος δικό του αποκρισάρη
δεν πει να στείλει, εγώ θα σου 'λεγα ν' αλλάξεις γνώμη τώρα
και να μην πας στα πλοία τ' Αργίτικα, κι ας λαχταρά η καρδιά σου.»

Και τότε ο Πρίαμος ο θεόμορφος γυρνάει κι απηλογιέται:

300 « Θα την ακούσω την αρμήνια σου, καλή μου, τι ταιριάζει
στο Δία ν' ασκώνουμε τα χέρια μας, μπας και μας συμπονέσει.»

Ως είπε τούτα, την κελάρισσα νερό γοργά προστάζει
στα χέρια να του χύσει γάργαρο' κι εκείνη τρέχει δίπλα
στο γέροντα, σταμνί στα χέρια της κρατώντας και λεγένι.
Κι όπως ενίφτη, απ' τη γυναίκα του την κούπα παίρνει, κι όρθιος
στη μέση της αυλής προσεύκουνταν, και στάλαζε στο χώμα,
στον ουρανό τα μάτια ασκώνοντας, κι έτσι μιλάει και κράζει:
« Πατέρα Δία, τρανέ κι ασύγκριτε, που κυβερνάς την Ίδα,
σαν έρθω στου Αχιλλέα, συμπόνεση κι αγάπη να 'βρω δωσ' μου'

310 και για σημάδι στείλε γρήγορο μαντάτορά σου, τ' όρνιο.
το πιο ακριβό σου, με τη δύναμη την πιο τρανή, να μου 'ρθει
δεξιά μεριά, που ως πια τα ματιά μου το ιδούν, για τα καράβια
των Δαναών να φύγω ξέθαρρος των γοργαλογατάδων.»

Είπε, κι ο Δίας ο βαθυστόχαστος τον άκουσε που ευκήθη,
κι αϊτό του στέλνει, απ' τα πετούμενα το πιο που φανερώνει
το θέλημα του, μαύρο κι άρπαγο—το λένε και μαυρόρνιο—
κι όσο φαρδιά είναι τα πορτόφυλλα, τα στεριά, τα δεμένα,
σε σπίτι μέσα αψηλοτάβανο βαρβάτου νοικοκύρη,
τόσο απλώνονταν κι οι φτερούγες του' κι από το κάστρο απάνω

320 δεξιά μεριά χιμώντας φάνηκε' κι εκείνοι, σαν τον είδαν,
πήραν χαρά τρανή, κι εγλύκαναν μέσα ολονώ τα σπλάχνα.

Με βιάση ανέβη τότε ο γέροντας στο αμάξι του, και βγήκε
περνώντας μέσα απ' την αυλόπορτα και το βουερό χαγιάτι'
ομπρός τραβούσε ο πολυκάτεχος Ιδαίος, και τα μουλάρια
που σέρναν το καρότσι εκέντριζε' και τ' άλογα ξοπίσω,
κυβερνημένα από το γέροντα, που εκράτα το μαστίγι,
γοργά μεσ' απ' το κάστρο εδρόμιζαν. Κι όλοι οι εδικοί με θρήνους
τον ακλουθούσαν, λες και πήγαινε το Χάρο ν' ανταμώσει.
Μ' από την πόλη ως κατηφόρισαν και πιάσαν πια τον κάμπο,

330

οι άλλοι, γαμπροί και γιοί, πισώστρεψαν και διάγυραν στο κάστρο.
Ωστόσο εκείνοι οι δυο σαν πρόβαλαν στον κάμπο, ο μακροβίγλης
ο Δίας τους είδε και συμπόνεσε το γέροντα θωρώντας,
και στον Ερμή γυρνώντας μίλησε, τον ακριβό το γιο του:
« Ερμή, πολυαγαπάς και χαίρεσαι θνητούς να συντροφεύεις,
κι όποιον σου αρέσει ακούς, στη γνώμη του μετά χαράς συγκλίνεις.
Στα βαθουλά τα πλοία τ' Αργίτικα τον Πρίαμο τρέχα τώρα
συνέβγαλέ τον, έτσι που άλλος τους να μην τον νιώσει Αργίτης,

και μήτε να τον δει στη στράτα του, πριν φτάσει στου Αχιλλέα.»

Είπε, κι ο Αργοφονιάς τον άκουσεν ευτύς ο ψυχολάτης,

340 και δίχως άργητα στα πόδια του χρυσά περνάει σαντάλια,
πανώρια, αθάνατα, που ανάλαφρα, σαν την πνοή του ανέμου,
τον φέρναν πάνω απ' τις απέραντες στεριές και τα πελάγη,
και πήρε το ραβδί στο χέρι του, που των θνητών τα μάτια
γητεύει σε όσους θέλει κλειώνοντας τα, κι άλλους ξυπνά απ' τον ύπνο'
με αυτό και τότε ο τρανοδύναμος Αργοφονιάς πετούσε,
κι ομπρός στην Τροία και στον Ελλήσποντο σε λίγην ώρα φτάνει.
Και κίνησε με αρχόντου μοιάζοντας υγιό, τα μαγουλά του
μόλις που χνούδισαν, κι η νιότη του στην πιο γλυκιά της ώρα.

Εκείνοι ωστόσο απ' του Ίλου ως πέρασαν το μέγα μνήμα δίπλα,

350 τ' αλόγατά τους και τις μούλες τους σταμάτησαν να πιούνε -
στον ποταμό, τι πια περίσσευε στους κάμπους το σκοτάδι.
Και ξαφνικά θωρεί που εσίμωνε και ξεχωρίζει ο κράχτης
τον νέον Ερμή, κι ευτύς γυρίζοντας στον Πρίαμο συντυχαίνει:
«Έχε το νου, σπορά του Δάρδανου, φρόνεση τώρα θέλει'
κάποιον θωρώ, και λέω πως γρήγορα κομμάτια θα μας κάνει.
Μον' έλα βιάσου, κι ας του δίνουμε πα στ' άτια, για τα γόνα
παρακαλώντας ας του πιάσουμε, μπας και μας συμπονέσει.»

Είπε, κι ο νους του γέρου εσάστισε, τον έπιασε τρομάρα,
κι ορθές οι τρίχες του σηκώθηκαν πα στο σκεβρό κορμί του,

360 και στάθη σα χαμένος. Ζύγωσεν ο Πρωτοκλέφτης τότε,
στο γέροντα έδωσε το χέρι του, τον ρώτησε και του 'πε:
« Για που, πατέρα, με τις μούλες σου τραβάς και τ' άλογα σου
μέσα στη νύχτα την αθάνατη, που όλοι οι θνητοί κοιμούνται;
κι ουδέ καθόλου τους ανήμερους φοβήθηκες Αργίτες,
που οχτροί σου φοβεροί κι αντίμαχοι γυρνούν στα μέρη ετούτα;
Αν απ' αυτούς κανένας σ' έβλεπε με τόσο βιος που σέρνεις
μες στη γοργή νυχτιά την άφωτη, πώς θα σου ερχόταν τότε;
Πια νιος δεν είσαι συ, και γέροντας ο σύντροφός σου ετούτος,
και δε γλιτώνετε, μανιάζοντας αν σας ριχτεί κανένας.

370

Όμως κακό από εμέ μη σκιάζεσαι, μον' θα σε διαφεντέψω,
κι αν άλλος σου ριχτεί' τον κύρη μου πολύ μου τον θυμίζεις.»

Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του απηλογήθη τότε:

«Έτσι είναι αλήθεια αυτά, καλόπαιδο, καθώς τ' αναθιβάνεις'

μα ένας θεός το χέρι του άπλωσε και τώρα πάνωθ'ε μου,
που τέτοιο συνεβγάλτη μου 'πεψε να βγει μπροστά μου τώρα,
στην ώρα πάνω, μ'έτοιο ανάριμμα, μ'έτοιο αρχοντίσιο διώμα'
κι ακόμα γνωστικά τα λόγια σου'καλότυχοι οι γονιοί σου!»

Κι ο Αργοφονιάς του απηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
«Τα που 'πες, δίχως άλλο, γέροντα, σωστά και δίκια ειν'όλα,

380 μόν'έλα τώρα, δώσ'μου απόκριση και πες την πάσα αλήθεια:
Το διαλεχτό σου βιος, το αρίφνητο, στα ξένα φευγατίζεις,
σε ανθρώπους μακρινούς, στον πόλεμο να μην τα χάσεις όλα;
για παρατάτε κιόλας σύψυχοι της άγιας Τροίας το κάστρο,
πάνω στο φόβο σας, που εχάσατε τον πιο αντρειωμένο τώρα,
το γιο σου, που στη μάχη ουτ'ένας μας δεν τον περνούσε Αργίτης;»

Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του απηλογήθη τότε:
«Ποιος να 'σαι τάχα εσύ, αρχοντόπουλο, και ποιοί οι γονιοί σου εσένα,
που έτσι καλά του γιου μου του άμοιρου τη μοίρα αναστορίζεις;»

Κι ο Αργοφονιάς του απηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:

390 «Σε δοκιμή με βάζεις, γέροντα, ρωτώντας για το γιο σου,
το θείο τον Έχτορα'τα μάτια μου στη δοξαντρούσα μάχη
συχνά τον είδαν, κι όταν στρίμωχνε χαλνώνοντας τους Αργίτες
στα πλοία σιμά και τους μακέλευε με μυτερό κοντάρι·
και μεις σαστίσαμε και στέκαμε'τι να 'βγούμε στη μάχη
δεν άφηνε ο Αχιλλέας, χολιάζοντας με τον υγιό του Ατρέα'
τι ένα καράβι εδώ μας έφερε, κι είμαι δικός του ακράνης,
των Μυρμιδόνων φύτρα ο κύρης μου—Πολύχτορα τον λένε—
έχει περίσσιο βιος, μα εγέρασε πια τώρα σαν κι εσένα·
κι εγέννησε έξι γιους κι ολόστερνον εμένα, και τον κλήρο

400 σα ρίξαμε όλοι, εγώ είμαι που 'λαχε να 'ρθώ με τα φουσάτα.
Και τώρα απ'τα καράβια εκίνησα στον κάμπο, τι άμα φέξει
οι Δαναοί θ'ανοίξουν πόλεμο στο κάστρο σας τρογύρα'
τι πια βαρέθηκαν να κάθονται, κι ως λαχταρούν άπάλε,
πια δεν μπορούν οι βασιλιάδες μας να τους ανακρατήσουν.»

Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του απηλογήθη τότε:
«Αν του Αχιλλέα του αρχοντογέννητου λογιέσαι, ως λες, ακράνης,
τη χάρη κάνε μου κι ιστόρα μου σωστά την πάσα αλήθεια:
Ο γιος μου ακόμα τάχα κοιτέται μπρος στα καράβια, η κιόλα
τον πέταξε ο Αχιλλέας στους σκύλους του, κοψίδια κάνοντας τον;»

410 Κι ο Αργοφονιάς του απηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
« Δεν τον έφαγαν, όχι, γέροντα, τα όρνια κι οι σκύλοι ακόμα'
πλάι στου Αχιλλέα την πρύμνα ανέβλαβος κοιτάται ο γιος σου πάντα,
μες στο καλύβι. Μέρες δώδεκα που κοιτάται πέρασαν,
και το κορμί του δεν εσάπισε, κι-ουδέ και τα σκουλήκια
τον έχουν φάει, που όσους σκοτώνουνται στον πόλεμο τους τρώνε.
Απ' του ακριβού του ακράνη ολόγυρα το μνήμα δίχως σπλάχνος
τον σούρνει αλήθεια κάθε χάραμα, σύντας η αυγή προβάλει'
κακό κανένα όμως δεν του 'κανε' πηγαίνοντας κι ατός σου
θα το θαμάξεις, που 'ναι ολόδροσος, και γύρα του έχουν φύγει

420 τα γαίματα, και μένει αμάλαγος, και κλείσαν κι οι πληγές του,
που τόσες στο κορμί του ρίχνοντας με το χαλκό του άνοιξαν.
Έτσι γνοιάζονται οι τρισμακάριστοι θεοί για τον υγιό σου,
ας είναι και νεκρός· κατάκαρδα μαθές τον αγάπησαν.»

Είπε, κι ο γέρος αναγάλλιασε κι απηλογιά του δίνει:
« Παιδί μου, δώρα στους θάνατους καλό 'ναι να χαρίζεις
παράξια· τους θεούς δεν ξέχασε, στον Όλυμπο που ζούνε,
κι ο γιος μου—γιο ποτέ αν αξιώθηκα!—στο αρχοντικό του μέσα.
Και τώρα αυτοί του το θυμήθηκαν, κι ας είναι πεθαμένος.
Μον' έλα, τούτη την πανέμορφη δέξου από μένα κούπα,

430 και γίνε μου σκεπός κι οδήγα με με των θεών τη χάρη, -
ως στου Αχιλλέα να φτάσω απείραχτος και να 'μπω το καλύβι.»

Κι ο Αργοφονιάς του απηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
« Σε πειρασμό με βάζεις, γέροντα, τον νιον εμένα' ωστόσο
του κάκου πολεμάς καί σπρώχνεις με τα δώρα σου να πάρω
κρυφά απ' τον Αχιλλέα· τον ντρέπουμει περίσσια, και φοβούμαι
να πάρω από δικά του, γρήγορα μην έβγει σε κακό μου.
Ωστόσο εγώ θα σε συντρέφευα κι ως το ακουσμένο το Άργος
με την καρδιά μου, σε πλεούμενο για και πεζός μαζί σου,
και θα 'βλεπε τι αξίζω, αν του 'ρχονταν να σου ριχτεί κανένας.»

440

Αυτά είπε ο Ερμής, κι αμέσως πήδηξε πα στο ζεμένο αμάξι,
και δίχως άργητα τα νιόλουρα και το μαστίγι αρπάζει,
και τα μουλάρια και τ' αλόγατα πέρφανη ορμή γιομίζει.
Μα σύντας πια στους πύργους έφτασαν των πλοίων και στο χαντάκι,
στην ώρα πάνω που οι βαρδιάτορες το δείπνο τους συντάζαν,
σε όλων τα μάτια πάνω εστάλαξεν ο Ψυχολάτης ύπνο'
κι όπως ανοίγει τις καστρόπορτες, τα μάνταλα τραβώντας,
μπάζει τον Πρίαμο ευτύς, και πίσω του το αμάξι με τα δώρο
Καί σύντας στου Αχιλλέα τ' ορθόψηλο καλύβι ομπρός έφτασαν,

που οι Μυρμιδόνες για το ρήγα τους από κορμούς κομμένους

- 450 ελάτου είχαν στελιώσει, κι έριξαν και στέγαση από πάνω,
τριφύλλια φουντωτά σωριάζοντας, κομμένα από λιβάδι'
και γύρα έφτιασαν για το ρήγα τους με σταυρωτά παλούκια
μεγάλη αύλή' κι εσφάλνα η πόρτα του μ' έναν μονάχα σύρτη
ελάτινο, που τρεις παιδεύουνταν Αργίτες να τον σπρώξουν,
και τρεις ξανά το μέγα μάνταλο ν' ανοίξουνε της πόρτας'
μόνο ο Αχιλλέας και δίχως βόηθηση τον έσπρωχνε μονάχος'
όμως ο Ερμής στο γέροντα άνοιξεν ο πρωτοκλέφτης τότε·
κι ως του γοργού Αχιλλέα συνέμπασε τα πλούσια δώρα μέσα,
στο χώμα από το αμάξι επήδηξε κι αυτά του συντυχαίνει:
- 460 «Αθάνατος λογιέμαι, γέροντα, θεός, μαζί σου που 'ρθα,
ο Ερμής σταλμένο μ' έχει ο κύρης μου να σου σταθώ στη στράτα.
Ωστόσο φεύγω εγώ' δε θα 'θελα ν' αντικριστώ στα μάτια
με του Πηλέα το γιο, τι αθάνατος θεός πρεπό δεν είναι
έτσι να δείχνει πια ολοφάνερα σ' έναν θνητόν αγάπη.
Μα εσύ, σα μπεις, από τα γόνατα τον Αχιλλέα να πιάσεις,
και στον πατέρα και στη μάνα του την ομορφομαλλούσα
να τον ξορκίσεις, και στο τέκνο του, να μαλακώσει η οργή του.»

Αυτά είπε ο Ερμής, κι ευτύς στον Όλυμπο τον αψηλό μισεύει'
κι ο Πρίαμος τότε από το αμάξι του πηδάει στο χώμα κάτω,

- 470 κι έμεινε ο Ιδαίος εκεί προσμένοντας, κι είχε το νου μη φύγουν
τ' άτια κι οι μούλες τους. Κι ο γέροντας γραμμή τραβάει στο σπίτι,
κει που ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος βρισκόταν, και τον βλέπει
μπροστά του. Οι συντρόφοι του απόμακρα καθόνταν δυο μονάχα
τρογύρα τον γνοιάζονταν, ο Άλκιμος, ο γαύρος πολέμαρχος,
κι ο ψυχωμένος Αυτομέδοντας' τι ότι είχε ξετελέψει.
που 'τρωγε κι έπινε, και στέκουνταν πλάι το τραπέζι ακόμα.
Και μπαίνει ο μέγας Πρίαμος άνωστος, τον Αχιλλέα ζυγώνει,
τα δυο του πιάνει αμέσως γόνατα, και τ' αντροφόνα χέρια,
τα φοβερά, φιλεί, που του 'χανε πολλούς υγιούς σκοτώσει.

480

Σε συφορά βαριά πώς έπεσε κανείς, ποτ τύχει κάποιον
να 'χει σκοτώσει μες στον τόπο του, και σε άλλες χώρες φτάνει,
σε πλούσιου αρχόντου σπίτι, κι όλοι τους σαστίζουν που τον βλέπουν
παρόμοια κι ο Αχιλλέας εσάστισε να ιδεί τον Πρίαμο ομπρός του.
Σαστίσαν γύρα του κι οι σύντροφοι, κι ο ένας τον άλλο εθώρουν.
Κι ο Πρίαμος τότε τέτοια αρχίνησε να λέει παρακαλώντας:
« Βάλε στο νου, Αχιλλέα θεόμορφε, τον κύρη το δικό σου'
ενός καιρού 'μαστε, στην τελείωση των γερατιών των έρμων.

Μπορεί κι αυτός απ' τους γειτόνους του να τυραννιέται γύρα,
κι ούτε ένα απ' το κακό κι απ' το άδικο διαφεντευτή δεν έχει.

- 490 Μα εκείνος, ζωντανός ακούγοντας πως είσαι, αναγαλλιάζει
βαθιά στα φρένα, και νυχτόμερα τον δυναμώνει η ελπίδα,
τον ακριβό του υγιό πως κάποτε θα ιδεί απ την Τροία να γέρνει.
Μα εγώ ο τρισάμοιρος, που αξιώθηκα τους γιους τους πιο αντρειωμένους
στην Τροία να κάνω την απλόχωρη, καί δε μου απόμεινε ένας!
Είχα πενήντα γιους, σαν έφτασαν οι Αργίτες εδώ πέρα'
οι δεκαεννιά απ' την ίδια εβγήκανε κοιλιά, τους άλλους όλους
μες στο παλάτι μου τους γέννησαν άλλες γυναίκες που 'χα.
Οι πιο πολλοί απ' τον Άρη εχάθηκαν τον άγριο, και τον έναν,
ξεχωριστό, που μου παράστεκε την Τροία και μας τους ίδιους,
500 την πατρική του γη ως διαφέντευε, τον σκότωσε πριν λίγες
μέρες, τον Έχτορα. Για χάρη του στα πλοία σας φτάνω τώρα,
να τον λυτρώσω με την άμετρη την ξαγορά που φέρνω.
Έλα, σεβάσου τους αθάνατους, συμπόνεσε και μένα,
τον κύρη σου, Αχιλλέα, θυμάμενος' πιο αξίζω εγώ συμπόνια'
τι εβάστηξα ό,τι δεν εβάστηξε κανείς θνητός στον κόσμο,
του αντρούς πού τους υγιούς μου εσκότωσε το χέρι να φιλήσω!»

Είπε, και τον καημό του εφούντωσε για το δικό του κύρη,
κι έσπρωξε ανάλαφρα το γέροντα, το χέρι πιάνοντας του.
Μαζί τους έπνιξαν οι θύμησης, τον έναν του αντρειωμένου

- 510 του Εχτόρου, κι έκλαιγεν, ως σούρνονταν μπρος στου Αχιλλέα τα πόδια'
θρηνούσε κι ο Αχιλλέας, τον κύρη του θυμάμενος, και πότε
τον Πάτροκλο, κι ως πέρα οι θρήνοι τους γιόμιζαν το καλύβι.
Μα σύντας ο Αχιλλέας εχόρτασεν ο αρχοντικός το κλάμα,
κι ο πόθος απ' τα σπλάχνα του έφυγε κι από τα γόνατα του,
πετάχτη απ' το θρονί κι ανάσκωσε το γέροντα απ' το χέρι,
ψυχοπονώντας τον για το άσπρο του κεφάλι, τ' άσπρα γένια,
και κρίζοντας τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
« Άμοιρε εσύ και που ποτίστηκες πικρά φαρμάκια τόσα!
Μονάχος να 'ρθεις πώς το βάσταξες στ' Αργίτικα καράβια,

520

τον άντρα ν' αντικρίσεις, που άμετρους και ψυχωμένους γιους σου
σου χάλασα; Καρδιά από σίδερο στα στήθια αλήθεια κλείνεις!
Μον' έλα, στο θρονί για κάθισε, και τους καημούς μας όλους
να γαληνέψουν ας αφήσουμε, κι ας καίγεται η καρδιά μας·
όχι, δε βγαίνει τίποτα όφελος απ' το φριχτό το κλάμα.
Τέτοια οι θεοί μαθές στους άμοιρους θνητούς έκλωσαν μοίρα,
να ζουν με πίκρες και με βάσανα, κι αυτοί περνούν ανέγνοιοι.

Μπροστά στου Δία την πόρτα βρίσκονται στημένα δυο πιθάρια,
να 'χει να δίνει, το 'να βάσανα, το άλλο αγαθά γεμάτο.
Κι αν δώσει ο Δίας ο κεραυνόχαρος μαζί απ' τα δυο σε κάποιον,

530 πότε λαχαίνει τούτος βάσανα, πότε χαρές μεγάλες.

Μ' απ' τα κακά μονάχα αν του 'δωσε, τον πνίγει η καταφρόνια,
τον κυνηγάει λιμάγρα αβάσταχτη στην άγια γης απάνω,
και τριγυρνάει κι απ' τους αθάνατους κι απ' τους θνητούς διωγμένος.
Έτσι οι θεοί απ' τα γεννητάτα του και στον Πηλέα χάρισαν
δώρα μεγάλα, και ξεχώριζε μες στους ανθρώπους όλους
σε πλούτη κι αγαθά, κι αφέντευε στους Μυρμιδόνες μέσα,
και μια θεά για να 'χει του 'δωκαν, θνητός κι ας ήταν, ταίρι.
Όμως ο Δίας με δίχως βάσανα δεν άφησε και τούτον
γιους στο παλάτι του δε γέννησε, του θρόνου κληρονόμους·

540 έναν υγιό μονάχα αξιώθηκε λιγόχρονο, που μήτε
καν τώρα που γερνά τον γνοιάζομαι, τι απ' την πατρίδα αλάργα
κάθουμαι εδώ στην Τροία, τα τέκνα σου να τυραννώ και σένα!
Και συ πιο πριν, ακούμε, γέροντα, χαιράμενος περνούσες'
τι απ' όσους ζουν στη Λέσβο ανάμεσα, στου Μάκαρα τη χώρα,
και στη Φρυγία και στον απέραντον Ελλήσποντο από πάνω,
δε σε νικούσε ουτ' ένας, γέροντα, σε υγιούς και πλούτη, λένε.
Μ' απ' τη στιγμή οι θεοί που σ' έριξαν σ' έτοιο κακό, μιαν ώρα
γύρω απ' το κάστρο δε σου απόλειψαν οι σκοτωμοί κι οι μάχες.
Υπομονέψου ωστόσο, αδιάκοπα μη δέρνεσαι του κάκου'

550 δε βγαίνει από τη λύπη τίποτα· το γιο σου δε γυρίζεις
πίσω ξανά· πιο πριν απάντεχε κι άλλο κακό να σ' έβρει!»

Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας απηλογήθη τότε:
« Μη μου ζητάς, αρχοντογέννητε, να κάτσω· ακόμα ο γιος μου
παραριγμένος κάπου κοιτάται μες στο καλύβι· αχ έλα,
για λύτρωσε τον, με τα μάτια μου να τον ιδώ, και δέξου
την πλούσια ξαγορά που φέρνουμε' γεια και χαρά σου, παρ' τη!
Κι έτσι να γύρεις στην πατρίδα σου γερός, αφού με αφήκες
και μένα ζωντανό, να χαίρουμαι του ήλιου το φως ακόμα.»

Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτώντας του 'πε:

560

«Μη με φουρκίζεις τώρα, γέροντα! το 'χω κι εγώ στο νου μου
να σου λυτρώσω πια τον Έχτορα' τι ήρθε απ' το Δία μηνύτρα
η ίδια η μητέρα μου, του γέροντα της θάλασσας η κόρη.
Κι εγώ το νιώθω, Πρίαμε, σίγουρα, το νου μου δεν ξεφεύγει,
κάποιος θεός εδώ πως σ' έφερε στ' Αργίτικα καράβια'

τι άλλος κανείς ως τα λημέρια μας δε θα βαστούσε να 'ρθει,
κι ας ήταν νιος· οι φυλάκτορες θα τότε βλέπαν κι ούτε
το σύρτη από την πόρτα μου εύκολα μπορούσε να κουνήσει.
Γι' αυτό τα φρένα μες στον πόνο μου μη μου ταραζεις τώρα,
και σένα απ' το καλύβι, γέροντα, τον ίδιο μην πετάξω,

570 κι ας είσαι ικέτης μου' το θέλημα του Δία πατώντας έτσι.»

Είπε, κι ο γέροντας φοβήθηκε κι υπάκουσε στο λόγο.
Τότε ο Αχιλλέας σα λιώντας πήδηξε κι όξω απ' την πόρτα εβγήκε,
όχι μονάχος του' τον Άλκιμο πήρε μαζί του ακόμα
και τον αντρώκαρδο Αυτομέδοντα, τους δυο πιστούς συντρόφους,
που απ' τον καιρό που έχαθη ο Πάτροκλος πιο απ' όλους αγαπούσε.
Και πιάνουν τότε οι τρεις και τ' άλογα ξεζεύουν και τις μούλες,
κι ως φέραν μέσα το βροντόφωνο του γέροντα διαλάλη,
να κάτσει σε σκαμνί τον έβαλαν κι από το στέριο κάρο
το βιος ξεφόρτωσαν το αρίφνητο, την ξαγορά του Εχτόρου'

580 κι αφήκαν μόνο ένα καλόφαντο πανί και δυο κιλίμια,
να 'ναι ο νεκρός, ως θα τον έπαιρναν να φύγουν, σκεπασμένος.
Μετά τις σκλάβες όξω εφώναξε και λέει να τον ασκώσουν
πέρα μακριά, κι αφού τον λούσουνε, να τον αλείψουν μύρα·
τι αλλιώς, το γιο του ο Πρίαμος βλέποντας, μπορούσε στον καημό του
ν' αφήσει να ξεσπάσει η πίκρα του' κι αν θύμωνε ο Αχιλλέας,
θα τον εσκότωνε, το θέλημα του Δία πατώντας έτσι.
Κι ως οι γυναίκες τον απόλουσαν και τον άλειψαν μύρα
και γύρα το χιτώνα του 'βαλαν και τ' όμορφο κιλίμι,
πήρε ο Αχιλλέας και τον απίθωσε στο στρώμα πάνω ατός του,

590 κι οι σύντροφοι του τον εσήκωσαν στο τορνευτό καρότσι.
Τότε ο Αχιλλέας θρηνώντας έκραξε το σύντροφο του κι είπε:
«Μη μου χολιάζεις, όχι, Πάτροκλε, σα μάθεις και στον Άδη
το θείο τον Έχτορα πως λύτρωσα και δίνω πίσω' τι όσα
μου 'δωσε ο κύρης του γι' αντίμεμα του πεταμού δεν είναι.
Και συ απ' αυτά θα πάρεις, έννοια σου, το μερτικό που πρέπει.»

Είπε ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος, και στο καλύβι πίσω
μπαίνοντας κάθισε στ' ωριόπλουμο θρονί, που πριν καθόταν,
στον τοίχο αντίκρα, κι έτσι emίλησε στο γέροντα γυρνώντας:
«Ο γιος σου, Πρίαμε, πια λυτρώθηκε, το θέλημα σου εγίνη,

600

κι απά στο στρώμα τώρα κοιτάται' θα τότε ιδείς κι ατός σου
ευτύς ως φέξει, κουβαλώντας τον' καιρός για δείπνο τώρα.
Κι η Νιόβη ακόμα η καλοπλέξουδη στερνά να φάει θυμήθη,

που δώδεκα παιδιά της έχασε στο αρχοντικό της μέσα,
γιους έξι στον ανθό της νιότης τους και θυγατέρες έξι·
τους γιους ο Απόλλωνας τους σκότωσε με το αργυρό δοξάρι
θυμώνοντας της Νιόβης, κι η Άρτεμη τις κόρες η δοξεύτρα,
με τη Λητώ τη ροδομάγουλη καθώς συνεριζόταν,
τάχα παιδιά πολλά πως γέννησε, και δυο η Λητώ μονάχα'
όμως εκείνοι, δυο κι ας ήτανε, της τα σκότωσαν όλα.

610 Μέρες εννιά κοιτόνταν στο αίμα τους, κι ουτ' ένας δε βρισκόταν
για να τα θάψει' τι είχε γύρω τους τον κόσμο ο Δίας πετρώσει.
Τέλος, στις δέκα απάνω, τα 'θαψαν οι αθάνατοι του Ολύμπου'
κι αυτή να κλαίει σαν πια κουράστηκε, στερνά να φάει θυμήθη.
Τώρα σε βράχια κάπου, ανάμεσα σε απάτητα φαράγγια,
στη Σίπυλο, που λεν πως διάλεξαν οι αθάνατες νεράιδες
να 'χουν λημέρι, και χορεύουνε στον Αχελώο τρογύρα,
κλωσάει τους πόνους τους θεόσταλτους, κι ας έχει γίνει πέτρα.
Ομπρός λοιπόν, σεβάσμιε γέροντα, κι εμείς να φάμε τώρα,
κι έχεις καιρό να κλάψεις έπειτα τον ακριβό το γιο σου,

620 στο κάστρο ως θα τον μπάσεις' κλάματα —αλλά στ' αλήθεια αξίζει!»

Είπε ο Αχιλλέας, και σβέλτος πήδηξε, κι αρνί κατάσπρο σφάζει·
κι οι σύντροφοί του, ευτύς που το 'γδαραν, το γνοιόστηκαν ως πρέπει,
το λιάνισαν μετά και πέρασαν στις σούβλες τα κομμάτια,
κι ως στη φωτιά με τέχνη τα 'ψησαν, τ' αποτραβήξαν όλα.
Τότε ο Αυτομέδοντας μες σε όμορφα πανέρια στο τραπέζι
ψωμί μοιράζει, κι ο πανέμνοστος γιος του Πηλέα το κρέας.
Κι έτσι πια εκείνοι ομπρός τους στα έτοιμα φαγιά τα χέρια άπλωσαν
και σύντας του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,
να καμαρώνει ο Πρίαμος άρχισε τον Αχιλλέα, θωρώντας

630 πόσο τρανός φαινόταν κι όμορφος, με τους θεούς παρόμοιος.
Ωστόσο κι ο Αχιλλέας καμάρωνε το γέροντα αντικρύ του,
το αρχοντικό του θώρι βλέποντας, το λόγο του γρικώντας.
Μα πια σα χόρτασαν θαμάζοντας ο ένας τον άλλο, πρώτος
Ο Πρίαμος πήρε ο θεοπρόσωπος κι αρχίνησε να λέει:
« Βάλε με τώρα, αρχοντογέννητε, να γείρω σε κλινάρι,
καιρό μη χάνεις, τον ολόγλυκο τον ύπνο να χαρούμε'
τι μάτι ακόμα εγώ δε σφάλιξα στα βλέφαρα από κάτω
από την ώρα που τα χέρια σου νεκρό το γιο μου έριξαν,
μον' όλο κλαίω και τα φαρμάκια μου τα μύρια αναχαράζω,

640

μες στη φραγμένη αυλή μου ως κοιτούμαι, στη λάσπη κυλισμένος.
Μα τώρα και κρασί κατέβασα φλογάτο απ' το λαιμό μου

και ψωμί γεύτηκα' πρωτύτερα θροφή δεν είχα αγγίξει.»
Αυτά είπε, κι ο Αχιλλέας τους συντρόφους προστάζει και τις δούλες
στο σκεπαστό να στρώσουν γρήγορα, και βυσσινιά να βάλουν
ώρα στρωσίδια, κι από πάνω τους ν' απλώσουν αντρομίδες,
κι ακόμα και σγουρές για σκέπασμα φλοκάτες από πάνω.
Κι εκείνες βγήκαν απ' την κάμαρα με τα δαδιά στα χέρια,
και γρήγορα, με βιάση ως δούλευαν, τους στρώσαν δυο κλινάρια.

Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος πειράζοντας τον είπε:

650 «Γέροντα, απόξω τώρα πλάγιασε, κανείς τυχόν Αργίτης
μη φτάσει εδώ από τους πρωτόγερους, που κάθε τόσο έρχονται
μαζί να βουλευτούμε θέλοντας, σε αρχόντους ως ταιριάζει.
Κανείς τους αν σε ιδεί στην άφωτη, γοργή νυχτιά, να τρέξει
μπορεί, του ρήγα του Αγαμέμνονα μεμιάς να το προκάνει,
κι έτσι το γιο σου ως να λυτρώσουμε πολύς καιρός περάσει.
Μον' έλα τώρα, δωσ' μου απόκριση και πες την πάσα αλήθεια:
Σαν πόσες μέρες θες για του Έχτορα του αρχοντικού το ξόδι,
για να μην μπω κι εγώ στον πόλεμο και να κρατώ τ' ασκέρι;»

Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του απηλογήθη τότε:

660 «Αν να με αφήσεις θες τον Έχτορα τον αντρειανό να θάψω,
αυτό, Αχιλλέα, να κάνεις, κι άμετρη θα σου χρωστούσα χάρη:
Κλεισμένοι στο καστρί βρισκόμαστε, το ξέρεις, κι είναι αλάργα
τα ξύλα απ' το βουνό ως να φέρουμε, κι οί Τρώες δειλιούν περίσσια.
Μέρες εννιά μες στο παλάτι μου θα τον μοιρολογούμε,
στις δέκα πάνω θα τον θάψουμε κι η μακαριά θα γενει,
μετά, στις έντεκα, από πάνω του θ' ασκώσουμε μνημούρι,
και πια στις δώδεκα στον πόλεμο θα μπούμε, αν είναι ανάγκη.»

Και τότε ο αρχοντικός, γοργόποδος του μίλησε Αχιλλέας:
«Και τούτα θα σου γίνουν, γέροντα, καθώς τα θέλεις τώρα'

670

θα ορίσω να σκολάσει ο πόλεμος όσον καιρό γυρεύεις.»

Αυτά είπε, κι έπιασε το γέροντα στο χέρι το δεξιό του,
πα στον αρμό, καμιά στα σπλάχνα του μην έχει πια τρομάρα.
Έτσι σε λίγο στον αυλόγυρο κοιμόντουσαν εκείνοι,
ο γέρο Πρίαμος κι ο διαλάλης του, κι οι δυο τους μυαλωμένοι.
Κοιμόταν κι ο Αχιλλέας στο στέριο του μέσα βαθιά καλύβι,
και δίπλα του είχε η ροδομάγουλη ξαπλώσει Βρισοπούλα.

Οι άλλοι, θνητοί καστροπολέμαρχοι κι αθάνατοι, εκοιμόνταν

ολονυχτίς, απ' τον ολόγλυκο τον ύπνο δαμασμένοι'
μονάχα τον Ερμή δεν έπιανε τον πρωτοκλέφτη ο γύπνος,

680 τι μες στο νου του στριφογύριζε το πως θα ξεμακρύνει
το βασιλιά τον Πρίαμο απ' τ' άρμενα, κρυφά απ' τους θυροκράτες'
τρέχει και στέκεται από πάνω του κι αυτά του λέει τα λόγια:
«Κακό δε βάζει ο νους σου, γέροντα, κι έτσι κοιμάσαι ανέγνοιος
μες στους αντίμαχους, απείραχτο μια κι ο Αχιλλέας σ' αφήκε.
Το γιο σου τώρα κι αν ελύτρωσες με τα πολλά σου δώρα,
όμως οι γιοι σου λέω που απόμειναν για τη ζωή σου εσένα
τριπλά θα δώσουν, ο Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, σα μάθει
εδώ πως βρίσκεσαι, κι αντάμα του το μάθουν κι οι άλλοι Αργίτες.»

Είπε, κι ο γέροντας ετρόμαξε, και ξύπνησε τον κράχτη,

690 κι ο Ερμής τις μούλες και τ' αλόγατα τους ζεύει, και με βιάση ·
μέσα απ' τ' ασκέρι τους διαπέρασε, κι ουδέ ψυχή τους είδε.

Μα σύντας φτάσαν στου ωριορέματου του ποταμού το διάβα,
στου πολυστρόβιλου του Σκάμαντρου, που είχε γεννήσει ο Δίας,
ο Ερμής για τον τρανό τον Όλυμπο ξανακινάει και φεύγει.
Κι ως φάνη απά στη γης απλώνοντας η Αυγή η κροκομαντούσα,
εκείνοι προς το κάστρο τ' άλογα με στεναγμούς και θρήνους
κεντούσαν το νεκρό τον έσερναν οι μούλες, και κανένas
πριν άλλος άντρας για ομορφόζωνη γυναίκα δεν τους είδε
εξόν απ' τη Κασσάντρα, που έμοιαζε με τη χρυσή Αφροδίτη·

700 τι ως είχε ανέβει απά στα Πέργαμα, στο αμάξι; ορθό να στέκει
τον ακριβό της κύρη εξέκρινε, μαζί και το διαλάλη.
Κι ως είδε το νεκρό να κοιτάται στο κάρo με τις μούλες,
σέρνει τρανή φωνή σκληρίζοντας σε όλο το κάστρο γύρα:
«Ελάτε, Τρώες και Τρωαδίτισσες, τον Έχτορα να ιδείτε,
που άλλες φορές αναγαλλιάζατε, σα γύριζε απ' τη μάχη
γερός, τι αλήθεια κι ήταν σε όλους μας η πιο τρανή αναγάλλια!»

Αυτά είπε, και κανείς δεν έμεινε μήτε άντρας μες στο κάστρο
μήτε γυναίκα, τι ανεβάσταχτος τους έπνιγε όλους πόνος.
Στις πόρτες έσμιζαν το γέροντα, με το νεκρό που ερχόταν

710

κι απ' όλους πρώτες η γυναίκα του κι η σεβαστή του η μάνα
συρομαδιούνταν στο καλότροχο χιμίζοντας καρότσι,
κι ανακρατούσαν το κεφάλι του, κι όλοι εθρηνούσαν γύρω.
Κι όλη τη μέρα αυτή θα δέρνονται, ως να βουτήξει ό γήλιος,
χύνοντας δάκρυα για τον Έχτορα στο καστροπόρτι απόξω,

αν απ' το αμάξι απάνω ο γέροντας δε φώναζε στον κόσμο:
« Στις μούλες να διαβούν ανοίξετε! Και σαν τον κουβαλήσω
στο σπίτι μέσα, να χορτάσετε μπορείτε τότε θρήνο.»

Είπε, κι εκείνοι επαραμέρισαν, για να διαβεί τ' αμάξι.
Κι αφού τον μπάσαν μες στο σπίτι του το ξακουστό, τον βαλαν

- 720 πα σε κλινάρι, και του αράδισαν τραγουδιστάδες δίπλα,
το μοιρολόι που πρώτοι αρχίνιζαν, και το θλιψτό σκοπό τους
μοιρολογούσαν, κι αποκρίνονταν με κλάματα οι γυναίκες.
Πρώτη η Αντρομάχη η χιονοβράχιονη κινάει το μοιρολόγι,
κρατώντας το κεφάλι του Έχτορα του αντροφονιά στα χέρια:
« Άντρα μου, εχάθης πα στα νιάτα σου, κι εμένα αφήνεις χήρα
στο σπίτι μέσα, κι είναι ανήλικο, μικρό παιδάκι ο γιος μας,
που οι δόλιοι, εσύ κι εγώ, γεννήσαμε, κι ουδέ που θα προφτάσει
να μας τρανέψει λέω' πρωτύτερα συθέμελο το κάστρο
θα πατηθεί, τι αλήθεια εχάθηκες εσύ ο διαφεντευτής του,
- 730 που τις σεμνές γυναίκες γλίτωνες και τα μωρά παιδιά τους.
Σε λίγο τούτες μέσα στ' άρμενα τα βαθουλά μισεύουν,
το ίδιο κι εγώ' κι εσύ για αντάμα μου θα ταξιδέψεις, γιε μου,
κι εκεί να κάνεις θα σε βάζουνε δουλειές αταίριαστες σου,
μοχτώντας μπρος σε αφέντη ανήμερο, για θα σε αρπάξει κάποιος
απ' τους Αργίτες, κι απ' τους πύργους μας θα σε γκρεμίσει, αλί μου,
όλο θυμό, που ο μέγας Έχτορας του σκότωσε για αδέρφι·
για γιο για κύρη' τι την άμετρη τη γη περίσσιοι Αργίτες
έχουν δαγκάσει κάτω απ' του Έχτορα τα χέρια αλήθεια ως τώρα.
Δεν ήταν μαλακός ο κύρης σου στην άγρια μέσα μάχη·
- 740 γι' αυτό χτυπιέται ο κόσμος σύσφυχος στο κάστρο τώρα ολούθε'
και στους γονιούς σου πένθος, Έχτορα, και κλάματα χαρίζεις,
όμως εμένα απ' όλους πότισες το πιο πικρό φαρμάκι'
τι από το στρώμα σου πεθαίνοντας δε μου άπλωσες τα χέρια,,
κι ούτε καμιά απ' το στόμα σου άκουσα παρηγοριάς κουβέντα,
μέρα και νύχτα εγώ στους θρήνους μου να την κρατώ στο νου μου!»

Τέτοια θρηγώνοντας έλεε, κι έκλαιγαν μαζί της κι οι γυναίκες.
Κι η Εκάβη αναμεσό τους κίνησε πικρό το μοιρολόγι:
« Έχτορα εσύ, που απ' όλους πióτερο τους γιους μου σε αγαπούσα,
όσο μου εξούσες πριν, οι αθάνατοι σου 'χαν περίσσια αγάπη,

750

όμως και τώρα λέω σε γνοιάστηκαν, κι ας είσαι σκοτωμένος.
Τους άλλους ο Αχιλλέας ο γρήγορος σαν έπιανε τους γιους μου,
πέρα απ' τη θάλασσα την άκαρπη στην Ίμπρο τους πουλούσε,

στη Σαμοθράκη, στην ολόισκιωτη, καταχνιασμένη Λήμνο.
Όμως εσένα σε θανάτωσε με το μακρύ κοντάρι,
κι όλο στο μνήμα γύρω σ' έσουρνε του ακράνη του, που του 'χες
σκοτώσει εσύ' μα κι έτσι ο Πάτροκλος δεν αναστήθηκε, όχι!
Και τώρα ολόδροσος στο σπίτι σου μου κοίτεσαι, πριν λίγο
σα να σκοτώθης, λες κι ο Απόλλωνας ο Ασημοδοξαράτος
με τις απόνετες σαγίτες του σ' έχει απαλά σκοτώσει.»

760 Έτσι τον έκλαιε, κι όλοι γύρα της αλάγιαστα εθρηνούσαν.
Κι η Ελένη αναμεσό τους κίνησε στερνή το μοιρολόγι:
«Έχτορα εσύ, που απ' τ' αντραδέρφια μου πιο απ' όλους αγαπούσα,
άντρας μου ο Πάρης ο πεντάμορφος λογιέται, που εδώ πέρα
μ' έχει φερμένη—αχ και να πέθαινα πριν γίνουν όλα ετούτα!
Είκοσι χρόνια κιόλα εδιάβηκαν από τη μαύρη μέρα
που έφυγα εκείθε και παράτησα τη γη την πατρική μου,
κι όμως πικρό σου εγώ δεν άκουσα μήτε άσκημο σου λόγο·
κι άλλος τυχόν μαζί μου αν τα 'βαζε στο σπίτι—για κουνιάδα
για αντράδερφος για συννυφάδα μου μαθές ωριομαντούσα

770 για η πεθερά (τι σαν πατέρας μου γλυκός ο πεθερός μου),
εσύ μιλώντας τον αμπόδιζες, του γύριζες τη γνώμη
με την περίσσια καλοσύνη σου, με τα γλυκά σου λόγια.
Γι' αυτό και σένα τώρα αλάρωτα και μένα κλαίω την έρμη·
τι πια στην Τροία κανείς δεν έμεινε να θέλει το καλό μου,
μήτε να δείχνει μου συμπόνεση' με σιχάθηκαν όλοι!»

Τέτοια θρηγώντας έλεε, κι έκλαιγε κι ο κόσμος όλος γύρα.
Και τότε ο γέρο Πρίαμος μίλησε γυρνώντας στο λαό του:
«Όμπρός οι Τρώες, να κουβαλήσετε στο κάστρο εδώ τα ξύλα,
και μη φοβάστε να σας στήσουνε κρυφό καρτέρι οι Αργίτες·

780 τι ως ο Αχιλλέας με ξεπροβόδιζεν από τα πλοία, μου το 'πε,
πριν ξημερώσουν μέρες δώδεκα πως δε θα μας χτυπήσουν.»

Είπε, κι εκείνοι ευτώς στα κάρα τους βόδια και μούλες ζεύουν,
και δίχως άργητα μαζεύονται μετά μπροστά απ' το κάστρο.
Μέρες εννιά περνούν, κι αρίφνητα φορτώματα σώριαζαν
κι όντας στις δέκα πάνω επρόβαλεν η Αυγή η λαμπροφωτούσα,
τον αντρειωμένο έβγαζαν Έχτορα με θρήνους, και στα ξύλα
ψηλά από πάνω τον απίθωσαν, κι ευτώς φωτιά του έβαλαν.

Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
τρογύρα απ' την πυρά εμαζώχτηκαν του ξακουσμένου Εχτόρου

790 ο κόσμος όλος· κι ως συνάχτηκαν κι όλοι μαζί βρέθηκαν,
πήραν και σβήσαν με φλογόμαυρο κρασί τη θράκα πρώτα
από μιαν άκρη ως άλλη, ως που 'φτασε της πυρκαγιάς η λύσσα'
μετά μάζεψαν τ' άσπρα κόκαλα τ' άδέρφια κι οι συντρόφοι
θρηνώντας, κι έτρεχαν τα κλάματα στα μαγουλά τους βρύση.
Κι ως τα σύναξαν, σε κατάχρυση τα βαλαν μέσα θήκη,
με βυσσινί απαλό περίγυρα σκουτί σκεπάζοντας τα,
και σε ανοιγμένο λάκκο τα 'χωσαν με βιάση, κι από πάνω
με πέτρες κλειδωτές τον έστρωσαν μεγάλες πέρα ως πέρα'
και βιαστικά το χώμα εσώρωσαν, και γύρα έστησαν βάρδιες,

800 μην τύχει πριν και πέσουν πάνω τους οι Αργίτες οι αντρειωμένοι.
Κι ως πια ψηλά το χώμα εσώρωσαν, γυρνούν και φεύγουν πίσω'
μετά σε πλούσιες τάβλες έτρωγαν, με τάξη συναγμένοι,
μέσα στου Πριάμου, του τρισεύγενου ρηγάρχη, το παλάτι.

Έτσι τον έθαψαν τον Έχτορα, το γαύρο αλογομάχο.

Τέλος